ఓమ్

శ్రీ గోపాలకృష్ణ విజయతేతరామ్

శ్రీ శ్రీ శ్రీ విజ్ఞానానందేంద్రసరస్వతీస్వాములవారి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

(గీతామాల, గీతామృత సారసహితము)

గుంటూరు వాస్తవ్యులు

కీ॥ శే॥ మొదుమపల్లి హనుమంతరావు, బి.ఏ., యమ్.ఎల్.

గారి కుమారులచే

తెనాలి భారతీ ముద్రాక్షరశాలయందు

అచ్చొత్తించి ప్రచురింపఁబడెను.

(నవమ ముద్రణము)

సర్వస్వామ్యములు ప్రచురణకర్తవి.

1971

వెల రూ. 7-50

Commended for use in all the Libraries and Educational Institutions in the State by the Director of Public Instruction, Madras, in his R. C. No. 179. N/53 D. 17-3-1953.

Edition	Month	Year
1 st Edition	June	1938
2 nd Edition	Nov.	1938
3 rd Edition	March	1940
4 th Edition	March	1942
5 th Edition	March	1946
6 th Edition	Sept.	1949
7 th Edition	August	1952
8 th Edition	April	1957
9 th Edition	January	1971

Printed at
the Bharathi Press, Tenali.

లభ్యస్థానము :-

గీతా పబ్లికేషన్సు

'గీతామందిరము', 2వ లైను, 11 క్రాసురోడ్డు

బ్రాడీపేట, గుంటూరు-2.

శ్లో॥ యత్ర గీతావిచారశ్చ, పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్
తత్రాఽహం నిశ్చితం పృథ్వి, నివసామి సదైవహి.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ చిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీస్వాములవారు

గీతోపన్యాసకులు

నిర్యాణం:- శాలివాహన ౧౮౬౯ సర్వజిద్వైశాఖ శు ౧౩ (3-5-47)

ఓమ్

శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మణే నమః

తొలి పలుకు

చరాచరాత్మక మయిన ప్రపంచమును సృజించి కాపాడునట్టి పరమాత్మ శ్రీమన్నారాయణుడు రామకృష్ణా ద్యవతారముల నంది దుష్టనిగ్రహ శిష్టపరిపాలనాది కార్యముల ద్వారా నానావిధ ధర్మములను ప్రతిష్ఠించెను. శ్రీకృష్ణావతారము "కృష్ణస్తు భగవాన్ స్వయమ్" అన్నట్లు నారాయణుని సంపూర్ణావతారము. తదితరము లంశావతారము లనబడును. అట్టి మహనీయుడగు శ్రీకృష్ణుడు సకలోపనిషత్తుల సారాంశమును చిన్న గ్రంథరూప మగునట్లుపదేశించెను. ఆ గీతను బోధించుటకు శ్రీకృష్ణునికే యర్హత, వినుట కర్జుననకే యర్హతకలదు. ప్రస్థానత్రయములనబడు ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మసూత్రములు, భగవద్గీతలలో, గీత మహాభారతమందలి భీష్మపర్వమున ప్రస్తావింపబడినది. దానికి శ్రీ శంకర, రామానుజ, మధ్వ, నీలకంఠాచార్యులు మున్నగు మహానుభావులు వ్యాఖ్యానములు, భాష్యములు, టీకలు వ్రాసియున్నారు. ద్వైతాఽద్వైత విశిష్టాఽద్వైతులు శైవులు మున్నగు మన ఆర్య మతమునఁ జేరినవారు మాత్రమేగాక, మతాంతరులగు క్రైస్తవులు, మహమ్మదీయులు మున్నగువారు కూడా నంగీకరింపవలసిన గ్రంథరాజముగ నున్నది. నేను చెన్నపట్టణమున పచ్చయప్ప కాలేజీలో యఫ్. ఏ; బి. ఏ., చదివిన రోజులలో మధ్వశ్రీ లక్ష్మణాచార్యులవారు, ప్రొఫెసర్ రంగాచార్యులవారు, స్వామి రామకృష్ణానంద ద్వారా గీతోపన్యాసములను మతత్రయా

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః

సీ. శ్రీవత్సగోత్ర లక్ష్మీబాయి రుక్మాజి
పుణ్యదంపతులకుఁ బుత్త్రకుండు
మొరుసుపల్ల్యన్వయమ్మున వాఁడు ప్లీడరు
హనుమంతరావు తాఁ దెనుఁగుఁ బాసఁ
జిద్ఘనానందేంద్ర చిహ్న సరస్వతీ
స్వామి గీతామహావాక్యచయము
సామరస్యముగ గీతామూలసారార్థ
సముదయంబులతోడ సంగ్రహించి

గీ. పొత్తముగ వ్రాసి యీ పునర్ముద్రణంబు
నచిరకాలంబుననె దివి కరిగినట్టి
స్వీయసతికి "సరస్వతీబాయి" కొసఁగె
ఆ శశిదివాకరం బిది యలరుఁగాత !

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

నుసారేణ శ్రవణము చేసియున్నాను. ఆ మహానుభావుల వాగమృతము ననుభవించు భాగ్యముకలిగినందుకు నాపూర్వ పుణ్యము - భగవదనుగ్రహరూపమే కారణము. నేనూ వినిన చదివిన విషయములలో గొన్నిటినయిన మరువకుండు నట్లు నా స్నేహితుల ప్రోత్సాహమువిూద కొన్ని ఆంధ్ర, ద్రావిడ ప్రదేశములం దప్పుడప్పుడు గడచిన 30 సం॥లుగ నుపన్యాసముల నొసంగుచున్నాడను. 1937 వ సం॥ నవంబరు, డిశంబరు నెలలలో గుంటూరుపట్టణమందలి టవున్ హైస్కూలు కాంపౌండునందు 45 రోజు లుపన్యసించినాడను. ఆ పురజను లగు పురుషులు స్త్రీలు ప్రతిరోజు రెండువేలమందికి తక్కువ కాకుండ చాలాఉత్సాహముతో విని నాకు బ్రహ్మానందమును గలిగించిరి. ఆ యుపన్యాసము లన్నిటిని మద్వ(శ్రీ)మొరుసు పల్లి హనుమంతరావుగారు (బి. ఎ., యం. యల్. వకీలు, గుంటూరు) బహుచక్కగా, చెప్పినది చెప్పినట్లు దేనిని వదలక వ్రాసికొని ఎప్పటికప్పుడు నాకు చదివి వినిపించిరి. వారు వానినన్నిటింని గ్రంథరూపముగ ప్రచురించుచున్నారు. వానిని పఠించిన 'హంసోయథా క్షీరమివాంబుమిశ్రి' మన్నట్లు, సారమును గ్రహించి యసారమును త్రోసివేయుదురుగాక ! అమూల్యమగు గీతాసారమును గ్రహించి వారి వారి జీవ యాత్రలలో పొందుపరచి సకలకష్టములను పోగొట్టుకొనిసకలై హికాముష్మికసుఖములనుభగవదనుగ్రహముద్వారాసకలురు నందుదురుగాత ! నారాయణస్మరణ పూర్వకఆశీర్వచనములు.

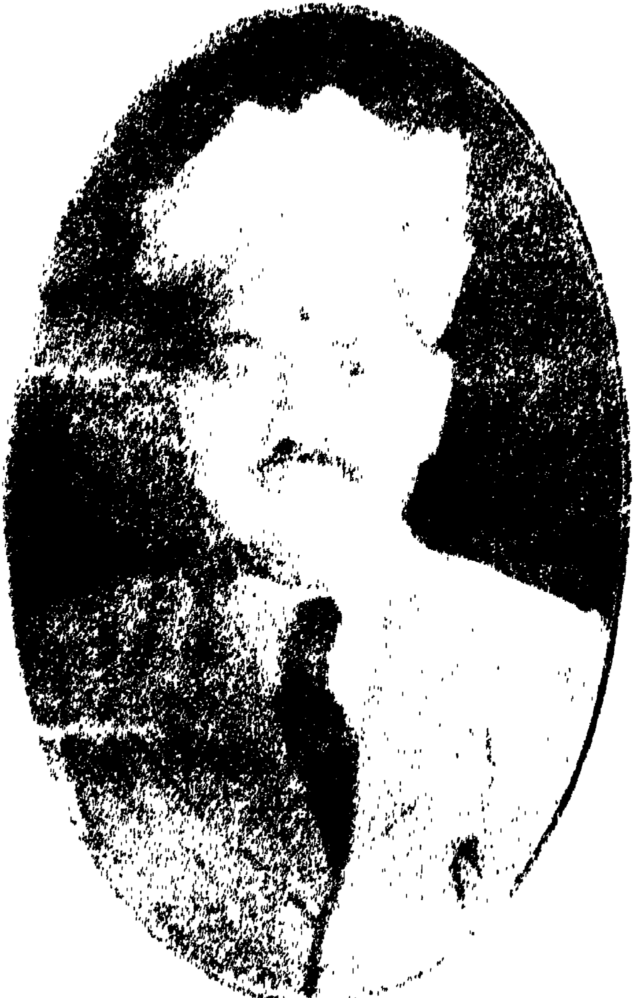
మకాం: నరసాపురం }
25-1-1938 }

ఇట్లు విన్నవించు,
చిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీస్వామి

*
* *

తల్లిదండ్రులకు

* *
*

శ్రీ॥ శ్రీ॥ మొరుసుపల్లి సరస్వతీబాయి

కీ॥ శే॥ మొరుసుపల్లి హనుమంతరావు, బి. యే.. యమ్. యల్.

ఓమ్

శ్రీమన్నారాయణారంభాం
శ్రీమదాచార్య మధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
వందే గురు పరంపరామ్.

శుక్లాం బరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే.

శ్రీరాఘవం దశరథాత్మజ మప్రమేయం
సీతాపతిం రఘువరాన్వయ రత్నదీపమ్,
ఆజానుబాహు మరవింద దళాయతాక్షం
రామం నిశాచర వినాశకరం నమామి.

మనోజవం మారుత తుల్యవేగం
జితేంద్రియం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠమ్
వాతాత్మజం వానరయూథముఖ్యం
శ్రీరామదూతం శిరసా నమామి.

శ్రీరామం హనుమత్సేవ్యం శ్రీకృష్ణం భీమసేవితమ్
శ్రీవ్యాసం మధ్వ సంసేవ్యం సకలాభీష్టదం భజే.

అని సెలవిచ్చియుండిరి. వా రుపన్యాసములిచ్చు తరి ఒకటి లేక రెండు సంవత్సరముల కొకతూరి ఈ గ్రంథము ప్రచురింపవలసి యుండెడిది. వారు దివంగతులైన పిదప రెండు కూర్పులు అచ్చువేయించియున్నారు. అష్టమముద్రణము పందొమ్మిదివందల ఏబది ఏడు సంవత్సరము ప్రచురింపబడినది. మా తండ్రిగారైన శ్రీ మొరుసుపల్లి హనుమంతరావు గారు ది. 5-5-61 న స్వర్గస్థులైరి. అష్టమముద్రణపొత్తములు 1961 నందే అమ్ముడుపోయినవి. మా తండ్రిగారు 1961 సంవత్సరమునందుఅచ్చువేయించవలనని సంకల్పించిరి. కాని తమ శరీరాస్వాస్థ్యము వలన ప్రచురణ జరుగలేదు. మా తండ్రిగారు వా రనంతరము ఈ గీతోపన్యాసములను నిరంతరముగా ప్రచురింపవలసినదిగా మమ్ములను ఆదేశించియున్నారు. కాని కొన్ని అనివార్యకారణములచే ప్రచురణకు వీలుపడలేదు. ఎనిమిదవ కూర్పు ప్రతులన్నియు నిప్పటికి ఎనిమిది వత్సరముల క్రితమే అయిపోయినవి. ఈ గ్రంథ పునర్ముద్రణమునకు పూనికొని ఉత్తరములు వ్రాసినవా రందరికినీ జనవరి మొదటివారమునందు అందించెదనని వ్రాసియుంటిమి. కాని తెనాలి భారతీ ముద్రాక్షరశాల వ్యవస్థాపకులగు శ్రీ మేడిశెట్టి సుబ్బయ్య, వారి బృందము దీనిని చక్కగా, దోషరహితముగ అచ్చొత్తించి పాఠకుల కందజేయవలయునని సంకల్పించియుండుటయే కాలవిలంబనమునకు కారణమైనది. వారలకు నే నెంతయు కృతజ్ఞుడను. పాఠకులచే క్షంతవ్యులము.

నవమ ముద్రణ పీఠిక

శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యానందేంద్ర సరస్వతీ స్వాములవారి గీతాప్రవచనము నిరుపమానమైనది. కోస్తా జిల్లాలగు గుంటూరు, కృష్ణ, గోదావరి మండలములలో పండితులు, విద్యావంతులు, పెక్కుమంది గలరనియు, విశాఖ, శ్రీకాకుళము, గంజాము జిల్లాలలో తామెంతేని ఆధ్యాత్మిక బోధ చేయవలయుననియు, సంకల్పించి తమ శరీరానారోగ్యము సహితము లక్ష్యపెట్టక కొనవరకు గీతోపన్యాసములనొసగుచు గంజాంజిల్లా ఛత్రపురమునకు సుమారు రెండుమైళ్ళదూరములో నున్న కీ॥ శే॥ శ్రీ తాడేపల్లి వెంకటకృష్ణయ్యపంతులుగారి నరుకుతోట సామీప్యమున తమ శిష్యబృందము రామనామస్మరణ చేయుచుండ డి. 3-5-1947 సరియగు సర్వజి ద్వైశాఖ శు. ౧౩ లు, నరసింహజయంతి రోజున తమ పాంచభౌతిక శరీరమును వీడియుండిరి. వారి సమాధి ఆ తోటలోనే యేర్పరచి బృందావనము గట్టించి సువర్ణాక్షరములతో శాసన మొకదానిని మా తండ్రిగారు నిర్మించి యున్నారు. వారు దివంగతులైనరోజున, ఏతత్పూర్వవాస్తవ్యులకు బ్రహ్మశ్రీ చోప్పల్లి సత్యనారాయణశాస్త్రులు, వి. అప్పల వెంకటనరసింహము పంతులు, తాడేపల్లి వెంకట కృష్ణయ్య కుమారులగార్ల సహాయముతో ఆరాధనయు, బ్రాహ్మణ సువాసినీ సమారాధనయు జరిపియున్నారు. ఆ ప్రదేశము గీతా పిపాసువు లెల్లరకు యాత్రాస్థలమై యుండుగాక యని సర్వేశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాము. శ్రీ స్వాములవారు మా తండ్రిగారితో ఒకతూరి "Keep the banner of the gita flying" గీతాపతాకను నిరంతరముగ నెగురనిమ్ము"

అభిప్రాయములు

॥ श्री ॥

श्रीमत्परमहंस परिव्राजकाचार्यवर्य
श्रीमच्छङ्करभगवत्पाद प्रतिष्ठित
श्री काञ्ची कामकोटिपीठाधिप जगद्गुरु
श्रीमच्चन्द्रशेखरेन्द्रसरस्वतीश्रीपादैः

శ్రీ శ్రీ శ్రీ ౧౦౮ కామకోటి పీఠాధిపతులగు జగద్గురుశంకరాచార్య శ్రీమచ్చన్ద్రశేఖరేన్ద్రసరస్వతీ స్వాములవారి ట్లాశాసించుచున్నారు.

"అస్మదత్యంతప్రేమభాజన గర్తపురీ (గుంటూరు) నివాసి కొరుసుపల్లి హనుమంతరావుగారికి సర్వాభీష్టములు సిద్ధించునట్లు నారాయణస్మృతిః"

శ్రీ శ్రీ శ్రీ చిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీ స్వాములవారు అపామర సాధారణముగ సర్వజనసుబోధమగునట్లొసంగియుండు శ్రీభగవద్గీతా శ్లోపన్యాసములను తాము ముద్రింపించి ప్రచారపరచినందుకు చాల సంతసించినాము. ధర్మానుసారమైన,సత్ప్రమాణముగను,సయుక్తికముగను లౌకిక దృష్టాంతములతో వొసంగియుండు నిట్టి యసామాన్య ప్రవచనమును తాము శ్రద్ధవహించి ప్రచారపరచినందుకు సకలాస్తికులకును తమయందు కృతజ్ఞతాభావము కలిగియుండు ననుటలో నెంతమాత్రమును సంశయ ముండదు. ఇట్టిలోకోపకారమునుగైకొని సన్మార్గ ప్రవృత్తి గలవారైయుండు తాము శ్రీచంద్రమౌళీశ్వరకృపచే నైహికాముష్మిక సకలశ్రేయస్సులను బొందుదురుగాక "నారాయణ స్మృతిః."

వర్తమానకాల పరిస్థితులలో భగవద్భక్తి, ఆత్మానాత్మ విచారణ, వర్ణాశ్రమధర్మము లడుగంటుచున్నవి. పాశ్చాత్యదేశములోని జనులకు భగవద్విశ్వాసము ఎక్కువగుచుండ వేదభూమియగు మన భారతదేశమం దది క్షీణించుచున్నది. "Secular State" సెక్యులర్ స్టేటు అను నినాదమునకు విపరీతార్థ మేర్పడినది. రాష్ట్రపరిపాలనా ద్విషయములలో అందరుసమమనియు, జాతి మత కుల వివక్షత పాటించరాదనియే దానికి సరియైన అర్థము. కాని వ్యక్తిగత మత ధర్మాచరణలో వానిని విడనాడవలయునని మన పరిపాలకుల యుద్దేశ్యముగాదు. మ రి యు పాఠశాలలలో Religious Instinctions మతబోధ అవసరమని పెద్ద లిటీవల అభిప్రాయము లిచ్చుచున్నారు. ఇట్టితరి వర్ణాశ్రమ ధర్మములను పాటించుచు భక్తితో భగవద్భజన సలుపుచు, ఫలాపేక్షారహితముగా స్వధర్మాచరణపరులై స్త్రీ పురుషులెల్లరు తమతమ విధుక్త్యధర్మముల నెరవేర్చుచూ, సత్కార్మానుష్ఠానావలంబులై దానివలన జ్ఞానము, జ్ఞానమువలన ఇహమందు సుఖము, పరమందు మోక్షము పొందనగుదురని ఘంటాపథముగా జాటిచెప్పెడి ఈ గీతాప్రవచన మెల్లరకు నిహపర సౌఖ్యముల బడయుటకు ముఖ్యసాధనమై అలరారుగాత !

"గీతామందిరము"
గుంటూరు
శైలజా 1 శ్రావణశోధ్ధు
శ్రద్ధేపేట

ఇట్లు బుధజనవిధేయులు
వారి కుమారులు

మహాకవి కళాప్రపూర్ణ శతావధాని
బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకట శాస్త్రిలుగారు

నేను సుమారు నెలపదిరోజులనుండి చెన్నపురి, నెల్లూరు, బెజవాడలలో నుంటచే మీరంపిన భగవద్గీతోపన్యాసములనెడి గ్రంథముపై నభిప్రాయ మంపుట కాలస్యమైనది. స్వాములవారిని నేను పూర్వాశ్రమములో బాగుగ నెఱుగుదును. చాలకాలమువారును, నేనును బందరు హిందూ హైస్కూలులో నుపాధ్యాయులుగా నుంటిమి. వారు పూర్వాశ్రమమున గూడ సర్వదా గీతోపన్యాసములు చేయుచుఁ బర మార్థ ప్రధానముగా జీవితము గడుపుచుండువారు. వారిజ్ఞానము నిరుపమానము. ఇటీవల సన్న్యాసాశ్రమస్వీకారము చేసిన పిదప మాత్రము నేను వారి దర్శనము చేసినట్లు జ్ఞప్తిలేదు. వారి యుపన్యాసములపైనస్మద్వాదుల యభిప్రాయము లకించిత్కరములు. అయినను తాము పంపుమని కోరుటచే నూత్రప్రాయముగా వ్రాయుచున్నాను. శ్రీ వారి గ్రంథము చాల వఱకు జదివితిని. శ్రీ కాశీ కృష్ణామాచార్యులవారు పొందిన అభిప్రాయమునే నేనునుఁబొందితిని. ఇంతకన్న విస్తరింపవలసిన అవశ్యకత లేదు. గ్రహింపుడు.

25-12-38 చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

అవధాని శిరోమణి మధ్వ శ్రీ కాశీ కృష్ణాచార్యులుగారు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ చిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీస్వాములవారిని సుమారిరువది సంవత్సరములనుండియు నే నెఱుంగుదును. వీరి యుపన్యాసముల నప్పుడప్పుడు వినియుంటిని. వీరియస్ఖలిత బ్రహ్మచర్యమునకును, సహజవిరక్తికిని నే నమితానందము నందితిని. వీరు పూర్వాశ్రమమునఁగూడ యతులకు యథార్థముగు వైరాగ్యాది గుణసంపత్తిని నేర్పఁదగిన బ్రహ్మచారులుగ నుండియు నిష్కళంకమగు యతిధర్మమునే యాచరణలోఁ బెట్టుకొనిన జ్ఞానయోగులు. ఇట్టి వీరి గీతోపన్యాసములను గుంటూరున నేను దాదాపు అన్నిటిని వింటి ననియే చెప్పవచ్చును. ఎట్టి పామరుల నైనను వీరి యుపన్యాసములాకర్షింపక మానవు. మొత్తము మీఁద వీరిగీతోపన్యాసములు అద్వైతసిద్ధాంతమునే బోధించున వైనను ద్వైతమునందుగూడఁ గొంత సత్యమున్నది, కాని చరమస్థితి వచ్చువరకును, ద్వైతానుష్ఠాన మనివార్యమగుటచేని ముముక్షువుల కిపు డద్వైతతత్త్వ ముపదేశింపరా దనియే వీరి సిద్ధాంతమని గ్రహించితిని. "మధుసూదన సరస్వతి" యొక్క సిద్ధాంతముగూడ నిట్టిదే. కావున వీరి యుపన్యాసములు వినుటకు మతత్రయమువారును సిద్ధపడవలయుననియే నాయభిప్రాయము. వీరి యుపన్యాసము లన్నియును శ్లో॥ "శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః" అను శ్లోకముపై నాధారపడియుండుటచుగాన, ప్రధానముగు తత్త్వత్రయజ్ఞానమును సంపాదించుకొని తమ తమ మతానుసార మాయా మతస్థు లాచరణలోఁ బెట్టుకొని కడతేరుట కిట్టి యుపన్యాసములే త్రిమతస్థులకును మహోపకారములని నా తాత్పర్యము. ఈ మహనీయులు తమ యుపన్యాసామృతము, నాకును, మా పురవాస్తవ్యులకును వినునవకాశములను గల్పించినందుకు వీరియెడ నేనెంతయును కృతజ్ఞుడను.

మా శిష్యరత్నములలో నొకరగు శ్రీరస్తు చిరంజీవి మొరుసుపల్లి హనుమంతరావు, బి.ఏ., యమ్. యల్., గారు శ్రీవారి యుపన్యాసములను "తూ. చా." తప్పకుండ సంగ్రహించుటయేగాక అచ్చొత్తించి మన యాంధ్రలోకమునకు మహోపకర్తయగుట అతనికిని శ్రీపార్థసారథి కృష్ణుఁ డైహికాముష్మిక సుఖముల నొసఁగూర్చి యనుగ్రహించునుగాక యని యాశీర్వదించుచు నా కృతజ్ఞతను దెల్పుదును.

గుంటూరు, 26-10-38 —కాశీ కృష్ణ

భగవద్గీతా

ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీ

భగవద్గీతా మాహాత్మ్య ప్రారంభః

ధరోవాచః—

శ్లో. భగవ న్పరమేశాన ! భక్తిరవ్యభిచారిణీ,
ప్రారబ్ధం భుజ్యమానస్య కథం భవతి హే ప్రభో ! ౧

విష్ణురువాచః—

ప్రారబ్ధం భుజ్యమానోఽపి గీతాభ్యాసరత స్సదా,
సముక్త స్ససుఖీ లోకే కర్మణా నోపలిప్యతే. ౨

మహాపాపాది పాపాని గీతాధ్యానం కరోతిచేత్,
క్వచిత్ స్పర్శం నకుర్వంతి నళినీదళ మంభసా. ౩

గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్ర పాఠః ప్రవర్తతే,
తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్ర వై. ౪

సర్వే దేవాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చయే,
గోపాలగోపికా వాఽపి నారదోద్ధవపార్షదైః,
సహాయో జాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతా ప్రవర్తతే. ౫

యత్ర గీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్,
తత్రాఽహం నిశ్చితం పృథ్వి ! నివసామి సదైవహి. ౬

గీతాశ్రయోఽహం తిష్ఠామి గీతా మే చోత్తమం గృహమ్,
గీతాజ్ఞాన ముపాశ్రిత్య త్రీన్లోకా న్పాలయా మ్యహమ్. ౭

గీతా మే పరమా విద్యా బ్రహ్మరూపా న సంశయః,
అర్ధమాత్రాక్షరా నిత్యా స్వనిర్వాచ్యపదాత్మికా. ౮

విషయసూచిక

గీతా మాశ్రిత్య బహవో భూభుజో జనకాదయః,
నిర్ధూతకల్మషా లోకే గీతా యాతాః పరంపదమ్. ౨౦

గీతాయాః పఠనం కృత్వామాహాత్మ్యం నైవ యః పఠేత్,
వృథా పాఠో భవే త్తస్య శ్రమ ఏవ ఉదాహృతః. ౨౧

ఏత న్మాహాత్మ్య సంయుక్తం గీతాభ్యాసం కరోతి యః,
స తత్ఫల మవాప్నోతి దుర్లభాం గతి మాప్నుయాత్. ౨౨

సూత ఉవాచ—

మాహాత్మ్య మేత ద్గీతాయా మయా ప్రోక్తం సనాతనమ్,
గీతాన్తే చ పఠే ద్యస్తు య దుక్తం తత్ఫలం లభేత్. ౨౩

ఇతి శ్రీ వరాహపురాణే
శ్రీ గీతామాహాత్మ్యమ్.

చిదానందేన కృష్ణేన ప్రోక్తా స్వముఖతో౽ర్జునమ్,
వేదత్రయీ పరానందం తత్త్వార్థజ్ఞాన మంజసా. ౯

యో౽ష్టాదశ జపే న్నిత్యం నరో నిశ్చలమానసః,
జ్ఞానసిద్ధిం స లభతే తతో యాతి పరం పదమ్. ౧౦

పాఠే౽సమర్థ స్సంపూర్ణే తదర్థం పాఠ మాచరేత్,
తదా గోదానజం పుణ్యం లభతే నా౽త్ర సంశయః. ౧౧

త్రిభాగం పఠమానస్తు గంగాస్నానఫలం లభేత్,
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్. ౧౨

ఏకాధ్యాయం తు యో నిత్యం పఠతే భక్తిసంయుతః,
రుద్రలోక మవాప్నోతి గణో భూత్వా వసే చ్చిరమ్. ౧౩

అధ్యాయశ్లోకపాదం వా నిత్యం యః పఠతే నరః,
స యాతి నరతాం యావ న్మను కాలం వసుంధరే. ౧౪

గీతాయాశ్శ్లోకదశకం సప్త పంచ చతుష్టయమ్,
ద్వౌత్రీ నేకం తదర్థం వా శ్లోకానాం యః పఠే న్నరః. ౧౫

చంద్రలోక మవాప్నోతి వర్షాణా మయుతం ధ్రువమ్,
గీతాపాఠసమాయుక్తో మృతో మానుషతాం వ్రజేత్. ౧౬

గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తి ముత్తమామ్,
గీతే త్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్. ౧౭

గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతో౽పి వా,
వైకుంఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే. ౧౮

గీతార్థం ధ్యాయతే నిత్యం కృత్వా కర్మాణి భూరిశః,
జీవన్ముక్త స్స విజ్ఞేయో దేహాంతే పరమం పదమ్. ౧౯

వ్యాసాయ విష్ణురూపాయ వ్యాసరూపాయ విష్ణవే,
నమో వై బ్రహ్మనిధయే వాసిష్ఠాయ నమో నమః ౯

మునిం స్నిగ్ధాంబుదాభాసం వేదవ్యాస మకల్మషమ్,
వేదవ్యాసం సర్వస్యత్యా వాసం వ్యాసం నమామ్యహమ్. ౧౦

అచతుర్వదనో బ్రహ్మ ద్విబాహు రపరో హరిః,
అఫాలలోచన శ్శంభు ర్భగవాన్ బాదరాయణః. ౧౧

కృష్ణం కమలపత్రాక్షం పుణ్యశ్రవణకీర్తనమ్,
వాసుదేవం జగద్యోనిం నౌమి నారాయణం హరిమ్. ౧౨

కృష్ణాయ యాదవేంద్రాయ జ్ఞానముద్రాయ యోగినే,
నాథాయ రుక్మిణీశాయ నమో వేదాంతవేదినే. ౧౩

ప్రపన్న పారిజాతాయ తోత్రవేత్రైకపాణయే,
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతాఽమృతదుహే నమః. ౧౪

పారత్థ్య మజ్ఞనస్యాదౌ కుర్వన్ గీతాఽమృతం దదౌ,
లోకత్రయోపకారాయ తస్మై కృష్ణాత్మనే నమః. ౧౫

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాలనన్దనః,
పార్థో వత్సస్సుధీ ర్భోక్తా దుగ్ధం గీతాఽమృతం మహత్. ౧౬

పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన స్వయం,
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్ ౧౭

అద్వైతాఽమృతవర్షిణీం భగవతీ మష్టాదశాధ్యాయినీ
మంబ త్వా మనుసందధామి భగవద్గీతే! భవద్వేషిణీమ్. ౧౮

గీతాశాస్త్రమిదం పుణ్యం యః పఠేత్ ప్రయతః పుమాన్,
విష్ణోః పద మవాప్నోతి భయశోకాదివర్జితః. ౧౯

భారతాఽమృతసర్వస్వం విష్ణో ర్వక్త్రా ద్వినిస్సృతమ్,
గీతాగంగోదకం పీత్వా పునర్జన్మ న విద్యతే. ౨౦

ఓమ్

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గురుధ్యాన ప్రకారః

వన్దే గురూణాం చరణారవిన్దే, సందర్శిత స్వాత్మసుఖావబోధే,
జనస్య యే జాంగలికాయమానే, సంసారహాలాహల మోహశాన్త్యై. ౧

వందే గురుపదద్వంద్వ మవాఙ్మానసగోచరమ్,
రక్తశుక్ల ప్రభామిశ్ర మతర్క్యం త్రైపురం మహః. ౨

లక్ష్మీనాథ సమారంభాం నాథయామునమధ్యమామ్,
అస్మదాచార్య పర్యంతాం వందే గురుపరంపరామ్. ౩

అస్మద్గురు సమారంభాం నాథయామున మధ్యమామ్,
లక్ష్మీవల్లభపర్యంతాం వందే గురుపరంపరామ్. ౪

ఇతి తత్సంప్రదాయానుగుణం
గురుపరంపరానుసంధేయా.

స్తోత్రశ్లోకాః

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్,
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోప శాంతయే. ౫

యస్య ద్విరదవక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్,
విఘ్నం నిఘ్నన్తి సతతం విష్వక్సేనం త మాశ్రయే. ౬

సమ్యఙ్న్యాయకలాపేన మహతా భారతేన చ,
ఉపబృంహిత వేదాయ నమో వ్యాసాయ విష్ణవే. ౭

వ్యాసం వసిష్ఠనప్తారం శక్తేః పౌత్ర మకల్మషమ్,
పరాశరాత్మజం వందే శుకతాతం తపోనిధిమ్. ౮

ఓమ్ ఐశ్వర్యాత్మనే గోవిందాయ తర్జనీభ్యాం స్వాహా.
ఓమ్ శక్త్యాత్మనే వేదవ్యాసాయ మధ్యమాభ్యాంవషట్.
ఓమ్ బలాత్మనే బలభద్రాయ అనామికాభ్యాం హుమ్.
ఓమ్ తేజసాత్మనే వాసుదేవాయ కనిష్ఠికాభ్యాం వౌషట్.
ఓమ్ వీర్యాత్మనే గాండీవధన్వనే అర్జునాయకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః.
ఓమ్ జ్ఞానాత్మనే శ్రీకృష్ణాయ హృదయాయ నమః.
ఓమ్ ఐశ్వర్యాత్మనే గోవిందాయా శిరసే స్వాహా.
ఓమ్ శక్త్యాత్మనే వేదవ్యాసాయ శిఖాయై వషట్.
ఓమ్ బలాత్మనే బలభద్రాయ కవచాయ హుమ్.
ఓమ్ తేజసాత్మనే వాసుదేవాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్.
ఓమ్ వీర్యాత్మనే గాండీవధన్వనే అర్జునాయ అస్త్రాయ ఫట్.
భూ ర్భువ స్సువరో మితి దిగ్బంధః.

అథ ధ్యానమ్

కరకమల నిదర్శితాత్మముద్రః పరికలితోన్నతబర్హిబర్హచూడః.
ఇతరకరగృహీత వేత్రతోత్రో, మమ హృది సన్నిధి మాతనోతు కృష్ణః.
అత్రామపాణికమలప్రణయప్రతోద
మాలోల హార మణికుండల హేమసూత్రమ్.
అవిశ్రమాంబుకణ మంబుదనీల మవ్యా
దాద్యం ధనంజయ రథాభరణం మహోనః.
అగ్రే కృత్వా కమపి చరణం జానునైకేన తిష్ఠన్
పశ్చాత్పార్థం ప్రణయసహజాపా చక్షుషా వీక్షమాణః
సవ్యే తోత్రం కరసరసిజే దక్షిణే జ్ఞానముద్రా
మాబిభ్రాణో రథ మధివసన్ పాతు నః సూతవేషః
వందే కృష్ణార్జునా వీరా నరనారాయణా పృథా—
ధృతరాష్ట్రసుతోన్మత్తగజారోహణ వల్లభా.

గీతా సుగీతా కర్తవ్యా కిమన్యైః శాస్త్రసంగ్రహైః,
యా స్వయం పద్మనాభస్య ముఖపద్మాద్వినిస్సృతా. ౨౧

గీతాధ్యయనశీలస్య ప్రాణాయామపరస్య చ
నైవ సంతి హి పాపాని పూర్వజన్మకృతా న్యపి. ౨౨

అకృత్యమపి కర్మాణో ఘంటాశో వా యత స్తతిః,
ఘోరం నైవసృతస్థానం గీతాధ్యాయీ న పశ్యతి. ౨౩

మలనిర్మోచనం పుంసాం జలస్నానం దినే దినే,
సకృద్గీతాంభసి స్నానం సంసార మలమోచనమ్. ౨౪

శ్లోక మేకం తదర్ధం వా పాదం పాదార్ధ మేవ వా,
నిత్యం పఠతి యో భక్త్యా స మోక్ష మధిగచ్ఛతి. ౨౫

సర్వశాస్త్రమయీ గీతా సర్వవేదమయో హరిః,
సర్వతీర్థమయీ గంగా సర్వధర్మమయో మనుః. ౨౬

ఏకం శాస్త్రం దేవకీపుత్రగీత మేకో దేవో దేవకీపుత్ర ఏవ,
ఏకో మంత్రో దేవకీపుత్రనామ కర్మాప్యేకం దేవకీపుత్రసేవా. ౨౭

అథ న్యాసః

ఓమ్ అస్య శ్రీ భగవద్గీతాశాస్త్రమహామంత్రస్య, వేదవ్యాసో భగవాన్ ఋషిః, ప్రాయేణానుష్టుప్ ఛందః, క్వచిన్నానాఛందాంసి, శ్రీకృష్ణ పరమాత్మా దేవతా, అశోచ్యా నన్వశోచ స్త్వమితి బీజమ్,
సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజే తి శక్తిః,
అహంత్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచ ఇతికీలకమ్,
మచ్చిత్త స్సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదా త్తరిష్యసీతి కవచమ్
కిరీటినం గదినం చక్రహస్త మిత్యస్త్రమ్,
అనాదిమధ్యాంత మనంతవీర్య మితి ధ్యానమ్,
జ్ఞానయజ్ఞేనభగవదారాధనార్థే గీతాపారాయణే జపే వా వినియోగః,
ఓమ్ జ్ఞానాత్మనే శ్రీ కృష్ణాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః.

ధ్యానమ్

ఓమ్: పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన స్వయం
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్.

అద్వైతాఽమృత వర్షిణీం భగవతీ మష్టాదశాధ్యాయినీ
మంబ ! త్వా మనుసందధామి భగవద్గీతే ! భవద్వేషిణీమ్.

నమోఽస్తు తే వ్యాస విశాలబుద్ధే ఫుల్లారవిందాయతపత్రనేత్ర,
యేన త్వయా భారతతైలపూర్ణః ప్రజ్వాలితో జ్ఞానమయః ప్రదీపః.

ప్రపన్నపారిజాతాయ తోత్రవేత్రైక పాణయే,
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతాఽమృతదుహే నమః.

వాచకః ప్రణవో యస్య క్రీడా వస్త్వఖిలం జగత్,
శ్రుతి శాఖావపుర్జ్ఞానం తం వందే దేవకీసుతమ్.

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాలనందనః
పార్థోవత్సః సుధీర్భోక్తా దుగ్ధం గీతాఽమృతం మహత్.

వసుదేవసుతం దేవం కంసచాణూరమర్దనమ్,
దేవకీపరమానందం కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్.

భీష్మద్రోణతటా జయద్రథజలా గాంధారనీలోత్పలా
శల్యగ్రాహవతీ కృపేణ వహనీ కర్ణేన వేలాకులా,
అశ్వత్థామ వికర్ణ ఘోరమకరా దుర్యోధనావర్తినీ
సోత్తీర్ణాఖలు పాండవై రణనదీ కైవర్తకే కేశవే.

పారాశర్య వచస్సరోజ మమలం గీతార్థగంధోత్కటం
నానాఖ్యానక కేసరం హరికథా సద్భానునా బోధితమ్,
లోకే సజ్జనషట్పదై రహరహః పేపీయమానం ముదా
భూయా ద్భారతపంకజం కలిమలప్రధ్వంసి నః శ్రేయసే.

(యథా)—

ఓమ్ అస్య శ్రీ భగవద్గీతాశాస్త్ర మహామంత్రస్య, భగవాన్ వేదవ్యాస ఋషిః. అనుష్టుప్ ఛందః, శ్రీకృష్ణ పరమాత్మా దేవతా.

అశోచ్యా నన్వశోచ స్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే ఇతి బీజం

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజేతి శక్తిః.

అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచః ఇతి కీలకమ్.

నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః ఇత్యంగుష్ఠాభ్యాంనమః

న చైనం క్లేదయం త్యాపోనశోషయతి మారుతః ఇతి తర్జనీభ్యాం నమః

అచ్ఛేద్యోఽయ మదాహ్యోఽయ మక్లేద్యోఽశోష్యఏవ చ ఇతి మధ్యమాభ్యాం నమః.

నిత్యం సర్వగతస్స్థాణురచలోఽయం సనాతనః ఇత్యనామికాభ్యాంనమః

పశ్య మే పార్థ! రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః ఇతి కనిష్ఠికాభ్యాం నమః

నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణా కృతీని చ ఇతి కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః

ఇతి కరన్యాసః.

అథ హృదయాది న్యాసః

నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః ఇతిహృదయాయ నమః, న చైనం క్లేదయం త్యాపోనశోషయతి మారుతః ఇతి శిరసే స్వాహా. అచ్ఛేద్యోఽయ మదాహ్యోఽయ మక్లేద్యోఽశోష్య ఏవచ ఇతి శిఖాయై వషట్, నిత్యఃసర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతనః ఇతికవచాయ హుమ్. పశ్య మే పార్థ! రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః ఇతి నేత్రత్రయాయవౌషట్. నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీనిచ ఇతి అస్త్రాయఫట్, భూర్భువ స్సువరో మితి దిగ్బంధః, ఓమ్ శ్రీకృష్ణ ప్రీత్యర్థే గీతాపారాయణే జపే వినియోగః.

మూకం కరోతి వాచాలం పంగుం లంఘయతే గిరిమ్,
యత్కృపా తమహం వందే పరమానంద మాధవమ్.

యం బ్రహ్మా వరుణేంద్ర రుద్ర మరుతః స్తున్వంతి దివ్యైః స్తవైః
వేదైః సాంగ పదక్రమోపనిషదైర్గాయంతి యం సామగాః,
ధ్యానావస్థిత తద్గతేన మనసా పశ్యంతి యం యోగినో
యస్యాంతం న విదుః సురాసురగణా దేవాయ తస్మై నమః.

అతఃపరం యథార్హం సంపూజ్య
పారాయణాదికం కార్యమ్.

అర్జున [illegible]

[illegible] మకుర్వత,
[illegible] సఞ్జయ ॥ 1

[illegible]

[illegible]
ఆచార్య ముపసఙ్గమ్య [illegible] 2

పశ్యైతాం పాణ్డుపుత్రాణా [illegible]
[illegible] ద్రుపదపుత్రేణ [illegible]. 3

అత్ర [illegible] మహేష్వాసా భీమార్జున[illegible]
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపద[illegible]. 4

ధృష్టకేతు శ్చేకితానః కాశిరాజశ్చ [illegible].
[illegible] కున్తిభోజశ్చ శైబ్య[illegible]. 5

యుధామన్యు[illegible] విక్రాన్త [illegible] వీర్యవా
[illegible] ద్రౌపదేయాశ్చ [illegible]. 6

అర్జునునకు గీతా ఉపదేశము

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

ప్రథమోఽధ్యాయః

అర్జునవిషాదయోగః

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ :—

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః,
మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ కిమకుర్వత సఞ్జయ ? 1

సఞ్జయ ఉవాచ:—

దృష్ట్వా తు పాణ్డవానీకం వ్యూఢం దుర్యోధన స్తదా
ఆచార్య ముపసఙ్గమ్య రాజా వచన మబ్రవీత్. 2

పశ్యైతాం పాణ్డుపుత్రాణా మాచార్య మహతీం చమూమ్,
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా. 3

అత్ర శూరా మహేష్వాసా భీమార్జునసమా యుధి
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః. 4

ధృష్టకేతు శ్చేకితానః కాశీరాజశ్చ వీర్యవాన్,
పురుజి త్కున్తిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ నరపుఙ్గవః. 5

యుధామన్యుశ్చ విక్రాన్త ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వ ఏవ మహారథాః. 6

[illegible]

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాస శ్శిఖణ్డీ చ మహారథః
ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకి శ్చాపరాజితః. 17
ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే
సౌభద్రశ్చ మహాబాహు శ్శఙ్ఖా న్దధ్ముః పృథ క్పృథక్. 18
స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్
నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములోఽభ్యనునాదయన్. 19
అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః
ప్రవృత్తే శస్త్రసమ్పాతే ధను రుద్యమ్య పాండవః 20
హృషీకేశం తదా వాక్య మిద మాహ మహీపతే !

అర్జున ఉవాచ—

సేనయో రుభయో ర్మధ్యే రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత. 21
యావ దేతా న్నిరీక్షేఽహం యోద్ధుకామా నవస్థితాన్
కై ర్మయా సహ యోద్ధవ్య మస్మిన్ రణసముద్యమే. 22
యోత్స్యమానా నవేక్షేఽహం య ఏతేఽత్ర సమాగతాః
ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధే ర్యుద్ధే ప్రియచికీర్షవః. 23

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏవ ముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన భారత
సేనయో రుభయో ర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్. 24
భీష్మద్రోణప్రముఖతః సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్
ఉవాచ పార్థ పశ్యైతాన్ సమవేతాన్ కురూ నితి. 25

అస్మాకం తు విశిష్టా యే తా న్నిబోధ ద్విజోత్తమ
నాయకా మమ సైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమి తే. 7

భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితింజయః
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తి స్తథైవచ. 8

అన్యే చ బహవ శ్శూరా మదర్థే త్యక్తజీవితాః
నానాశస్త్రప్రహరణా స్సర్వే యుద్ధవిశారదాః. 9

అపర్యాప్తం త దస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్
పర్యాప్తం త్విద మేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్ 10

అయనేషు చ సర్వేషు యథాభాగ మవస్థితాః
భీష్మ మే వాభిరక్షన్తు భవన్త స్సర్వ ఏవ హి. 11

తస్య సఞ్జనయ న్హర్షం కురువృద్ధః పితామహః
సింహనాదం వినద్యోచ్చై శ్శఙ్ఖం దధ్మౌ ప్రతాపవాన్. 12

తత శ్శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానకగోముఖాః
సహ సైవాభ్యహన్యన్త స శబ్ద స్తుములోఽభవత్. 13

తత శ్శ్వేతై ర్హయై ర్యుక్తే మహతి స్యన్దనే స్థితౌ
మాధవః పాణ్డవ శ్చైవ దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధ్మతుః. 14

పాఞ్చజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనఞ్జయః
పౌండ్రం దధ్మౌ మహాశఙ్ఖం భీమకర్మా వృకోదరః. 15

అనన్తవిజయం రాజా కున్తీపుత్రో యుధిష్ఠిరః
నకుల స్సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ. 16

ఏతా న్న హన్తు మిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన
అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిన్ను మహీకృతే. 35

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రా న్నః కా ప్రీతి స్స్యా జ్జనార్దన
పాప మే వాశ్రయే దస్మా న్హత్వైతా నాతతాయినః. 36

తస్మా న్నార్హా వయం హన్తుం ధార్తరాష్ట్రా న్స్వబాన్ధవాన్
స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖిన స్స్యామ మాధవ. 37

యద్య ప్యేతే న పశ్యన్తి లోభోపహతచేతసః
కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహే చ పాతకమ్. 38

కథం న జ్ఞేయ మస్మాభిః పాపా దస్మా న్నివర్తితుమ్
కులక్షయకృతం దోషం ప్రపశ్యద్భి ర్జనార్దన 39

కులక్షయే ప్రణశ్యన్తి కులధర్మా స్సనాతనాః
ధర్మే నష్టే కులం కృత్స్న మధర్మోఽభిభవ త్యుత. 40

అధర్మాభిభవా త్కృష్ణ ప్రదుష్యన్తి కులస్త్రియః
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ష్ణేయ జాయతే వర్ణసంకరః. 41

సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్య చ
పతన్తి పితరో హ్యేషాం లుప్తపిండోదకక్రియాః 42

దోషై రేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసఙ్కరకారకైః
ఉత్సాద్యన్తే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః 43

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన
నరకే నియతం వాసో భవతీ త్యనుశుశ్రుమ. 44

తత్రాపశ్య త్స్థితాన్ పార్థః పితౄ నథ పితామహాన్
ఆచార్యా న్మాతులా న్భ్రాతౄన్ పుత్రా న్పౌత్రా న్సఖీం స్తథా. 26

శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ సేనయో రుభయో రపి
తాన్ సమీక్ష్య స కౌన్తేయ స్సర్వాన్ బన్ధూ నవస్థితాన్. 27

కృపయా పర యావిష్టో విషీద న్నిద మబ్రవీత్

అర్జున ఉవాచ—

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ యుయుత్సుం సముపస్థితమ్. 28

సీదన్తి మమ గాత్రాణి ముఖం చ పరిశుష్యతి
వేపథు శ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే. 29

గాణ్డీవం స్రంసతే హస్తా త్త్వక్చైవ పరిదహ్యతే
న చ శక్నో మ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః. 30

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ
న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి హత్వా స్వజన మాహవే. 31

న కాంక్షే విజయం కృష్ణ న చ రాజ్యం సుఖాని చ
కిన్నో రాజ్యేన గోవిన్ద కిం భోగై ర్జీవితేన వా. 32

యేషా మర్థే కాంక్షితం నో రాజ్యం భోగా స్సుఖాని చ
త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాం స్త్యక్త్వా ధనాని చ. 33

ఆచార్యాః పితరః పుత్రా స్తథైవ చ పితామహాః
మాతులా శ్శ్వశురాః పౌత్రా శ్శ్యాలా స్సమ్బన్ధిన స్తథా. 34

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

ద్వితీయోఽధ్యాయః

సాంఖ్యయోగః

సఞ్జయ ఉవాచ:—

తం తథా కృపయావిష్ట మశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్,
విషీదన్త మిదం వాక్య మువాచ మధుసూదనః. 1

శ్రీభగవా నువాచ:—

కుత స్త్వా కశ్మల మిదం విషమే సముపస్థితమ్
అనార్యజుష్ట మస్వర్గ్య మకీర్తికర మర్జున. 2

క్లైబ్యం మాస్మగమః పార్థ నైతత్త్వ య్యుపపద్యతే
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప. 3

అర్జున ఉవాచ:—

కథం భీష్మ మహం సఙ్ఖ్యే ద్రోణం చ మధుసూదన,
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హా వరిసూదన! 4

గురూ నహత్వా హి మహానుభావా
శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష మపీహ లోకే
హత్వార్థకామాం స్తు గురూ నిహైవ
భుఞ్జీయ భోగా న్రుధిరప్రదిగ్ధాన్. 5

అహో బత మహత్పాపం కర్తుం వ్యవసితా వయమ్
యద్రాజ్యసుఖలోభేన హన్తుం స్వజన ముద్యతాః 45.

యది మా మప్రతీకార మశస్త్రం శస్త్రపాణయః
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యు స్తన్మే క్షేమతరం భవేత్. 46

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏవ ముక్త్వార్జున స్సంఖ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్
విసృజ్య సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః. 47

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగ
శాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే
అర్జున విషాదయోగో నామ
ప్రథమోఽధ్యాయః.

ద్వితీయోఽధ్యాయః

న త్వేవాహం జాతు నాసం న త్వం నేమే జనాధిపాః
న చైవ న భవిష్యామ స్సర్వే వయ మతఃపరమ్. 12

దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే కౌమారం యౌవనం జరా
తథా దేహాన్తరప్రాప్తి ర్ధీర స్తత్ర న ముహ్యతి. 13

మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌన్తేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః
ఆగమాపాయినోఽనిత్యా స్తాం స్తితిక్షస్వ భారత। 14

యం హి న వ్యథయ న్త్యేతే పురుషం పురుషర్షభ.
సమదుఃఖసుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే. 15

నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః
ఉభయోరపి దృష్టోఽన్త స్త్వనయో స్తత్త్వదర్శిభిః. 16

అవినాశి తు త ద్విద్ధి యేన సర్వ మిదం తతమ్
వినాశ మవ్యయ స్యాస్య న కశ్చి త్కర్తు మర్హతి. 17

అన్తవన్త ఇమే దేహా నిత్యస్యోక్తా శ్శరీరిణః
అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మా ద్యుధ్యస్వ భారత. 18

య ఏనం వేత్తి హన్తారం య శ్చైనం మన్యతే హతమ్
ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హన్తి న హన్యతే. 19

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచి
న్నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః,
అజో నిత్య శ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే. 20

న చైత ద్విద్మః కతర న్నో గరీయో
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః
యా నేవ హత్వా న జిజీవిషామ
స్తేఽవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః ౬

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసమ్మూఢచేతాః
యచ్ఛ్రేయ స్స్యా న్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే
శిష్య స్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్. ౭

న హి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యా
ద్యచ్ఛోక ముచ్ఛోషణ మిన్ద్రియాణామ్
అవాప్య భూమా వసపత్న మృద్ధం
రాజ్యం సురాణా మపి చాధిపత్యమ్. ౮

సఞ్జయ ఉవాచః—

ఏవ ముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరన్తపః
న యోత్స్య ఇతి గోవిన్ద ముక్త్వా తూష్ణీం బభూవ హ. ౯

త ముపాచ హృషీకేశః ప్రహస న్నివ భారత
సేనయో రుభయో ర్మధ్యే విషీద న్త మిదం వచః. 10

శ్రీభగవా నువాచ

అశోచ్యా నన్వశోచ స్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే
గతాసూ నగతాసూంశ్చ నానుశోచ న్తి పణ్డితాః. 11

దేహీ నిత్య మవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత
తస్మా త్సర్వాణి భూతాని న త్వం శోచితు మర్హసి. 30

స్వధర్మ మపి చావేక్ష్య న వికమ్పితు మర్హసి
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధా చ్ఛ్రేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్య న విద్యతే. 31

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వార మపావృతమ్
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభన్తే యుద్ధ మీదృశమ్. 32

అథచే త్త్వం ధర్మ్య మిమం సంగ్రామం న కరిష్యసి
తత స్స్వధర్మం కీర్తిం చ హిత్వా పాప మవాప్స్యసి. 33

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యన్తి తేఽవ్యయామ్
సమ్భావితస్య చాకీర్తి ర్మరణా దతిరిచ్యతే. 34

భయా ద్రణా దుపరతం మన్యన్తే త్వాం మహారథాః
యేషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్. 35

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూ న్వదిష్యన్తి తవాహితాః
నిన్దన్త స్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్. 36

హతోవా ప్రాప్స్యసే స్వర్గం జిత్వావా భోక్ష్యసే మహీమ్
తస్మా దుత్తిష్ఠ కౌన్తేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః 37

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాప మవాప్స్యసి, 38

వేదాఽవినాశినం నిత్యం య ఏన మజ మవ్యయమ్
కథం స పురుషః పార్థ కం ఘాతయతి హన్తి కమ్. 21

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ నవాని గృహ్ణాతి నరోఽపరాణి
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణా న్యన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ

నైనం ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః
నచైనం క్లేదయ న్త్యాపో న శోషయతి మారుతః. 23

అచ్ఛేద్యోఽయ మదాహ్యోఽయ మక్లేద్యోఽశోష్యఏవచ
నిత్య స్సర్వగతః స్థాణు రచలోఽయం సనాతనః 24

అవ్యక్తోఽయ మచిన్త్యోఽయ మవికార్యోఽయ ముచ్యతే
తస్మా దేవం విది త్వైనం నానుశోచితు మర్హసి. 25

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్
తథాపి త్వం మహాబాహో నైనం శోచితు మర్హసి. 26

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యు ర్ధ్రువం జన్మ మృతస్యచ
తస్మా దపరిహార్యేఽర్థే నత్వం శోచితు మర్హసి. 27

అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత,
అవ్యక్తనిధనా న్యేవ తత్ర కా పరిదేవనా. 28

ఆశ్చర్యవ త్పశ్యతి కశ్చి దేన
మాశ్చర్యవ ద్వదతి తథైవ చాన్యః
ఆశ్చర్యవ చ్చైన మన్య శ్శృణోతి
శ్రుత్వా ప్యేనం వేద నచైవ కశ్చిత్. 29

దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధియోగా ద్ధనఞ్జయ ।
బుద్ధౌ శరణ మన్విచ్ఛ కృపణాః ఫలహేతవః. 49

బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభే సుకృతదుష్కృతే
తస్మా ద్యోగాయ యుజ్యస్వ యోగః కర్మసు కౌశలమ్. 50

కర్మజం బుద్ధియుక్తాహి ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః
జన్మబన్ధ వినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛ న్త్యనామయమ్. 51

యదా తే మోహకలిలం బుద్ధి ర్వ్యతితరిష్యతి
తదా గ న్తాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ. 52

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా
సమాధా వచలా బుద్ధి స్తదా యోగ మవాప్స్యసి. 53

అర్జున ఉవాచ:—

స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా సమాధిస్థస్య కేశవ
స్థితధీః కిం ప్రభాషేత కి మాసీత వ్రజేత కిమ్. 54

శ్రీభగవా నువాచ:—

ప్రజహాతి యదా కామా న్సర్వా న్పార్థ మనోగతాన్
ఆత్మ న్యేవాత్మనా తుష్టః స్థితప్రజ్ఞ స్తదోచ్యతే. 55

దుఃఖే ష్వనుద్విగ్నమనా స్సుఖేషు విగతస్పృహః
వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీ ర్ముని రుచ్యతే. 56

య స్సర్వత్రానభిస్నేహ స్తత్త త్ప్రాప్య శుభాశుభమ్
నాభినన్దతి న ద్వేష్టి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా. 57

ఏషా తేఽభిహితా సాఙ్ఖ్యే బుద్ధి ర్యోగే త్విమాం శృణు
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మబన్ధం ప్రహాస్యసి. 39

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే
స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్. 40

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి రేకేహ కురునన్దన
బహుశాఖా హ్యనన్తాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్. 41

యా మిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవద న్త్యవిపశ్చితః
వేదవాదరతాః పార్థ నాన్య దస్తీతి వాదినః 42

కామాత్మాన స్స్వర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదామ్
క్రియావిశేషబహుళాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి. 43

భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం తయాఽపహృతచేతసామ్
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి స్సమాధౌ న విధీయతే. 44

త్రైగుణ్యవిషయా వేదా ని స్త్రైగుణ్యో భవాఽర్జున
నిర్ద్వన్ద్వో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్యోగక్షేమ ఆత్మవాన్. 45

యావా నర్థ ఉదపానే సర్వత స్సంప్లుతోదకే
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః. 46

కర్మణ్యేవాధికార స్తే మా ఫలేషు కదాచన
మా కర్మఫలహేతు ర్భూ ర్మా తే సఙ్గోఽస్త్వకర్మణి. 47

యోగస్థః కురు కర్మాణి సఙ్గం త్యక్త్వా ధనఞ్జయ.
సిద్ధ్యసిద్ధ్యో స్సమో భూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే. 48

తస్మా ద్యస్య మహాబాహో నిగృహీతాని సర్వశః
ఇన్ద్రియా ణీన్ద్రియార్థేభ్య స్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా. 68

యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునేః. 69

ఆపూర్యమాణ మచలప్రతిష్ఠం
సముద్ర మాపః ప్రవిశన్తి యద్వత్
తద్వత్కామా యం ప్రవిశన్తి సర్వే
స శాన్తి మాప్నోతి న కామకామీ. 70

విహాయ కామాన్ య స్సర్వాన్ పుమాంశ్చరతి నిస్స్పృహః
నిర్మమో నిరహఙ్కార స్స శాన్తి మధిగచ్ఛతి. 71

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ నైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి
స్థిత్వాఽస్యా మన్తకాలేఽపి బ్రహ్మనిర్వాణ మృచ్ఛతి. 72

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
సాంఖ్యయోగో నామ
ద్వితీయోఽధ్యాయః

యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽఙ్గానీవ సర్వశః
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్య స్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా 58

విషయా వినివర్తన్తే నిరాహారస్య దేహినః
రసవర్జం రసోఽప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే. 59

యతతో హ్యపి కౌన్తేయ పురుషస్య విపశ్చితః
ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని హరన్తి ప్రసభం మనః 60

తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్పరః
వశే హి యస్యేన్ద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా. 61

ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః సఙ్గ స్తేషూపజాయతే
సఙ్గా త్సఞ్జాయతే కామః కామాత్క్రోధోఽభిజాయతే. 62

క్రోధా ద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః
స్మృతిభ్రంశా ద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశా త్ప్రణశ్యతి. 63

రాగద్వేషవియుక్తైస్తు విషయా నిన్ద్రియై శ్చరన్
ఆత్మవశ్యై ర్విధేయాత్మా ప్రసాద మధిగచ్ఛతి. 64

ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం హాని రస్యోపజాయతే
ప్రసన్నచేతసో హ్యాశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే. 65

నాస్తి బుద్ధి రయుక్తస్య న చాయుక్తస్య భావనా
న చాభావయత శ్శాన్తి రశాన్తస్య కుత స్సుఖమ్. 66

ఇన్ద్రియాణాం హి చరతాం యన్మనోఽనువిధీయతే
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం వాయు ర్నావ మివామ్భసి. 67

యస్త్విన్ద్రియాణి మనసా నియమ్యారభతేఽర్జున,
కర్మేన్ద్రియైః కర్మయోగ మసక్త స్స విశిష్యతే. 7

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః,
శరీరయాత్రాపి చ తే న ప్రసిద్ధ్యే దకర్మణః. 8

యజ్ఞార్థా త్కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబన్ధనః,
తదర్థం కర్మ కౌన్తేయ ముక్తసఙ్గ స్సమాచర. 9

సహయజ్ఞాః ప్రజా స్సృష్ట్వా పురోవాచ ప్రజాపతిః,
అనేన ప్రసవిష్యధ్వ మేష వోఽస్త్విష్టకామధుక్. 10

దేవా న్భావయతానేన తే దేవా భావయన్తు వః,
పరస్పరం భావయన్త శ్శ్రేయః పర మవాప్స్యథ. 11

ఇష్టా న్భోగాన్హి వో దేవా దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః,
తైర్దత్తా నప్రదాయైభ్యో యో భుఙ్క్తే స్తేన ఏవ సః. 12

యజ్ఞశిష్టాశిన స్సన్తో ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః,
తే త్వఘం భుఞ్జతే పాపా యే పచ న్త్యాత్మకారణాత్. 13

అన్నా ద్భవన్తి భూతాని పర్జన్యా దన్నసమ్భవః,
యజ్ఞా ద్భవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముద్భవః. 14

కర్మ బ్రహ్మోద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షరసముద్భవమ్,
తస్మా త్సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్. 15

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః,
అఘాయు రిన్ద్రియారామో మోఘం పార్థ స జీవతి. 16

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

తృతీయోఽధ్యాయః

కర్మయోగః

అర్జున ఉవాచ:—

జ్యాయసీ చే త్కర్మణ స్తే మతా బుద్ధి ర్జనార్దన,
త త్కిం కర్మణి ఘోరే మాం నియోజయసి కేశవ! 1

వ్యామిశ్రేణై (ణే) వ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే,
తదేకం వద నిశ్చిత్య యేన శ్రేయోఽహ మాప్నుయామ్. 2

శ్రీ భగవా నువాచ:—

లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయాఽనఘ,
జ్ఞానయోగేన సాఙ్ఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్. 3

న కర్మణా మనారమ్భా న్నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే,
న చ సన్న్యసనా దేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి. 4

న హి కశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠ త్యకర్మకృత్,
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజై ర్గుణైః. 5

కర్మేన్ద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్మరన్,
ఇన్ద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచార స్స ఉచ్యతే. 6

ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః,
అహఙ్కారవిమూఢాత్మా కర్తాహ మితి మన్యతే. 27

తత్త్వవిత్తు మహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః
గుణాగుణేషు వర్తన్త ఇతి మత్వా న సజ్జతే. 28

ప్రకృతే ర్గుణసమ్మూఢాః సజ్జన్తే గుణకర్మసు
తా నకృత్స్నవిదో మన్దాన్ కృత్స్నవి న్నవిచాలయేత్. 29

మయి సర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మ చేతసా
నిరాశీ ర్నిర్మమో భూత్వా యుధ్యస్వ విగతజ్వరః. 30

యే మే మత మిదం నిత్య మనుతిష్ఠన్తి మానవాః
శ్రద్ధావన్తోఽనసూయన్తో ముచ్యన్తే తేఽపి కర్మభిః. 31

యే త్వేత దభ్యసూయన్తో నానుతిష్ఠన్తి మే మతమ్
సర్వజ్ఞానవిమూఢాం స్తాన్ విద్ధి నష్టా నచేతసః. 32

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతేర్ జ్ఞానవా నపి
ప్రకృతిం యాన్తి భూతాని నిగ్రహః కిం కరిష్యతి. 33

ఇన్ద్రియ స్యేన్ద్రియ స్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ
తయో ర్న వశ మాగచ్ఛే త్తౌ హ్యస్య పరిపన్థినౌ. 34

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మా త్స్వనుష్ఠితాత్
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః. 35

నే ఉవాచః—

అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం పాపం చరతి పూరుషః
అనిచ్ఛ న్నపి వార్ష్ణేయ బలాదివ నియోజితః 36

యస్త్వాత్మరతిరేవ స్యా దాత్మతృప్తశ్చ మానవః,
ఆత్మన్యేవ చ సన్తుష్ట స్తస్య కార్యం న విద్యతే. 17

నైవ తస్య కృతేనార్థో నాకృతేనేహ కశ్చన,
నచాస్య సర్వభూతేషు కశ్చి దర్థవ్యపాశ్రయః. 18

తస్మా దసక్త స్సతతం కార్యం కర్మ సమాచర,
అసక్తో హ్యాచరన్ కర్మ పర మాప్నోతి పూరుషః. 19

కర్మణైవ హి సంసిద్ధి మాస్థితా జనకాదయః,
లోకసంగ్రహ మేవాపి సమ్పశ్యన్ కర్తు మర్హసి. 20

యద్య దాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్తదే వేతరో జనః,
స యత్ప్రమాణం కురుతే లోక స్తదనువర్తతే. 21

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషు లోకేషు కిఞ్చన
నానవాప్త మవాప్తవ్యం వర్త ఏవ చ కర్మణి. 22

యది హ్యహం న వర్తేయం జాతు కర్మ ణ్యతన్ద్రితః,
మమ వర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః. 23

ఉత్సీదేయు రిమే లోకా న కుర్యాం కర్మ చే దహమ్,
సఙ్కరస్య చ కర్తా స్యా ముపహన్యా మిమాః ప్రజాః. 24

సక్తాః కర్మ ణ్యవిద్వాంసో యథా కుర్వన్తి భారత,
కుర్యా ద్విద్వాం స్తథాఽసక్త శ్చికీర్షు ర్లోకసఙ్గ్రహమ్. 25

న బుద్ధిభేదం జనయే దజ్ఞానాం కర్మసఙ్గినామ్,
జోషయే త్సర్వకర్మాణి విద్వా న్యుక్త స్సమాచరన్. 26

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

చతుర్థోఽధ్యాయః

జ్ఞానయోగః

శ్రీ భగవానువాచః—

ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవా నహ మవ్యయమ్.
వివస్వా న్మనవే ప్రాహ మను రిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్. 1

ఏవం పరమ్పరా ప్రాప్త మిమం రాజర్షయో విదుః,
స కాలేనేహ మహతా యోగో నష్టః పరన్తప. 2

స ఏవాయం మయా తేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః,
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేత దుత్తమమ్. 3

అర్జున ఉవాచః—

అపరం భవతో జన్మ పరం జన్మ వివస్వతః
కథ మేత ద్విజానీయాం త్వ మాదౌ ప్రోక్తవా నితి. 4

శ్రీ భగవానువాచః—

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున,
తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరన్తప. 5

అజోఽపి స న్నవ్యయాత్మా భూతానా మీశ్వరోఽపి సన్,
ప్రకృతిం స్వా మధిష్ఠాయ సమ్భవా మ్యాత్మమాయయా. 6

శ్రీభగవా నువాచః—

కామ ఏష క్రోధ ఏష రజోగుణసముద్భవః
మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేన మిహ వైరిణమ్. 37

ధూమే నావ్రియతే వహ్ని ర్యథాఽఽదర్శో మలేన చ
యథోల్బేనావృతో గర్భ స్తథా తేనేద మావృతమ్. 38

ఆవృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా
కామరూపేణ కౌన్తేయ దుష్పూరే ణానలేన చ. 39

ఇన్ద్రియాణి మనో బుద్ధి రస్యాధిష్ఠాన ముచ్యతే
ఏతై ర్విమోహయత్యేష జ్ఞాన మావృత్య దేహినమ్. 40

తస్మా త్త్వ మిన్ద్రియా ణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ
పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనమ్. 41

ఇన్ద్రియాణి పరాణ్యాహు రిన్ద్రియేభ్యః పరం మనః
మనసస్తు పరా బుద్ధి ర్యో బుద్ధేః పరతస్తు సః. 42

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా
సంస్తభ్యాత్మాన మాత్మనా
జహి శత్రుం మహాబాహో
కామరూపం దురాసదమ్. 43

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
కర్మయోగో నామ
తృతీయోఽధ్యాయః

కర్మణోహ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యం చ వికర్మణః
అకర్మణశ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః. 17

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యే దకర్మణి చ కర్మ యః
స బుద్ధిమా న్మనుష్యేషు స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్. 18

యస్య సర్వే సమారమ్భాః కామసఙ్కల్పవర్జితాః,
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం త మాహుః పణ్డితం బుధాః. 19

త్యక్త్వా కర్మఫలాసఙ్గం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః,
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కిఞ్చి త్కరోతి సః. 20

నిరాశీ ర్యతచిత్తాత్మా త్యక్త సర్వపరిగ్రహః,
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వ న్నాప్నోతి కిల్బిషమ్. 21

యదృచ్ఛాలాభ సన్తుష్టో ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః,
సమ స్సిద్ధా వసిద్ధౌ చ కృత్వాపి న నిబధ్యతే. 22

గతసఙ్గస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థితచేతసః
యజ్ఞాయాచరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే. 23

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్,
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా. 24

దైవ మేవాపరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే
బ్రహ్మాగ్నా వపరే యజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజుహ్వతి. 25

శ్రోత్రాదీ నీన్ద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జుహ్వతి,
శబ్దాదీ న్విషయా నన్య ఇన్ద్రియాగ్నిషు జుహ్వతి. 26

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే
ఆత్మసంయమ యోగాగ్నౌ జుహ్వతి జ్ఞానదీపితే. 27

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి భారత,
అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజా మ్యహమ్. 7

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్,
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సమ్భవామి యుగే యుగే. 8

జన్మ కర్మ చ మే దివ్య మేవం యో వేత్తి తత్త్వతః,
త్యక్త్వా దేహం పున ర్జన్మ నైతి మా మేతి సోఽర్జున. 9

వీతరాగభయక్రోధా మన్మయా మా ముపాశ్రితాః,
బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావ మాగతాః. 10

యే యథా మాం ప్రపద్యంతే తాం స్తథైవ భజామ్యహమ్,
మమ వర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః. 11

కాఙ్క్షన్తః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్త ఇహ దేవతాః,
క్షిప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధి ర్భవతి కర్మజా. 12

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః,
తస్య కర్తార మపి మాం విద్ధ్యకర్తార మవ్యయమ్. 13

న మాం కర్మాణి లిమ్పన్తి న మే కర్మఫలే స్పృహా,
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభి ర్న స బధ్యతే. 14

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః,
కురు కర్మైవ తస్మా త్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్. 15

కిం కర్మ కిమకర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః,
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ 16

శ్రద్ధావాఙ్ లభతే జ్ఞానం తత్పర స్సంయతేన్ద్రియః
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాన్తి మచిరే ణాధిగచ్ఛతి. 39

అజ్ఞ శ్చాశ్రద్దధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః. 40

యోగసన్న్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసఞ్ఛిన్న సంశయమ్,
ఆత్మవన్తం న కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనఞ్జయ. 41

తస్మా దజ్ఞానసమ్భూతం హృత్స్థం జ్ఞానాసినాఽఽత్మనః
ఛిత్త్వైనం సంశయం యోగ మాతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత. 42

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
జ్ఞానయోగో నామ
చతుర్థోఽధ్యాయః.

ద్రవ్యయజ్ఞా స్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞా స్తథాపరే
స్వాధ్యాయ జ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయ స్సంశితవ్రతాః. ౨౮
అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాపరే
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః. ౨౯
అపరే నియతాహారాః ప్రాణా న్ప్రాణేషు జుహ్వతి,
సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః. ౩౦
యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్,
నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ. 31
ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే,
కర్మజా న్విద్ధి తా న్సర్వా నేవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే 32
శ్రేయా న్ద్రవ్యమయా ద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరన్తప,
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే. ౩౩
తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా,
ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానిన స్తత్త్వదర్శినః. 34
యజ్ జ్ఞాత్వా న పున ర్మోహ మేవం యాస్యసి పాణ్డవ
యేన భూతా న్యశేషేణ ద్రక్ష్య స్యాత్మ న్యథో మయి. ౩౫
అపి చే దసి పాపేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం స న్తరిష్యసి. 36
యథైధాంసి సమిద్ధోఽగ్ని ర్భస్మసాత్కురుతేఽర్జున
జ్ఞానాగ్ని స్సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా. 37
నహి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్ర మిహ విద్యతే,
త త్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలే నాత్మని విన్దతి. 38

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సఙ్గం త్యక్త్వా కరోతి యః
లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమి వామ్భసా. 10

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలై రిన్ద్రియైరపి
యోగినః కర్మ కుర్వన్తి సఙ్గం త్యక్త్వాఽఽత్మశుద్ధయే. 11

యుక్తః కర్మఫలం త్యక్త్వా శాన్తి మాప్నోతి నైష్ఠికీమ్
అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే. 12

సర్వకర్మాణి మనసా సన్న్యస్యాఽఽస్తే సుఖం వశీ
నవద్వారే పురే దేహే నైవ కుర్వన్న కారయన్. 13

న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః
న కర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే. 14

నాదత్తే కస్యచిత్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః
అజ్ఞానే నావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యన్తి జన్తవః. 15

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశిత మాత్మనః
తేషా మాదిత్యవద్ జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్. 16

తద్బుద్ధయ స్తదాత్మాన స్తన్నిష్ఠా స్తత్పరాయణాః
గచ్ఛ న్త్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః. 17

విద్యావినయసమ్పన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని
శుని చైవ శ్వపాకే చ పణ్డితా స్సమదర్శినః. 18

ఇహైవ తైర్జిత స్సర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మా ద్బ్రహ్మణి తే స్థితాః

న ప్రహృష్యేత్ప్రియం ప్రాప్య నో ద్విజే త్ప్రాప్య చాప్రియమ్
స్థిరబుద్ధి రసమ్మూఢో బ్రహ్మవి ద్బ్రహ్మణి స్థితః. 20

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

పఞ్చమోఽధ్యాయః

కర్మసన్న్యాసయోగః

అర్జున ఉవాచః—

సన్న్యాసం కర్మణాం కృష్ణ పున ర్యోగం చ శంససి
యచ్ఛ్రేయ ఏతయో రేకం తన్మే బ్రూహి సునిశ్చితమ్. 1

శ్రీ భగవా నువాచః—

సన్న్యాసః కర్మయోగశ్చ నిశ్శ్రేయసకరా వుభౌ,
తయోస్తు కర్మసన్న్యాసా త్కర్మయోగో విశిష్యతే. 2

జ్ఞేయ స్స నిత్యసన్న్యాసీ యో న ద్వేష్టి న కాఙ్క్షతి,
నిర్ద్వన్ద్వో హి మహాబాహో సుఖం బన్ధా త్ప్రముచ్యతే. 3

సాంఖ్యయోగౌ పృథ గ్బాలాః ప్రవద న్తి న పణ్డితాః
ఏకమ ప్యాస్థిత స్సమ్య గుభయో ర్విన్దతే ఫలమ్. 4

యత్సాఙ్ఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్యోగై రపి గమ్యతే,
ఏకం సాఙ్ఖ్యం చ యోగం చ యః పశ్యతి స పశ్యతి. 5

సన్న్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖమాప్తు మయోగతః,
యోగయుక్తో ముని ర్బ్రహ్మ న చిరే ణాధిగచ్ఛతి. 6

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేన్ద్రియః
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే 7

నైవ కిఞ్చి త్కరోమీతి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్,
పశ్యన్శృణ్వన్స్పృశన్ జిఘ్ర న్నశ్న న్గచ్ఛన్ స్వపన్ శ్వసన్
ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్ణ న్నున్మిష న్నిమిష న్నపి,
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు వ ర్త న్త ఇతి ధారయన్. 9

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

షష్ఠోఽధ్యాయః

ఆత్మసంయమయోగః

శ్రీభగవానువాచః—

అనాశ్రితః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః,
సన్న్యాసీ చ యోగీ చ న నిరగ్ని ర్నచాక్రియః. 1

యం సన్న్యాస మితి ప్రాహు ర్యోగం తం విద్ధి పాణ్డవ,
న హ్యసన్న్యస్తసఙ్కల్పో యోగీ భవతి కశ్చన. 2

ఆరురుక్షో ర్మునే ర్యోగం కర్మ కారణ ముచ్యతే,
యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణ ముచ్యతే. 3

యదా హి నేన్ద్రియార్థేషు న కర్మ స్వనుషజ్జతే,
సర్వసఙ్కల్పసన్న్యాసీ యోగారూఢ స్తదోచ్యతే. 4

ఉద్ధరే దాత్మనాఽఽత్మానం నాత్మాన మవసాదయేత్,
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో బన్ధు రాత్మైవ రిపు రాత్మనః. 5

బన్ధురాత్మాఽఽత్మన స్తస్య యేనాత్మైవాత్మనా జితః
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే వర్తే తాత్మైవ శత్రువత్. 6

జితాత్మనః ప్రశాన్తస్య పరమాత్మా సమాహితః,
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథా మానావమానయోః. 7

జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేన్ద్రియః,
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్టాశ్మకాఞ్చనః. 8

బాహ్యస్పర్శే ష్వసక్తాత్మా విన్దత్యాత్మని య త్సుఖమ్
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖ మక్షయ మశ్నుతే. 21

యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవ తే
ఆద్యన్తవన్తః కౌన్తేయ న తేషు రమతే బుధః. 22

శక్నోతీహైవ య స్సోఢుం ప్రాక్శరీరవిమోక్షణాత్
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్త స్స సుఖీ నరః. 23

యోఽన్తస్సుఖోఽన్తరారామా స్తథాఽన్తర్జ్యోతిరేవ యః
స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి. 24

లభన్తే బ్రహ్మనిర్వాణ మృషయః క్షీణకల్మషాః
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మాన స్సర్వభూతహితే రతాః. 25

కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్
అభితో బ్రహ్మ నిర్వాణం వర్తతే విజితాత్మనామ్. 26

స్పర్శాన్ కృత్వా బహి ర్బాహ్యాం శ్చక్షుశ్చైవాన్తరే భ్రువోః
ప్రాణాపానౌ సమౌ కృత్వా నాసాభ్యన్తరచారిణౌ. 27

యతేన్ద్రియమనోబుద్ధి ర్ముని ర్మోక్షపరాయణః
విగతేచ్ఛాభయక్రోధో య స్సదా ముక్త ఏవ సః. 28

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరమ్
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాన్తి మృచ్ఛతి. 29

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
కర్మసన్న్యాసయోగో నామ
పఞ్చమోఽధ్యాయః.

యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా
యత్ర చైవాత్మనాఽఽత్మానం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి. ౨౦
సుఖ మాత్యన్తికం య త్త ద్బుద్ధిగ్రాహ్య మతీన్ద్రియమ్
వేత్తి యత్ర న చైవాయం స్థిత శ్చలతి తత్త్వతః. 21
యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభం మన్యతే నాధికం తతః
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుణాపి విచాల్యతే. 22
తం విద్యా ద్దుఃఖ సంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యో యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా. 23
సఙ్కల్ప ప్రభవా న్కామాం స్త్యక్త్వా సర్వా నశేషతః
మనసైవేన్ద్రియగ్రామం వినియమ్య సమన్తతః. 24
శనై శ్శనై రుపరమే ద్బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా న కిఞ్చి దపి చిన్తయేత్. 25
యతో యతో నిస్సరతి మన శ్చఞ్చల మస్థిరమ్
తత స్తతో నియమ్యైత దాత్మన్యేవ వశం నయేత్. 26
ప్రశాన్తమనసం హ్యేనం యోగినం సుఖ ముత్తమమ్
ఉపైతి శాన్తరజసం బ్రహ్మభూత మకల్మషమ్. 27
యుఞ్జన్నేవం సదాఽఽత్మానం యోగీ విగతకల్మషః
సుఖేన బ్రహ్మసంస్పర్శ మత్యన్తం సుఖ మశ్నుతే. 28
సర్వభూతస్థ మాత్మానం సర్వభూతాని చాఽఽత్మని
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః. 29
యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వం చ మయి పశ్యతి
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి. 30

సుహృన్మిత్రార్యుదాసీనమధ్యస్థద్వేష్యబన్ధుషు,
సాధుష్వపి చ పాపేషు సమబుద్ధి ర్విశిష్యతే. 9

యోగీ యుఞ్జీత సతత మాత్మానం రహసి స్థితః
ఏకాకీ యతచిత్తాత్మా నిరాశీ రపరిగ్రహః. 10

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిర మాసన మాత్మనః
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చేలాజినకుశోత్తరమ్. 11

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేన్ద్రియక్రియః
ఉపవిశ్యాసనే యుఞ్జ్యా ద్యోగ మాత్మవిశుద్ధయే. 12

సమం కాయశిరోగ్రీవం ధారయ న్నచలం స్థిరః
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం దిశ శ్చానవలోకయన్. 13

ప్రశాన్తాత్మా విగతభీ ర్బ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః
మన స్సంయమ్య మచ్చిత్తో యుక్త ఆసీత మత్పరః. 14

యుఞ్జ న్నేవం సదాఽఽత్మానం యోగీ నియతమానసః
శాన్తిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థా మధిగచ్ఛతి. 15

నాఽత్యశ్నత స్తు యోగోఽస్తి న చైకాన్త మనశ్నతః
న చాఽతిస్వప్నశీలస్య జాగ్రతో నైవ చార్జున. 16

యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య కర్మసు
యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా. 17

యదా వినియతం చిత్త మాత్మ న్యేవావతిష్ఠతే
నిస్పృహ స్సర్వకామేభ్యో యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా. 18

యథా దీపో నివాతస్థో నేఙ్గతే సోపమా స్మృతా
యోగినో యతచిత్తస్య యుఞ్జతో యోగ మాత్మనః. 19

శ్రీ భగవానువాచ—

పార్థ నైవేహ నాముత్ర వినాశ స్తస్య విద్యతే,
న హి కల్యాణకృ త్కశ్చి ద్దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి. 40

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకా నుషిత్వా శాశ్వతీ స్సమాః,
శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే. 41

అథవా యోగినా మేవ కులే భవతి ధీమతామ్,
ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ య దీదృశమ్. 42

తత్ర తం బుద్ధిసంయోగం లభతే పౌర్వదైహికమ్,
యతతే చ తతో భూయః సంసిద్ధౌ కురునన్దన! 43

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ యతతే హ్యవశోఽపి సః,
జిజ్ఞాసు రపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మాతివర్తతే. 44

ప్రయత్నా ద్యతమాన స్తు యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః,
అనేక జన్మసంసిద్ధ స్తతో యాతి పరాం గతిమ్. 45

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః,
కర్మిభ్య శ్చాధికో యోగీ తస్మా ద్యోగీ భవార్జున: 46

యోగినా మపి సర్వేషాం మద్గతేనా న్తరాత్మనా,
శ్రద్ధావా న్భజతే యో మాం స మే యుక్తతమో మతః. 47

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
ఆత్మసంయమయోగో నామ
షష్ఠోఽధ్యాయః.

—

సర్వభూతస్థితం యో మాం భజ త్యేకత్వ మాస్థితః
సర్వథా వర్తమానోఽపి స యోగీ మయి వర్తతే. 31
ఆత్మౌపమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున
సుఖం వా యది వా దుఃఖం స యోగీ పరమో మతః. 32

అర్జున ఉవాచః—

యోఽయంయోగ స్త్వయాప్రోక్త స్సామ్యేన మధుసూదన,
ఏతస్యాహం న పశ్యామి చఞ్చలత్వాత్ స్థితిం స్థిరామ్. 33
చఞ్చలం హి మనః కృష్ణ ప్రమాథి బలవ ద్దృఢమ్
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే వాయో రివ సుదుష్కరమ్. 34

శ్రీ భగవా నువాచః—

అసంశయం మహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్
అభ్యాసేన తు కౌన్తేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే. 35
అసంయతాత్మనా యోగో దుష్ప్రాప ఇతి మే మతిః
వశ్యాత్మనా తు యతతా శక్యోఽవాప్తు ముపాయతః. 36

అర్జున ఉవాచ—

అయతి శ్శ్రద్ధయోఽపేతో యోగా చ్చలితమానసః
అప్రాప్యయోగసంసిద్ధిం కాం గతిం కృష్ణ! గచ్ఛతి? 37
కచ్చి న్నోభయవిభ్రష్ట శ్ఛిన్నాభ్రమివ నశ్యతి
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో విమూఢో బ్రహ్మణః పథి. 38
ఏతం మే సంశయం కృష్ణ ఛేత్తు మర్హ స్యశేషతః
త్వదన్య స్సంశయ స్యాస్య ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే. 39

రసోఽహ మప్సు కౌన్తేయ ప్రభాస్మి శశిసూర్యయోః
ప్రణవ స్సర్వవేదేషు శబ్దః ఖే పౌరుషం నృషు. 8

పుణ్యో గన్ధః పృథివ్యాం చ తేజ శ్చాస్మి విభావసౌ
జీవనం సర్వభూతేషు తప శ్చాస్మి తపస్విషు. 9

బీజం మాం సర్వభూతానాం విద్ధి పార్థ సనాతనమ్
బుద్ధి ర్బుద్ధిమతా మస్మి తేజ స్తేజస్వినా మహమ్. 10

బలం బలవతాం చాహం కామరాగవివర్జితమ్
ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోఽస్మి భరతర్షభ! 11

యే చైవ సాత్త్వికా భావా రాజసా స్తామసాశ్చ యే
మత్త ఏవేతి తా న్విద్ధి న త్వహం తేషు తే మయి. 12

త్రిభి ర్గుణమయై ర్భావై రేభి స్సర్వ మిదం జగత్
మోహితం నాభిజానాతి మా మేభ్యః పర మవ్యయమ్. 13

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా
మామేవ యే ప్రపద్యన్తే మాయా మేతాం తరన్తి తే. 14

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యన్తే నరాధమాః
మాయయాఽపహృతజ్ఞానా ఆసురం భావ మాశ్రితాః. 15

చతుర్విధా భజన్తే మాం జనా స్సుకృతినోఽర్జున
ఆర్తో జిజ్ఞాసు రర్థార్థీ జ్ఞానీ చ భరతర్షభ! 16

తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్త ఏకభక్తి ర్విశిష్యతే
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థ మహం స చ మమ ప్రియః. 17

ఉదారా స్సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతమ్
ఆస్థిత స్స హి యుక్తాత్మా మామేవానుత్తమాం గతిమ్. 18

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

సప్తమోఽధ్యాయః

విజ్ఞానయోగః

శ్రీ భగవా నువాచ—

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ యోగం యుఞ్జన్మదాశ్రయః
అసంశయం సమగ్రం మాం యథా జ్ఞాస్యసి తచ్ఛృణు. 1

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞాన మిదం వక్ష్యా మ్యశేషతః
యజ్జ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యజ్జ్ఞాతవ్య మవశిష్యతే. 2

మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చి ద్యతతి సిద్ధయే
యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చి న్మాం వేత్తి తత్త్వతః. 3

భూమి రాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ
అహఙ్కార ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతి రష్టధా. 4

అపరేయ మిత స్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్
జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్. 5

ఏత ద్యోనీని భూతాని సర్వాణీ త్యుపధారయ
అహం కృత్స్నస్య జగతః ప్రభవః ప్రలయ స్తథా. 6

మత్తః పరతరం నాన్యత్ కిఞ్చి దస్తి ధనంజయ
మయి సర్వ మిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ. 7

సాధిభూతాధిదైవం మాం సాధియజ్ఞఞ్చ యే విదుః,
ప్రయాణకాలేఽపి చ మాం తే విదు ర్యుక్తచేతసః. 30

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
విజ్ఞానయోగో నామ
సప్తమోఽధ్యాయః.

బహూనాం జన్మనా మన్తే జ్ఞానవా న్మాం ప్రపద్యతే
వాసుదేవ స్సర్వ మితి స మహాత్మా సుదుర్లభః 19
కామైస్తైస్తై ర్హృతజ్ఞానాః ప్రపద్యన్తేఽన్యదేవతాః
తం తం నియమ మాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతా స్స్వయా. 20
యో యో యాంయాం తనుం భక్తః శ్రద్ధయార్చితు మిచ్ఛతి
తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధా మ్యహమ్. 21
స తయా శ్రద్ధయా యుక్త స్తస్యారాధన మీహతే
లభతే చ తతః కామా న్మయైవ విహితా న్హితాన్. 22
అన్తవత్తు ఫలం తేషాం త ద్భవ త్యల్పమేధసామ్
దేవా న్దేవయజో యాన్తి మద్భక్తా యాన్తి మామపి. 23
అవ్యక్తం వ్యక్తి మాపన్నం మన్యన్తే మా మబుద్ధయః
పరం భావ మజానన్తో మమావ్యయ మనుత్తమమ్. 24
నాహం ప్రకాశ స్సర్వస్య యోగమాయాసమావృతః
మూఢోఽయం నాభిజానాతి లోకో మా మజ మవ్యయమ్. 25
వేదాఽహం సమతీతాని వర్తమానాని చార్జున,
భవిష్యాణి చ భూతాని మాం తు వేద న కశ్చన. 26
ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన ద్వన్ద్వమోహేన భారత,
సర్వభూతాని సమ్మోహం సర్గే యాన్తి పరన్తప: 27
యేషాం త్వన్తగతం పాపం జనానాం పుణ్యకర్మణామ్
తే ద్వన్ద్వమోహనిర్ముక్తా భజన్తే మాం దృఢవ్రతాః. 28
జరామరణమోక్షాయ మా మాశ్రిత్య యతన్తి యే,
తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్. 29

అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా,
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థాఽనుచిన్తయన్. 8

కవిం పురాణ మనుశాసితార
మణో రణీయాంస మనుస్మరే ద్యః
సర్వస్య ధాతార మచిన్త్యరూప
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ 9

ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన
భక్త్యా యుక్తో యోగబలేన చైవ
భ్రువో ర్మధ్యే ప్రాణ మావేశ్య సమ్యక్
స తం పరంపురుష ముపైతి దివ్యమ్. 10

యదక్షరం వేదవిదో వదన్తి విశన్తి యద్యతయో వీతరాగాః,
య దిచ్ఛన్తో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి త త్తేపదం సఙ్గ్రహేణ ప్రవక్ష్యే. 11

సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనో హృది నిరుధ్య చ,
మూర్ధ్న్యాధాయాత్మనః ప్రాణ మాస్థితో యోగధారణామ్. 12

ఓ మి త్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహర న్మా మనుస్మరన్,
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్. 13

అనన్యచేతాః సతతం యో మాం స్మరతి నిత్యశః,
తస్యాహం సులభః పార్థ నిత్యయుక్తస్య యోగినః. 14

మా ముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయ మశాశ్వతమ్,
నాఽఽప్నువన్తి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాం గతాః. 15

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

అష్టమోఽధ్యాయః

అక్షరపరబ్రహ్మయోగః

అర్జున ఉవాచ—

కిం తద్బ్రహ్మ కిమధ్యాత్మం కిం కర్మ పురుషోత్తమ,
అధిభూతం చ కిం ప్రోక్త మధిదైవం కిముచ్యతే. 1

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర దేహేఽస్మి న్మధుసూదన,
ప్రయాణకాలే చ కథం జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః. 2

శ్రీ భగవానువాచ—

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం స్వభావోఽధ్యాత్మ ముచ్యతే,
భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మ సంజ్ఞితః. 3

అధిభూతం క్షరో భావః పురుష శ్చాధిదైవతమ్,
అధియజ్ఞోఽహ మేవాత్ర దేహే దేహభృతాం వర. 4

అన్తకాలే చ మామేవ స్మర న్ముక్త్వా కళేబరమ్,
యః ప్రయాతి స మద్భావం యాతి నా స్త్యత్ర సంశయః 5

యం యం వాఽపి స్మరన్ భావం త్యజ త్యన్తే కళేబరమ్,
తం త మేవైతి కౌన్తేయ సదా తద్భావభావితః. 6

తస్మా త్సర్వేషు కాలేషు మా మనుస్మర యుధ్య చ,
మయ్యర్పిత మనోబుద్ధి ర్మా మేవైష్య స్యసంశయమ్. 7

నైతే సృతీ పార్థ జానన్ యోగీ ముహ్యతి కశ్చన.
తస్మా త్సర్వేషు కాలేషు యోగయుక్తో భవాఽర్జున. 27

వేదేషు యజ్ఞేషు తపస్సు చైవ
దానేషు యత్పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్,
అత్యేతి తత్సర్వ మిదం విదిత్వా
యోగీ పరం స్థానముపైతి చాద్యమ్. 28

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
అక్షరపరబ్రహ్మయోగో నామ
అష్టమోఽధ్యాయః.

ఆబ్రహ్మభువనా ల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున,
మా ముపేత్య తు కౌన్తేయ పునర్జన్మ న విద్యతే. 16

సహస్రయుగ పర్యన్తమహ ర్య ద్బ్రహ్మణో విదుః,
రాత్రిం యుగసహస్రాన్తాం తేఽహోరాత్రవిదో జనాః. 17

అవ్యక్తా ద్వ్యక్తయ స్సర్వాః ప్రభవ న్త్యహరాగమే,
రాత్ర్యాగమే ప్రలీయన్తే తత్రై వావ్యక్తసంజ్ఞకే. 18

భూతగ్రామ స్స ఏవాయం భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే,
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ ప్రభవ త్యహరాగమే. 19

పర స్తస్మాత్తు భావోఽన్యో వ్యక్తోఽవ్యక్తా త్సనాతనః,
య స్స సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సు న వినశ్యతి. 20

అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్త స్తమాహుః పరమాం గతిమ్,
యం ప్రాప్య న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ. 21

పురుష స్స పరః పార్థ భక్త్యా లభ్య స్త్వనన్యయా,
యస్యాన్తస్థాని భూతాని యేన సర్వమిదం తతమ్. 22

యత్ర కాలే త్వనావృత్తి మావృత్తిం చైవ యోగినః,
ప్రయాతా యాన్తి తం కాలం వక్ష్యామి భరతర్షభ. 23

అగ్ని ర్జ్యోతి రహ శ్శుక్ల ష్షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్,
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛన్తి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః. 24

ధూమో రాత్రి స్తథా కృష్ణ ష్షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్,
తత్ర చాన్ద్రమసం జ్యోతి ర్యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే. 25

శుక్లకృష్ణే గతీ హ్యేతే జగత శ్శాశ్వతే మతే,
ఏకయా యా త్యనావృత్తి మన్యయాఽఽవర్తతే పునః. 26

ప్రకృతిం స్వా మవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః
భూతగ్రామ మిమం కృత్స్న మవశం ప్రకృతే ర్వశాత్. 8

న చ మాం తాని కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనఞ్జయ
ఉదాసీనవ దాసీన మసక్తం తేషు కర్మసు. 9

మయాఽధ్యక్షేణ ప్రకృతి స్సూయతే సచరాచరమ్
హేతునాఽనేన కౌన్తేయ జగ ద్విపరివర్తతే. 10

అవజానన్తి మాం మూఢా మానుషీం తను మాశ్రితమ్
పరం భావ మజానన్తో మమ భూతమహేశ్వరమ్. 11

మోఘాశా మోఘకర్మాణో మోఘజ్ఞానా విచేతసః
రాక్షసీ మాసురీం చైవ ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః. 12

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ దైవీం ప్రకృతి మాశ్రితాః
భజ న్త్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వా భూతాది మవ్యయమ్. 13

సతతం కీర్తయన్తో మాం యతంతశ్చ దృఢవ్రతాః
నమస్యన్తశ్చ మాం భక్త్యా నిత్యయుక్తా ఉపాసతే. 14

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే యజన్తో మా ముపాసతే
ఏకత్వేన పృథక్త్వేన బహుధా విశ్వతోముఖమ్. 15

అహం క్రతు రహం యజ్ఞః స్వధాఽహ మహ మౌషధమ్
మన్త్రోఽహ మహ మేవాజ్య మహ మగ్ని రహం హుతమ్. 16

పితాఽహ మస్య జగతో మాతా ధాతా పితామహః
వేద్యం పవిత్ర మోఙ్కార ఋక్సామ యజురేవ చ. 17

గతి ర్భర్తా ప్రభు స్సాక్షీ నివాస శ్శరణం సుహృత్
ప్రభవః ప్రలయ స్థ్సానం నిధానం బీజ మవ్యయమ్. 18

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

నవమోఽధ్యాయః

రాజవిద్యా రాజగుహ్యయోగః

శ్రీభగవానువాచ—

ఇదం తు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం యజ్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్.

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్రమిద ముత్తమమ్
ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం సుసుఖం కర్తు మవ్యయమ్.

అశ్రద్దధానాః పురుషాః ధర్మస్యాస్య పరన్తప
అప్రాప్య మాం నివర్తన్తే మృత్యుసంసారవర్త్మని. 3

మయా తత మిదం సర్వం జగ దవ్యక్తమూర్తినా
మత్ స్థాని సర్వభూతాని న చాహం తే ష్వవస్థితః. 4

న చ మత్స్థాని భూతాని పశ్య మే యోగ మైశ్వరమ్
భూతభృన్న చ భూతస్థో మమాఽఽత్మా భూతభావనః. 5

యథాఽఽకాశస్థితో నిత్యం వాయు స్సర్వత్రగో మహాన్
తథా సర్వాణి భూతాని మత్స్థానీ త్యుపధారయ. 6

సర్వభూతాని కౌన్తేయ ప్రకృతిం యాన్తి మామికామ్
కల్పక్షయే పున స్తాని కల్పాదౌ విసృజా మ్యహమ్. 7

శుభాశుభఫలై రేవం మోక్ష్యసే కర్మబన్ధనైః,
సన్న్యాసయోగయుక్తాత్మా విముక్తో మా ముపైష్యసి. 28

సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేష్యోఽస్తి న ప్రియః
యే భజన్తితు మాం భక్త్యా మయి తే తేషు చాప్యహమ్. 29

అపి చే త్సుదురాచారో భజతే మా మనన్యభాక్,
సాధురేవ స మన్తవ్య స్సమ్య గ్వ్యవసితో హి సః. 30

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వ చ్ఛాన్తిం నిగచ్ఛతి,
కౌన్తేయ ప్రతిజానీహి న మే భక్తః ప్రణశ్యతి. 31

మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపిస్యుః పాపయోనయః,
స్త్రియో వైశ్యా స్తథా శూద్రా స్తేఽపి యాన్తి పరాంగతిమ్,

కిం పున ర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యా భక్తా రాజర్షయ స్తథా,
అనిత్య మసుఖం లోక మిమం ప్రాప్య భజస్వ మామ్. 33

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు,
మామే వైష్యసి యుక్త్వైవ మాత్మానం మత్పరాయణః. 34

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగో నామ
నవమోఽధ్యాయః.

తపా మ్యహ మహం వర్షం నిగృహ్ణా మ్యుత్సృజామి చ
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ సదస చ్చాహ మర్జున. 19

త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపా
యజ్ఞై రిష్ట్వా స్వర్గతిం ప్రార్థయన్తే,
తే పుణ్య మాసాద్య సురేన్ద్రలోక
మశ్నన్తి దివ్యాన్ దివి దేవభోగాన్. 20

తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలం
క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి,
ఏవం త్రయీధర్మ మనుప్రపన్నా
గతాగతం కామకామా లభన్తే. 21

అనన్యా శ్చిన్తయన్తో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే,
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహా మ్యహమ్. 22

యేఽప్యన్యదేవతాభక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః,
తేఽపి మామేవ కౌన్తేయ యజన్త్యవిధిపూర్వకమ్. 23

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తా చ ప్రభురేవ చ,
న తు మా మభిజానన్తి తత్త్వేనాత శ్చ్యవన్తి తే. 24

యాన్తి దేవవ్రతా దేవాన్ పితౄన్ యాన్తి పితృవ్రతాః,
భూతాని యాన్తి భూతేజ్యా యాన్తి మద్యాజినోపి మాం. 25

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి,
తదహం భక్త్యుపహృత మశ్నామి ప్రయతాత్మనః. 26

యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసి యత్,
యత్తపస్యసి కౌన్తేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్. 27

మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణా బోధయ న్తః పరస్పరమ్
కథయ న్తశ్చ మాం నిత్యం తుష్య న్తిచ రమంతి చ. 9

తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్
దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మా ముపయా న్తి తే. 10

తేషా మేవానుకమ్పార్థ మహ మజ్ఞానజం తమః
నాశయా మ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా. 11

అర్జున ఉవాచ:—

పరం బ్రహ్మ పరం ధామ పవిత్రం పరమం భవాన్
పురుషం శాశ్వతం దివ్య మాదిదేవ మజం విభుమ్. 12

ఆహు స్త్వా మృషయ స్సర్వే దేవర్షి ర్నారద స్తథా
అసితో దేవలో వ్యాస స్స్వయం చైవ బ్రవీషి మే. 13

సర్వ మేత దృతం మన్యే య న్మాం వదసి కేశవ
న హి తే భగవన్ వ్యక్తిం విదు ర్దేవా న దానవాః. 14

స్వయ మే వాత్మనాఽఽత్మానం వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ
భూతభావన భూతేశ దేవదేవ జగత్పతే. 15

వక్తు మర్హ స్యశేషేణ దివ్యా హ్యాత్మ విభూతయః
యాభి ర్విభూతిభి ర్లోకా నిమాం స్త్వం వ్యాప్య తిష్ఠసి. 16

కథం విద్యా మహం యోగిన్ త్వాం సదా పరిచిన్తయన్
కేషు కేషు చ భావేషు చిన్త్యోఽసి భగవ న్మయా. 17

విస్తరే ణాత్మనో యోగం విభూతిం చ జనార్దన
భూయః కథయ తృప్తిర్హి శృణ్వతో నాస్తి మేఽమృతమ్. 18

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

దశమోఽధ్యాయః

విభూతియోగః

శ్రీ భగవానువాచ:—

భూయ ఏవ మహాబాహో శృణు మే పరమం వచః
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హితకామ్యయా.

న మే విదుస్సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః
అహమాదిర్హి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః.

యో మామజమనాదిం చ వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్
అసమ్మూఢః స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే.

బుద్ధిర్జ్ఞానమసమ్మోహః క్షమా సత్యం దమశ్శమః
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావో భయం చాఽభయమేవ చ.

అహింసా సమతా తుష్టిస్తపో దానం యశోఽయశః
భవన్తి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః.

మహర్షయస్సప్త పూర్వే చత్వారో మనవస్తథా
మద్భావా మానసా జాతా యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః

ఏతాం విభూతిం యోగం చ మమ యో వేత్తి తత్త్వతః
సోఽవికమ్పేన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః.

అహం సర్వస్య ప్రభవో మత్తస్సర్వం ప్రవర్తతే
ఇతి మత్వా భజన్తే మాం బుధా భావసమన్వితాః.

అనన్త శ్చాస్మి నాగానాం వరుణో యాదసా మహమ్,
పితౄణా మర్యమా చాస్మి యమ స్సంయమతా మహమ్. 29
ప్రహ్లాద శ్చాస్మి దైత్యానాం కాలః కలయతా మహమ్,
మృగాణాం చ మృగేన్ద్రోఽహం వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్. 30
పవనః పవతా మస్మి రామ శ్శస్త్రభృతా మహమ్,
ఝషాణాం మకర శ్చాస్మి స్రోతసా మస్మి జాహ్నవీ. 31
సర్గాణా మాది రన్తశ్చ మధ్యం చైవాహ మర్జున,
అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం వాదః ప్రవదతా మహమ్. 32
అక్షరాణా మకారోఽస్మి ద్వన్ద్వ స్సామాసికస్య చ,
అహమేవాక్షయః కాలో ధాతాఽహం విశ్వతోముఖః. 33
మృత్యు స్సర్వహర శ్చాహ ముద్భవశ్చ భవిష్యతాం,
కీర్తి శ్శ్రీ ర్వాక్చ నారీణాం స్మృతి ర్మేధా ధృతిః క్షమా. 34
బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛన్దసా మహమ్
మాసానాం మార్గశీర్షోఽహ మృతూనాం కుసుమాకరః. 35
ద్యూతం ఛలయతా మస్మి తేజ స్తేజస్వినా మహమ్,
జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి సత్త్వం సత్త్వవతా మహమ్. 36
వృష్ణీనాం వాసుదేవోఽస్మి పాణ్డవానాం ధనఞ్జయః,
మునీనా మప్యహం వ్యాసః కవీనా ముశనా కవిః. 37
దణ్డో దమయతా మస్మి నీతి రస్మి జిగీషతామ్,
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యానాం జ్ఞానం జ్ఞానవతా మహమ్. 38
యచ్చాపి సర్వభూతానాం బీజం త దహ మర్జున,
న త దస్తి వినా యత్స్యా న్మయా భూతం చరాచరమ్. 39

శ్రీ భగవానువాచ:—

హన్త తే కథయిష్యామి దివ్యా హ్యాత్మవిభూతయః
ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ నాస్త్యన్తో విస్తరస్య మే. 19

అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః
అహ మాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానా మన్త ఏవ చ. 20

ఆదిత్యానా మహం విష్ణు ర్జ్యోతిషాం రవి రంశుమాన్
మరీచి ర్మరుతా మస్మి నక్షత్రాణా మహం శశీ. 21

వేదానాం సామవేదోఽస్మి దేవానా మస్మి వాసవః,
ఇన్ద్రియాణాం మన శ్చాస్మి భూతానా మస్మి చేతనా. 22

రుద్రాణాం శఙ్కర శ్చాస్మి విత్తేశో యక్షరక్షసామ్,
వసూనాం పావక శ్చాస్మి మేరు శ్శిఖరిణా మహమ్. 23

పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్,
సేనానీనా మహం స్కన్ద స్సరసా మస్మి సాగరః. 24

మహర్షీణాం భృగు రహం గిరా మస్మ్యేక మక్షరమ్,
యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాం హిమాలయః. 25

అశ్వత్థ స్సర్వవృక్షాణాం దేవర్షీణాం చ నారదః,
గన్ధర్వాణాం చిత్రరథ స్సిద్ధానాం కపిలో మునిః. 26

ఉచ్చై శ్శ్రవస మశ్వానాం విద్ధి మా మమృతోద్భవమ్,
ఐరావతం గజేన్ద్రాణాం నరాణాం చ నరాధిపమ్. 27

ఆయుధానా మహం వజ్రం ధేనూనా మస్మి కామధుక్,
ప్రజన శ్చాస్మి కన్దర్ప స్సర్పాణా మస్మి వాసుకిః. 28

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

ఏకాదశో௨ధ్యాయః

విశ్వరూపసందర్శనయోగః

అర్జున ఉవాచ:—

మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్య మధ్యాత్మసంజ్ఞితమ్
య త్త్వయోక్తం వచ స్తేన మోహో௨యం విగతో మమ. 1

భవాప్యయౌ హి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా
త్వత్తః కమలపత్రాక్ష మాహాత్మ్య మపి చావ్యయమ్. 2

ఏవ మేత ద్యథా௨௨త్థ త్వ మాత్మానం పరమేశ్వర
ద్రష్టు మిచ్ఛామి తే రూప మైశ్వరం పురుషోత్తమ. 3

మన్యసే యది త చ్ఛక్యం మయా ద్రష్టు మితి ప్రభో
యోగేశ్వర తతో మే త్వం దర్శ యాత్మాన మవ్యయమ్. 4

శ్రీ భగవా నువాచ:—

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశో௨థ సహస్రశః
నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చ. 5

పశ్యాదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రా నశ్వినౌ మరుత స్తథా
బహూ న్యదృష్టపూర్వాణి పశ్యా௨௨శ్చర్యాణి భారత. 6

ఇహైకస్థం జగ త్కృత్స్నం పశ్యాద్య సచరాచరమ్
మమ దేహే గుడాకేశ య చ్చాన్య ద్ద్రష్టు మిచ్ఛసి. 7

నాన్తోఽస్తి మమ దివ్యానాం విభూతీనాం పరన్తప,
ఏష తూద్దేశతః ప్రోక్తో విభూతే ర్విస్తరో మయా.

యద్య ద్విభూతిమ త్సత్త్వం శ్రీమ దూర్జితమేవ వా,
తత్త దేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేజోంశసమ్భవమ్.

అథవా బహు నైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున,
విష్టభ్యాహ మిదం కృత్స్న మేకాంశేన స్థితో జగత్.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
వి భూ తి యో గో నా మ
దశమోఽధ్యాయః.

నాన్తం న మధ్యం న పున స్తవాదిం
పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూపమ్ 16

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమన్తమ్
పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమన్తా
ద్దీప్తానలార్కద్యుతి మప్రమేయమ్. 17

త్వ మక్షరం పరమం వేదితవ్యం
త్వ మస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్
త్వ మవ్యయ శ్శాశ్వతధర్మగోప్తా
సనాతన స్త్వం పురుషో మతో మే. 18

అనాదిమధ్యాన్త మనన్తవీర్య
మనన్తబాహుం శశిసూర్యనేత్రమ్,
పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశవక్త్రం
స్వతేజసా విశ్వమిదం తపన్తమ్. 19

ద్యావాపృథివ్యో రిద మన్తరం హి
వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః
దృష్ట్వాఽద్భుతం రూప ముగ్రం తవేదం
లోకత్రయం ప్రవ్యథితం మహాత్మన్. 20

అమీ హి త్వాం సురసఙ్ఘా విశన్తి
కేచి ద్భీతాః ప్రాఞ్జలయో గృణన్తి
స్వస్తీత్యుక్త్వా మహర్షిసిద్ధసఙ్ఘాః
స్తువన్తి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః. 21

న తు మాం శక్యసే ద్రష్టు మనేనైవ స్వచక్షుషా
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగ మైశ్వరమ్.

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏవ ముక్త్వా తతో రాజన్ మహాయోగేశ్వరో హరిః
దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూప మైశ్వరమ్.
అనేకవక్త్రనయన మనేకాద్భుతదర్శనమ్
అనేక దివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్.
దివ్యమాల్యామ్బరధరం దివ్యగన్ధానులేపనమ్
సర్వాశ్చర్యమయం దేవ మన న్తం విశ్వతోముఖమ్.
దివి సూర్యసహస్రస్య భవే ద్యుగప దుత్థితా
యది భా స్సదృశీ సా స్యా ద్భాస స్తస్య మహాత్మనః
తత్రై కస్థం జగ త్కృత్స్నం ప్రవిభ క్తమనేకధా
అపశ్య ద్దేవదేవస్య శరీరే పాణ్డవ స్తదా.
తత స్స విస్మయావిష్టో హృష్టరోమా ధనఞ్జయః
ప్రణమ్య శిరసా దేవం కృతాఞ్జలి రభాషత.

అర్జున ఉవాచ —

పశ్యామి దేవాం స్తవ దేవ దేహే
సర్వాం స్తథా భూతవిశేషసఙ్ఘాన్
బ్రహ్మాణ మీశం కమలాసనస్థం
ఋషీంశ్చ సర్వా నురగాంశ్చ దివ్యాన్
అనేకబాహూదరవ క్త్రనేత్రం
పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽన న్తరూపమ్

కేచి ద్విలగ్నా దశనా న్తరేషు
సందృశ్య న్తే చూర్ణితై రుత్తమాఙ్గైః, 27
యథా నదీనాం బహవోఽమ్బువేగా
స్సముద్ర మేవాభిముఖా ద్రవన్తి,
తథా తవామీ నరలోక వీరా
విశంతి వక్త్రా ణ్యభివిజ్వల న్తి. 28
యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతఙ్గా
విశ న్తి నాశాయ సమృద్ధవేగాః,
తథైవ నాశాయ విశ న్తి లోకా
స్తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః. 29
లేలిహ్యసే గ్రసమాన స్సమన్తా
ల్లోకా న్సమగ్రా న్వదనై ర్జ్వలద్భిః,
తేజోభి రాపూర్య జగ త్సమగ్రం
భాస స్తవోగ్రాః ప్రతప న్తి విష్ణోః 30
ఆఖ్యాహి మే కో భవా నుగ్రరూపో
నమోఽస్తు తే దేవవర! ప్రసీద,
విజ్ఞాతు మిచ్ఛామి భవ న్త మాద్యం
న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్. 31

శ్రీ భగవా నువాచ—

కాలోస్మి లోకక్షయకృ త్ప్రవృద్ధో
లోకా న్సమాహర్తు మిహ ప్రవృత్తః,

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యాః
విశ్వేఽశ్వినౌ మరుత శ్చోష్మపా శ్చ.
గన్ధర్వయక్షాసురసిద్ధసఙ్ఘా
వీక్షన్తే త్వాం విస్మితా శ్చైవ సర్వే. 22

రూపం మహ త్తే బహువక్త్రనేత్రం
మహాబాహో బహుబాహూరుపాదమ్,
బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాలం
దృష్ట్వా లోకాః ప్రవ్యథితా స్తథాఽహమ్. 23

నభస్స్పృశం దీప్త మనేకవర్ణం
వ్యాత్తాననం దీప్తవిశాలనేత్రమ్
దృష్ట్వా హి త్వాం ప్రవ్యథితాన్తరాత్మా
ధృతిం న విన్దామి శమం చ విష్ణో. 24

దంష్ట్రాకరాలాని చ తే ముఖాని
దృష్ట్వైవ కాలానలసన్నిభాని,
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస. 25

అమీ చ త్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః
సర్వే సహైవావనిపాలసఙ్ఘైః
భీష్మో ద్రోణ స్సూతపుత్ర స్తథాఽసౌ
సహాస్మదీయై రపి యోధముఖ్యైః. 26

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశన్తి
దంష్ట్రాకరాలాని భయానకాని.

అనన్త! దేవేశ! జగన్నివాస!
త్వ మక్షరం సదస త్తత్పరం యత్. 37

త్వ మాదిదేవః పురుషః పురాణ
స్త్వ మస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్
వేత్తాఽసి వేద్యఞ్చ పరఞ్చ ధామ
త్వయా తతం విశ్వ మనన్తరూప! 38

వాయు ర్యమోఽగ్ని ర్వరుణ శ్శశాఙ్కః
ప్రజాపతి స్త్వం ప్రపితామహశ్చ
నమో నమ స్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః
పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమ స్తే. 39

నమః పురస్తా దథ పృష్ఠత స్తే
నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ!
అనన్తవీర్యామితవిక్రమ స్త్వం
సర్వం సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః. 40

సఖేతి మత్వా ప్రసభం య దుక్తం
హే కృష్ణ! హే యాదవ! హే సఖేతి
అజానతా మహిమానం తవేదం
మయా ప్రమాదా త్ప్రణయేన వాఽపి. 41

య చ్చావహాసార్థ మసత్కృతోఽసి
విహారశయ్యాసనభోజనేషు
ఏకోఽథవాఽప్యచ్యుత! తత్సమక్షం
త త్క్షామయే త్వా మహ మప్రమేయమ్. 42

ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యన్తి సర్వే
యేఽవస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః. 32

తస్మాత్త్వ ముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ
జిత్వా శత్రూన్ భుఙ్క్ష్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్
మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ
నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్. 33

ద్రోణఞ్చ భీష్మఞ్చ జయద్రథఞ్చ
కర్ణం తథాఽన్యానపి యోధవీరాన్
మయా హతాం స్త్వం జహి మా వ్యథిష్ఠా
యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్. 34

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏత చ్ఛ్రుత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాఞ్జలి ర్వేపమానః కిరీటీ
నమస్కృత్వా భూయ ఏవాఽఽహ కృష్ణం
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య. 35

అర్జున ఉవాచ —

స్థానే హృషీకేశ! తవ ప్రకీర్త్యా
జగ త్ప్రహృష్య త్యనురజ్యతే చ
రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవన్తి
సర్వే నమస్యన్తి చ సిద్ధసంఘాః 36

కస్మాచ్చ తే న నమేరన్ మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యాదికర్త్రే

న వేద యజ్ఞాధ్యయనై ర్న దానై
ర్న చ క్రియాభి ర్న తపోభి రుగ్రైః
ఏవం రూప శ్శక్య అహం నృలోకే
ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర. 48

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావో
దృష్ట్వా రూపం ఘోర మీదృ జ్మమేదమ్
వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పున స్త్వం
తదేవ మే రూప మిదం ప్రపశ్య. 49

సఞ్జయ ఉవాచ:—

ఇ త్యర్జునం వాసుదేవ స్తథోక్త్వా
స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః
ఆశ్వాసయామాస చ భీత మేనం
భూత్వా పున స్సౌమ్యవపు ర్మహాత్మా. 50

అర్జున ఉవాచ:—

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన
ఇదానీ మస్మి సంవృ త్త స్సచేతాః ప్రకృతిం గతః. 51

శ్రీ భగవా నువాచ:—

సుదుర్దర్శ మిదం రూపం దృష్టవా నసి య న్మమ
దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శనకాఙ్క్షిణః. 52

నాహం వేదై ర్న తపసా న దానేన న చేజ్యయా
శక్య ఏవం విధో ద్రష్టుం దృష్టవా నసి మాం యథా. 53

పితాఽసి లోకస్య చరాచరాస్య
త్వ మస్య పూజ్యశ్చ గురు ర్గరీయా౯
న త్వత్సమోఽ_స్త్యభ్యధికః కుతోఽన్యో
లోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావః   43

తస్మా త్ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం
ప్రసాదయే త్వా మహ మీశ మీడ్యమ్
పితేవ పు త్రస్య సఖేవ సఖ్యుః
ప్రియః ప్రియా యా ర్హసి దేవ సోఢుమ్..   44

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్వా
భయేన చ ప్రవ్యథితం మనో మే
తదేవ మే దర్శయ దేవ రూపమ్
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస.   45

కిరీటినం గదినం చక్రహ_స్త
మిచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టు మహం తథై వ
తేనై వ రూపేణ చతుర్భుజేన
సహ్రసబాహో! భవ విశ్వమూ _ర్తే!   46

శ్రీభగవా మవాచ:—

మయా ప్రసన్నేన తవాఽర్జునేదం
రూపం పరం దర్శిత మాత్మయోగాత్
తేజోమయం విశ్వ మన న్త మాద్యం
యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వమ్.   47

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

ద్వాదశోఽధ్యాయః

భక్తియోగః

అర్జున ఉవాచ:—

ఏవం సతతయుక్తా యే భక్తా స్త్వాం పర్యుపాసతే,
యే చాప్యక్షర మవ్యక్తం తేషాం కే యోగవిత్తమాః 1

శ్రీ భగవా నువాచ:—

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే,
శ్రద్ధయా పరయోపేతా స్తే మే యుక్తతమా మతాః. 2

యే త్వక్షర మనిర్దేశ్య మవ్యక్తం పర్యుపాసతే,
సర్వత్రగ మచిన్త్యంచ కూటస్థ మచలం ధ్రువమ్. 3

సన్నియ మ్యేన్ద్రియగ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః,
తే ప్రాప్నువన్తి మామేవ సర్వభూతహితే రతాః. 4

క్లేశోఽధికతర స్తేషా మవ్యక్తాసక్తచేతసామ్
అవ్యక్తా హి గతి ర్దుఃఖం దేహవద్భి రవాప్యతే. 5

యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరాః,
అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయన్త ఉపాసతే. 6

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్య అహ మేవంవిధోర్జున
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరన్తప. 54

మత్కర్మకృ న్మత్పరమో మద్భక్త స్సఙ్గవర్జితః
నిర్వైర స్సర్వభూతేషు య స్స మా మేతి పాణ్డవ. 55

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
విశ్వరూపసందర్శనయోగో నామ
ఏకాదశోఽధ్యాయః

సమ శ్శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానావమానయోః
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమ స్సఙ్గవివర్జితః. **18**

తుల్యనిన్దాస్తుతి ర్మౌనీ సన్తుష్టో యేన కేనచిత్,
అనికేతః స్థిరమతి ర్భక్తిమా న్మే ప్రియో నరః. **19**

యే తు ధర్మ్యామృత మిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే,
శ్రద్దధానా మత్పరమా భక్తా స్తేఽతీవ మే ప్రియాః. **20**

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
భక్తియోగో నామ
ద్వాదశోఽధ్యాయః

తేషా మహం సముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాత్,
భవామి న చిరా త్పార్థ మ య్యావేశితచేతసామ్. 7

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ,
నివసిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః. 8

అథ చిత్తం సమాధాతుం న శక్నోషి మయి స్థిరమ్,
అభ్యాసయోగేన తతో మా మిచ్ఛాఽఽప్తుం ధనంజయ. 9

అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి మత్కర్మపరమో భవ
మదర్థమపి కర్మాణి కుర్వన్ సిద్ధి మవాప్స్యసి. 10

అథై తద ప్యశక్తోఽసి కర్తుం మద్యోగ మాశ్రితః
సర్వకర్మఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మవాన్. 11

శ్రేయో హి జ్ఞాన మభ్యాసాత్ జ్ఞానా ద్ధ్యానం విశిష్యతే
ధ్యానా త్కర్మఫలత్యాగ స్త్యాగా చ్ఛాన్తి రనన్తరమ్. 12

అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ,
నిర్మమో నిరహఙ్కార స్సమదుఃఖసుఖః క్షమీ 13

సంతుష్ట స్సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః,
మ య్యర్పితమనోబుద్ధి ర్యో మద్భక్త స్స మే ప్రియః 14

యస్మా న్నోద్విజతే లోకో లోకా న్నోద్విజతే చ యః,
హర్షామర్షభయోద్వేగై ర్ముక్తో య స్స చ మే ప్రియః. 15

అనపేక్ష శ్శుచి ర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః,
సర్వారమ్భపరిత్యాగీ యో మద్భక్తః స్స మే ప్రియః. 16

యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాఙ్క్షతి
శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమా న్య స్స మే ప్రియః. 17

అమానిత్వ మదమ్భిత్వ మహింసా క్షాన్తి రార్జవమ్
ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్థైర్య మాత్మవినిగ్రహః. 8

ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్య మనహఙ్కార ఏవ చ
జన్మమృత్యుజరావ్యాధి దుఃఖదోషానుదర్శనమ్. 9

అసక్తి రనభిష్వఙ్గః పుత్రదారాగృహాదిషు
నిత్యం చ సమచిత్తత్వ మిష్టానిష్టోపపత్తిషు. 10

మయి చానన్యయోగేన భక్తి రవ్యభిచారిణీ
వివిక్తదేశసేవిత్వ మరతి ర్జనసంసది. 11

అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్
ఏతజ్జ్ఞానమితి ప్రోక్త మజ్ఞానం య దతోఽన్యథా. 12

జ్ఞేయం య త్తత్ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వాఽమృతమశ్నుతే
అనాదిమ త్పరం బ్రహ్మ న స త్త న్నాస దుచ్యతే. 13

సర్వతః పాణిపాదం త త్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్
సర్వత శ్శ్రుతిమల్లోకే సర్వ మావృత్య తిష్ఠతి. 14

సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం సర్వేన్ద్రియవివర్జితం
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ. 15

బహి రన్తశ్చ భూతానా మచరం చరమేవ చ
సూక్ష్మత్వా త్త దవిజ్ఞేయం దూరస్థం చాన్తికేచ తత్. 16

అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్త మివ చ స్థితమ్
భూతభర్తృ చ తజ్జ్ఞేయం గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ. 17

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

త్రయోదశోఽధ్యాయః

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగః

అర్జున ఉవాచః—

ప్రకృతిం పురుషం చైవ క్షేత్రం క్షేత్రజ్ఞ మేవ చ
ఏత ద్వేదితు మిచ్ఛామి జ్ఞానం జ్ఞేయం చ కేశవ.

శ్రీభగవా నువాచః—

ఇదం శరీరం కౌన్తేయ క్షేత్ర మి త్యభిధీయతే
ఏత ద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః. 2

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి సర్వక్షేత్రేషు భారత
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయో ర్జ్ఞానం య త్తత్ జ్ఞానం మతం మమ. 3

తత్క్షేత్రం యచ్చ యాదృక్చ య ద్వికారి యతశ్చ యత్
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ త త్సమాసేన మే శృణు. 4

ఋషిభి ర్బహుధా గీతం ఛన్దోభి ర్వివిధైః పృథక్
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భి ర్వినిశ్చితైః. 5

మహాభూతా న్యహఙ్కారో బుద్ధి రవ్యక్తమేవ చ
ఇన్ద్రియాణి దశైకంచ పఞ్చ చేన్ద్రియగోచరాః. 6

ఇచ్ఛా ద్వేష స్సుఖం దుఃఖం సఙ్ఘాత శ్చేతనా ధృతిః
ఏత త్క్షేత్రం సమాసేన సవికార ముదాహృతమ్ 7

సమం పశ్యన్హి సర్వత్ర సమవస్థిత మీశ్వరమ్
న హినస్త్యాత్మనాఽఽత్మానం తతో యాతి పరాం గతిమ్. 29

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః,
యః పశ్యతి తథాఽఽత్మాన మకర్తారం స పశ్యతి. 30

యదా భూతపృథగ్భావ మేకస్థ మనుపశ్యతి,
తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సమ్పద్యతే తదా. 31

అనాదిత్వా న్నిర్గుణత్వా త్పరమాత్మాఽయ మవ్యయః,
శరీరస్థోఽపి కౌన్తేయ న కరోతి న లిప్యతే. 32

యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యా దాకాశం నోపలిప్యతే,
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాఽఽత్మా నోపలిప్యతే. 33

యథా ప్రకాశయ త్యేకః కృత్స్నం లోక మిమం రవిః,
క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారత. 34

క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞయో రేవ మన్తరం జ్ఞానచక్షుషా,
భూతప్రకృతిమోక్షం చ యే విదు ర్యాన్తి తే పరమ్. 35

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగో నామ
త్రయోదశోఽధ్యాయః.

జ్యోతిషామపి త జ్జ్యోతి స్తమసః పర ముచ్యతే
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య ధిష్ఠితమ్. 18

ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః
మద్భక్త ఏత ద్విజ్ఞాయ మద్భావా యోపపద్యతే. 19

ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ విద్ధి ప్రకృతిసమ్భవాన్. 20

కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతి రుచ్యతే
పురుష స్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతు రుచ్యతే. 21

పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుఙ్క్తే ప్రకృతిజాన్ గుణాన్
కారణం గుణసఙ్గోఽస్య సదసద్యోనిజన్మసు. 22

ఉపద్రష్టాఽనుమన్తా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తో దేహేఽస్మిన్ పురుషః పరః. 23

య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతించ గుణైస్సహ
సర్వథా వర్తమానోఽపి న స భూయోఽభిజాయతే. 24

ధ్యానేనాఽఽత్మని పశ్యన్తి కేచి దాత్మాన మాత్మనా
అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాఽపరే. 25

అన్యే త్వేవ మజానన్తః శ్రుత్వాన్యేభ్య ఉపాసతే
తేఽపి చాతితరన్త్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః. 26

యావ త్సఞ్జాయతే కిఞ్చి త్సత్త్వం స్థావరజఙ్గమమ్
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ సంయోగా త్త ద్విద్ధి భరతర్షభ. 27

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్తం పరమేశ్వరమ్
వినశ్య త్స్వవినశ్యన్తం యః పశ్యతి స పశ్యతి. 28

సత్త్వం సుఖే సఞ్జయతి రజః కర్మణి భారత
జ్ఞాన మావృత్య తు తమః ప్రమాదే సఞ్జయ త్యుత. 9

రజ స్తమ శ్చాభిభూయ సత్త్వం భవతి భారత
రజ స్సత్త్వం తమశ్చైవ తమ స్సత్త్వం రజ స్తథా. 10

సర్వద్వారేషు దేహేఽస్మిన్ ప్రకాశ ఉపజాయతే
జ్ఞానం యదా తదా విద్యా ద్వివృద్ధం సత్త్వ మిత్యుత. 11

లోభః ప్రవృత్తి రారమ్భః కర్మణా మశమ స్స్పృహా
రజ స్యేతాని జాయన్తే వివృద్ధే భరతర్షభ. 12

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదో మోహ ఏవ చ
తమ స్యేతాని జాయన్తే వివృద్ధే కురునందన. 13

యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు ప్రలయం యాతి దేహభృత్
తదోత్తమవిదాం లోకా నమలాన్ ప్రతిపద్యతే. 14

రజసి ప్రలయం గత్వా కర్మసఙ్గిషు జాయతే
తథా ప్రలీన స్తమసి మూఢయోనిషు జాయతే. 15

కర్మణ స్సుకృతస్యాఽఽహు స్సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్
రజసస్తు ఫలం దుఃఖ మజ్ఞానం తమసః ఫలమ్. 16

సత్త్వా త్సఞ్జాయతే జ్ఞానం రజసో లోభ ఏవచ
ప్రమాదమోహౌ తమసో భవతోఽజ్ఞానమేవచ. 17

ఊర్ధ్వం గచ్ఛన్తి సత్త్వస్థా మధ్యే తిష్ఠన్తి రాజసాః
జఘన్యగుణవృత్తిస్థా అధో గచ్ఛన్తి తామసాః 18

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం యదా ద్రష్టాఽనుపశ్యతి
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి. 19

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

చతుర్దశోఽధ్యాయః

గుణత్రయవిభాగయోగః

శ్రీభగవా నువాచ:—

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞాన ముత్తమమ్
యజ్జ్ఞాత్వా మునయ స్సర్వే పరాం సిద్ధి మితో గతాః. ౧

ఇదం జ్ఞాన ముపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్య మాగతాః
సర్గేపి నోపజాయన్తే ప్రలయే న వ్యథన్తిచ. ౨

మమ యోని ర్మహద్బ్రహ్మ తస్మిన్ గర్భం దధా మ్యహమ్
సమ్భవ స్సర్వభూతానాం తతో భవతి భారత. ౩

సర్వయోనిషు కౌన్తేయ మూర్తయ స్సమ్భవన్తి యాః
తాసాం బ్రహ్మ మహద్యోని రహం బీజప్రదః పితా. ౪

సత్త్వం రజ స్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసమ్భవాః
నిబధ్నన్తి మహాబాహో దేహే దేహిన మవ్యయమ్. ౫

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వా త్ప్రకాశక మనామయమ్
సుఖసంగేన బధ్నాతి జ్ఞానసంగేన చానఘ. ౬

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసఙ్గసముద్భవమ్
త న్నిబధ్నాతి కౌన్తేయ కర్మసంగేన దేహినమ్. ౭

తమ స్త్వజ్ఞానజం విద్ధి మోహనం సర్వదేహినామ్
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభి స్త న్నిబధ్నాతి భారత. ౮

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

పఞ్చదశోఽధ్యాయః

—:—

పురుషోత్తమ ప్రాప్తియోగః

శ్రీభగవానువాచ:—

ఊర్ధ్వమూల మధశ్శాఖ మశ్వత్థం ప్రాహు రవ్యయమ్
ఛన్దాంసి యస్య పర్ణాని య స్తం వేద స వేదవిత్. 1

అధ శ్చోర్ధ్వం ప్రసృతా స్తస్య శాఖాః
గుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాళాః,
అధశ్చ మూలా న్యనుస న్తతాని
కర్మానుబన్ధీని మనుష్యలోకే. 2

న రూప మస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాన్తో న చాది ర్న చ సమ్ప్రతిష్ఠా
అశ్వత్థ మేవం సువిరూఢమూల
మసఙ్గశస్త్రేణ దృఢేన ఛిత్త్వా. 3

తతః పరం త త్పరిమార్గితవ్యం
యస్మి న్గతా న నివర్తన్తి భూయః
తమేవ చాఽఽద్యం పురుషం ప్రపద్యే
యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ. 4

గుణా నేతా నతీత్య త్రీ౯ దేహీ దేహసముద్భవా౯
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖై ర్విముక్తోఽమృత మశ్నుతే. 20

అర్జున ఉవాచ:—

కైర్లిఙ్గై స్త్రీ౯ గుణా నేతా నతీతో భవతి ప్రభో
కిమాచారః కథం చైతాం స్త్రీ౯ గుణా నతివర్తతే. 21

శ్రీ భగవా నువాచ:—

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాణ్డవ,
న ద్వేష్టి సమ్ప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి. 22
ఉదాసీనవ దాసీనో గుణై ర్యో న విచాల్యతే,
గుణా వర్తన్త ఇత్యేవ యోఽవతిష్ఠతి నేఙ్గతే. 23
సమదుఃఖసుఖ స్స్వస్థ స్సమలోష్టాశ్మకాఞ్చనః,
తుల్యప్రియాప్రియో ధీర స్తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః. 24
మానావమానయో స్తుల్య స్తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః,
సర్వారమ్భపరిత్యాగీ గుణాతీత స్స ఉచ్యతే. 25
మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ భక్తి యోగేన సేవతే,
స గుణా న్సమతీ త్యైతా౯ బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే. 26
బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాఽహ మమృత స్యావ్యయస్య చ,
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖ స్యైకాన్తికస్య చ. 27

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
గుణత్రయవిభాగయోగో నామ
చతుర్దశోఽధ్యాయః.

సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టో
మత్తః స్మృతి ర్జ్ఞాన మపోహనం చ
వేదై శ్చ సర్వై రహమేవ వేద్యో
వేదాన్తకృ ద్వేదవిదేవ చాహమ్. 15

ద్వా విమౌ పురుషౌ లోకే క్షర శ్చాక్షర ఏవ చ
క్షర స్సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే. 16

ఉత్తమః పురుష స్త్వన్యః పరమాత్మే త్యుదాహృతః
యో లోకత్రయ మావిశ్య బిభ ర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః. 17

యస్మా త్క్షర మతీతోఽహ మక్షరా దపి చోత్తమః
అతోఽస్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః. 18

యో మా మేవ మసమ్మూఢో జానాతి పురుషోత్తమమ్
స సర్వవి ద్భజతి మాం సర్వభావేన భారత. 19

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్ర మిద ముక్తం మయాఽనఘ
ఏత ద్బుద్ధ్వా బుద్ధిమా న్స్యాత్ కృతకృత్యశ్చ భారత. 20

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
పురుషోత్తమప్రాప్తియోగో నామ
పఞ్చదశోఽధ్యాయః.

నిర్మానమోహా జితసఙ్గదోషా
అధ్యాత్మనిత్యా వినివృత్తకామాః
ద్వన్ద్వై ర్విముక్తా స్సుఖదుఃఖసంజ్ఞై
ర్గచ్ఛ న్త్యమూఢాః పద మవ్యయం తత్ 5
న త ద్భాసయతే సూర్యో న శశాఙ్కో న పావకః
యద్గత్వా న నివర్తన్తే త ద్ధామ పరమం మమ. 6
మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూత స్సనాతనః
మనష్షష్ఠా నీన్ద్రియాణి ప్రకృతిస్థాని కర్షతి. 7
శరీరం య దవాప్నోతి యచ్చా ప్యుత్క్రామ తీశ్వరః
గృహీత్వైతాని సంయాతి వాయు ర్గన్ధా నివాశయాత్. 8
శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ రసనం ఘ్రాణమేవ చ
అధిష్ఠాయ మన శ్చాయం విషయా నుపసేవతే. 9
ఉత్క్రామ న్తం స్థితం వాపి భుఞ్జానం వా గుణాన్వితమ్
విమూఢా నానుపశ్యన్తి పశ్యన్తి జ్ఞానచక్షుషః 10
యతన్తో యోగిన శ్చైనం పశ్య న్త్యాత్మన్యవస్థితమ్
యతన్తోఽప్యకృతాత్మానో నైనం పశ్య న్త్యచేతసః. 11
య దాదిత్యగతం తేజో జగ ద్భాసయతేఽఖిలమ్
య చ్చన్ద్రమసి యచ్చాగ్నౌ త త్తేజో విద్ధి మామకమ్. 12
గా మావిశ్య చ భూతాని ధారయా మ్యహ మోజసా
పుష్ణామి చౌషధీ స్సర్వా స్సోమో భూత్వా రసాత్మకః. 13
అహం వై శ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహ మాశ్రితః
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచా మ్యన్నం చతుర్విధమ్. 14

అసత్య మప్రతిష్ఠం తే జగ దాహు రనీశ్వరమ్,
అపరస్పరసమ్భూతం కి మన్య త్కామహైతుకమ్. 8

ఏతాం దృష్టి మవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః
ప్రభవ న్త్యుగ్రకర్మాణః క్షయాయ జగతోఽహితాః. 9

కామ మాశ్రిత్య దుష్పూరం దమ్భమానమదాన్వితాః,
మోహా ద్గృహీత్వాఽసద్గ్రాహా న్ప్రవర్త న్తేఽశుచివ్రతాః. 10

చిన్తా మపరిమేయాంచ ప్రళయా న్తా ముపాశ్రితాః
కామోపభోగపరమా ఏతావ దితి నిశ్చితాః. 11

ఆశాపాశశతై ర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః,
ఈహ న్తే కామభోగార్థ మన్యాయేనాఽర్థసఞ్చయాన్. 12

ఇద మద్య మయా లబ్ధ మిదం ప్రాప్స్యే మనోరథమ్,
ఇద మ స్తీదమపి మే భవిష్యతి పున ర్ధనమ్. 13

అసౌ మయా హత శ్శత్రు ర్హనిష్యే చాపరా నపి,
ఈశ్వరోఽహ మహం భోగీ సిద్ధోఽహం బలవా న్సుఖీ. 14

ఆఢ్యోఽభిజనవా నస్మి కోఽన్యోఽస్తి సదృశో మయా,
యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య ఇ త్యజ్ఞానవిమోహితాః, 15

అనేకచిత్తవిభ్రాన్తా మోహజాలసమావృతాః,
ప్రసక్తాః కామభోగేషు పత న్తి నరకేఽశుచౌ. 16

ఆత్మసమ్భావితాః స్తబ్ధా ధనమానమదాన్వితాః,
యజ న్తే నామయజ్ఞై స్తే దమ్భేనాఽవిధిపూర్వకమ్. 17

అహఙ్కారం బలం దర్పం కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః,
మా మాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషన్తోఽభ్యసూయకాః. 18

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

షోడశోఽధ్యాయః

దైవాసురసమ్పద్విభాగయోగః

శ్రీభగవానువాచ:—

అభయం సత్త్వసంశుద్ధి ర్జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః,
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయ స్తప ఆర్జవమ్. ౧

అహింసా సత్య మక్రోధ స్త్యాగ శ్శాన్తి రపైశునమ్,
దయా భూతే ష్వలోలత్వం మార్దవం హ్రీ రచాపలమ్. ౨

తేజః క్షమా ధృతి శ్శౌచ మద్రోహో నాతిమానితా,
భవన్తి సమ్పదం దైవీ మభిజాతస్య భారత. ౩

దమ్భో దర్పోఽతిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవ చ,
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థ సమ్పద మాసురీమ్. ౪

దైవీ సమ్ప ద్విమోక్షాయ నిబన్ధాయాఽఽసురీ మతా,
మా శుచ స్సమ్పదం దైవీ మభిజాతోఽసి పాణ్డవ. ౫

ద్వౌ భూతసర్గౌ లోకేఽస్మిన్ దైవ ఆసుర ఏవ చ,
దైవో విస్తరశః ప్రోక్త ఆసురం పార్థ మే శృణు. ౬

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తించ జనా న విదు రాసురాః,
న శౌచం నాపి చాఽఽచారో న సత్యం తేషు విద్యతే. ౭

శ్రీ మ ద్భ గ వ ద్గీ తా

స ప్తదశో౽ధ్యాయః

శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగః

అర్జున ఉవాచ:—

యే శాస్త్రవిధి ముత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయా౽న్వితాః
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ సత్త్వ మాహో రజ స్తమః. 1

శ్రీ భగవా నువాచ:—

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహినాం సా స్వభావజా
సా త్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చేతి తాం శృణు. 2

సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత.
శ్రద్ధామయో౽యం పురుషో యో యచ్ఛ్రద్ధ స్సఏవ సః 3

యజన్తే సాత్త్వికా దేవాన్ యక్షరక్షాంసి రాజసాః.
ప్రేతాన్ భూతగణాం శ్చాన్యే యజన్తే తామసా జనాః. 4

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తప్యన్తే యే తపో జనాః
దమ్భాహఙ్కారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః. 5

కర్శయన్త శ్శరీరస్థం భూతగ్రామ మచేతసః
మాంచైవా౽న్తశ్శరీరస్థం తాన్ విద్ధ్యాసురనిశ్చయాన్. 6

ఆహార స్త్వపి సర్వస్య త్రివిధో భవతి ప్రియః
యజ్ఞ స్తప స్తథా దానం తేషాం భేద మిమం శృణు. 7

ఆయుస్స త్త్వబలారోగ్య సుఖప్రీతివివర్ధనాః
రస్యా స్స్నిగ్ధా స్స్థిరా హృద్యా ఆహారాః సాత్త్వికప్రియాః 8

తా నహం ద్విషతః క్రూరాన్ సంసారేషు నరాధమాన్,
క్షిపా మ్యజస్ర మశుభా నాసురీ ష్వేవ యోనిషు. 19

ఆసురీం యోని మాపన్నా మూఢా జన్మని జన్మని,
మా మప్రాప్యైవ కౌ_న్తేయ తతో యా_న్త్యధమాంగతిమ్. 20

త్రివిధం నరక స్యేదం ద్వారం నాశన మాత్మనః,
కామః క్రోధ _స్తథాలోభ _స్తస్మా దేత _త్త్రయం త్యజేత్. 21

ఏతై_ ర్విము_క్తః కౌ_న్తేయ తమోద్వారై_ స్త్రిభి ర్నరః,
ఆచర త్యాత్మనః శ్రేయ స్తతో యాతి పరాం గతిమ్. 22

యశ్శాస్త్రవిధి ముత్సృజ్య వ_ర్తతే కామకారతః.
న స సిద్ధి మవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్. 23

తస్మా చ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ,
జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానో_క్తం కర్మ క_ర్తు మిహార్హసి. 24

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
దైవాసురసమ్పద్విభాగయోగో నామ
షోడశోఽధ్యాయః.

దాతవ్యమితి య ద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే
దేశే కాలేచ పాత్రేచ త ద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్. 20

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫల ముద్దిశ్య వా పునః
దీయతే చ పరిక్లిష్టం త ద్రాజస ముదాహృతమ్. 21

అదేశకాలే య ద్దాన మపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే
అసత్కృత మవజ్ఞాతం త త్తామస ముదాహృతమ్. 22

ఓం తత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణ స్త్రివిధః స్మృతః
బ్రాహ్మణా స్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా. 23

తస్మా దో మిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః
ప్రవర్తన్తే విధానోక్తా స్సతతం బ్రహ్మవాదినామ్. 24

తది త్యనభిసన్ధాయ ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః
దానక్రియాశ్చ వివిధాః క్రియన్తే మోక్షకాఙ్క్షిభిః. 25

సద్భావే సాధుభావే చ స దిత్యేత త్ప్రయుజ్యతే
ప్రశస్తే కర్మణి తథా సచ్ఛబ్దః పార్థ యుజ్యతే. 26

యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితి స్సదితి చోచ్యతే
కర్మ చైవ తదర్థీయం స దిత్యేవాఽభిధీయతే. 27

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం తప స్తప్తం కృతం చ యత్
అస దిత్యుచ్యతే పార్థ న చ త త్ప్రేత్య నో ఇహ. 28

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగో నామ
సప్తదశోఽధ్యాయః.

కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణతీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః
ఆహారా రాజస స్యేష్టా దుఃఖశోకామయప్రదాః. 9
యాతయామం గతరసం పూతి పర్యుషితం చ యత్
ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్ 10
అఫలాకాఙ్క్షిభి ర్యజ్ఞో విధిదృష్టో య ఇజ్యతే
యష్టవ్య మేవేతి మన స్సమాధాయ స సాత్త్వికః. 11
అభిసన్ధాయ తు ఫలం దమ్భార్థమపి చైవ యత్
ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ తం యజ్ఞం విద్ధి రాజసమ్. 12
విధిహీన మసృష్టాన్నం మన్త్రహీన మదక్షిణమ్
శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే. 13
దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞపూజనం శౌచ మార్జవం
బ్రహ్మచర్య మహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే. 14
అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితంచ యత్
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే. 15
మనఃప్రసాద స్సౌమ్యత్వం మౌన మాత్మవినిగ్రహః
భావసంశుద్ధి రిత్యేత త్తపో మానస ముచ్యతే. 16
శ్రద్ధయా పరయా తప్తం తప స్త త్త్రివిధం నరైః
అఫలాకాఙ్క్షిభి ర్యుక్తై స్సాత్త్వికం పరిచక్షతే 17
సత్కారమానపూజార్థం తపో దమ్భేన చైవ యత్
క్రియతే త దిహ ప్రోక్తం రాజసం చల మధ్రువమ్. 18
మూఢగ్రాహే ణాత్మనో య త్పీడయా క్రియతే తపః
పరస్యోత్సాదనార్థం వా తత్తామస ముదాహృతమ్. 19

దుఃఖ మిత్యేవ య త్కర్మ కాయక్లేశభయా త్త్యజేత్,
స కృత్వా రాజసం త్యాగం నైవ త్యాగఫలం లభేత్.
కార్య మిత్యేవ య త్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున,
సఙ్గం త్యక్త్వా ఫలం చైవ స త్యాగ స్సాత్త్వికో మతః. 9
న ద్వే ష్ట్యకుశలం కర్మ కుశలే నానుషజ్జతే,
త్యాగీ స త్త్వసమావిష్టో మేధావీ ఛిన్నసంశయః. 10
న హి దేహభృతా శక్యం త్యక్తుం కర్మా ణ్యశేషతః,
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ స త్యాగీ త్యభిధీయతే. 11
అనిష్ట మిష్టం మిశ్రం చ త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్,
భవ త్యత్యాగినాం ప్రేత్య న తు సన్న్యాసినాం క్వచిత్. 12
పఞ్చైతాని మహాబాహో కారణాని నిబోధ మే,
సాఙ్ఖ్యే కృతాన్తే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్. 13
అధిష్ఠానం తథా కర్తా కరణం చ పృథగ్విధమ్,
వివిధాశ్చ పృథ క్చేష్టా దైవం చై వాత్ర పఞ్చమమ్. 14
శరీరవాఙ్మనోభి ర్య త్కర్మ ప్రారభతే నరః,
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా పఞ్చైతే తస్య హేతవః. 15
తత్రైవం సతి కర్తార మాత్మానం కేవలం తు యః,
పశ్య త్యకృతబుద్ధి త్వా న్న స పశ్యతి దుర్మతిః. 16
యస్య నాహఙ్కృతో భావో బుద్ధి ర్యస్య న లిప్యతే,
హత్వాపి స ఇమాం ల్లోకా న్న హన్తి న నిబధ్యతే. 17
జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా త్రివిధా కర్మచోదనా,
కరణం కర్మ కర్తేతి త్రివిధః కర్మసఙ్గ్రహః. 18

ఓమ్

శ్రీమద్భగవద్గీతా

అష్టాదశోఽధ్యాయః

మోక్షసన్న్యాసయోగః

అర్జున ఉవాచ:—

సన్న్యాసస్య మహాబాహో తత్త్వ మిచ్ఛామి వేదితుమ్.
త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథ క్కేశినిషూదన. 1

శ్రీ భగవా నువాచ:—

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సన్న్యాసం కవయో విదుః
సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహు స్త్యాగం విచక్షణాః. 2

త్యాజ్యం దోషవ దిత్యేకే కర్మ ప్రాహు ర్మనీషిణః
యజ్ఞ దానతపఃకర్మ న త్యాజ్యమితి చాపరే. 3

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర త్యాగే భరతసత్తమ
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర త్రివిధ స్సమ్ప్రకీర్తితః. 4

యజ్ఞ దానతపఃకర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్. 5

ఏతాన్యపి తు కర్మాణి సఙ్గం త్యక్త్వా ఫలాని చ
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ నిశ్చితం మత ముత్తమమ్. 6

నియతస్య తు సన్న్యాసః కర్మణో నోపపద్యతే
మోహా త్తస్య పరిత్యాగ స్తామసః పరికీర్తితః. 7

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తించ కార్యాకార్యే భయాభయే
బన్ధం మోక్షం చ యా వేత్తి బుద్ధి స్సా పార్థ సాత్త్వికీ. 30
యయా ధర్మ మధర్మం చ కార్యం చాకార్య మేవ చ
అయథావ త్ప్రజానాతి బుద్ధి స్సా పార్థ రాజసీ. 31
అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసాఽఽవృతా
సర్వార్థా న్విపరీతాంశ్చ బుద్ధి స్సా పార్థ తామసీ, 32
ధృత్యా యయా ధారయతే మనఃప్రాణేన్ద్రియక్రియాః
యోగేనాఽవ్యభిచారిణ్యా ధృతి స్సా పార్థ సాత్త్వికీ. 33
యయా తు ధర్మకామార్థా న్ధృత్యా ధారయతేఽర్జున
ప్రసఙ్గేన ఫలాకాఙ్క్షీ ధృతి స్సా పార్థ రాజసీ. 34
యయా స్వప్నం భయం శోకం విషాదం మదమేవ చ
న విముఞ్చతి దుర్మేధా ధృతి స్సా పార్థ తామసీ, 35
సుఖం త్విదానీం త్రివిధం శృణు మే భరతర్షభ
అభ్యాసా ద్రమతే యత్ర దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి. 36
యత్త దగ్రే విషమివ పరిణామేఽమృతోపమమ్
త త్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్త మాత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్. 37
విషయేన్ద్రియసంయోగా ద్య త్త దగ్రేఽమృతోపమమ్
పరిణామే విషమివ తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్. 38
య దగ్రే చానుబన్ధే చ సుఖం మోహన మాత్మనః
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం త త్తామస ముదాహృతమ్. 39
న తద స్తి పృథివ్యాం వా దివి దేవేషు వా పునః
స త్త్వం ప్రకృతిజై ర్ముక్తం యదేభి స్స్యా త్త్రిభి ర్గుణైః 40

జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ త్రిధైవ గుణభేదతః,
ప్రోచ్యతే గుణసఙ్ఖ్యానే యథావ చ్ఛృణు తాన్యపి. 19
సర్వభూతేషు యేనైకం భావ మవ్యయ మీక్షతే,
అవిభక్తం విభక్తేషు తజ్జ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్. 20
పృథక్త్వేన తు యజ్జ్ఞానం నానాభావా న్పృథగ్విధాన్,
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు తజ్జ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్. 21
యత్తు కృత్స్నవ దేకస్మి న్కార్యే సక్త మహైతుకమ్,
అతత్త్వార్థవ దల్పం చ త త్తామస ముదాహృతమ్. 22
నియతం సఙ్గరహిత మరాగద్వేషతః కృతమ్
అఫలప్రేప్సునా కర్మ య త్త త్సాత్త్విక ముచ్యతే. 23
యత్తు కామేప్సునా కర్మ సాహఙ్కారేణ వా పునః
క్రియతే బహులాయాసం త ద్రాజస ముదాహృతమ్. 24
అనుబన్ధం క్షయం హింసా మనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్,
మోహా దారభ్యతే కర్మ త త్తామస ముదాహృతమ్. 25
ముక్తసఙ్గోఽనహంవాదీ ధృత్యుత్సాహసమన్వితః
సిద్ధ్యసిద్ధ్యో ర్నిర్వికారః కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే. 26
రాగీ కర్మఫలప్రేప్సు ర్లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః
హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్తితః. 27
అయుక్తః ప్రాకృత స్స్తబ్ధ శ్శఠో నైష్కృతికోఽలసః
విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ కర్తా తామస ఉచ్యతే. 28
బుద్ధే ర్భేదం ధృతేశ్చైవ గుణత స్త్రివిధం శృణు
ప్రోచ్యమాన మశేషేణ పృథక్త్వేన ధనఞ్జయ. 29

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ యతవాక్కాయమానసః,
ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముపాశ్రితః. 52

అహఙ్కారం బలం దర్పం కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్
విముచ్య నిర్మమ శ్శాన్తో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే. 53

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా న శోచతి న కాఙ్క్షతి,
సమ స్సర్వేషు భూతేషు మద్భక్తిం లభతే పరామ్. 54

భక్త్యా మా మభిజానాతి యావా న్యశ్చాస్మి తత్త్వతః,
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా విశతే తదనన్తరమ్. 55

సర్వకర్మాణ్యపి సదా కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః,
మత్ప్రసాదా దవాప్నోతి శాశ్వతం పద మవ్యయమ్. 56

చేతసా సర్వకర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరః,
బుద్ధియోగ ముపాశ్రిత్య మచ్చిత్త స్సతతం భవ. 57

మచ్చిత్త స్సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదా త్తరిష్యసి,
అథ చే త్త్వ మహఙ్కారా న్న శ్రోష్యసి వినఙ్క్ష్యసి. 58

య దహఙ్కార మాశ్రిత్య న యోత్స్య ఇతి మన్యసే,
మిథ్యైష వ్యవసాయ స్తే ప్రకృతి స్త్వాం నియోక్ష్యతి. 59

స్వభావజేన కౌన్తేయ నిబద్ధ స్స్వేన కర్మణా,
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహా త్కరిష్య స్యవశోఽపి తత్. 60

ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి,
భ్రామయన్ సర్వభూతాని యన్త్రారూఢాని మాయయా. 61

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత,
తత్ప్రసాదా త్పరాం శాన్తిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్. 62

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం చ పరన్తప
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవై ర్గుణైః. 41

శమో దమ స్తప శ్శౌచం క్షాన్తి రార్జవమేవ చ
జ్ఞానం విజ్ఞాన మాస్తిక్యం బ్రాహ్మం కర్మ స్వభావజమ్. 42

శౌర్యం తేజో ధృతి ర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్
దాన మీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్. 43

కృషిగోరక్షవాణిజ్యం వైశ్యం కర్మ స్వభావజమ్
పరిచర్యాత్మకం కర్మ శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్. 44

స్వే స్వే కర్మ ణ్యభిరత స్సంసిద్ధిం లభతే నరః
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం యథా విన్దతి త చ్ఛృణు. 45

యతః ప్రవృత్తి ర్భూతానాం యేన సర్వ మిదం తతమ్
స్వకర్మణా త మభ్యర్చ్య సిద్ధిం విన్దతి మానవః 46

శ్రేయా న్స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్
స్వభావనియతం కర్మ కుర్వ న్నాఽఽప్నోతి కిల్బిషమ్. 47

సహజం కర్మ కౌన్తేయ సదోషమపి న త్యజేత్
సర్వారమ్భా హి దోషేణ ధూమేనాగ్నిరివాఽఽవృతాః. 48

అసక్తబుద్ధి స్సర్వత్ర జితాత్మా విగతస్పృహః
నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం సన్న్యాసేనాఽఽధిగచ్ఛతి. 49

సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ తథాప్నోతి నిబోధ మే.
సమాసేనైవ కౌన్తేయ నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా. 50

బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తో ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ.
శబ్దాదీ న్విషయాం స్త్యక్త్వా రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ. 51

అర్జున ఉవాచ—

నష్టో మోహః స్మృతి ర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్మయాఽచ్యుత
స్థితోస్మి గతసన్దేహః కరిష్యే వచనం తవ. 73

సఞ్జయ ఉవాచ

ఇత్యహం వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః
సంవాద మిమ మశ్రౌష మద్భుతం రోమహర్షణమ్. 74

వ్యాసప్రసాదా చ్ఛ్రుతవా నేత ద్గుహ్యతమం పరమ్
యోగం యోగేశ్వరా త్కృష్ణా త్సాక్షా త్కథయత స్స్వయమ్
రాజన్ సంస్మృత్య సంస్మృత్య సంవాద మిమ మద్భుతమ్
కేశవాఽర్జునయోః పుణ్యం హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః.
తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య రూప మత్యద్భుతం హరేః
విస్మయో మే మహా న్రాజ న్హృష్యామి చ పునః పునః. 77

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః
తత్ర శ్రీ ర్విజయో భూతి ర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ. 78

ఇతి శ్రీ మహాభారతే శతసాహస్రికాయాం సంహితాయాం
వైయాసిక్యాం శ్రీమద్భీష్మపర్వణి శ్రీ భగవద్గీతా
సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే మోక్షసన్న్యాస
యోగో నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి తే జ్ఞాన మాఖ్యాతం గుహ్యా ద్గుహ్యాతరం మయా,
విమృశ్యైత దశేషేణ యథేచ్ఛసి తథా కురు. 63

సర్వగుహ్యతమం భూయ శ్శృణు మే పరమం వచః,
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి తతో వక్ష్యామి తే హితమ్. 64

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు,
మామేవైష్యసి సత్యం తే ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే. 65

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ,
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః. 66

ఇదం తేనాఽతపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన,
న చాఽశుశ్రూషవే వాచ్యం నచ మాం యోఽభ్యసూయతి. 67

య ఇదం పరమం గుహ్యం మద్భక్తే ష్వభిధాస్యతి,
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా మామేవైష్య త్యసంశయః. 68

న చ తస్మా న్మనుష్యేషు కశ్చి న్మే ప్రియకృత్తమః,
భవితా న చ మే తస్మా దన్యః ప్రియతరో భువి. 69

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మ్యం సంవాద మావయోః,
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాఽహ మిష్ట స్స్యామితి మే మతిః. 70

శ్రద్ధావా ననసూయశ్చ శృణుయా దపి యో నరః,
సోపి ముక్త శ్శుభాం ల్లోకా న్ప్రాప్నుయా త్పుణ్యకర్మణామ్. 71

కచ్చి దేత చ్ఛ్రుతం పార్థ త్వయైకాగ్రేణ చేతసా,
కచ్చి దజ్ఞానసమ్మోహః ప్రణష్ట స్తే ధనఞ్జయ! 72

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

చిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీస్వాములవారి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

1 వ అధ్యాయము

అర్జున విషాద యోగము

ప్రపంచమునందలి సకలవస్తువులు యెనుబది నాలుగు లక్షల యోనివర్గములలో జేరినవి.

అవి నాలుగురకములు:- 1. అండజములు (21లక్షలు), అండజము లనగా గ్రుడ్లనుండి వెలువడునవి i. e. పక్షులు, పాములు మున్నగునవి. 2. స్వేదజములు (21 లక్షలు), స్వేదజములనగా చెమటనుండి పుట్టునవి. i. e. తేళ్ళు, నల్లులు, పేలు, దోమలు మొదలగునవి. 3. ఉద్భిజ్జములు (21లక్షలు), ఇవి భూమిని పెల్లగించుకొని వచ్చునవి i. e. వృక్షములు, పర్వతములు మున్నగునవి. 4. జరాయుజములు (21 లక్షలు), జరాయుజము లనగా తల్లిగర్భములో సంచియందుండి కొంత కాలమైన పిదప వెలువడునవి i. e. మనుష్యులు, మృగములు మున్నగునవి. ఈ యెనుబదినాలుగులక్షల యోనివర్గములలో పుణ్యపాపములు, శుద్ధాశుద్ధములు, నిత్యానిత్యములు మున్నగువానిని చక్కగా పరిశీలించి జన్మసాఫల్య మొందుటకు వీలైన జన్మ మానవజన్మయే. అట్టి మానవజాతికి మూడు విధములయిన దుఃఖములు కలవు. అవి యేవనగా: ఆధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక, ఆధిదైవిక దుఃఖములు. ఆధ్యాత్మిక

శ్రీ స్వాములవారు నిత్యము గీతోపన్యాసముల
ప్రారంభించునప్పుడే పఠించుచుండెడి

ధ్యానశ్లోకములు

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్,
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే. ౧

హే గోపాలక ! హే కృపాజలనిధే! హే సింధుకన్యాపతే !
హే కంసాంతక ! హే గజేంద్రకరుణాపారీణ ! హే మాధవ !
హే రామానుజ! హే జగత్త్రయగురో! హే పుండరీకాక్ష!మాం
హే గోపీజననాథ పాలయ పరం జానామి నత్వాం వినా. ౨

వందే శంభు ముమాపతిం సురగురుం వందే జగత్కారణం
వందే పన్నగభూషణం మృగధరం వందే పశూనాంపతిమ్
వందే సూర్యశశాంక వహ్నినయనం వందే ముకుందప్రియం,
వందే భక్తజనాశ్రయం చ వరదం వందే శివం శంకరమ్. 3

యం శైవాః సముపాసతే శివ ఇతి బ్రహ్మేతి వేదాంతినో
బౌద్ధా బుద్ధ ఇతి ప్రమాణపటవః కర్తేతి నైయాయికాః
అర్హన్నిత్యథ జైనశాసనరతాః కర్మేతి మీమాంసకాః
సోఽయం వో విదధాతు వాంఛితఫలం త్రైలోక్యనాథో హరిః. ౪

గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణు ర్గురుర్దేవో మహేశ్వరః,
గురుస్సాక్షాత్ పరంబ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః. ౫

నములగుటచే ఉపనయనాది సంస్కారములు లేనివారు వానిని జదువ వీలులేదు. కనుక అందఱు అనగా స్త్రీలు, శూద్రులు, ద్విజబంధువులు మున్నగువారు తరింపగలందులకై భారతమును వ్రాసిరి. భగవద్గీత భారతములో భీష్మపర్వములో శ్లోకరూపముగా జెప్పబడియుండుటచే దీనిని అందఱు చదువవచ్చును. ఇది పరమోత్కృష్టమైన గ్రంథము. ఇయ్యది సర్వోపనిషత్సార మనియు, బ్రహ్మవిద్యయనియు, యోగశాస్త్రమనియు, మానవకోటి ఐహికాముష్మికసుఖముల బడయు సాధనమనియు, హిందూదేశములోనేగాక దేశాంతరములయందును మతాంతరులచే గూడ పొగడ్త గాంచిన గ్రంథరాజము. ఈ సంసారసముద్రము నుండి తరించుటకు, మానవజన్మలోని కష్టపరంపరలోనుండి వెలువడి అజ్ఞానాంధకారమును బోగొట్టుకొని జ్ఞానము బడసి చిత్తశాంతిని, జీవితజయమును, మోక్షమును పొందుటకు గీతాపఠనమే మార్గము. వివేకానందస్వాములవారు ఇద్దానిని గూర్చి 'Universal Scripture' అనగా ప్రపంచమందెల్లరు పఠింపదగిన గ్రంథమని వ్రాసియున్నారు. మరియు నిది **Bible of Humanity** అనగా మానవు లెల్లరకును ధర్మబోధజేయు గ్రంథమనబడును.

గీతయందు పదునెనిమిది అధ్యాయములు గలవు. మొదటిఆఱుఅధ్యాయములు కర్మషట్కమనబడును. ఏడవ అధ్యాయము మొదలు పండ్రెండవ అధ్యాయమువఱకు భక్తి లేక ఉపాసనాషట్కమనబడును. పదుమూడవ అధ్యాయము

దుఃఖము లనగా (Physical and mental maladies) శరీర సంబంధమైన రోగములు, మనస్సునకు కామక్రోధాదులవల్ల నేర్పడు పీడ మొదలగునవి. అధిభౌతిక దుఃఖము లనగా, (environmental difficulties) చుట్టు ప్రక్కల నుండు దొంగలు, తేళ్ళు, పాములు మున్నగువానివలన గలుగు ప్రమాదములు. అధిదైవిక దుఃఖములనగా (Supernatural catastrophies) మనుష్యుల శక్తి సామర్థ్యముల కంటె పలురెట్లు శక్తిగల దేవతల ప్రకోపమువలన కలుగు బాధలు, e. g. ఉప్పెన, భూకంపములు, కలరా ఇత్యాదులు. మానవులు ఆధ్యాత్మిక, అధిభౌతిక, అధిదైవికము లను మూడు విధములగు దుఃఖములను పోగొట్టుకొనుటకు ప్రపంచమునగల సాధనములు తాత్కాలికోపశమనములే గాని శాశ్వతమైనవి గావు. ఆ దుఃఖముల నిర్మూలపఱచు శాశ్వతమైన సాధన మొకటియే—ఆత్మానాత్మ వివేకము.

హిందూమతములోని అవాంతరశాఖ లగు ద్వైత, అద్వైత, విశిష్టాద్వైత, శైవసిద్ధాంతములు మున్నగువాని కన్నిటికిని ప్రస్థానత్రయము ప్రమాణ గ్రంథములు. అవి యేవనగా: 1. భగవద్గీత, 2. ఉపనిషత్తులు, 3. బ్రహ్మ సూత్రములు. వైదికమతము లన్నింటికి నివి మూడు ప్రమాణములు. వీనిని ప్రమాణముగ లేనట్టిమతము అవైదికమత మన బడును. నాస్తికవాదముపూర్వపక్షముచేయబడియున్నది. వేద వ్యాసులవారుపదునెనిమిదిపురాణముల వ్రాసి పంచమవేదమన బడు భారతమేల వ్రాసిరనఉపనిషత్తులు,వేదములుసర్వప్రధా

పదునెనిమిది. గీతయందలి పదునెనిమిది అధ్యాయములు పదునెనిమిది యోగములను గురించి తెలుపుచున్నవి. యోగ మనిన చేయుటకు మార్గము (యుగము=yoke = యోగము) అందు మొదటిది విషాదయోగము.

దుర్యోధనుడు, అర్జునుడు, ఉభయులు శ్రీకృష్ణుని సాయము యుద్ధారంభమం దపేక్షించిరి. తాను ఒక్కడే కావలయునా? నవకోటినారాయణులు కావలయునా? కోరు కొమ్మనిన దుర్యోధనుడు నవకోటినారాయణుల కోరుకొని యెను. అర్జునుడు ఒంటరినైనను శ్రీకృష్ణుని సాయము కోరెను. ఇరుపార్శ్వములవారును కురుక్షేత్రమందలి యుద్ధ భూమికి జనిరి. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునకు సారథ్యము వహించెను. ధృతరాష్ట్ర మహారాజు గ్రుడ్డివాడగుటచేత యుద్ధ మందలి విశేషములు తనకు దెలియజెప్పవలసినదని సంజయుని గోరెను. సంజయుడు వేదవ్యాసుని అనుగ్రహమువలనదూర దృష్టి, దూరశ్రవణముల రెంటిని బడసినవాడగుటచే యుద్ధ మందలి విషయముల జెప్పదొడగెను. (Sanjaya being the foremost desciple of Veda Vyasa, attained through his grace the powers of telepathy and clairvoyance, and thus narrated the events and the conversation that took place between Lord Sri Krishna and Arjuna in the battle-field.)

మొదటి శ్లోకమందు, యుద్ధసన్నద్ధులై కురుక్షేత్రములో చేరిన తన కుమారులును, తనతమ్ముని కుమారులును

మొదలు పదునెనిమిదవ అధ్యాయమువఱకు జ్ఞానషట్క మనబడును. రెండవషట్కము భక్తినిగురించి చెప్పుటలో అభిప్రాయ మేమనగా - మొదటిషట్కమందు ప్రతిపాదింపబడిన కర్మకు, మూడవ షట్కమందు ప్రతిపాదింపబడిన జ్ఞానమునకు, రెంటికి భక్తి అవసరమని అభిప్రాయము. తలలేని మనుష్యునిమాదిరి భక్తిలేని కర్మ, భక్తిలేని జ్ఞానము నిష్ప్రయోజనము. ఇందు మొదటి అధ్యాయములోని 47 శ్లోకములు, రెండవ అధ్యాయములోని మొదటి పదిశ్లోకములు, మొత్తము 57 శ్లోకములకు పూర్వపీఠిక యని పేరు. అసలు గీతారంభము 2 వ అధ్యాయము 11 వ శ్లోకముతో, దాని అంత్యము 18 వ అధ్యాయమందలి 66 వ శ్లోకము "సర్వ ధర్మాన్ పరిత్యజ్య" అను చరమశ్లోకముతో శేషము 18 వ అధ్యాయము 67-78 శ్లోకములు ఉత్తరపీఠిక యనబడును.

గీతాధ్యాయములు పదునెనిమిది. భారతయుద్ధముజరిగినది పదునెనిమిది రోజులు. యుద్ధమందలి అక్షౌహిణులు పదునెనిమిది. అందు పాండవులకు 7 అక్షౌహిణులు, కౌరవులకు 11 అక్షౌహిణులు. (1 అక్షౌహిణి యనగా 21870 ఏనుగులు, 21870 రథములు, 65610 గుఱ్ఱములు, 109350 కాల్బంట్లు కలిగినది). సాంఖ్యశాస్త్రప్రకారము పదునెనిమిది అను సంఖ్యకు (Indication) "సోహం" అనే అజపా గాయత్రి యేర్పడుచున్నది. దానికి అర్థ మేమనగా :—

సః—(ఆయన) బ్రహ్మ, అహం=(నేను) జీవుడు. జీవుడు పరబ్రహ్మము ఐక్యమగుట, జీవబ్రహ్మైక్యము తెలుపు సంఖ్య

గీతయందు విస్తరింపబడిన ముఖ్యాంశము, మానవజన్మ యావత్తు ఒక యుద్ధమువంటిది. మహాభారతయుద్ధము 18 రోజులు మాత్రమే జరిగెను. మానవుని జీవితమందలి యుద్ధము నిత్యము జరుగుచున్నది. (The Gita depicts life's battle and hence its study is all important: The life's battle is everlasting while the Mahabharata War lasted for eighteen days.) మనశరీరము ఒక యుద్ధభూమివంటిది. స్థూల, సూక్ష్మశరీరములు క్షేత్రము. ధర్మక్షేత్రము అనగా మానవశరీరము. ధర్మము చేయుట కుపయోగపడునది మానవశరీరము. పాండవులు సాత్త్వికవృత్తులు; కౌరవులు రాజసిక, తామసిక వృత్తులు. మనశరీరమందలి సాత్త్విక గుణములకు, రాజసిక తామసిక గుణములకు నిత్యము యుద్ధము జరుగుచున్నది. భారత యుద్ధమందలి నీతి యేమన- ఈశ్వరానుగ్రహమున్న యెడల మనము పట్టినది బంగారమగును. దైవబలము వలన పాండవులు, తమకు వైరి పక్షముకన్న సైన్యము తక్కువైనను జయము గాంచిరి. తామెంత గొప్పవారైనను తమకెంత సేన యున్నను, మహాను యోధులు తమ ప్రక్క నిలిచి యుద్ధమాడినను దైవ బలము లేమి కౌరవులు యుద్ధమందు ఓడిపోయిరి. సంజయుని ప్రశ్నించుచున్న ధృతరాష్ట్రుడు అధమజీవుల తరగతిలో చేరినవాడు.

జీవులు మూడురకములు. 1. ఉత్తములు-సాత్త్వికులు సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థలయందును పరమాత్మయందు

ఏమి చేసిరి? అని ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని ప్రశ్నించు చున్నాడు. ఈ ప్రశ్న మొట్టమొదట అప్రస్తుతముగా కనుపడవచ్చును. ఆలోచించి చూడగా దాని భావమే మన కురుక్షేత్రము ఏర్పడినది మొదలు అచట నెన్నో ధర్మకార్యములు జరిగియుండుటచే అచట ఆధ్యాత్మిక వాతావరణము ఏర్పడినందున యుద్ధము చేయవలయునని అచటికి వెళ్ళిన తరువాత వీరి అభిప్రాయములు మారినవా? లేక పాపులై పోరాడ నుంకించుచున్నారా? అని ధృతరాష్ట్రుడు తెలిసికొనగోరి సంజయుని అడిగెను. మరియు మనస్సులు మారిపోవుటకు భీష్మద్రోణాదులైన గొప్పభక్తులు అంతర్ముఖు లుండుటచే వారల గాంచిన పిమ్మట మనస్సు మారిపోయి యుండవచ్చును.

"శ్లో. న హ్యమ్మయాని తీర్థాని న దేవా మృచ్ఛిలామయాః
తే పునన్త్యురుకాలేన దర్శనాదేవ సాధవః!"

అని చెప్పబడినది. అనగా గంగాదినదులు తీర్థములే, విగ్రహములు దేవతలే. ఐనను వీనిని చాలకాలము సేవించిన గాని పాపములు పోవు. సాధువుల దర్శించినంతమాత్రముననే మన పాపము లన్నియు పరిహారమగును.

పురాణములు మున్నగువానిని చదువుటలో రెండు దృక్పథములు కలవు. 1. Historical aspect (చారిత్రాత్మకమైనట్టిది). 2. Esoteric aspect (ఆధ్యాత్మికసంబంధమైనట్టిది.

రకము—తామసులు. కుంభ బోర్లించిన దీపమువంటివారు. వీరు భగవత్ చింతయే లేక అజ్ఞానాంధకారనిమగ్నులై శరీరమే శాశ్వతమని యెంచి యెన్ని కొంపలో కూల్చి తమ పొట్ట నింపుకొనువారు. వీరలగురించి భాగవతములో ప్రహ్లాద చరిత్రయందిట్లు చెప్పబడియున్నది.

"అచ్చపుఁ జీకటింబడి గృహవ్రతులై విషయప్రమత్తులై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ మరల చర్వితచర్వణులైనవారికిన్
జెచ్చెరఁ బుట్టునే? పరులు చెప్పిననైన నిజేచ్ఛనైన నే
మిచ్చిననైన కానలకు నేగిననైన హరిప్రబోధముల్."

ఇట్టి అచ్చపు జీకటిలో బడి కొట్టుకొను అధముల ప్రతినిధివంటివాడు ధృతరాష్ట్రుడు. సంజయుడన్ననో కామ క్రోధముల జయించిన మహానుభావుడగు సద్గురువు.

ఉభయపక్షముల వారు యుద్ధసన్నద్ధులైన తదుపరి భీష్ముడు పాండవపక్షపాతి యనియు,ముదుసలివాడగుటచే శరీరేంద్రియపాటవములు తగ్గియుండుననిశంకించి,దుర్యోధనుడు ద్రోణాచార్యుని సమీపించి, "మీ శిష్యులలో నొకడగు ధృష్టద్యుమ్నుడు ఎదిరిబలముల (పాండవ సైన్యములను)ఎంత చక్కగా ఆయత్తపఱచినాడో చూడుడు.అనఁగా జాగ్రత్తగా యుద్ధముచేసి మనకు జయము సమకూర్చుడు, లేనిచో శిష్యుని వలన జయింపబడిన మీకు అప్రతిష్ఠవచ్చును.'' అని చెప్పి పురిగొల్పెను (శ్లో. 3). అందుకు భీష్ముడు, దుర్యోధనుడు

తమమనస్సు లీనపఱచువారు. వీరిని తేనెటీగలకు పోల్చ
వచ్చును. తేనెటీగ అన్ని పూవులపై, చెట్లపై వ్రాలి మకరం
దమును మాత్రము ఎట్లు గ్రోలునో, అట్లే ఈ యుత్తమ
జాతియందు చేరిన స్త్రీ పురుషులు తామే లౌకిక, వైదిక
వ్యాపారముల చేయుచున్నను, అంతటను ఆ పరబ్రహ్మ
లేక శ్రీమన్నారాయణ స్వరూపమునే గాంచెదరు.

2. మధ్యములు–రాజసులు. వీరు సాధారణమైన ఈగల
వంటివారు. మామూలుగ ఈగ కొంతసేపు శుద్ధమైన
వస్తువులయందు, మరికొంతసేపు అశుద్ధమైన వస్తువులయందు
వ్రాలుచున్నది. అట్లే రాజసికులు కొంతసేపు ఆత్మనుగురించి
కొంతసేపు ప్రపంచమునుగుఱించి విచారణ సలుపుచుందురు.

3. అధములు – తామసులు. వీరలు అమేధ్యములో
పుట్టి, అమేధ్యములో పెరిగి, అమేధ్యములో చచ్చు
పురుగులు వంటివారు.

శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస వీరలను మూడు దీపము
లకు పోల్చియున్నాడు. మొదటివారు సాత్వికులు – గ్లాసుతో
కప్పబడిన దీపము, వారికెల్లప్పుడు భగవంతునియందు మనస్సు
లీనమైయుండును. రెండవవారు – రాజసులు – పైన తట్ట
బోర్లించబడినట్టిదీపముమాదిరి. ఆతట్టయందలి చిల్లులలోగుండ
అప్పుడప్పుడు వెలుగు బయల్పడునట్లు వీరు కొన్నిసమయముల
యందు మాత్రమే పరమాత్మవిచారణ చేసెదరు. మూడవ

"ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవ చ
ఇంద్రియాణి హయా నాహు ర్విషయాం స్తేషు గోచరాన్
అని చెప్పబడినది.

మరియు, "రథస్థం వామనం దృష్ట్వా పునర్జన్మ న విద్యతే" అని చెప్పబడియున్నది. అనగా రథములో వేంచేసియున్న స్వామి స్వరూపమును చూచినవారికి పునర్జన్మ లేదు. రథోత్సవము గుడిలోనికి రా నలనుపడని పంచమజాతివారి యుపకారార్థము నిమిత్తమై యేర్పఱచబడినది. రథమందుండి యూరేగు స్వామిని పంచములు సహితము చూడవచ్చును. రథమును పంచములు కూడ లాగవచ్చును. రథోత్సవ సందర్భమందు స్పర్శదోషము లేదు. దీని అంతరార్థ మేమనగా—ఈ చిన్నరథము (మానవశరీరము) లో నున్న వామనమూర్తిని (జీవుని) తెలిసికొనిన వారికి పునర్జన్మ లేదు. సాక్రెటీస్ అను గొప్ప గ్రీకు తత్త్వవేత్త (Know thyself) అనగా నీవెవరో తెలిసికొనుము అని వాక్రుచ్చెను. ఇచట కృష్ణుడు పరమాత్మ. అర్జునుడు జీవాత్మ. పరమాత్మ పాంచజన్యమును,అర్జునుడు దేవదత్తమునుపూరించిరి. వెంటనే వారి సైనికులు భేరీ మృదంగాదులు మ్రోగించి యుద్ధమునకు సంసిద్ధముగానున్నామని తెలియపఱచిరి.అంతయుసర్వసిద్ధమై యుండెను. వింటినారిని మాత్రము లాగవలసియున్నది. ఆ సమయములో పరమాత్మ మూడు లోకములు స్వాధీనపఱచు కొన్నవాడైనను, భక్తులయందలి కటాక్షమువల్ల అర్జునుని వ్యాజముగా నుంచుకొని,అతనికి విషాదము కలిగించి,ఆయన

తమయందనుమాన పడుచున్నాడని గుర్తెరిగి మాటలతో చెప్పిన ప్రయోజనములేదనియెంచి బిగ్గరగా శంఖముపూరించి సింహనాదము చేసెను. (అనగా దుర్యోధనా! చూడు. నేను చూపునకు ముసలివాడనైనను నాపరాక్రమమందెట్టిలోపము లేదని తెలియ పరచెను.) వెంటనే కౌరవసైనికులు తమతమ వాద్యముల (శంఖములు, భేరి, మృదంగాదులు) మ్రోయించి తాము యుద్ధసన్నద్ధులై యున్నట్టు తెలిపిరి (శ్లో. 13). యుద్ధ రంగమందుగూడ ఒక (Code of morality) నీతి కలదు. ఏమన ప్రత్యర్థులు యుద్ధమునకు సిద్ధముగా నున్నామని తెలుపునంత వఱకు బాణ ప్రయోగము చేయరాదు. ఇంతలో పాండవ పక్షమున నాలుగు తెల్లని గుఱ్ఱములు (శైబ్య, సుగ్రీవ, మేఘపుష్ప, వలాహకములు) కట్టిన గొప్ప రథ మందు శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు ఇరువురును కనబడిరి (శ్లో. 14) రథము అనగా ఈ మానవ శరీరము. రథములో కూర్చున్న వాడు అర్జునుడు-ఆత్మ. ఇంద్రియములు-గుఱ్ఱములు. మనస్సు-పగ్గము. విషయములు——శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు. బాటలు - పరమాత్మ=గమ్యస్థానము. మహా స్యందనము = గొప్ప రథము-మానవశరీరము. నాలుగు తెల్లనిగుఱ్ఱములు = తెలుపు జ్ఞానమును సూచించునది. నాలుగు గుఱ్ఱములు = నాలుగు వేదములు. వేదబద్ధులై ప్రవర్తించువారికి ఆత్మ పరమాత్మల స్వరూపము తెలియును.

adopted.) శ్రీకృష్ణుడు భక్తపరాధీనుడగుటచే కోరినప్రకారము రథమును మధ్యనిలుపగా, అర్జునుడు తన బంధువులను పినతండ్రులను, బావమఱదులను పూజనీయులైన గురువులను ఎదిరి బలములలో నిలిచియుండగ జూచి, అఖండభూమండలము స్వాధీనము కానున్నను, త్రైలోక్యాధిపత్యము రానున్నను, వారలతో తాను యుద్ధము చేయనని చెప్పెను. (శ్లో 34—45).

బ్రహ్మజ్ఞానమును బడయుటకు కొన్ని ముఖ్యలక్షణములు లేక పూర్వాంగములు (Preliminary qualifications) ఉండవలయును. అవి ఏవనగా:—

(1) నిత్యానిత్య వస్తువివేకము (The sense of discrimination between the eternal and transitory things) శాశ్వతమైన వస్తువు లెవ్వి? అశాశ్వతమైన వస్తువు లెవ్వి ? అని తెలిసికొనుట.

(2) ఇహాముత్ర ఫలభోగ విరాగము (i.e., non-attachment towards worldly or heavenly pleasures ఐహికాముష్మిక సుఖములందు మనస్సు లగ్నపఱచ కుండుట, వానియందు కాకిరెట్ట చూచిన నెంత అసహ్యమో అంత అసహ్యము కలుగవలెనని శ్రీశంకరాచార్యులు వ్రాసిరి.

(3) శమదమాదిషట్కసంపద (i. e. control over the external sensory organs and inner mind) ఇంద్రియములను మనస్సును స్వాధీనమందుంచుకొనుట. తితిక్ష (Patience), శ్రద్ధ (Faith), సమాధానము (contentment or peace of mind),

చేత మాటిమాటికి అడిగించుకొని, 108 ఉపనిషత్తుల సారాంశమును మన కెల్లరకు బోధించియున్నాడు. వేదాంతము బోధ చేయువారికి జారత్వమును, చోరత్వమును ఉండరాదు. స్థూల దృష్టిగలవారికి ఆ రెండుదోషములు కృష్ణునియందున్నట్లు తోచుచున్నది. మరియు అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుని బావమఱది. (Familiarity breeds contempt) అతిపరిచయము వలన చులకదన మేర్పడుచున్నది. కనుక అతనిని ఏదో క్లిష్టపరిస్థితిలో పెట్టినగాని, అనగా ఎట్లు ఈదుఃఖమును పోగొట్టుకొందునా ? అను స్థితిలో తెచ్చిపెట్టినగాని తనను ప్రశ్నించడు. అపుడు తాను అర్జునునిద్వారా ప్రపంచమం దెల్లరకు ఆత్మవిచారణయే పరమావధి యని బోధపఱచనగునని పరమాత్మ అర్జునునకు దుఃఖము కలిగించుచున్నాడు.

తొట్టి (ఉయ్యాల)లో నుండు బిడ్డను గిల్లునది, నిద్రపుచ్చునది పరమాత్మయే. ఇట్లుపరమాత్మచే ప్రేరేపింపబడిన యర్జునుడు శ్రీకృష్ణునితో ఏమనె ననగా—"ఉభయపార్శ్వముల వారు కానవచ్చునట్లు రథమును దీసికొనిపోయి మధ్య నిలువబెట్టుము. ఎవరు ఏప్రక్కన నున్నారో, బలాబలముల చూచి యుద్ధము చేయవలయును" (శ్లో 21-23). దీని అంతరార్థము ఏమనః పాపపుణ్యముల రెంటిస్వరూపము తెలిసికొని పాపములను వదలి, పుణ్యము నవలంబించుటకు మన కాయిక, వాచిక, మానసిక వృత్తులను మధ్యవిధముగ నుంచుకొనవలయును. (The golden means should be

తన కవసరములేదని అర్జునుడు చెప్పెను. మన కీ శరీరము సుఖము కలిగించు నను వ్యామోహ మున్నంత కాలము దాని యందు, దారపుత్త్రాదులయందనురక్తియుండును. ఆవ్యామోహము నశించిన వెంటనే వారలయందు విరక్తి కలుగు చున్నది. పరమ ప్రీతిపాత్రమైనతనప్రాణమందుకూడఅర్జునునకు విరక్తి కలిగినది. ఆతడిట్లు ప్రశ్నించుచున్నాడు. "ఓ అచ్యుతా! (అచ్యుతుడన, ఆయనను పట్టుకొన్నవారిని తిరిగి యీభూలోక కష్ట పరంపరలో జారిపడ నియ్యనివాడు.) నేను యుద్ధముచేసి, రాజ్యము గెలచి యేమిప్రయోజనము ? నా బంధువులు, స్నేహితులు, గురువు లయినట్టి వారిపై నే నెట్లు బాణప్రయోగము చేయగలను? ప్రయోగించి రక్తపుకూడు కుడువ నగునా?" వలదు. అనుసంకోచము అతని మనస్సునందు కలిగెను. తానెవరినిమిత్తమై యుద్ధమాడిజయింప దలచెనో? తానెవరి సహాపంక్తి నపేక్షించునో? అట్టివా రెల్లరు ప్రాణత్యాగమునకు సంసిద్ధులై యెదిరిబలములందు నిలిచియుండ, వారితో యుద్ధమాడి, వారల బరిమార్చి గెలిచిన రాజ్యము నాకేల? వారు నన్ను చంపినను సరే, నేను యుద్ధము చేయ ననెను.

అందుకు కృష్ణుడు, అర్జునా! కౌరవులు ఆతతాయులు. వారల సందేహింపక పరిమార్చుటసేకర్తవ్యము. "ఆతతాయిన మాయాంతం, హన్యా దేవా విచారయన్" అని ధర్మశాస్త్ర మందు చెప్పబడినది. ఆతతాయు లెవరనగా (1) ఇంట

(4) ముముక్షుత్వము : i. e. hankering after liberation from material bondage) ఈప్రాపంచిక వస్తువు లతో మనల కట్టివేసిన మాయాపాశముల నెన్నడు త్రెంచు కొని బయట పడుదుమా అను అభిలాష. నీటిలో ముంచ బడినవాడు పైకి రావలయునని యెట్లు తాపత్రయపడునో అట్లే మన మనస్సుకు తత్తరపాటు కలుగవలయును.

అర్జునునియందు ఈ లక్షణము లుండుటచే, శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అతనిని వ్యాజముగా నుంచుకొని మన కెల్లరకు తత్త్వజ్ఞానోపదేశము చేయుచున్నాడు. గురువు శిష్యుని పరీక్ష చేసినమీాదట, తత్త్వోపదేశము చేయవలయును. అందుచే అర్జు నుని పరమాత్మ పరిశీలించుచున్నాడు.

అర్జునుడు, "హేకృష్ణా! నాకు జయము అక్కఱలేదు. రాజ్యము అక్కఱలేదు" అనెను. (శ్లో. 32-33) బ్రాహ్మణు లధ్యాత్మిక విద్యవలనను, క్షత్రియులుపరాక్రమమువలనను, వైశ్యులు ధనమువలనను, శూద్రులు విధేయతవలనను, తరింపవలయును. అట్టిచో శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని ప్రశ్నించు చున్నాడు. అర్జునా! నీకు రాజ్యము లేనందువలన సుఖము ఏమి? అందు కర్జునుడు నాకు సుఖ మక్కఱలే దనెను సుఖము లేనిచో జీవయాత్ర గడచుట యెట్లనిన; నాకు జీవించియుండుటగూడ అవసరము లేదని అర్జునుడుచెప్పెను. మానవుడు ఎక్కువగా ప్రేమించునది తన శరీరము. మీాదు మిక్కిలి తన ప్రాణము. అట్టి ప్రాణము కూడ

ఎంతటి పాపకార్యమునకు ఒడిగట్టితిని. అని అర్జునుడు దుఃఖ పడుచు రథముముందు నిలువబడినవాడు వెనుకకు నొదిగల బడెను. అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు తెలియబరచెను.

గీతలో 18 యోగములు ప్రతిపాదింపబడినవి. యోగము అనగా చేరికకు మార్గము. Religion అనగా Re- back, ligo-to bind. పరమాత్మ మన జన్మస్థానము. దానిని వదలిపెట్టి జీవులు పరిభ్రమించి ప్రపంచమంతయు దుఃఖ భూయిష్ఠ మని గుర్తెరిగిన పిమ్మట, పరమాత్మ సాన్నిధ్యము మరల గలుగజేయునట్టివి అన్నిమతములు. అవి అనేకములు. Circumference మీద నుండువాడు ఏ radius పట్టుకొని పోయినను centre కు చేరుచున్నాడు. గీతయందలి పదునెనిమిది అధ్యాయములు పదునెనిమిది మార్గముల సూచించుచున్నవి అందు మొదటిది విషాదయోగము, i.e. విషాద మార్గము తెలుపుచున్నది. పేరాశకు లోబడుటచే తనకు యుద్ధము చేయవలయు నను సంకల్పము గలిగెననుపొరపాటు అర్జునుడు గ్రహించియే దుఃఖపడెను అట్లే మనకుకూడ ప్రపంచమందలి దుఃఖముల జూచి యెవుడు విషాదము కలుగునో అపుడు మనకు ఈశ్వరానుగ్రహము కలుగుచున్నది. జీవకారుణ్యము, భూతదయ, ముక్తికి ప్రథమ సోపానములు. ప్రతిజీవుడు, తాను అజ్ఞానదశలో నెన్ని పాపకార్యములు చేసినది జ్ఞాపకపఱచుకొనిపరమాత్మసాన్నిధ్యముననిలువబడి, ఆయనకు వానిని తెలిపి, పశ్చాత్తాపపడి, వేడికన్నీరు గార్చి, తన నడవడి

నిప్పుపెట్టువారు (2) విషముపెట్టువారు (3) భూమిమక్షేత్రాలను ఎగబెట్టువారు (4) డబ్బుతీసికొని యెగబెట్టువారు (5) స్త్రీని చెడగొట్టువారు (6) ఆయుధములచే హింసించుటకు వచ్చువారు. ఈ ఆఱింటిలో ఒక చెడుపని చేసినను ఆతతాయి యనబడును. అర్జునా! నీకు గౌరవులపై నింత వ్యామోహ మేల? వారలు మీకీ ఆఱువిధములైన చెరు వారే కదా? ఉ. గ. లాక్షాగృహదహనము, విషముపెట్టుట, రాజ్యమునియ్యకపోవుట, ద్రవ్యమపహరించుట ద్రౌపదిమాన భంగముచేయుట, ఇవియన్నియుగాక పైపెచ్చు యుద్ధములో మిమ్ములబరిమార్చుటకు సంసిద్ధులై యున్నారుగదా? ఈ ఆఱు రకములపాపములలో నేఒక పాపముచేసినను చంపవచ్చునని ధర్మశాస్త్రము లుద్ఘోషించుచున్నవే! అన్నిరకములపాపముల జేసినట్టికౌరవుల నేలచంపరాదు? అని ప్రశ్నించగా: అర్జునుడు "అహింసా పరమో ధర్మః" అను వేరొండు ఉత్కృష్ణ ధర్మము గలదు. కనుక వారెట్టి అపకారము చేసినను, నేను వారితో యుద్ధము చేయను. అపకారికి ఉపకారము చేయు టయే మహాపురుషుల యాశయముకదా! "హే కృష్ణా ! నా గాండీవము జారిపోవుచున్నది. నా శరీరము గగుర్పాటు చెందుచున్నది. భూమ్యాకాశములందు చెడు శకునములు కానవచ్చుచున్నవి. నేను యుద్ధము చేయను" అని కృష్ణు నితో చెప్పెను. రాజ్యమందలి పేరాశతో ప్రీతిపాత్రులైన బంధువులు. స్నేహితులు, పూజనీయు లగు గురువులు మున్నగు వారిమీద బాణప్రయోగము చేయవలయు నను

పాలకుండ ఉన్నను అయ్యది కల్లు అని యితరులచే భావించ బడును.

ప్రతిమానవుడు జీవకారుణ్యము, భూతదయ, పశ్చాత్తాపము గలిగి సకలాత్మలను తనమాదిరిగానే భావింపవలయును **"A Sage is one who weeps with those that weep and who laughs with those that laugh"**
Swami Vivekananda.

దుఃఖించువారితో దుఃఖించి, సంతోషించువారితో సంతోషించునట్టివాడే నిజమైన యోగిఅని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు. అనగా నితరుల సుఖదుఃఖములను, నీ సుఖదుఃఖములట్లే భావించవలయును. నీ కంటిలో దుమ్మపడిన, నీ కాలిలో ముల్లు గ్రుచ్చుకొనిన నెట్లు బాధపడుదువో, అట్లే యితరులకు కష్టము కలిగినపుడు నీ కష్టమువలె వానిని భావించి వానిని నివారించుము. పశ్చాత్తప్తహృదయులకు, దయాంతరంగులకు, వెన్నవలె మృదువైన స్వభావము కల వారలకు, పరమాత్మ సాక్షాత్కారము కలుగును. కఠిన హృదయులకు అట్టిది కలుగనే కలుగదు. నీతోడి సోదర సోదరీమణులు, తినుటకు తిండి, కట్టుటకు గుడ్డ, పొట్టపొడిచి చూచినను అక్షరజ్ఞానము లేక బాధపడుచున్నారు. వారలపై నీదృష్టిప్రసరింపజేసి వారికి నీయోపినకొలది సేవజేసి పరమాత్మ అనుగ్రహము జూరగొనుము. **The Bible says, "Unless you love your neighbour, God will not love you"** అనగా నీ పొరుగింటి వానిని నీవు ప్రేమించినగాని,

యంతటనైనను మార్చుకొనవలయును. ప్రతిమానవుడు తన గుండెపై చెయ్యివేసికొని, ఆత్మపరీక్ష చేసికొని, తాజేసిన పాపకార్యములకు జింతిలి పశ్చాత్తప్తహృదయుడై మన్నించుమని పరమాత్మను కోరి, మరల అట్టిపనులు చేయకున్న పరమాత్మయొక్క పరిపూర్ణకటాక్షమునకుపాత్రుడుకాగలడు. **Repentence is half cure:** మఱియు మనము జీవయాత్ర గడపుటలో, ద్రవ్యార్జనలోగాని,తదితరములగుపనులలోగాని యొకరి మనస్సు కష్టపెట్టగూడదు. విష్ణురహస్య మను గ్రంథములో నిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. "అకృత్వా పరసంతాపం అగత్వా ఖలమందిరమ్
అక్లేశయిత్వా చాత్మానం యదల్పమపి తద్బహు"

అనగా, నితరులకు సంతాపము గలిగించకూడదు. నీచుల సేవ జేయరాదు. తన శరీరమునకు మనస్సునకు నెట్టి హింస కలిగించుకొనరాదు అట్లు సంపాదించిన ధనము స్వల్పమైనను అదియే యెక్కువగా నుండును.

మఱొక చోట

శ్లో. "నీచసేవా నకర్తవ్యా కర్తవ్యో మహదాశ్రయః
పయోపి శౌండినీహస్తే వారుణీ త్యభిధీయతే."

అని చెప్పబడియున్నది. అనగా నీచులసేవ పనికిరాదు. మహాత్ముల ఆశ్రయము చేయవలయును. కల్లుగీయుదానివద్ద

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

2 వ అధ్యాయము

సాంఖ్యయోగము

రెండు సేనలమధ్య నిలువబడి కన్నీరు గార్చుచున్న అర్జునుని శ్రీకృష్ణభగవానుడు చూచి కొన్నిమాటలు చెప్పు చున్నాడు. (శ్లో. 1). అర్జునా! నీవు పిరికితన మిట్టి సమయ ములో జెందకూడదు. ధైర్యము చేపట్టి యుద్ధమునకు లెమ్ము. అనగా అర్జునుడు, పూజనీయులైన భీష్మద్రోణాదులపై బాణము లెట్లు వేయగలను? వారల జంపి రాజ్యము గెల్చుట చంపినవారి రక్తముతో కలిసినఅన్నము తినినట్లగుచున్నది. అంతకన్న భిక్షాటనమే మేలని తోచుచున్నది అని చెప్పెను. (శ్లో. 5) ఇచట గమనించవలసిన విషయ మేమనగా: అర్జు నుడు క్షత్రియుడై యుండి, తనస్వధర్మమైన యుద్ధము మంచిది కాదనియు, బ్రాహ్మణవృత్తియైనభిక్షాటనమే తనకు దగుననియు, భ్రాంతిపడెను. ఆ యవివేకము పోగొట్టుటకై శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునికి గీతోపదేశము చేసియున్నాడు. అందువల్ల గీతకు ఈ అధ్యాయమందలి 5 వ శ్లోకము బొడ్డురాయివంటిది. మరియు మనము గ్రహించవలసిన నీతి దీనినిబట్టి యొండు గలదు—ఒకరిని జంపి వారిసొత్తు పొందవలయునని కోరుట నెత్తుటి కూటితో సమానము.

భగవంతుడు నిన్ను ప్రేమించడని బైబిలులో చెప్పియున్నది. అర్జునుడు ఇట్టి లక్షణములు కలవాడగుటచే, ఆయనను వ్యాజముగా నుంచుకొని, మనకందరికి పరమాత్మ గీతోపదేశము చేసినాడు.

"సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాలనందనః
పార్థో వత్సస్సుధీర్భోక్తా దుగ్ధం గీతాఽమృతం మహత్"

అని చెప్పబడినది. అనగా, సర్వోపనిషత్తులు ఆవులవంటివి. వానిని పిండుటకు గోపాలబాలుడే కావలయును. ఏలయన: గొల్లపిల్లవాడు పాలుపిండుటకు కడు సమర్థుడు. దూడ కుడిచిన తరువాత వానిని పిండవలయును. అట్లు పితుకబడిన పాలే శరీరారోగ్యమునకు మంచివి. గోపాలునిచే పిండబడి అర్జునుడను దూడ కుడిచి వదలిపెట్టిన శేషమును మనము త్రాగవలయును. సుధీ ర్భోక్తా—మంచి పరిపక్వమైన బుద్ధి కలవారికే గీత బోధపడును. ఎవరిగీత బాగుండునో వారికే ఈ గీత అర్థమగును. దుగ్ధం గీతాఽమృతమ్—పిండబడిన పాలు; 108 ఉపనిషత్తుల సారాంశము. అట్టిగీతాఽమృతమును పరమాత్మ అర్జునునిద్వారా మనకెల్లరకు ఉపదేశించియుండుటచే దానిని గ్రోలి మానవు లెల్లరు తరింతురుగాక!

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
అర్జునవిషాదయోగో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః
సంపూర్ణః

నుండి యని తెలియనగును. తత్త్వజ్ఞానములేనట్టి జీవులను,నా యిల్లు, నావాకిలి, నాదార పుత్త్రాదులు, నా బంధువులు అను మమకారమును,వారియెడబాటువలన గలుగు దుఃఖము. అనగా,మోహశోకములు, ఈ సంసార సాగరమందు వారల నిమగ్నులనుజేసి వారినిస్వధర్మవిముఖులనుజేయుచుఅన్యధర్మ ములు మంచివనునట్లు మనస్సునకు తోచునట్లొనర్చుచున్నవి. ఒకవేళ స్వధర్మపరిపాలనయొనర్చినను నట్టిది, ఫలాపేక్షతో, అహంకార మమకారములతో జేయబడుచున్నది. అహంకార మమకారములవలన బుణ్యపాపములందలిభేదము,నిత్యానిత్య వస్తువివేకము నశించుచున్నది. అందువల్ల 'పునరపి జననం పున రపి మరణ' మ్మని చెప్పినట్లు సంసార పరంపరలో జిక్కుపడి జన్మలు ఎత్తుచు జచ్చుచు జీవులు పరమాత్మ సాన్నిధ్యమునకు దూరస్థులగుచున్నారు. ఈ సంసార సాగరమునుండి విడిపింప బడుటకు, పరమాత్మసాన్నిధ్యము జెందుటకు రెండు మార్గ ములు: (1) అంతఃకరణశుద్ధికలవారికి జ్ఞానమార్గము : (2) లేనివారికి కర్మమార్గము. రెంటిలో జ్ఞానమార్గము సమీచీన కారణమగుటచే దానిని పరమాత్మముందు తెలిపియున్నాడు.

యామునాచార్యులుగారు (ఆళవందారు) గీతార్థ సంగ్రహములో, పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము జీవులందఱికి రెండు దోషములు కలవని,ఆరెండు దోషములును అర్జునుని

ఓ కృష్ణా! యుద్ధమందు మనము కౌరవుల గెల్తుమో? వారలు మనలగెల్తురో? నాకుఎఱుకపడదు (శ్లో 6) కార్పణ్య దోషములవల్ల నామనస్సు చెడిపోయినది యుద్ధము చేయుటయో, లేక భిక్షాటనమో యీ రెంటియం దేది శ్రేయస్కరమో? నేను గ్రహించుస్థితిలోలేను. శిష్యభావము జెందిప్రసన్నుడనగుచున్నాను. శరణాగతిజొచ్చుచున్నాను. ఈ రెంటిలో నేదిమంచిదో? నీవే పరిశీలించి చెప్పవలసినది అని కోరెను. ప్రపత్తియనగా (Entire resignation unto His lotus feet) తమతమ జాతినిబట్టి, ధనమునుబట్టి, విద్యనుబట్టి వచ్చు ఆధిక్యముమఱచిపోయిపరమాత్మనుశరణుజొచ్చుటయే. కార్పణ్య దోషమనగా శరీరమే ఆత్మ అనుకొని ఎల్లప్పుడు సౌఖ్యము కొఱకై వెదకుట; అట్టివారిని కృపణులందురు. మరియొక అర్థమేమనగా:—స్వల్పధనము నష్టమైనను దుఃఖము భరింపజాలనివాడు కృపణుడు. వానిదోషము కార్పణ్యదోషము. అట్టివాని ప్రాణమునకు డబ్బునకు లంకె. (Shakespeare said "where the treasure is, there the heart lies") షేక్స్పియరను ఆంగ్లకవీశ్వరుడు అట్టివారి ధనాగార మెచట నుండునో అచటనే వారి మనస్సుండునని వ్రాసియున్నాడు. ఇట్లు దుఃఖపడుచున్న అర్జునునిజూచి పరమాత్మ సులభశైలితో 108 ఉపనిషత్తుల సారాంశమును అర్జునునకు నుపదేశించెను. గీతారంభము ఈ యధ్యాయమందలి 11 శ్లో. నుండి యనియు, ఈ 10 శ్లో. వరకు గీతయొక్క పూర్వపీఠిక యనియు నిదివరకు ఉపన్యాసమందు చెప్పబడియున్నది. గీతారంభము ఈ యధ్యాయము 11 శ్లోకము

దోషములు పోగొట్టుకొనిన గాని జీవులు తరింపజాలరు. అందువలన అర్జునుని వ్యాజముగా నుంచుకొని మొదటి దోషము జ్ఞానమార్గము వలనను, రెండవ దోషము కర్మమార్గము వలనను పరిహరించుటకు యత్నించుడని పరమాత్మ మన కెల్లరకు బోధించుచున్నాడు. ప్రతి గుడియందు ధ్వజస్తంభము సమీపములో బలిపీఠముండుట దక్షిణ దేశములో జూడనయ్యెడిని. దాని తాత్పర్య మేమనగా: దేవాలయములోనికి పోకముందు ఆ పీఠముపై మనయందలి అహంకార మమకార దుర్వృత్తులను బలియిచ్చి దేవుని దర్శించుటకు లోపలికి పోవలయును.

అట్లు ప్రసన్నుడైన ధనంజయునితో శ్రీకృష్ణు డిట్లు పలుకుచున్నాడు: ఈ 11 శ్లో. 10 శ్లోకమునకు 12వ శ్లోకమునకును లంకె (Connecting link) "ఓ అర్జునా! నీవు ఎవరిని గుఱించి దుఃఖపడగూడదో, వారినిగుఱించిదుఃఖపడుచున్నావు నీవు మాటలనుబట్టి జ్ఞానివలె కనబడుచున్నావు. జ్ఞాని యెట్టి ఆపద కలిగినను తన మనస్సు నిబ్బరముగా నుంచుకొనును. (He will maintain or preserve the balance of his mind resigning himself to the will of Providence). ధనంజయుడు చెప్పినమంచిమాట లేవనగా: యుద్ధమందు పెద్దలు జ్ఞానులు ఆహుతి అయిపోయినచో, రెండవతరగతి, మూడవ తరగతివారు, అనగా చచ్చురకము మిగిలిపోయి ప్రపంచమునకు అనర్థము వాటిల్లునని ధనంజయుని అభిప్రాయమైనట్లు కొందరు

యందుండుటచేత వానినిపోగొట్టుటకు పరమాత్మ గీతోప దేశము చేసినట్లు వ్రాసియున్నాడు.

"అస్థాన స్నేహ కారుణ్య ధర్మాఽధర్మ ధియాకులమ్
పార్థం ప్రపన్న ముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణం కృతమ్"

అర్జునినియం దారోపింపబడిన రెండుదోషము లెవ్వి యనగా :—

1. అస్థాన స్నేహకారుణ్యమ్(**Compassion or pity shown to others, which is out of place, this is an impediment to our further progress**) మన లౌకిక వ్యాపారములయం దెవరికి నే సమయమునందు దాక్షిణ్యము చూపవలయునో గుర్తెరిగి మెలగవలయునేగాని, సమయోచితముగాని దయ తగదు.

2 ధర్మాఽధర్మధియాకులమ్–స్వధర్మము మంచిది కాదని పరధర్మము మంచిదని యెంచుట రెండవదోషము బ్రాహ్మణులకు ధర్మములు, ఆఱు.ఏవన:1 యజ్ఞము చేయుట,2 యజ్ఞము చేయించుట,3 వేదములజదువుట, 4. వేదముల జదివించుట, 5. దానముచేయుట, 6. దానముపుచ్చుకొనుట భిక్షాటనము బ్రాహ్మణులకు చెల్లునేగాని క్షత్రియులకు పనికిరాదు. అట్టిచో అర్జునుడు తనే స్వధర్మమైన యుద్ధము వదలి భిక్షాటనము మంచిదని తలచుట రెండవదోషము. 'పొరుగింటికూర పుల్ల కూర' అనుకొనినంతవరకు జీవులుమోక్షముజెందజాలరు, ఈ రెండుదోషములు సకలప్రాణులకు నున్నవి. ఈ రెండు

యున్నది. అనగా జ్ఞాని శరీరమును గురించిగాని, ఆత్మను గురించిగాని దుఃఖపడడు. జ్ఞానులు సమీపబంధువియోగము, ఏకపుత్త్రిమరణము కలిగిననునిర్వికారముగానుండెదరు. వారికి లక్షలు కోట్లు నష్టము వచ్చినను చలింపరు. మహమ్మద్ ప్రవర్తకు ప్రియశిష్యుడైన జైద్ (Zaid) చనిపోయిన వార్త తెలుపగనే ఆయన "అల్లా దియా అల్లా లియా" అని సెల విచ్చెను. అనగా ఇచ్చిన పరమాత్మ తిరిగి అద్దానిని తీసికొని నచో మన మేల దుఃఖపడవలె? నని అభిప్రాయము.

దుఃఖపడునట్టి మూఢులు మూడురకములవారు. (1) ఉత్తములు-విగతజీవులైనవారిని గురించిమాత్రము చింతించు వారు (2) మధ్యములు — చనిపోయిన వారి కొఱకు కొంత సేపు వారిపై ఆధారపడియుండు దారపుత్త్రాదులు బంధువులు మున్నగు వారి కొఱకు కొంతసేపు దుఃఖించువారు. (3) అధములు—చచ్చిపోయినవారు డబ్బు ఇచ్చి పోలేదనియు పీనుగను బాడిచి పొడిచి, నిష్ఠురము లాడుచు నేడ్చువారు.

అవతారిక :—నీవు శరీరమును గురించి దుఃఖపడు చున్నావా? ఆత్మలను గురించియా? ఆత్మలను గురించి దుఃఖింపబనిలేదు. 11వ శ్లోకము మొదలు 30వ శ్లోకము వఱకు జ్ఞానప్రకరణము లేక ఆధ్యాత్మప్రకరణ మని పేరు.

శ్లో. 12: ఓ అర్జునా! పరమాత్మ అయిన నేనును జీవుడవైన నీవును, భూత, వర్తమాన, భవిష్యత్ కాలము

వ్యాఖ్యానకారులు వ్రాసియున్నారు. జ్ఞానులున్న నే యే సమయములో నేపని నిర్వర్తింపవలసినది యితరులకు తెలిపి, తాము చేసిచూపి, మార్గదర్శకు లయ్యెదరు. పెద్దతలలు లేనిచో పురుషులు స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించెదరు. ఇట్టిపురుషులను జూచి స్త్రీలు భ్రష్టులయ్యెదరు. మన యిండ్లలోని స్త్రీలు చెడిపోవుటకు నూటికి తొంబదితొమ్మిది పాళ్ళు పురుషులే కారణము. "స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ష్ణేయ జాయతే వర్ణ సంకరః" అని చెప్పబడినది. స్త్రీలు వ్యభిచరించిన యెడల వర్ణసంకరము కలుగును. అందువలన పితృదేవతలకు తర్పణములు జరుగక వారందఱు నరకాద్యధోలోకముల పాలగుదురు. ఇట్టి అనర్థముండుటచే, తనకు యుద్ధము తగదని ధనంజయుడు మొదటి అధ్యాయమందు తెలిపి యున్నాడు. ఈ మాటలనుబట్టిచూడ పార్థుడు జ్ఞానివలె గన్పట్టుచున్నాడు.

కాని నిశ్చయమైన జ్ఞానులు చనిపోయిన వారినిగురించి గాని, చనిపోవువారిని గురించిగాని దుఃఖపడరు. కనుక కృష్ణుడు అర్జునునితో "ఓ అర్జునా! నీవు దుఃఖపడుట చూచిన నీ మాటలు మంచివైనను నిన్ను మూఢుల జాబితాలో చేర్చవలసినట్లు కనిపించుచున్నది" అని చెప్పుచున్నాడు. (11) (శ్లోక) రామానుజభాష్యములో "గతాసూన్" అనగా శరీరము లనియు (నశించునవి) "అగతాసూన్" అనగా నశించనట్టి ఆత్మలు అనియు చెప్పబడి

God are the same i. e. they become merged with. one another. When we speak from the standpoint of time space and cousation they are seperate entities.. విశిష్టాద్వైతులకు, ద్వైతులకు శైవులకు — వీరందరికి పరమాత్మ వేరు మరియొక భేద మేమన — అద్వైతసిద్ధాంత ప్రకారము—ఈ ప్రపంచమంతయు స్వప్నముమాదిరి. లేనిది ఉన్నట్టుగా కనబడుచున్నది. నామరూపముల తో కూడిన జడ ప్రకృతి మిథ్య The world has only a Phenomenal existence. బ్రహ్మవస్తు వొకటియే సత్యము; జగత్తు మిథ్య. అయితే పరబ్రహ్మము - అనాది. అనంతము; ప్రకృతి అనాదియే కాని సాంతము. బ్రహ్మవస్తు వొకటియే అనాదియు, శాశ్వతమైనట్టిదియు అయియున్నది. విశిష్టాద్వైత, ద్వైత సిద్ధాంతముల ప్రకారము పరమాత్మ; జీవాత్మ, ప్రకృతి— మూడు వేరు వేరు శాశ్వతములైన ప్రత్యేక తత్త్వములు. They are three separate and teernal entities. 1. పరమాత్మ (శ్రీమన్నారాయణుడు) 2. ప్రకృతి. 3. జీవాత్మ మూడు అనాది అనంతములైనవి. జడప్రకృతియొక్క నామరూపములు మారుచున్నవేగాని వస్తువు ఒక్కటియే. అద్వైతులకు ఇతర సిద్ధాంతములవారికి గూడ వ్యావహారిక దశలో ఆత్మయు పరమాత్మయు వేరువేరు వస్తువులు. అన్ని సిద్ధాంతములవారికి మెట్లొకటియే viz. వర్ణాశ్రమధర్మ ప్రకారము నడచుకొనుట, సత్ప్రవర్తన. కాని మేడ యెక్కిన తరువాత (అనగా అజ్ఞానము నశించినతరువాత) మేడపైనుండు వస్తువు ఒకటియా? ఒకటిన్నరయా? లేక రెండా? యనిస్వల్పభేదాభి.

లందు ఉండిన, ఉన్న, ఉండబోవు తత్త్వములే. ఆత్మ, పరమాత్మ త్రికాలాబాధ్యమైన తత్త్వములనుట ఈ శ్లోకమందలి అభిప్రాయము.

ప్రతిమానవునికి, శరీరము ఆత్మ యున్నదని మనము ఆరంభమున విశ్వసింతుము. కాలక్రమమున అది యుక్తియుక్తమని గోచరమగును. ఈ విషయమై పైశ్లోకములలో విపులముగా తెలియనగును. "ఓ అరునా! పరమాత్మనైన నేను, జీవాత్మనైన నీవు, ఒకప్పుడు ఉండియు ఉండలేదను సమయము లేదు. There was never a time when I, the Supreme Soul and you the individual soul were not existing. (Here two negatives are used to bring out the full force) బ్రంహాండము నడుపు పెద్ద చైతన్యము పరమాత్మ; ఆత్మకు పరమాత్మకు నిప్పుకణికకు నిప్పురాశి చక్కెరకు చక్కెరకొండకు, ఎట్టి సంబంధమో అట్టి సంబంధము కలదు. వర్తమానకాలమందు, పరమాత్మనైన నేనును జీవాత్మనైన నీవును ఉన్నారము. భవిష్యత్ కాలమందు కూడ నుండగలము. I'The Supreme Soul' and you, the individual soul are exerting now, and there will never be a time when we will Cease to exist. ఆత్మ, పరమాత్మ మూడు కాలములయందు శాశ్వతముగానుండుతత్త్వములు."

అద్వైతము:— వీరి సిద్ధాంతప్రకారము పరమాత్మకు జీవాత్మకుపారమార్థిక దశలో భేదములేదు. When they go beyond time, space and causation, the soul and

ములు మారిపోయినను మనము పూర్వపరిచయము కలవారిని గుర్తుపట్టుచున్నాము. ప్రతినిమిషము శరీరము మారిపోవుచున్నది. ఏడు సంవత్సరముల కొకసారి మన శరీరమందలి యెముకలుగూడ మారిపోవుచున్నవని వైద్యశాస్త్రము చెప్పుచున్నది మార్పు గొప్పదైనగాని మన స్థూలదృష్టికి గోచరము కాదు. క్షురకర్మచేయించుకొనిన మరుక్షణమునుండియే రోమములు మొలకెత్తుచున్నను కొన్నిదినములు గడచినగాని, పెరిగినట్లు మనకు తెలియుటలేదు. ఆ రోమములు అమాంతంగా మొలచుటలేదు. అట్లే మన శరీరము ప్రతినిమిషము మార్పుచెందుచున్నను మనము మనుష్యుల గుర్తుపట్టుచున్నాము. కనుక శరీరము ముఖ్యముకాదు. మనస్సును పట్టి గుర్తుపట్టలేము. అది గ్రంథావలోకనవలన ప్రపంచ పర్యటనవలన జ్ఞానసంపదవలన మారిపోవుచున్నది. కనుక దేనిని బట్టి మనము మనుష్యులగుర్తించుట? అనగా - గుర్తించుటకు శరీరముగాని, మనస్సుగాని ప్రధానములుకావు. ఈ స్థూలసూక్ష్మశరీరముల అధిష్ఠించియుండునిర్వికారతత్త్వము 'నేను' అను చైతన్య మొకటి గలదు. అదియే ఆత్మ, ఆ ఆత్మ శరీరము భిన్నములు. మార్పు గోచరమగుటకు మారని వస్తువొకటి యుండితీరవలయును.

(2)మరియొక నిదర్శనము:-నాటకరంగముపైకిఅనేక పాత్రధారులు వచ్చి, వారివారి పాత్రల నటించి నాటకము పరిసమాప్తి చేయుచున్నారు. పాత్రలు మారుచున్నవేగాని రంగస్థలము మారుటలేదు. **In other words, the whole**

ప్రాయములు మాత్రము ఈ సిద్ధాంతములయందు గలవు. అద్వైతులు మాయ నశించిన పిమ్మట జీవుడు జీవత్వమును పోగొట్టుకొని పరమాత్మగా నగుచున్నా డనెదరు. జీవుడు ముక్తిదశలో పరమాత్మమాదిరిగా నగుచున్నాడనుట విశిష్టాద్వైతము. జీవుడు వైకుంఠమునకు వెళ్ళి,పరమాత్మకు సమీపమున నుండి ఆయనకు నెల్లప్పుడును సేవజేయుచు, ఆయన అపారకరుణకు పాత్రుడై బ్రహ్మానందము అనుభవించు ననుట ద్వైతము. స్వల్పభేదముల పాటించి యొకరికంటె నొకరెక్కువ యని పోట్లాడుకొనుట పొరబాటు.

శ్లో. 13 శరీరమును మించిన ఆత్మ ఒకటికలదనితనకు తెలుపవలసినదిగా అర్జునుడు కోరెను. శరీరము వేరు, ఆత్మ, వేరనుటకు ఈ శ్లోకమునందు దృష్టాంత మియ్యబడినది.ఆత్మ నాశనము లేనిది, జ్ఞానముతో కూడుకొన్నది. ఆనందమయమైనది. శరీరమన్ననో అజ్ఞానముతో కప్పబడినది. దుఃఖభూయిష్ఠమైనది, నశించునది.కొన్ని యుదాహరణములు తీసుకొనిన మనకు వీనియందలి తారతమ్యము విశదపడగలదు.

(1) మానవశరీరమునకు అవస్థలు అయిదు. అవి యేవనగా:—1. శైశవము, 2. బాల్యము, 3. కౌమారము, 3. యౌవనము, 5.వార్ధక్యము,దశలుమారినను వ్యక్తి నశించుటలేదు. దశలతోగూడిన శరీరము పోయినను 'నేను' అను వస్తువు నశించుటలేదు.అదిమరియొక స్థూలశరీరమందుకర్మను అనుసరించిపోయి ప్రవేశించుచున్నది. మరియు, రూపలక్షణ

పోయిన, నాతల, నాముక్కు, నాకడుపు అనునపుడు నేను, తల, ముక్కు,కడుపు ఒకటికాదు అవి నాకు సంబంధించినవి. మనుష్యుడు, అతని కాలు ఒకటి అయినట్లయితే, మనుష్యుని కాలు (amputate) నఱికినను అతడు బ్రతుకుచున్నాడు. గనుక, 'నేను' అనునది వేరు. నా బుద్ధి పాడయిపోయిన దనుటలో నేను బుద్ధి కాదు, బుద్ధి నాయది. **I am something distinct from thephysical and mental bodies.** శరీరమును గుప్పిట నుంచుకొని, దాని నధిష్ఠించి యుండునది ఆత్మ. సాక్రెటీస్ ఎట్లు గొప్ప జ్ఞానియైనా డనగా, అతడు గొప్పవారి దగ్గఱకు వెళ్ళి ప్రతి యింద్రియమును చూపి, "నీవు ఇంద్రియములు ఒకటేనా'' అని ప్రశ్నించి, విచారణ వల్ల ఈ స్థూలసూక్ష్మశరీరముల కన్న భిన్నమైనది, ఆత్మ యని తెలిసికొనియెను.

(4) మఱియొక దృష్టాంతము. ఒక్కొక్క మనుజుని యొక్క రాగద్వేషములు అతని సహజ స్వభావమును తెలిపుచున్నవి. e. g. చేపను నీటిలో నుండి తీసికొనివచ్చి నవ రత్న ఖచితమైనయుట్టి, స్వర్ణమయమైనట్టియు సింహాసనముపై కూర్చుండబెట్టినను అది తత్తఱపాటుచెంది నీళ్ళలోపోయి చేర వలయునని కోరుచున్నది దానికి భూలోకసంబంధమైన వైభవము ఎంత గొప్పదియైనను రుచింపదు నీళ్ళలో నుండుట దాని జన్మహక్కు. అందుచేత నది తన స్వస్థానమైన నీటి లోనికిపోయి చేరవలయునని కోరుచున్నది. జీవులు చచ్చుటకు ఇష్టపడరు. చచ్చుట వారికి ఇష్టము లేకపోవుటనుబట్టి చచ్చు

world is transient and everchanging, but there is one entity who is able to perceive and take congnizance of the fact that it is ever changing. That entity is above change and that it is the Spirit. ఈ ప్రపంచము అశాశ్వతము, నిమిషనిమిషమునకు మార్పు చెందుచున్నది. ఈ మార్పులను గమనించుచుండు నిశ్చలము నిర్వికారమైనట్టి తత్వమొకటి కలదు – పరమాత్మ.

(3) 'షష్ఠీ వ్యపదేశాత్' అను సాంఖ్యసూత్రముకపిల మహర్షి యుదాహరణగా నిచ్చియున్నాడు. షష్ఠీవిభక్తి (కి, కు, యొక్క, లో, లోపల) ఉపయోగించుటవల్ల పొంద బడు వస్తువు,పొందువాడు వేరువేరని తెలియుచున్నది. **The Possessor is alwaysdistinctfromthething possessed** "నా యిల్లు" "నా సొమ్ము" "నా తల" "నా కాలు" అని చెప్పుచున్నప్పుడు, ఆయా వస్తువులు,అంగములకంటె,"నేను" అనునది విలక్షణమని స్పష్టపడుచున్నది. 'నా తల'యనిచెప్పు టలో నాకు సంబంధించిన తలగాని, తలయే నేను గాదు.అట్లే యితరములు, కాని నా 'ఆత్మ'అని చెప్పునపుడు అది **appositional force** లో ఉపయోగించబడుచున్నది. **e. g. the city of London** (లండన్ పట్టణము) అనుటలో లండన్ వేరు పట్టణము వేరు కాదు.దీనినిబట్టికూడ శరీరము వేరు ,ఆత్మ వేరని తెలియుచున్నది.నాది ఫలానాజిల్లా,ఫలానితాలూకా, ఫలాని గ్రామమని చెప్పుటలో వానిలో నెద్దియు నేను కాదు. నాయిల్లు [illegible], ఇల్లు, నేను ఒకటికాదు.ఇంకకొంచెము లోతునకు

నుండవలెననియు, వాడేపరమాత్మయనియు, స్వప్నములో కన బడు వస్తువులు జడప్రకృతి, జీవాత్మలనియు వ్రాసియున్నాడు. God is the dreamer, the individual souls and all the material objects are like the things dreamt of. According to him they are unreal. The moment you are awake, they all vanish. But the person that was dreaming exists. That dreamer is God.

డేకార్టిస్ అను ఇంకొక తత్త్వవేత్త 'నేనుఆలోచించు చున్నాను. అందుచేత నే నున్నాను నే నాలోచించునట్టి విషయములోను, ఆ ఆలోచనలో మార్పుండ వచ్చును. కాని ఆలోచించువాడు మార్పు చెందుటలేదు. వాడే ఆత్మ, అని వ్రాసియున్నాడు. Descartes in his Methods and Meditations, said "cogito ergosam" i.e. I think. Therefore I exist. Its meaning is—the things thought of and our thoughts may vanish but the thinker is real and he is the spirit. Therefore the body and spirit are different entities. The body perishes. The spirit does not die with the body. It assumes another shape and is eternal. శరీరము నశించు చున్నది. కాని ఆత్మకు నాశములేదు. శరీరము చాలించిన పిదప అది వేరొక శరీరమందు ప్రవేశించుచున్నది. కనుక శరీరము వేరు, ఆత్మ వేరు అని తెలియనగును.

టయే స్వభావముగా కలిగిన శరీరమునకు చావు ఏల కష్టము కలిగించును? చావు స్వభావముగా కలిగిన శరీరము నీవు కాదు. శాశ్వతమైన ఆత్మతత్త్వము నీవు కనుక. శరీరధర్మమైన చావు నీకు రుచించదు. అందువలన 'సత్' వస్తువు మనయం దున్నది. జ్ఞానము 'చిత్' నీ నిజస్వరూపము. నీ నిజస్వరూపము "సత్, చిత్, ఆనందము" సచ్చిదానందము. శరీరము నీవే అయినచో శరీరము దుఃఖభూయిష్ఠమైనది శరీరము నీవు కాదు. నీవు సచ్చిదానందరూపియైన ఆత్మవని తెలిసికొనుము. అది శరీరము కన్న వేరు. అదియే ఆత్మయని ధృఢపడుచున్నది

శంకరులవారు ఈ సందర్భములో 'జ్ఞేయము' 'జ్ఞాత' అను దృష్టాంతమిచ్చియున్నారు. 1. జ్ఞేయము—అనగా objects **to bemade known** మనము తెలిసికొను వస్తువులు. 2. జ్ఞాత (**Knower** తెలుసుకొనువాడు. 3. జ్ఞానము—(**Knowledge**) తెలిసికొనుట. మనము తెలిసికొను వస్తువులలో, తెలివిలో మార్పు లుండవచ్చునుగాని, తెలిసికొనువాడు మారుట లేదు. **(There may bechangesinthe objects perceivedorin knowledge, but the knower is eternal. That real Knower, is The Spirit.)** ఆ తెలిసికొనువాడు (జ్ఞాత) ఆత్మ.

(5) పాశ్చాత్యసిద్ధాంతమందలికొన్ని యుదాహరణముల గమనించనగును. జార్జ్ బార్క్లే (George Barkley) అనునాత డీ ప్రపంచమంతయు ఒక కలమాదిరి యనియు, అందుచూచు వస్తువులన్నియు అశాశ్వతము లనియు, ఎవరికి ఆ వస్తువులు స్వాప్నికప్రపంచములోగోచరమగునో వాడొక్కడుస్థిరముగా

అశుద్ధమైన వస్తువుగాఁ జూచుచున్నాడు. మఱియు చలికాలమందు అత్యవసరమైన వేడినీరు, మండువేసంగిలో కష్టము కలిగించును. విషము కొన్ని సమయములలో ప్రాణము తీయును. మరికొన్ని సమయములందు ప్రాణములుపోవువారిని మృత్యువుబారినుండి తప్పించుచున్నది. కాన సుఖదుఃఖములు మన మనస్సునుండి వెలువడుచున్నవి. "The mind can make a Heaven of Hell or a Hell of Heaven." కనుక శాశ్వతమైన సుఖము పొందుటకు అంతర్ముఖుడవై ఆత్మవిచారణ చేయుము.

ఇంకొకరు ఈ శ్లోకమును "ఇంద్రియములను మంచి విషయములతో చేర్చినందువలననే సుఖమా? చెడువిషయములతో చేర్చిన దుఃఖమా?" అను ప్రశ్నగా తీసికొని దానికి ప్రత్యుత్తరము "కాదని" అర్థము చెప్పియున్నారు. ఇందుకుఅద్వైతవ్యాఖ్యానకారుడుస్వపుత్రవిషయము నిదర్శనముగా ఇచ్చియున్నాడు. తండ్రి మంచి దుస్తులు వేసికొనియున్న సమయములో పరమాశుద్ధస్థితిలో నున్న, సౌందర్యవిహీనుడైన తనబిడ్డ యెదురువచ్చుటతోడనే యెత్తుకొని, తన గుడ్డలతో తుడిచి, "చుబుకు చుబుకు" అని ముద్దుపెట్టుకొనుచున్నాడు. 'నాది' అను మమకారమువలన అశుద్ధము, వికారము తోచుటలేదు. పరాయిబిడ్డడు ఎంత అందముగా నున్నను. ఆ తండ్రి వారలజూచి సంతోషించడు. పైపెచ్చు ఎదిరింటిపిల్లవాడు, బుద్ధిమంతుడు మంచి మార్కులు వచ్చినవని చెప్పుటతోడనే అది చావుతెవిలినిలనియు,ఎదిరిపిల్లవాడు

(శ్లో 14) ఓ అర్జునా! నీకు నేను గొప్ప సుఖముకలుగ జేయవలయునని జ్ఞానబోధ చేయుచుండగా నీవు పొరబడు చున్నావు. ఏది సరియైన సుఖమో, యేది కాదో నీవు గ్రహింప జాలకున్నావు. ఇంద్రియస్పర్శమువలన కలుగుసుఖదుఃఖములు ఆయా వస్తువులలోనివి కావు ఆ సుఖదుఃఖములు మన మనస్సుకు సంబంధించినవి. ఏలయన ఒకనికి సుఖము కలిగించు పదార్థము మఱియొకనికి కష్టము కలిగించుచున్నది. One man's food is another man's poison. e. g. ఆంధ్రులకు నెయ్యి కడు రుచ్యము, ముఖ్యము. బర్మా దేశస్థులకు దాని వాసనయే గిట్టదు. వారికి 'నఫీ' అనగా భూమిలో పాతిపెట్టి నిలువయుంచిన పలురకముల మాంసము బహు రుచ్యము, శ్రేష్ఠమై యొప్పుచున్నది. అయ్యది మనకు పరమ అసహ్యము ఒక మనుష్యునకు ఒకే పదార్థము ఒక స్థితి యందు లేక ఒక కాలమందు సుఖమును, మఱియొకచో దుఃఖ మును గలిగించుచున్నది. e. g. చిన్నతనములో టపా కాయలు కాల్చుట, చెడుగుడు సంతోషము కలుగజేయును. పెద్దతన ములో అయ్యవి ప్రాణసంకటము. యౌవనమందు రూప వతు లగు స్త్రీల జూచిన పురుషులకు, అట్లే పురుషుల జూచిన స్త్రీలకు కామోద్రేకము గలుగుచున్నది. కాని వైరాగ్యపరాకాష్ఠ వచ్చిన పిదప అట్టివ్యామోహము నశించు చున్నది. 'కుణప మివ చ నారీ త్యక్తకామో విరాగీ' యని యుత్తరగీతలో చెప్పబడినది. అనగా వైరాగ్యముపొందినవా డెంత అందమైన స్త్రీ వచ్చినను ఆమెను పీనుగమాదిరిగా,

అని విశ్వనాథాష్టకములో చెప్పబడి యున్నది దీని యర్థ మేమనగా, "హే విశ్వనాథా! నాశరీరము, హృదయము లోనుగాగల సమస్తములు నీయవి. నీపాదారవిందముల యందలి భక్తి నాకనుగ్రహింపుము

తాయుమానవరు అను ద్రవిడభక్తు డిట్లు చెప్పి యున్నాడు. "ఎల్లాంవున్ అడిమయే, ఎల్లాంవున్ వుడైమయే, ఎల్లాం వునిదుసేయిలే" అనగా అందఱును నీసొత్తు. అందఱు చేయు వ్యాపారములకు నీవే కారణము. అందఱు నీబానిసలు అని తెలిసికొనిన మనము బాగుపడెదము. దురభిమానగ్రస్తులమై నా యిల్లు, నావాకిలి, నాభార్య బిడ్డలు అనుకొనరాదు. అందువలన జీవుడు పోక, కొట్టుకొనునప్పుడు వారికె ఏ వస్తువు నందు వ్యామోహమో దానిని కడిగి, కడిగిననీరు నోటిలో పోయుచున్నారు. ఈ ప్రపంచములో జన్మించినపుడు మనము వెంట నేమియు తీసికొనిరాలేదు. పోవునపుడు తీసికొని పోజాలము. కనుక "నేను, నాది" యనుటకు బదులుగా భగవంతుని వైపు తిరిగి, అంతా "నీవు" అంతయు "నీది" అనుచు ఆయనను భజించిన సర్వసుఖములు కలుగును. "Naked thou art born and naked thou shalt return. All this is not mine but thine, or yours"–Bible. భూదేవి అన్నదమ్ములు కలహించి తనను పంచుకొనునపుడు వారల జూచి "యెంత కాలము వీరు నన్ను కట్టిపెట్టుకొని యుండెదరో చూచెద" నని నవ్వుచున్నది. వామన చరిత్ర (భాగవతము) యందు బలి

వళ్ళు చేసినాడన్న అది రోగమనియు అసూయాజనితములగు మాటలాడుచుండుట మానవస్వభావము. My = మమ = మైన్ = నాది అను మమకారమే దీనికి కారణము. తన బిడ్డ దద్దమ్మ, పదిపండ్లు వచ్చిన పిదప "అత్త, అమ్మ" అనినచో పంచదార పంచిపెట్టు తల్లిదండ్రులున్నారు. మమకారమువలన వస్తువుల నిజస్వరూపము మనకు తెలియుటలేదు. ఉత్తరగీతలో ఒక మాట బంధము కలిగించునని, ఒకమాట మోక్షమును కలిగించునని చెప్పబడియున్నది.

శ్లో. "ద్వే పదే బంధమోక్షాయ మమేతి నమమేతి చ
మమేతి బధ్యతే జంతుః నమమేతి విముచ్యతే."

అనగా మమకారమువలన బంధము, మమకార రాహిత్యమువలన మోక్షము కలుగును. అందువలన మమకారము నశించినగాని వస్తువులయొక్క నిజస్వరూపము తెలిసికొనజాలము. యమదూతలు వచ్చి ఒకప్రక్కన లాగుచున్నను, "నాయిల్లు, నావాకిలి" అను మమకారము జీవుని ఆవస్తువుల పైకి లాగుచున్నది. ఈ విశ్వము, శరీరము, హృదయము" యావద్వస్తువులు భగవంతుని వని గుర్తెటిగినమనకు దుఃఖము లేదని, శాశ్వతమై సుఖము చెందనగునని చెప్పబడియున్నది.

శ్లో. "విశ్వం త్వదీయం, హృదయం త్వదీయమ్,
మదీయ మేకం, శివపాదపద్మమ్."

సుఖదుఃఖముల సమముగాభావించు టనగాఅర్థమేమి? సుఖమును దుఃఖముగా భావించవలయునా? లేక దుఃఖమును సుఖముగా భావించవలయునా? అద్వైత సిద్ధాంత ప్రకారము ప్రాపంచిక సుఖము అస్థిరముగనుక నద్దానిని దుఃఖముమాదిరిగా పరిత్యజించవలెను విశిష్టాద్వైత, ద్వైత సిద్ధాంతముల ప్రకారము ప్రపంచమంతయు శ్రీమన్నారాయణుని ఆలయమగుటచే, ఆయన యే సమయములయందు ఏది ప్రసాదించినను దానిని విసుగుకొనక అనుభవించి తీరవలయును. అద్వైత సిద్ధాంతములో సుఖమును దుఃఖము మాదిరిగా భావించి పరిత్యజించవలయు ననుట—ఇది జ్ఞానమార్గము. మిగిలిన రెండు సిద్ధాంతములయందు దుఃఖములను కూడ సుఖముమాదిరిగా శ్రీమన్నారాయణ ప్రసాద మని సంతోషముగా స్వీకరించి అనుభవించవలెను. మనము దేవాలయమునకు వెళ్ళినపుడు కట్టెపొంగలి పెట్టినను, చక్కెరపొంగలి పెట్టినను, పరమాత్మ ప్రసాదమని కండ్లకు అద్దుకొని భుజింపవలయును—ఇది భక్తి మార్గము. ఈ సిద్ధాంతముల యందలి తారతమ్యము కొన్ని ఉదాహరణము లిచ్చినగాని మనస్సుకు పట్టదు.

మొదట అద్వైత సిద్ధాంతము తీసికొందము ప్రాపంచిక వస్తువులయందు సుఖము ఒక పాలు, దుఃఖము తొంబై తొమ్మిదిపాళ్ళు ఉ. ౘ. ధనము వచ్చినపుడు సంతోషమేకాని, వచ్చినది మొదలు మనకు దానివలన అనేక విధముల తాపత్రయము కలుగుచున్నది

చక్రవర్తి "కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే గర్వోన్నతిన్ బొందరే! వా రేరీ సిరి మూటగట్టుకొని పోవం జాలిరే" అని చెప్పియున్నాడు. మరియు వైద్యులు తాము రోగులకు మందు ఇచ్చునపుడు నద్దాని గుణగణముల బొగడి ఆరోగ్యము తప్పక కలుగునని చెప్పునపుడు భగవంతుడు వారల జూచి "నేను మరుక్షణములో మృత్యుదేవతగా రాబోవుచుండగా, ఈ వైద్యుడు కాపాడగలడా" అని నవ్వుచున్నాడు.

అహంకార మమకారములకు మించిన శత్రువులు జీవునకు వేరొండు లేవు,

కనుక "ఓ అర్జునా! మా తాత, మా గురువు, మా బంధువులు" అను మమకారము నిన్ను పీడించుచున్నది. నీవు దుఃఖపడుట వారు జ్ఞానులగుటవలనను, వయోవృద్ధు లగుట వలనను గాదు. మమకారము పరిత్యజించిన నీకు ధర్మము గోచరమగును. ప్రపంచమందలి సుఖదుఃఖముల సమముగా భావింపుము. అయ్యవి అశాశ్వతములైనవి. శాశ్వతమైన సుఖము ఆత్మవిచారణవలననే పొందనగును.'" అని కృష్ణుడు చెప్పెను.

(శ్లో.15) ఎవడైతేసుఖదుఃఖములనుసమముగాతీసికొని నిర్వికారముగా నుండునో వానికి మోక్షము కలుగుచున్నది.

A man should never lose his balance of mind He should not be elated by success or depressed by sorrow. Then only he can attain Moksha.

అది యీ శరీరమందు, ప్రపంచమందు మనకు అభిమానమును తగ్గించి, దృష్టిపరమాత్మయందు నిలుపుటకు అవకాశమిచ్చు చున్నది. కనుక దుఃఖము వచ్చినను విసువుకొనక దాని నీ జీవుడు అనుభవించవలెను. e. g. పిల్లలను పంతుళ్లు కొట్టుట వారివారి మంచికొఱకేగదా! వారి కది తాత్కాలిక దుఃఖము కలిగించుచున్నను, ఉత్తరోత్తర సుఖము కలిగించుచున్నది. **We are all moustached babies.** ___ మన మందరము మీసాలువచ్చినపిల్లలువంటివారము.(**You must be trained in the school of adversity before you obtain the Divine Grace"–(Swami Vivekananda.)** భగవంతుని అనుగ్రహము బడయుటకు పూర్వము కొన్నికష్టముల ననుభవించితీరవలయునని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నారు. ఇనుమును నిప్పులోవేసి కాల్చినగాని అది సాగినసమ్మెటకులొంగదు **"Sweet are the uses of adversity"** దుఃఖము వల్ల ప్రాపంచిక వస్తువులయందు విరక్తి, పరమాత్మయందు భక్తి కుదురుచున్నది. భారతమందలి శ్లోకమొకటి యిచ్చట చెప్పనగును కృష్ణుడు భారతయుద్ధమైన తరువాత కుంతీదేవిదగ్గఱకు వెళ్ళి తాను సెలవు తీసికొనుచు నింకేమి కావలయునో వరము కోరుకొమ్మనగా, ఆమె తనకు ఎల్లప్పుడు కష్టము కలుగునట్లు వరమియ్యవలసిన దని కోరుచు నిట్లు చెప్పెను.

శ్లో. విపదో నైవ విపదః సంపదో నైవసంపదః
ఆప ద్విస్మరణం విష్ణోః సంప త్తస్యైవ సంస్మృతిః.

"అర్థానా మార్జనే దుఃఖం అర్జితానాంచ రక్షణే
నాశే దుఃఖం, వ్యయే దుఃఖం కిమర్థం దుఃఖభాజనమ్.

అనగా ద్రవ్యము సంపాదించుట ఒక కష్టము. కాపాడుట మఱియొక కష్టము ఎక్కువఖర్చుపెట్టుట కష్టమే ఎవరైనను దొంగిలించిన కష్టము. అన్నివిధములకష్టముకలిగించు ద్రవ్యము ఏమి ప్రయోజనము ? మఱియు ఇంకొక ఉదాహరణము. వివాహమైనపుడు పల్లకిలో కూర్చుండబెట్టి యూరేగునపుడు చాల కులాసాగా నున్నను,సంసారభారము పైబడ్డతరువాత అనేక కష్టములు కలుగుచున్నవి. (Marry in haste and repent at leisure) త్వరపడి పెండ్లిచేసికొని అటుపైన సావకాశముగ పశ్చాత్తాపపడవలయును అని చెప్పబడినది. ప్రపంచమంతయు తూకమువేసినను దుఃఖ భూయిష్ఠముగా గన్పట్టుచున్నది. The whole world weighed in the balance is found wanting. ప్రాపంచిక సుఖము "పయోముఖ విషకుంభము." అందువలన జ్ఞానులు, బుద్ధిశాలులు అర్థానినికోరరు. కనుక జ్ఞానమార్గములో నున్నవారు దుఃఖముల నే రీతిగా వదలిపెట్టదరో, అట్లే ప్రాపంచిక సుఖముల త్యజించి బ్రహ్మవిచారణవలననే శాశ్వతసుఖము కలుగుననిదానినిఅనుష్ఠించెదరు ఇయ్యదిఅద్వైతసిద్ధాంతము.

రామానుజ మధ్వాచార్యులవారిది భక్తి మార్గము. ప్రపంచమందు దుఃఖముకూడ నీమంచికొఱకేకలుగుచున్నది

సద్వస్తువు-ఆత్మ - అనాది, అనంతము. అట్లే పర మాత్మ అనాది, అనంతము. ఘటపటాది ప్రపంచము నామ రూపములతో కూడినట్టిది, ఒకప్పుడు పుట్టినది, నశించునది గనుక ఇది అసద్వస్తువని పరమాత్మ చెప్పెను. ఇది నీ కెట్లు తెలియును ? అని అర్జునుడు అడుగగా ఇది అంతయు తన స్వకపోలకల్పితము కాదనియు, తత్త్వవేత్తల మాటలను శిరసావహించి ప్రమాణపురస్సరముగా తాను చెప్పుచున్నా నని తెలిపెను. శ్రీకృష్ణుడు మూడులోకములకు నియామకు డైనను విధేయతతో నిట్లు చెప్పుటను బట్టి మనము గ్రహింప వలసినది యేమనగా-తనబుద్ధి తన అంతర్వాణి ప్రమాణ మని చెప్పువారలను మనము విశ్వసింపక, వేద శాస్త్ర పురాణములను ప్రమాణములుగా నుంచుకొని యుపదేశించు వారి మాటల నమ్మిన బాగుపడుదుము.

ఈ శ్లోకము (శ్లో. 16) అద్వైత సిద్ధాంతమునకుపట్టు గొమ్మ. సత్ అనగా అది అంతము లేనిది, శాశ్వతమైనది. అసత్ అనగా ఆద్యంతములు కలిగినది. మఱియు సద్వస్తువు లకు నామరూపములులేవు. అసద్వస్తువులకు నామరూపము లున్నవి. అద్వైత సిద్ధాంతము ఏమనగా—ఈ పాంచభౌతిక శరీరము (ఘటపటాది ప్రపంచము) ఇదివఱలో లేదు. ముం దుండబోదు. ప్రస్తుతము ఉన్నట్లే తోచుచున్నను నిశ్చయ ముగా లేదు. "ఆదా వంతేచ యన్నాస్తి వర్తమానేపి తత్తథా" అని అద్వైతకారికలో నున్నది.

అనగా ప్రపంచములోనేది విపత్తు అనుకొనుచున్నామో అది విపత్తుకాదు. ఏది సంపద యనుకొనుచున్నామో అది సంపద కాదు. లౌకిక ఆపద ఈశ్వరుని జ్ఞాపకపఱచుకొనుటకు కారణభూతముగా నుండుటవలన నదియే వాంఛనీయము. అదియే నిజమైన సంపద. లౌకిక సంపద ఈశ్వరుని మఱచిపోవు టకు కారణభూతమగుటచే నదియే విపత్తుగా భావింపవలయును అని యిందలిభావము. కనుక సుఖమువచ్చినను, దుఃఖమువచ్చి నను సమముగా మానవులు స్వీకరింపవలయును. మఱియు పరమాత్మ భవరోగమునకు వైద్యుడు. మనరోగము కనిపెట్టి మందిచ్చు వైద్యుడు రోగికోరినట్లు తియ్యనిమందు నియ్యడు అట్లే పరమాత్మ యెవరికి నెంత యియ్యతగునో అంత యిచ్చు చున్నాడు. ఇచ్చినదానితో సంతోషించి యియ్యనిదానికై దుఃఖపడరాదు. తల్లి పిల్లలకు కోరినదెల్ల పెట్టినయెడల అజీ ర్ణము కలుగును. కనుక భగవంతు డిచ్చు కష్టసుఖముల నిర్వి కారముగా సమముగా స్వీకరిపుము. ఇది భక్తి మార్గము.

ఈ రెండు మార్గములలో నేది మంచిదని విచారించు టలో కాలము వృథాపుచ్చక కార్యరంగమందు దిగి మాన వుడు ఏదో యొక మార్గము అవలంబించవలయును.

(శ్లో. 16) ఓ అర్జునా! ఆత్మ సద్వస్తువు. అనాత్మ (శరీరము) అసద్వస్తువని తత్త్వజ్ఞానులు నిర్ణయించియున్నారు.

మాత్రము ఒకటియే. ఆత్మ జ్ఞాన సంకోచ వికాసముల వలన మార్పు చెందినను అసలు ఆత్మ వస్తువునకు మార్పు లేదు. పరమాత్మ నిర్వికారుడు.

ఈ విశ్వమంతయు వ్యాపించియున్న మహాపదార్థము బ్రహ్మవస్తువు నాశనరహితమైనదని తెలిసికొనుము. అట్లే ఈ ఆత్మవస్తువునుగూడ నాశనముచేయు వాడెవ్వడు లేడనిఅర్జును నకు పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు. (శ్లో.17)

Know that He, who pervades the universe, and the soul which influences this body are both indestructible. No power on earth or heaven can destroy Him who destroys eveything.

శరీరములు రెండువిధములు-స్థూలశరీరము, సూక్ష్మ శరీరము (లింగశరీరము). అద్వైతసిద్ధాంతప్రకారము కారణ శరీరమే మూలప్రకృతి. అదికూడ నశించునది గనుక దానిని గూడ శరీరముగా తీసికొనినారు. ఈ మూడురకముల శరీర ములు నశించినను శరీరి (ఆత్మ) కి నాశనము లేదని ఆత్మ నిత్యమని చెప్పబడుచున్నది. మఱియు ఆత్మ తర్కశాస్త్ర మందలి ప్రత్యక్ష, అనుమాన, శబ్ద, అర్థాపత్తి,ప్రమాణము లన్నిటికి అతీతమైనది. అట్టి ఆత్మజ్ఞానము చెందుటకు స ధ ర్మానుష్ఠాన మవసరము. కనుక ఓ అర్జునా! లెమ్ము! నీ స్వధర్మానుష్ఠానము చేయుము. అనగా యుద్ధము చేయుము అని కృష్ణుడు (శ్లో.18) చెప్పియున్నాడు.

మఱియు ఆత్మ యింకొక ఆత్మను చంపునది కాదు. చంపబడునది కాదు. అట్లు అనుకొనువారు మూఢులు. శరీర

That which was not existing some time ago, that which ceases to exist some time hence, is as good as non-existent. The world appears to exist, but its existence is only dream-like. The Brahman alone is real and eternal. The world is un-real like the water in a mirage, or a snake in a rope, or silver in a mother of pearl. If a man's father is a mala, and his son is a mala, that man also must be a mala. So also this world was not existing in the past, it will not exist in future, and hence it follows that it is not existing at present, except ac a dream.

ఇంతవఱకు ఉండనట్టి యీ ప్రపంచము ముందుండబోదు. కనుక, ఇపుడును లేదు. కాని స్వప్నము మాదిరి లేని వస్తువులు ఉన్నట్లు మనకు కన్పట్టుచున్నవి. e. g. ఎండమావులలోని నీరుమాదిరి, ముత్యపుచిప్పలలోని వెండిమాదిరి, రజ్జుసర్పభ్రాంతిమాదిరి. బ్రహ్మవస్తువు ఒకటిమాత్రమే శాశ్వతమైనది. నిజమైనది. ఒకమనుజుని తండ్రి మాలవాడు, కుమారుడు మాలవాడైనచో, వాడుమాలవాడని వేరే చెప్పవలయునా? అదే రీతిగా ఇదివఱకు లేనట్టి, ముందుండబోనట్టి యీ ప్రపంచము ఇపుడుకూడ లేదని వేరే చెప్పనక్కఱలేదని అద్వైతులభావము. ద్వైత విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతములలో ప్రకృతి (Metter), ఆత్మ పరమాత్మ అన్నియు శాశ్వత తత్త్వములు. జడ ప్రకృతి యొక్క నామరూపములు మారుచున్నవిగాని, వస్తువు మారుట లేదు. బంగారమును ఒడ్డాణముగా, డైమన్‌డ్ గొలుసుగా జేసినను బంగారము

దీనికి సమాధానము ఏమనగా, ప్రతిజీవుడు నెన్ని జన్మములు ఎత్తవలసినది వానికి తెలియకున్నను ఈశ్వరునికి తెలియును. కనుక ఎన్ని జన్మములు కడచిన అంతశీఘ్రముగా గమ్యస్థానము చేరవచ్చును. (గమ్యస్థానము=పరమాత్మ) కొండ దిగుటలో భగవత్సాన్నిధ్యము నుండి పడిపోవుచున్నా మనుకొనుట పొరబాటు. ఆ దిగుటయే గమ్యస్థానమునకు త్వరలో చేర్చును. అదిగాక అర్జునుడు యుద్ధభూమియందు ఈ ప్రశ్నలు అడిగి యుండుటచే, యుద్ధరంగమందు ప్రాణములు కోల్పోయిన వారికి వీరస్వర్గము కలుగు నని చెప్పబడియుండుటచే రాబోవు జన్మను గుఱించి విచారపడవలసినఅవసరములేదని మఱియొక సమాధానము.

The sooner we get out of this mortal coil, however good and beneficial it may be, the better, because we would be nearing the goal-Paramathma.

పరమాత్మ మన గమ్యస్థానము. కొన్ని జన్మలు గడచినగాని ఆయనను చేరజాలము. అందుచే ఈ పాంచభౌతికము అశాశ్వతము నగు శరీరము ఎంత త్వరలో వదలిన మన కంత మంచిది.

ఆత్మ అవికారి యనుట యెట్లు అను ప్రశ్నకు పరమాత్మ (శ్లో. 23, 24) సమాధానము చెప్పుచున్నాడు. ఆత్మను శస్త్రములతో ఛేదించుటకు వీలులేదు. నిప్పుతో దానిని కాల్చజాలము. నీటివలన తడపలేము. గాలివలన అయ్యది యిగుర గొట్టబడదు. ఈఛేదన దహనాదులన్నియు శరీరమునకు సంబం

ధర్మములను ఆత్మయందారోపించుట మూఢత్వము. (శ్లో. 19) షడ్భావవికారములు శరీరమునకుసంబంధించినవేగాని, ఆత్మకు సంబంధించినవిగావు ఆవికారములు ఏవనగా:—(1) అస్తి= తల్లి గర్భములో కొంత కాలముండుట. (2) జాయతే = పుట్టుట. (3) వర్ధతే = పెరుగుట (4) పరిణమతే = శైశవము, బాల్యము, కౌమారము, యౌవనము, వార్ధక్యము, ఒకదశనుండి మఱియొకదశకుమారుట. (5) క్షీయతే=తగ్గుట. (6) నశ్యతి = నశించుట, లేకపోవుట (శ్లో. 20) ఆత్మ పుట్టుకయు, నాశనమును లేనిది. ఇది యొకరివలన చంపబడదు ఒకరినిచంపదు. It is by its very nature eternal and indestructible (శ్లో. 21).

శరీరము నశించుట యెట్లు అను విషయము (శ్లో. 22) పరమాత్మ చెప్పుచున్నాడు. అర్జునా! ప్రాతగుడ్డలు వదలి క్రొత్తగుడ్డలు వేసికొన్నను, ఒక యింటిని వదలి వేఱొక యింటిలో ప్రవేశించినను వ్యక్తి మారుటలేదు. అట్లే శరీరము నశించినను, దానితోబాటు ఆత్మ నశింపక, కర్మను అనుసరించి తిరిగి ఉత్తమ మధ్యమాధమ శరీరములందు ప్రవేశించుచున్నది. కనుక ఈ శరీరము పోవునని దుఃఖపడవలసిన అవసరములేదు. ఈ శ్లోకమందు ఇచ్చిన ఉపమానము (ప్రాతగుడ్డలు వదలి నూతనవస్త్రముల ధరించుట) సరియైనది కాదని కొందఱు ఆక్షేపించుచున్నారు. ఈ శరీరము నశించిన వెనుక ముందుజన్మలో రాబోవు శరీరము ఇంతకంటె మంచిదని యేమినమ్మకమని ప్రశ్నించుచున్నారు.

పిడకను అంటుకొనునేగాని, బూడిదను తగులబెట్టజాలదు. అట్లే అగ్నిచేత మార్పుచెందు స్వభావ మీ యాత్మకు లేదు.

(౫) నీళ్ళలో తడిపినందువలన గుడ్డ నాని పిగిలి చినిగి పోవుచున్నది. దానియందు సూక్ష్మరంధ్రములు (Fibrous pores) ఉన్నగాని నీటియొక్క గుణము (effect) కనబడదు ఆత్మకు అట్టివి యేవియును లేవు. అందువల్ల నీటిచే ఆత్మను తడుపజాలము.

(౬) గాలి తడిబట్టలోని తడిని లాగుచున్నది గాని, ఆత్మలో చెమ్మ (Moisture) లేకపోవుటచేత దానిని ఏమియు చేయజాలదు.

కనుక జీవాత్మ పరమాత్మలు ఛేదింపబడవు. తగుల బడవు. తడుపబడవు. ఇగుర్పబడవు. జీవాత్మ పరమాత్మలు శాశ్వతమైనవి. అన్నిటియందు నుండునవి. నిర్వికార మైనవి. చలనము లేనివి. అనాదిగా నుండునవి. (శ్లో. 24)

అలెగ్జాండరుచక్రవర్తి గ్రీకుభాషలో మనభగవద్గీతచదివి యుండెను. హిందూదేశములో కామినీకాంచనములత్యజించిన, వైరాగ్యపరాకాష్ఠ కలిగిన మహానుభావులనుచూడ కుతూ హలపడి, జీలముయుద్ధము అయిపోయిన పిదప అరణ్యమునకు వెళ్ళగా అచట నొక మహాపురుషుడు తపోనిష్ఠాగరిష్ఠు డై యుండ గాంచెను. ఆ తపస్విని చక్రవర్తి యెంతపలుకరించిన పలుకలేదు. తాను చక్రవర్తి ననియు రాజ్య మంతయు నప్పజెప్పెదనన్నను మారు పలుకలేదు అందమైన పిల్లను ఇచ్చి వివాహము చేసెద నన్నను మాట్లాడలేదు. అంతట

ధించినవే గాని ఆత్మకు అంటవు. ద్వైతసిద్ధాంత ప్రకారము శ్రీమన్నారాయణుడు బింబస్థానము. ప్రకృతి అద్దము, జీవులు ప్రతిబింబస్థానము. పరమాత్మ ప్రకృతియు అనాద్యనంతము లగుటచేత పరమాత్మ ప్రతిబింబములైన జీవరాసు లన్నియు అనాద్యనంతము లగుచున్నవి.అందుచే ఛేదన భేదనాది వికార ములు శరీరములకే గాని ఆత్మకు లేవు.

దీనికి కారణములు ఏవనగా :—

(1) ఆయుధములు, నిప్పు, నీరు వను నివి అన్నియు జడప్రకృతిలో చేరిన వస్తువు లగుటచే, జడప్రకృతిలో చేరిన వస్తువుల నశింపజేయునేగాని ప్రకృతికి అతీతమైన ఆత్మవస్తు వును నశింపజేయజాలవు.

(2) జీవాత్మ అణుస్వరూప మగుటచే దానిని శస్త్రము లచే ఛేదించుట అసాధ్యము. ఏ ఆయుధము నుపయోగిం చెదమో దానికి చిక్కుపడు వస్తువునే ఛేదించునుగాని పట్టు చిక్కని వస్తువులను ఛేదించజాలదు.

(3) ఛేదించు వస్తువుకంటె, ఛేదింపబడు వస్తువు వెలుపల వేరుగా (as a different entity) నుండవలయును. పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి అగుటచే శస్త్రములయందుకూడ నున్నందున ఆయనను ఆ శస్త్రములతో ఛేదించ నెట్లు వీలు పడును ? వీలులేదు.

(4) ఒక వస్తువునకు నిప్పు అంటించ వలయునన్న దాని యందు రగులుకొను స్వభావ ముండవలయును. నిప్పు

అర్జునా! ఒకవేళ నీవు శరీరము, ఆత్మ రెండు ఒకటియే యని భావించినను, నీవు దుఃఖించిన ప్రయోజనము లేదు. సంయోగము ఎపుడు కలదో, అపుడు వియోగమును తప్పక కలుగును. పుట్టుట గిట్టుట కొఱకే. చచ్చినవారికి తిరిగి మోక్షము వచ్చునంతవఱకు జన్మము తప్పదు. "శరీరము" అను మాటకు వ్యుత్పత్త్యర్థము నశించుట. 'దేహము' అనగా దహింపబడునది. అద్దానిని శాశ్వతముగా నుండునట్లు చేయుట ఎవ్వరితరముకాదు. భాగవతములో, "అద్యవాబ్దశతాంతే వా, ప్రాణినాం మరణం ధ్రువమ్" అని చెప్పబడినది. గనుక ఈశరీరమును గుఱించి దుఃఖపడిన నేమి ప్రయోజనము ?

The body must perish. You cannot avoid the unavoidable or alter its course. Death is the inevitable goal, through which all of us must pass, whether we wish it or not.

ఈ శరీరము నశించక తప్పదు. దానిని తప్పించుట కెవ్వరికిని సాధ్యపడదు. చింతించిన నేమి లాభము ? చచ్చిన పీనుగుచుట్టు చావబోయ్యే పీనుగులు ఏడ్చుచున్నవని, చనిపోయినవారికై దుఃఖపడువారల గుఱించి పట్టినత్తుపిళ్ళైయనుఒక తమిళభక్తుడు చెప్పియున్నాడు.

"One thing and one thing alone is certain in this world' said Swami Vivekananda viz., 'death'. Death alone is the inevitable goal. It is the best leveller." "ఈప్రపంచమున ఒక్కటిమాత్రము సత్యము. మన మెల్లరము మృత్యువువాతపడవలసినవారము. మృత్యువుఅందఱిని సములజేయును" అని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

తన ఒరలోనుండి కత్తిని తీసి చంపెదనని చెప్పగా, ఆ తపస్వి చిఱునగవుతో గీతయందలి (2 అ. 23 శ్లో.) "నైనం ఛిందన్తి శస్త్రాణి" etc. అను శ్లోకమును చదివి "నీవు నన్ను చంప జాలవు' అని తెలుపగానే చక్రవర్తి పాదాక్రాంతుడై ఆయన తత్త్వజ్ఞానము గాంచి ఆశ్చర్యమందెను. అట్లే అతడు తన దేశములో నున్న డైయోజినిస్ (Diogenes in his Tub) దగ్గరకు వెళ్ళి నీకు ఏమి కావలయునో కోరుకొమ్మని అడుగగా, ఆమహానుభావుడు, "నాపైసూర్యకిరణములు ప్రసరించ కుండా నీవు అడ్డు నిల్చియున్నావు; అట్లు నిలువక నీవు వెళ్ళి పోవలయు నని కోరుచున్నాను" అని చెప్పెను. కనుక ఆత్మ జ్ఞానము కలవారు ఎవరికిని భయపడరు. వారేవిధమైన భయము చెందరు. వారికెట్టియాపద కలిగించసాధ్యము కాదు.

మరియు ఆత్మ అవ్యక్తమైనట్టిది. అనగా బాహ్యేంద్రియములకు గోచరము కానట్టిది. అచింత్యము. అనగా మనస్సువల్ల నూహించుటకు వీలులేనిది. అవికారము=ఎవ్విధమైన వికారము లేనిది (i. e. unchangeable) The soul is said to be unperceivable, unimaginable and immutable. So there is no room for you to grieve for the soul. గనుక నీవు ఆత్మవిషయమై దుఃఖపడ నక్కఱ లేదు. (శ్లో. 25)

శ్లో. 11 మొదలు 25 శ్లోకమువఱకు ఆత్మ, శరీరములు భిన్నము లని చెప్పబడియున్నది. ఇంకొక పక్షము 26 వ శ్లోకమున చెప్పబడుచున్నది.

కల్పకోటి కాలము దుఃఖించినను లాభములేదు. అందువలన నీవు శరీరమును అట్టిపెట్టుకొనజాలవు. చచ్చిపోయినవారు తిరిగిరారు. నీవు, ఎవరు నీ భార్యబిడ్డ లనుకొనుచున్నావో, వారి పూర్వజన్మ వృత్తాంతముగాని, నీ జన్మవృత్తాంతము గాని యెరుగవు. ఈ శరీర బాంధవ్యము ఈ మధ్య వచ్చి నది, మధ్య పోవునది. నీ దారపుత్త్రాదులు, బంధువులు, స్నేహితులు చలిపందిరిలో చేరినవారిమాదిరి. లేక రైళ్ళలో, బస్సులలో, ట్రాంకార్లలో ప్రయాణముచేయువారి మాదిరి. i. e. ఎచ్చటెచ్చటివారో తాత్కాలికముగ కొంతసేపు కలిసి ప్రయాణముచేసి, వారివారి గమ్యస్థానము రాగానే దిగిపోవు చున్నారు. కనుక ఈ బాంధవ్యము అశాశ్వతమైనదిగా నెరుం గుము. ఎవరిస్టేషను ముందు వచ్చునది మనకు తెలియదు. మన మందరము సంసారమను ట్రెయినులో ప్రయాణము చేయుచున్నాము. పిల్లలను వెంటబెట్టుకొని ప్రయాణముచేయు పెద్దలు, టిక్కెట్లు చూపించవలసినదని పిల్లలు ఆరడి చేసినను, వారలకోపపడెదరేగాని వారికివ్వరు. గమ్యస్థానము రాగానే రైలుబండిలోనుండి దిగుటకు బిడ్డలు ఇష్టపడకున్నను తల్లిదండ్రులు వారిని బలాత్కారముగా దించివేయు చున్నారు. మనమందరము సంసారమనెడి రైలులో ప్రయా ణముచేయు పిల్లలవంటివారము. మన టికెట్టు మనదగ్గర లేదు. భగవంతునిదగ్గఱ నున్నది. గమ్యస్థానము (నియమిత కాలము) రాగానే ఆయన మనలను ఈ రైలుబండినుండి దించివేసి తీసికొనిపోవుచున్నాడు. కనుక దుఃఖపడి ప్రయో

చక్రవర్తులు, బీదవారు, విద్యావంతులు, నిరక్షర కుక్షులు, పెద్దలు, పిన్నలు, సుందరులు, కురూపులు, అందఱు చనిపోవలసినవారలే. ప్రహ్లాదచరిత్రలో ప్రహ్లాదుడు తనతోడి దైత్యకుమారులతో నిట్లనియె.

"బాలకులార! రండు మనప్రాయపుబాలురు గొంద ఱుర్విపైఁ గూలుటకంటిరే................................"

చావు ఎపుడు వచ్చునది ముందు తెలియదు. ఆ రహస్యము ఎటువంటి గొప్ప వైద్యులకు గూడ తెలియదు. భగవంతునికి ఒక్కనికి మాత్రమే తెలియును.

Gray in his "Elegy" said—

"The pomp of learning, the boast of heraldry
All the wealth or all that fame can give,
Await alike the inevitable hour,
The paths of glory lead us but to the grave."

గ్రే అను ఒక సుప్రసిద్ధాంగ్లకవి పై చెప్పినట్లు వ్రాసి యున్నాడు. అందలి భావ మేమనగా, విద్యాధిక్యము, శూరత్వము, ధనమువలనను, కీర్తివలన వచ్చు ఔన్నత్యము అన్నియు చివరకు స్మశానవాటికకు చేరియే తీరవలయును. అద్దానిని తప్పించుకొనుటకు ఎట్టివారికి వలనుపడదు.

జ్ఞానులు శరీరము నశించునని మరణము వచ్చినప్పుడు చలించరు. తమ ముఖ్యబంధువు లెవరైన గతించినను దుఃఖపడరు. నశించుట స్వభావముగా గలిగిన శరీరమును గుఱించి

దుఃఖపడుట ? అదియే విచిత్రము. శ్రీరామచంద్రమూర్తికి అద్వైతముపదేశించిన వసిష్టుడు సహితము పుత్రవియోగము వలన కడు దుఃఖించెను. ఆత్మజ్ఞానము బోధచేయువారుండుట కష్టము. చెప్పువారున్నను వినువారు దొరకుట దుర్లభము. వినినను ఇంటికిపోయి మననము నిదిధ్యానము చేసికొనువారుండుట కష్టము. ఒక గురువు తన శిష్యుని రెండుచెవులు భగవంతుడేల ప్రసాదించియున్నాడని అడుగ, నొకచెవి వినుటకు, వినినవాటిని బయటకు వదలుటకు మరొకటి యిచ్చినాడని చెప్పినాడట. ఆరీతిగా మనము వినువిషయములు ఒక చెవితోవిని,రెండవచెవిలోనుండి వాటిని బయటికి వదలిపెట్టిన ప్రయోజనములేదు. గొప్ప గొప్ప పండితులు, జ్ఞానులున్నను వారివలన విను విషయములనుగుఱించి వారువారు తమ యిండ్లకువెళ్ళి మననము చేసికొని, అందలి సారము గ్రహించి, తమ నడవడికలో అవసరమగు మార్పులుచేసికొని, పరమాత్మయొక్క పరిపూర్ణ కటాక్షమును జూరగొనవలయును. అనేక వేలమంది ప్రజలలో ఆత్మసంగతి తెలిసికొనవలయు నని యెవరో యొక్కరు ప్రయత్నించుచున్నారు. అప్రత్యక్షమైన విషయములు తెలిసికొను మహానుభావులు ఈ ప్రపంచమందు కొద్దిమంది గనుక, సర్వసామాన్యులకు నీ ప్రపంచమందు శరీరము నశించు ననగానే దుఃఖము కలుగుచున్నది. ఈ మాట చెప్పుటతోడనే అర్జునుడు పుణ్యాత్ముడగుటచే శ్రద్ధతో వినుచున్నాడని ప్రోత్సాహపఱచి నట్లయ్యెను

జనములేదు. థామస్ ఏకెంపిన్ అను నాతడు 'ఇమిటేషన్ ఆఫ్ క్రైస్టు' అను గ్రంథమందు "Keep thyself as a pilgrim and guest upon the earth to whom belongeth nothing of worldly business" అని వ్రాసి యున్నాడు. ఈ భూమిపై నాది అనుకొన నగు వ్యాపార మెద్దియు లేదు. నీవు ఇచట ఒక యాత్రికునివలె, లేక అతిథి వలె సంచరించుము, అని అందలి భావము.

Creation is only projection. సముద్రపు కెరటాలను సముద్రము తనలోనికి లాగుకొనునట్లు, సాలెపురుగు తన శరీరములోనుండి యేర్పడిన నూలుపోగుతో గూటిని కట్టి, దానియందు తాను ప్రవేశించి, కొంతకాల ముండి, తిరిగి మరల తన యిష్టము వచ్చినపుడు తన లోపలికి లాగుకొనునట్లు, భగవంతుడు ప్రపంచమును తన స్వరూపములోనుండి బయటపెట్టి, దానియందు తాను అంతర్యామిగా నుండి, తన కిష్టము వచ్చినప్పుడు దానిని తనలోపలికి లాగుకొనుచున్నాడు. మరియొకరు చెప్పినదియేమనగా:—Matter is indestructible. Nothing is lost when a candle burns. పృథివి, అప్, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము అను-ఈ పంచ భూతముల వలన ఏర్పడిన శరీరము నశించినవెంటనే, ఆయా భూతములు తమ చేరికను వీడి మూలరూపములతో పోయి చేరుచున్నవి. కాని అవి నశించుటలేదు. కనుక శరీరవిషయమును గురించి మనము దుఃఖపడవలసిన పనిలేదు.

అర్జునా! ఈ ఆత్మసంగతి బహు ఆశ్చర్యము. (శ్లో 29) ఆత్మ నిత్యము, శరీర మనిత్యమైనపుడు మనము ఎందుకు

said "Let the lion of Vedanta roar. The foxes of timidity, conceit, vanity, fear etc., will run away to their holes.

వేదాంతమను సింహగర్జనము వినబడగానే కామక్రోధ లోభము లను గుంటనక్కలు తమ బొరియలకు పారిపోవునని వివేకానందస్వాములవారు చెప్పియున్నారు.

ఈ అధ్యాయము 11శ్లో. మొదలు 30 శ్లోకములవరకు జ్ఞానమార్గము లేక అధ్యాత్మప్రకరణ మని చెప్పెదరు. అంతః కరణశుద్ధి యింద్రియ నిగ్రహ మనోనిగ్రహములు కలిగిన సనకసనందనాద్యుత్తమోత్తములకే కాని యిది సామాన్యులకు వలనుపడదు. అంతఃకరణశుద్ధి లేనివారికి కర్మయోగము శ్లో. 39 మొదలు చెప్పబడినది. శ్లో. 31-39 ఈ రెంటికి Connecting link అనగా లంకె అయియున్నవి. ఇంద్రియ నిగ్రహము, మనోనిగ్రహము లేనివారు నూటికి తొంబై తొమ్మిదిమంది. అట్టివారికి కర్మమార్గము విధింపబడినది. 1, 2 తరగతులలో ప్రయాణము చేయలేనివారికి 3వ తరగతి బండి యేర్పరచి యున్నారు. జ్ఞానమార్గము ఎట్టిదనగా కర్మానుష్ఠానము చేసినపిదప అంతఃకరణశుద్ధి బడసి తద్ద్వారా జ్ఞానము పొందనగును. 25 లేక 30 సంవత్సరములు కష్టపడి పనిచేసిన వారికే పింఛన్ (Pension) లభించును కర్మానుష్ఠానమువల్ల జ్ఞానము బడయనగును. కర్మయోగము (i. e. discharge your duty-this is the pivot on which the whole Gita moves) నీ విధ్యుక్తధర్మము నీవు నెఱవేర్చుము. ఇదియే గీతయందలి ముఖ్యవిషయము.

అంతట అర్జునుడు పరమాత్మను (శ్లో. 29) వఱకు చెప్పిన విషయములు, అనగా, శరీరమునకు ఆత్మకు నున్న భేదముల క్రోడీకరించ వలసినదని, కోరగా, వానిరెంటికినిగల భేదము 30 శ్లోకమందు చెప్పబడినది. అవి యేవనగా :—

దేహము.	ఆత్మ.
(1) జడము=తెలివిలేనిది	(1) చైతన్యము=తెలివికలది
(2) అశాశ్వతము	(2) శాశ్వతము.
(3) దుఃఖమయమైనది, లేక దుఃఖమునే కలిగించునది.	(3) ఆనందమయమైనది, లేక సుఖమునే కలిగించునది.
(4) పరమాశుద్ధమైనది.	(4) పరమశుద్ధమైనది.
(5) అజ్ఞానమయమైనది. ఈ లక్షణములు కలిగి అశాశ్వతమైన దానికి దుఃఖపడిన ప్రయోజనములేదు.	(5) జ్ఞానమయమైనది. ఈ లక్షణములు కలిగి శాశ్వతమైన దానికిదుఃఖపడ నవసరము లేదు.

The more you identify yourself with this mortal coil, the great will be your sorrow. The more you detach yourself from this body, the greater will be your happiness. ఈ శరీరము నీవు ఏకమనుకొనునంతవఱకు మానవుని దుఃఖమునకు మితిలేదు. నీవు శరీరమునకు భిన్నుడవని గ్రహించి,దానియందలి మమకారము చంపుకొనినకొలది ఆనంద మతిశయించుచున్నది. పరమార్థమైన శరీరమును నేను గాను; చైతన్యమయమై, శాశ్వతమై, జ్ఞానానంద మయమైన ఆత్మను 'నేను' అని తెలిసికొనుము. Swami Vivekananda

యేమనగా వేదములు శాస్త్రములు నా ఆజ్ఞను తెలుపు నవి. కనుక వాని నుల్లంఘించక స్త్రీ పురుషులు తమ తమ వర్ణాశ్రమ ధర్మముల నెరవేర్చవలయును. — అని శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అర్జునుని వ్యాజముగా నుంచుకొని మన కందఱికిని తెలిపియున్నాడు. కనుక ఓ అర్జునా! యుద్ధమందు సుఖదుఃఖము లను, లాభనష్టములను, మానావమానములను పాటించక యుద్ధము చేయుము. **Do your duty without caring the consequences thereof.** ఫలాఫలముల నాలోచింపక నీ విధ్యుక్తధర్మము నెఱవేర్చుము.

అంతట అర్జునుడు "అయితే యుద్ధము చేయు మను చున్నారే, జయము కలుగునా?" యని ప్రశ్నించిన, నెవరు చెప్పగలరు? కాని యెవ్విధముగానైనను లాభము కలుగునని పరమాత్మ చెప్పెను. జయ మొందిన రాజ్యలాభము, నిచట సుఖము కలుగును. ఓడి యుద్ధమందు చనిపోయిన పరలోక మున వీరస్వర్గము కలుగును. కనుక యుద్ధమే కర్తవ్యము అని పరమాత్మ సమాధాన మిచ్చియున్నాడు.

ఆ యుద్ధ మెట్లు చేయవలయునో చెప్పెదను వినుము. (శ్లో.39) ఎన్ని యుపన్యాసములు, ఇచ్చినను, విన్నను, జ్ఞానము కలుగుటలేదు. ఎన్ని టానిక్ సీసాలను త్రాగినను బలము కలుగుటలేదు. దీనికి కారణమెద్ది? మనయందలి అంతర్గత రోగమును పోగొట్టుకొనక పోవుటయే. దానికి ప్రప్రథమములో చికిత్స చేయవలయును. జ్ఞానము పొందకుండ అడ్డుపడునట్టి అంతర్గత రోగము — ప్రాచీనకర్మ. పరీక్ష తప్పిపోవలసిన గీత యున్నవారికి మేష్టరు ఎంతబాగ చెప్పినను, వారి బుఱ్ఱకు

అర్జునా! నీవు పుట్టుకచే క్షత్రియుడవు. నీ ధర్మము యుద్ధము. అదినిర్వర్తించినస్వర్గద్వారము తెరువబడియుండును. ఇహలోకమందు పరలోకమందు సుఖముకలుగును. యుద్ధము చేయనిచో జనసామాన్యము నిన్ను పిరికిపందగా నెంచెదరు. నీబంధువులతో యుద్ధముచేయుట తగదని నీవుగౌరవబుద్ధితో మానుకొంటివనుకొనరు. ఇప్పుడునిన్ను చూచుటకు మొగము చెల్లనివారలును, నీవు యుద్ధముచేయకున్న నీ యెట్టయెదుట నిలిచి నిందావాక్యములు పల్కెదరు. నీకున్నబిరుదులన్నియు అర్జున, ఫల్గుణ, పార్థ, కిరీటి, శ్వేతవాహన అనునవి నేలగలి యును. ఇచట బ్రాహ్మణునకు క్షత్రియునకు ధర్మమందుగల భేదము గమనించవలయును. నిందించువారల దండించుట క్షత్రియధర్మము బ్రాహ్మణులు తమ్ము దూషించువారల తమ మిత్రులుగా భావించవలయును. ఏలననగా, వారల దూషించినందువలన ప్రపంచమందువిరక్తి,పరమాత్మయందు భక్తి కుదురుట కవకాశ మేర్పడుచున్నది. బ్రాహ్మణులు సాత్త్వికగుణసంపన్నులు క్షత్రియులకు రజోగుణము ప్రధాన మగుటచేదూషించినవారిని రణరంగమున చెండాడవలయును. "ప్రాణం వాపి పరిత్యజ్య మానమేవారక్షతు" అని చెప్పబడి నది. అనగా క్షత్రియుడు ప్రాణము సహితము పోగొట్టుకొని నైనను మానము కాపాడుకొనవలయునని ధర్మశాస్త్రములు వక్కాణించుచున్నవి. క్షత్రియుడు యుద్ధములో వెన్నుచూపి పారిపోయిన నరకముగలుగును. యుద్ధమందు మడసినవీరస్వర్గ మబ్బును. కనుక ఓ అర్జునా! నీవు యుద్ధముచేయకున్న నిహ పరముల రెంటికిం జెడినవాడ వయ్యెదవు. ఇందలి నీతి

ఆతనికిదొర యిచ్చియుండుటచే, ఆయనను దోసె తహాశ్శీలు దారని పిలుచుచుండిరి. అంతఃకరణశుద్ధి కలవారు మొదటి రకము. పరీక్షలు ప్యాసైనందువలన నుద్యోగముపొందువారు అంతఃకరణశుద్ధి లేక కర్మానుష్ఠానావలంబులై ప్రవర్తించి జ్ఞానమునుపొందువారు రెండవరకము. వారు అనుసరింపువలన చాకిరిజేయుటవలన నుద్యోగము సంపాదించునట్టివారు.

జ్ఞానము పొందవలసినట్టి వస్తువు-సాధ్యములు. దానిని పొందుటకై చేయవలసిన కర్మలు - సాధనములు. వానిని అనేక విధములుగ విభజింపనయ్యెడివి.

(i) మొదటి విభజన:—

(1) లౌకిక కర్మలు:—Worldly duties

(2) వైదిక కర్మలు:—Spiritual duties

మొదటివి మానవుని శరీరపోషణ నిమిత్తమును, మానవునిపై ఆధారపడియుండు దారా పుత్రాదులను,బంధు వర్గమందలి వారలనుపోషించుటకై నియమింపబడినపనులు. శరీరపోషణ చక్కగా నుండనిచో ఆత్మవిచారణ చేయుటకు సావకాశ ముండదు. రెండవది వైదికకర్మలు.ఆత్మోద్ధారణకు హేతు భూతములైన జపతపములు మొదలైనవి. మానవుడు వీని రెంటిని ఆచరింపవలసి యున్నది.

పూర్వకాలమందు వారి వారి కులాచారముల ననుసరించి వారి వృత్తులు సక్రమముగ నెరవేర్చు చున్నంతవఱకు దేశము సుభిక్షముగా నుండెను. కావివారి జాతిమతభేదముల

నేమియు నెక్కుదు. ఆప్రాచీనకర్మయొక్క వేగమును తగ్గించిన గాని జ్ఞానము కలుగదు. ప్రాచీనకర్మనుబట్టి యేర్పడిన అంత శంగిక మగు అశుద్ధి పోగొట్టుకొనవలయును. దానినినశింపు చేయుటకు కర్మయే సాధనము. కర్మను కర్మతో రూపుమాప వలయును. పూర్వకాలమందుముల్లుగ్రుచ్చుకొనినమఱియొక్క ముల్లుతో దానిని ఊడఁబెరికి రెండుముళ్ళనుచేర్చిఅవతలపార వేయుచుండిరి. (ఇప్పుడు సూదులతోతీయుచున్నారు.) అంతః కరణమాలిన్య మున్నంతకాలము,మురికిగానున్న అద్దములో మురికి తుడిచివేయునంతవరకు మొగము ఎట్లు కానరాదో, అట్లే ఆ మాలిన్యము పోగొట్టునంతవఱకు జ్ఞానము కలుగదు. కనుక అరునా! అట్టికర్మయోగము చెప్పెదవినుము. అనగా, నిదివఱకు చెప్పినదానికంటె ఎక్కువ శ్రద్ధతో ముఖ్యమైన విషయము గనుక వినుమని పరమాత్మ చెప్పెను.

(శ్లో.40) అర్జునా! కర్మ చేయవలయును. ఎవరైన నుద్యోగము సంపాదించ వలయునన్న గొప్ప పరీక్షలైనా ప్యాసై యుండవలయును. లేదా పరీక్షలు ప్యాసుకాకున్నను అయ్యగారిని, అమ్మగారిని ఆశ్రయించి వారియింటిలోచాకిరి చేసి, వారిననుసరించవలయును. ఇది రెండవమార్గము. అడుగ కుండ చాకిరిచేయు వారియందు అభిమానము కలిగి వారికి నేదోయొకపని యిచ్చుచున్నారు. దక్షిణదేశమందు డెబ్బది యేండ్ల వెనుక దోసెతహశ్శీలుదారనిఒకరుండెడివారు. తండ్రి చక్కగా దోసెలుచేసి దొరకు నిచ్చినందువలన కుమారు డెట్టి పరీక్షలు ప్యాసు కాకున్నను తహశ్శీలుదారు పని

చెప్పుచున్నవి. అవి యేవనగా—స్నానము, సంధ్య, జపము, దేవతార్చన మున్నగునవి. సంధ్యావందనముఒక ప్రూటచేయని వారు రౌరవాదినరకములలో పడుదురని వ్రాయబడియున్నది. ఈకాలపు పిల్లలకు ఆ భయములేదు. ఉపనయనమైన మఱుసటి క్షణమందే సంధ్యకు స్వస్తి చెప్పినవారికి తగిన నరకము సృష్టించుటకు ఆ యమునకైనా సాధ్యపడదు. ఈ కాలపు పిల్లలు సంధ్యావందనమందలి అర్థము తెలియకుండా చేసి యేమి ప్రయోజన మని ప్రశ్నించెదరు. కాని అర్థమువిప్పి చెప్పినను "ఇంతేకదా! యిది మానసికముగా చేసిన చాలదా?" అను ప్రశ్న వేయుచున్నారు. సంధ్యావందనముమాత్రము మానసికముగా చాలదా అనువారలకు, మానసికము లగు అన్నము, ఆవకాయలతో కడుపు నిండునా? నిండదు. అవి మాత్రము ప్రత్యక్షముగా విస్తరియందు కానబడవలయును. It is wrong to think that we should live to eat; but we should eat to live. మనము తినుట బ్రతుకుటకొఱకు గాని, మనము బ్రతుకుట తిండికొఱకు గాదు. కనుక మానవులు నిద్రాహారములయందే తమ కాలము వృధాగా వెళ్ళబుచ్చక ఆత్మోద్ధరణకు మార్గములగు పూజానమస్కారములు తదితర కర్మలను వారివారి మతాచారముల ప్రకారము చేసియే తీరవలయును. "పొట్ట" మహాపాపిష్టిది. దానికి మించిన శత్రువు వేరొకటిలేదు. అవ్వై అను ఒక ద్రావిడభక్తురాలు పొట్టను గుఱించి యిట్లు వ్రాసినది:—"వున్నోడు వాళ్వాదు అరిదరిదుగాన్" అనగా ఓ పొట్టా! "నిన్ను భరించుట చాల కష్టము

తప్పి, తక్కువజాతివారి పనులు తాము చేసిన (Dignity of labour) మిక్కిలిగౌరవము అను దురభిప్రాయముతో చరించుటయే ప్రస్తుతము మనల నందరిని బాధపెట్టు నిరుద్యోగ సమస్యకు మూలకారణము. మరియు, ఒకజాతి మనుష్యుడు వేరొక జాతి వృత్తిని స్వీకరించిన, ఆజాతివారి కుండు సహజ నిపుణతతో తా నా పని నిర్వర్తించజాలడు. అగ్రజన్ముయెత్తిన వాడు సీమకు వెళ్ళి టానింగులో డిప్లొమా పొందివచ్చినను. మాదిగవాడు చెప్పులు కుట్టినట్లు కుట్టజాలడు. ఇప్పటికి వైశ్యులదగ్గఱ, కాపులదగ్గఱ ధనముండుటకు కారణము ఏమనగా, వారివారి కులాచారప్రకారము వ్యాపారము, వ్యవసాయము లు చేసికొనుటవలననే. Dignity of labour అను దానికి సరియైన యర్థము ఏమనగా, వారివారి కులమతాచారములకు లోబడి స్వధర్మముల చక్కగ నిర్వర్తించుటయే.

(ii) రెండవ విభజన :— 1. కాయిక (Physical) 2. మానసిక (mental) 3. వాచిక (verbal) కర్మలు.

(iii) మూడవ విభజన:—1. నిత్యకర్మలు 2. నైమిత్తికకర్మలు.

(1) నిత్యకర్మలు. (i. e. Daily ceremonies): — ప్రతిరోజు ఈ శరీరము కాపాడుకొనుటకై చేయునవి. మానవునికి నేపాటుతప్పినా సాపాటుతప్పదు. సర్వసంగపరిత్యాగము భోజనము వినా జరుగును. అన్నము, నిద్ర శరీరపోషణకు అత్యావశ్యములు. అటులే ఆత్మసుఖముకొఱకై కొన్ని మత సంబంధమైనకర్మలు నిత్యముచేయవలయుననిఅన్నిమతములు

where it begins. నీగోతిని నీవు త్రవ్వుకొనుచున్నావు. వల యముఎచట ప్రారంభమగునో అచట చేరుచున్నది. ఒకరికి చెరుపు చేయదలపకుము. అది నీమెడకే చుట్టుకొనును. "శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తగ్రంథకోటిభిః, పరోపకారః పుణ్యాయ, పాపాయ పరపీడనం" అని చెప్పబడినది. అనగా ఒకరినిబాగు చేసిన నీవు బాగుపడెదవు. ఒకరికిఅపకారముచేయ సమకట్టిన నీవు చెడెదవు. భాగవతములో దశమస్కంధములో శ్రీకృష్ణుని చంపుటకై వెళ్ళినవా రందఱు నశించిన పిమ్మట ఒకడు తాను మన్ను తిని కృష్ణుని జంపదలచిన వాడే మట్టిలో గలసె నని చెప్పబడియున్నది.

(2) కామ్య కర్మములు(Stereo-typed or earmarked Karmas) ప్రత్యేకఫలముల కోరి చేయుపనులు. e. g. సంతానముకొఱకు పుత్రకామేష్టిచేయుట, వీనివలననితరులకెట్టిహాని లేదు. ఫలప్రాప్తికలుగుచున్నది. కానిఅట్టి ఫలమువలన దుఃఖము ఎక్కువ, సుఖము తక్కువగా కన్పట్టుచున్నది. దశరథుడు పుత్రకామేష్టియాగ మొనర్చి సంతానమును బడసెనేగాని, ఆయనజన్మ యావత్తు దుఃఖముతోనే గడచెను గదా? రామాయణమం దెచ్చట జూచినను రోదనమే. దానికి తగినట్లు అందలి కాండలేదు. దశరథునకు పుత్రకామేష్టి చేసినందు వలన దివ్యమైన కుమారులు కలిగిరేగాని, విశ్వామిత్రుడు బయలువెడలి వచ్చి తన యాగసంరక్షణార్థమై ఒక చెంప పాలు, ఒక చెంప నీరుగారు పసిబాలురైన శ్రీరామలక్ష్మణుల బనుపుమనికోర, ముని శాపమిచ్చునేమో యని వెరగొంది

నీకు ఒక పూట ఆహారము ఎక్కువ వేసినను, ఒక పూటతక్కువగా వేసినను, అసలే వేయకున్నను నీవు ఒప్పుకొనుటలేదు. తల్లి గర్భములో చేరినది మొదలు నీవు నన్ను ప్రతిరోజు ఏదో విధముగా పీడించుచున్నావు. నిన్ను భరించుట చాల కష్టముగా కనబడుచున్నది." నిత్యకర్మలు చేయుటవలన అంతఃకరణశుద్ధి తద్ద్వారా జ్ఞానమార్గము కలుగును. వాటిని చేయకున్న ప్రమాదము వాటిల్లును. కోర్టుకు అసెసర్లుగా పోయిన వారికి కొందరికి బత్తెఖర్చుల నిచ్చెదరు. కొందరి కివ్వరు. కాని సమ్మను తీసికొని పోకున్నవారల ప్రాసిక్యూషన్ చేయుటయో లేక జరిమానా విధించుటయో జరుగును. అటులే సంధ్య వగైరా నిత్యకర్మల చేయకపోయిన అరిష్టము వాటిల్లును. అట్టివారు ఉత్తరజన్మలో అధమయోనిలో జన్మించెదరు.

(2) నైమిత్తిక కర్మలు (Occasional ceremonies)— సంక్రాంతియందు కూష్మాండదానము, పితృశ్రాద్ధము, పర్వదినములయందు జేయు పితృతర్పణము మొదలైనవి.

(iv) నాల్గవవిభజనః— (1) నిషిద్ధకర్మలు, (2) కామ్యకర్మలు.

(1) నిషిద్ధకర్మలు (Prohibited acts) e. g. అసత్యమాడరాదు. పరస్త్రీగమనము చేయరాదు. పరద్రవ్యాపహరణము కూడదు. కల్లు, సారాయి త్రాగరాదు. అభిచారిక హోమములు(శాతపుడిలేక శూన్య మూపెట్టుట) చేయరాదు. ఎందువలన ననగా – చెరపకురా చెడెదవు అని చెప్పబడినది. You will be digging your own grave. A circle ends

ఈ కర్మము చేయుటకు (1) ప్రవృత్తిమార్గము (2) నివృత్తిమార్గము అను రెండు మార్గము లున్నవి. ఈ రెంటియందలి తారతమ్యము గమనించ నయ్యెడిది.

(1) ప్రవృత్తిమార్గము:—ఫలమునుగోరి కర్మములు చేయుట. i. e. Karma done in orderto obtain mundane or celestial pleasures, (2) నివృత్తి మార్గము – ఫలాపేక్ష లేకుండా భగవదర్పణముగా కర్మముచేయుట పరమేశ్వరానుగ్రహము. తద్ద్వారా మోక్షముకోరి చేయునట్టికర్మ నివృత్తి మార్గ మనబడును. Do your duty for God's sake (According to Western philosophy,do your dutyfor duty's sake) వేదాంతమంతయు కర్మలను నివృత్తిమార్గమున చేయవలసినదని బోధించుచున్నది. నివృత్తిమార్గమునకు, నిష్కామయోగము, లేక అనాసక్తియోగమనెడి పేర్లుగలవు. ప్రవృత్తిమార్గమును సకామయోగ మనెదరు. ఈ రెంటికి గల భేదము శ్లో.40-47 యందు చెప్పబడినది. ఫలాపేక్షతో కర్మ చేయువాడు కొంచెము ఎక్కువచేసినను, కొంచెము తక్కువ చేసినను, కొన్నిరోజులు చేయకపోయినను, మడి, ఆచారము లలో తక్కువైనను కష్టము కలుగును. ఫలాపేక్ష లేకుండ కొంచెము కర్మచేసినను అట్టివాడు సంసారబంధమను మహా భయమునుండి విడిపింపబడి మోక్షము చెందును. ప్రవృత్తి మార్గము పదునైన కత్తులమీద నడచుటవంటిది. అనగా నియమములతో శరీరము కట్టుబాటులో నుంచుకొని యొక ఫలమును అపేక్షించి కర్మానుష్ఠానముచేసిన, ఆఫలముమాత్రము

కన్నీరు గార్చుచు ఇష్టములేక పిల్లల విశ్వామిత్రుని వెంట బంపుటయు, తరువాత వారికి వివాహమై కొంత కాలము సుఖముగానుండి శ్రీరామచంద్రుని పట్టాభిషేక మహోత్సవమునకై అంతయు ఆయత్తపరచి కైకేయి వరము కోరుటంజేసి, తన ప్రాణముతో సమానముగా జూచుచున్నట్టి శ్రీరామచంద్రుని అరణ్యమునకు బంపి, పుత్రవియోగమువలన దుఃఖసంతప్తుడై కాలధర్మ మొందెను.

రామావతారము ధర్మాచరణావతారము. కృష్ణావతారము ధర్మబోధావతారము. చెప్పువానికంటె, చేసిచూపువా డెక్కువ. అందువల్ల కృష్ణావతారముకంటె రామావతారము ఎక్కువ. అందువలననే రామకోటి వ్రాయబడుచున్నది. కాని కృష్ణకోటి వ్రాయువా రెవ్వరు గానబడరు. బిడ్డలు లేనివారికిఒకటే యేడుపు. బిడ్డలున్నవారికి చచ్చునంతవఱకు పలురకముల ఏడ్పు. అట్లే ధనము, తదితర ఫలముల వాంఛించి కర్మచేయువారిగతి. కామ్య కర్మవలన నొకపాలు సుఖము, తొంబదితొమ్మిదిపాళ్ళు దుఃఖము కలుగుచున్నది. శంకరాచార్యుల వారిట్లు వ్రాసియున్నారు.

శ్లో. "అర్థమనర్థం భావయనిత్యం ! నాస్తితతస్సుఖలేశస్సత్యమ్
పుత్రాదపి ధనభాజాంభీతిః!సర్వత్రైషా విహితా రీతిః."

అనగా, ధనమువలన అనేకఅనర్థములు కలుగును. ధనముగలవారికి తమ స్వంత కుమారుల వలన గూడ కీడు వాటిల్లును.

చేయుట తటస్థించుచున్నది. ఏమిఅడుగ లేనటువంటిపసిపిల్లలకు ఆయావేళలు కనిపెట్టి తల్లి అన్నియు నిచ్చుచున్నది. అల్లరి చేసి వస్తువులు కావలయునని కోరుపిల్లలకు తల్లి విసుగుకొని యెప్పుడో యింత పడవేయుచున్నది. బ్రాహ్మణుని చేతిలో కానీపెట్టి, 'ధర్మార్థకామమోక్షచతుర్విధ ఫలసిద్ధ్యర్థం' అని సంకల్పము చెప్పు మనుట హేయము. కర్మయావత్తుఫలము కోరకయే చేయవలయును. కర్మచేయునపుడు నీ వెట్టిఫలము కోరక రామార్పణము, కృష్ణార్పణము అను బుద్ధితో చేయు నెడల భగవంతుడు సంతోషించి నీవు కోరకయే, ఐహికాముష్మిక సుఖముల ఆయన నీకు ప్రసాదించును. అడిగినవారికి అడిగినవస్తువు మాత్రము నిచ్చుచున్నాడు.

మధుసూదన సరస్వతి ఒక దివ్యమైన యుదాహరణము నిచ్చియున్నాడు. మామిడిపండు కొఱకు ఆశపడి పాతిపెట్టిన టెంక, పల్లుతోము పుల్లలు, నీడ, తోరణములకు ఆకులు, నీవు కోరనటువంటి వాటినెన్నియో నీ వపేక్షించిన ఫలముతో పాటు ఇచ్చుచున్నది. అట్లే నివృత్తి కర్మానుష్ఠాన పరులకు వారు కోరు మోక్షమేగాక, వారు కోరనటువంటి సకలైహికాముష్మిక సుఖములు భగవదనుగ్రహమువలన కలుగును.

లౌకిక కర్మలు చేయువారు, లామమైపైయధికారులపొర పెట్టి, వారి కంటిలో దుమ్ముకొట్టినను, సర్వనియామకుడు, సర్వసాక్షి అయిన భగవంతుని కండ్లయందు దుమ్ముకొట్ట జాలరు. God-consciousness తో మీలౌకిక కర్మలను నెఱవేర్చని యెడల మీరు రాజద్రోహులు, దేశద్రోహులు అగు

కలుగుచున్నది. నియమములో నెట్టిలోప మున్నను, కోరికలు నెరవేరక పోవుటయేగాక చేయువారికికీడువాటిల్లును. నివృత్తి మార్గము ననుసరించువారి కర్మయందు ఎట్టి లోపమున్నను, భగవంతుడు వారలమన్నించి అనుగ్రహించును. ఉదాహరణములపైగాని యిందలి తారతమ్యముబోధపడదు. బిడ్డలకొఱకై (అనగా సంతాన మపేక్షించి) గాని, ధనముకొఱకై గాని, సుందరకాండ పారాయణ చేయువారు బహు జాగ్రత్తగా నియమముతో, ఆచారముతో, నిర్ణయకాలము సాంతమగు వఱకు చేసినగాని ఫలము కలుగదు. ఫలాపేక్ష లేకుండా మోక్షము కోరి సుందరకాండ పారాయణ చేయువారియం దెట్టి లోపములున్నను, భగవంతుడు వానిని మన్నించి వారలకు గొప్ప సుఖము—మోక్షము ప్రసాదించుచున్నాడు.

మరియొక దృష్టాంతము డబ్బుకోసమై పంకా లాగు వాడు, ఎక్కువ లాగినను మెల్లగా లాగినను, లాగకున్నను, అధికారియొక్క ఆగ్రహామునకు పాత్రుడగుచున్నాడు. అధికారి లేచునంతవఱకు ఒకేమాదిరిగా, ఎంతవఱకు గాలి అవసరమో అంతమాత్రము గాలివచ్చునట్లు వాడు లాగవలయును. డబ్బు ఆశలేకుండ పంకా లాగువాడు ఎట్లు లాగినను, వానికి ఏ యిబ్బందియు లేదు. వారలను అధికారులు దండించజాలరు. ఏమి అడుగకుండ పంకా లాగుచున్న యెడల అధికారికి వారియం దభిమాన మేర్పడి, అతని తలపై నెంతయేని బరువు పెట్టినట్లుండి, వారికేదో సహాయము

పెట్టుచున్నది. ప్రేమపురస్సరముగా వండిపెట్టు ముసలమ్మ పచ్చడి మెతుకులు పెట్టినను బహు రుచ్యముగా చేసిపెట్టు చున్నది, గనుక కర్మానుష్ఠానము ఫలాపేక్ష లేకుండా చేయ వలయును.

కర్మలు చేయుటలో నొకజాతియు నొక వర్ణమువా రెక్కువమరియొక్కరుతక్కువలనుకొనుట మిక్కిలిపొరపాటు. ఈ ప్రపంచము ఒక గడియారము వంటిది. గడియారములో పెద్దచక్రములు, చిన్న చక్రములు అన్ని సరిగానుండినగాని అవి పనిచేయవు. అందులో నే చక్ర మూడదీసినను అది ఆగిపోవుచున్నది. అట్లే యీ ప్రపంచము నడచుటకు అన్ని జాతులవారు ముఖ్యమే. There must be compartmental co-ordination between all the castes for the progress of humanity.అన్ని కులములవారు తమతమ పనులను కలసి మెలసి చేసికొనుచు మానవకోటి పురోభివృద్ధికితోడ్పడ వలయును. అధ్యాత్మసంబంధమైన బోధచేయుటకు బ్రాహ్మ ణులు, రాజ్యపోషణకొఱకు క్షత్రియులు,వ్యాపారము చేయు టకు వైశ్యులు, శరీరపాటవమువలన పైరుపంటలు పండించు టకు శూద్రులును అందరు అవసరమే. వీరిలో నెవరు లేకున్నను కష్టమే. గడియారమందలి పెద్ద చిన్న చక్రములలో నేది తీసి వేసినను, గడియారము నిలిచిపోవుచున్నది. మరియు గడియార మందలి ఆయాచక్రములు ఆయాస్థానములలో నుండవలసినదే కాని స్థానములు తప్పించిన గడియారము పనిచేయదు. అట్లే ప్రతిమనుజుడు కులము, మతము, జాతినిఅనుసరించి విధ్యుక్త

టయేగాక భగవంతునికి ద్రోహము చేసినవారలు నయ్యెదరు. ఈ ధర్మము ఉద్యోగస్థులు, ప్లీడర్లు, వర్తకులు – వేయేల, స్త్రీపురుషా దులందరు గుర్తెరుగనగును. 'కృపణాః ఫల హేతవః' అని తెలిసికొని, తమయొక్క దృక్పథమును మార్చుకొని "మనము చేయునదెల్ల భగవంతుని కైంకర్యము, భగవంతుడు మెచ్చవలయును" అను అభిప్రాయము స్థిరముగా మనస్సులందు నిలిపి తమ పనుల నిర్వర్తించవలయును.

మరియు, స్త్రీపురుషు లందరు వారి వారి వర్ణాశ్రమ ధర్మములను ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో నెక్కువ తక్కువ యని పోట్లాడుకొనక చక్కగా నిర్వర్తించవలయును. భగవంతుడు సర్వజ్ఞుడగుటచే ఆయన యెవరికి ఏకర్మలనియమించినాడో అవి చేసియే తీరవలయును. భగవంతుడు ఇచ్చిన విద్య, ద్రవ్యము, శరీరబలము, అహంకార మమకారములు వదలి, ఫలాపేక్ష లేకుండ నితరులకొఱకై వినియోగించవలయును. నివృత్తికర్మ చేయువాడుదారస్వభావుడు. ప్రవృత్తికర్మచేయువాడు దీనుడు. వివేకానందస్వాములవారు చెప్పినట్లు (Your heart to God and your hands to work) తాము చేయు పని అంతయు భగవత్కైంకర్యమనుదృష్టితో కర్మచేయువారు తమ్ముతాము బాగుపరచుకొని యితరులను బాగుచేయుచున్నారు. ఫలము నపేక్షించి చేయువారు కేవలము కృపణులు. కేవలము డబ్బుకొఱకు ఆశించి చెప్పువిద్యగాని, భాగవత పురాణాది కాలక్షేపములుగాని రక్తిగట్టవు. డబ్బుకోసమై అన్నమువండి పెట్టుపూటకూళ్ళమ్మ పెక్కు కల్తీలు చేసి అపరిపక్వాన్నము

రెండును నశించి జీవునకు మోక్షముకలుగదు. శ్రుతివాక్యము ఏమనగా:—"విద్వాన్ - పుణ్యపాపే విధూయనిరంజనః పరమం సామ్య ముపైతి" అనగా నివృత్తి కర్మానుష్ఠానము చేయునట్టివాడు పాపపుణ్యముల రెంటిని పోగొట్టుకొని జ్ఞానముపొంది, జ్ఞానముద్వారా మోక్షమును పొందును. ఈ వేదాంతవిషయము కథాభాగములో గూడ గమనించవలయును. కృష్ణుడు ఏమని తెలియపరచుచున్నాడనగా — ఓ అర్జునా ! నీకు అపకారులైనట్టి కౌరవులపై ఎట్లు బాణము ప్రయోగించెదవో, అట్లే నీకుపకారముచేసిన భీష్మ ద్రోణాదులపైగూడ బాణప్రయోగము చేయవలయును. కౌరవులు పాపవృత్తులు భీష్మద్రోణాదులు పుణ్యవృత్తులు. గనుక జీవుడు పాపపుణ్యముల రెంటినివృత్తిమార్గమున కర్మానుష్ఠానముచేసి జయించి మోక్షము చెందనగును. ఒక కర్మయెక్కువ, ఒక కర్మ తక్కువ కాదు. ఈశావాస్యోపనిషత్తులో "నకర్మ లిప్యతే నరే'' అని చెప్పబడినది. అనగా కర్మము నీవుచేయు విధమునుబట్టి ఫలములు హెచ్చు తక్కువలుగా మారును. నివృత్తికర్మానుష్ఠానము చేసిన అంతఃకరణశుద్ధిజెంది జ్ఞానము బడసి తద్ద్వారా మోక్షము పొందనయ్యెడిని. ప్రవృత్తికర్మ ఒక బావివంటిది. నివృత్తికర్మఒక పెద్దచెఱువువంటిది. చెఱువు, బావియొక్క ఉపయోగమేగాక నింకా ఎక్కువ ప్రయోజనమును జేయును. భూములు సాగుచేయుటకు చెఱువు నీరు ఇచ్చుచున్నది. అట్లే నివృత్తికర్మలవల్ల మోక్షసామ్రాజ్యమే గాక మనము కోరకపోయినను ఐహికాముష్మిక సుఖములును

ధర్మము నెరవేర్చవలయును. ఒక జాతివారి పనులు మరొక జాతివారు చేయుట పనికిరాదు. ఏ జాతివారు ఆ జాతిపని చేయుటయే శ్రేయస్కరము, గౌరవప్రదము.

ఒక మానవుని ప్రతిష్ఠ లేక అప్రతిష్ఠ అతని కులము, జాతి, మతము మున్నగు సందర్భములపై ఆధారపడియుండ దనియు, తన "డ్యూటీ" తాను సక్రమముగా నెరవేర్చుట గౌరవమని యొక ఆంగ్లకవి ఇట్లు చెప్పియున్నాడు.

"Honour and insult from no condition arise act well your part, therein all the honour lies."

ఫలాపేక్ష ఉండకూడదు. కర్మలు మాత్రము చేసియే తీరవలయును. అందలి ఫలాఫలములు దైవాధీనములు, కర్మ చేయుట మనవంతు, ఫలమిచ్చుట భగవంతుని వంతు అని 47 శ్లోకమందలి ముఖ్యాభిప్రాయము. కర్మలవలన ఫలము గలుగునా? కలుగదా? పూర్వజన్మమందలి పరిస్థితులనుబట్టిఫలము కలుగును. ఫలముకలిగినపుడునీమహిమలేక ప్రయోజకత్వము వలననే కలిగినదని యనుకొనుట తప్పు. ఆయనయే ఫలముకలిగించునని నీవు చేయవలసిన కృషి మానుకొనుట వెఱ్ఱితనము.

ప్రవృత్తి నివృత్తి మార్గములకు గలమరియొక భేదము గమనించ నయ్యెడిని. జీవుడు ముక్తిపొందుటకు పాపము బంధమే. పుణ్యము బంధమే. మొదటిది యినుప సంకెలల వంటిది. రెండవది బంగారు సంకెలల మాదిరిది. పాపపుణ్యములు రెండు నశించినగాని, జీవుడు మోక్షము జెందడు. ఫలాపేక్ష లేకుండ నివృత్తికర్మ చేసినగాని, పాపపుణ్యములు

భయక్రోధము లుండవు. వాడెల్లప్పుడు ఆత్మనే మననము చేసి కొనుచుండును. శరీరమందు అభిమానమున్నంతవఱకు రాగ ద్వేష క్రోధములు గలుగుచున్నవి. ఆత్మజ్ఞానము కలవానికి, శరీరమం దభిమాన ముండదు. అందువలన వానిచే బాధింప బడడు. స్థితప్రజ్ఞుడు తన బుద్ధిస్థైర్యమువలన తన్ను సంబంధించి యున్న ప్రియములగు వానియం దంతటను స్నేహము వదలి ఉదాసీనుడయి (తగులులేనివాడై) శుభము వచ్చెనని యానం దింపడు, అశుభము వచ్చెనని దుఃఖపడడు. (శ్లో. 56)

(శ్లో. 57) బ్రహ్మజ్ఞాని అన్నిటికన్న ముఖ్యమైన ప్రియ మైనప్రాణము సహితము ఇతరుల కుపయోగపడునెడల ఇచ్చు టకు సంసిద్ధుడై యుండును. పాశ్చాత్యదేశములయందు రెండు సిద్ధాంతములు కానవచ్చెడిని.(1)Utilitarian School e.g. the end iustifies the means, తాము సాధింపదలచినది మంచిదైన,సాధనలో మంచిచెడ్డలు గమనించ పనిలేదనువారు. **(2)Antuitional School, e.g., honesty for its own sake as an end in itself,** ఒకపనియందలిమంచియే లక్ష్యముగా నుంచుకొని అద్దానికై దానిని నిర్వర్తించువారు. ఈ రెండవ రకములో చేరినవారిపేరు భూమిపైశాశ్వతముగా నిలుచును. స్వార్థత్యాగపరులై తమకు అన్నిటికన్న ప్రియమైన ప్రాణము సహితము పరోపకారార్థమై వినియోగించు మహామహుల పేరు పుడమిపై ఆచంద్రార్కస్థాయిగా నిలిచియుండును.e.g. శిబిచక్రవర్తి తన మాంసమును కోసియిచ్చుట, దధీచి ఇంద్రు నికి వజ్రాయుధము జేసికొనుటకై తన వెన్నెముక నిచ్చుట,

గలుగుచున్నవి. అన్ని ఫలములు గలుగజేయు నివృత్తికర్మ యుండగా స్వల్పఫలములనపేక్షించి ప్రవృత్తికర్మచేయువాడు మూఢుడు, లేక కృపణుడు. కనుక ఫలాపేక్షలేకుండ కర్మ చేయవలయును. అందులో నివృత్తికర్మయే శ్రేష్ఠము.

అట్లయినచో నివృత్తికర్మలననుష్ఠించి జ్ఞానముచెందిన వారెల్లప్పుడు సమాధిలో నుందురా? లేక జాగ్రదవస్థ చెంది ప్రపంచములో సంచారము చేయుదురా? అట్టివారు జాగ్రదవస్థలో నుండునపుడు ఏలక్షణములు గలిగియుందురు? అని అర్జునుడు ప్రశ్నించగా పరమాత్మ శ్లో. 55 మొదలు58 శ్లోకములయందు స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణముల చెప్పియున్నాడు.

పరమాత్మ యేమని తెలిపియున్నాడనగా, ఓ అర్జునా! బాహ్యప్రపంచమందలి వస్తువులలో ననగా, విషయవాంఛలలో తన మనస్సు తగులుకొన నియ్యక, యెల్లపుడు ఆత్మానందము అనుభవించువాడు స్థితప్రజ్ఞుడనబడును. స్థితప్రజ్ఞుడు అనగా నిశ్చలమైన బుద్ధికలవాడని యర్థము. ఎపుడుమనుజుడు విషయవాంఛల నెల్ల జయించి వాటిని తన మనస్సునందు చొరనియ్యక, మనస్సు తన ఆత్మయందు లేక పరమాత్మయందు నిలిపి బ్రహ్మానందము అనుభవించుచున్నాడో, అట్టి స్థిరావస్థయం దున్నవాడు స్థితప్రజ్ఞుడనబడును. (శ్లో. 55)

మరియు, స్థితప్రజ్ఞుడు సంతోషము వచ్చినపుడు పొంగడు, దుఃఖము వచ్చినపుడు చలింపడు. సుఖ దుఃఖముల రెంటిని నిర్వికారముగా తీసికొనును. వానికి రాగ

కొనుట మహాకష్టము. అవి మనస్సునుగూడ క్రుంగజేయును. ఒక అంతర్ముఖుడైన భక్తుడు భగవంతుని యుత్సవసమయములో నుద్బోధించుచు నిట్లు చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. దృష్టి స్సేవితుమాగతోద్వలదృశాం వక్షోజయో ర్ధావతి
శ్రోత్రం నిర్జితకోకిలారవకలాలాపేషు విశ్రామ్యతి
చేత స్తత్సుకృతైకలభ్యసుర తారంభేషు సన్నహ్యతి
స్వీకృత్యాంజలిమేవ మాధవ! జగన్నాథ ప్రసీదాధునా.

అనగా భగవంతుడా! నా కండ్లు స్త్రీల అవయవవిశేషముల చూచుటకు పారిపోవుచున్నవి. చెవులు శృంగార రస ప్రధానమగు మాటలు మున్నగువానిని వినుటకు బాఱిపోవుచున్నవి మనస్సు స్త్రీలను ఆలింగనము చేయుట మొదలగు విషయముల స్మరించుచున్నది. నాచేతులు మాత్రము నాకు స్వాధీనముగా నుండుటచే నీవైపు త్రిప్పియున్నాను. అంతవఱకే నీవు అల్పసంతోషివై నన్ననుగ్రహించవలయును. మన మందర మీారకములో చేరినవారము. బ్రహ్మజ్ఞాని యింద్రియముల తన గుప్పిట నుంచుకొనును. (శ్లో. 16)

ఇంద్రియ నిగ్రహము లేనందువలన కలుగునష్టము పరమాత్మ 62-68 శ్లోకములలోజెప్పియున్నాడు. అవి యేమనగా మన యింద్రియములను ప్రాపంచిక వస్తువులయందు లగ్నపరచినయెడల వాటియందు (సంగము) అభిమానము అంకురించు

రామకృష్ణ పరమహంసయొక్క చరిత్ర అనునవి కొన్ని తార్కాణములు.

పైచెప్పిన లక్షణములు కలుగవలయునంటే అట్టివాడు తాబేలు ఒకనిముసములో కరచరణాద్యవయవములనుముడుచు కొనునట్లు ప్రపంచమంతటను వ్యాపించియుండుతనకరచరణా ద్యవయవము లుపసంహారించుకొనవలయును. ఇంద్రియ నిగ్రహము పూర్తిగా నుండవలయును. **He must have complete control over his sensory organs** (శ్లో. 58.)

ఈ యింద్రియ నిగ్రహమెట్లు కలుగును? అనగా ఇంద్రియములకు కావలసిన ఆహారము ఇయ్యకున్నచో నింద్రియ జయము కలుగును. i. e., ఆయా యింద్రియములకు కావలసిన విషయములతో వానికి కోరిక లేకుండ చేయుట కర్తవ్యము. (శ్లో. 59) మరియొక అర్థము ఏమనగా - అసలు ఆహారమే తగ్గించిన అన్ని యింద్రియములు లోనగును. మరియొక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసినది యేమనగా:—వేదాంతముచదువుట వలనగాని, వార్ధక్యమువలనగాని, లోకానుభవమువలన గాని అన్ని విషయవాంఛలు కట్టిపెట్టవచ్చునుగాని, జిహ్వా చాపల్యమునుజయించుటకష్టము. అది బ్రహ్మసాక్షాత్కారంతో గాని నశింపదు. అన్నివిధముల నింద్రియముల జయించుటకు ప్రయత్నమును చేయవలయును. (శ్లో. 60) ఈయింద్రియములు మహా ప్రమాదకరములయినవి. వానిని అదుపుఆజ్ఞలలో నుంచు

నడపనిచో రథము దారితప్పి రథమును అధిష్ఠించియుండు ఆత్మను గోతిలో పడవేయును. బుద్ధినాశనమువల్ల జీవుడు నశించుచున్నాడు. అనగా అధోగతిపాలై పారమార్థికమునకు దూరస్థుడై "పునరపి జననమ్ పునరపి మరణమ్" అను వీనినే చెందుచున్నాడు.

ఇచ్చట ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు పరమాత్మ యేల 63 శ్లోకమందు 'ప్రణశ్యతి' అను పదము ఉపయోగించవలెను? ఆత్మ నాశనము లేనిదని 23, 24 శ్లోకములందు చెప్పబడి యున్నదానికి విరుద్ధమా ? అని ప్రశ్నించుచున్నాడు. దీనికి సమాధానము ఏమనగా – ఆత్మ నాశనము లేనట్టిదనుమాట వాస్తవమే. పరమాత్మ 'ప్రణశ్యతి' అని చెప్పుటలో ఎట్టి శాపము లేదు. జీవులయొక్క పురోభివృద్ధి కోరి పరమాత్మ చెప్పిన విషయములు అనుష్ఠించనిచో మనము పరమాత్మ సాన్నిధ్యమునకు దూరస్థులమై అధోగతిపాలగుదుమని గట్టిగా తెలిపియున్నాడు.

రాగద్వేషములు లేకుండ అత్యావశ్యకమైన విషయ సుఖములను అనుభవించునపుడు బ్రహ్మభావన ఉన్నయెడల జీవుడు ప్రసాదము – మనోనైర్మల్యము (Tranquility or peace of mind) చెందుచున్నాడు. (శ్లో. 64) ఎప్పుడు మనో నైర్మల్యము ఏర్పడునో అప్పుడు అన్ని దుఃఖములు నశించు చున్నవి. మరియు బుద్ధినిలకడగా నుండును. (శ్లో. 65) మనస్సు నిలకడ లేనివారికి (i. e. when a man looses self control) బుద్ధి నశించుచున్నది. మంచిభావములుకూడస్ఫురిం

చున్నది. (Crdinary attachment is the initial stage of desire and can be easily uprooted) అట్టిది మొలక లెత్తకముందే దానిని పెరికి పారవేయవలయును. లేనిచో విషయాపేక్ష వేళ్ళుపారి కామముగా మారి గొడ్డలితో నరికినను పోనట్టిస్థితిలో నుండును. 'Kamam' is deep-rooted desire; it is the fructified stage of attachment. అట్టి కామము వలన వానివరుసలు భోజ్యాభోజ్యములు అనువిచక్షణనశించి వానిని అనుభవించియేతీరవలయునని దురాశ కలుగుచున్నది. ఆ కామమువలన ఆదేవస్తువుకొఱకు అపేక్షించు పెరవారిపై క్రోధము జనించుచున్నది. Anger is the resultant when our desire are baffled. క్రోధమువలన తల్లితండ్రి గురువు అన్నదమ్ములు మొదలైనవారినిగూడా చంపవలెననితోచును. అట్టికోపముపై మన కేల కోపము రాకూడదని ఉపనిషత్తులో చెప్పబడినది. "శ్లో. అపకారిణి కోపశ్చేత్ కోపీ కోపః కథమ్ నయేత్" అనగా అపకారిపై కోపము వచ్చునెడల కోపము మహాపకారికదా. దానిమీాద ఏల కోపము రాకూడదు ? క్రోధమువల్ల భ్రాంతి యేర్పడుచున్నది. అనగా శాశ్వతమైనది అశాశ్వతముగాను, శుద్ధము అశుద్ధముగాను కనబడుచున్నది. అట్టి భ్రాంతివలన మతి తప్పి, మనము చదివినది, వినినది మఱచిపోవుచున్నాము. మఱపువలన బుద్ధినాశనమగుచున్నది. "బుద్ధింతు సారథిం విద్ధి" అని కఠోపనిషత్తులో చెప్పబడినది. దాని అభిప్రాయము ఏమనగా మానవ శరీర మను రథమునకు బుద్ధి సారథివంటిది. సారథి సరిగా

కాని ఈ శ్లోకమును literalగాinterpret చేయరాదు. నిశా
అను తరువాత వత్ (like)అను ప్రత్యయము కలిపి చదువు
కొనిన శ్లోకార్థము విశదపడగలదు. అది యేమనగా:—
సాధారణమనుజునికి రాత్రివలెతోచునట్టివిషయములన్నియు
బ్రహ్మజ్ఞానికి పగలువలె పొడకట్టును. e. g. అజ్ఞానికి ఆత్మ
అనాత్మభేదము తెలియదు.(i. e. He does not know the
difference between matter and spirit) అది జ్ఞానికి
కరతలామలకము. సాధారణ మనుజునికి పగలువలె కన్పట్టు
విషయములు జ్ఞానికి చీకటివలె నుండును. e g. ఉదర
పోషణకై అబద్ధము లాడుట, తప్పు పత్రములు పుట్టించుట,
వ్యభిచారము మున్నగునవి అజ్ఞానికి పగలువంటివి. We are
wide awake in these worldly matters while a
Brahmagnani sleeps over them. బ్రహ్మజ్ఞాని యీ
విషయములలో మనస్సును చొరనియ్యడు. కనుక అతనికి
చీకటివంటివి. బ్రహ్మజ్ఞాని ప్రతివస్తువులో ఆత్మచైతన్యము
చూచుచుండును. మూఢుడు ప్రకృతిఅంశమును చూచు
చుండును. The Brahmagnani always looks at the
'Noumenon' i. e. the underlying substratum of all
Phenomena. The whole world is a Phenomenon and
God or Brahma is the Noumenon. A true philoso-
pher reads books in brooks and sermons in stones.
బ్రహ్మజ్ఞానికి ప్రపంచమంతయు శివమయము లేక నారాయణ
మయముగా కనబడుచున్నది. ఒక స్త్రీని అనేకులు పురుషులు

పవు. అవి స్ఫురింపక పోవుట వలన శాంతిలేదు. శాంతి అనగా Cessation from all troubles.—శాంతిలేకపోయిన సౌఖ్యములేదు. "శాంతము లేక సౌఖ్యములేదు సారసదళ నయనా" అని త్యాగయ్య కృతిచెప్పియున్నాడు. (శ్లో. 66) ఎంత జ్ఞానియైనను బయటపోవుటయే స్వభావముగా కలిగిన ఇంద్రియములను మనస్సుచే నియమించి అరికట్టి, అంత ర్ముఖముగా చేయకపోయిన యెడల వానిజ్ఞానము నశించు చున్నది. గాలివలన తిప్పట్లు చెంది పడవ నీటిలో మునిగి పోయినట్లు ఇంద్రియనిగ్రహము, మనోనిగ్రహము లేనట్టివాడు సంసారసముద్రములో మగ్నుడై పోవును. (శ్లో. 67) కాబట్టి అర్జునా! ఇంద్రియములను అన్ని విషయములనుండియుపసంహ రించవలయును. అట్టివాని తెలివియే నిలుకడయైనది (శ్లో. 68)

బ్రహ్మజ్ఞాని అన్ని యింద్రియములను తన స్వాధీనమం దుంచుకొనును. ఇంద్రియ నిగ్రహముగల యోగియొక్క నాలుకపైపంచదార పెట్టినను కరుగకుండనుండవలయును. ఈ మున్నగు బ్రహ్మజ్ఞానియొక్క లక్షణములను పరమాత్మ శ్లో. 55-68 లలో చెప్పినవాటి సారాంశము 69వ శ్లోకమందు చెప్పుచున్నాడు. ఏది పామర జనులకుపగలో, అది బ్రహ్మజ్ఞానికి రాత్రి. ఏది పామరజనులకు రాత్రియో, అది బ్రహ్మజ్ఞానికి పగలు. అనగా మనము పళ్లుదోముకొనునప్పుడు ఆయన పరుపు విప్పునని, మనము నిద్రపోవునడు ఆయన పండ్లుతోముకొనునని అర్థముకాదు. శ్లో. 69. "నిశా" అను పదముతో వత్ = వంటిది అను ప్రత్యయము కలుపుకొని అర్థము గ్రహించవలయును.

విషయవాంఛ కలవారికి మనశ్శాంతి యుండదు. బ్రహ్మజ్ఞాని విషయాపేక్ష వీడినవా డగుటచే వానికి మనశ్శాంతి కలుగు చున్నది. (శ్లో. 70)

బ్రహ్మజ్ఞాని అత్యావశ్యకమైన పదార్థముల ననుభ వించునపుడుకూడ, అహంకార మమకారములను వదలిపెట్టి వానియందు మనస్సు లీనపరచడు. కనుక మనస్సమాధానము జెందును. శాంతి యనగా మోక్షమని యర్థము చెప్పు చున్నారు. ఇచట శాంతియే రాబోవు మోక్షమునకు సూచన. (శ్లో. 71)

ఈ బ్రాహ్మీస్థితి (బ్రహ్మభావన చెందు స్థితి) జ్ఞానకర్మ యోగానుష్ఠానమువల్ల అంత్యకాలములో చెందినను పునర్జన్మ కలుగక మోక్షము పొందనగును. వార్ధక్యములో నైనను జ్ఞానకర్మానుష్ఠానము చేసినయెడల లోగడచేసినట్టి లోపముల పరమాత్మ మన్నించి మోక్షముప్రసాదించునపుడు, బ్రహ్మ చర్యాశ్రమము నుండియే జ్ఞానకర్మ యోగానుష్ఠానము జేయు వారుకూడ మోక్షము పొందుదు రను విషయము నేల సంశ యింపవలయును? ఈ అధ్యాయమందు ప్రతిపాదింపబడి జ్ఞాన మార్గముగాని, అందుకు సాధనమైన కర్మమార్గముగాని అంత్యకాలములో స్త్రీలుపురుషులు చేసిన నుపయోగకరమే! It is never too late to mend. Better late than never: మన తెలివిమాలినతనము తెలిసికొని సిగ్గుచెంది, పశ్చాత్తాప పడి, వేడికన్నీరుగార్చి, చివరికైనను మంచిమార్గమునుష్ఠింప వలయును. అట్టివారికి కూడ పరమాత్మ అభయప్రదానము.

చూచుచున్నా రనుకొనుము. వారిలో తండ్రి చూపునపుడు వాత్సల్యము, భర్తచూపులయందు కామము, కడుపున పుట్టిన పిల్లవాడు చూచునపుడు మాతృప్రేమ వెల్లివిరియుచున్నవి. త్యాగరాజు చెప్పినట్లు జ్ఞానికి చీమలలో దోమలలో అన్నిటిలో జగమంతయూ రామమయముగా గన్పించుచున్నది. రామకృష్ణ పరమహంస తాను కూర్చొనుటకై వేయబడిన చాపయందు కాళీదేవిని (ఆనందమయీ మాతను)గాంచెను. పిల్లియందు గూడా ఆ మహాతల్లి కానవచ్చెను. కబీరునకు కుక్కయందున శ్రీరాముడు కానవచ్చెను. రామకృష్ణుని వంచించుటకై అందమైన భోగము దానిని పంపగా, నామె రూపరేఖా సౌందర్యముల జూచి ఆ జగజ్జనని కాళీమాత తన్ననుగ్రహించుటకై ఆ రూపముతో వచ్చినదని ఆయన పాదాక్రాంతుడై ఆమెకు సాష్టాంగదండ ప్రణామ మాచరించిన తోడనే ఆ భోగము స్త్రీ సిగ్గుచెంది ఆమె స్వభావము అంతట నుండి మార్చుకొనినట్లు చెప్పబడియున్నది. కడుపున పుట్టిన బిడ్డ, తల్లి యెన్నివేషములు వేసికొన్నను, తల్లిని గుర్తించుచున్నాడు. అట్లే జ్ఞాని సమస్తవస్తువులయందు శ్రీమన్నారాయణుని, లేక శివుని స్వరూపమును గాంచుచున్నాడు.

మఱియు బ్రహ్మజ్ఞాని సముద్రము మాదిరిగా గంభీరముగా నుండును. సముద్రములో నదులు వచ్చి పడినను పడకున్నను అది గంభీరముగానే యుండునుగదా! అట్లే బ్రహ్మజ్ఞాని కెట్టి సుఖదుఃఖములు వచ్చినను చలించడు.

జ్ఞానయోగమునకు మార్గము. కర్మానుష్ఠానము వలనజ్ఞానము, తద్ద్వారా మోక్షము జీవులు పొందగలరు. మఱియు ఈ అధ్యాయమును సాంఖ్యయోగమనుటకు మఱియొక కారణము కలదు. అది యేమన, ఈ అధ్యాయమందలి శ్లో. 11-30 లు జ్ఞానయోగమును గుఱించి చెప్పుచున్నవి. శ్లో. 31-54 వఱకు కర్మయోగమును గుఱించి చెప్పబడినది.. శ్లో. 55-72యందు జ్ఞానియొక్క లక్షణములు చెప్పబడినవి. కనుక నిందలి ముఖ్యాంశముజ్ఞానయోగము. అందువలనదీనికిసాంఖ్యయోగ మని పేరుకలిగినది.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సాంఖ్య
యోగోనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః.

72 వ శ్లోకమం దిచ్చుచున్నాడు. 9 వ అధ్యాయములో 29, 30 శ్లోకములు, 18 వ అధ్యాయములో 66 వ శ్లోకము (చరమశ్లోకము) ఈ యభిప్రాయమును బలపరచుచున్నవి. ఇచట ఖట్వాంగమహారాజుయొక్క వృత్తాంతము గమనించ నగును. ఆ మహారాజు దేవతలతరఫున యుద్ధముచేసి, రాక్షసుల జయించి, సంతోషముతో వారుచేయుచున్న మర్యాదల నందుకొనువేళ, బృహస్పతి ఆ మహారాజుకడకు జని, ఒక్క ముహూర్తకాలములోనాతనికి మరణమాసన్న మగుచున్నదని తెలుప, ఆ మహారాజు కొంతసేపువ్యవహారములతనకుమారునకు నొప్పగించి మిగిలిన కొన్ని నిమిషములలో, గొప్పభక్తుల రావించి భగవన్నామస్మరణ చేయుచు, శరీరము చాలించినందున మోక్షము పొందెను అని చెప్పబడియున్నది. కనుక అంత్యకాలములోనైన భగవన్నామస్మరణ జేసిన మోక్షము కలుగునప్పుడు బాల్యమునుండి చేయువారికి గలుగకుండునా? నిస్సంశయముగా మోక్షము లభించునని తెలియవలయును.

ఈ రెండవ అధ్యాయము సాంఖ్యయోగమనబడుచున్నది. సాంఖ్యమనగా బుద్ధి. సాంఖ్యయోగ మనగా బుద్ధితో గూడిన యోగము (i.e. the path of wisdom). The aim of life is moksham i.e. liberation from material bondage. This is the end and aim of all religions. Karma Yoga is the stepping stone to Gnana Yogam and the latter leads to Moksha. అన్ని మతములుజీవునకి మోక్షముకలుగు విధములు తెల్పుచున్నవి. కర్మయోగము

అందుకు శ్రీకృష్ణుడు ఈ విధముగా జవా బిచ్చెను. అర్జునా! నేను సృష్ట్యాదిలో రెండు రకముల మనుజుల సృష్టించినాను. (1) అంతఃకరణశుద్ధి కలవారు. (2) అంతః కరణశుద్ధి లేనివారు. మొదటిరకములో చేరినవారికి జ్ఞాన యోగము, రెండవరకమువారికి కర్మయోగము విధించినాను.

అర్జునుడు అంతటతనను అంతఃకరణశుద్ధిలేనివానినిగా ఎట్లు చెప్పగలవు? అని పరమాత్మను ప్రశ్నించగా, పరమాత్మ యేమని సెలవిచ్చినాడనగా – కర్మానుష్ఠానముచేయని వానికి జ్ఞానము అలవడదు. చిన్నక్లాసులో పరీక్ష ప్యాసైనగాని పెద్ద క్లాసులో కూర్చొన వీలు లేదు. అట్లే కర్మల నేనాడు చేయని వారికి, కర్మలు మధ్య వదలినవారికి జ్ఞానము కలుగదు. అసలు సర్వీస్ చేయనివారికి, కొన్నాళ్ళుచేసి మానుకొన్న వారికి పింఛన్ రాదు. కర్మ చాలకాలము చేయుచుండవలెను. మన శరీరముపై కురుపులేచిన, అది లోపలనుండి మానుపట్టి పైపక్కు దానిఅంతట అదియేఊడిపోవలయును. అట్లే Time conception దాటునంతవఱకు అనగా – కాలచక్రమున కలీ తుల మగువఱకు మానవులుకర్మచేయవలెను. అపుడుకర్మలు వానియంతట నవి వీడిపోవును. అంతియేగాని, వానిని మనంతట మనము వదలివేయరాదు. కనుక కర్మ చేసియేతీరవలయును: కర్మ సాధనము, జ్ఞానము సాధ్యము, కర్మ (Disciplinary measures)గోడకు పునాదివంటిది. పిల్లలు బాగుపడవలెననిన వారిని చిన్నతనమునుండి కట్టుదిటములో నుంచవలయును.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

3 వ అధ్యాయము

కర్మయోగము

రెండవ అధ్యాయమందు చెప్పిన సంగతులను అర్జునుడు విని యీ యధ్యాయ ప్రారంభములో శ్రీకృష్ణ పరమాత్మను ఒక ప్రశ్న అడుగుచున్నాడు. (శ్లో. 1, 2) కర్మ సాధన మనియు, జ్ఞానము సాధ్యమనియు, రెంటిలో జ్ఞానము శ్రేష్ఠ మని చెప్పి, నన్ను జ్ఞానమార్గము వదలి అధమమైన కర్మ యోగములో ఏల ప్రవేశపెట్టవలయును? కర్మలో అహింసాత్మకమైనట్టి కర్మలవదలి, హింసాత్మకమైనట్టి కర్మ-యుద్ధము నాకేల విధించవలయును? ఇందువలన నా మనస్సులో నిదివఱకున్నట్టి సందేహములు మఱింత యెక్కువైనవి. జ్ఞాన కర్మ యోగ సమ్మేళనవల్ల నేను ఏ తెరువు మంచిది అని నిశ్చయింపజాలకున్నాను. ఈ రెంటిలో నెయ్యది శ్రేయస్కరమో? తెలుపవలసినదని అర్జునుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మను కోరెను. శ్రేయస్కర మనగా, ఆరంభములో కష్టము, కాని అంత్యములో సుఖము కలిగించునది (వేపవుండ మాదిరి) e. g. జపము, తపము మున్నగునవి. ప్రియము-అనగా తాత్కాలిక సుఖ మిచ్చినను, ఉత్తరోత్తర కష్టముకలిగించునట్టిది. e. g. టాకీస్, కాఫీహోటళ్ళు మొదలగునవి.

యందు మనస్సు కుదురును. కాని రోడ్ల వెంబడి తిరిగిన అట్టి ప్రయోజనములు కలుగవు. (శ్లో. 5)

కర్మేంద్రియములను మాత్రము నియమించుకొని మనస్సుతో నెవడైతే ప్రాపంచిక విషయములు యోచన చేయుచుండునో, అట్టివాడు ప్రపంచమును మోసపుచ్చు కపటాచారి. (శ్లో. 6)

ఎవడైతే జ్ఞానేంద్రియములను మనస్సుతో నియమించుకొని, కర్మేంద్రియములతో నియమితకర్మలను చేయునో, అట్టివాడే శ్రేష్ఠుడు (శ్లో. 7). కనుక కర్మలు చేయవలయును. నీ యిష్టమువచ్చిన కర్మలను జేయరాదు. నీకు నీ జాతి వర్ణాశ్రమముల బట్టి నియమింపబడిన కర్మలను చేయుము. Do your duties prescribed by the Vedas in consonance with your caste, creed or sex. కర్మ చేయక వదలి పెట్టుటకంటె కర్మచేయుటయే శ్రేష్ఠమైనది. కర్మలన్నింటినివదలి పెట్టిన శరీరయాత్ర జరుగుట కష్టము. శరీరమున్నగానిసత్కర్మచేయవలనుపడదు. కనుక నేశరీరసంరక్షణకు అవసరమైనట్టి కర్మలనైనచేసితీరవలయును. "శరీరమాద్యంఖలు ధర్మసాధనమ్" అని చెప్పబడినది. (శ్లో. 8)

మరియు యజ్ఞము నిమిత్తము అనగా విష్ణుప్రీత్యర్థము కర్మలుచేయుము. Discharge all your duties for God's sake, and not for your ownself. Eat to worship God. ఈశ్వరార్పణముగా చేయనికర్మలు, అనగా స్వార్థము

లేకున్న వారికి చదువురాదు. మానవులు వారివారి వర్ణాశ్రమ ధర్మముల ననుసరించి స్నానము, సంధ్య, జపము మున్నగు కర్మలజేసి, తదుపరి తమ లౌకిక వ్యాపారములను చక్కబెట్టుకొనవలయును. ఆరంభములో జ్ఞానము కుదురదు. కనుక అర్జునా! కర్మానుష్ఠానము చేయవలయును. కర్మానుష్ఠానము ద్వారా జ్ఞానము, తద్ద్వారా మోక్షము జీవులు పొందగలరు.

అన్నికర్మలు వదలిపెట్టినవాడే జ్ఞానమునకు అర్హుడు. అనగా జ్ఞానమునకు అర్హత అన్ని కర్మలు వదలిపెట్టదగినస్థితి వచ్చునపుడు కలుగుచున్నది. మానవుడు ఒక నిముసమైనను ఏ పని చేయకుండ నుండజాలడు. It is impossible to keep quiet. The clock goes on ticking till the key is out. The pent-up energy must have its vent. It is not in our nature to keep quiet even for a trice. జీవుడు ప్రాచీనకర్మకు లోబడి అస్వాధీనుడై యేదో కర్మలు చేయుచున్నాడు. కనుక మనయందలి శక్తిని, నదికి ఆనకట్టవేసి కాల్వలు త్రవ్వి, వానిగుండ పొలములకు నీరుపంపి సాగుచేసికొనునట్లు, సరియైన మార్గములలో ప్రవేశపెట్టవలయును. ఆనకట్ట లేకపోయినచో నదులలో నీరంతయు పోయి సాగరమందు కలసి క్షారోదకమై నిరుపయోగ మగుచున్నది. అట్లే మనయందలి శక్తి (energy) మంచి మార్గములో పెట్టకున్న వృథాగా పోవును. కాలు నిలకడ లేనివారు గుడికి ప్రదక్షిణములు చేసినయెడల కాళ్ళకు పరిశ్రమతోపాటు భగవంతుని

స్కారము" అనిచెప్పెను. దేవతలకుసత్త్రాశనులనిపేరు. అనగా యజ్ఞ యాగాది క్రతువులలో వేల్చబడు హవ్యకవ్యాదులవల్ల తృప్తిచెందువారు. హవ్యము = దేవతలకు సమర్పించునది. మానవులకు దేవతలకు లంకె (Connecting link) కర్మలు అని గ్రహించవలయును. (శ్లో. 11.)

అట్లు యజ్ఞములవలన ఆరాధింపబడిన దేవతలు మనుష్యులకోర్కెలన్నిటినినెరవేర్చుచున్నారు. వారిఅనుగ్రహము వల్ల పొందినపదార్థములను వారికి విశ్వాసముతోసమర్పింపక ఆరగించువాడు వట్టిదొంగ. అంతయు భగవంతుని సొత్తు సొంతకాడైనట్టి భగవంతుని మఱచి మనకు హక్కులేనిదే మనదనుకొని అనుభవించుటయే దొంగతనము. (శ్లో. 12.) 'ఎవరైతే సకలదేవతలను, తనశరీరముగాకలిగినపరమాత్మకు నివేదన చేయకుండ భుజించెదరో వారు పాపపు టుండలు మ్రింగుచున్నారు' అని 13-వ శ్లోకమునందు చెప్పబడినది. ఇది చాలా ముఖ్యమైనశ్లోకము. "యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతః" అనుటలో యజ్ఞము అనగా నేమి? ఆశ్రమములలో నెల్ల గృహస్థాశ్రమము మంచిది. ఇతరాశ్రమవాసులు "తంగేటిజున్ను"వలె గృహస్థాశ్రమవాసులపై ఆధారపడియుండెదరు. మానవునికి అయిదు వస్తువులు లేనిదే సంసారము జరుగదు. "ఖండినీ, పేషిణీ, చుల్లీ, ఉదకుంభీచ, మార్జనీ, పంచసూనా, గృహస్థస్య తాభిస్స్వర్గం న విందతి" కత్తిపీట (తగురునదియు,) రుబ్బురోలు (నూరునదియు,) పొయ్యి, కుండ, చీపురుకట్ట యీ అయిదు లేనిదే యెటువంటి బీదవానికైనను సంసారము జరుగదు.

నిమిత్తముచేయు అన్నికర్మలు మానవుని యీ ప్రపంచ ములో బద్ధుని చేయుచున్నవి. కనుక ఫలాపేక్షను వదలిపెట్టి, ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో ఆయా కర్మల జేయుము. (శ్లో. 9) యజ్ఞము=యజ్ఞోవై విష్ణుఃఅని చెప్పబడినది. కనుక యజ్ఞార్థాత్ అనగా విష్ణుప్రీత్యర్థ మని గ్రాహ్యము. మరియు, 'ముక్తసంగ స్సమాచర, అనగా, నేను చేయుచున్నాను. అను అభిప్రాయము ఉండరాదు; భగవంతుడు నాచేత చేయించుచున్నా డనుకొన వలెను. మరియు ఫలాపేక్ష వదలి పెట్టవలయును. సమాచర= అనగా ఈశ్వరార్పణముగా జేయుకర్మలనుకూడ నీస్వార్థము కొఱకై చేయుకర్మలను ఎంత యుత్సాహముతో చేసెదవో, అట్టి యుత్సాహముతోనే వానిని నిర్వర్తించవలయును.

ప్రపంచమును సృష్టించునపుడు మనుష్యులతో పాటు యజ్ఞములనుసృష్టించి బ్రహ్మదేవుడు మానవులతోనిట్లనియె. 'మీరు మీ యజ్ఞముల నెరవేర్చిన యెడల మీకోర్కెలు నెర వేరును. 'కామధుక్' అన కామధేనువు ఏమాదిరిగా కోరిన దెల్ల నిచ్చునో అట్లే ఆ యజ్ఞములు చేయుటవలన కోరినదెల్ల పొందనగును. యజ్ఞము అనగా విష్ణుప్రీత్యర్థమైచేయు కర్మలు అని అర్థము.' (శ్లో. 10) మరియు సృష్ట్యాదిలో దేవతలను, మనుష్యులను బుట్టించి మనుష్యులను పిలిచి బ్రహ్మవారితో "మీరు యజ్ఞములచేసి దేవతలను తృప్తిపరచుడు. అందువలన దేవతలు సంతసించి, సకాలములో ఎండ, వర్షము మొదలగునవి కలిగించెదరు. పాడిపంటలు చక్కగానుండును. ఇట్లు మీ కొండొరులకు సహాయము చేసికొనుచో అందఱికి శ్రేయ

చిలుక ముక్కుయందలి యెర్రనిరంగు, నెమలిపింఛ మందలి సౌష్ఠవము, గులాబిపూలలోని సువాసన, మామిడి పండ్ల యందలి తీపి—ఇవి యన్నియు ఆ పరాత్పరునివలనే కలిగినవి. "Who made the mangoes so very sweet? Is it the garden owner or the gardener? Neither of the two. It is God. Do not forget the existence of God in all these things." అన్ని వస్తువులు ముందు దైవమునకు నివేదనచేసితరువాత నీవు ఆరగించుము. అదియే దైవయజ్ఞము. టపాలో ఉత్తరమువేసిన చిరునామాదారుకు చేరుచున్నట్లు, నోటవేసికొనిన అన్నము రక్తముగా మన దేహమందలి యితరావయవములన్నిటికి బలము కలిగించునట్లు, మనము ఏ దేవతలకు నివేదన, లేక హోమము చేసినను, అవిఅన్నియు సర్వాంతర్యామి, అందరు దేవతలను తన శరీరముగాకలిగిన ఆ పరమాత్మకేచేరుచున్నవి. దైవభక్తి, దేవతార్చన,తులసి పూజ తగ్గిపోవుటవలననే భయంకరమైన రోగములు, అప మృత్యువు కలుగుచున్నవి.

(3) పితృయజ్ఞము :— తల్లిదండ్రులు జీవించియున్న, వారిని పార్వతీ పరమేశ్వరులు లేక లక్ష్మీనారాయణులవలె భావించి వారిని పూజించుట. తండ్రియొక్క ఋణము ఒకవేళ తీర్చినను తీర్చవచ్చును కాని, తల్లిఋణము తీర్పజాలము. తల్లికి నెక్కువ ప్రాముఖ్యము అన్నిదేశములలో నిల్చియున్నారు. తండ్రికొఱకు స్వార్థత్యాగముచేసినవారిలో శ్రీరామునికంటె భీష్ముడు ఎక్కువ. తల్లిదండ్రులు బ్రతికియున్నంత కాలము వారు చెప్పినమాటలు విని, అట్లు నడచి వారు కాలముచేసిన

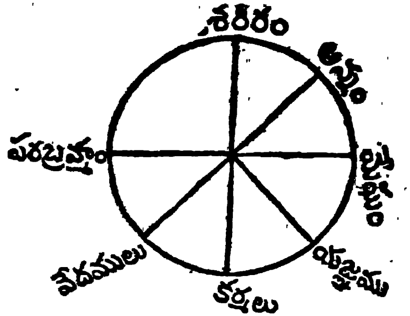
వీని నుపయోగించునపు డనేక సూక్ష్మజీవులు చచ్చును. వీటి అయిదింటివలన కలుగు దోషములకు పంచసూనదోషములని పేరు. వీటిని పోగొట్టుకొనినగాని జీవుడు తరించడు. అందుకై పంచమహాయజ్ఞములు ఏర్పరచబడినవి.

అవియేవనగా (1) బ్రహ్మయజ్ఞము—వేదపారాయణ (Scriptural study) లేక పురాణపఠనము.

(2) దైవయజ్ఞము:— (Divine worship) దేవతార్చన, వైశ్వదేవము మున్నగునవి. ఈశ్వరారాధనచేయుట. మరియొక పద్ధతి యేమనగా— ప్రపంచమందలిపనులను చూచి వీని యన్నిటికి నియామకుడైన పనివాడు భగవంతుడు బుద్ధిశాలి యని యూహించుట. దీనిని Ontological argument అనెదరు. **Look** at the shining stars in the firmament and the creeping creatures below. They all proclaim the existence of Divinity. The stars in the sky, and waters in the sea proclain Divine glory. "The Sun and the Moon in their passage are singing, The hand that made us is Divine."

ఆకాశమందలి నక్షత్రముల వంకను, భూమిపై ప్రాకు చిన్నజంతువులను చూడుము. అవి అన్నియు భగవంతుని మహిమను చాటుచున్నవి. సముద్రమందలి నీరు, ఆకాశమందలి నక్షత్రములును ఆయన కీర్తిని ఉద్ఘోషించుచున్నవి. సూర్యచంద్రాదులు తాముసంచరించుచు ఒకపాట పాడుచున్నారు. అదియేమన "మాసృష్టికర్త ఆ భగవానుడే".

యున్నాడు. **The highest ideal is eternal and entire self-abnegation, where there is no 'I', but all is thou, and whether he is conscious or unconscious of it, Karma yoga leads man to that end,' (Swami Vivekananda)** భగవంతునికి నివేదన చేయకుండ తాము భుజించువారు 'అఘం' అనగా "అమేధ్యము"ను భుజించినట్లని ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసియున్నాడు. మరియు వరాహ పురాణమునందు విష్ణువునకుగాని శివునకుగాని నివేదన చేయకుండ భుజించువారు ముందుజన్మలో పంది అయి పుట్టుదురని వ్రాసియున్నది. మన వీధులవెంటతిరుగు పందులు అట్టివే అయి యుండును.

ఈ జగత్తు ఒక చక్రమువంటిది. దానిని చక్రముగా వర్ణించుటకు కారణము ఏమనగా - అయ్యాది ప్రారంభించిన

పిదప వారి ఆత్మశాంతికొరకై పిండప్రదానములు మున్నగునవి చక్కగా చేయవలయును.

(4) మనుష్యయజ్ఞము లేక నరయజ్ఞము:- మానవసేవ, "Verily, verily, the human body is the living temple of God" మానవశరీరము భగవంతుని ఆలయము అని బైబిలులో చెప్పబడినది. మానవసేవయే మాధవసేవ.

(5) భూతయజ్ఞము:—జంతుసేవ (Service to the dumb creatures) e. g. నీళ్ళతొట్లు వేయించుట, పింజరపోల్సు, గోరక్షణశాలలు మున్నగునవి నిర్మించుట, పిండితో ముగ్గువేయుట, శునక సూకర నారాయణులకు అన్నము పెట్టుట, పుట్టలో పాలుపోయుట మున్నగునవి.

కర్మయోగ మందలి సారాంశ మంతయు, ఈ పదుమూడవశ్లోకమందిమిడియున్నది. Vivekananda said, Serve God, serve humanity, and serve the world at large. ఈ శ్లోకము ఈశ్వరసేవ, మానవసేవ, ప్రపంచసేవ చేయవలసినదని చెప్పుచున్నది. Live for God, live for humanity and live for the world at large. Root out selfishness, lead a life as unselfish as possible. Unselfishness is Godly. స్వార్థపరిత్యాగము తో, పరోపకారార్థమై, నీ శరీరము నుపయోగించుము. అట్లు చేసిన యెడల, "నాది" యనుకొనదగినది యేది లేదనియు, సర్వస్వము భగవంతుని సొత్తనియు నీ మనస్సులనాటుకొనిపోయి అహంకారము నశించునని వివేకానందస్వామి వ్రాసి

దోషములేదు. He has attained the summuon bonum of human happiness. అట్టివా డెవ్వరిని ఆశ్రయించడు. (శ్లో. 18) కాబట్టి అంత గొప్పస్థితికి రానివారు కర్మ చేయ వలయును. కనుక అర్జునా! నీవు ఎల్లప్పుడు ఫలాపేక్షలేకుండా కర్మ చేయుము. అట్లు చేయువారు మోక్షము చెందెదరు. (శ్లో. 19).

జ్ఞానులు రెండురకములవారు. 1. కొండగుహాలలో లేక తదితరనిర్జన ప్రదేశములలో నుండి తపస్సు చేసికొనుచు తమ ఆత్మోద్ధారణకై పాటుబడువారు. అట్టివారు కర్మ చేసినను చేయకున్నను ఇతరులకు బాధ లేదు. 2. సంఘములో నుండు జ్ఞానులు. వీరు జ్ఞానులైనను, కర్మనుచేయుట తమ ఆత్మోద్ధారణ కవసరము లేకపోయినను, ఇతరులకు శ్రీఆదర్శప్రాయముగా కర్మలు చేయువారు. అందువలన కృష్ణపరమాత్మ అర్జునునకు తెలిపినది యేమనగా - జనకుడు, అశ్వపతి, ప్రియంవద మొదలగు రాజర్షులు తాము బ్రహ్మజ్ఞానము చెందినను కర్మ వదలి పెట్టలేదు. ఏలననగా, తమకంటె తక్కువ స్థితిలోనున్న వారిని క్రమముగా పైకి లేవనెత్తుటకై తమకు అవసరమైనను వారికి దారి చూపించుటకై కర్మలు చేయుచుండిరి. అట్టివారిలో నీవు శతాంశమైనను కావు. కనుక నీవు కూడ కర్మలు చేసియే తీర వలయును. ఋషులు మూడువిధములు - దేవఋషులు, బ్రహ్మ ఋషులు, రాజఋషులు. ఈసందర్భములో జనకమహారాజు ఎట్టి రాజఋషి యైనది ఒక వృత్తాంతమును బట్టి గమనించ:

తావునకు తిరిగి వచ్చి చేరుచున్నది. The circle end where it begins. ఈ జగత్ చక్రమును బరమాత్మ శ్లో. 14-16 లందు వర్ణించియున్నాడు.

అన్నసారము వలన పిండోత్పత్తి యేర్పడుచున్నది. మేఘమువలన వర్షము కురిసి సస్యములు ఫలించి అన్నము కలుగుచున్నది. మేఘములు సూర్యునివలన (యజ్ఞము వలన) కలుగును. అన్ని యజ్ఞములకు అనేక కర్మలు అవసరము. కర్మల విధించినవి వేదములు. అయ్యవి వినాశములేనట్టి పరబ్రహ్మస్వరూపమునుండి వెలువడినవి. పరబ్రహ్మ సర్వాంతర్యామియగుటచే, అంతటను మనశరీరమందుగూడనున్నాడు. మనశరీరమును పుట్టించి, కాపాడిసంహరించువాడు పరమాత్మ యగుటచే ఆయన మనకు నియమించిన కర్మానుష్ఠానము చేసి ఆయనను తృప్తిపరచవలెను. Carlyle said 'Work is worship.' ఇట్టి జగచ్చక్రముతో సంబంధింపబడిన జీవులమగు మనము విహితకర్మానుష్ఠానము చేసిననే బంధమునుండి విడిపింపబడుదుము. ఎవడు కర్మలను చేయడో వాడు వ్యర్థమైన ఆయువు కలిగినవాడు (పాపిష్ఠి). అట్టివాడుజీవించియుండుట నిష్ప్రయోజనము. వాడు కర్మభ్రష్టుడు. అట్టి కర్మభ్రష్టుడు ఇంద్రియారాముడు. కర్మలు చేయునట్టివాడుఆత్మారాముడు.

ఎవడైతే పరమాత్మయందే రమించుచు, పరమాత్మయందే సంతుష్టి చెందునో, అట్టివానికి కర్మవలన ప్రయోజనము లేదు (శ్లో. 17). అట్టివాడు కర్మలు చేయనందువలన

(శ్లో. 20) గొప్పవారు, పెద్దలు ఏపనిచేసిన నితరులు నా పని చేయుచున్నారు. కనుక పెద్దలు జాగరూకులై జీవయాత్ర గడుపవలెను. శ్లో. 21) మఱియు అర్జునా! నేను ముక్తిప్రదాతను. త్రిలోకములయందు నేను పొందవలసిన ప్రయోజనము లేదు. అయినను నేను కర్మచేయుచున్నాను. (శ్లో.22) నేను బద్ధకించి కర్మ చేయకున్నచో, పామరులందరు నన్ననుసరించి కర్మవదలిపెట్టెదరు. మానవులు చేయవలసినపని మొగబెట్టుట త్వరలో అలవాటు చేసికొనియెదరు. ఒకరినిచూచి మంచి చేయుదు రనుకొనుట దుర్లభము. People catch and imitate evil in others very easily but not so in the case of good qulaities. (శ్లో. 23) నేను కర్మచేయక పోయినయెడల జనులందరు కర్మవదలిపెట్టి కర్మ భ్రష్టు లగుదురు. అందువలన వర్ణసంకర మేర్పడిజనులు చెడిపోయెదరు. కనుక ప్రవృత్తికర్మ చేయువాడు ఎంతఉత్సాహముతో కర్మ చేయునో అట్టి ఉత్సాహముతోడనే ఫలాపేక్షలేకుండ లోక సంగ్రహార్థము కర్మచేయువారుకూడ కర్మచేయవలయును. ఈ నియమము అన్ని వ్యవహారములలో కూడ గమనించవలయును. (శ్లో.25) కనుకజ్ఞానికినికర్మకావలెను. అజ్ఞానికిని కర్మకావలయును. e.g. పరీక్షప్యాసయినను తిరిగి ఆ పుస్తకములు చూడనిదే అందలి విషయములు బోధపడవు. స్కూలు మేస్టర్లు తాము ఎంత చదువుకొన్న వారైనను, పిల్లలకు చెప్పవలసిన పాఠములకు నోట్సువ్రాసి పెట్టుకొనియెదరు. అట్లే

వచ్చును. యాజ్ఞవల్క్యుడు-జనకుడు, కొందరు ముని శ్రేష్ఠులకును వేదాంతము నుపన్యసించుచు వారందరిలో జనకుడు మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తులతో వినుచుండుట గాంచి, అతనివైపు అనేకసార్లుచూచిఉపన్యసించుచుండెను. ఇదిజనకునితోబాటు వినుచున్న మునులు చూచి కినిసి, ద్రవ్యాపేక్షతో రాజువైపు చూచుచున్నాడని యపోహపడిరి. ఈ సంగతి ఆ ఋషీశ్వరుడు గుర్తెరిగి వేదాంతోపన్యాసముమధ్య మునులు బస చేసి యున్నట్టి పూరిపందిళ్ళు తగులబడిపోవుచున్నవని కేక వేయించెను. అంతట మును లందఱు ఉపన్యాసమునువదలిపెట్టితమ కోచిపాతలు కాపాడుకొనుటకై పరుగెత్తిరి. జనకమహారాజు ధనాగారము యావత్తు నిజముగాయాజ్ఞవల్క్యుడుతగులబడు నట్లొనర్చినను, మంత్రు లందఱు వచ్చి రాజుతో మొరపెట్టు కొన్నను దానిని లెక్క సేయక తాను ఆత్మవిచారణలోనున్నా ననియు, ఆత్మకు ఎట్టి నాశనము లేదనియు, మిథిల కిదివఱ కెందరో అధిపతు లుండిరనియు, నికముందుండగలరనియు, మిథిలకు తనకు శరీరమాత్రమే సంబంధమే యగుటచే మిథిల మండిపోయినను, తన ఆత్మ మండుట లేదనియు మంత్రులతో చెప్పి నిర్వికారముగాకూర్చొనియెను.-ఈచిత్రమువలనజనకుం డెట్టి అంతర్ముఖుడైవక్షియాజ్ఞవల్క్యుడితరులకెఱుకపఱచెను. ఇచట జనకునివిషయము ప్రస్తావించుటలో అర్జునుడుక్షత్రియు డగుటచే క్షత్రియుని ఉదాహరణముగా నిచ్చినచో మనసున నాటునని శ్రీకృష్ణుని అభిప్రాయ మని గమనించ నయ్యెడిని.

చేయుచున్నాననియు, తన స్వప్రయోజకత్వమువలన దానిని నిర్వర్తించుచున్నట్లు భ్రమపడుచున్నాడు. జ్ఞానికర్మయావత్తు భగవంతునివలన తనద్వారా నడిపింపబడుచున్నదని గ్రహించును. అనగాజ్ఞాని కర్త, కర్మ, క్రియ. ఈఅన్నిటియందును శ్రీ జనార్దనస్వరూపమునే గాంచుచున్నాడు. (శ్లో. 27).

జ్ఞానిగా నుండువాడు గుణములను కర్మలను విభజించి తెలిసికొని ప్రకృతి వికారములైన ఇంద్రియములు ప్రకృతి వికారములైన విషయములతో సంబంధపడుచున్నవియే గాని, చైతన్యస్వరూపి యగు తనకు (ఆత్మకు)ప్రాకృతిక విషయములతో సంబంధము లేదని తెలిసికొనును. (శ్లో. 28, మూఢుడు ప్రాపంచకవిషయములతో తనకు సంబంధ మున్నట్లు భ్రమించును. చక్కగా విచారించిన జ్ఞానికి ఏవిధమయిన వికారము లుండవు. ప్రాపంచికవిషయములచేజ్ఞానిపీడింపబడడు. (శ్లో. 29) సకలలౌకిక, వైదిక, నిత్య, నైమిత్తికాదికర్మలను ఆత్మచింతతో నాయందు సమర్పించి, అహంకార మమకారములు లేకుండా ఫలాపేక్షను వదలిపెట్టిసంసారసంబంధమైన యెట్టిచింతయులేక భారమంతయు నాయందుంచి చేయవలయును. అట్టివారికిచింతలన్నియు రూపుమాపెదను. వారలు విగతజ్వరు లయ్యెదరు. జ్వరము అనగా cares and anxieties as regards family affairs = గృహసంబంధమైన తాపత్రయము, విగతజ్వర = Freedom from all such carss and anxieties: అట్టి తాపత్రయమునుండి విడిపింపబడుట యని అర్థము. (శ్లో. 30).

ప్లీడర్లు తమ కేసులగుఱించి ముందుగా నోట్సువ్రాసిపెట్టుకొని యెదరు. వారట్లుచేయనిచో, వారికిఉన్నజ్ఞానముతగ్గిపోవును.

అవతారిక :— జ్ఞానికి, జ్ఞానము లేనివారికి, నుభయులకు కర్మానుష్ఠాన మవసరమైనచో అనుష్ఠించువిధమందు వీరలకేదైన భేదము గలదా? దీనికి సమాధానము చెప్పబడుచున్నది.

జ్ఞానిగా నుండువాడు కర్మాతీతుడైనను కర్మయందాసక్తిగల పామరజనులకు పెద్దవిషయములు చెప్పిచెడగొట్టరాదు. ఇతరులకొఱకు చేయుకర్మలను చక్కగా నిర్వర్తించి వారలకు మార్గదర్శి కావలయును. (శ్లో.26.) ఈ గుళ్ళ గోపురములచుట్టుతిరుగుట, పుణ్యనదులలో స్నానముచేయుట మున్నగునవి లాభములేదనియు, త్రివేణి, ఇడా, పింగళా, సుషుమ్నాయున్నవి, అందులో స్నానముచేయవలయుననియు కొందఱు చెప్పెదరు. అది సోమరిపోతు వాదము. ఇతరుల కుపదేశము చేయదలచువారు Constructive గా చెప్పవలయును. నెలకు పదిహేనురూప్యముల జీతము తెచ్చుకొని పొట్టపోసికొను గుమస్తాకు చక్కగా పనిచేసిన ప్రమోషన్ వచ్చునని చెప్పవలయునేగాని, చేసిన తహాశ్శీలుదారు పనిచేయవలయును, లేకపోతే మానివేయవలయును. అని చెప్పిన వాడుద్యోగము మానుకొన్నచో తినుటకు తిండి యుండదు.

అహంకారమునకు లోబడిన మూఢుడు ప్రాచీనకర్మబద్ధుడై ప్రకృతిమాయకు లోబడి కర్మయంతయు తానే

పడుచున్నను, వాటిని ఆచరించుటయే శ్రేయస్కరము. అట్లు ఆచరించక, యింకొక జాతి ఆశ్రమధర్మములననుసరించిననరక ప్రాప్తియే కలుగును. స్వధర్మానుష్ఠానము చేయుచు చనిపోవుటయే శ్రేయస్కరమైనది.(శ్లో. 35) To die in one's own faith is far preferable to following other faiths, however good they may be. e. g. భర్తకు చారుఅన్నము వండిపెట్టినను ఫరవాలేదు కాని పరపురుషునికిపరమాన్నము వండిపెట్ట తగదు. మన దేవాలయములకు సంవత్సరమున కొకసారి వెళ్ళినను ఫరవాలేదు, కాని, వాటిని వదలిపెట్టి నిత్యము ఇతర దేవాలయములకు వెళ్ళిన నరకప్రాప్తి ఘటిల్లును.

ఈ విషయములు వినిన తరువాత, అర్జునుడు పరమాత్మను ఒక ప్రశ్న వేయుచున్నాడు. ఏ బలవత్తరమైనకారణము వలన ప్రేరేపింపబడి, మానవుడు తాను చేయదలచుకొన్న పని చేయక పోవుటయు, చేయదలచుకొనని పని చేయుటయు తటస్థించు చున్నది? (శ్లో. 36) ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము శ్లో. 37-40 లం దివ్వబడినది ఆశ, కోపము, రెండుమానవునికి బలమైన శత్రువులు. అవి రజోగుణము వలన గలుగునవి. గొప్ప ఆహారమును గోరునవి. (Those desires are insatiable) ఎక్కువ పాపకార్యములు చేయునట్లు ప్రేరేపించుచున్నవి. కనుక జీవునికి సంసారములో కామక్రోధములు గొప్ప శత్రువులు. భారతమం దిట్లుచెప్పబడినది.

ఎవరైతే నాఅభిప్రాయము ప్రకారము శ్రద్ధతో, ఓర్వలేమిలేక కర్మానుష్ఠానము చేయుచున్నారో అట్టివారు సకల పాపపుణ్యములనుండియు విడిపింపబడి మోక్షసామ్రాజ్యమును జెందెదరు. (శ్లో.31). ఎవడు ఓర్వలేమి కలిగి నాఅభిప్రాయ ప్రకారము కర్మానుష్ఠానముచేయడో, వాడు పరమమూఢుడు. అట్టివాడు సంసారబంధములో తగులుకొని యనేకవిధములుగా చెడిపోవునని యెరుగుము. Realise that the man who will not carry out my mandate will be entangled in the meshes of Samsara and will be lost for ever.

జీవులు వారివారి ప్రాచీనకర్మలకు లోబడిపనులుచేయుచున్నారు. అట్లుండ నిగ్రహామువలన నేమి ప్రయోజనము ? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానము 33 వ శ్లోకమం దివ్వబడినది. అది కర్మయొక్క వేగమును తగ్గించును.

మఱియు ఇంద్రియములకు విషయములందు రాగద్వేషము లేర్పడుచున్నవి. రాగద్వేషములు జీవునకు బలమైన శత్రువు లగుటంజేసి, వాటికి మనము వశము కాకూడదు. (శ్లో 34).

కనుక మన ప్రయత్నము మనము చేసి కర్మయొక్క కాఠిన్యము తగ్గించుమార్గము అనుసరించవలెను. వారి వారి స్వధర్మములను అనుష్ఠించి, జా తి మ తా ను సా రే ణ విధింపబడిన ధర్మములు ఇతరులకు దోషయుక్తముగా కను

కామక్రోధములు అందఱికిగలవు. కాని కొందఱిలో నెక్కువ,మఱికొందఱియం దవి తక్కువగా నుండును. it is only a difference in degree. సంసారములోచిక్కుబడిన వారిని మూడురకములుగా విభజింప నయ్యెడిని. 1. ఉత్త ములు (సాత్త్వికులు) 2. మధ్యమములు (రాజసులు)3. అధ ములు (తామసులు).కామక్రోధములు మూడురకములవారిని మూడువిధములుగా బంధించుచున్నవి. మొదటితరగతివారిని సాత్త్వికులను 'పొగ నిప్పును గప్పినట్లు' కామక్రోధములు బంధించుచున్నవి. వారువానివలన కలుగు చెరుపును వినినంత మాత్రమున (నిప్పును ఊదినట్లు) పోగొట్టుకొందురు. రెండవ తరగతివారికి రాజసులకు అద్దముమీాద మురికి పడినట్లు మఱింత యెక్కువగా బాధించును. దానినిపోగొట్టుకొనుటకు ఎక్కువ శ్రమపడవలెను. అనేక జన్మలయందు శ్రవణము- మననము చేసినగాని రాజసులు కామక్రోధములపోగొట్టుకొన జాలరు.మూడవతరగతి—తామసులను జీవుడు గర్భములో నుండునపుడు మావిసంచి కప్పియుండునట్లు కామక్రోధములు పూర్తిగ వారల ఆవరించియుండును. పరమాత్మ ప్రత్యేక కటాక్షముప్రసరింపజేసినగాని తామసులుతరించరు(శ్లో.38).

జ్ఞానికి కామక్రోధములునిత్యశత్రువులు. స్థూలదృష్టిపై ఈ వాక్యమునకు అర్థము ఏమని స్ఫురించవచ్చుననగా నివి అజ్ఞానికి శత్రువులు కావని. కాని, అది గొప్ప పొరపాటు.

"శ్లో. న జాతు కామః కామానా ముపభోగేన శామ్యతి ।
హవిషా కృష్ణవర్త్మేవ భూయ ఏవాభివర్ధతే ॥"

నిప్పులో కట్టెలు నెయ్యి వేసినకొలది అగ్ని ప్రజ్వరిల్లునే కాని తగ్గదు. అట్లే ఆశకు కావలసిన పదార్థములు ఇచ్చుట వలన దానిని పోగొట్టజాలము. అది మఱింత వృద్ధి యగును.

కామక్రోధములు సంసారములో చిక్కుబడిన వారికి శత్రువులు. కామినీ కాంచనముల యందలి ఆసక్తియే ఆత్మ సుఖమునకు కారణభూతములైనపనులు జేయనివ్వదు. అయ్యది మన వర్ణాశ్రమ ధర్మముల ననుష్ఠించుటకు ప్రతిబంధక మగు చున్నది. కామమును రూపుమాపుటకు అనుభవించి తృప్తి పఱచలేము. మండు పుల్లలపై నెయ్యి పోసిన మంట మఱింత యెక్కువగును. మంట అర్పవలయుననిన దానిపై మట్టికొట్ట వలయును. అట్లే కామమును మొలకెత్తకముందే దానిని అణచి వేయవలయును. ప్రాపంచిక విషయములను భోగము వలన జయించజాలము. ఆశ పరమశత్రువు. ఆశ విఫలమైన మనకోర్కెలకు అడ్డుపడు వారిపై క్రోధము జనించుచున్నది. **Anger is the resultant of baffled desires.** క్రోధము వలన యుక్తాయుక్త విచక్షణ నశించిన మానవు డెట్టి పని యైనను చేయుచున్నాడు. మనకు కోపము ఎవరిపైనున్న వారల చూడము. వారలతో మాట్లాడము. అట్టిచో రౌరవనరకము నకు హేతుభూతమైన కోపముపై నీవు ఎందుకు కోపము తెచ్చుకొనకూడదు?

శివుడు మన్మథుని దగ్ధముచేసినవా డగుటచే, ఆయనను భజించుటవలన కామము సులభముగా నశించును. కనుక వారిద్దఱిలో నెవరిని భ జిం చి న ను కామము నశించును. మానవులు భగవంతుని భజించి ఆయన అనుగ్రహమునకు పాత్రులై, కామ క్రోధముల జయించి సంసారబంధములనుండి విడిపింపబడి మోక్షము చెందగలరు. (శ్లో. 43).

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మయోగో
నామ తృతీయోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

ఇవి జ్ఞానికి అజ్ఞానికి ఇద్దఱికిని పరమశత్రువులు. అయితే జ్ఞాని వానిని అట్టివానిగా గుర్తెఱిగి జాగ్రత్తతో ప్రవర్తించును. అజ్ఞాని మాయచే కప్పబడి అజ్ఞానాంధకారమున మునిగి అవి తనకు శత్రువులని తెలియకున్నాడు. అవి యెట్టివనగా నిప్పు మాదిరి నింపుటకు శక్యము గానట్టివి. తృప్తిపఱచుటకు సాధ్యము కానట్టినవి. (శ్లో.40) ఈ కామక్రోధములు ఇంద్రియములద్వారా లోపల ప్రవేశించి మనోబుద్ధులను పాడుచేసి జీవుని జ్ఞానమును నశింపజేయుచున్నవి. (శ్లో.40)

కనుక ఓ అర్జునా! ఆరంభములోనే నీవు ఇంద్రియముల జయించవలెను. అందువలన జ్ఞానవిజ్ఞానముల రూపుమాపు కామమును జయించనగును. జ్ఞానము=Theoretical knowledge. విజ్ఞానము = Pratical knowledge. మరియొకరు వ్రాసినది యేమనగా:—జ్ఞానము = General knowledge, విజ్ఞానము = Detailed knowledge (శ్లో. 41). కనుక ఈ విషయములను నీవు చక్కగా తెలిసికొని పరమాత్మయందు మనస్సుంచి ధ్యానము చేయుటవలన నింపశక్యముగాని కామక్రోధముల జయింపుము. ఆయన దయ లేనిదే వానిని జయింప వీలుపడదు. జీవుడు భగవదనుగ్రహము లేనిదే కేవలము తన కృషివలన కామక్రోధములజయింపజాలడు.)శ్లో.42) కావున భగవంతుని ఆరాధింపుము. కృష్ణునకు కుమారుడగు మన్మథుడు (ప్రద్యుమ్నుడు) తండ్రి అదుపు ఆజ్ఞలను లోబడిన వాడగుటచే తండ్రియందు కావున తాను వశగందియుండడు.

లేవు. "అవ్యయాత్మా". పరమాత్మ పాంచభౌతిక శరీరములో ప్రవేశించినప్పుడు అవతారమనియు, దానిని చాలించినప్పుడు నిర్యాణమనియు చెప్పవలయును. (3) పరమాత్మ మాయను జయించి దానిపై స్వారిచేయుచున్నాడు. జీవుడు మాయలో మునిగియున్నాడు. (4) పరమాత్మకు భూత, భవిష్యత్, వర్తమాన కాలములందు జరుగు యావద్విషయములును దెలియును. జీవునికి అట్టివి తెలియవు.

అయినచో సర్వాంతర్యామి అయిన భగవంతుడు అవతారము లేల యెత్తవలయును? దీనికి 7, 8వ శ్లోకములందు సమాధానము. ఎప్పుడు ధర్మమునకు హానియును, అధర్మమునకు అభివృద్ధియును కలుగునో, తా నప్పు డవతరించి, దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణ చేయుదునని సెలవిచ్చియున్నాడు. అట్టి అవతారములు తాల్చి పరమాత్మ సాధారణ మనుజునివలె కష్టసుఖముల పాలు ఏలకావలయును? అవతారము లన్నియు మానవుని బోధకొఱకై పరమాత్ముడు చేసిన లీలలు. జ్ఞానసంపన్నులు జ్ఞానశూన్యుల నుద్ధరించవలయు ననిన తా మెచ్చటనో కూర్చుని పత్రికాముఖంబున తెలిపిన సర్వసాధారణులకు జ్ఞానోదయము కలుగదు. తాముకూడ పై మెట్టు దిగి వారిలో కలసి మెలసి వారికి బోధ చేయవలయును. ఉ. దా. పసిపిల్లవాడు మేడమెట్లు ఎక్కలేక పడి దుఃఖించునప్పుడు మేడపై నున్న తండ్రియెన్ని పనులున్నను కట్టిపెట్టి క్రిందికి దిగివచ్చి శిశువును ఆదరించి భుజముపై వేసికొని పైకి గొంపోవుట యెఱుగమా?

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

4 వ అధ్యాయము

జ్ఞానయోగము

శ్లో. 1. అర్జునుడు, శ్రీకృష్ణపరమాత్మను జ్ఞానయోగ కర్మయోగములను ఇదివఱలో నెవరికైన ఉపదేశించితిరా ? యని ప్రశ్నించగా శ్రీకృష్ణుడు సృష్ట్యాదిలో సూర్యునకు, అతడు దానిని వైవశ్వతమనువునకు, మనువు ఇక్ష్వాకునకు ఉపదేశించె నని చెప్పెను.

శ్లో. 4 అందుపై అర్జునుడుపరమాత్మను, నీవుఇటీవల జనన మొందినవాటగుటచే సృష్ట్యాదిలో ఉపదేశించియుండుట యెట్లు? అనిప్రశ్నించెను. అందుకు శ్రీకృష్ణుడుతానిదివఱకు అనేక జన్మములు ఎత్తినట్లు చెప్పెను. (శ్లో. 5). పరమాత్మకు గూడ సాధారణ మనుజునికివలె జనన మరణము లున్నచో వారిద్దరికి గల భేదమేమి? అను సమస్యకు సమాధానము 6వ శ్లోకమం దివ్వబడినది. ఇద్దఱికి గల భేదములు : (1) జీవుడు అణుమాత్రుడు, **i.e. atomic-that which canot be divided into two even mentally.** పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి. **He is all-pervading and all-permeating** (2) జీవునకు చావు పుట్టుకలున్నవి. పరమాత్మునకు అట్టివి

ముక్తికొఱకు భగవంతుని ఉపాసించుచున్నారు. ఆ యా కోరికలను ఈశ్వరుడు నెరవేర్చును అని చెప్పబడియున్నది. అనగా ఈశ్వరుడు తన్నుపాసించువారికిసకలఐహికాముష్మిక మోక్షసుఖములను వారివారి కోరికల ననుసరించి కలిగించు ననుట. భగవంతుడు కల్పవృక్షము, కామధేనువు, చింతామణి వంటివాడు. అడుగుటలో మిక్కిలి యుత్తమమైన మోక్షము నడుగుటయే మంచిది. ముక్తిప్రదాతయగు ఈశ్వరుని మోక్షము తప్ప ఇతర వరములనుకోరుటదౌర్భాగ్యలక్షణము. ఆయన గౌరవమును తక్కువపఱచుటయే. చక్రవర్తిని సమీపించి ఒక రూక అడిగినట్లుండును. మరియుముక్తినిచ్చువాడువేరేఐహిక సుఖాదులను కలిగించువారు వేరని తలచరాదు. అన్నిటికిని ఆ పరాత్పరుడే కలిగించుచున్నాడు. 'శతే పంచాశత్' న్యాయము, అనగా నూరురూప్యములు పట్టునట్టి సంచిలో, 90, 70, 50 మున్నగు భాగములు ఇమిడియుడునట్లు, ముక్తిప్రదాతయగు భగవంతునియందు ఐహికసుఖాదుల నిచ్చుశక్తి యిమిడియున్నదని గ్రాహ్యము.

మఱియును ఈ శ్లోకమువలన భగవంతుని ఎవ్వరేరూపముండునట్లు భావించుచున్నారో, వారిని భగవంతుడు ఆ యా రూపములతోనే అనుగ్రహించినట్లు చెప్పబడుచున్నది. ఒక మన్ను అనేకములగు కుండలు, మూకుళ్ళు మున్నగు అనేక పాత్రలుగా పరిణమించునట్లు, ఒక్కబంగారు నాగరము, ఒడ్డాణము, గొలుసు, గుండీలు, మున్నగు ఆభరణములుగా పరిణమించునట్లు సచ్చిదానందమూర్తియగు నిర్గుణపరబ్రహ్మమే

వివిధావతారముల తాత్పర్యమేమి? ఒకసారి మనుష్యునివలె, మరొకతూరి చేపవలె, ఇంకొకసారి పంది, సింహము మొదలగు వేరువేరు రూపములు దాల్చుటలో సమస్త ప్రాణికోటి తన కుటుంబములోనివనియు, వారందరు తనకు సమానులనియు, అన్నిటిని సమదృష్టితో చూడవలయు ననియు పరమాత్మ మనకు తెలిపియున్నాడు.

అవతారము లన్నియు మనల నుద్ధరించుటకొరకై భగవంతుని లీలలని గమనించియుంటిమి. తన జన్మకర్మల రహస్యమును (6, 8 శ్లో.) చెప్పినట్లు యథార్థముగా నెవరు తెలిసికొనుచున్నారో; అట్టివారు పునర్జన్మలేక శాశ్వతమోక్షమందగలరు. (శ్లో. 10)అనేకులు అనురాగ భయ క్రోధము లను విడిచి పరమాత్మయందు మనస్సు లీనముచేసి మోక్షమును పొందియున్నారు. (శ్లో. 10)

శ్లో. యేయథామాం ప్రపద్యంతే తాంస్తథైవభజామ్యహమ్
మమవర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ! సర్వశః.

పరమాత్మ నయిన నన్ను భజించువారు ఏకోరికలతో భజించుచున్నారో వారికి ఆ యా కోరికలు నాచే నెరవేర్పబడును.

ఈ శ్లోకమునకు శంకరభాష్యమునందు, కొందరువిద్యకొఱకు, కొందరు ద్రవ్యముకొఱకు, కొందరువివాహముకొఱకు, కొందరు సంతానముకొరకు, కొందరారోగ్యము కొఱకు, కొందరు జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యముల కొఱకు, కొందరు

sity of devotion) ఫలము కలుగునేగాని ఒకమూర్తి యెక్కువ, ఒకమూర్తితక్కువ, ఒక భగవన్నామమెక్కువ, ఒక భగవన్నామము తక్కువ అని తలచరాదు. ఈశ్లోకాభి ప్రాయమునే శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసవారి చరిత్రయందును వారి యుపదేశ వాక్యములందును విపులముగా చూడనగును. మతద్వేషము గలవారు కుక్కలకన్న హీను లనియు, మత సహనము గలిగి స్వమతధర్మముల ననుష్ఠించువారుసాంసారిక తాపత్రయములను బోగొట్టుకొని ఐహికాముష్మిక సుఖము లను బొందుదురనుట గ్రాహ్యము.

శివకేశవులకు ఏట్టిభేదములు లేవనియు, వారిద్దఱుకూడ పరమాత్మస్వరూపమే యనుటకు ఒక చిన్న తార్కాణము. శివదీక్షాపరతంత్రుడగు నరహరియను ఒక విశ్వబ్రాహ్మణుని, పాండురంగనికి మొలత్రాడు తయారుచేయవలసినదనికోరగా, తాను శ్రీపాండురంగని దర్శనము చేయననియు,కొలతలుతీసు కొనివచ్చి యివ్వవలసినదనియు అతడు చెప్పెను. ఎన్నిసార్లు అట్లు కొలతలుతీసుకొని మొలత్రాడుచేసినను, అదివిగ్రహా ముమనకు సరిపోలేదు. అందుపై ఆబత్తుని కండ్లకు గట్టిగాగంత గట్టి కొలతలు దీసికొనుటకై పాండురంగనిఆలయమునకుతీసు కొనిపోయిరి అంతట విశ్వబ్రాహ్మణుడు కొలతలు తీసుకొను సమయములో శ్రీస్వామివారిమూర్తి,లింగము పానవట్టముగా అతని చేతికి తగిలెను.అతడంతట విస్మయమంది కండ్లకుగట్టిన గంతలువిప్పిచూడ పాండురంగని విగ్రహము యథారూపము గానే యుండెను. దానినిబట్టి అతడు తనపొరపాటు తెలిసి

సగుణావస్థయందు (మాయలో ప్రతిఫలించి) రామకృష్ణాద్యవ తారములుగ కనబడుచున్నాడు. కనుక ఒక అవతారమునకును మఱియొక అవతారమునకును భేదము కల్పించరాదు. అదియే మాదిరి శివకేశవులకును భేదమును పాటించరాదు. పంచదార మిఠాయిలు వేఱు ఆకారములుగా కనబడినను అన్నియును ఒకటేమోస్తరు తీపిగానే యుండును. ఈ శ్లోకమున సకల మతస్థులకు భగవంతుడు ఒక్కడే యనియు, ఆయనకే ఆయా భాషలయందు వేరువేరు నామములు కల్పించబడిన వనియు సూచింప బడినది. దాహమును పోగొట్టు నీరు అరవమున 'తన్ని' యనియు, ఆంగ్లేయభాషలో 'Water'అనియు, హిందీ భాషయందు 'పాని' యనియు, గ్రీకుభాషయందు 'Aqua' యనియు వేఱు వేఱు పేర్లతో వ్యవహరింపబడుచున్నది. అట్లే చరాచరాత్మక ప్రపంచకమును సృష్టించి, కాపాడి, సంహ రించు పరమాత్మ బ్రహ్మయని, విష్ణువని, శివుడని, అల్లాఅని, God అని, వివిధమతస్థులచే వేఱువేఱునామములతో వ్యవహ రింపబడును. కనుక ఈ శ్లోకాభిప్రాయము ననుసరించి ఒక మతస్థుడు మఱియొక మతస్థునితో అనవసరమైన వాదము నందు దిగకూడదు. వారి మత ప్రకారముగా అద్వితీయ మగు పరమాత్మను వారి వారి సాంప్రదాయానుసారము భజించి జన్మసాఫల్యము పొందుటకు ప్రయత్నించవలెను. దీనివలన సర్వమత సామరస్యము (మహమ్మదీయ, క్రైస్తవ, బౌద్ధమతములు లోనగు) అనగా **Harmony of religions** సూచింపబడుచున్నది. వారి వారి భక్తి తీవ్రతనుబట్టి (inten-

మాయయందలి సత్త్వరజస్తమో గుణములు మూడిం టిలో రజోగుణముకన్న సత్త్వగుణము ప్రబలియుండునప్పుడు తమోగుణము హెచ్చుతక్కువగా లేకుండ పుట్టినట్టివారు బ్రాహ్మణజాతిలోను, రజోగుణము ఎక్కువగా నున్నప్పుడు క్షత్రియజాతిలోను, రజోగుణతమోగుణముల రెండింటిలో (సత్త్వగుణము హెచుతక్కువగా లేకుండుట) తమోగుణము కన్న రజోగుణము ఎక్కువగా నున్నప్పుడు పుట్టువారు వైశ్య జాతిలోను, రజోగుణముకన్న తమోగుణము ఎక్కువగానున్న ప్పుడు జనించువారుశూద్రజాతిలోను చేరుదురు. ఈ శ్లోకమున చెప్పబడిన బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడి నాల్గు జాతులు ముఖ్యమైనవి పేర్కొనబడెను. అనులోమ విలోమ వివాహములవలనఅనగా, గొప్పజాతి పురుషుడు తక్కువజాతి స్త్రీని వివాహమాడుట, తక్కువజాతి పురుషుడు గొప్పజాతి స్త్రీని వివాహమాడుట మున్నగు అసాంప్రదాయ, అశా స్త్రీయ, నిషిద్ధవివాహముల వలన పుట్టిన సంకరజాతివారు అనగా కుండకులు, గోళకులు మున్నగువారి విషయమై ధర్మ శాస్త్రములందు వివరముగ చెప్పబడియున్నది. పూర్వజన్మ యందలి పుణ్యవిశేషములచేతనే కొందఱు జీవులు ఉత్తమజాతి యందు పుట్టుచున్నారు. పాపవిశేషము వలననే అధమజాతుల యందుపుట్టుచున్నారు. "శ్వయోనింవా, సూకరయోనింవా, చండాలయోనింవా"అని ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు చెప్పబడి యున్నది. అనగా పాపమువల్లనే కుక్కలుగా, పందులుగా, చండాలురుగా పుట్టుచున్నారు.

కొని శివ కేశవులకు భేదములేదనియు, నెవరిని గొల్చినను ఒకటియే యనియు గుర్తెఱిగెను.

శ్లో. కాంక్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్త ఇహ దేవతాః
క్షిప్రంహి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా. 12

జనసామాన్యము అప్రత్యక్షమైన మోక్షసుఖమును కోరదు. పుత్త్రపశ్వన్నాదులను కోరి దేవతాంతరములను భజించును. ఆ దేవతలు తమ్ము భజించువారి కోర్కెలుశీఘ్రకాలములోనే నెఱవేర్చుచున్నారు. దుఃఖసంబంధములేని శాశ్వతమైన ఆత్మసుఖమును జెందుటకు సకలదేవతలను శరీరముగా కలిగిన పరమాత్మనే భజింపవలయును. అట్టి మోక్షసుఖము నిదానముగ జెందనగును. అట్టి యీశ్వరభజనకు వారివారి స్వధర్మాచరణమే ముఖ్యమైన అంగము. ఆ ధర్మాచరణశ్రుతి స్మృతులయందు వారివారి జాతుల ననుసరించి చెప్పబడి యున్నది. ఉత్తమమధ్యమాధమ జాతులయందు ఆ యాజీవులు పుట్టింపబడుటకు కారణము ఈక్రిందిశ్లోకమున తెలుపబడెను.

శ్లో. చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః
తస్య కర్తార మపి మాం విద్ధ్యకర్తార మవ్యయమ్. 13

వారివారి గుణకర్మల ననుసరించి ప్రజలుముఖ్యముగా నాలుగు జాతులయందు నాచే పుట్టింపబడుచున్నారు. నేనట్టి సృష్ట్యాదులకు కర్తగనున్నను వారివారి ప్రాచీన కర్మను కారణముగ నుంచుకొని చేయుటచేకర్తకానని యు తెలిసికొనవలెను.

ఇది చాల కఠినమైన శ్లోకము.

అద్వైతము:-అజ్ఞానమువలన స్థూలసూక్ష్మశరీరములు పనిచేయుచుండగా ఆత్మ చేయుచున్నట్లు తోచుచున్నది. మనము రైలులోలేక పడవలోప్రయాణము చేయుచున్నపుడు, చెట్లు చేమలు మున్నగునవి పరుగిడుచున్నట్లు తోచును. వానికి చలనము లేదు. కదలుచున్నది రైలు, లేక పడవయే. దీనిని గుర్తెఱుగుట కర్మలో అకర్మ. అకర్మలో కర్మయేమనగా, నేను పనిచేయుట లేదనుకొను మనోవ్యాపారమే కర్మ, స్థూలశరీరముతో పనిచేయక పోయినమాత్రమున అకర్మ కాదు. సర్వకర్మ సన్న్యాసము చేసి జ్ఞాననిష్ఠ గలిగినవారు జ్ఞానములో అన్నికర్మలు ఇమిడియున్నవి అని గుర్తెఱుగుదురు.

విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము:—జీవునికి శుద్ధత, అశుద్ధత అని రెండు అవస్థలు.

జడ ప్రకృతిలో చేరి శుద్ధుడైన ఆత్మ అశుద్ధుడగుచున్నాడు. అందువలన కర్తృత్వాది వ్యాపారములు అతనికి అంటుచున్నవి. కర్మలో అకర్మ యనగా—నివృత్తి కర్మలో అకర్మ (జ్ఞానమిమిడియున్నదని) యెఱుగుట, అకర్మ (జ్ఞానము) లో కర్మయన జ్ఞానము కలిగినను కర్మ వదలక చేయుచుండ వలయు ననుట.

Madhwacharya's interpretation – most apt.

మధ్వాచార్యులవారి అభిప్రాయముబహాయుక్తముగానున్నది. జీవుడు తాను చేయు యావత్తు కర్మ తన స్వశక్తివల్ల కాదని,

ఉత్తమయోనిలో జన్మించినందుకు ప్రాచీన సుకృతమే కారణముగనున్నను, పుట్టుకవలననేజనులుతరించుదురని అనుకొనగూడదు. వారివారి జాతిధర్మములను, అహంకారము, మమకారము, ఫలాపేక్ష వదలిపెట్టి ఈశ్వరార్పణ బుద్ధిగా ననుష్ఠించుటయే తరుణోపాయము. జ్ఞానము, తద్ద్వారా ముక్తి సకలజాతులవారికి, సకలాశ్రమముల వారికి, స్త్రీలకుసహా సమానమే. అయితే ఆ జ్ఞానమును చెందుటకు సాధనములలో కర్మానుష్ఠానమున భేదము కనబడుచున్నది. ఒకజాతి ధర్మము మరియొక జాతికి పనికిరాదు.

"శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః"

అని వెనుకటి అధ్యాయమునందు చెప్పబడినది. కనుక వారి వారి జాతికి ఆశ్రమమునకు తగినట్టు వేదశాస్త్రములయందు విధింపబడిన కర్మనే సాధ్యమైనంత వఱకు బ్రహ్మార్పణబుద్ధితో అనుష్ఠించి అంతఃకరణశుద్ధి ద్వారా జ్ఞానమునొంది ప్రకృతి బంధవినిర్ముక్తులై శాశ్వతమోక్షానందమును చెందుటకు ప్రయత్నింపవలె ననుట గ్రాహ్యము.

శ్లో. 18: A tough sloka. According to Adwaita all the activity pertains to the matter and not the spirit e. g., a man travelling in a boat or train thinks that objects which are still alongside are moving, while in realitiy they are still ana it is the boat or trian that is moving. That is all due to lack of proper prospective. (దృష్టిమాంద్యము)

But you must be content with what you get. He gives according to your capacity. (గోవిందరాజ స్వామి తల క్రింద మానికె యున్నది. Don't covet others property. అహంకారమును వదలి ఈశ్వరప్రసాదము స్వీకరింపుము. ఈశ్వరు డిచ్చినదానితో తృప్తిచెందుము. ఇతరుల సొత్తుకు అపేక్షింపకుము.

Everything you do is in Lord's service. అద్వైత: అంతయు బ్రహ్మము.

Vishista adwaita విశిష్టాద్వైత :— అంతయు బ్రహ్మ శరీరము. waita ద్వైత :— అంతయు భగవంతునిసొత్తు.

Let all the credit be to Him. The whole world is one yagnam. Realise divinity in the subject, object, and the thing offered. Then you realise Moksha.

నిత్యతికర్మలు:— (1) అగ్నిహోత్రపూజ (This is for House-holders) ఇది గృహస్థులకు.

(2 మానసికముగా అగ్నిని ధ్యానముచేయుట (ఇది సన్యాసులకు.

(3) శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములద్వారా చేయు హోమములు, అవసరమైన పనులు చేయుట. అత్యావశ్యకమైన పనులు చేయనివాడు "పశు రేవ" పశుప్రాయుడు.

(4) ఇంద్రియనిగ్రహము. ఇది సన్యాసులకు.

(5) ప్రాణాయామము. రేచక పూరక కుంభములు.

దానికి కారణభూతుడు శ్రీ మహావిష్ణు వని తెలిసికొనుట, ఆ పనులకు తాను కర్త కానని విష్ణుమూర్తి జీవుని బొమ్మ మాదిరి నడుపుచున్నాడని గ్రహించుట. హృషీకేశ = Lord of the sensory organs. కాయిక, వాచిక, మానసిక వ్యాపారము లన్నిటిలో జీవుని స్వశక్తియేమాత్రము లేదనిన వాటికెల్ల కారణము విష్ణుప్రేరేపణ యని తెలియవలయును. అకర్మలో కర్మ—మనము నిద్రపోవు నప్పుడుకూడ మనల కాపాడువాడు పరమాత్ముడే. He is an indefatigable worker వైకుంఠనాథుడు. He is ever active and never tired· Realise that God is working even when you are asleep. This is Karms in akarma.

Sloka 22. Don't ask for any fruit or benefit. God will give it without your asking. The example given by Madhu Sudana Saraswati is planting a mango shell (మామిడిటెంక), which ripens into a full tree and gives several other benefits, like leaves, shade etc. besides the mango fruit. So according to him, if you pray for Moksha others will come of their way. నీవు ఎట్టి ఫలముల కోరకుము. మధుసూదన సరస్వతి యిచ్చిన మామిడికాయటెంక ఉదాహరణము ఇదివఱకు చెప్పబడినది. భగవంతుని నీవు మోక్షమునకై ప్రార్థించుము. ఇతర ఐహికాముష్మిక సుఖములన్నియు, వాటిఅంతటఅవి నీకు చేకూరును.

(3) ఆగామి:— ఈ జన్మలో చేయుదాని ఫలితము, ముందుజన్మలో వచ్చునది.

జ్ఞానము, భక్తి, వీనివలన సంచిత ఆగామి కర్మలునశించును. కాని ప్రారబ్ధకర్మ అనుభవించి తీరవలయును. కాలికి చుట్టుకొన్న పాముకరవకమానదు. అందువల్లగొప్పవిరాగులకు భక్తులకు కూడా యేదో దీర్ఘరోగము (Chronic Disease) ఉండుట చూచుచున్నారము. కాని యోగులు సమాధియందున్నప్పుడు ఆ బాధను మఱియొక వస్తువునకు (Transfer) చెందచేసి భగవంతుని ధ్యానించెదరు. జ్ఞానము, భక్తియు కల వారికి ప్రారబ్ధకర్మ అనుభవించుట కష్టమనిపించదు. కనుక నివృత్తికర్మానుష్ఠానమువల్ల కర్మలు నశించును.

జ్ఞానము ఎవరికి కలుగును ? ఎవరికి కలుగదు? శ్రద్ధ కలిగినవారికి జ్ఞానము కలుగును. శ్రద్ధయన గురువువాక్కుల యందు, వేదాంతగ్రంథములయందు నమ్మక ముండుట. అట్టి వారికి సంసార బంధమునుండి విడుదల కలుగును. మూఢునికి, సంశయము కలవానికి, నమ్మకము లేనివానికి, వీరి ముగ్గురికి జ్ఞానము కలుగదు. వీరి ముగ్గురిలో సందేహముకలవారికేలోక మందును సుఖము లేదు. సంసారసాగరమునుండి బయట పడుటకు జ్ఞానమును మించిన మఱొక ఆయుధము లేదు.

కాబట్టి అజ్ఞానమువల్ల కలిగిన సందేహమును జ్ఞానమను కత్తిచే ఛేదించుము. ఆ కత్తి కర్మానుష్ఠానము వలన దొరకును. అర్జునా! లెమ్ము! నీ స్వధర్మమైనట్టి యుద్ధాచరణ

పూరకము=Inhaling, కుంభకము=Retention, రేచకము= Exhalation of carbonic & other gases.

(6) ద్రవ్యయజ్ఞము=Charity i. e. all sorts of Philanthropic acts done with the aid of money, learning, or bodily strength.

(7) తపోయజ్ఞము. చాంద్రాయణాది వ్రతములు చేయుట, యోగము, ఆసనములు వేయుట, లంబికాయోగము, హఠయోగము etc.

(8) స్వాధ్యాయము i.e., study of the scriptures.

(9) జ్ఞానయోగము.

(10) ఆహారనియమము etc. చాతుర్మాస్యదీక్ష. వ్రతములు వగయిరా అనుసరించుట. ఎవరికి వీలైన కర్మలను వారు ఈశ్వరార్పణబుద్ధిగా చేసిన జ్ఞానము కలుగును.

జ్ఞానము వలన లాభమేమి? నివృత్తికర్మానుష్ఠానము వల్ల జ్ఞానమనే అగ్నిని చెందినయెడల గత జన్మలో చేసిన పాపపుణ్యములు నశించును. పాపపుణ్యరూపములైన కర్మలు భస్మీభూతము లగును.

జీవుడు చేసిన కర్మలు మూడు రకములు :—

(1) సంచితము—పూర్వజన్మలోని కర్మఫలితము The karma which is stored up.

(2) ప్రారబ్ధము (i.e) That which has begun to bear its result or exercise its influence.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

౫ వ అధ్యాయము

కర్మసన్న్యాసయోగము

శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ఒకచోట కర్మానుష్ఠానముచేయవలసినదని, మరొకచోట సన్న్యసించవలసినదని చెప్పియుండుటచే దీనికి సమన్వయ మెద్ది? వీటి రెంటిలో నేదిగొప్ప? అవి అర్జునునకు సందేహము కలిగిప్రశ్నించెను. సర్వకర్మసన్న్యాసము, అద్వైత సిద్ధాంతప్రకారము జ్ఞాననిష్ఠవలన కలుగును.

ద్వైత:— యత్యాశ్రమము మంచిదా? గృహస్థాశ్రమము మంచిదా? అని అర్జునుడు అడిగినాడని అభిప్రాయము. రెంటిలో గృహస్థాశ్రమము నిరపాయమైనది. Ramakrishna compares it to a fight within thet renches while Sanyasam is a tight with the enemy in the open filed. గృహస్థాశ్రమము కందకములోనుండి పగవారితో యుద్ధముచేయుటవంటి దనియు, యత్యాశ్రమము బహిరంగ ప్రదేశములో యుద్ధముచేయునటువంటి దనియు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస పోల్చియున్నాడు.

సన్న్యాసము రెండురకములు. అవి యేవన :—

1. బాహ్యసన్న్యాసము. Change in mere appearance only. పై వేషమును మాత్రము మార్చుట.

2. మానసిక సన్న్యాసము. కామ క్రోధాదులను పోగొట్టుకొనుట. అదియే యుత్తమ పక్షము. గృహస్థుడుగా

మనే ద్రవ్యమువల్ల జ్ఞాన మనే కత్తిని సంపాదించి సందేహాము నశింపజేయు మని పరమాత్మ సెలవిచ్చియున్నాడు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే జ్ఞానయోగో
నామ చతుర్థోధ్యాయః

సంపూర్ణః

గూడ ఉండవలయును. గృహస్థుడు భగవంతునియందు నమ్మకముతో నడుచుకొనిన ఆతని గృహమే తపోవనమై లేక దేవాలయమై విరాజిల్లును. అతడు కామక్రోధముల జయించి, భగవంతునిభజించినచో కష్టములనుండివిముక్తి పొందనగును. శ్రీమన్నారాయణుని పాదారవిందములు గట్టిగా పట్టుకొని వదలరాదు.

తత్త్వవేత్త లక్షణములు :—

శ్లో. 8 & 9:– **Whatever you do and wherever you are, you must know that He is the Lord of all sensory organs and without His will even a blade of grass does not move. It is He that ;is directing every movement of this body.**

భగవంతుని ఆజ్ఞ లేనిదే గడ్డిపోచగూడ కదలదు. నీవెచటనున్ననునేపని చేయుచున్ననుఆయనవలననేజరుపబడు చున్నవనుట మరువకుము.

శ్లో. 11—కర్మయోగులు ఫలాపేక్ష వదలి మనస్సుతోఇంద్రియములతో పనిచేసినఆత్మశుద్ధిపొందుచున్నారు.

శ్లో. 12:—ఇంద్రియనిగ్రహముకలిగినఫలాసక్తి లేక కర్మానుష్ఠానముచేయువారు యుక్తులు, అనగా యోగముతో కూడినవా రగుచున్నారు. ఫలాపేక్ష పోగొట్టుకొనజాలనివాడు సంసారబంధములో కట్టుబడుచున్నాడు. ఆత్మ – పరమాత్మ విచారణ చేసినవాడు తొమ్మిది ద్వారములతో గూడుకొన్న యీ శరీరములో సుఖముగా నుండును.

నుండియు తామరాకుపై నీటిబొట్టువలె, అంటి అంటనట్లు సంసారము చేయవలయును. మానసిక సన్న్యాసము అందరికి ముఖ్యమే. కొన్ని జాతులవారికి బాహ్యసన్న్యాసము విధింప బడినది. i.e. జాతులలో బ్రాహ్మణులకు, ఆశ్రమవాసులలో యతులకు; స్త్రీలలో వితంతువులకు, దానిని విధించినారు. బ్రహ్మచారికి తాంబూలము, సన్న్యాసికి ధనము, దొంగతనము చేసినవానికి ఆశ్రయము ఇచ్చినవారు నరకము పాలగు చున్నారు అని గ్రంథములు చాటుచున్నవి.

గృహస్థునకును స్వార్థత్యాగ మవసరము. Read Bhaktiyoga of Aswini Kumar Dutt. Bahya Sanyasam imposes certain restrictions on the person and may later on convert him into a real bhakta (S. 3) Look upon all things alike.

అశ్వనీకుమారదత్తువలన రచయింపబడిన "భక్తియోగము" చదువనగును. బాహ్యసన్న్యాసము వలన శరీరము కొన్ని కట్టుబాట్లకు లోనై చివరకుభక్తి కుదురవచ్చును.

శ్లో. 4 & 5:— Both asrams give Moksha provided you act properly. The element of self-denial or renunciation must exist in the Grihasta also. If a Grihasta has got faith, his house is a tapovanam or a temple of God. He must conquer Kama, Krodha, and worship God and then he can conquer all difficulties. Catch hold of God's feet.

ఈ రెండు ఆశ్రమములలోకూడా చక్కగా నడచుకొనిన మోక్షము కలుగును. స్వార్థత్యాగము గృహస్థునికి

లేదు. జీవునికి అజ్ఞాన మనే ఆవరణమును తీసివేసిన యెడల ఆత్మకు భక్తి కలుగును.

S 16. Gnanam is not anything which can be acquired from outside but it is to be manifested from within. It is always latent in the Atma, and "Karma anustanam" and Bhakti dispels the clouds of agnanam surrounding the Atma as a result of the Karma accumulation in the several previous births.

జ్ఞానము వెలుపలనుండి మనము సంపాదించగల వస్తువు కాదు. అది ఆత్మయం దిమిడియున్నది. భక్తివలనను కర్మానుష్ఠానము వల్లను, పూర్వజన్మ కర్మలవలన కలిగిన అజ్ఞానాంధకారము వీడిపోయిన పిదప అది వికసించును.

పాపకర్మ పోగొట్టుకొన వలయును. అర్జునుడు దానిని కొంత దారాపుత్రాదులకు పంచిపెట్టెద ననగా, దాని కెవరు చేసినకర్మ వారే అనుభవింప వలయునని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ చెప్పెను. e. g. వాల్మీకి వృత్తాంతము. మన పాపపుణ్యములను దారాపుత్రాదులు అనుభవించరు. ధర్మశాస్త్రములు భర్త పుణ్యములో భార్యకు సగము అనియు, ఆమె పాప మంతయు భర్తకుచెందుననియు, పిల్లల పాపములన్నితండ్రికిచెందుననియు చెప్పుచున్నవి. దీనికి సమన్వయము ఏ మనగా - భార్యకు జ్ఞాన మార్గము గల్గుటకై వ్రతములకు, పూజా పునస్కారములకు అవకాశము ఏర్పరచుట భర్త విధ్యుక్తధర్మమై యున్నది. ఆమెను కేవలము భోగపదార్థముగా నెంచుట కడు హేయము. అట్టి సౌకర్యములు చేయని యెడల ఆమె పాపములకు భర్త

శ్లో. 13:—ఫలాపేక్ష వదలి పరమాత్మను ధ్యానము చేయువాడు ఈ శరీరములో సుఖముగా నుండును. ఈ శరీరము ఒక పట్టణముమాదిరి. దానికి తొమ్మిది ద్వారములు. అందు జీవుడు కాపురము. జీవుడు వేఱు. శరీరము వాని కవచమని అందలి తారతమ్యము తెలుసుకొనవలెను

The more you indentify with the body, the greater you will have to suffer. The greater the detachment, the greater will be the joy.

—Swami Vivekananda.

ఈ శరీరమే నీవని భ్రమపడు నంతవఱకు, కష్టమధికమగు ననియు, ఈశరీరము వేఱు, నీవు వేఱని గుర్తెఱిగి నిస్సంగుడవై చరించినకొలది ఆనందమతిశయించుననియు వివేకానంద స్వామి వ్రాసియున్నాడు.

శ్లో. 14:—సుఖదుఃఖములు రెండు సమానముగ అనుభవించవలయును. సుఖము వచ్చినపుడు నీమహిమవలననే యని అనుకొనరాదు. దుఃఖము వచ్చినపుడు భగవంతుని దూరరాదు. కష్టసుఖములు ప్రాచీనకర్మను అనుసరించి వచ్చును. కనుక దేవుని దూషించుట తప్పు. సుఖము జీవుని వలన, కష్టము భగవంతునివలన కలుగును అనుకొనువారు మూఢులు. పరమాత్మను భజించిన కర్మ అనుభవించుటలో కష్టము తప్పును గనుక భక్తి అవసరము.

శ్లో. 15:—పరమాత్మ వారివారి కర్మనుబట్టి కష్టసుఖముల నిచ్చుచున్నాడు. కాని ఆయనకు ఎట్టిపక్షపాతము

that this sloka refers only to Bhavadwaitam and not to Kriyaadwaitam. What Sree Krishna says is "సమదర్శిన" not "సమవర్తిన" In this work - a day world the principle of "అంతాబ్రహ్మము" cannot be pushed to the length of destroying Varnasrama-dharma, వ్యవహారపుపట్లగృహస్థులుఅందఱినిసమానముగా చూచుటకువీలు లేదు. e. g. A man cannot look upon or treat his wife, daughter, and daughter-in-law alike. ఒక మానవుడు భార్యను, కూతుని, కోడలిని, ముగ్గురిని ఒకమాదిరి చూడజనునా?వీలు లేదు. కానిఎవరికీ హానిచేయకూడదు. All that Sankara said was that a chandala who has atmaqnanam is equal to his Guru. You may do all social service consistent with Varnasrama-dharma.

ఈ శ్లోకము జాతిమత వివక్షత లేకుండ విందుల నాచ రించుటకును, వర్ణాంతర వివాహముల నొనరించుటకును, ప్రమాణమని కొందఱుదురభిప్రాయపడుచున్నారు. శ్రీశంకరా చార్యులవారు మున్నగు వ్యాఖ్యానకారులు ఈ శ్లోకము భావాద్వైతమును మాత్రము సూచించుచున్నది కానిక్రియా ద్వైతమును సూచించుటలేదనియు శ్రీకృష్ణుడు "సమదర్శన" (అనగా అందఱిని సమముగా చూడవలయును) అని చెప్పి యున్నాడు గాని "సమవర్తిన" అందఱిపట్లసమానముగావర్తించ వలసిన దని చెప్పియుండ లేదనియు, మనకు విశదపరచి యున్నారు. "అంతాబ్రహ్మము" అను దానికి జాతిమత వివ

జవాబు చెప్పవలసి యుండును. బిడ్డలకు తల్లిదండ్రులు చిన్న ప్పటినుంచి దైవభక్తి, పెద్దలయందు భక్తి, సత్ప్రవర్తన అలవాటు చేయవలయును. లేనిచో వారు దుష్టులయినచో ఆపాపమును తల్లిదండ్రులుకర్మలోపమువలనఅనుభవించెదరు. అహంకార మమకారములు వదలి ఫలాపేక్షలేక కర్మచేయు వాడు అంతఃకరణ శుద్ధివలన జ్ఞానము చెందును.

శ్లో. 18:—జ్ఞానము వచ్చినవాని లక్షణములు ఏవి? ఇది చాలా కఠినమైన శ్లోకము. బ్రాహ్మణజన్మయుత్తి, వేద పురాణములు చదివి వినయ సంపన్నత కలిగిన బ్రాహ్మణుని, పరమ పవిత్రమైన పరోపకారమునకై సృష్టింపబడిన ఆవును, చతుష్పాదజంతువులలో పెద్దదిఅయినఏనుగును(రాజసమైనది) తామసమైనటువంటి కుక్కను, కుక్క మాంసము వండుకొని తిను పరమ తామసియైన చండాలుని, ఈ యయిదుగురినిసమ ముగా గమనించువాడు జ్ఞాని. వ్యాఖ్యానకారులు భావాద్వై తమేకాని, క్రియాద్వైతము కాదని వ్రాసియున్నారు.అనగా పరిపక్వమైన భక్తులకు, జ్ఞానులకు వీటి అన్నిటియందు భగ వంతుడు కనపడు చుండునని అభిప్రాయము. కబీరు కుక్కలో రాముని, త్యాగరాజు చీమలలో దోమలలో బ్రహ్మను, రామ కృష్ణపరమహంస చేపలో ఆనందమయ మాతను జూచిరి. ప్రతిమానవుడు తన వర్ణాశ్రమధర్మములకు విరుద్ధముగానడువ కుండ అంతా సమానమే అని చూచుకొనవలయును.

Some wrongly construe this sloka as an authority for cosmopolitan dinners or intercaste marriages. Sankara and other commentators said

రెంటిని ఒకే మాదిరి స్వీకరించును. సుఖము వచ్చిన సుప్పొంగడు, దుఃఖము వచ్చిన క్రుంగడు.

శ్లో. 22. The mind or atma should not be influenced by pleasure or pain. These are all external. The person who realises this, realises Brahma and Atma sukham. The fruits that are obtained from the sensory organs consist of only one part pleasure and ninety nine parts pain.

The whole world if weighed in the balance will be found wanting. So a Gnani does not allow his mind to be swayed by worldly pleasures.

జ్ఞాని అహంకార మమకారములవదలికష్టమువచ్చినను సుఖమువచ్చినను నిర్వికారముగా నుండును. ప్రపంచములో సుఖ మనుకొనునది బాహ్యేంద్రియములకు చెందినదే కాని, ఆత్మకు చెందినదికాదు. మరియు దానియందు సుఖము ఒక పాలు, కష్టము తొంబది తొమ్మిది పాళ్ళు.

శ్లో. 23. That person, who in this very life, conquers Kama, Krodha, and restrains himself from their evil effects is a true yogi. ఈ జన్మయందే కామ క్రోధాదుల అరికట్టినవాడు నిజమైన యోగి.

శ్లో. 24. The person who attains this state of mind attains moksha. అట్టి ఆత్మానుభవము కలవారికి మోక్షము కలుగును.

క్షతలేక వర్ణాశ్రమధర్మముల త్యజించి మెలగవచ్చుననిఅర్థము చేయుట కేవలము వితండవాదము. ఒక మానవుడుతనయింటి లోని వారి నందఱిని సమముగా చూచుటకు వీలులేదని పైన గమనించియున్నారము. శంకరాచార్యులవారు చెప్పినది యే మనగా ఆత్మజ్ఞానము గలిగిన చండాలుని గురువుతో సమాన ముగా చూడవచ్చును. అంతియేకాని మఱియొకటికాదు. కనుక స్త్రీ పురుషులెల్లరు వర్ణాశ్రమధర్మబద్ధులై మానవ సేవ చేసి లోక కళ్యాణమునకు తోడ్పడవలయును. మానవ సేవయే మాధవసేవ.

శ్లో. whoever looks upon all beings as equal realises Brahma, gets freedom from births and deaths.

ఈశ్వరసృష్టిలోని సమస్త జీవరాసులను సమదృష్టితో జూచువానికి బ్రహ్మసాక్షాత్కారము గలిగి జననమరణముల నుండి విడుదల కలుగును. "The sun shines even on the wicked" Seneca, సూర్యుడు తన రశ్మి అందరిమీద ప్రసరింప చేయుచున్నాడు.

శ్లో. 20. The person who concentrates his mind upon Him, gives up ahamakara, mamakara and takes both success and failure with equanimity, will never be elated by success or depressed by failure. అహంకార మమకారముల వదలి భగవంతునియందు చిత్తము నిలిపినవాడు సుఖదుఃఖముల

సమస్తదేవతలు పొందు హవ్యకవ్యఫలములు వారు నాకు చెందచేయవలెను. సర్వభూతములను కాపాడువాడను నేను ఈసంగతి గుర్తెఱిగి జ్ఞానము పొంది వర్ణాశ్రమ ధర్మము నెర వేర్చుము. శాంతిని బొందుము అని వాక్రుచ్చియున్నాడు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మసన్న్యాస
యోగోనామ పంచమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

శ్లో. 25. Rishis persons who do not commit any sin, persons who do not doubt, persons who conquer the sensory organs and look upon all the beings in the world pulsating with life as equal attain moksha. ఋషులు, పాపకార్యముల జేయనివారును, నిస్సంశయాత్ములును, జితేంద్రియులును, సమస్తకోటి జీవరాసుల సౌఖ్యమునందాసక్తి గలవారును మోక్షము పొందెదరు.

శ్లో. 26 అట్టివారికి మోక్షసుఖ మిహాపరములందు కలుగుచున్నది. The realise moksha not even in the world to be but even now.

ఏ మనుజుడు ఫలాపేక్షవదలి కామక్రోధాదులుఅరికట్టి, మనస్సును పరమాత్మయందు లీనముచేసి శబ్దస్పర్శరూపముల యందు దానిని జొరనీయక, ప్రాణవాయువులను యోగాభ్యాసమువల్ల ముక్కులోపల (ఇదివరలో చెప్పబడిన కుంభక రేచక, పూరకములద్వారా) సంచరించునట్లుచేసిభగవంతుని ఆరాధించుచున్నాడో అట్టివాడు మోక్షము పొందగలడు. అట్టి మోక్షము ఈ దేహమునందును, దేహము విడిచిన పిదపనుకూడ పొందుచున్నాడు. (శ్లో. 27-28).

శ్లో. 29:—పరమాత్మ యెంత చెప్పినను అర్జునునకు మనస్సు నచ్చినట్లు కనబడ నందున, ఏమని సెలవిచ్చి యున్నాడు అనగా, అర్జునా నేను ఎట్టివాడనో నీవు ఎరుగవు. పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము నేను నియామకుడను.

యత్నించువారు. 2. ఆరూఢులు:— Those who have already gone up i. e. ఇదివరకే పైకి పోయినవారు. మొదటి తరగతివారు కర్మ చేయవలయును. రెండవతరగతి వారికి కర్మానుష్ఠానము అవసరములేదు.

శ్లో. 4:— యోగారూఢుడు ఎట్టి వాడనగా - ఇంద్రియార్థము లగు శబ్దాది విషయములందును, కర్మలయందును మనస్సు విడగొట్టి సర్వసంకల్ప సన్న్యాసియైనవాడు.

శ్లో. 5 :— One interpretation :— ఆత్మకు ఆత్మయేబంధువు.

Second interpretation :— జీవునకు పరమాత్మ బంధువు.

మొదటి ఆత్మ = జీవుడు. రెండవ ఆత్మ = పరమాత్మ.

నిన్ను నీవు సంసారములోనుండి లేవనెత్తుకోవలయును. నీకు నీవేబంధువు. నీకు నీవే శత్రువు. మనస్సును ఉపయోగించు మార్గమునుబట్టి అది నీకు బంధువు లేక శత్రువుఅగును. విషయ సంబంధముగల మనస్సు శత్రువు. నిర్విషయమైన మనస్సు మిత్రము. ఈ అభిప్రాయమే 6 వ శ్లోకమందు చెప్పబడినది. బయటివిషయములలో పోవు ఇంద్రియములతో నేకీభవించిన మనస్సు విరోధి. ఇంద్రియముల జయించిన మనస్సు మనకు మిత్రుడు. ఇంద్రియములను మనస్సును గుప్పిటనుంచుకొనవలయును. ఇంద్రియములు మనస్సునకు తాబేదారులు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

6 వ అధ్యాయము

ఆత్మసంయమయోగము

(ధ్యానయోగము)

శ్లో. 1:—ఎవడు ఫలాపేక్షకోరకుండా కర్మచేయునో వాడు సన్న్యాసి, యోగి అనిపించుకొనును. కర్మచేయుటవలన కర్మయోగియు, ఫలాపేక్ష వదలినందువల్ల సన్న్యాసియు అగును. అగ్నిహోత్రమువదలి నంతమాత్రమున సన్న్యాసి కాడు. కొందఱు వ్యాఖ్యానకారులు, అగ్ని అనగా భార్య అని చెప్పుదురు. (ఛాందోగ్యోపనిషత్తులో స్త్రీ అగ్నియని చెప్ప బడియున్నది.) గనుక వీరు చెప్పే ప్రకారము భార్యను వదలి నంత మాత్రమున సన్న్యాసి కాడు. వివాహము కాకపోయి నను స్త్రీ వాంఛ ఉన్నవాడు గృహస్థుడే.

శ్లో. 2:— దేనిని సన్న్యాస మని చెప్పెదరో అదే యోగము. పరమాత్మకు సంతోషము కలిగించునదియేకర్మ. అదియే మోక్షము కలిగించునది. 'ఏయ్యది పరమాత్మ విష యము తెలుపునో అదియే విద్య.'

శ్లో. 3:— మనుజులు రెండురకములు. 1ఆఱురుక్షులు Those who aspire to go up, i. e. పైకి పోవలయునని

వలయును. ధ్యానయోగముతో కూడిన కర్మయోగమే ఉప యోగపడును. ధ్యానయోగము చేయునపుడుఒంటరిగానుండి. మనస్సు క్రమముగా భగవంతుని తట్టు త్రిప్పవలయును. ఇత రులవలన నేమి పుచ్చుకొనకూడదు.

శ్లో. 11-13. దీనికి పూర్వాంగములు:— 1. స్థలము శుద్ధిగా నుండవలయును. ఒక వ్యాఖ్యానకారుని ప్రకారము మంచి యిరుగు పొరుగు చూడవలయును.

2. స్థిరమగు ఆసనమున కూర్చొనవలయును. సరిగా కూర్చొనకపోయిన మనస్సునకు విక్షేపము కలుగును. ఏకాగ్రత ఉండదు. యోగగ్రంథములలో కొన్నిటిలో 64 వేలు, కొన్నిటిలో 96 వేల ఆసనము లని చెప్పియున్నారు. అందఱికి సులభసాధ్యమైనది పద్మాసనము. ప్రదేశము మిక్కిలి యెత్తుగా నుండకూడదు. పల్లముగా నుండకూడదు.

3. ఆసనమునకు "చేలాజిన కుశోత్తరము" **They must be taken in the reverse order.** వీనిని తల్ల క్రిందులుగా అర్థము చేసుకొనవలెను. ముందు పఱచవలసినది దర్భ. దానిపైన గృహస్థులయిన జింకచర్మమును సన్న్యాసు లయిన పులిచర్మమును వేసుకొనవలయును. దాని పైన అవసరమైనచో గుడ్డ పఱచుకొనవచ్చును. అట్లు ఆసీనుడై ప్రాణాపానవాయువులను నియమించుకొనవలయును. అందు వలన మనస్సు స్వాధీనమగును. ఈ ప్రకారముగా చేసి మన స్సును ఇహలోక సంబంధమైన విషయములనుండి త్రిప్పి భగ వంతునియందు నిలుపవలయును.

శ్లో. 7:— మనస్సును జయించి కర్మానుష్ఠానము చక్కగా జేయువలయునంటే శీతోష్ణములు, సుఖదుఃఖములను సమానముగా నెంచుకొనవలయును.

శ్లో. 9. జ్ఞాని తొమ్మిది రకముల మనుజులనుసమాన ముగా చూడవలయును. వా రెవరనగా:—

1. సుహృదులు, 2. మిత్రులు, 3. అరి - శత్రువులు, 4. ఉదాసీన,(neutral or indifferent people) 5. మధ్య స్థులు (peace-makers). Even the Holy Bible says "Blessed are the peace-makers for theirs shall be the Kingdom of Heaven", 6. ద్వేషి, 7. బంధువులు, 8. సాధువులు - పరోపకారమైన పనులు చేయువారు, 9. పాపేష్ఠు - పాపకార్యములు చేయు వారు. వీ రందరియందు జ్ఞానిబ్రహ్మభావము చెందును. వీ రందరు నారాయణమూర్తి వేషము లని తెలియవలెను. ఈవిషయము గుర్తెరిగినవాడు అపకారికికూడా ప్రత్యుపకారము చేయడు. జీవకారుణ్యము, భూతదయ, పశ్చాత్తాపము అట్టివారికి ఎక్కువగ నుండును. వైష్ణవ సిద్ధాంతప్రకారము ప్రపంచము యావత్తు పరమాత్మ శరీరము గనుక మనము ఎవరికి హాని చేసినను పరమాత్మకు హానిచేసినవార మగుదుము. (శ్లో. 8) మట్టిపెళ్ళ, రాయి, బంగారును సమముగాభావించవలయును. పరమాత్మస్వరూప మొక్కటియే ప్రయోజనము.

శ్లో. 10. కర్మానుష్ఠానము ఉపయోగించవలయుననిన పరమాత్మయందు మనస్సు లీనముచేసి, యేకాగ్రతతో చేయు

చేసినయెడల మనస్సుకు విక్షేపము కలుగక బ్రహ్మానందము కలుగును. మనస్సు స్వాధీనమై పరమాత్మయందే లగ్నమై యుండును. అట్టివారుసర్వకామములయందు అభిలాషతొలగి యోగయుక్తు లగుచున్నారు (శ్లో. 18).

శ్లో. 19-22:—యోగసిద్ధికిలక్షణములు చెప్పబడినవి.

(1) మనస్సుపరమాత్మయొక్క పాదారవిందములలో లీనపరచుట.

(2) దేనికన్న ఎక్కువయిన ఆనందము లేదోఅట్టిది.

(3) ఏ ఆనందము పరమ పరిశుద్ధమయిన బుద్ధితో గ్రహింపనగునోఅయ్యది ఎటువంటిదుఃఖముకలిగినను మనస్సు చలించనట్టి స్థితి పొందుట. దుఃఖసంయోగ వియోగము. యోగము = Separationfrom the contact with misery. you must realise the difference between matter and spirit and that all this misery pretains to the matter alone and be indifferent to woe. That is true yoga. (శ్లో. 23). ఆత్మ నాత్మ వివేకము కలిగి ఈ ప్రాపంచిక దుఃఖ మంతయు శరీరమునకు జెందినదిగాని, ఆత్మకు చెందినది కాదని గ్రహించిదుఃఖము వాటిల్లినను నిర్వికారముగ నుండుట నిజమైన యోగము.

శ్లో. 54: చాల ముఖ్యమైన శ్లోకము. ఎప్పుడయితే ధ్యానయోగములో మనస్సు పెట్టవలెనని సంకల్పము కలుగునో అప్పుడు చేయవలసిన పథ్యము ఒకటి యున్నది. i. e.

శ్లో. 17. దీనికి కొన్ని యుపాంగములు.

మనోనిగ్రహమునకు పథ్యములు:—

(ఎ) చెయ్యకూడనివి (Negative side) :—

1. ఎక్కువ తినరాదు. ఆహార నియమ ముండవలయును. కేవలము ఉపవాసము పనికిరాదు. Too much eating and too much fasting must be avoided.

2. Sleep is the balm of life. Too much sleep should be avoided ఎక్కువగా నిద్రపోరాదు. This is the negative side.

(2) Positive side. చెయ్యవలసినవి:— (1) మితమైనట్టి ఆహారము.

(2) విహారము.

(3) నిద్ర యుక్తము లేక మితముగా నుండవలెను. తిండిలో 1/2 solid, ¼ Liquid ¼ Emptyగానుంచవలయును. Another commentator says "you must be able to get up from food with the same ease as when you sit for food. There should not be that sense of heaviness. Six hours sleep (10 p m. to 4. a m.) is enough for a normally healthy person" కడుపున పట్టునంత వాటిలో (capacity) 1/2 పాలు గట్టిపదార్థములు ¼ పాలు ద్రవపదార్థము స్వీకరించి, శేషించిన ¼ పాలు ఖాళీగా నుంచవలయును. భోజనాత్పూర్వ మెంతచులకనగా ఒక మనిషి కూర్చొనునో భోజనానంతర మంత చులకనగా లేవ వలయును. సాధారణమైన ఆరోగ్యము గలవారికి రాత్రి 10 గం॥ నుండి 4 గం॥ వఱకు నిద్ర చాలును. ఇట్లు

పరమాత్మయొక్క సేవ మనము చేయుచో ఆయన మనలను అన్నివిధముల కాపాడును.

శ్లో. 26-32. ఇట్లు సంకల్పజకామములను పూర్తిగపరిహరించుకొని మెల్ల మెల్లగ మనసును విషయములనుండి త్రిప్పి ధైర్యముతో పరమాత్మయం దుంచవలెను. ఏయేవిషయములందు మనస్సుప్రసరించునో యాయావిషయములన్నింటినుండి దానిని మరలించుటకు యత్నింపవలయును. ఇందువలన యోగి మనశ్శాంతినంది రజోగుణమును పోగొట్టుకొని పాపపుణ్యములను దాటి గొప్ప యానందమునందును. అట్టి యుత్తమస్థితి నందుటకు ప్రప్రథమమున సకల ప్రాణులను తనయందు, తన స్వరూపము నన్నింటియందును చూచి సమత్వబుద్ధి నందవలయును. మరియు పరమాత్మయగు నన్ను అన్నింటియందును, అన్నివస్తువులనునాయందునుచూడవలయును. అట్టివాడుఅన్నివిధముల నాయందేయుండును. వాడు సకల వ్యాపారములను నా పరముగ జేయును. మఱియు నర్జునా! అట్టియోగి సకల ప్రాణులసుఖమే తనసుఖముగను, వారికష్టమే తనకష్టముగను భావించును. "A Sage is one who weeps with those that weep and laughs with those that laugh. i.e. He identifies himself with the Universe" — Swami Vivekananda.

శ్లో. 33-34 ఈ శ్లోకములందు అర్జునుడు పై విషయములను విని యొక ప్రశ్న వేయుచున్నాడు. ఓ కృష్ణా! మనస్సుచంచలమైనది. దానిని స్వాధీనపరచుకొనుటకుగాలిని మూటగట్టుట మాదిరిదుస్సాధ్యమైనది. ఇద్దానికితరుణోపాయ-

సంకల్పమువలన కలుగు ఆశలను పూర్తిగావదలిపెట్టవలెను. కనులు, ముక్కు, చెవులు మొదలగు ఇంద్రియములను మనస్సుతో అరికట్టివేయవలయును.

ఈ శ్లోకముపై రామానుజాచార్యులవారి భాష్యము బహుచక్కగా నున్నది. కామము రెండువిధము లని వారు వ్రాసియున్నారు

Ramanuja's commentary is the best on this sloka.

Kama is of two kinds:—కామము రెండురకములు అవి యేవన:—

1. స్పర్శజ కామములు:—absolute necessities e.g. food thirst, clothing, house. కేవల మవసరమైనవి ఆహారము, నీరు, వస్త్రములు, ఇల్లు మున్నగునవి.

2. సంకల్పజకామములు:— i. e. special likings e. g. (ప్రత్యేక వాంఛలు) చుట్ట, బీడి, పొడుము, కాఫీ మొదలగునవి. luxuries. These contracted habits must be given up for performing Dhyanayoga ధ్యానయోగాభ్యాస మందు వీటిని పరిత్యజించవలయును.

శ్లో.25. పట్టుదలతో మనస్సును నిదానముగా విషయాపేక్షనుండి త్రిప్పి భగవంతునియందు నిలుపవలయును. "లాలయేత్ చిత్తంబాలకమ్" పిల్ల వానిమాదిరి మనస్సును లాలించవలయును ప్రాపంచికవిషయములుదోష భూయిష్టము. లని గమనించిన పరమాత్మయందు మనస్సు లీనమగును.

యోగభ్రష్టుల గతియేమి!" అని ప్రశ్నించెను. (శ్లో 38. 39). అందుకు పరమాత్మ యిట్లు సమాధాన మిచ్చుచున్నాడు: "నాయనా! అర్జునా! అట్టి యోగభ్రష్టులకు ఇహలోకము నందుగాని పరలోకమునందుగాని వినాశమువాటిల్లదు. సుభ కర్మలు చేయువా డెన్నడును దుర్గతి పొందడు. (శ్లో. 40). యోగసిద్ధిని పొందజాలక మరణించువారు యజ్ఞయాగాది క్రతువులం జేసిన వారికిం వలె పుణ్యలోకముల పొంది, అనేక సంవత్సరము లచట నివసించి, తదుపరి సదాచార సంపన్నులైన ధనికుల యిండ్లలో మర్త్యలోకమునందు జన్మించెదరు. అట్లు జన్మించి తమసర్వస్వముపరోపకారార్థమై వినియోగించి తరించెదరు. (శ్లో॥ 41). అథవా, అనగా ఒక వేళ అట్లు కాకున్నను బుదిశాలురైన యోగులయిండ్లయందు వారు జన్మించి, ధనధాన్యసంపదల గాంచకున్నను, భక్తి యోగాభ్యాసములకు అలవడి ముక్తిగాంచెదరు. (శ్లో. 42). ఈజన్మయందు సగముకంటె తక్కువ యోగము చేసినవారు, మొదటితరగతి (ధనికుల యిండ్ల) యందును, [illegible] సగముకంటె నెక్కువ యోగము చేసి భ్రష్టులైనవారు రెండవ తరగతి (బీదలయినట్టి యోగుల యిండ్ల) యందునుజన్మించెదర అని మధుసూదన సరస్వతిగారు వ్రాసియున్నారు.

శ్లో. 44:— అట్టివారు పూర్వజన్మ సువాసన వలన మంచిపనులు చేసెదరు.

శ్లో. 45:— జీవుడు తరించవలయు ననిన అనేక జన్మలు కావలయును.

మేమి? తెలుపవలసిన'దని కోరెను. మధుసూదనసరస్వతి తన వ్యాఖ్యానమం దొక ఉదాహరణ మిచ్చియున్నాడు. ఒకరోగి జాడ్యము నివారణకై అనేక ఔషధముల సేవించి ప్రాణము విసిగి ఒక బైరాగిదగ్గరకు వెళ్ళి తన రోగము నయమగుటకు ఏదైనామందుకలదాయనిప్రశ్నించ, హిమాలయపర్వతముపై గుహలలో నొక మూలిక కలదనియు, దానికి కాపలాయుండు భయంకర మృగములచంపి, ఆమూలిక గొనితెచ్చిన మూడు నిమిషములలో నయముచేయగలననియు చెప్పెను. అనగా చెప్పుటసులభమేగాని, అట్టిపనినిర్వహించుటదుస్తరమనిఅభిప్రాయము. ఈజీవు డనేక జన్మల ఎత్తి ఆ యా జన్మలయందలి అనుభవమువలనకప్పబడియున్నాడు. అందుచేమనస్సుస్వాధీనమందుంచుకొనుమని చెప్పుట సులభమే కానిచేయుటకష్టము.

ఇట్లు అర్జునునిచేత ప్రశ్నింపబడి పరమాత్మ అందుకు శ్లో. 35-36 లో సమాధాన మిచ్చుచున్నాడు. అర్జునా! మనస్సు నిగ్రహించుట కష్టమే. అయ్యది చంచలమే యనుట నిస్సందేహము కాని వైరాగ్యము చేతను, అభ్యాసముచేతను మనస్సునిగ్రహించవచ్చును. అట్లుఅభ్యాసవైరాగ్యములచేత మనస్సు నిగ్రహింపజాలనివారికియోగముఅలవడదు. అర్జునా! సుఖమైనను దుఃఖమైనను "తనయందు నిఖిలభూతములందు నొకభంగి సమహితత్వంబున" బరగు వానికి 23వశ్లోకమందు చెప్పినట్లు యోగము అలవడుటయేగాక 'యోగులలో నెల్ల ఉత్తయు డనిపించుకొనును.' అంతట అర్జునుడు, "హే! ప్రభో! ధ్యానయోగము పూర్తియగుటకు మునుపే చనిపోవుపట్టి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

7 వ అధ్యాయము

విజ్ఞానయోగము

ధ్యానమునకు ముఖ్యకారణము ప్రేమ. ప్రేమయెప్పుడు కలుగుననగా ఒక వస్తువువలన నష్టముకన్న, ఎక్కువ లాభమున్నదని తెలిసినప్పుడు. పరమాత్మకుజీవునకున్నసంబంధము తెలిసినయెడల, కనుపడక పోయినను పరమాత్మను ధ్యానించెదము. ఆ భక్తిని గురించి రెండవ షట్కములో చెప్పబడినది. అందు మొదటి అధ్యాయము విజ్ఞానయోగము.

శ్లో॥ 1:— నాయం దెక్కువ ప్రేమ కలిగి మనస్సు ప్రవేశపెట్టినయెడల, నాసంగతి తెలిసికొనవచ్చును. భక్తివలన జ్ఞానము కలుగునని యర్థము. త్రిమతస్థులు భక్తిఅవసరమని చెప్పియున్నారు. భక్తివలన భుక్తి, జ్ఞానము, ముక్తి కలుగుచున్నవి.

శ్లో. 2:— అర్జునుడు ఏమి అడిగెను అనగా మిమ్ములను భజించి తెలిసికొనకపోతే యేమి ?

జవాబు: నాసంగతి తెలిసికొనిన మానవజన్మ సఫలమగును, తరించును. నా విషయము తెలిసికొనిన నింకను తెలియబడవలసిన విషయము లుండవు.

శ్లో. 46:— తపస్సు చేయువానికన్న, భక్తియోగికన్న, జ్ఞానయోగికన్న, కర్మయోగికన్న, ధ్యానయోగము చేయువాడుత్తముడు. ఇది బహుసులభమైనది. ధ్యానయోగమునందు జాతిభేదము లేదు. ఎట్టి పరికరములు దీనికి అవసరము లేదు. అందువలన ధ్యానయోగిచాల ఉత్తమమైనవాడని శ్రీకృష్ణుడు సెలవిచ్చి యున్నాడు.

1-6 అధ్యాయములతో కర్మషట్కము సంపూర్ణము.

రెండవ షట్కము - భక్తి లేక యుపాసనషట్కము. [7-12 అధ్యా]

మూడవ షట్కము - జ్ఞానషట్కము. [13-18 అధ్యా]

రెండవ షట్కము భక్తిని గురించి చెప్పుటలో నేమి అభిప్రాయమనగా, కర్మకు, జ్ఞానమునకు రెంటికిభక్తి అవసరమని అభిప్రాయము. తలలేనిమనుష్యునిమాదిరి భక్తిలేనికర్మ, భక్తిలేనివిజ్ఞానమునిష్ప్రయోజనములు(దేహళీదీపన్యాయము, కాకాక్షిన్యాయము, ఏకాక్షిన్యాయము), 6 వ అధ్యాయము ఆఖరుశ్లోకములో 7 వ అధ్యాయములోని విషయము theme సూచింపబడినది.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే ఆత్మసంయమ
యోగోనామ షష్ఠోధ్యాయః
సంపూర్ణః

లలో చేసినపుణ్యవిశేషముండినగాని భగవధ్యానముకుదురదు.

శ్లో. 4, 5—నేను చరాచర ప్రకృతిని రెండువిధము లుగ సృష్టించి కాపాడుచున్నాను. రెండు ప్రకృతులు నా స్వాధీనములో నున్నవి. For every material object there are there causes: ప్రతి వస్తువునకు మూడు కారణములు కలవు. (ఏ)ఉపాదానకారణము:—Material cause e. g. Wood for a table. ఒక బల్ల తయారు చేయుటకు కఱ్ఱ కావలయును.

(బి) నిమిత్తకారణము:—a person to handle it. దానిని తయారుచేయు పనివాడుకూడ నుండవలయును.

(సి) ఈశ్వరానుగ్రహము:—i. e. Divine Grace ఇది అన్నిటికన్న ముఖ్యము.

రెండువిధములైన ప్రకృతు లేవనగా, 1. జడప్రకృతి 2. చేతన ప్రకృతి.

1. జడప్రకృతి:—ఎనిమిది రకములు. i. e. పంచ భూతములు (భూమి, ఉదకము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము) కొన్నిటిలో ఒక element యెక్కువగా నుండును. ఇదిగాక అహంకారము, మనస్సు బుద్ధి మొత్తము ఎనిమిది. మొదటి ఐదు స్థూలశరీరమునకు, మిగత మూడు సూక్ష్మశరీరమునకు ముఖ్యములు.

"After knowing which, there will be nothing else which ought to be known" భక్తివలన సర్వజ్ఞత మేర్పడుచున్నది.

శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస జ్ఞానమును ఒక చెట్టుతో పోల్చియున్నాడు. చెట్టునకునీరు వేళ్ళదగ్గఱపోయుచున్నాము. చెట్టు పడగొట్టవలయు నన్న వేరుదగ్గఱ నరకవలయును. జ్ఞానమను చెట్టునకు బ్రహ్మజ్ఞానము వేరువంటిది. జ్ఞాని దానిని గట్టిగా పట్టుకొనవలయును. బ్రహ్మజ్ఞానము గలవారునిరక్షరకుక్షులైనను సర్వజ్ఞులు బ్రహ్మజ్ఞానము, జ్ఞానమున కంతటికి Power-station వంటిది. Brahma Gnanam is the Power-station forall knowledge. శ్రీరామకృష్ణపరమహంస గొప్పజ్ఞానియనుట నిస్సందేహము. ఆయనకు బెంగాలీ యైనను సరిగా తెలియకుండెను.

శ్లో. 3:— అర్జునా! మార్గము సులభము, ఫలము అమోఘము అయినను దీనికొఱకై యెవరో యొకరే ప్రయత్నించుట యేలనగా దానికి కారణము కర్మఫలము.

బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు మూడు మెట్లు.

1. శ్రవణము:— పురాణ, భజనకాలక్షేపము.

2. మననము:— (Recapitulation)

3. నిధిధ్యాపనము:— సందేహములు పెద్దల నడిగి తెలిసికొనుట, అందుపై బ్రహ్మము నిత్యము, జగత్ మిథ్య అని తెలియును.(The 3rd stage is meditation అనేకజన్మ

intra-cosmic and extra cosmic. There is no object in the three lokas wherein paramatma is not to be found."

చరచరాత్మకమైన ప్రపంచములోని వస్తువు లన్నియు నాయందు 'హారములో దారము మాదిరిగా' గ్రుచ్చబడినవి. The words "సూత్రే మణిగణా ఇవ" ఈ పదములు ముఖ్యమైనవి. వానికి నాలుగు అర్థములు. 1. గ్రుచ్చబడినవి అసంఖ్యేయములు. దారము ఒకటి i.e. The creator is only one. వస్తుపరిచ్ఛేదము, దేశపరిచ్ఛేదము, కాలపరిచ్ఛేదము లేకుండ అంతట నొక్కడే పరమాత్మ అని ఒక విషయము గ్రహింపనగును.

2. రెండవ అభిప్రాయము : గ్రుచ్చబడినవి కొన్ని సాత్విక, కొన్ని రాజస, కొన్ని తామస వస్తువులు. అన్నిటికి అతీతుడు పరమాత్మ.

3. ఈ యుపమానములోని మూడవ అభిప్రాయము : పూసలు దగ్గరగా గ్రుచ్చియున్నప్పుడు ఆధారమైనతీగె యెట్టిది అని తెలిసికొనవలయు ననిన, శ్రమచేసి ఆవస్తువులను విడదీసి (Process of elimination) వలన స్థూల శరీరములోని వస్తువులను త్రోసివేసి పరమాత్మను గ్రహించవలెను.

4. I am the connecting link for all the things in the Universe. ప్రపంచమందలి వస్తువు లన్నిటికి సంధానకర్త పరమాత్మ.

శ్లో. 8,9.– Arjuna asked the Lord, how he should be worshipped అర్జునుడు 'పరమాత్మను భజించుట

(1) అహంకారము. ఒక మనుష్యుడునిద్ర నుండిలేచి 'అబ్బా నేను ఎంత మంచినిద్ర పోయి లేచితిని' అను చున్నాడు. 'నేను' అనుటయే అహంకారముయొక్క మొదటి చిహ్నము, or the first manifestation of ego.

(2) మనస్సు—సంకల్ప వికల్పములతో కూడు కొన్నది. (of doubting nature is the mind)

(3) బుద్ధి is the determinative factor చింతించు నపుడు చిత్తము అని పేరు. అంతఃకరణ is the same but these are different factors.

2. చేతన ప్రకృతి:—జడప్రకృతినిప్రేరేపించి పనులు చేయించునట్టి Force (శక్తి)చేతనప్రకృతి = జీవతత్త్వము or spirit. Paramatma has control over both the Prakrities. God has matter and soul in his control and creates the Universe.

But where is God? Is he in the Universe ? Is he somewhere beyond the colour? No. He is every where in this Universe. భగవంతు డెచట నున్నాడు? ఈ ప్రపంచమందున్నాడా? లేక మబ్బుచాటున నున్నాడా? కాదు, ఆయన అంతట నున్నాడు. "ఇందుగల డందు లేడని సందేహము వలదు చక్రి సర్వోపగతుం డెందెందు వెదకి చూచిన, నందందే కలఁడు"అనిప్రహ్లాదుడు చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 7. Like the spider in the web, paramatma is antaryami in the Universe which he has created. He is in it and outside it. He is

ప్రారంభదశ శ్లో. 8_11 లలో చెప్పబడినది. నీటి యందలి దాహము ఆర్పు శక్తి, సూర్యచంద్రాదులలోని వెలుతురు, భూనభోంతరాళములయందలి శబ్దము, యోధుల యందలి శౌర్యసాహసములు, సువాసన ద్రవ్యములోని పరిమళము, తియ్యని వస్తువులలోని మాధుర్యము,అగ్నియందలి తేజస్సు, విద్వాంసులయందలి పాండిత్యము, తెలివిగలవారి యందలి మేధాశక్తి – వీటి యన్నిటియందు భగవంతుడున్నాడని గ్రహింపుము. వేయేల? ప్రతివస్తువులోనుండెడిచైతన్యము భగవంతుడే యని చెప్పనగును. "పరమాత్మలేని వస్తువు, పరమాణువు లేదు వంశపావన వింటే" అని భాగవత మందు చెప్పబడినది. అయినను ప్రారంభదశలో నొక చెడువస్తువు చూపి అందు భగవంతు డున్నాడని తెలిపిన మనస్సు అంగీకరించదు. వానిని భజించుటకు అంగీకారము పొడమదు. భక్తి పరిపక్వమైనవారికి మంచి చెడుగులయందు భగవంతుడు కావ వచ్చుచుండును. ఏసుక్రీస్తు కుక్క_కళేబరమున భగవంతుని గాంచెనని చెప్పబడియున్నది. సూర్యుడు ప్రపంచమందలి వస్తుసముదాయ మంతటను, సత్పురుషులు దుర్మార్గులు అనెడి విచక్షణలేక ప్రసరించుట చూచుచున్నారముకదా! అట్లే మంచివస్తువులు, చెడు వస్తువులు అన్నిటియందు పరమాత్మ యున్నాడని గ్రహింపనగును. కాని మనలను మాయ ఆవరించి యుండుటచేత దీనిని తెలిసికొనజాలకున్నారము.అదిసాత్త్వికి, రాజసిక, తామసిక మాయ యని మూడు విధములు.

యెట్లు?' అనిఅడిగెను. 'ప్రతివస్తువునకు గౌరవము కలిగించెడి ముఖ్యమైన భాగములలో పరమాత్మ యున్నట్లు ఆరంభమున భజించవలయును.' అని కృష్ణుడు జవాబు చెప్పియున్నాడు.

Initial stage—This is essence of slokas 8 to 11. Believe that the quailty of quenching thrist in the water is God; the light in Sun and Moon is God, so also the sound emanating from the space element, the heroism of warriors, of fragrance in things, smelling sweet, in fire, in the minds of the learned and intelligent. *The life principle in all things,* **is** *God.* God exists in all other things also but the human mind in the initial stage cannot make any bad thing, the object of devotion. Christ realised Divinity in the carcass of a dog.

God exists in legitimate desire and love and in the physically strong and wealthy who use their strength or wealth to help others. ఈ యుపాసన సిద్ధి చెందగనే పరిపక్వమైన అన్నిటియందు పరమాత్మ నిర్లేపుడయి యున్నాడని అర్జునునకు తెలియునని కృష్ణుడు చెప్పియున్నాడు. The sun's rays shine on all objects pure and impure. Similarly Paramatma is every where in all objects good and bad. This is the final stage of Bhakti.

God is every where but he can't be seen as our eyes are covered with maya.

Every Jiva is covered by three gunas(Satvic, Rajasic and Tamasic, i. e maya, so he is not able to see.

బరచియున్నాడు. ఒక ఘోషాస్త్రీని ఆమె పెనిమిటి, కుమా-
రుడు ఇద్దరు చూడవచ్చును. వీరిద్దరిలో కుమారుడే గొప్ప.
ఏలనన అతడు తల్లిదగ్గరకు వెళ్ళవలయు ననినచో నెకాయకీ
అంతఃపురములోనికిపోవచ్చును. పెనిమిటి వెళ్ళవలయుననినచో
ముందుగా కబురు పంపి అటుపైన లోనికి వెళ్ళవచ్చును. జ్ఞాని
పెనిమిటివంటివాడు. భక్తుడు కుమారునివంటివాడు. జ్ఞాని
యందు కొంత అహంకారము గలదు. తన తెలివితేటలవలన
ముక్తిపొందగల నని అత డనుకొనును. భక్తు డట్లుగాక శ్రీమ
న్నారాయణమూర్తి పాదారవిందములే తనకు ముక్తిదాయ
కము లనెడి దృఢవిశ్వాసముతో భగవంతుని ప్రార్థించు-
చుండును.

జ్ఞానమార్గము:— మానవునికి 'మర్కటకిశోరన్యా-
యము వంటిది. అనగా కోతిపిల్లతల్లికడుపు నెంతజాగ్రత్తగా
పట్టుకొనునో అంతక్షేమముగ నుండునేకాని తల్లిపిల్లక్షేమము
తనపై నున్నదని గ్రహించదు. అట్లే జ్ఞాని తన క్షేమమును
తానే వెతుకుకొనవలయును. భగవంతుని పూచీ లేదు.

భక్తిమార్గము:— "మార్జాల కిశోరన్యాయము"
వంటిది. పిల్లి తన కూనలను తాను నోటితో కరుచుకొనిపోయి
కాపాడుచున్నది. అట్లే భగవంతు డను పిల్లి భక్తులను
కూనలను కాపాడుచున్నాడు.

Suddha Maya is protecting bhaktas and gnanees. Asuddha maya is troubling the jivas. The palm is given to bhaktas for the gnani goes

శ్లో. 14:— what is maya ? మాయ యనునెట్టిది? అనగా అది నా క్రీడకు ఆస్పదమైనది. అదినాశక్తివిశేషము. దానిని దాటుటకు శక్యముకాదు. నీకు కనపడకపోవుటకు కారణము లేమనగా నీ నా సందున మాయ అను జవనిక (Screen) ఉన్నది.(Screen) జవనిక జీవులకు ప్రతిబంధకమే. గాని, పరమాత్మకు ప్రతిబంధకము కాదు. పరమాత్మకు మాయ లోబడియున్నది. త్రాచుపాములోని విషము పాముకు చెఱుపు చేయదు. బురదలోని పురుగుకు బురద చెరుపు చేయదు. మాయ పరమాత్మయందు లీనమైనది. పరమాత్మకే గాక పూర్తిగా భగవంతుని నమ్మి భజించువారికి, భాగవతోత్తములకు మాయ ప్రతిబంధకము కాదు.

Ramakrishna says that Maya does not obscure the vision of gnanis and bhaktas. He gives an example. A ghosha woman can be seen by two males viz.,her husband and son.The son is greater of the two, for the son can enter in at any time but the husband's privilege is limited as he must send previous intimation to enter the zenana. Gnani is similar to the husband and bhakta is similar to the son. Gnani has got an element of ahamkara and realise upon his intellectual conviction to attain mukti, while the bhakta has got implicit faith and goes on worshipping Him.

శ్రీరామకృష్ణపరమహంస జ్ఞానులకు భక్తులకు మాయ ప్రతిబంధకముకాదని కొన్నియుదాహరణములద్వారా తెలియు

కాపాడుకొనవలయునని బయలుదేరెను. ప్రవాహము అంత కంత ఎక్కువగుటచే, ముందర పిల్లలను,తదుపరిభార్యను పరిత్యజించి తనప్రాణముదక్కిన జాలునని నారదు డెట్టకేలకు బయల్పడి, తన ఆలుబిడ్డల గోల్పోయి, తానుబ్రతికియుండుట నిష్ఫలమని దుఃఖించుచుండెను. శ్రీకృష్ణుడు నారదుని భుజముపై చేయివేసి తట్టి, 'నారదా! మంచినీటికి వెళ్ళి అరగంట సేపెందుకు ఆలస్యము చేసితి' వని యడిగెను. నారదుడు విస్మయమంది "హే ప్రభో! నాకు కొన్ని సంవత్సరములు గడచిన ట్లగుచున్నది" అని తనకు గలిగిన సుఖదుఃఖముల వివరించెను. అదియంతయు మాయ యిట్టి దని దృష్టాంతపూర్వకముగా నారదునికి తెలియపరచుటకు తానొనర్చిన చిత్రమని తెలియజేసెను. దీనినిబట్టి మనము గ్రహించవలసినది యేమనగా ఈజగమంతయు ఒక కలవంటిది. ఈప్రపంచమందు లేనిది యున్నట్లు, ఉన్నది లేనట్లు మాయాంధకారమువలన కన్పట్టుచున్నది. శంకరాచార్యుల వారు వివేకచూడామణి యందు—"సన్నాప్యసన్నా ప్యుభయాత్మికానో" అనివ్రాసి యున్నారు. ఈప్రపంచ మున్నదా లేదా అని చెప్పుటకు వలను పడదు. పసిబిడ్డల నుయ్యాలయందుంచి వారిని నిద్రపుచ్చుటకై పాడెడి జోలపాట "చుచ్ ఉల్లుల్లాయి" ఈ ప్రపంచమంతయుమిధ్యయనియు ఈ ప్రపంచమందు సుఖము లేదనియు దృఢపరచుచున్నది.

ఈ మాయను జయించుటయెట్లని, భగవంతుని పాదారవిందముల గట్టిగా పట్టుకొని ఆయనను భజింపుము. అంతకన్న

on wasting all his time in intellectual research which may not be finished in this lifetime. Bhakta attains moksha earliar in a more easier fashion.

మాయ రెండురకములు-శుద్ధమాయ, అశుద్ధమాయ అని. శుద్ధమాయ జ్ఞానులను, భక్తులను కాపాడుచున్నది. వారిద్దరిలో భక్తులకే అగ్రస్థాన మివ్వబడినది. జ్ఞాని తన కాలము యావత్తు పరిశోధనయందే వెళ్ళబుచ్చును. ఒక్కొకపుడు పరిశోధన ముగియకమున్నె ప్రాణముపోవుట తటస్థించ వచ్చును. భక్తివలన మోక్షము పొందుట అంతకన్న బహు సులభమైనట్టి మార్గము.

బ్రహ్మేంద్రాది దేవతలు, నారదాది మునులుగూడ శ్రీవిష్ణుమూర్తియొక్క సంకల్పమాత్రమున నేర్పడినట్టి మాయను జయింపజాలకుండిరి. నారదుని వృత్తాంత మిచట గమనించనయ్యెడిని నారదుడు మాయ యెట్టిదని శ్రీకృష్ణుని ప్రశ్నించ ఆభక్తుని కృష్ణుడు కొండొకదూరము గొనిపోయి, త్రాగుటకు మంచినీరు తెమ్మని అతనిని పంపెను. శ్రీకృష్ణుని మాయవలన నెచటచూచినను జలమున్నను' నారదునికంటికి చటను మంచినీరు కానరాలేదు. అచట నొక చిన్నపిల్లను చూచి, ఆమెయందు మోహాపరవశుడై, నారదు డామెను వివాహమాడి సంతానమును బడసి అచట శ్రీకృష్ణుడు తనను మంచినీరు తెమ్మని పంపినది మరచి, హాయిగా కాలముగడుపుచుండెను. కొన్ని సంవత్సరములు గడచిన తరువాత పెద్దవరద వచ్చినందున భార్య పిల్లలను తీసుకొని, వారలనేతీరుగానైనను

Vivekananda says "Maya is statement of facts for which no reason can be assigned" మనము 'దీని కిది కారణము' అని చెప్పజాలని విషయము లెల్ల మాయ యని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 15. అర్జునా! మహాపాపులు నన్ను భజించరు. భజించనివారు పాపులు వారు నాలుగు రకములు.

(1) మూఢులు పరమ = అజ్ఞానులు.

(2) నరాధములు = పాపభీతి లేక జీవించువారు.

There are leopards, cheetas and serpants among men. మానవులలో పెద్దపులులు, చిరుతపులులు, పాములు వీనిని బోలినవారున్నారు.

(3) చదువుకొన్న పాపులు e. g. Ravana and Hiranayakasipa. రావణుడు, హిరణ్యకసిపుడు ఈ తరగతి వారు. వారి జ్ఞానమును మాయ దొంగిలించినది.

(4) రాక్షసస్వభావము కలవారు.

శ్లో. 16 భజించు పుణ్యాత్ములు నాలుగు రకములు.

1. ఆర్తులు: ఏదో దుఃఖమునకు లోబడి యున్నవారు. వారిలో పుణ్యాత్ములు.

2. జిజ్ఞాసువులు : పరమాత్మ యెట్టివాడో తెలిసికొన కోరువారు.

3. అర్థార్థి: ద్రవ్యము కోరువారు, వీరిలో పుణ్యాత్ములు.

4 జ్ఞానులు : వీరిలో పుణ్యాత్ములు.

వేఱుమార్గములేదు. భగవంతుని భజించుటకుజాతిమతభేదము లడ్డుతగలవు. రైలుబండిలో అన్నిజాతులవారు ఎట్లెక్కెదరో, అట్లే యెల్లరు జాతిమత వివక్షతలేకుండ భజనచేయవచ్చును.

The only way to conquer Maya is to catch hold of my feet and worship me. మామేవ - the అవ్యయమ్; ఏవ gives one meaning as it is read in conjunction with one word. మామేవ = నన్నే = me alone and not other deities, యు ఏవ = ఎవరైనను = any person irrespective of caste, creed or sex (Chap I. S. 33 & 34). A persons can worship Him as they can travel in the train. ప్రపద్యంతే ఏవ = whole hearted devotion (e. g. Ramadoss saying "అడుగుదాటి కదలనివ్వను".)You must sacrifice all ahamkara, vanity, kama krodha on the "బలిపీఠం" before you enter a temple "స్వరక్షణే స్వాన్వయం దోషం" అని వైష్ణవగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి. తనమానవ ప్రాణధనములు కాపాడుకొనుటలో తనకు కొంత వఱకు శక్తి కలదని యేమనుష్య డనుకొనునో, వానికి భగవంతుడు స్వాధీనము కాడు.యావత్తుకు ఆయన యేరక్షకుడనిగ్రహింప వలయును.

మాయ ఏవ= మాయలోనుంచియేవిముక్తిచెందును. ఇతరములుకూడ జయించ్చనగును.

తరంతి ఏవ= దాటియేతీరును.

21 శ్లోకము మొదలు: Paramatma says it is undesirable to worship a cosmogony of Gods ప్రత్యేక దేవతారాధనలవలన కోరికలు నెఱవేఱవచ్చును. ఆ దేవత లందఱు పరమాత్మ స్వరూపులు; ఆయన అవయవ విశేషములు. పరమాత్మ యొక్క ఒక్కొక్కశక్తి ఒక దేవతగా ఆరాధింపబడుచున్నది. వారిద్వారా పరమాత్మ మనకు ఆ యా ఫలముల నిచ్చుచున్నాడు. పరమాత్మ వేఱు ఆ దేవత వేఱు అను అభిప్రాయముతో దేవతారాధన చేసిన లాభములేదు. ఆ దేవతలు పరిచ్ఛిన్నమైన శక్తికలవారు. కనుక కేవలము వారిని నమ్మిన లాభములేదు.

These deities are all office-holders or posts of the Almighty. ఆ దేవత లందఱు భగవంతుని తాబే దారులు.

ఏ దేవతను పూజచేసినను భగవంతుడే అని పూజ చేయవలయును. దేవతల ద్వారా పూజచేసిన ఫలము స్వల్పము. భగవంతునే ఆరాధించిన మోక్షసామ్రాజ్యము పొందనగును. దేవతాంతరారాధన పనికిరాదని శ్రీకృష్ణుడు తెలిపియున్నాడు. శివుని వైష్ణవులు పూజచేయవచ్చును. వైష్ణవులు శివుని శ్రీమన్నారాయణునియొక్క మరియొక రూప మని గ్రహించవలెను. (e. g. అప్పయ్యదీక్షితులుగారు కృష్ణదేవరాయనికి విష్ణువును శివునిగాను, శివుని విష్ణువును గాను మార్చి చూపుట.) అన్యదేవతలు పరమాత్ముని అంశము లని అభిన్నభావముతో పూజ చేయవలయును.

శ్లో. ౨౯. అర్జునా! నాకు ఇదివఱకు జరిగినది, జరుగు

ఈనలుగురిలో జ్ఞాని మిక్కిలి శ్రేష్ఠుడు. మొదటి ముగ్గురికి భగవద్భజన కోరికలకు సాధనము. ఆకోరికలుకొనసాగిన పిదప వారి భక్తి నశించును. (After achieving their objects, they give up bhakti) వారు ఫలాపేక్షతో భగవంతుని భజించువారు. వారికి సాధనముకన్న సాధ్య మెక్కువ దేవుని కన్న కోరిక యెక్కువ. జ్ఞానికి సాధనము, సాధ్యము means and end రెండు నొకటియే Devotion for the sake of devotion. He worships God always without asking for any fruit. జ్ఞాని యెట్టి ఫలముల కోరక భగవంతుని యెల్లప్పుడు భజించుచుండును.

శ్లో. 17 ఈ నలుగురిలో జ్ఞాని యెక్కువగా నా ప్రేమను చూరగొనును. జ్ఞాని నాఆత్మకుసమానము. మొదటి ముగ్గురును నాశరీరమునకు సమాను లని అర్థము అని టీకాకారులు వ్రాసియున్నారు.

శ్లో. 19 జ్ఞాని కావడ మనగా అర్థమేమి? అనేక జన్మ లెత్తి, కడపటి జన్మలో అది కలుగును. అంతాబ్రహ్మమయము అని యెరుగుట. He must be a male among males and female among females. He alone is a true gnani. సర్వము వాసుదేవ మయమని గ్రహించుట జ్ఞానము.

శ్లో.20. అర్జునుడు కృష్ణపరమాత్మను "ఏల అందఱు నిన్ను కొలువరు? అన్యదేవతల నేల కొలచెదరు? అని అడుగగా, ప్రారబ్ధకర్మ మని పరమాత్మ సెలవిచ్చెను.

శరీరసంబంధ మున్నంతవఱకు పై మూఁడుకష్టములకు లోను కావలసినదే.

శ్లో. 29, 30 ఎవఁడయితే శరీరప్రాప్తిలేకుండ చేయవలయునని నన్ను కోరునో, వాఁడు (1) బ్రహ్మ, (2) కర్మ, (3)అధిభూతము, (4)అధియజ్ఞము, (5)అధ్యాత్మము, (6)అధిదైవము, (7) ప్రయాణకాలములో నన్ను స్మరించుట — ఈ యేడు సంగతులు గుర్తెఱుంగవలెను. ఈ యేడుమాటల వివరము 8 వ అధ్యాయములో చెప్పబడినది. అందు 1, 2 శ్లోకములు ప్రశ్న, మిగత 26 శ్లోకములు జవాబు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే విజ్ఞాన
యోగోనామ సప్తమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

చున్నది, ముందు జరుగనున్నది తెలియును. కాని జీవుడు ఎంత గొప్పవాడైనను నా సంగతిమాత్రము తెలిసికొనజాలడు.

శ్లో. 27–28 పుణ్యకర్మలను అనుష్ఠించి పాపమును పోగొట్టుకొనవలయును. అంతర్జ్వరము ఉన్నంతవఱకు టానిక్ (tonic) పట్టదు. పుణ్యకర్మానుష్ఠానమువల్ల పాపము నిర్వీర్యము చేసికొనినవాడు సుఖ దుఃఖములు, మానావమానములు, జయాపజయములు అను ద్వంద్వములలోనునిర్ద్వంద్వుడై, చలించని మనస్సుకలవాడై పరమాత్మను భజించును.

శ్లో. 19. ఏల జనసామాన్యము నన్ను ఇపుడు భజించుట లేదనగా, వారి అనర్థము వారికి తెలియుట లేదు. ముఖ్యమైన అనర్థములు రెండు — ముసలితనము, చావు. ఈ రెండు అనర్థములకును, రోగములకు లోనయిన లక్షణములు కలిగిన పాంచభౌతిక శరీరము లేకుండ చేయుటలసినదని పరమాత్మను భజింపవలెను. రోగము, ముసలితనము, చావు, ఈ మూడు మానవశరీరమునకుఅనర్థకములు.

ఈ మూడు అనర్థములు లేని స్థితిని జీవుడు వెదుకవలయును. In order to attain this there must be harmony between word, thought and deed. (Buddhism emphasises on good conduct-సత్ప్రవర్తన). మోక్షము బడయవలయుననిన – తలచినది చెప్పుట, చెప్పిన ప్రకారము నడచుకొనుట, సత్ప్రవర్తన అవసరము. శరీర సంబంధము తొలించుకొనిన మనముబాగుపడుదుమని గ్రహించవలయును.

(2) అధ్యాత్మము:— బ్రహ్మవస్తువు స్థూల సూక్ష్మ శరీరములతో కలసినప్పుడు జీవుడు అధ్యాత్మము అని చెప్పబడును. subjective side.

(3) అధిభూతము:— కన్ను అధ్యాత్మము; అధిభూతము చూడబడు రూపము.

(4) అధిభూతమునకు, అధ్యాత్మమునకు రెంటికి చేరిక కలిగించు జీవాత్మ అధిదైవము అనబడును.

(5) అధియజ్ఞము:—జీవుడు చేయు కర్మలవలన ఆరాధింపబడు ఈశ్వరస్వరూపము.

(6)కర్మ:—ప్రపంచసృష్టికి, పోషణకు కారణభూతములైన పనులు కర్మ యని చెప్పబడును. వేదశాస్త్రపురాణములనమ్మినవారివారికర్మలను నియమముతో చేయవలయును.

(7) ప్రయాణకాలమందు స్మరణ చాలా ముఖ్యము. Very important i. e. అవసాన కాలము, ప్రయాణకాలము అనుట యెందుకనగా ప్రయాణ మగునప్పుడు మూటకట్టుకొని పోవుమాదిరి జీవుడు చచ్చి యీ శరీరమును వదలునప్పుడు తీసుకొనిపోవు మూట ఒకటి యున్నది. ధనముగాని, పశువులుగాని, భార్యగాని, బంధువులుగాని, యింత జాగ్రత్తగా కాపాడిన శరీరముకాని జీవుడు వదలిపోవునపుడు వెంట రావు. కాని కర్మ the sum total of all physical and mental acts జీవునివెంట పోవుచున్నది. అదియే జీవునివెంట పోవుమూట. ఆమూటకట్టుకొని పోవుటలోపాపములను వదలివేసి, పుణ్యముమూటగట్టుకొని పొమ్మని (Significance) గ్రాహ్యము.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

8 వ అధ్యాయము

అక్షరపరబ్రహ్మయోగము

శ్లో. (1)బ్రహ్మము:—నాశనములేని వస్తువేదోఅది బ్రహ్మము. అద్వైత బ్రహ్మ అనాది. అనంతము. మాయ అనాదియే.గాని అంతము కలది. విశిష్టా - చిత్, అచిత్, ఈశ్వర, ప్రకృతి, జీవుడు, పరమాత్మ, అన్ని అనాది, అనంతములు.

ఆ కాలములోగాని, ఆయుస్సులోగాని,ఆనందములో గాని అన్నిటికన్న గొప్పది బ్రహ్మ అని ఆనందవల్లిలో చెప్ప బడియున్నది.

These are three separate distinct eternal entities. This is common to all three—Vishista-dwaities, Dwaities and Saivites. Soul is greater than this dull dead matter. By gnanam there is the realisation that there is a Sarvagna who is the fountain source of all knowledge i. e. Paramatma or Brahma the highest bliss. ద్వైతాద్వైత విశిష్టా ద్వైత సిద్ధాంతము లన్నిటియందుగూడ, ఆత్మ, పరమాత్మ, జడప్రకృతి మూడు ప్రత్యేకతత్త్వములు. జడప్రకృతికంటె ఆత్మగొప్పది. జ్ఞానమువలన పరమాత్మయొక్క సర్వజ్ఞత్వము, సర్వవ్యాపకత్వము, జ్ఞానమున కంతటికిని ఆయన యుత్పత్తి స్థాన మని తెలియుటవలన బ్రహ్మానందము కలుగుచున్నది.

మొదటినుంచి శ్రద్ధతో చదువవలెను. బాగా చదివినవారు కర్మవలన తప్పిపోవుటకలదు. అందువలనసర్వకాలసర్వావస్థల యందును భగవంతుని స్మరింపుము. నిద్ర చిన్న చావు. పగలు చేసిన పనులు రాత్రి కలలో వచ్చుట యింకొకనిదర్శనము. 'వార్ధకే మునివృత్తీనాం' వయస్సు అయిన పిమ్మటవ్యాపార వాంఛలను ప్రాపంచిక వాసనను తగ్గించుకొనవలయును. భగ వంతునియందు మనస్సు నిలుపవలయును.

Have religion at least as a hobby when you are young and in active service.(Swami Vivekananda). What is hobby in youth will become the main thing in old age. నీవు మంచివయస్సునం దుండి తీవ్రముగా పనిచేయు రోజులలో 'మతము' నొక విలాసవస్తు వుగా నుంచుకొనుము. వార్ధక్యమున నయ్యదిప్రప్రధానముగా నీ కుపకరించును. అని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

ఇప్పటినుండి భగవంతునియందు మనస్సునిలిపిన అవ సానకాలమందు భగవంతుడు జ్ఞాపకమువచ్చు ననునమ్మకము కలదా ? భీష్మునికి శాపకారణమువలన కృష్ణుడు ప్రక్క నున్నను అంత్యకాలములో భగవంతుడు జ్ఞాపకము రాలేదు. గొప్ప భక్తులకు, జ్ఞానులకు అవసానకాలమందు ఏదో కర్మవలన భగవంతుడు జ్ఞాపకము రాకపోయినను, వారిని వదలిపెట్టను – అని పరమాత్మ 'వరాహగీతలో' చెప్పి యున్నాడు. అట్టివారికి ఒక్క మెరుపుమాదిరి నా స్వరూ పము కనుపరచి వారిని నాయందు కరుణాకటాక్షమువల్ల కలుపుకొనెద నని పరమాత్మ అందులో చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 5-6 అంత్యకాలములో జీవుడు శరీరమును వదలి పెట్టునపుడు నన్ను స్మరించుచు ప్రాణము వదలిన మోక్షము కలుగును. "అంత్యే నారాయణ స్మృతిః'' అనిచెప్పబడినది. అట్లు స్మరణము చేయుచు చనిపోయిన తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశ ముండదు.

శ్లో. 6. This contains an important psychological statement. ఈ శ్లోకములో నొక ముఖ్యవిషయము తెలుపబడినది. జీవుడు దేనిని స్మరించుచు శరీరముచాలించునో ఆరీతిగా పునర్జన్మము పొందుచున్నాడు. e. g. జడభరతుని వృత్తాంతము. జింకపిల్ల యందు సర్వసంగ పరిత్యాగి అయిన జడభరతునకు వ్యామోహము కలుగుట, చనిపోవు నపుడు జింకపిల్ల జ్ఞాపకము వచ్చినందున తిరిగి జింకగా పుట్టెను. మాదిగ భక్తుడైన రోహిదాసు పూర్వ జన్మలో గొప్ప బ్రాహ్మణ సన్న్యాసిగా నుండి చెప్పుల స్మరించుచు చనిపోయి నందున చండాలుడై రోహిదాసుగా జనించెను. ఒక మఠ మఠాధిపతి చీపురు కట్టను స్మరించుచు దేహము చాలించి నందున ఆయన చీపురు కట్టగాజనించెను. If you think of God in the last moments, you attain moksha భగవంతుని దలచుచు ప్రాణముల వదలిన మోక్షముప్రాప్తించును.

అవసానకాలములో భగవంతుడు జ్ఞాపకము రావలయు ననగా, ఇప్పటినుంచియే కర్మానుష్ఠానమును జేసిభగవంతుని ధ్యానము చేయవలయును. e. g. పరీక్ష పాసు కావలసిన విద్యార్థి పరీక్షముందు కొద్దికాలము చదివిన లాభము లేదు.

పోవుట మనస్సునకు స్వభావము. విషయములందలి దోష ములను పరమాత్మయందలి గుణగణములను గమనించి వైరాగ్యము, భక్తికుదుర్చుకొనవలయును. ఎప్పుడు పరమాత్మ యందు భక్తి కుదురునో, అప్పుడు ప్రాపంచికవిషయములందు విరక్తి కుదురునని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తుమహారాజుమరణము సమీపించుచున్నదని దుఃఖపడుచుండగా చెప్పియున్నాడు. పరమాత్మయందు భక్తి, ప్రపంచమునందు విరక్తి – ఇదియే వేదాంతగ్రంథముల సారాంశము.

శ్లో. 9 సర్వజ్ఞుడైనట్టి నన్ను భజించి నా సాన్నిధ్యము చేరవలయును. భజించుటయెట్లు? ఆరాధించుమూర్తి సర్వజ్ఞుడు అని అనుకొనవలయును. (i. e.) you must realise that He is an omniscient being. ఆయన అణువులో అణువుగా నున్నాడు. He is smaller than the smallest and bigger than the biggest. వారివారికి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి ఫలముల నిచ్చువాడని తెలియవలయును. ఆయన రూపము ఊహించుటకు వీలులేదు. సూర్యునివంటి కాంతి కలవాడు. అందరి మాయ పోగొట్టువాడు. అనగా మాయా ధీశుడు. ఇట్టి గుణములు కలవాడని భగవంతుని పూజించ వలయును. సూర్యుడుప్రాకృతిక అంధకారమును పోగొట్టు నట్లు పరమాత్మ అజ్ఞానాంధకారమును పోగొట్టును. "నీపాద ములే గతి" యను వారికి ఆయన స్వాధీనపడును. అన్ని వశించినను పరమాత్మ వశించడు.

Read Mukundamala of Kulasekhara Alwar—Garland of prayer slokas. కులశేఖరాళ్వార్ విరచిత ముకుందమాల మిక్కిలి పఠనీయము.

శ్లో. కృష్ణ! త్వదీయపదపంకజపంజరాంత
మద్యైవ మే విశతు మానసరాజహంసః
ప్రాణప్రయాణసమయే కఫవాతపిత్తైః
కంఠావరోధనవిధౌ స్మరణం కుతస్తే ?

ఓ కృష్ణా! నామనస్సనియెడి రాజహంసము నీ పాద పద్మములనియెడి పంజరమున నిప్పుడే ప్రవేశించునుగాక! అనగా నా మనస్సు నీ పాదపద్మములయందు ఇప్పటినుండియే నిలచియుండునట్లు చేయుము. "అవసానకాలమందు కఫవాత పిత్తంబులు అడ్డుపడి నిన్ను స్మరించుటకు వీలు గలుగదు."

(ముకుందమాల;

ముసలితనములో భగవంతుని పూజింపవచ్చును:ఇప్పు డేమితొందర అనుకొనుట ఇల్లుఅంటుకొన్నపిమ్మట బావి త్రవ్వించుటకై ప్రయత్నించు మాదిరిగా నుండును. "గృహ దాహానంతరం కూపఖననమివ" శరీర ఇంద్రియపాటవమున్న పుడే భగవన్నామస్మరణ చేయవలయును. అట్టికాలము వృథ బుచ్చి పెద్దతనములో చేయవచ్చుననుకొనుటవట్టివెఱ్ఱితనము. కావున మనోబుద్ధి వ్యాపారములు ఆయనయం దుంచిన పర మాత్మని సన్నిధానము చేరవచ్చును.

శ్లో. 8. నన్ను స్మరించుటకు అలవాటు చేసికొనుము.

Practice makes a man perfect, ఇతరవిషయములయందు

చున్నది. నక్షత్రములు వెలువడిన పిదప దానిగర్వము తగ్గు చున్నది. అవికూడా ప్రపంచమునకు వెలుతురు తమవలననే కలుగుచున్నవనుకొనును. అటుపై చంద్రుడు వచ్చి అట్లే గర్వ పడును కాని, సూర్యోదయమైన వెంటనే చంద్రుని కాంతి యంతయు మఱుగుపడును. మనకంటె గొప్పవా రెందఱో కలరు. ఇదివఱకుండిరి. ముందుండగలరు. అని గ్రహింప నయ్యెడిని. 'నా అంత గొప్పవాడు ఈ ప్రపంచములో లే'డని విఱ్ఱవీగుట "బావిలోనికప్ప" సామెత యగుచున్నది. ఇద్దానిని తెలిసికొని మానవులు తమయందలి అహంకార మమకార ముల మొదలంట పెరికివేయవలయును.

శ్లో. 23-24. అర్జునుడు 'ఎవరు ఎప్పుడు శరీరము చాలింతు' రని ప్రశ్నించెను. దానికి పరమాత్మ యిచ్చిన జవాబు ఏమనగా – అహంకార మమకారముల వదలిపెట్టిన భక్తుల వ్యుత్క్రమణగతికి మూడు పేర్లు. (వారలు మాతృ గర్భ ప్రవేశము లేనట్టివారు) 1. అర్చిరాదిమార్గము లేక శుక్లగతి లేక దేవయానము.

"అగ్ని ... ఉత్తరాయణం" కొందరు దేవతలు (గొప్ప వారు) ఆహ్వానముచేసి కొంతకాల ముంచుకొని తరువాత పైకి పంపెదరు. అట్టి దేవతలు గొప్పవారు. అగ్ని, జ్యోతిస్సు, అహస్సు, శుక్లపక్షమునకు అభిమానదేవత, ఉత్తరాయ ణమునకు అభిమానదేవత. ఈపాదము దేవతలను సూచించు నని కొందఱు టీకాకారుల అభిప్రాయము.

కొందఱు కొన్నిమాటలు దేవతలను, కొన్ని

శ్లో. 15. బ్రహ్మను (పరమాత్మను)ఆరాధించినవారికి పునర్జన్మలేదు. ఆయన దగ్గర చేరినవారికి మరల సంసారములో జారనివ్వడు. అందువల్ల ఆయనకు 'అచ్యుతుడు' అని పేరు వచ్చినది. ఇతర దేవతలందరు కాలమునకు లోబడినవారు. పరమాత్మ కాలాతీతుడు.

శ్లో. 17. అనేక వేల యుగములు బ్రహ్మదేవున కొక యుగము. అనేక వేల యుగము లొక రాత్రి. కాలము అనంతమని పరమాత్మ తెలిపియున్నాడు. Time is infinite. అది అంతము లేనిది. Space is also infinite. ఇది గమనించిన యెడల పెద్దలని విఱ్ఱవీగువారుకూడ పేడలో పుట్టు చెదపురుగులు కన్న స్వల్పమని తెలియుదురు.

Ramakrishna gives the example of a glow worm (మెరుగుడు పురుగు) after dusk thinking it is cause of all light. When the stars, rise its pride is gone. The stars think they are giving light; then comes the Moon who in her turn feels prouder still of lighting and bathing the world in beauty. But with the sun-rise all her brilliance wanes into insignificance. Remember that, that there are greater beings, there have been in the past, and there will be in the future. Thinking that you are the greatest personality is on the same footing as the frog in the well. If you realise this, you give up the ego or ahamkara.

శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస యీసందర్భమందు మెరుగుడు పురుగు నుదాహరణముగా నిచ్చియున్నాడు. అది రాత్రియందుతనకాంతియే వెలుతురునకుకారణమని మరియు

వారెవరనగా పొగకు, రాత్రికి, కృష్ణపక్షమునకు దక్షిణాయనమున కభిమానదేవతలు ఆహ్వానించెదరు. వారు చంద్రమండలములోను, అందులోనుంచి మేఘమండలము లోను ప్రవేశించి వర్షముగా క్రిందపడి పైరుపంటలు అయి వాటిని తినిన స్త్రీపురుషుల శరీరమందు శుక్లశోణితముగా నేర్పడి జనన మంది, చచ్చి, తిరిగిఅదేమాదిరిగాజనన మొందు చున్నారు. ఇక్కడ నాలుగుమాటలలో మూడు కాలమును, ఒకటి దేవతను సూచించుచున్నవి.

రజోగుణములు, తమోగుణములు ప్రబలియుండునపు డిట్టివారు దేహము చాలించెదరని ఒక వ్యాఖ్యానము.

The above statements are all general and have got exceptions. It does not necessarily follow that the persons who die in the periods mentioned above are bhaktas or otherwise.

ఇందలి అంతరార్థ మేమనగా, భక్తులు జ్ఞానులుబ్రతికి యుండి ఉపకారముచేయుదురు. వారు శరీరము చాలించు నప్పుడు ఇతరులకు ఎట్టిశ్రమ కలుగకూడదని కాలములో దేహము చాలించెదరు. ఎవనియొక్క క్షేమము వినగానే ఆనందముకలుగునో, ఎవనికి కష్టము కలిగినదని విని యిత రులు దుఃఖపడెదరో, అట్టివాడు గొప్పవాడు. కనుక అట్టి బ్రతుకు బ్రతుకుము.

శుక్లగతి = **white path** మరలమాతృగర్భప్రవేశము లేదు. కృష్ణగతి= **dark path.** పునర్జన్మ ఉన్నది. **The man who is anxious to pass through the first path should always follow Varnasrama dharma and**

కాలములను తెలుపు నని, యెక్కువ మాటలు కాలము తెలుపునని చెప్పియున్నారు. గొప్ప భక్తులు, జ్ఞానులు, పగలు శుక్లపక్షములోను, లేదా ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలములో శరీరము చాలించుదురని, అగ్నిదేవతవలన, జ్యోతిస్సుకు అభిమాన దేవతవలన సత్కరింపబడుదురని కొందఱు వ్యాఖ్యానకారులు వ్రాసియున్నారు. అందువలనశంకరులవారు నిర్యాణకాలము తెలుపుచున్నానని మొదటి పాదములో చెప్పినట్లు సమర్థించినారు. "క్షీరనీరన్యాయము" వర్తించు చున్నది. కనుక ఎక్కువ పదములు కాలమును సూచించు టచే కాలము తెలుపుచున్నానని పరమాత్మ సెలవిచ్చియున్నా డని వీరి అభిప్రాయము.

దేవత లున్నారా యను వారి సందేహము నివారింప బడును. అగ్ని, జ్యోతిస్సు వగైరా అన్నియు సత్వగుణమును సూచించుచున్నవి. సాత్వికవృత్తి ప్రబలియుండునపుడు గొప్ప భక్తుడు లేక జ్ఞానిశరీరము చాలించుననిమూడవవ్యాఖ్యానము.

[భీష్ముడు రాముని కన్నపితృవాక్యాపరిపాలనాసక్తుడగు టచే, ఆయనకు స్వచ్ఛందమరణము తండ్రివలన వరముగా నియ్యబడినది. అందువలన ఆయన ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలములో శరతల్పగతుడై శరీరము వదలెను.]

శ్లో. 25. ఫలాపేక్షతో కర్మానుష్ఠానము చేసినవారికి 1. ధూమమార్గములేక 2. కృష్ణగతి లేక 3. పితృయానము కలుగుచున్నది. వీరు తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశము చెంద వలసినవారు. వీరిని తక్కువ దేవతలు ఆహ్వానించెదరు.

సత్ప్రవర్తన శేషించిన పాతికపాలు "భక్తి" వలన పూర్తి చేయవలయును. ఎవనికైతే శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యందు భక్తిలేదో, వానికి ఎంత సంపదయున్నను, ఎన్ని మంచిగుణములున్నను, అవియన్నియు అజాగళస్తనముల మాదిరి (మేక మెడలోని చళ్ళు) నిష్ప్రయోజనము లని మరియొక శ్లోకమందు చెప్పబడి యున్నది. భక్తి అనే టిక్కెట్టుపొంది కర్మానుష్ఠానము చేసినయెడల ప్రతి మానవుడు మోక్షసామ్రాజ్యము చెందగలడు. Bhakti is the connecting link between man and God.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అక్షరపరబ్రహ్మ
యోగోనామ అష్టమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

worship God with bhakti. శుక్లగతి పొంద ఁలయుననిన వర్ణాశ్రమ ధర్మము ననుసరించి భగవంతుని భక్తితో భజించ వలయును.

you may learn the Vedas, perform several yagnams, perfom tapas, but these are all worthless without bhakti just as all things are tasteless without salt.

శ్లో. 28. భగవంతునియందు భక్తిలేకున్న యజ్ఞయాగాది క్రతువులవలనగాని, వేదాధ్యయనమువలనగాని, లేక తపస్సు వలనగాని లాభములేదు. ఉప్పు రుచులకెల్లముఖ్యము అట్లే అన్నిటికి భక్తి ప్రధానము. ఉత్తర గీతలో నచ్చిన యుపమానము:—గాడిదమీద చందనముకట్టి వేసిన దాని వాసన అది గ్రహించజాలదు. — వేదశాస్త్ర పరాయణులై మంచి వాగ్ధాటి కలిగిన వారికి గూడ భక్తి లేనిదేముక్తిలేదు. అట్టివారు ప్రపంచమును తమవాఙ్మయమువలనరంజింపచేయ వచ్చునేగాని, భగవంతుని మెప్పించజాలరు. భక్తిలేని వేదాధ్యయనము, తపస్సు, యజ్ఞము, దానము అన్నియు బూడిదలో హోమము చేసినట్లు వ్యర్థ. అవి రాణించవు. భక్తివలన వాటిఅన్నిటికన్న, అనేకరెట్ల ఫలితముచెందవచ్చును. మానవ జన్మ ఉత్తమ మైనట్టిది. మంచిగుణము లున్నను వానికిభగవద్భక్తి లేనియెడల వాడు తరింపడు. ఆ గుణములన్నియు శవాలంకారములు వోలె నిష్ప్రయోజనములు. Character is three-fourths religion. The remainder must be made up by Bhakti. మతమునందు ముప్పాతిక పాలు

నే నిదివరకు చెప్పినది, చెప్పదలచుకొన్నది జ్ఞానము = (Theory) that which is acquired by reading books గ్రంథావలోకనము వలన తెలియుచున్నది. విజ్ఞానము= practical knowledge. అనుభవమువలన తెలియుచున్నది. According to others the first is general and latter detailed knowledge.

Why should this be known? To attain moksha and be rid of the greatest asubham viz. పరిశుద్ధమైన ఆత్మ అశుద్ధమైన పాంచభౌతిక శరీరములో ప్రవేశించుటయే గొప్ప అశుభము. ఆత్మ శరీరములో ప్రవేశించకుండా చేసుకొనుటకు జ్ఞానవిజ్ఞానములు అవసరములు.

శ్లో. 2. వేదాంతవిద్య రాజవిద్య. రాజు మనుజులలో శ్రేష్ఠుడు. అట్లే అన్ని విద్యలలో నీ విద్య శ్రేష్ఠమైనది. రాజగుహ్యం=రహస్యములలో రహస్యమైనది. పవిత్రము=అందరిని పరిశుద్ధుల చేయును. ప్రత్యక్షావగమము=ఆత్మపరమాత్మలను ప్రత్యక్షముగునట్లు చేసుకొనవచ్చును. It is not an ideal which can never be realised.

సుసుఖం etc. నాశనములేనిగొప్పసుఖమును కలిగించునది. వేదాంతవిద్య నేర్చుకొని దానియందు చెప్పినప్రకారము అనుష్ఠానము చేయవలయును.

శ్లో. 3. ఇట్టి పరమపవిత్రమైన విద్యలో నెవ్వరికైతే శ్రద్ధలేదో, అర్జునా! అట్టివాడు ధర్మానుష్ఠానము చెయ్యడు. మోక్షము చెందడు. మాటిమాటికి అతడు జననమరణములు పొందుచున్నాడు. వానికి కష్టమే గాని సుఖము లేదు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

9 వ అధ్యాయము

రాజవిద్య లేక రాజగుహ్య యోగము

ఇందలి 34 శ్లోకములు ముఖ్యమైనవి. అర్జునుడు ఎట్టి ప్రశ్నలు వేయకయే పరమాత్మ కృపాకటాక్షపరిపూర్ణుడై చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 1. అర్జునా! అన్నిటిలోను రహస్యమైన విషయములు నీకు చెప్పబోవుచున్నాను. ఇదివఱకు చెప్పియున్నాను. కారణ మేమనగా నీకు ఓర్వలేని తనము లేదు. ఏ స్త్రీ గాని, పురుషుడుగాని, యితరుల సిరిసంపదల చూచి ఓర్వజాలరో, అట్టివారు వేదాంతోపదేశము పొందుట కనర్హులు అని తెలియవలయును. గాంధారి ఓర్వలేనితనము వలన కడుపు పొడుచు కొనుటచే నూర్గురు దుర్మార్గులు జనించిరి. 'అసూయైకా గుణాన్ హంతి' తొమ్మిదివందల తొంబది తొమ్మిది మంచిగుణములను గూడ ఒక దుర్గుణము 'అసూయ' చెడగొట్టు చున్నది. కడివెడు మంచిపాలను – ఒక విషపుచుక్క చెడగొట్టుట యెరుగమా ? 18 వ అధ్యాయములో ఈశ్వర శుశ్రూష, గురుశుశ్రూష చేయనివారికి, ఓర్పులేని వారికి గీతోపదేశము చేయకూడదని పరమాత్మ సెలవిచ్చి యున్నాడు.

గిని బాధించవు. అట్లే పరమాత్మ ఆ యుద్యోగివంటివాడు. ఆత్మ శిక్ష అనుభవించుచున్నట్టి ఖైదీ వంటిది. పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి, దేవుడు మనయం దున్నాడు. ఆయన యందు మనమున్నాము.

పరమాత్మయందు నే నిమిడియున్నా నని, ఆయన సకల వ్యాపారములు గమనించుచున్నాడనెడి బ్రహ్మభావన కలవారికి జీవయాత్ర సుఖముగా జరుగును. God - consciousness makes a man righteous in all his word and deeds. దేవుడు మనయం దున్నాడు. మనము దేవుని యం దున్నామని తెలిసికొనినవాడు బ్రహ్మభావన చెందుచున్నాడు. అట్టివాని ప్రవర్తనలో నెట్టి తప్పులు నుండవు. ఈసంగతి వెయ్యిలో 999 మంది యెరుగరు. కనుక నాయందు అందరుండిన్నీ, లేనివా రగుచున్నారు. He is all seeing and all-pervading. Remember you must answer for your acts in a higher tribunal. You may escape punishment in this world but you cannot throw dust in His eyes, and escape punishment. The paradox in the sloka is apparent but not real.

Divinity manifests itself where contradictions meet or divinity is the meeting place of contradictions. This paradox in the Gita gives the correct Brahmabhavana. విరుద్ధ ధర్మము లెచట కేంద్రీకరించుచున్నవో అచ్చట బ్రహ్మస్వరూపము కలదని గుర్తెఱుగుము. e. g. The mango tree where Ekambarnath was

అట్టి అనర్థపరంపరకు మనము లోనుగాకుండ వేదాంత విద్య నేర్చుకొనవలయును.

"క. భవములకు మందు, చిత్త శ్రవణానందము, ముముక్షు
జనపదము, హరిస్తవము పశుఘ్నుడుదక్క-ను, చెవు
లకుఁ దనివయ్యె ననెడు చెనటియుఁ గలడే"

అని భాగవతమందు చెప్పబడినది.

శ్లో. 4. ఈ చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచ మంతటను నే నున్నాను. నేనును ఒక్క-వస్తువులోగూడ లేను. అన్ని వస్తువులలో నేనున్నానుగాని తామరాకు నీటిలో నున్నట్లు ఆ వస్తువులయొక్క- గుణదోషములతో నాకుసంబంధము లేకుండ నుండుటనుబట్టి నేను వాటియందు లేనని అభిప్రాయము. ఆయా వస్తువుల గుణదోషములు నన్నంటవు. మనముచేయు కాయిక, మానసిక, వాచిక కర్మలు జీవునికి అంటునే కాని పరమాత్మకు అంటవు.

The rigours of jail life have to be borne by the convict who is serving the sentence, and a non-official or official visitor who goes into the cell and stays there for sometimes does not suffer from them at all. Here Paramatma is in the position of a visitor and the Atma is the convict undergoing the sentence. The visitor cannot be said to have been imprisoned. All-containing, all-comprising, all-pervading, all-permeating universal form is Viswarupa.

కారాగృహవాసములోని కష్టములు ఖైదీ అనుభవించవలసినదేగాని, దాని తనిఖీకొఱకు లోపలికి వెళ్ళిన యుద్యో

శ్లో. 8. Why are persons not born equal? Is God partial? This doubt is cleared up in sloka 8. మానవులందరు సమానముగా నేల జనించరు? భగవంతునికి పక్షపాత మేదైన కలదా? అను ప్రశ్నకు ఈ శ్లోకమందు సమాధాన మివ్వబడినది. వారివారి పూర్వకర్మనుబట్టి వారి వారిని సృజించి సంహరించుచున్నాను అని చెప్పియున్నాడు. పరమాత్మ నిష్పక్షపాతి. వారి వారి కర్మానుసారము ఉత్తమ మధ్యమాధమస్థితిగతులయందు ఆ యా జీవులను పుట్టించు చున్నాడు. సంహరించుచున్నాడు, You reap what you have sown. వైషమ్యము, నైర్ఘృణ్యము మొదలగు దోష ములు ఆయనయందు లేవు.

శ్లో. 11. మూఢులు నన్ను జారుడుచోరుడనినిందించు చున్నారు. నా పరతత్త్వ మెరిగిన జ్ఞానులు అవి యన్నియు లీల లని గ్రహించుచున్నారు. "A prophet is not honoured in his own country and in his own time". రామావతారము శ్రీమన్నారాయణు డని రాముని జీవితకాలములో సప్తమహర్షులకు మాత్రమే తెలియును. కృష్ణుడు జీవించి యుండగా పరమాత్మ అవతారమని కొలదిజనులకే తెలిసియుండెను. దైవప్రకృతిగలవారు. i.e. మంచిగుణములు గలవారు నా నిజరూపము తెలిసికొని నన్ను భజించు చున్నారు. రాక్షసప్రకృతి గలవారు నన్ను భజించరు.

శ్లో. 14 భజనమార్గము ఏది? ఎల్లప్పుడునన్ను ఆర్ద్ర

born in Conjeevaram yields different types of fruits in different branches. కంచిలో ఏకామ్రనాథు డుద్భవించిన మామిడిచెట్టు - వేరు వేరు కొమ్మలయందు వేరు వేరు ఫలముల నిచ్చినట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. 6. ఆకాశము=Space అన్నిటిలోనున్నది. మంచి వస్తువులలో నున్నది. చెడ్డవానిలో నున్నది. కాని దోష ములు దాని కంటవు. ఆకాశమును భగవంతునితో పోల్చె దరు: ఏలయన నిర్లేపత్వము, సూక్ష్మత్వము, సర్వవ్యాప కత్వము, రెంటికి గలవు.

శ్లో. 7. మాయ ప్రకృతిని నా స్వాధీనమందు లేక అధ్యక్షత క్రింద నుంచుకొని చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచము యావత్తు నేను సృష్టించుచున్నాను. పరమాత్మయొక్క చేరిక వలన dull-dead-matter జడ ప్రకృతిలో నుండి చిత్రవిచిత్ర మైన వస్తువులు ఏర్పడుచున్నవి. This is the ontological argument i. e. you infer the existence of the workman after looking at the work. When you look at the sun, moon and all the beautiful things in nature, you realise that there must be a superior being who has created all this.

పనినిచూచి పనివాడొకడుగలడని గుర్తెఱుగవచ్చును. సూర్యుని, చంద్రుని, సృష్టియందలి చిత్రముల జూచిన, వీని నన్నిటిని సృష్టించిన గొప్పవ్యక్తి యుండియే తీరవలయునని మనకు పొడగట్టును.

(శ్లో. 10. సూయతే=brings forth)

మరియు అచ్యుతునికథ యెచట జరుగునో, అచట యమున, గంగ, సరస్వతి అను పుణ్యనదు లుండును.

"యత్రాచ్యుతోదారకథాప్రసంగః తత్రైవ గంగా యమునా సరస్వతీ" అని చెప్పబడినది.

యతంతశ్చ దృఢవ్రతాః— నియమములతో గూడ మంచిరోజులు, ఆహారనియమముల కన్నిటికిలోబడవలయును.

నమస్యంతశ్చ మాం భక్త్యా = ఎక్కడ భగవంతుని చూచిన అక్కడ భక్తితో సాష్టాంగపడి నమస్కారముచేయవలెను. దండవత్ప్రణామం = కఱ్ఱ పడవేసిన నే మాదిరి పడిపోవునో అట్లు సాష్టాంగపడవలయును.

నిత్యయుక్తా ఉపాసతే — అట్టివానికి నాకు చేరిక సర్వకాల సర్వావస్థలయందు నుండును. e. g. the mariner's compass always points to N & S in whatever direction it may be moved. A true bhakta always sees God wherever he is and whatever he is doing like. (తైలధార) everywhere and at all times, నావికుల దగ్గర నుండెడి 'కంపాస్' ఏ వైపు త్రిప్పినను ఉత్తర దక్షిణముల జూపుచుండును. అట్లే నిజమైన భక్తుడు తానెచట నేపని చేయుచున్నను భగవంతుని జూచుచుండును.

శ్లో. 15. some people worship one shape and another a different shape. The essential thing is my worship. కొందరు ఒకమూర్తిని, మరికొంద రింకొక మూర్తిని సేవించెదరు. నన్ను పూజించుట ప్రధానము.

హృదయులై స్మరించుటయే. "Religion must penetrate into the arteries and veins of your system. Your heart must melt when you pray. One commentator says సతతం means not only always but refers to musical accompaniments too like తంత్రి = తాంబూర. one commentator quotes:

"నాహం వసామి వైకుంఠే న మానిహృదయే రవా
మద్భక్తా యత్ర గాయంతి తత్ర తిష్ఠామి నారద!"

I will be firmly seated wherever people sing my songs with bhakit. None should sit opposite the pandit who is discoursing on Ramayana with bhakti for that is reserved for Hanuman. మతధర్మములు నీ రక్తనాళములలో ప్రవేశించవలయును. భగవంతుని భజించునప్పుడు నీ మనస్సు కరిగి పోవలయును. 'సతతం' అనగా 'నెల్లప్పుడు' అనెడి అర్థమేగాక తంత్రి మున్నగు సంగీత వాద్యములతో భగవంతుని స్తోత్రము చేయుట అని యొక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసియున్నాడు. మరియొకరు పై చెప్పిన శ్లోకమును నిచట ప్రస్తాపించుచున్నారు. అందలి అభిప్రాయ మేమన-భగవద్భక్తులెచట ఆయనను గుఱించి పాటలపాడు చుండెదరో అచటనే తా నుండెదననియు, వైకుంఠము, మునుల హృదయములు తన వాసస్థలములు కావనియు శ్రీమన్నారాయణుడు నారదున కెఱింగించెను. రామాయణకాలక్షేపము జరుగుచున్నపుడు భక్తితో చెప్పువారికి నెదురుగ నెవరు గూర్చొనరా దనియు, ఆ ప్రదేశము శ్రీరామభక్తుడగు ఆంజనేయమూర్తికి వదలి పెట్టవలయుననియు చెప్పుదురు.

పరమాత్మ చూచుచున్నాడు. కాయిక వాచిక మానసికకర్మ లన్నింటిని ఆయన చూచుచున్నాడు. ఈశ్వరుడు – witness

నివాసశ్శరణం = అన్నిటికి వాసస్థానము నేను; అందరు నా శరణు చొరవలయును.

సుహృత్ = అందరి క్షేమము కోరు ఆప్తుడను. మనచే నొనర్పబడిన అపకారము మరచి, మన క్షేమము కోరువారికే సుహృదులు అని పేరు (See Chap. VI Sloka 9).

ప్రభవః } తజ్జ = ఎవనియందు పుట్టబడునో
ప్రళయః } తన్న = ఎవరివలన కాపాడబడునో
స్థానం } తల్ల = ఎవరియందు లీనమగునో అన్నియు పరమాత్మలో పుట్టి, అన్నియు ఆయనయందు లీలమగుచున్నవి.

నిధానం బీజమవ్యయం—అన్నిటికిని Store-house.

I am the seed for the future creation

అవ్యయం = I am the eternal seed for all future creation, సనాతనం (See Ch. VII) I am the endless and eternal seed. Without these qualifications, if God is a simple seed, he will be no more after the seed sprouts out. So He is an eternal never-decaying seed. He has no beginning nor end (i. e. సనాతనం) The objects created by the juggler may vanish but the juggler is there.

ఈ సృష్టి కంతటికి విత్తనము నేనే. సాధారణమగు విత్తనము మొలక పుట్టిన పిదప నశించును. కాని పరమాత్మ యనెడి విత్తనము, సనాతనము, శాశ్వతము, నాశరహితము.

శ్లో. 16. Believe that the fire, the yagnam, the priests are all forms of God. అగ్ని,యజ్ఞము,యజ్ఞముల చేయించెడివారు భగవత్స్వరూపములు.

People do not worship because they do not understand the relationship between me and them, and the advantages that follow from my worship నాకు వారికి గల సంబంధము, నన్ను భజించుటవలన గలిగెడి ప్రయోజనము జనులు తెలిసి కొనజాలక నన్ను పూజించుట లేదు.

శ్లో. 17. ఈ లోకమునకు నేను తండ్రి వంటి వాడను. I am universal father. నేను ప్రపంచమునకు తల్లిని. అన్నింటిని భరించి వారివారి ప్రాచీన కర్మలప్రకారము ఫలమును కలిగించువాడను. నేను త్రాతను. మానవజన్మ ఎత్తిన వారందరి వలన తెలిసికొనబడవలసిన వాడను. (i. e. వేద్యం) పవిత్రం = నా స్వరూపము పరమపరిశుద్ధ మయినది. ప్రణవం,ఓమ్కారం = వేదములన్నిటి స్వరూపము.

శ్లో. 18. నేనుఅందరికిన్ని గతి.I am the final goal "నివాసవృక్షస్సాధూనామ్ ఆపన్నానాం పరాయణః" భక్తార్తిభంజనః శ్రీమాన్ కృష్ణఏవ గతిర్మమ" అని చెప్ప బడినది. అందరికీ భర్త అనగాఅందరిని కాపాడువాడు.మనల అందరిని ఆయన భరించుచున్నాడు. He is the sustainer of the whole Universe.అందరికీ ప్రభువు= Lord of the Universe.

సాక్షి=మనుష్యమాత్రులు చూడని పనులన్నిటిని

Even the deities are anxious to be born as human beings. When that is so we should not waste our time being born in this world. We may not be born as human beings again.

దేవతలుకూడ మానవజన్మ మెత్తవలయునని కోరుచున్నారుగనుక మానవజన్మ మెత్తినట్టివారము కాలము వృథ చేయరాదు. మానవజన్మ దుర్లభము. ప్రాణములు క్షణభంగురములు. తిరిగి మానవజన్మ కలుగునని నమ్మకము ఎవరు చెప్పగలరు ?

స్వర్గమునకు వెళ్ళినవారికి పతనభయమున్నది. "క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి."

For instance, can a man who has been sentenced to death and counting his days in the cell enjoy the fruits given by the Superintendent of the Jail ? A man cannot enjoy the pleasure of Swarga for he is sure to be reborn again as a human being. So do not pray or worship for merely pleasures. Worship Me. ఉరిశిక్ష విధింపబడి రోజులు లెక్కపెట్టుకొనుచున్న ఖైదీ, జైలుఅధికారి యిచ్చెడి ఫలముల ఆనందముతో అనుభవించగలడా ? స్వర్గసుఖములు శాశ్వతముగా నుండవు. పుణ్యము నశించిన వెంటనే పునర్జన్మ మెత్తవలయును. గనుక నిష్కామముగ నన్ను కొలువుము. నన్ను భజించుచో వాక్కువలన వర్ణించుటకును, మనస్సువలన నూహించుటకును వీలులేనిశాశ్వతమైన ఆనందము చెందవచ్చును.

గారడీవాడు చూపెడి వస్తువులు మారుచున్నవేగాని గారడీ వాడు మారుటలేదు.

శ్లో. 19. ప్రపంచమును తపింపజేసెడి యెండ నావలన కలుగుచున్నది. ఎండలేకుండ చేయునది నేను. వర్షము కలిగించునదినేను. వర్షము లేకుండ చేయునదినేను. అందరికి మోక్షమిచ్చునదినేను. వారివారినిసంసారములో కట్టిపెట్టునది నేను. మనుష్యులు పుట్టుట నావలన. చచ్చుట నావలన. జడపదార్థములు జీవాత్మలు నాస్వరూపములే. చేతనాచేతనతత్త్వములు అన్నియు నావలన నియమింపబడుచున్నవి. ఇంకొక అర్థము:— ఇదివఱ కుండినవి, ఇప్పుడున్నవి, ముందుండ బోవునవి అన్ని వస్తువులు నావలన నియమింపబడుచున్నవి.

శ్లో.20. అర్జునా! నన్ను భజించుటకు బదులుగా స్వర్గమునకుపోవలెనని యజ్ఞయాగాది క్రతువులను కామ్యకర్మలను చేయుచున్నారు స్వర్గములోశాశ్వతమైన సుఖములేదు. వారు తిరిగి మానవజన్మయెత్తి ఫలాపేక్ష లేకుండ కర్మానుష్ఠానము చేసి మోక్షము చెందవలయును. పుణ్యము చేసినవారికి వారి ఫలితము అనుభవించుటకై స్వర్గము = Better world ఒకటి ఉన్నది.అట్లే పాపులకునరక మేర్పరచబడినది. ఈలోకమున్న దనుకొనిన ఆ లోకములు కూడ నున్నవి. యజ్ఞయాగాదులు చేసినవారుస్వర్గమునకు పోయి అచ్చట Sensual pleasures multiplied thousand times అనుభవించి పునర్జన్మ మెత్తుచున్నారు. అట్టివారు రంగూన్‌కు నేటాల్‌కు పోయినట్లు— "సురైరపి వాంఛితం మనుజదేహ మతిదుర్లభమ్."

ద్వాజుడు రాజుకు ఆయన పరివారమునకు అరణ్యములో తపస్సుచేసికొనుచు భగవత్ స్మరణవలన అన్నిపదార్థములను బడసి విందొసగుట, శల్యావశిష్టుడైన బుద్ధునికి ప్రాణము పోవునను సమయములో నొక మాలపిల్ల దివ్యమైన క్షీరాన్నము తెచ్చి యిచ్చినది. Eeven the Bible speaks of manna dropping from Heaven. A missionary in London used to maintain an orpahange by the efficacy of prayer.

పూర్వము లండన్ నగరమందు అనాధ శరణాలయము స్థాపించిన యొక మిషినరీ అర్ధరాత్రివేళ లేచి భగవంతుని ప్రార్థించుటవలన శరణాలయమునకు గావలసిన సామగ్రి నంతటిని బడయుచుండెనని చెప్పబడి యున్నది మరియు, సుమారు అరువదిసంవత్సరములక్రితముకంచియందునిరుపేద యగు బ్రాహ్మణభక్తు డొక డుండెను. ఆయనతెల్లవారి లేచి స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానములనిర్వర్తించుకొని, శ్రీవరదరాజ స్వామి దేవాలమునకు వెళ్ళి ఆయనను సేవించి వచ్చుసరికి, అప్రయత్నముగా ఆ పూటకు కావలసిన పదార్థములనుఎవరో ఒకరు తెచ్చిపెట్టుచుండెడివారు. ఆయనయు, ఆయనభార్యయు నిరుగు పొరుగువారల పిలిచి విందొనర్చి తనకు లభించిన పదార్థములను పగలు భుజించి రాత్రి పస్తు పండుకొను చుండెడి వారు. కాని ఒకరోజున ఆయనకు తినుబండము లెవరు తెచ్చియివ్వనందున కినిసి గీతయందలి "అనన్యాశ్చింత యంతో మాం..." అను 22 వ శ్లోక మసత్యమని యొక బొగ్గుతో దానిపై పెద్దగీతపెట్టి, నిత్యము గుడికి వెళ్ళునట్టు

శ్లో. 22. Very important and oft-quoted Sloka
ఇది చాలా ముఖ్యమైన శ్లోకము.

ఎవడైతే consequences ఫలాఫలితములు ఆలోచింపకుండ, ఏమి కోరకుండ, నా శరీరము పరమాత్మసొత్తు అని నాతో ఏకీభావముచెంది నన్ను భజించుచున్నాడో, వానికి యోగక్షేమములు నేను కలిగించుచున్నాను. e. g. చంటిపిల్ల తల్లిని నేమి అడుగకున్నను, ఆ యా సమయములు కనిపెట్టి తల్లియే యిచ్చుచున్నది. "వహామ్యహాం" అనుటలో మోసికొనివచ్చి యిచ్చుచున్నాను అని అర్థము.

1. యోగము— లేనివి సంపాదించుట acquisition of learning and wealth.

2. క్షేమము—preservation. కలిగినది కాపాడుట కలిగించునది నేను; కలిగినదానిని కాపాడువాడను నేను. నన్ను త్రికరణశుద్ధిగా నెవరు భజించుచున్నారో వారి యోగక్షేమములు విచారించునది నేను. e. g. భక్త కుచేలునికి క్రొత్త ద్వారకను తలమీాద మోసికొనివచ్చి సృజించినాడు. అనన్య భక్తి=whole - hearted and unflinching devotion ఆ భక్తులను కాపాడువా డెవడు ? వానినికూడ నేను కాపాడుచున్నాను. వానిని కష్టపెట్టి వాని నోట్లో మెతుకులు వేయుచున్నాను. భక్తులను పీడలోనుంచి కాపాడుచున్నాను అని పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు.

పరమాత్మయందు మనకు భక్తి యున్నయెడల అరణ్యములో కూర్చొన్నను మన కేమి కొదువ లేదు. e. g. శబర

Ramakrishna said "We are neither Saivites nor Vaishnavites but wifeites and mammonites"

Vivekananda said 'Till then' i e. till we conquer ahamkara and mamakara we don't realise Divinity.

నీ యందలి అహంకార మమకారములద్యజించిభగవంతుని పాదారవిందముల నమ్ముము. నీ యోగక్షేమముల ఆయన విచారించును. బైబిలులో ఈశ్లోకమందలి అభిప్రాయమునకు సరిపోవునట్లు, మోక్షమునకై నీవు ప్రయత్నించుము. మిగతా విషయములన్నియు (నీ కిష్టమున్నను లేకున్నను)నీకు సమకూరును అని చెప్పబడినది. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస మనము శైవులముగాము, వైష్ణవులము గాము. వనితలకు ద్రవ్యమునకు దాసుల మని తెలిపియున్నాడు. వివేకానంద స్వామి అహంకార మమకారముల రూపుమాపినగాని భగవదనుగ్రహము కలుగదని చెప్పియున్నాడు.

"నమ్మి చెడినవారులేరు, నమ్మక చెడిపోవుదురు"అని చెప్పియున్నది.

Money must come for a good cause.

(Vivekananda)

Bhakti has wonderful effects. Serve God and He will be in your service In Chapter XII it is said "అత ఊర్ధ్వం న సంశయః" Worship me wholeheartedly and what is to happen lateron is entirely my look-out.

But persons who worship other Gods, worship me through them. That path is indirect(పెడదారి)భక్తి యొక్క మహిమ అత్యద్భుతము. భక్తితో హృదయ

వెళ్ళి శ్రీస్వామివారిని దర్శనముచేయగా, నిదివఱలో స్వామి వారి ముఖమునందు కానబడని యొక నల్లగీత కానవచ్చెను. ఇంతలో భగవంతుడు వరదరాజు సావుకారను పేరుపెట్టుకొని, కావలసినసామగ్రి తెచ్చి ఆయనభార్యకు అప్పచెప్పి వెళ్ళగా ఆమె వంటజేయించుచు, ఇరుగుపొరుగువారల భోజనమునకు బిలిచి తన భర్తరాకకై యెదురు చూచుచుండెను. ఆ భక్తు డింటికి వచ్చుచు తన యింటిలోనుండి పొగవచ్చుటయు వంట ప్రయత్నముజరుగుటకువిస్మయమందుచు నింటికివచ్చిభార్యను పదార్థము లెచ్చటివి? వని ప్రశ్నించెను. ఆమె వరదరాజు సావుకారు అను నాతడు, ఆమె భర్త నెరిగినవాడ నని చెప్పి యిచ్చిపోయినాడని చెప్పెను. అంతట నా బ్రాహ్మణుడు తా నెరిగిన వారిలోగాని, ఆ పట్టణమందుగాని, అట్టి పేరుగలవా రెవ్వరును లేకుండుటచే, ఇదియంతయు భగవంతునిలీల యని గ్రహించి తాను బొగ్గుతో భగవద్గీతలో పెట్టిన గీతను తుడిచి వేసెను. ఈ శ్లోకముపై గీత తుడిచినంతనే శ్రీస్వామిముఖ ముపై పుట్టినట్టియు, అర్చకు లెంత ప్రయత్నించినను పోవట్టియు, నల్లనిగీతమాయమైపోయెను. కనుక భగవంతుని నమ్మినవారెన్నటికిని చెడరని గ్రహించ నయ్యెడిని.

Therefore conquer ahamkara, mamakara, and catch hold of His Lotus feet. "First seek ye the Kingdom of Heaven and everything shall be added unto you" – Holy Bible. This is parallel to this sloka in Gita. This significance of the word "added" will give them whether you want them or not.

నన ఆయనకు మనస్సు అర్పించిన జాలును. స్వల్ప దేవతల కేదయిన పండుగాని కాయగాని యివ్వవలయును. ఆయనను అర్చించిన అద్వైత సిద్ధాంతప్రకారము తనలో కలుపుకొను చున్నాడు. విశిష్టాద్వైత ప్రకారము తన మాదిరి చేయు చున్నాడు. ద్వైతుల ప్రకారము తన సాన్నిధ్యము నిచ్చు చున్నాడు. అల్పఫలములకై పరమార్థముల నాశ్రయించుట కేవలము అవివేకమని కులశేఖర ఆళ్వార్ ఈ శ్లోకములో చెప్పియున్నాడు.

పరమాత్మకు మనము అర్పించు వస్తువులలో భక్తి రసము ప్రధానము. కుచేలోపాఖ్యానములోని యీ భావ మును తెలుపు శ్లోకము పోతన చక్కగా తెనిగించియున్నాడు.

"దళమైన పుష్పమైనను, ఫలమైననుసలిలమైనపాయని భక్తిన్ కొలిచిన జను లర్పించిన, నెలమిన్ రుచిరాన్నముగనె యేను భుజింతున్."

ఈశ్లోకము అశక్తులైన వారిని గురించి చెప్పబడినది. ధనికులు ఈ శ్లోకమును బట్టి తాము విరివిగా చేయనగు అర్పణలు మానరాదు. భక్తితో అర్పించునది స్వల్ప మైనను భగవంతుడు సంతోషించుననుటకు వైష్ణవవ్యాఖ్యాన కారులు అనేకోదాహరణముల నిచ్చియున్నారు. పాండవ పత్నికి సూర్యుని కటాక్షమువల్ల ప్రసాదింపబడిన అక్షయ పాత్రవలన పాండవులు అరణ్యములో నుండి సంతర్పణలు చేయుచుండగా దుర్వాసుడు కౌరవప్రేరితుడై సూర్యాస్త

పూర్వకముగ భగవంతునిగొలిచిన,ఆయన సీకొలఁవులోనుండి
అటుపై జరుగవలసిన వన్నియు ఆయన చూచుకొనును. అట్టి
వానిని వదలి చిన్న దేవతల భజించుట పెడదారి. వారివారి
విశ్వాసమును బట్టి వారి వారికి ఫలము కలుగుచున్నది. చిన్న
దేవతలు స్వల్ప ఫలములు కలిగించుదురు. కాని ఆ మార్గము
శాస్త్రవిరుద్ధము. అందు కష్టము ఎక్కువ. ఫలము తక్కువ.
నన్ను i. e. పరమాత్మనుభజించిన మోక్షము చెందవచ్చును.

పరమాత్మను తృప్తిపరచుట యెట్లు? నేనెంత గొప్ప
వాడనో అంత సులభసాధ్యుడ నని స్వామి చెప్పెను.

శ్లో. 26. భక్తితో ఒక ఆకుగాని, ఒకపండుగాని, ఉద్ధ
రిణెడు నీళ్ళుగాని, ఎవరు అర్పించుచున్నారో వారికి అన్ని
కష్టములను పోగొట్టిసుఖము కలిగించుచున్నాను. కులశేఖర
ఆళ్వార్ ముకుందమాలలో నిట్లువ్రాసియున్నారు.

శ్లో. నాథేనః పురుషోత్తమే త్రిజగతా మేకాధిపే చేతసా
సేవ్యే స్వస్య పదస్య దాతరి సురే నారాయణే తిష్ఠతి
యంకఞ్చిత్ పురుషాధమం కతిపయగ్రామేశ మల్పార్థదం
సేవాయైమృగయామ హేవరమహో!మూఢావరాకావయం

ఈ శ్లోకమందలి భావము ఏమనగా మన మందరము
మూఢులము. ప్రపంచముయొక్క ప్రభువును ఆశ్రయించ
కుండ పేరులేని వారిని ఆశ్రయించుచున్నాము. పురుషోత్త
మునిఆశ్రయించకుండపురుషాధములనాశ్రయించియున్నాము.
సర్వలోక ప్రభువును ఆశ్రయించకుండ ఒక్కయూరి పెద్దను
ఆశ్రయించుచున్నాము. పురుషోత్తమునినెట్లు ఆశ్రయించవలె

ఒక ద్రావిడభక్తుడు ఏమని వ్రాసినాడనిన, మగవారు గుడికి వెళ్ళిన స్తోత్రమందు, పూజయందు, కాలమును గడపెదరనియు, స్త్రీలు గుడికివెళ్ళినయెడల మూడులోకములు తమ పెనిమిటికి లోబడవలయు ననియు, భర్త తమకు లోబడవలయుననియు ప్రార్థించెదరట.

(3) శివగీత:—అగస్త్యుడు రామునికి శివప్రతిష్ఠ చేయవలసినదని చెప్పుచు పరమశివునికి ఒక మారేడుదళ మిచ్చిన జాలునని చెప్పియున్నాడు.

"బుధ్దం కించిత్ సమాధాయ క్షుల్లకం జలమేవ వా" ఒక మారేడు దళముగాని, ఒక పువ్వుగాని, ఒక ఉద్ధరిణె నీళ్ళుగాని పరమశివునికి అర్పించిన చాలును.

పుష్పము :— ఉదాహరణము — (1) గజేంద్రుని వృత్తాంతము. తొండముతో తామరపుష్పముతీసిభగవంతునికి చూపినంతనే భగవంతుడు (ఆదిమూలము) సాక్షాత్కరించి రక్షించుట. "భక్తి లేని పూజ పత్రిచేటు".

ఫలము :— ఉదాహరణము. (1) "శబరీదత్తఫలాశన రామ" ఎంగిలి పండు ఇచ్చిన శబరిభక్తికి మెచ్చి మోక్ష మిచ్చెను.

తోయము:—రంతి దేవమహారాజుయొక్క దృష్టాంతము. తనకు దొరికిన ఫలముల నిచ్చివేసి 24 రోజులు లేక 48 రోజులు ఉపవాసము ఉండి, యేమి నివేదనకు దొరకక, నీళ్ళు నివేదనచేసి, ఆనీళ్ళునోటిలో పోసికొని నాలుక తడుపు కొన బోవుచుండగా, ఒక ముదుసలి వచ్చి దాహాము కోర

మయమైన పిదప వెళ్ళి భోజనము పెట్టవలసినదని అడుగగా, ఆమె శ్రీకృష్ణపరమాత్మను ప్రార్థించుట.

భక్తి మూడురకములు :-

(1)ఉచ్ఛభక్తి(అధమము)_i.e బిగ్గరగానుచ్ఛరించుట

(2)ఉపాంశు=పెదవులుకదలించుచుండుట.

(3) మానసికరి అన్నిటికన్న గొప్పది. ఇది ఉపాంశు కన్న వేయిరెట్లు గొప్పది.

(1) పాండవుల భక్తికన్నద్రౌపదిభక్తి యెక్కువైనది. ఆమెసర్వకాలసర్వావస్థలయందు మానసికముగాకృష్ణజపము చేయుచుండెడిది. ఆమె యందలి అవ్యాజప్రేమవలననే కృష్ణుడు పాండవుల రక్షించెను. "త్వత్పాణిగ్రహణ పరిపాటీ ఫల మిదం" అని ఈశ్వరునకు పార్వతిని చేపట్టినందున త్రైలోక్యాధిపత్యము కలిగినట్లు చెప్పబడినది. ద్రౌపది ప్రార్థించిన తోడనే పరమాత్మ సాక్షాత్కరించి, ద్రౌపది యిచ్చిన గిన్నెకు అంటుకొనిన అవిసెఆకును ఆరగించి తృప్తిపడి త్రేపిన వెంటనే, స్నానమునకు వెళ్ళిన దుర్వాసునికి అతని శిష్యులకు కడుపునిండి, విందుకురమ్మని భీముడు పిలిచినను అవసరము లేదని పారిపోయిరని చెప్పబడినది.

(2) శ్రీకృష్ణతులాభారము:—16,107గురు భార్యలు తమసొత్తంతయు పెట్టిన సరితూగని పరమాత్మ, వాటినన్నిటిని తీసివేసి రుక్మిణి ఒక తులసీదళము పెట్టినంత మాత్రముననే సరితూగుట.

మానసిక పూజను గురించి యీశ్లోకముచెప్పబడినది. శంకరులవారు వ్రాసిన శ్లోకము:—

"ఆత్మాత్వం, గిరిజా మతిః, పరిజనాః ప్రాణాః, శరీరంగృహం,
పూజా తే విషయోపభోగరచనా, నిద్రా సమాధిస్థితిః
సంచారః పదయోః ప్రదక్షిణవిధిః, స్తోత్రాణి సర్వాగిరో,
యద్యత్ కర్మకరోమి తత్తదఖిలం శంభో! తవారాధనమ్"

పరమశివా! నీకు ఆరాధన యేమనగా నా ఆత్మయే నీవు. నా బుద్ధియే పార్వతి. సహచరులు ప్రాణవాయువులు. నా శరీరమే నీయిల్లు. ప్రాపంచిక విషయములను నేనుఅనుభవించుటయే నీ పూజ. నిద్రయే సమాధిస్థితి. కాళ్ళతో నడచుటయే నీ ప్రదక్షిణము. నేను మాటలాడు మాటలన్నియు నీ స్తోత్రమే. నేను చేయు సకల కాయిక వాచిక మానసిక కర్మలన్నియు నీ ఆరాధనయే.

శివానందలహరిలో నిట్లు చెప్పబడినది:—

"గభీరే కాసారే విశిత విజనే ఘోరవిపినే
విశాలే శైలేచ భ్రమతి కుసుమార్థం జడమతిః
సమర్ప్యైకం చేత స్సరసిజ ముమానాథ! భవతే,
సుఖే నావస్థాతుం జన ఇహ న జానాతి కి మహో!"

శంకరాచార్యుల వారు చెప్పినదిఏమనగా:—

ఓ ఉమానాథా! జడమతిగల జనము మిక్కిలి లోతయినకొలనియందును, నిర్జనమైభయమునుగొల్పుచున్న అరణ్యమందును, విశాలమగు పర్వతమందును, పూవులనిమిత్తము పరిభ్రమించు చున్నది. కాని నీకై మనఃపద్మము నొకదాని నర్పించి సుఖముగానుండుట తెలియకున్నది. ఔరా! ఇదేమి!

ఆయన కియ్యగా, ఆ ముదుసలి, శంఖచక్రసమన్వితుడైన విష్ణువె సాక్షాత్కరించి విమానముపై రంతిదేవుని కూర్చుండ బెట్టి మోక్షమునకు తీసికొని వెళ్ళెను.

"తత్ కురుష్వ మదర్పణం" అనగా నీవు దేవునికి ఆకు గాని, పండుగాని, నీళ్ళుగాని యిచ్చుటకు వీలుపడకున్న, నీవు నీశరీర సంరక్షణకై చేయు ప్రతిపనినాకొఱకై చేయుచున్నట్టు అనుకొని చేసిన జాలును. శివగీతలోకూడ నైవేద్యము పెట్ట కున్నను, గుడికి వెళ్ళి మూడు ప్రదక్షిణములు చేసినజాలునని చెప్పబడినది. అదియు చేయలేకున్న నీవుకూర్చున్నతావునుండి మనస్సు (thought current) భగవంతునియందు ప్రవేశ పెట్టుము.

"Naked thou art born, naked thou shalt return. Every thing is God's property. Dedicate what is His own to Him. When brothers quarrel and divide property, Mother Earth and God will be laughing at them. Mother Earth will be laughing because they are foolish beings who divide Her. God will be laughing as they are dividing his property. God will be laughing when the doctor promises cure and exalts the efficacy of his medicine, Dedicate everything to His lotus feet and then enjoy. నీవు పుట్టినప్పుడు నీ వెంట నేమియు తీసుకొనిరాలేదు. పోవునపుడు తీసుకొని పోజాలవు. సర్వస్వము భగవంతుని సొత్తు. ఆయన సొత్తు ఆయనకే అర్పించుము. ఆయనకు నివేదనచేసి అటుపై నీవు అనుభవింపుము.

శ్లో. 32-34:— పాపముచేసి తక్కువజాతిలో పుట్టి నట్టి వారున్ను, పుణ్యముచేసి యెక్కువజాతిలోబుట్టినవారును నన్ను భజించి మోక్షము పొందవచ్చును.

మీ మనస్సు నాయందుంచండి. పరమాత్మఅను వృక్ష మందు మీ మనస్సు అను తీగెను నిలపండి. సకల వైదిక కర్మలు నాకు సమర్పించండి. ఇట్లుచేసిన నాలుగు వేదములచే ప్రతిపాదింపబడిన నా సాన్నిధ్యము చేరి మోక్షమును జెంద గలరు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే రాజవిద్యా
రాజగుహ్యయోగో నామ నవమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

The fool goes to the deep lake, to the untenanted and frightful forest and to the bigmountain for the sake of flowers. It is a matter for wonder that man though he has mental powers cannot see that he can obtain endless bliss by worshipping thee with the lotus of his heart.

మనస్సు వాడని పువ్వు, కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యము లను పురుగుల నేరి పారవేసి, భక్తిఅను నీటిలో దానిని తడిపి,మనస్సు అను పుష్పమును భగవంతుని పాదారవిందములయందు సమర్పించిన, ఆయనదయకుమనము పాత్రులమగుదుము.

అందరు నాకు సమానులు. భక్తియున్నవారు జాతి మతవివక్షత లేకుండ నా దయకు పాత్రులగు చున్నారు.

Those that are whole, need no doctors.

ప్రాయశ్చిత్తాదులవలన పాపములుపోవు నన్ను భజించిన వారిని పాపములనుండి విడిపించుచున్నాను The same idea is conveyed in the charama slokam (Ch, 18, S, 66) ప్రాయశ్చిత్తాదులు చేసికొని తరువాత భగవంతుని ఆరాధించెద మనుకొనుట తప్పు. మహాపాపులు,వర్ణాశ్రమధర్మములు తప్పి చరించిన వారుకూడ నాఅనుగ్రహామువలన చెడుగుణములు పోగొట్టుకొని మంచిగుణములు శీఘ్రములో చెందెదరు. నేను అనుగ్రహించకపూర్వము వారికి మంచిగుణములు కలిగించుచున్నాను. e. g. భూతదయ, పశ్చాత్తాపము, శాస్త్రముల యందలి నమ్మకము, విధేయత మున్నగునవి.

కాగితముపై సరస్వతీదేవి త్రికాలములయందు నీ మహిమ వ్రాయుచున్నను అంతు తెలియకున్నది.

శ్లో.౩:—నాసంగతి తెలిసికొనువాడు పాపపుణ్యముల నుండి విడిపింపబడిన మోక్షము చెందును. నాకు జనన మరణములు లేవని, మూడులోకములకు అధిపతి నని తెలియనగును.

శ్లో. 4-5:— ఎవరికి ఏ గుణములు కలుగవలయునో అవి యన్నియు నావలన కలుగుచున్నవి. వారి వారి ప్రాచీన కర్మను అనుసరించి వారివారికి బుద్ధి, జ్ఞానము మొదలగునవి కలుగుచున్నవి.

శ్లో.౬:—మనువులుగాని, సప్త మహాఋషులు గాని నావలననే సృష్టింపబడుచున్నారు.

శ్లో.7:— ఈసంగతు లన్నియు చెప్పినమీాదట అర్జునుడు కృష్ణుని స్తోత్రముచేయ మొదలిడెను.

శ్లో. 8:— భక్తులు, జ్ఞానులు మీా విషయమును గుఱించి చెప్పియున్నారు. వారు చెప్పిన దెల్ల యథార్థమని నేను నమ్మియున్నాను.

శ్లో.౯:—భక్తులయొక్క లక్షణము చెప్పెద వినుము. వారిచిత్తము నాయందుంచెదరు. వారి ప్రాణముల నాయందుంచెదరు. "తద్దినం దుర్దినం మన్యే" నన్ను తలచని దినము వారలకు దుర్దినమై తోచెడిని. భక్తులు నా నామస్వరూపములు కనపడనిచో దుఃఖపడుచున్నారు. భక్తులు కలసియుండి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

10 వ అధ్యాయము

విభూతి యోగము

శ్లో.1:—ఆధ్యాత్మిక మైన నాయొక్క గొప్పమాటలు వినుము. నీకు వేదాంత విషయములందు ఆసక్తి ఉన్నది. నీ హితము కోరి నేను చెప్పుచున్నాను. హితము అనగా వేప యుండవలెనదిరీతిగనప్పుడు చేదుగానున్నను, ఆచరించునపుడు కష్టము కలిగించినను, ఉత్తరోత్తరమున ఆత్మ సంబంధమైన సుఖము కలిగించునదని అర్థము.

శ్లో. 2:—దేవతలకుగాని ఋషులకుగాని నా సంగతి తెలియదు. వారందరికి సృష్టికర్తను నేను. తండ్రుల సంగతి బిడ్డలకు తెలియదు. కాబట్టి నావలననే నా విషయము తెలిసి కొనవలయును. ఇతరులద్వారాసాధ్యముకాదు. పుష్పదంతుడు వ్రాసిన మహిమ్నస్తోత్రములో పరమ శివునిగూర్చి యిట్లు వ్రాయబడినది.

శ్లో. అసితగిరిసమంస్యాత్ కజ్జలం,సింధుపాత్రం। సురతరువర
శాఖాలేఖనీపత్త్రముర్వీ । లిఖతియది గృహీత్వాశారదా
సర్వకాలం।తదపి తవ గుణానామీశ! పారం న యాతి.

అర్థము:–కాటుక కొండ అనెడి సిరాను సముద్ర మను పాత్రలోపోసి, కల్పతరువుకొమ్మలను కలముతో భూమి అను

పరమాత్ముని భజించుట e. g. కాశీ, రామేశ్వరము, ఏకాదశి, శివరాత్రి, శ్రీరామనవమి ఇది సర్వసాధారణులకు.

కొన్ని వస్తువులు భగవంతుని మహిమను తెలుపుచున్నవి. విభూతిరూపములు అనగా highest manifestations of Divinity వాటిని పూజించుట ఖండోపాసన. All objects are equal, but some have intrinsic merit The Sun shines on a mirror as well as a stone and water, but the former reflects very well, the water reflects a little, and the stone does not reflect at all. కొన్ని వస్తువులు భగవంతుని మహిమ బయట పెట్టుట, వాటి వాటి పూర్వజన్మవిశేషము. వాటినిపూజించుట ఖండోపాసన. వానివలన అఖండోపాసన క్రమేపియేర్పడును.

విభూతిరూపములు:—1. ద్వాదశాదిత్యులలో విష్ణువు నా విభూతిరూపము.

(Significance of caste-marks.)

Caste-marks are all symbols to fix devotion on God with aversion to worldly things. మనము పెట్టుకొను బొట్లు ప్రపంచమందు విరక్తి, పరమాత్మయందు భక్తికుదుర్చు చిహ్నములు:

విభూతి = (1) Purity of Lord Siva (శివుడు శుద్ధ సత్వము).

(2) The final end of the human body is ashes. (అందఱు చివరకు పిడికెడు బూడిద కావలసినదే.)

బోధపరచు కొనుచున్నారు. (Exchange of ideas) Rama Krishna Paramahamsa said that Bhakti is an intoxicant that gathers groups round it.

శ్లో. 17.-భగవదుపాసనచేయుట యెట్లు? అని అర్జునుడు అడిగినాడు. Reply of Sree Krishna is contained in slokas 19 onwards. ఆ ప్రశ్నకు 19 శ్లో. మొదలు జవాబు ఇవ్వబడినది.

హన్త: the epithet హన్త: Ha! alas! God was overjoyed when Arjuna asked him to indicate the mode of worship. He was pleased because none asked him in the previous avataras and Arjuna was the first person to ask him about it even in this avatara. అర్జును డీరీతిగా ప్రశ్నించగా శ్రీకృష్ణుడుఆనందపరవశుడాయెను. ఏలనన ఈప్రశ్ననుమునుపటి అవతారములలో గాని, ఈ అవతారములో నింతకు ముందుగాని యెవరు ఆయనను అడిగి యుండలేదు.

ఉపాసన రెండువిధములు:— (1) అఖండోపాసన:- సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థలయందు నే వ్యాపారముచేయుచున్నను భగవంతుని ఆరాధించుట. ఇది "తైలధారావత్ అవిచ్ఛిన్నం" అని వ్రాసినారు. తైలధారమాదిరి అవిచ్ఛిన్నమైనది. The mind should be like the mariner's compass. కట్టకడపటి జన్మ యెవరికో వారికే అఖండోపాసన కుదురును. (2) ఖండోపాసన:—కొన్నికొన్ని దేశములయందు, కొన్నిసమయములందు కొన్ని వస్తువులయందు

యజ్ఞములు కాని, దండయాత్రలు కాని మార్గశిరములో ప్రారంభించు అలవాటని యింకొక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసినాడు.

8. ఋతువులలో వసంతఋతువు – అన్ని యింద్రియములకు సంతోషము కలుగజేయు ఋతువు.

9. అక్షరములలో 'అ' కారము, ఏభాషలోనైన 'అ' మొదటి అక్షరము.

10. సమాసములలో ద్వంద్వసమాసము విభూతి రూపము e. g. రెండుపదముల అర్థముగూడ ముఖ్యము. పార్వతీ పరమేశ్వరులు, లక్ష్మీనారాయణులు.

11. ఛందస్సులలో గాయత్రి.

12. ఆయుధములలో వజ్రాయుధము.

13. పర్వతములలో హిమవత్పర్వతము.

14. నదులలో గంగానది.

15. యాదవులలో వాసుదేవుడు.

16. పాండవులలో మధ్యముడైన అర్జునుడను నేను. e. g. నాశక్తి నీయందుంచియున్నాడు.

17. కవులలో శుక్రుడు (Author of Sukra Niti)

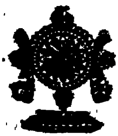
18. జూదము — మోసపుచ్చువిద్యలలో శ్రేష్ఠమైనది. దీనికి దూరముగానుండి నమస్కారము చేయవలయును.

19. కీర్తి, శ్రీ, మేధ, వాక్కు, ధృతి, క్షమలకు (ఉభయకులోత్తారిణి సతి) తెలివిగల బుద్ధిమంతురాలయిన స్త్రీ నా విభూతిరూపము. ధృతి — Perseverence. క్షమ =Patience or forgiveness & tolerance.

నామములు = 1వ నామము ఆత్మ. 2వ నామము పరమాత్మ. అడ్డగీతConnecting link జ్ఞానము. పరమాత్మలోని ఒక అంశము అని తెలిసికొనుట. దీనినిసూచించునది క్రిందిపదము వడగళైవారికి ఈ పాదము ఉండదు. అదియే వడగళులకు తెంగళులకు గల భేదము.

మధ్యలబొట్టు=శంకచక్రములు భగవంతుని చిహ్నములు. భోజనాత్పూర్వము బొగ్గు పెట్టుకొనుట గుర్తు ఏమనగా నీ ప్రపంచ ధోరణిలో పడి భగవంతుని మరువవద్దు అనిసూచన.

కార్తికమాసములో సూర్యుడు విష్ణువు అనివ్యాఖ్యాన కారుడు వ్రాసియున్నాడు.

2. వెలుతురు కలిగించు వస్తువులలో సూర్యుడు.

3. నక్షత్రములలో చంద్రుడు.

4. వృక్షములలో అశ్వత్థవృక్షము. (కొన్నిబయంకర మైన రోగములను ఆకర్షించుశక్తి ఆ వృక్షమునకున్నది.)

5. మహాఋషులలో నారదుడు (గొప్పభక్తుడు).

6. మునీశ్వరులలో వేదవ్యాసుడు (వేదములను విభజించిన వాడుకనుక వేదవ్యాసుడుత్రిమూర్తులయవతారము.)

7. మాసములలో మార్గశిరమాసము ధనుర్మాసము. మార్గశిర శు ౧౧ గీతోపదేశము చేసిన రోజని చెప్పెదరు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

11 వ అధ్యాయము

విశ్వరూప సందర్శన యోగము

శ్లో. 1. హే మహా ప్రభో! నాయందు కరుణతో మహా రహస్యమైన సంగతులు చెప్పి నాకు ఆత్మజ్ఞానము కలిగించినావు. నాకున్న భ్రాంతి పోయినది. కాని ఒక్క సందేహము కలదని అర్జునుడు చెప్పెను.

శ్లో. 2. మీరు ఎందుకు అవతరించునది, మీ రూపము లెన్ని యెవ్వి అన్ని వివరముగా విన్నాను. మీ మాహాత్మ్యమును తెలిసికొన్నాను.

శ్లో. 3. కాని మీయందు అన్ని వస్తువులు నిమిడియున్న యెడల మీ సంపూర్ణరూపము చూడవలయునని నాకు కుతూహలముగానున్నది. కనుక చూపవలసిన దని విధేయతతో అర్జునుడు అడిగెను.

శ్లో. 4 సర్వాత్మ అన్ని వస్తువులయందున్న రూపము నాకు చూచు భాగ్యమున్నదని మీ దివ్యచిత్తమునకు తోచిన యెడల ఈ దీనుని అనుగ్రహించు డని అర్జునుడు కోరెను.

అంతట పరమాత్మ అర్జునుని చూచి కొన్ని మాటలు చెప్పుచున్నాడు. అర్జునా! విశ్వరూపములో కొన్ని కొన్ని వస్తువులు గమనించవలయును. అని కొన్ని విషయములు

పండితులలోను, యోధాగ్రేసరులలోను, భుజబలము కలిగిన వారిలోను పరమాత్మ యున్నాడు. ఖండోపాసన వలన క్రమక్రమముగా అఖండోపాసన కలుగుచున్నది.

From the ants creeping on the earth to the stars in the firmament, you can see Divinity. When you look at the several beautiful things in Nature the worst of atheists will be. convinced that there is a Superior Being who is responsible for this Creation.

కొందరియందు పాండిత్యము గాను, కొందరియందు బలముగాను, కొందరియందుఐశ్వర్యముగాను, కొందరియందు అధికారముగాను నేనున్నాను. వారికి నమస్కరింపుము. సృజింపబడిన వస్తువులు, భూమి, ఆకాశము, పూలు, కాయలు, పండ్లు అన్ని నా సృష్టిలోనివే. వానిని చూచి నే నెంత వాడనో గుర్తెఱుగుము.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విభూతి
యోగో నామ దశమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

రామానుజాచార్యులవారు వీధిని పోవుచుండగా, గొడుగుపట్టుకొని సౌందర్యవతి యగు భార్యను తీసికొనిపోవు చున్న శూద్రుడైన యొక వస్తాదును జూచి,భార్యకన్న కోటి రెట్లు సౌందర్యమైన వస్తువు చూపెద నని చెప్పి ఆ వస్తాదుకు జ్ఞాననేత్రము ఇచ్చి శ్రీరంగనాథుని – ఆదిశేషుని చూపెను. సంజయునికి జ్ఞాననేత్ర ముండుటచే విశ్వరూపము చూచి ఆయనధృతరాష్ట్రునికివర్ణించిచెప్పెను.ఎక్కడచూచినకాళ్ళు పొట్టలు, ఆది లేదు, అంతము లేదు. ఎక్కడ చూచిన దివ్య మైన వస్త్రములు, హారములు, వాసనద్రవ్యములు, బహు ఆశ్చర్యమైన రూపము.

విష్ణువునకు శివునికి భేదము లేవన:—

"అలంకార ప్రియో విష్ణుః అభిషేక ప్రియ శ్శివః
నమస్కార ప్రియో భానుః బ్రాహ్మణో భోజన ప్రియః"

విష్ణువు అలంకారప్రియుడు. శివుడుఅభిషేక ప్రియుడు అని చెప్పబడినది.

కొన్ని చేతులలో భయంకరమైనఆయుధములు పైకెత్తి పట్టుకొనియున్నాడు. The former is the mild aspect, and the latter the terrible aspect, ready to punish the wicked. కోటిసూర్యుల తేజస్సునకు సమానముగా నున్నది ఆయనకాంతి. ఏకకాలములో అనేక కోటిసూర్యులు ప్రకాశించిన నెంతకాంతియో అంతకాంతి కనబడెను. ఈ

తెలిపి అర్జునుని మనస్సు విశ్వరూప సందర్శనమున కాయత్త పరచెను.

శ్లో. 5. నేను చూపబోవు రూపములో అనేకము లగు రంగులుగల చిత్రములయిన వస్తువులను చూచెదవు.

శ్లో. 6. అందులో ముఖ్యముగా (1) ఏకాదశరుద్రులు (2) ద్వాదశాదిత్యులు. (3) అశ్వనీదేవతలు. ఇదివఱకు చూడనివన్ని నీవు చూడనగును. మూడుకాలములయందు జరుగు సంగతులు, ఇంకను ఏమి చూడదలచెదవో అన్ని అందులో చూడుము. జయము కలుగును- యుద్ధము చెయ్య వలసినదని స్పష్టముగా చెప్పుట, ఇదివఱలో ఫలాపేక్ష లేకుండ కర్మ చేయువలసిన దని చెప్పినవిషయమునకు విరుద్ధమగుటచే పరమాత్మ భావగంభీరముగా ముందు అర్జునునకు జయము లేక అపజయముకలుగునా అనువిషయము విశ్వరూపములో చూడనగు నని చెప్పినట్లు ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు ఇందును గుఱించి వ్రాసియున్నాడు.

శ్లో. 8 మాంస నిర్మితమైన పుసికండ్లతో నా విశ్వ రూపము చూడజాలవు. ప్రపంచము యావత్తుచూచుట కుప యోగపడు ఈకండ్లకు, తమ్ము తాము చూచుకొనుటకు అద్దము కావలసియున్నది. అందువలన శ్రీకృష్ణుడుఅర్జునునిస్పృశించి దివ్యమైన జ్ఞాననేత్రము నిచ్చివిశ్వరూపముచూడశక్తినిచ్చెను. పామరులకుగూడ జ్ఞాననేత్రము గలదు. కాని అదిసద్గురువుల అనుగ్రహమువలన, భగవదాశీర్వచనము వలన తెరువబడు చున్నది.

పితృ దేవతలు, గంధర్వులు మీ రూ ప ము లే. మీ భయంకరమైన నోళ్ళలో సైన్యములు దూరుచున్నవి. ద్రోణుఁడు మొదలగు వీరులు మీ కోరలలో నొక్కబడి, వారి రక్తమును మీ కలుకు అయిన నాలుకతో ప్రళయ కాలాగ్నితో సమానమైన మీ నోటిలోనికి పీల్చబడు చున్నారు. హే మహాప్రభో ! ద్రోణాదివీరులు సైన్యముతో మీనోట నెల్లు ప్రవేశించుచున్నారనగా, నదులన్నియుపోయి సాగరములో ప్రవేశించి నామరూపములు పోగొట్టుకొను మాదిరి, పురుగులు దీపముపై వ్రాలి ప్రాణమును పోగొట్టు కొను మాదిరిని మీనోటిలోనికి పోవుచున్నారు అని అనేక విధములు స్తోత్రము చేసి,తదుపరిఆవిశ్వరూపమును శ్రీకృష్ణుడు చూపగలిగెనా అను అనుమానముగలిగి, నీచస్వరముతో, విధేయతతో రెండు ప్రశ్నలు అడిగెను. (1) మీపేరేమి ? (2) మీరు ఈ రూపమెందుకు తాల్చినారు ? అని అడిగెను. అంత పరమాత్మ ఉచ్చస్వరముతో "నేను కాలుడను, సర్వ చ్ఛేదకుడను, అందరిని నాశనము చేయుటకువచ్చినాను. కాని నిన్ను నీసోదరులను తప్ప ఇతరు లందరిని రూపుమాపెదను" అని చెప్పెను. ఇంకొక వ్యాఖ్యానకారుడు, అర్జునునికి తన సహాయము భగవంతునికి గావలసినదని కొంత అహంకార మున్నట్లును, దానిని నశింపుచేయవలయు నని భగవంతుడు అర్జునునకు నీవు యుద్ధము చేసినను చేయకున్నను వీరిలో ఒక్కరు జీవించియుండరనియువారిసంహారముతనచేనిదివరకే చేయబడెననియువారుజీవచ్ఛవములనియుపరమాత్మచెప్పెనని

యుపమానము సరిగలేదని, పరమాత్మ తేజస్సు అంతకన్న చాలయెక్కువ అని యొక వ్యాఖ్యానకారుడు చెప్పి యున్నాడు. ఈ విశ్వరూపము చూచి అర్జునుడు గద్గద స్వరముతో ఆనందపారవశ్యము చెందినవాడై, పడి పడి నమస్కారము చేసి లేచి నిలువంబడి రెండుచేతులు జోడించు కొని కొన్ని శ్లోకములద్వారా పరమాత్మను స్తుతించెను. 15 వ శ్లో. మొదలు ఇరువది శ్లోకములు ప్రార్థనశ్లోకములుగ నుపయోగించవచ్చును. ఇయ్యవి calendar slokas అని మధ్వ శ్రీ పండిత లక్ష్మణాచార్యులు గారు చెప్పిరి.

నీ యొక్క కాంతిపుంజ మైనట్టి అన్ని వస్తువులను చూచుచున్నాను. అందులో చతుర్ముఖబ్రహ్మ, శివుడు, సంహారకర్తకనబడుచున్నారు. (Vishnu is the container, Siva and Brahma are contained therein) వైష్ణవ సిద్ధాంతము నాలాయర ప్రబంధములో విష్ణువు బ్రహ్మను సృజించినాడని, ఆయన శివుని సృజించినాడని చెప్పియున్నది. శైవ సిద్ధాంతములో శివుడు బ్రహ్మను, బ్రహ్మ విష్ణువును సృజించెను అని చెప్పబడినది. సప్తఋషులు మీరూపములో నున్నారు. (ఋషులు అనగా జ్ఞానముయొక్క ఆవలిబడ్డును చూచినవారు). లోకకంటకములయిన పాములు కానవచ్చు చున్నవి. అనగా సాత్త్విక, రాజస, తామస వస్తువులన్నియు కానవచ్చుచున్నవి. అర్జునుడు పరమాత్మ అనుగ్రహము పొందినవాడగుటచే పాములను చూచిభయపడలేదు. పతంజలి యోగసూత్రము "తత్సన్నిధౌ వైరత్యాగః" అని యున్నది.

వాళ్ళు అది అంతయు భగవదనుగ్రహము వలన కలిగినదని తెలియవలయును. "I am only an instrument in His hands. Let all the credit be to Him" గృహస్థుడు విపరీత వేదాంతమునకు లోబడి అదృష్టముండినవచ్చును, ఆయువుండిన బిడ్డలు బ్రదుకుదురు, అని అశ్రద్ధ చేయక, భగవంతుడు తనను సముద్ధారుగా నియమించి కొంత సొత్తును, భార్యబిడ్డలనొప్పచెప్పినాడనియు, వాటిని జాగ్రతతో కాపాడవలయు ననియు, లేనియెడల భగవంతుడు విధించిన పని (duty) చెయ్యక తప్పిపోయినవాడ నగుదుననియు, "ఈ సంసారము యావత్తు నేను ఈదుచున్నాను. నాప్రయోజకత్వము" అని అనుకొనుట గొప్ప పొరపాటు అనియు గ్రహించవలయును. గట్టుప్రభువు కుచేలోపాఖ్యానములో "తేరుక్రింది ప్రతిమవోలె" చిన్న బొమ్మపై రథము యావత్తు ఆధారపడియున్నట్టు కవపడుచున్నదని చెప్పియున్నాడు. కనుక మానవుడు 'నేను నిమిత్తమాత్రముగానే యున్నాను. కాపాడువాడు పరమాత్మయే' అని గుర్తెతిగి సంసారసముద్రమును ఈదవలయును.

There are two stories in English e. g. a rat holding the rope before the camel imagining that it is leading the camel, and a crow sitting on an elephant thinking it is riding on the elephant.

శ్లో. ౩౬. ఇది చాల ముఖ్యమైన శ్లోకము. ఋషులు మీ రూపమును స్తోత్రము చేయుచున్నారు. సిద్ధులు నమస్కారము చేయుచున్నారు. రాక్షసులు చూచి భయపడి పారిపోవుచున్నారు.

వ్రాసియున్నాడు. అయినను అర్జునా! లెమ్ము! నీవు యుద్ధము చేయుము. ఏలయన, కీర్తినీకు రావలయును. చచ్చినపామును కఱ్ఱతో కొట్టినట్లు, (కాక తాలీయన్యాయముగ) నీసాయము నాకు అవసరములేదు. "Perfection needs no addition. You are imperfect and you must get the glory". అందుమీద అర్జునుడు 'ఈకీర్తి నాకేల' అనెను. అందుకు 'కీర్తియేకాదు' 'రాజ్యము అనుభవింపు' మనెను. అప్పుడు అర్జునునకు ఒక సందేహము కలిగెను. ఏమనిన, భాగము కృష్ణుడు కావలయు నను నేమో అని. ఆ సంశయము తీర్చు టకై కృష్ణుడు రాజ్యము మొత్తము తీసికొనుమని చెప్పెను.

నిమిత్తమాత్రంభవసవ్యసాచిన్ :— వీటిని బంగారు అక్షరములతో వ్రాసి పెట్టుకొనవలయును. భీష్మ, ద్రోణా దుల సంహార మిదివఱకే జరిగినది. వారితలలు నా కోరలలో పరీతిగా నొక్కబడియున్నవో నీవు చూచియున్నావు. కనుక నీవు యుద్ధముచేయుట నీకు కీర్తి రాగలందులకు యుద్ధము చేయుమనుచున్నాను. ఏల యింత వాత్సల్యమనగా అర్జు నుడు తన భక్తుడగుటయే కారణము.

ఈ వాక్యములలో గృహస్థులు గమనించ వలసిన విషయ మొకటియున్నది. అందరి సుఖమునకు పరమాత్మ కారకుడు. కాని Keen sense of duty తో ఎవరి పనులు వారు చేసితీరవలయును. ఫలమువచ్చినపుడు నూటికి నూరు

మనిఅర్జునుడు కోరెను. ఉపలక్షణముగా మరి రెండుమార్గము లున్నవి.

4. వాత్సల్యభావము · పరమాత్మ బిడ్డయని యెంచి బాలకృష్ణుని బొమ్మపెట్టుకొని,నందగోపయశోదలు పోషించి నట్లు సేవించుట.

5. సేవకభావము:— స్వామి భృత్యభావము e. g. Hanuman is the symbol of service. హనుమంతుడు సేవవలన ముక్తి సంపాదించుట. మొదటి మూడుమార్గములు 41 వ శ్లోకమునందు తెలుపబడినవి.

కాని మహాప్రభో! నీ రూపమును జూచి భరింప లేకున్నాను. కనుక విశ్వరూప ముపసంహరించి నాలుగుభుజ ములతో శంఖచక్రగదాపద్మములతో నాకు చిన్నరూపము చూపించుమని కోరెను.

(శంఖం) Sankham indicates that he is the Lord of space. ఆకాశము నాకు లోబడి యున్నది. ఆకాశము నుండి అన్ని పుట్టుచున్నవి.

(చక్రం) (Chakram) I am the Lord of time మనము అందరము కాలచక్రమునకు లోబడియున్నాము.

(గద : (Gada) I destroy the wicked, నేను దుష్ట సంహారకుడను.

(పద్మం) (Padmam) : Lotus is the emblem of peace and happiness, నేను సుఖము కలుగజేయు చున్నాను.

మధుసూదన సరస్వతి యీశ్లోకములో బీజాక్షరములు ఇమిడియున్నవని తన వ్యాఖ్యానములో వ్రాసియున్నాడు, అందువలన దీనిని పారాయణము చేసినభూతప్రేతపిశాచములు పారిపోవునని మంత్రశాస్త్రములో దీనిని జేర్చుకొన్నారు.

అంతట అర్జునుడు, "నీమహిమ నెరుగక నేను చేసినట్టి తప్పులు మన్నించవలయును. నీకుఅన్నిప్రక్కల నమస్కారములు" అని వేనవేలు నమస్కారములు చేసెను. (శ్లో. 39) తాను చేసిన పరిహాసముల మన్నించవలయునని కోరెను. తండ్రి, కుమారుళ్ళతప్పులు ఏరీతిగామన్నించునో, అట్లేమన్నించవలసినదని అర్జునుడు as a matter of right కోరెను. జగత్తునకు అంతకు పితను అని పరమాత్మ 9 వ అధ్యాయములో చెప్పి యున్నాడు. (1) పితృ పుత్త్రభావముతో (Jesus refers to God as Father) ఈశ్వరోపాసన చేయవలయునని చెప్పియున్నాడు. (2) V. 29. శ్లో. ముందు స్నేహితుడని మీరు చెప్పియున్నారుగనుక, నన్ను స్నేహితుని మాదిరిగా మన్నించుమని కోరెను. ఇది సఖ్యభావము. (3) పరమాత్మ యొక్కడే పురుషుఁడు. జీవులందరు అస్వతంత్రులు, స్త్రీలకు సమానము గనుక వైష్ణవసిద్ధాంతప్రకారము కొందరు స్త్రీల మాదిరి దుస్తులు వేసికొని పరమాత్మను భజించెదరు. రామకృష్ణపరమహంస అట్లుచేసెను. ఇదినాయికానాయకభావము, గోపికలకు Lust కాదు. Craving of the spirit to realise Paramatma, భార్యతప్పులు భర్తమన్నించునట్లు మన్నించు

అర్జునుడు, భగవంతుడు భక్తిని గుఱించి చెప్పుచున్నాడు? కర్మవిషయమైనమఱచిపోయినాడనుకొనెనుగాని, భగవంతుడు మఱువలేదు. ఎటులన (1) కడపటిశ్లోకములో "భక్తి" అనగా కర్మ చేసి నాకుసమర్పింపవలయును. (Karma is the Pivot on which the whole Gita turns)కర్మ యేమ్చు చేయ వద్దు నాయందు ప్రేమయుంచి ఫలాపేక్ష వదలిపెట్టి ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో అహంకార మమకారములు వదలివేయుము అని తెలిపియున్నాడు.

(2) Secondly:in the dictionary of a bhakta hatred must not find place, మృగములనుగాని, మనుష్యులను గాని యెవరినీ భక్తుడు ద్వేషించగూడదు. Love me and love my dog. ఏ ప్రాణిని ద్వేషించగూడదనుట రెండవ అంగము. ఈ రెండు అంగములతో భక్తిగలిగి, భగవంతుని పూజించిన శాశ్వత సుఖమునిచ్చు మోక్షము కలుగును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విశ్వరూప
సందర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

కనుక నాలుగుభుజములతో దర్శనము ఇమ్మని కోరెను. నాలుగు భుజములకు అర్థ మేమి అని వ్యాఖ్యాన కారులు ప్రశ్నించియున్నారు. కృష్ణునికి పుట్టుకలో నాలుగు భుజము లుండెననియు, వెంటనే రెండు భుజములు దాచె ననియు కంస సంహారమునకు పూర్వము రెండు భుజములతో నుండి, తదుపరి నాలుగు భుజములతో అగుపడు చుండెనని కొందరు, మరి కొందరు భక్తులకు నాలుగుభుజములతోడను, అభక్తులకు రెండు భుజములతోడను కానవచ్చుచుండె ననియు, కొందరు ఆయనలో మార్పు లేదనియు, ధర్మార్థ కామ మోక్షము లనెడి నాలుగు పురుషార్థములు ఇవ్వ సమర్థుండగుటంజేసి నాలుగు భుజములు కలవనియు, ఇంకొకరు నాలుగుచేతులు భుజములు అనుటలో అన్నిటిని విరివిగా ఇచ్చువాడనియు, కొందరు నాల్గువేదములు నాల్గు భుజములనియు చెప్పియున్నారు.

అర్జునుడు కోరగనే పరమాత్మ నాలుగు భుజములతో దర్శన మిచ్చెను. శ్లో. 52_53 "అర్జునా! ఎన్ని దానములు చేసినను, యజ్ఞము చేసినను, తపస్సు చేసినను, వేదాధ్యయ నము చేసినను ఈ విశ్వరూపము కానరాదు. భక్తియుండుట వలన నీకు చూపితిని. అనాదిగా దేవతలుకోరుచున్నను వారికి చూపియుండలేదు. ఎన్ని ప్రశ్నలు అడిగినను నీభక్తికి మెచ్చి సమాధానము నిచ్చియున్నాను. నీవుకొంచెము భక్తియున్నను ఈవిశ్వరూపము చూడగలితివి. కనుక నీవు ఎక్కువగా నన్ను భజించి సకల దుఃఖములను పోగొట్టుకొను''మని చెప్పెను.

వేలు నామములతో పిలువబడు చున్నాడు. They are all like the convex and concave sides of the same mirror.

శ్లో. (2) సగుణబ్రహ్మమైన నన్ను ఎవడుపాసన చేయునో వాడే శ్రేష్ఠుడు. నిర్గుణోపాసన బహు కష్టము. అసాధ్యము అని (5వ శ్లో) చెప్పబడినది. సగుణుఁడైన నన్ను ఉపాసనచేయువాడు సిద్ధి చెందును. అద్వైతసిద్ధాంతప్రకారము కూడ ఉపాసన సగుణమైన దానికే వర్తించును ఉపాసనకు ఉపాసింపబడు నామరూపములతో కూడిన వస్తువు, ఉపాసన చేయువాడు, ఉపాసనచేయు సాధనము మూడు నుండ వలయును. సగుణోపాసనవలన నిర్గుణపరబ్రహ్మప్రాప్తిజీవుడు పొందుచున్నాడు. ప్రాప్యవస్తువు నిర్గుణపరబ్రహ్మ. సాధనము సగుణోపాసన. దీనివలనజీవుడు పరబ్రహ్మముతో ఐక్యమగు చున్నాడు.'నిర్గుణోపాసన' is a misnomer like a square circle—నిత్యము అద్వైతులు "ఆదిత్యం అంబికాం విష్ణుం గణనాథం మహేశ్వరం" అని పంచాయతన పూజ చేయుచు న్నారు. శ్రీ శంకరాచార్యులవారికి లక్ష్మీనరసింహమూర్తి అభిమాన దేవత. ఆయనను గూర్చి అనేక స్తోత్రములు చెప్పి యున్నారు. మనోరాజ్యము నశించినగాని నిర్గుణ పరబ్రహ్మ మును పొందజాలము. కనుక విగ్రహారాధన, ద్వైత విశిష్టా ద్వైతులమాదిరి అద్వైతులు కూడ ఒప్పుకొనుచున్నారు. జీవుడు బ్రహ్మ ఏకమనుట అతీతమైన అవస్థ. విగ్రహముల రూపము మనుష్యుడు చేసినను ఆ కర్త, లోహముపరమాత్మ వలవ సృష్టింపబడినవేగదా! క్రైస్తవులు క్రాసును, మహమ్మ

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

12 వ అధ్యాయము

భక్తియోగము

వెనుకటి అధ్యాయము కడపటి శ్లోకములో కృష్ణుడు 'మత్' అను First personal pronoun లు నాలుగుసార్లు ఉపయోగించినాడు. అది ఈ అధ్యాయమునకు మూల సూత్రము.

శ్లో. 1. అద్వైతవ్యాఖ్యానము :— సగుణోపాసన చేయువాడా, నిర్గుణోపాసన చేయువాడా గొప్పవాడు ? వీరు చెప్పునది యేమనిన - పరబ్రహ్మమునకు నిర్గుణసగుణావస్థలు రెండు. మొదటిదానికి నామరూపములులేవు. ఎట్టి వ్యాపారము లేదు. చుట్టుకొని పండుకొనిన పాముమాదిరిగా సృష్టిస్థితిసంహారము అంతయు అంతర్గతముగానున్నది. ఉనిర్గుణపర బ్రహ్మము మాయలో ప్రతిబింబించి సగుణ మగుచున్నాడు. చుట్టుకొన్న పామునుకర్రతోకొట్టినట్లు (రజోగుణముతోగూడి సృష్టించినపుడు) బ్రహ్మ, (సాత్త్వికగుణముతో గూడి) కాపాడునపుడు విష్ణువు, (తామసగుణముతో గూడి సంహరించునప్పుడు మహేశ్వరుడని పేరు. పరబ్రహ్మము ఒక్కటియే కాని, సృష్టి స్థితి సంహారములు చేయునపుడు వేఱు

నందునశుద్ధజీవునిజ్ఞానానందములుమరుగుపడినవి. ఈయిద్దరిలో
నెవరు ఎక్కువ అని అర్జునుడు అడిగినాడనియు, దానికి పర
మాత్మ యేమిచెప్పినా డనగాః— నారాయణుడనగు నన్ను
ఉపాసనచేయువాడే శ్రేష్ఠుడు. శుద్ధజీవుని ఉపాసనచేయుటకు
ఇంద్రియనిగ్రహ మనోనిగ్రహములు ఎంతో ఎక్కువగా
నుండవలెను. నారాయణునిఉపాసనచేయునెడలకొన్నిలోపము
లున్నను ఆయన అనుగ్రహించుటయేకాక, ఐశ్వర్య కైవల్య
భగవల్లాభములు కలుగుచున్నవి. శుద్ధఆత్మనుపాసన చేసినందు
వలన ఆత్మసంబంధమైన జ్ఞానము ఆనందమే కలుగుచున్నది.
ఫలము స్వల్పము; కష్ట మధికము.

ద్వైతసిద్ధాంత ప్రకారము :— (1) నారాయణుని
ఉపాసన చేయువా డొకడు, (2) జగన్మాత ప్రకృతికిఅభిమాన
దేవతను, లక్ష్మిని, ఉపాసన చేయువాడొకడని, వీరిలోనెవరు
గొప్ప ? అను ప్రశ్నకు, న న్నుపాసనచేయువారు గొప్పవా
రనియు, లక్ష్మిని ఉపాసనచేయుటకు ఇంద్రియ మనోనిగ్రహ
మెక్కువ కావలయుననియు, ఆమె పరమాత్మ సాన్నిధ్యము
చేర్చగలదేగాని, స్వతంత్రించి ఆమె యెట్టి ఫలము నివ్వ
జాల దనియు, తిరిగి నారాయణోపాసన చేసికైవల్యముపొంద
వలయుననియు పరమాత్మ చెప్పియున్నాడని వీరివ్యాఖ్యానము.
స్త్రీ దేవతలను, బాలత్రిపురసుందరీదేవతల నుపాసనచేయుట
పదునైన కత్తులమీద నడిచినట్లు. ఏ మాత్రము మనోనిగ్ర
హము, ఇంద్రియనిగ్రహము లేకున్నను ఆ దేవత లుపాసకుల
తలలు అణచుచున్నవి. ఆడపిల్లలకు చదువు సంగీతము

దీయులు పీర్లను చిహ్నములు symbols గా పెట్టుకొని యున్నారు. విగ్రహారాధనవలన ఎట్టి తప్పులేదు. రాజుపటమును పూజించిన రాజును పూజించినట్లే.

Vivekananda said speaking about his Guru, Ramakrishna that he was a great idol worshipper He worrishipped Kali. Saguna Brahma is like the priest officiating at a marriage with Paramatma as the bridegroom and Jeevatma as the bride. He brings about the marriage or alliance between the two. విగ్రహారాధనచేయుమతాంతరులు గూడ "Oh! Father in heaven! Hallowed be Thy Hole Name" అని చెప్పుచున్నారు. Even the relationship of father-hood is saguna worship. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస గొప్ప విగ్రహారాధకుడని ఆయన శిష్యుడగు వివేకానంద స్వామి చెప్పియున్నాడు. ఆయన నిత్యము కాళీమాతను పూజించుచుండెడివాడు. పరమాత్మయనెడి పెండ్లి కుమారునకు, జీవాత్మ యనెడి పెండ్లికుమార్తెకు (వీరిరువురికి) ముడిపెట్టు పురోహితుడు సగుణ బ్రహ్మ యని పోల్చవచ్చును. క్రైస్తవులు సహితము, భగవంతుని 'తండ్రి' యనిసంబోధించుచున్నారు. అదిగూడ సగుణోపాసనయే యని తెలియనగును.

విశిష్టాద్వైత వ్యాఖ్యానము :— (1) నారాయణుని ఉపాసన చేయువాడొకడు. (2) శుద్ధజీవుని ఉపాసనచేయువాడొకడు. వారు చెప్పుప్రకారము జీవునకు శుద్ధాశుద్ధములను రెండు అవస్థలున్నవి. ప్రకృతిసంబంధమువలన అశుద్ధుడయి

పాసన నారాయణోపాసన చేయువారికి కొన్ని లోపము లున్నను ప్రమాదములేదు.

This chapter mentions the positive qualities of a bhakata, while the last sloka in the previous chapter emphasizes the negative aspect.

భక్తుని లక్షణములు.

(1) భూతదయ : సకలప్రాణికోటిని సమముగా జూచి వారిని కష్టములనుండి తొలగించు మార్గము చూడవలెను. (2) సుఖదుఃఖములను సమముగా చూడవలయును. ఇట్లు చేయువారిని "భవజలధి మగాధం దుస్తరం నిస్తరేయం"అని చెప్పినట్లు ఈ సంసార సాగరమునుండి భగవంతుడు ఒడ్డుకు చేర్చుచున్నాడు.

కులశేఖర ఆళ్వార్‌వారు ముకుందమాలలో నిట్లు చెప్పి యున్నారు.

శ్లో. భవజలధి మగాధం దుస్తరం నిస్తరేయం
కథ మహ మితి చేతో మా స్మగాః కాతరత్వమ్।
సరసిజదృశి దేవే తావకీ భక్తి రేకా
నరకభిది నిషణ్ణా తారయిష్య త్యవశ్యమ్.

అనగా, "ఓ మనస్సా ! నేను ఎట్లీ సంసారసముద్రమును దాటుదునా యని మనంబున భయంబు నొందకుము. ఏమన, దానికొక్క చక్కని త్రోవగలదు. నీవావిష్ణువునందు విశ్చలమైన భక్తిని కలిగి యున్నచో ఆ విష్ణుభక్తియే నిన్ను సంసార సముద్రమును దాటింపగలదు. సంసారసముద్రమును

చెప్పువారు, వంటవారు, గాజులు తొడుగువారు ఒడలు తమ దగ్గర పెట్టుకొని తమతమ పనులు చేయవలసి యున్నదను విషయము లోకవిదితమే. పురుషుడు స్త్రీరూపమును పూజించుట కష్టము. Sex idea కలుగకముందు స్త్రీ=మాత యని అభిప్రాయము ఏర్పడినచో పెద్దయైన తరువాత స్త్రీ ఉపాసన కష్ట మనిపించదు. కనుక నారాయణోపాసన మంచిది. దీనిని బట్టి యేమి తెలిసికొనవలయుననిన-పురుషులు పురుష రూపమైన నారాయణుని, స్త్రీలు స్త్రీరూపమైన లక్ష్మిని పూజింపవలయును. This is based upon human psychology. ఆడువాండ్రు దేవతార్చన యెందుకు చెయ్యకూడ దన్నారనగా – సాలగ్రామములలోను శంఖములలోను ఉన్న vibrations రజోదోషము కలవారగుటచే వారు భరింప జాలరు. The reason for the exclusion of the females from touching the devatarchan is scientific అనసూయ శివలింగమును పూజించెనుగద, మనము చేయ రాదా? అని కొందరు స్త్రీలు ప్రశ్నించెదరు. ఆమె యినుప గుగ్గిళ్ళను వండిన మహాపతివ్రత. అంతశక్తిగలవారు ఈకాల మందు స్త్రీ లున్నచో శివపూజ చేయవచ్చును. రామకృష్ణ పరమహంస ఈశ్వరాంశసంభూతు డగుటచే కాళిని పూజించి ముక్తిపొందెను. లక్ష్మి ఉపాసనచేసి నా సాన్నిధ్యము చేరుట బహుకష్టము. కనుక నన్నే ఉపాసన చెయ్యవలసినదని పర మాత్మ చెప్పియున్నాడు.

నిర్గుణపరబ్రహ్మమును, లక్ష్మిని,ఉపాసన చేయుటకు ఇంద్రియ మనోనిగ్రహము పూర్తిగా ఉండవలయును.సగుణో

లను ఎవరు పోషించెదరని దిగులుపడ నవసరములేదు. పరమాత్మయే వారిని కాపాడగలడు.

మనస్సును నిలుపుట కష్టము. అయ్యది కల్లు త్రాగి నిప్పులు త్రొక్కిన కోతిమాదిరి చెదరిపోవుచున్నది. దానిని అభ్యాసమువల్ల త్రొక్కిపట్టవలసిన దని ౬వ అధ్యాయములో చెప్పియున్నాడు. "అభ్యాసము కూసువిద్య'' గనుక నిత్యము అన్ని పనులతోపాటు మనసును నిలుపుటకు ప్రతి రోజు ప్రయత్నము చేయవలయును.

మనస్సు నిలుపుటకు వీలులేకపోతే "మత్కర్మపరమో భవ" నా సంబంధమైన పనులు చేయవలయును

ఇందుకు విశిష్టాద్వైత వ్యాఖ్యానము బహు బాగుగా నున్నది.

మత్కర్మలు:—రామానుజాచార్యులవారు వ్రాసినది ఏమనగా-ఆలయనిర్మాణోద్యానకరణ ప్రదీపారోపణ మార్జ నాభ్యుక్షణోపలేపన పుష్పాహరణ పూజాప్రవర్తన నామసంకీ ర్తన ప్రదక్షిణ స్తుతి నమస్కారాదులు. అనగా గుళ్ళు కట్టించుట, దీపములు వెలిగించుట, చెరువులు త్రవ్వించుట, పూల హారములు గ్రుచ్చుట మొదలగు భగవత్సంబంధ మగు కైంకర్యముల చేయుట దీని అర్థమని చెప్పియున్నారు.

ఇదియును చేతకాక పోయిన ట్లయితే నీ శరీరపోషణ కొఱకు నీవాచరించు కర్మను రామార్పణము,కృష్ణార్పణము అని నాకు సమర్పించవలయును. ఈరీతిగా పరమాత్మ భక్తి సాధన సోపానములను వివరముగా తెలిపియున్నాడు.

తరింపవలెనన్న విష్ణుభక్తికంటె వేఱుపాయములేదు" మఱియు,

శ్లో. తృష్ణాతోయే మదనపవనోద్ధూత మోహోర్మిజాలే
దారావర్తే తనయ సహజగ్రాహసంఘాకులే చ
సంసారాఖ్యే మహతి జలధౌ మజ్జతాం న స్త్రీధామన్
పాదాంభోజే వరద భవతో భక్తినావం ప్రయచ్ఛ.

అనగా, "ఓకృష్ణా! సంసార సముద్రమును దాటుట మిగుల కష్టము. ఆ సముద్రము ఆశ యను నీటితో నిండినది. కామ మనెడు గాలిచే మోహ మను తరంగపంక్తు లెగుర గొట్ట బడుచుండును. భార్యలు సుడులు, అన్నదమ్ములు, పుత్త్రులు, గొప్పకూరిరములైన నీటిజంతువులు. దీనినిదాటుట మహాకష్టము. నీ పాదంబులందు భక్తి గలిగి యుండుటయే దీనిని సులభముగా దాటుటకు నావ యగును! ఇతరసాధనములచే దాట వీలుగాదు. అందుకై నీ పదభక్తి నిశ్చలత్వము నొసంగుము."

సంసారసముద్రములో భార్యలు అను సుళ్ళు, కొడుకులు అనునట్టి మొసళ్ళున్నవి. రామనామనౌకయే యీ సముద్రమును దాటుటకు మార్గము. భక్తితో భజించిన వారికి చేయూతనిచ్చి పరమాత్మ వారిని ఒడ్డుకు జేర్చును. మయ్యేవ= నాయందే, నీ మనస్సును ఉంచవలయును. "Be devoted unto my Lotus feet." బుద్ధి నాయందే యుంచవలయును. బుద్ధి is the determinative faculty.

త్రికరణశుద్ధిగా నన్ను భజించుము. పైవిషయములు నేను చూచుకొందును. భగవంతుని భజించుచున్న, భార్యపిల్ల

Bhakti has got magnetic influence and attracts all beings. What is the psychology of fear? The more you identify yourself with the mortal coil, the greater the fear; the greater the detachment, the lesser the fear.

భక్తుని సన్నిధినిగుఱించి "తత్సన్నిధానే వైరత్యాగః" జంతువులు కూడ వాని సన్నిధిలో వైరము పోగొట్టుకొను చున్నవి అని చెప్పబడినది.

శ్లో.20. ఈభక్తిని యధోక్తముగా చేయవలయును. గ్రంథములకన్న నీ బుద్ధిని ప్రమాణముగా గలిగియుండుట పొరపాటు. నమ్మిన గ్రంథములను పూర్తిగానమ్మిన వాటిలో చెప్పిన మాదిరి యథోక్తముగా చేయవలయును. వేదశాస్త్ర ములలో చెప్పిన ప్రకారము వారివారి జాతిధర్మములననుసరించి భక్తితో పరమాత్మను భజించిన అటువంటివాడునాయొక్క అనుగ్రహామునకు పాత్రుడగుచున్నాడు.

భక్తిని గుఱించి వ్యాఖ్యానకారులు చెప్పిన అభిప్రాయ ములు:—

మనస్సుయొక్క లక్షణములు. 1. Thinking. (ఆలో చించుట) 2. feeling (తెలిసికొనుట) and 3 Willing. (సంక ల్పించుట) మనస్సుయొక్క భావమునకు ప్రేమయనిపేరు. అది తీగెమాదిరి ఏదోయొక వస్తువుపై ప్రసరించుచున్నది. ఆమనో భావమునకు స్త్రీ అధిష్ఠానమైనచో దానికి కామము లేక అను రాగము అని పేరు. ఆ తీగెను బిడ్డలను వృక్షములపై నిలిపిన పుత్రవాత్సల్యము, దేశమందుంచిన దేశభక్తి, సద్గురువులయం

భక్తుని లక్షణములు:—

(1) సుఖదుఃఖములు సమముగా అనుభవించుట. దేవాలయమునకు పోయినపుడు చక్కెరపొంగలి యిచ్చినను కట్టెపొంగలి యిచ్చినను భగవంతుని ప్రసాద మని స్వీకరించుట. **You must believe that everything is a blessing in disguise.**

(2) భక్తుడు ఇల్లువాకిలి లేకుండ నుండును. ఈ ఇల్లువాకిళ్ళను భక్తుడు నమ్మడు. నిజమైనభక్తునకుపరమాత్మయే యిల్లు.

(3) స్థిరమతి : **Stability of purpose** = పట్టుదల **Another Commentator says** స్థిరమైన వస్తువగు పరమాత్మతో సంబంధించిన మనస్సు కలవాడు.

(4) శత్రువులు మిత్రులు అందరిని పరబ్రహ్మ స్వరూపముగా చూచువాడు.

(5) ఎవరిని ద్వేషించడు. మనుష్యులు, పురుగులు, పక్షులు, క్రిమికీటకాదులు—వేనిని ద్వేషించడు. ఇంకొకరు ఏమి వ్రాసినారన, తనకన్న గొప్పవారిని చూచి ద్వేషించకుండుట, సమానస్థితిలో నున్న వారితో మైత్రి కలిగి యుండుట, తక్కువ స్థితిలో నున్నవారియందు కరుణ కలిగి యుండుట—ఇవి భక్తుల లక్షణములు.

శ్లో. 15. ఎవరిని చూచి యితరులు ఎవ్వరును భయపడరో, ఎవరికి ఏ వస్తువును చూచినను భయము కలుగదో అటి వాడు నిజమైన భక్తుడు.

సేయగదే" అని సుదాముడు (మాలాకారుడు) శ్రీకృష్ణుని తన యింటికి వచ్చినప్పుడు ప్రార్థించి చెప్పెను.

భక్తి మూడు రకములు:—

1. అధమ భక్తి: ఇహలోక స్వర్గలోక సుఖమును కోరి భజించుట.

2. మధ్యమభక్తి: మోక్షముకావలయునని భజించుట.

3. ఉత్తమమైన భక్తి: మోక్షముకూడ కోరకుండ ఊరక భజించుట. Devotion for the sake of devotion.

కులశేఖర ఆళ్వారు ముకుందమాలలో ఇటుల చెప్పియున్నాడు:—

"నాస్థా ధర్మే న వసునిచయే, నైవ కామోపభోగే
యద్యద్భవ్యం భవతు భగవన్ పూర్వకర్మానురూపమ్.
ఏతత్ప్రార్థ్యం మమ బహుమతం జన్మజన్మాంతరేపి
త్వత్పాదాంభోరుహయుగగతా నిశ్చలా భక్తిరస్తు".

రంగనాథా! ధర్మార్థకామమోక్షములు అనబరగు చతుర్విధ పురుషార్థములు నిన్ను నేను అడుగదలచుకొనలేదు. వెనుకటి జన్మములయందు జేసిన కర్మను అనుసరించి ఫలము కలుగును. నీవు నాకు ఎన్ని జన్మములు ఎట్టి జన్మములు కలిగించినప్పటికిని నీ పాదములు మాత్రము మరచిపోకుండు నట్లు భక్తిభావము అనుగ్రహింపవలయును.

దుంచిన గురుభక్తి, ధనమం దుంచిన ధనాశ యని యీమాదిరిగా వేరువేరు పేర్లతో పిలువబడుచున్నది.

ఈ వస్తువులలో దేనిని ప్రేమించినను కష్టసంబంధము లేనట్టి ఆనందము నివ్వజాలవు. అవి తొంబదితొమ్మిది పాళ్ళు కష్టము, ఒక పాలు సుఖము కలిగించుచున్నవి. మనస్సును పరమాత్మయందు నిలిపిన ఆధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక, ఆధిదైవిక దుఃఖరహిత ఆనందము కలుగుచున్నది. అట్లు నిలుపుటయే భక్తియని చెప్పబడును. శంకరాచార్యులవారు శివానందలహరిలో ఇట్లు చెప్పియున్నారు.

శ్లో. అంకోలం నిజబీజసంతతి, రయస్కాంతోపలంసూచికా,
సాధ్వీనైజవిభుం,లతా క్షితిరుహం, సింధుస్సరిద్వల్లభమ్,
ప్రాప్నోతీహ యథాతథాపశుపతేః పాదారవిందద్వయం
చేతోవృత్తిరుపేత్యతిష్ఠతి, సదా సా భక్తి రిత్యుచ్యతే.

ఊడుగుచెట్టుగింజలుపోయి చెట్టు కంటుకొనునట్లును, అయస్కాంతము (సూదంటురాయి) లోహమును లాగునట్లును, పతివ్రత భర్త ననుసరించునట్లును, నదులుపోయి సముద్రములో పడునట్లును భక్తునియొక్క మనస్సు పరమాత్మ యందు లీనమగుచున్నది. మనస్సుపరమశివునియందు లీనమగుటయే భక్తి.

"నీ పాదకమలసేవయు, నీపాదార్చకులతోడినెయ్యమును నితాంతాపారభూతదయయును, తాపసమందార! నాకు దయ

నారదుడు నరకములోని పాపులను జూచి యిట్లు చెప్పెను. "నారాయణో నామ నరో నరణాం, ప్రసిద్ధచోరః కథితః పృథివ్యాం; అనేక జన్మార్జిత పాపసంచయం హర త్యశేషం స్మృతిమాత్ర ఏవ".

శివుని గురించి కూడ "తస్కరాణాం పతయే" అని చెప్పబడినది. నారాయణ మంత్రము బహు సులభమైనది. నారాయణ అను పేరు మూడుసార్లు చెప్పినంతమాత్రముననే పాపులందరు నరకమునుండి విడుదలకాబడి మోక్షము చెందిరి.

నారాయణ నామస్మరణనుగూర్చి కులశేఖర ఆళ్వార్ ముకుందమాలలో నిట్లు చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. హే మర్త్యాః! పరమంహితంశ్శృణుత వో వక్ష్యామిసంక్షేపతః
సంసారార్ణవ మాపదూర్మిబహుళం సమ్యక్ప్రవిశ్యస్థితాః
నానాఽజ్ఞానమపాస్య చేతసి "నమోనారాయణాయే" త్యముం
మంత్రంసప్రణవం ప్రణామసహితంప్రావర్తయధ్వంముహుః.

అనగా "ఓ జనులారా! సంసారము మహాసముద్రము. అం దనేకరూపంబులుగ సంభవించు పాపంబులు కష్టములు సముద్రమువిూద వచ్చు తరంగములవంటివి. దానినుండి తప్పించుకొనుటకు ఒక్కటే యుపాయము కలదు. అదే మందురా, అనేక రీతులుగానున్న అజ్ఞానమును పోగొట్టి

భక్తి నవవిధములు :—

1. శ్రవణము: 13వ అధ్యాయములో శ్రవణమువలన తరించెద రని చెప్పబడినది.

2. కీర్తనము.

3. విష్ణుస్మరణము.

4. పాదసేవనము.

5. అర్చనము.

6. వందనము.

7. దాస్యము.

8. సఖ్యము.

9. ఆత్మనివేదనము.

ఒక్కొక్క యుగములోని జనులు ఒక్కొక్కమాదిరి భక్తివలనతరించినారు. 1.కృతయుగములోధ్యానమువలనను, 2. త్రేతాయుగములో యజ్ఞము, కర్మయోగము వలనను, 3. ద్వాపరయుగములోపరిచర్యవలననుతరించిరి. 4.కలియుగములో హరికీర్తనవలన జీవులు తరించెదరు. కలియుగములో ఒక సుగుణ మున్నదని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తునకు చెప్పెను. ఏమనకృష్ణుని స్మరించినందువలన సర్వసుఖములుకలుగును.

శ్లో. కలే ర్దోషనిధే రాజన్! అస్తి హ్యేకో మహాన్ గుణః
కీర్తనాదేవ కృష్ణస్య ముక్తబంధః పరం వ్రజేత్''

అని శ్రీశుకుడు పరీక్షిత్తునకు చెప్పెను. (భాగవతము)

భక్తాత్యంతహితౌషధం
భవభయప్రధ్వంసనైకౌషధం
శ్రేయః ప్రాప్తికరౌషధం
పిబ మనః! శ్రీకృష్ణదివ్యౌషధం"

అనగా, "ఓచిత్తమా! శ్రీకృష్ణమంత్రంబు జపించితి వేని అది యజ్ఞానమును పారద్రోలును. మునుల హృదయంబులను వేఱొక దానిమీదకు బోకుండ వారించి భగవంతుని యందే లీనమొనర్చును. రాక్షసరాజు లనెడి రోగముల పారద్రోలును. మూడులోకంబులను సంజీవని యను నోషధిమాదిరి బ్రతికించును. భక్తుల కమృతము నొసంగును. సంసారములోని భయంబులను జెల్లాచెదరు గావించును. ఇహ పరలోకంబుల యందు సుఖము గలిగించును. ఇంతియేగాక అనేక శుభంబు లిచ్చి విష్ణుసన్నిధానమును గూడ లభింపజేయును."

బిడ్డకు భగవత్సంబంధమైనపేర్లు పెట్టినోటినిండపేరు పెట్టి పిలువవలయును. ఇది సాంకేతికము. భగవంతునిపేరు పరిహాసములోకాని, క్షోభములోకాని,(to fill up gap), హేళనలోకాని వైకుంఠనాథుని నామస్మరణ చేసినమోక్షముకలుగును. క్రిందబడ్డప్పుడుగాని, కష్టముకలిగినప్పుడుగాని జ్వరములోగాని భగవత్ స్మరణచేయుటవలన జీవుడు తరించవచ్చును.

భక్తిలేనివాడు స్మరణవలన ఎట్లు తరించును? ఎట్లన, ఔషధము మహిమ దెలిసి పుచ్చుకొన్నను, తెలియక పుచ్చు

'నమో నారాయణాయ' యను మంత్రమును పలుమారులు జపించిన సంసారసాగరమునుండి తరింపగలరు. శ్రీకృష్ణుని తలంచిన వారికాపద లుండవు." మరియు

శ్లో. శత్రుచ్ఛేదైకమంత్రం
సకల ముపనిషద్వాక్య సంపూజ్యమంత్రం
సంసారోత్తారమంత్రం
సముపచిత తమ స్సంఘనిర్యాణమంత్రం
సర్వైశ్వర్యైక మంత్రం
వ్యసనభుజగసందష్ట సంత్రాణమంత్రం
జిహ్వే! శ్రీకృష్ణమంత్రం
జప జప సతతం జన్మసాఫల్య మంత్రమ్'

అనగా "ఓ శ్రీకృష్ణా! నీమంత్రమును ప్రతిదినమును జపించిన లోపలి శత్రువు లగు కామ క్రోధ లోభాదులు నశించును. బహిశ్శత్రువులు నశింతురు. సంసారబంధను త్రుంప వీలగును. అజ్ఞానంబు నశించి యైశ్వర్య మభివృద్ధి పొందును. దుర్వ్యసనములు నాశనమగును. జన్మ సార్థక మగును. ఆ మంత్రము సకల వేదాంత సారములయందు విశదముగ జెప్పబడును." మరియు—

"శ్లో. వ్యామోహా ప్రశమౌషధం
మునిమనోవృత్తిప్రవృత్త్యౌషధం
దైత్యేంద్రార్తికరౌషధం
త్రిభువనే సంజీవనైకౌషధం

103 వ ఉపనిషత్తులో

హరే రామ హరే రామ రామ రామ హరే హరే
హరే కృష్ణ హరే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హరే హరే.

అను 16 నామములు జపించినమోక్షము కలుగు నని చెప్పియున్నది.

అష్టాదశ రహస్యములలో ముముక్షుపదిలో చెప్పిన విషయములు :—

వాచకం—పేరు, వాచ్యం=పేరుకలిగిన వస్తువు.

Though He turns a deaf ear to our prayers and He is at a distance, His name will be near to us to protect us as it protected Droupadi.

భక్తి, ఐశ్వర్య కైవల్య భగవల్లాభములను మూడింటిని ఇచ్చును. భగవన్నామము కన్నతల్లిమాదిరి భక్తుని కాపాడును. భగవన్నామము అశుద్ధిని పోగొట్టును. God's name is the magnet and it attracts God. భవరోగమునకు లోబడిన వారికి భగవన్నామము రుచించదు.

Jayadeva a great Bengali Bhakta used to worship God till He, in the picture before him, nodded his head. Tyagaraja is an Avatar of Narada, so also in the case of Purandaradoss. Balakrishna used to appear before Purandaradoss. (Note his song "నీన్నాకో")

కొన్నను దానిపని అది చేసితీరును. నిప్పు మహిమ తెలిసిన వారిని, తెలియనివారినికూడ ముట్టుకొనిన కాల్చుచున్నది. భగవంతుని నామము దాని మహిమ తెలియక స్మరణ చేసినను దానిఫలితము అది తప్పక యిచ్చును.

చెంచుగురువు తన శిష్యులకు చెప్పినమాటలు:—

"వనేచ రామో, వసుచాహరామో, నదీం తరామో న భయం స్మరామః". అనగా అడవిలో తిరుగవలయును, సొత్తు హరించవలయును, నది దాటవలెను, భయము అనుకొనగూడదు. అనుఅర్థముతో చెప్పిన శ్లోకములో రామనామము నాలుగుసార్లు చెప్పబడుటచే వారందరికి మోక్షము కలిగెను.

గుహుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతము ఏమనగా—పూర్వజన్మలో ఋషికుమారుడై యుండి రామనామము యొక్క సంపూర్ణమగు విలువ తెలియక తండ్రిశాపమువలన తక్కువ జాతిలో పుట్టెను.

బ్రహ్మహత్యచేసిన రాజును మూడుసార్లు రామనామోచ్చారణ చేయవలసినదని ఒకరనిరి. అత డట్లే చేసి పవిత్రుడాయెను.

రామకర్ణామృతములో శంకరాచార్యులవారు ఇట్లు వ్రాసియున్నారు:-

"రాశబ్దోచ్చారణా దేవ ముఖా న్నిర్యాంతి పాతకాః
పునః ప్రవేశభీత్యా చ మకారస్తు కవాటవత్."

అనగా "రా" కలుషంబెల్ల బయలం బడద్రోయును.
"మ" కవాటమై నిరోధించునని అందలి భావము.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

13 వ అధ్యాయము

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగము

శ్లో.1. హేప్రభో ! వెనుకటి అధ్యాయములో ఆరు మాట లుపయోగించినారు. ప్రకృతి, పురుషుడు, జ్ఞానము, జ్ఞేయము, క్షేత్రము క్షేత్రజ్ఞుడు; వీటివివర మేమి? అని అర్జునుడు అడిగెను. ప్రకృతి_క్షేత్రము రెండును ఒకటి: పురుషుడు_క్షేత్రజ్ఞుడు రెండును ఒకటి. జ్ఞానము, జ్ఞేయము, వేరు. మొత్తము ఆరింటిని నాలుగుగా తగ్గించి పరమాత్మ జవాబు ఇచ్చెను. ఈశ్లోకము కొన్నిపుస్తకములలో లేదు. దీనితో కలిపినగీతలో మొత్తము 701 శ్లోకములు.

శ్లో. 2. ఈ శరీరము క్షేత్రము అని చెప్పబడును.

స్థూలశరీరము=పంచభూతములతో కూడిన పైకవచము. outer coat ఇది నశించును.

సూక్ష్మశరీరము = (inner) లోపల 19 తత్త్వములతో కూడినది. ఇది జీవత్వము నశించినగాని నశించదు. కర్మలు నశించినజీవుడు మోక్షముచెందును. ఈరెండుశరీరములకు క్షేత్రమనిపేరు .ఎందువల్లననగా, శరీరసంరక్షణకొరకు భూములు ఎట్లు అవసరమో, అట్లే జీవుని సంరక్షణకు పాంచభౌతిక

Vivekananda saw Rama by repeating Rama's name according to the directions of Ramakrishna Paramahamsa. God's name has intrinsic value. It will make a man a great bhakta in the long run though he may not know its efficacy in the begining.

జయదేవుడను గొప్ప బెంగాళీ భక్తుడు తన యెదుట పటములోనున్న భగవంతుడు తలయూచునంతవఱకు ఆయనను భజించెడివాడట! త్యాగరాజు నారదుని అవతారమని చెప్పెదరు. పురందరదాసు భగవంతునిస్తోత్రముచేయుచుండ, బాలకృష్ణు డాయనయెదుట కనబడుచుండెనట! పురందరదాసు కీర్తన 'నిన్యాకో' పఠనీయము. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస చెప్పిన తీరున వివేకానందస్వామి రామనామము పలుమారు జపించి శ్రీరాముని దర్శనమును బడసెను. భగవన్నామ మమోఘమైనది. మొదట దాని విలువ తెలియకున్నను క్రమేపి స్మరించువారిని నిజమైన భక్తులను జేయును.

(Siva:—The worship of Siva will purge a person of all sins of omission and commission.)
శివుని పూజించిన అన్ని పాపములు పరిహార మగును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే భక్తి
యోగోనామ ద్వాదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

తియ్యనిపండు తినినప్పుడు మొగము వికసింపజేసికొనుచు వేసారి, యేకారణమువలననో తలపైకెత్తి, పైకొమ్మపైనున్న ఆనందమయమైనట్టి పక్షి దగ్గరకు మెల్లమెల్లగాచేరి ఐక్యమగుచున్నది. క్రిందికొమ్మమీది పక్షి జీవుడు, పైకొమ్మమీది పక్షి పరమాత్మ, అని Analogy.

జ్ఞానమనగా ఆత్మానాత్మవివేకము. The discrimination between God, Soul and Matter. ఇదితెలిసికొనుటయే, నిజమైన జ్ఞాన మని కృష్ణుడుచెప్పెను సాధారణవిద్య అహంకార మమకారములను వృద్ధిపరచి, రామకృష్ణపరమహంస చెప్పినట్లు పాశములవలె జీవుని సంసారములో కట్టివేయుచున్నది. ఆత్మోద్ధరణకు హేతుభూతమైన ఆత్మ పరమాత్మ విచక్షణ నిజమైన జ్ఞానము.

శ్లో. 4. ఆక్షేత్రము, ఏయే వికారములతో, తత్త్వములతో కూడుకొనియున్నదో వివరముగా చెప్పెదను, వినవలసినది అని కృష్ణుడు అనెను.

శ్లో. ౫. అర్జునుడు ఇదివఱకు చెప్పినదానికి ఇక చెప్పబోవుదానికి ఏమైన ప్రమాణము గలదా? అని ప్రశ్నించెను. అప్రత్యక్షమైన వేదాంతవిషయమును గుఱించి చెప్పునప్పుడు ఎంత బ్రహ్మాండనాయకు నైనను ప్రమాణముచూపవలసిన దని అనుగవలయును. ఋషీశ్వరులు దీనిని వేదములలో చెప్పియున్నారు. వాటిని i. e. బ్రహ్మ సూత్రములను ఉపనిషత్తులనుప్రమాణముగా పెట్టుకొని నేనుచెప్పుచున్నాను.

శరీరము భూమివంటిది. శరీరమును ఆహారనియమాదులవలన కట్టుబాటులోనుంచినగానిపరమాత్మయందలిజ్ఞానానందముల తెలిసికొనజాలము. క్షతము= గాయము. ఆత్మకు గాయము తగులకుండ కాపాడు కవచము శరీరము. అందువలన క్షేత్రము అని పేరు. బ్రహ్మాండమగు క్షేత్రములో యజమానుడు పరమాత్మ యని గుర్తెఱుంగవలయును.

ఈ క్షేత్రమను శరీరమును ఎవరు తెలిసికొనుచున్నారో వానిని క్షేత్రజ్ఞుడనెదరు. క్షేత్రజ్ఞుడు= పురుషుడు. క్షేత్రములో నేమేమి జరుగునది తెలిసికొనువాడు క్షేత్రజ్ఞుడు.

శ్లో. 3. అన్నిక్షేత్రములయందుండి వాని సంగతి తెలిసికొనువాడను నేననిగుర్తెఱుంగుము. ఒక్కొక్క శరీరములో నిద్దఱు క్షేత్రజ్ఞులు. అముఖ్యుడుజీవుడు. ముఖ్యుడు పరమాత్మ. పరమాత్మకు మన శరీరమందలి సంగతులే కాకుండ, ఆత్మ యందలి సంగతులుకూడ తెలియుచున్నవి. మన శరీరములు ఆత్మలు అన్నియుఆయనకు క్షేత్రములు. కనుక వైష్ణవసిద్ధాంత ప్రకారముశ్రీమన్నారాయణుడుసర్వశరీరియనిచెప్పబడియెను. శేషి, శేషము అనగా మనశరీరము, సొత్తు, దానికి యావత్తు పరమాత్మ యజమాని. అందువల్ల శరీర శరీరి భావము, శేష శేషి భావము అనబడును. మాండూక్యోపనిషత్తులో ఒక ఉదాహరణ మివ్వబడినది. ఒక చెట్టునకు రెండుకొమ్మలు. క్రిందకొమ్మమీద పక్షి, కొమ్మకొమ్మకు, రెమ్మరెమ్మకు పరిభ్రమించుచు, పుల్లనిపండుతినినప్పుడు మొగముచిట్లించుకొని

వెయ్యి శ్లోకములలో మొదటిశ్లోకములోని మొదటిఅక్షరము దీసి పఠించిన గాయత్రి 24 అక్షరములు ఏర్పడుచున్నవి. గాయత్రి 24 అక్షరములు 24 తత్త్వములపైన ఆత్మఉన్నదని సూచించుచున్నవి. కొండమీాద దేవాలయములకు మెట్లు 24గాని, వాటి multiple గాని ఉంటున్నవి. ఈ 24 గును subdivide చేసిన 96 తత్త్వములు వచ్చుచున్నవి.

శ్లో. 8-12 (Calendar slokas) వీనిని కాలెండర్ శ్లోకములనిచెప్పవగును. 3 శ్లో. రెండవపాదములోచెప్పబడిన క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ జ్ఞానము ఈ శ్లోకములో వివరింపబడినది.

సత్ప్రవర్తన–Character is three-fourths religion. (16వఅధ్యాయము దీనినిగుఱించి ప్రత్యేకముగాచెప్పబడినది.)

(i) అమానిత్వం :- మానము అనగా విద్యనుబట్టి, ద్రవ్యమునుబట్టి, సంతానమునుబట్టి, అధికారమునుబట్టి, జాతినిబట్టి యుండు పొగరుబోతుతనము, This is false prestige. ఒకరికన్న తా మెక్కువ అనుకొనుట మానము i. e. You ought not to have conceit and vanity. ఆ మానము లేకుండ ఉండవలెను. అదే అమానిత్వత మనబడును.

(ii) దంభము=పొగరుబోతుతనమును బయటచూపించుట. ఇది నడకలో, చూపులో, మాటలలో కనబడును. జ్ఞానికి దంభము ఉండరాదు.

(iii) అహింస:— ఎవ్వరికి నే విధమైన హింస, కాయికముగాగాని, వాచికముగాగాని, మానసికముగాగాని, చేయు-

నా స్వకపోల కల్పితము కాదని శ్రీకృష్ణుడు తెలిపెను. పరమాత్మ యొక్క విధేయత మిక్కిలి గమనించవలసిన విషయము.

శ్లో. 6,7. క్షేత్రములోనితత్త్వములువర్ణించబడినవి.

పంచభూతములు:—పృథివి, జలము (అపః) తేజస్సు వాయువు, ఆకాశము, ఇయ్యవి స్థూలశరీరము.

సూక్ష్మశరీరము:— అహంకారము, బుద్ధి= నిశ్చయాత్మిక i. e. Determinative faculty. అవ్యక్తం = మూలప్రకృతి e. g. కుండలు, పెంకులు, అన్నిటికిని మట్టిమూలకారణము—i. e. primordial matter.

11 ఇంద్రియములు:—5జ్ఞానేంద్రియములు—కన్ను ముక్కు, చెవి, నాలుక, చర్మము, 5కర్మేంద్రియములు—వాక్, పాణి (చెయ్యి) పాద, పాయు, ఉపస్థలు. వీటినన్నిటిని నియమించు (Surppervisor or Overseer) సూపర్వైజర్ లేక ఓవర్సీర్ మనస్సు. అందువలన దానిని జ్ఞానకర్మేంద్రియముల రెంటిలో చేర్చికొనవచ్చును. ఈ యింద్రియముల వలన గ్రహింపబడు శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధములు మొత్తము 24 ముఖ్యమైనవి.

అనురాగము, ద్వేషము, ధైర్యము, తెలివి, అంతఃకరణ ధర్మములు- ఇవి చిన్నతత్త్వములు. 24తత్త్వములలో 5తత్త్వములు స్థూలశరీరములోను, 19 తత్త్వములు సూక్ష్మశరీరములోను నున్నవి. వీటియన్నిటిపైనఉన్నది ఆత్మ. గాయత్రిలో 24 అక్షరములు, రామాయణములో 24,000 శ్లోకములు. ప్రతి

మహాపురుషుడు డెదిరివారలపల్లెత్తుమాటఅనలేడు. నీళ్ళమీద గీటుమాదిరి అపకారమును మరచిపోవలయును. స్వల్పోప కారము అయినను శిలాశాసనముమాదిరి జ్ఞాపకముంచు కోనవలయును.

ఎంతటి అథమస్థితిలోనున్నను వానితో మంచిగా మాటలాడవలయును. శ్రీరామచంద్రమూర్తి పరమాధము లతో గూడ కలిసి మాట్లాడు చుండెడివాడు. Simplicity is the real characteristic of greatness.

(v) ఆర్జవము:—Frankness,Harmony between thought, word, and deed- తలచినది చెప్పుట, చెప్పి నట్లు చేయుట (నిష్కపటము). ఇదియే మహాత్ములలక్షణము. బుద్ధుడు ఆర్జవమును గురించి యెక్కువగా చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. మనస్యేకం వచస్యేకం కర్మణ్యేకం మహాత్మనాం
మనస్యన్యత్ వచస్యన్యత్ కర్మణ్యత్ దురాత్మనామ్.

(vi) ఆచార్యోపాసన:— గురువును గురించి

శ్లో. గుశబ్ద స్త్వంధకారస్స్యాత్ రుశబ్దస్తన్నిరోధకః,
అంధకార నిరోధిత్వాత్ గురు రిత్యభిధీయతే.

గు = అజ్ఞానమును, రు = పోగొట్టువాడు. అహంకార మమకారములను పోగొట్టుకొని కామినీ కాంచనములపై ఆశ వదలి వేదశాస్త్రములన్ని చదివి మార్గదర్శకుడగువాడు సద్గురువు. "గురవో బహవస్సంతి శిష్యవిత్తాపహారకాః । ఏక ఏవ గురుస్సాక్షాత్ శిష్యహృత్తాపహారకః" శిష్యుల సొత్తప హరించు గురువు లనేకులు గలరు. కాని నిజమైన సద్గురువు

రాదు. 'అహింసా పరమోధర్మః,' అని చెప్పబడినది. ఇదియే నారాయణునికి మిక్కిలి సంతోషము కలిగించునది.

(iv)క్షాంతి:—Forgiveness and toleration. అపకారము మరచిపోయి, అపకార మొనర్చినవారికి నుపకారము చేయుట.

క్షాంతినిగురించి శ్లోకము:- Humility is a sign of greatness.

శ్లో. తృణాదపి సునీచేన తరో రివ సహిష్ణునా
అమానినా మానదేన కీర్తనీయ స్సదా హరిః

తృణాదపి సునీచేన — తాను ఎంత గొప్పవాడైనను గడ్డిపోచకన్న నీచు డనుకొనవలయును. (Emerson said "Humility shall be exalted") పరమవిధేయతతో చరించు వారిని పరమాత్మ అనుగ్రహించుననుటకు పెద్దలు గడ్డిపోచను ఉదాహరణముగా నిచ్చినారు. మన కాలి క్రింద త్రొక్కబడి సలాము చేయుమాదిరివంగి గరిక పైకిలేచుచున్నది. గరికతో శునము వినాయకుని పూజచేయుచున్నాము.

'తరోరివ సహిష్ణునా' కొమ్మను ఛేదించుటకు, వేరును ఛేదించుటకు వచ్చినవాని పైన వృక్షము ఆగ్రహపడక వానికి కూడ పండ్లు, గాలి, నీడ యిచ్చుచున్నది. అట్లే మనము మహాపకారము చేయువారికికూడ అది అంతయు మరచిపోయి వారికి నుపకారము చేయవలయును. Jesus did not utter one word against his enemies when he was about to die on the Cross. ఏసుక్రీస్తును కొరత వేయువప్పుడు

పదార్థములుభుజించినావు. నేను జిహ్వాచాపల్యమునకు లోబడి యుంటిని. ఇక మీదట నీవు అన్నివస్తువులు తినవలయును.. నాకు లోబడవలయును. ఇంతటినుంచి ఈ ముసలిది నాకు గురువైనది''అని జిహ్వాచాపల్యమును జయించి అప్పటినుండి భాగ్యవంతులయింట్లకు వెళ్ళుటమాని, బీదలయిండ్లకేవెళ్ళుచు చివరకు ఆ బీదరాలగు ముసలిని తన గురువుగా నెంచెను.

(ix) ఆత్మవినిగ్రహః_ Control over the sensory organs. According to one commentator, it means control over the mind. ఇంద్రియములను స్వాధీనమందుంచుకొనుట. మరియొక వ్యాఖ్యానకారుడు మనస్సునిగ్రహించి యందుంచుకొనుట అని వ్రాసియున్నాడు.

(x) ఇంద్రియములవల్లగ్రహింపబడు వస్తువులయందు ఆశ తగ్గించవలయును. ఇంద్రియ సుఖములన్నియుతాత్కాలికములు. వాటిని ఎక్కువగా అనుభవించిన కొలది దుఃఖమే గాని సుఖములేదు. పాములు, జింకలు, ఏనుగులు, ఒక ఇంద్రియమునకు లోబడి చెడిపోవుచున్నవి. మనుష్యునకు తెలివియెక్కువఅనుపేరేకానివాడు పంచేంద్రియములకు బానిసయై ఎక్కువదుఃఖ మనుభవించుచున్నాడు. ఇంద్రియజన్యసుఖము పైకి రమణీయముగా కనపడుచున్నదిగాని అయ్యది అంతర్యమున దుఃఖపూరితము. అందువలన జ్ఞానము పొందుటకు ప్రాపంచిక సుఖములయందలి భ్రాంతి త్యజించవలెను.

(xi)అనహంకారముః— అహంకారము=ఒకరికన్న తాను ఎక్కువఅనుకొనుట తప్పు. అహంకారమునకు మించిన

శిష్యుని తాపము పోగొట్టువాడు. గురువుయొక్క శరీరము కాపాడుజవాబుదారి శిష్యునియం దున్నది. శిష్యునిఆత్మసంర క్షణ గురువు చేతిలో నున్నది. ఇదియే ఆచార్యోపాసన అని చెప్పబడును.

(vii) శౌచము = శుద్ధి. Cleanliness is next to Godliness. You must keep your house, clothes, and all your belongings clean. కామ క్రోధలోభ మోహ మద మాత్సర్యముల బోగొట్టుకొని అంతశ్శుద్ధియేర్పరచుకొనవలయును, నీయిల్లు, వాకిలి, దుస్తులు, మున్నగునవి పరిశుభ్రముగా నుంచుకొనవలయును.

(viii) స్థైర్యము-పట్టుదల (Steadfastness of purpose).

ఏదైన ఒక గ్రంథ పారాయణము ప్రారంభించి విఘ్నములువచ్చినను స్థైర్యముతో కొనసాగించవలయును.

శివాజీ గురువు సమర్థరామదాసుగారు ఒక గ్రామము వెళ్ళగాఒకబీదరాలుపిలిచిభిక్షచేయవలయుననుకొనిధైర్యము చాలక భయపడుచుండెను. ఆయన అతర్ముఖుడగుటచే ఆమె అభిప్రాయము గ్రహించి ఒకరోజు తనంతట తానే ఆమె యింటికివెళ్ళి భిక్ష పెట్టుమనిఅడిగి, ఆమెఅరువుకుపోకుండవాకిలికి అడ్డునిలుచుండి ఎవరింటికిపోయి అరువు తేగూడదని చెప్పి, చేదైన ఆనపకాయకూర ఆమెచేసివడ్డించగాదానినిఆరగించి, విస్తరి వదలిన ఆబీదరాలు దుఃఖపడునని యెంచి, నాలుకను సంబోధించి "ఓ నాలుకా! యిదివఱకు అనేకరుచ్యములయిన

పదినెలలు పడిఉండినది. అప్పుడు జీవుని దుస్థితి చెప్పవీలు లేదు. కడుపులో అమేధ్యములోనుండు పురుగులలో ఒక పురుగుగా పడియుండినాడు. సప్తమమాసములో కదలిక కలుగుచున్నది. అపుడు జీవునికి మంచిజ్ఞానము కలిగియున్నది. అతడు ఏమనుకొనుచున్నాడనగా గర్భోపనిషత్తులో ఇట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. ధిగజ్ఞానం ధిగజ్ఞానం ధిక్కామక్రోధసంకటమ్
　　సంసారశృంఖలం ధిక్ ధిగాచార్య జ్ఞాన మాప్నుయామ్॥

అనగా, అజ్ఞానమును తగులబెట్టవలయును. కామక్రోధముల పరిహారించుకొనవలయును. సద్గురువును ఆశ్రయించి సంసారమను సంకెలలను నాశపరుపవలయునని జీవుడు గర్భములో నున్నప్పుడు అనుకొనుచున్నాడు. కాని భూమిమీద పడగానే మాయావరణమునకు లోబడి యీసంగతి మరచిపోయి అందరితోపాటు కామక్రోధాదులకు లోబడుచున్నాడు. కడుపులో నుండి బయటపడుట ఒక కష్టము, ప్రసూతివాయువువలన ప్రేరేపింపబడి యోనిద్వారమునుండి బయటపడుట పెద్దజీవమునకు చిన్న జీవమునకు రెంటికి ప్రమాదకరమైన విషయము. పుట్టినవెంటనే బిడ్డను చూచినయెడల పరమాసహ్యము. ఇది జ్ఞాపకపరచుకొన్న ఈ శరీరముమీద వైరాగ్యము ఏర్పడుచున్నది.

మృత్యుః— చావుసంగతి జ్ఞాపకముంచుకొనుము. “జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః” ఎటువంటి వాడైనను, పాంచభౌతిక శరీరము వదలవలయును. పాలు పెరుగు పోసి పెంచినట్టి యీ శరీరము కట్టకడపట ఇల్లు, వాకిళ్ళు, వదలి

శత్రువు జీవునికి మరియొకటి లేదు. "నేను కాబట్టి తపస్సు, దానము, సంధ్య వగయిరా చేయుచున్నాను. ఒకరికన్న ఎక్కువలనుకొనుటతప్పు. A man must always remember that he is only a tool of God and give all the credit to Him. ద్రావిడములో తాయిమానవరు అను భక్తుడు "అన్నియు నీయొక్క సొత్తు. అందరు నీయొక్క దాసానుదానులు. అందరుచేయు సర్వవ్యాపారములు నీవలననే జరుగుచున్నవి" అని వేదసారముమూడువాక్యములలో ముచ్చటగా చెప్పెను. రామకృష్ణుని గురువగు తోతాపురి యనుఅవధూత అంతర్ముఖుడు. ఎచటను కొన్ని నిముసములయిన నుండనివాడు. 11 మాసములు రామకృష్ణునిదగ్గర నుండితాను 45 సం॥లో నేర్చుకొన్న విద్య అతనికినేర్పి, రామకృష్ణుని స్నేహితునిగా భావించుచుండెను. ఒకరోజు ఆయనముందుండు అగ్నిగుండమందెవరో చుట్టముట్టించుటకు రాగాఆయనకు అతనిపై ఆగ్రహము వచ్చెను. అందుపై రామకృష్ణుడు 'అతడు కూడ బ్రహ్మస్వరూపుడుకాడా?' అనిప్రశ్నించ, తోతాపురిశిష్యుని, అంతటినుండి గురువుగా భావించెను. "నాహంనాహం తుహాతుహా"="Not I, Not I, but Thou, Thou" ఆరెండుమాటలే తోతాపురి తన శిష్యుడగు రామకృష్ణపరమహంసకు చేసిన ఉపదేశము.

(xii) "జన్మమృత్యు... దర్శనమ్" latterpart of sloka 9 is very important. జన్మసంగతి జ్ఞాపక ముంచుకొమ్ము. ఈ శరీరము ఎట్లు కలిగినది? మూత్రకోశములో

పోయి బుద్ధుని కాళ్ళమీదపడవేసి బ్రతికించుమని కోరగా ఆయన వేదాంతమును బోధించెను. ప్రతియింట నేదో దుఃఖమున్నది(There is a skeleton in very cupboard.) అని చెప్పెను. అది ఆమెకు నచ్చలేదు. అంతట బుద్ధుడు ఆమెను నువ్వులు తీసుకొనిపోయిసుఖముగానున్న వారి చేతుల కిచ్చి దానిని తిరిగి వారి చేతులలోనుండి తీసుకొని పిల్లవానికి వాసన చూపించిన బ్రతుకగలడని చెప్పెను. ఆమెకు ఏయింట చూచినను ఏదోయొక దుఃఖమే కానవచ్చినందున ఆమె తిరిగి బుద్ధునిదగ్గరకు రాగా బుద్ధుడు'పుట్టుక కష్టపడుట కొఱకే' అనిచెప్పెను. బిడ్డలుభూమిమీదపడుటతోడనేఏడ్చుచున్నారు. "Babies when they are sent forth into this world cry that they have come into the world of fools," said an English theologian. A little introspection will reveal that happiness in the world is only. ·0001 and sorrow is ·9999. Every human being has some sorrow. If you remember this and know that there is suffering in every home you attain knowledge.

(xiii) అసక్తి రనభిష్వఙ్గః = Too much attach-ment should be avoided towards house, family and children. భార్య బిడ్డలయందు, ఇల్లు వాకిళ్ళయందు ఎక్కువగా మమకారము కలిగియుండరాదు.

(xiv) వివిక్తదేశసేవిత్వము:—ఒంటరిగా ఒకప్రదేశములో కూర్చొని భగవంతుని ఆరాధించుట. శంకరుల వారు నదియొడ్డున, దేవాలయ సమీపమున, పర్వతగుహల

కట్టెలలోచేరి పిడికెడు బూడిద కావలసియున్నది. "For dust thou art and unto dust shalt thou return" — Bible. చచ్చేసమయములో జీవుడు పడు కష్టము వర్ణనాతీతము. ఏ వస్తువునందు అభిమానము కలదో దానిని కలిపి నీరు గొంతులో పోసినగాని ప్రాణముపోదు. పెండ్లికిమించినసుఖము లేదు. చావునకుమించిన కష్టములేదు. అందువలన అవసానకాల మందు బిడ్డలు దగ్గర కూర్చొని ఒక్క-చీమగాని, దోమగాని మరణబాధ పడువారి శరీరముపై వ్రాలకుండా విసనకఱ్ఱతో విసురుచుండవలయును. మృత్యువు తప్పదని జ్ఞాపకమున్న నీ శరీరముపై వైరాగ్యము ఏర్పడుచున్నది.

ముసలితనము = జరా - ముసలితనములో స్వాధీనము తప్పి శరీరము బహు కష్టపడుచున్నది. ఇది జ్ఞాపకముంచుకొన వలెను.

వ్యాధి:— నీ శరీరములోని అశుద్ధపదార్థములువ్యాధి కాలమందు బయల్పడును. వాటిని మరువవద్దు. పైకి మిసమిస లాడు ఈశరీరములోనుండియే దుర్గంధభూయిష్ఠమగు చీము, నెత్తురు వెలువడుచున్నది.

దుఃఖదోషానుదర్శనమ్:— ఆయాకుటుంబములలోని దుఃఖములను గమనించవలెను. ఈ సందర్భములో బౌద్ధావ తారములోని ఒక చిన్న కథ చెప్పనగును. బుద్ధుని దర్శించు టకు అనేక లక్షల ప్రజలు వచ్చిరి. ఆయనసంచారముచేయుచు ఒక గ్రామములో అడుగుపెట్టిన రోజున ఒక బీదరాలికి ఏకపుత్త్రవియోగము కలుగగా ఆ శవమును ఆమె తీసుకొని

(Do not waste precious time.) కాలము వ్యర్థపుచ్చక భగవంతుని భజింపుము. భాగవతము ద్వితీయస్కంధమందిట్లు చెప్పబడినది.

సీ. వాసుదేవశ్లోకవార్త లాలించుచుఁ
గాల మే పుణ్యుండు గడుపుచుండు?
సతని యాయువుదక్క నన్యులయాయువు
నుదయాస్తమయముల నుగ్రకరుఁడు
వంచించికొనిపోవు వాఁడది యెఱుఁగక
జీవింతుఁ బెక్కేండ్లు సిద్ధ మనుచు
నంగనాపుత్త్రగేహారామవిత్తాది
సంసారహేతుక సంగసుఖముఁ

తే. దగిలి వర్తింపఁ గాలంబుతటి యెఱింగి
దండధరకింకరులు వచ్చి తాడనములు
సేసికొనిపోవఁ బుణ్యంబు సేయనైతిఁ
బాపరతి నైతి నని బిట్టు పలువరించు.

మరియు

సీ. విష్ణుకీర్తనముల విననికర్ణంబులు
కొండల బిలములు కువలయేశ!
చక్రిపద్యంబులఁ జదువని జిహ్వలు
కప్పలజిహ్వలు కౌరవేంద్ర!
శ్రీమనోనాథు వీక్షింపని కన్నులు
నేకిపింఛాక్షులు కీర్తిదయిత!

పర్వతశిఖరముల సమీపమున కూర్చొనిన ఆధ్యాత్మికవాతా వరణమువలన ఏకాగ్రత యేర్పడునని చెప్పియున్నారు. ఇది సందర్భపడనిచో రామానుజులవారు ఇంటిలో దేవతా గృహమును నిర్మించుకొనుమని చెప్పియున్నారు. అచటికి పిల్లలనుగాని భార్యనుగాని రానివ్వగూడదు. అచట కూర్చొని కిటికీలోగుండచూచిRead the book of Nature. Then you will be able to turn your mind towards God. ఉపనిషత్తులన్నియు అరణ్యములో వ్రాసియుండుటచే వానికి అరణ్యకములని పేరు. Alexander in his soliloquy said "Oh! solitude, Where are the charms that sages have seen in thy face."

(x v) అరతి ర్జనసంసది = Aversion to the company of worldly-minded. i.e. keep good company. మంచివారితో సహవాసము చేయవలయును. ప్రాపంచిక విష యములయందు మగ్నులై యుండువారికి దూరముగ నుండుట శ్రేయస్కరము.

(xvi) అధ్యాత్మజ్ఞాన నిత్యత్వము= Study, realise and always remember the relation between Atma and Paramatma. అధ్యాత్మజ్ఞాన మెల్లప్పుడు కలిగియుండ వలయును. తాయిమానవరు మనము చేయు పను లన్నియు రెండు అని చెప్పియున్నాడు—తినుట, నిద్ర. ఈ రెంటితో మానవులు తమ జన్మను వృథాగా వెళ్ళపుచ్చక పై చెప్పిన సాధనానుష్ఠానముచేసి జ్ఞానమును బడయవలయును. లేనివారు చదువుకొన్న మూఢులు!

జ్ఞేయము: — శ్లో. 13. ఉత్తమోత్తమమైనమానవజన్మ యెత్తిన తరువాత ఆత్మ తరించుటకు ముఖ్యముగా నెరుగబడ వలసినది 'పరమాత్మవిషయము.' తతిమ్మావిద్యలుపొట్టకూటి కొఱకే. 'Socrates said, Know thyself.' 'నేను' అనునది తెలుసుకొనుటయే వేదాంతవిద్య, 'Man liveth not by bread alone, but by word of God'

శ్లో. దుర్లభో మానుషో దేహః ప్రాణినాం క్షణభంగురః ।
తత్రాపి దుర్లభం మన్యే వైకుంఠ ప్రియదర్శనమ్ ॥

కనుక మనవలన తెలిసికొనబడవలసినవిఆత్మనుగురించితెలుపు శాస్త్రములు. నచికేతుడు యమునిదగ్గరకువెళ్ళి ఆత్మ విచారణ చెప్పవలసినదని అడుగగా, ఆయన 2 అధ్యాయములో చెప్పిన "నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి" అను శ్లోకములోని అభిప్రాయమే కఠోపనిషత్తులో చెప్పియున్నాడు. అదియే కొన్ని మార్పులతో గీతలో చెప్పబడినది.

రామానుజాచార్యులవారి భాష్యప్రకారముజ్ఞేయము శుద్ధజీవుడు. జడప్రకృతి సంబంధము లేనట్టి శుద్ధజీవుడుఎట్టివాడని తెలియుట జ్ఞానము.

ఆత్మసంగతి పరమాత్మ సంగతి తెలుసుకొనుటవలన మోక్షము కలుగుచున్నది.

దాని లక్షణములు:— (1) అనాది, ఎనుబదినాలుగు లక్షలయోనివర్గములకు మూలప్రకృతి(primordial matter) ఒకటియే. పరమాత్మ, జీవుడు, ప్రకృతి – విశిష్టాద్వైతద్వైత సిద్ధాంతముల ప్రకారము అనాదులు.

కమలాక్షుపూజకుఁ గాని హస్తంబులు
శవముహస్తంబులు సత్యవచన!

ఆ. హరిపద తులసీదళామోదరతి లేని
ముక్కు పందిముక్కు మునిచరిత్ర!
గరుడగమను భజనగతి లేని పదములు
పాదపముల పాదపటల మనఘ!

సీ. నారాయణుని దివ్యనామాక్షరములపైఁ
గరఁగని మనములు కఠినశిలలు
మురవైరి కథలకు ముదితాశ్రురోమాంచ
ఖచితమై యుండని మేను మొద్దు
చక్రికి మ్రొక్కని జడుని యౌదల నున్న
కనకకిరీటంబు కట్టెమోపు
మాధవార్పితముగా మనని మానవుసిరి
వనదుర్గచంద్రికా వైభవంబు

ఆ. కైటభారిభజన కలిగియుండనివాఁడు
గాలిలోన నుండి కదలు శవము
కమలనాభుపదము గననివారిబ్రతుకు
పసిడికాయలోని ప్రాణిబ్రతుకు.

మఱియు ప్రథమస్కంధమందు ఇట్లు చెప్పబడినది.

తే. చేతులారంగ శివునిఁ బూజింపఁడేని
నోరు నొవ్వంగ హరికీర్తి నుడువఁడేని
దయయు సత్యంబు లోనుగాఁ దలపఁడేని
గలుగనేటికి ? తల్లుల కడుపుచేటు.

మానవుడు తన దనుకొనగలది, యొక్క రాయి అయినను లే దనియు ఆతని వెంట్రుకలు సహితము లెక్కకట్టబడి యున్న వనియు బైబులులో చెప్పబడినది.

పరమాత్మవాదము— "జీవుడా! నీవు నావాడవు" జీవునివాదన— "నేను నావాడను" ఈ రెంటికిఅనాదినుండియూ వాదముజరుగుచున్నదనియు, శ్రీరంగనాథునికి తడిబట్ట అడ్డు కట్టి కర్పూరహారతి ఇచ్చుచున్నప్పుడుఆయన వాదనసరియైన దని ప్రమాణపూర్తిగా భగవంతుడు తనకు తెలిపినట్లు స్ఫురించినదని భట్టరను వైష్ణవభక్తుడు చెప్పియున్నాడు.

(4) ఆ తేజస్సు సకలవస్తువులయందుండి వాటిని ప్రకాశింపజేయుచున్నది. ఇంద్రియములు ప్రకాశింప చేయువాడు ఆయన యైనను ఆయనను తెలుసుకొనుటకుఇంద్రియములుపయోగపడకున్నవి. మనము విను ఉపన్యాసములు పురాణములు పరమాత్మను చేరుటకుదారి చూపించుటయేగాని, పరమాత్మ యిట్టివాడని వర్ణించుటకు ఎట్టివారికిని సాధ్యపడదు. పురాణప్రవచనమును చెప్పువారు,మతబోధకులుఅందరు sign boards వంటివారు. వాటిని అనుష్ఠించి సాధనముల ప్రకారమునడుచుకొనిన యెడల కల్పకోటి కాలమైనను నిష్ప్రయోజనము. పరమాత్మ యిట్టివాడని చెప్పుటకు మనస్సునకు,వాక్కునకు మించిపోయిన విషయము. వాక్కుస్థానమును పరమాత్మ ప్రేరేపించుటవలన మనము మాట్లాడుచున్నాము. కాని బ్రహ్మవస్తువు వాగింద్రియములతో వర్ణించవీలులేదు. అందు

(2) ఇది సత్ అని చెప్పుటకు వీలులేదు. అసత్ అని చెప్పుటకు వీలులేదు. ప్రత్యక్షముగా కనబడు దానిని లేక శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధముల ద్వారా గ్రహించ గలుగు దానిని కాని సత్ అని చెప్పము. ఆత్మ అనువస్తువు "బుద్ధి గ్రాహ్య మతీంద్రియం" i. e. ఇంద్రియములకు గోచరము కానిది. అంతమాత్రమున లేదనగలమా? ఉన్నది యుండుట వలననే పంచేంద్రియములు పనిచేయుచున్నవి. జ్ఞేయమువిచిత్ర మైన తత్వము. ప్రాపంచిక విషయముల మాదిరి ఉన్నదని గాని లేదనిగాని అనుటకు వీలులేదు.

ఇంకొకరు, సత్ = జీవాత్మ, అసత్ = జడప్రకృతి అని వ్రాసియున్నారు.

(3) ఆ జ్ఞేయవస్తువునకు ఎక్కడచూచిన చేతులే, కండ్లే, కాళ్ళే. అనగా పరబ్రహ్మ మెట్టివా డనగా ఆయనకు ప్రతి ప్రదేశములో అన్నియింద్రియముల వ్యాపారములు జరుగుచున్నవి. పాములకు చక్షుశ్శ్రవములని పేరు. కండ్లు, చెవులు రెండు ఒకటియే. భగవంతునిచే సృష్టింపబడిన ఒక పాములకే అట్లున్నచో పరమాత్మకు అన్ని యింద్రియముల వ్యాపారములు ప్రతిప్రదేశములోజరుగుటయేమి ఆశ్చర్యము. (He is all eyes and all ears) మన కళ్ళన్ని ఆయనకళ్ళే మనకాళ్ళన్ని ఆయనకాళ్ళే. మనవి అనుకొనునవి అన్నియా ఘతమాత్మవి. మనము పరమాత్మ సొత్తు అనుకొనుటబ్రహ్మ భావన. God-consciousness పోగూడదు.

Bible—"The son of man has not a stone which he can call his own. Verily, thy hairs are numbered."

(7) 'దూరస్థం చాన్తికే చ తత్' పరమాత్మ చాలా దూరములో నున్నాడు. చాలా దగ్గరలో నున్నాడు'Divinity manifests where contradictions meet, ఇంద్రియ నిగ్రహము, మనోనిగ్రహము కలిగినవారికి శుద్ధజీవుడుగాని, పరమాత్మకాని దగ్గరలోనున్నాడు వారికి బ్రహ్మవస్తువు ఈశరీరములోనే కానవచ్చుచున్నది. అట్టి యింద్రియ, నిగ్రహము, మనోనిగ్రహము లేనివారికి పరమాత్మ చాలా దూరములో నున్నాడు. డబ్బులేనివారలు, శరీరములో ఆరోగ్యము లేనివారలు, ఈ శరీరములోనే కాశీ, రామేశ్వరములు ఇంద్రియ మనోనిగ్రహమువలన చూడవచ్చును. అట్టి నిగ్రహము లేనియెడల మనము కాశీ రామేశ్వరములకు వెళ్ళినను ప్రయోజనములేదు. ఉన్నతావులలోనే నీయందలి కుళ్ళు పోగొట్టుకొనుము. పెట్టెలోని చిమటను దులిపి పారవేయకుండా యేదేశమునకు ఆ పెట్టెనుతీసికొనిపోయినను అచట ఆపెట్టె తెరవగానే చిమట కానవచ్చుచున్నది.

శ్లో. "అంతస్థ మాత్మాన మజం న దృష్ట్వా
భ్రమంతి మూఢా గిరిగహ్వరేషు"

అని చెప్పబడినది. అద్దమును బాగుచేసికొనక యెన్నిసార్లు అద్దములో చూచినను మొగము కానరాదు. నీయందు పరమాత్మ ఉన్నాడని తెలుసుకొనకుండ, డబ్బు ఖర్చు పెట్టి శ్రమపడికొండలు,గుహలు తిరిగిన ప్రయోజనములేదు. కస్తూరిమృగము తనలో నుండి వచ్చు సువాసన యెచటనుండి వచ్చుచున్నదో తెలియక, దానిని తెలిసికొనుటకై పుట్టపుట్టకు గుట్ట

వలన బ్రహ్మవస్తు వాక్కుటిమాత్ర ముచ్ఛిష్టము కాలేదని రామకృష్ణపరమహంస సెలవిచ్చి యున్నాడు.

(5) పరమాత్మసర్వాంతర్యామి. చరాచరరూపకమైన ఎనుబదినాల్గులక్షల యోనివర్గములలోచేరిన అండజ = గ్రుడ్లలో నుండి వచ్చునట్టి పాములు, పక్షులు మొదలగు వానియందును, స్వేదజ - చెమటలోనుంచి వచ్చునట్టిదోమలు, పేనులు మున్నగు వానియందును, ఉద్భిజ్జ - భూమిని పెళ్ళగించుకొని వచ్చునట్టి వృక్షములు పర్వతములందును, జరాయుజ = తల్లి గర్భమున సంచిలో కొంతకాల ముండి వెలువడునట్టి మనుష్యులు, మృగములు మున్నగువాని యందును పరమాత్మ అన్నిటిలోపల, బయట, మధ్యలో నున్నాడు. ద్రావిడములో ఒక రిట్లు వ్రాసియున్నారు. "పరమశివా! నీకు అన్నిశక్తులున్న వని వేదములు పురాణములు చెప్పుచున్నవి. కాని నీకు ఒక శక్తి లేదు. నీవు (ఒక ప్రదేశము చూపి) ఇచట లేకుండాపో - అనిన పోజాలవు"అని సొగసుగా పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి అని తెలిపియున్నారు. మనము అజ్ఞానమను అంధకారములో మునిగియున్నాము. కనుక మనకు ఈవిషయము గోచరించదు. ప్రహ్లాదునకు, త్యాగరాజునకు, కబీరునకు, రామదాసునకు, తదితర భక్తాగ్రేసరులకు అంతట పరమాత్మ గోచర మగుచుండెను.

(6) ఆ పరమాత్మ మనకంటికి గోచరింపని బహుసూక్ష్మమైన వస్తువు. He is subtler than the sublest. Therefore you cannot conceive Him.

(11) జ్ఞానగమ్యం = By wisdom you can attain Brahmabhavam. జ్ఞానమువలనబ్రహ్మభావనబడయునగును:

(12) హృది సర్వస్యాధిష్ఠితం = ఆయన అందరి హృదయమందున్నాడు. హృదయములో నున్నట్లు ధ్యానము చేయవలయును. He is every where. The heart is His head-quarters. హృదయము సరిగానున్న గానిశరీరమందలి అవయవములు పనిచేయవు. అందువలనఅదిHead-quarters గా నియమింపబడినది.

మరియొక అభిప్రాయము:—You must have a kind heart. జీవకారుణ్యము, భూతదయ, పశ్చాత్తాపము నున్నచో, మానవునకు పరమాత్మ సాక్షాత్కారము కలుగు చున్నది. Divinity manifests itself in people who have a good and pure heart.

శ్లో. 23.24. ఇట్టిపరమాత్మను 'జీవుడు పోయి చేర వలయు' ననిన నేది మార్గము? మార్గము లనేకములున్నవి.

(1) ధ్యానయోగము_రాజయోగము. This is for those who can exercise good concentration and meditation. ఇది యేకాగ్రత గలిగి ధ్యానముచేయు శక్తిగల వారలకేగాని సర్వసాధారణుల కుపయోగించదు. సాధారణ మానవులకు నిద్ర తెప్పించు వస్తువులు:—(1) స్వభార్య. (2) పుస్తకము. (3) జపము. నిద్రపోగొట్టు వస్తువులు:— (1) పరస్త్రీ, (2) ద్యూతము, (3) చౌర్యము.

గుట్టకు తిరుగుచున్నదని రామకృష్ణపరమహంస చక్కనిఉదా హరణము ఇచ్చియున్నారు. శంకరాచార్యులవారు 'స్వకంఠా భరణం యథా' అని మెడలో వస్తువు మరచిపోయి యిల్లిల్లు తిరిగి వెతకుచున్నసామెత చెప్పియున్నారు.అట్లే గొల్లపిల్లవాడు మేకను మెడపైవేసుకొనిమఱచి,పోయినదని యేడ్చుచున్నాడు. కనుక పరమాత్మ మనయందున్నాడని తెలుసుకొని అనుష్ఠానము వలన మనోనిగ్రహము సంపాదించినచో బ్రహ్మభావన మనము ఎచట నున్నామో అచటనే పొందనగును.

(8) బ్రహ్మవస్తువు వెలుతురు కలిగించుచున్నది. దాని వెలుతురు, వెలుతురును కలిగించు ప్రాకృతిక వస్తువు కన్న ఎక్కువ అయినది. సూర్యుని తేజస్సు బ్రహ్మ తేజస్సులో కోటిలో నొకభాగము లేదు. ఆ తేజస్సు యావత్తుపరమాత్మ వలన కలిగినదే యని 15వ అధ్యాయములో చెప్పియున్నాడు. సూర్యుడు, చంద్రుడు, దీపమువలన కలుగు వెలుతురు ప్రకృతి సంబంధమైన చీకటిని పోగొట్టి ప్రపంచమందలి వస్తువులను చూచుటకు అవకాశ మిచ్చుచున్నవి. పరమాత్మ తేజస్సు ఎటువంటిది అనగా, ఉత్తచీకటినిపోగొట్టునదిగాక అజ్ఞానాంధ కారమును పోగొట్టి జ్ఞానమును కలుగ చేయుచున్నది. తేజః పుంజములైన సూర్యచంద్రాదులకు అట్టి శక్తిలేదు.

(9) తమసః పర ముచ్యతే – ప్రకృతికి అతీతమైనది.

(10) జ్ఞానం జ్ఞేయం – **Fountain–source of all knowledge.** జ్ఞానమునకు ఉత్పత్తిస్థానము.

సేవ సమీపముననున్న అష్టగీతను పట్టుకొని పోయినచో కేంద్రస్థానము జేరగలవు.

అన్ని మతములు అన్ని యోగములు సమరసపరచునది గీత.

Vevekananda said "It is the universal scripture."

శ్లో. 27. ఏది యేది పుట్టుచున్నదో జడపదార్థముగా కనబడుచున్నను ప్రతిదానిలో చైతన్య మున్నది. జడవస్తు వేది లేదని బోసు కనిపెట్టియున్న విషయము ఈశ్లోకమందున్నది. చెట్లయందు, పర్వతముల యందు అన్నిటియందు (Vitality) చైతన్యము ఉన్నది. ఉత్తమజన్మ మెత్తి కాలము వృధాపరచినవారు అధోగతిపాలై తక్కువజన్మలనెత్తుదురు. చైతన్యము లేని జడపదార్థము లేదు. అన్ని వస్తువులను నేను చైతన్య యుతములుగా చేయుచున్నాను.

శ్లో. 35. శరీరము, ఆత్మ, పరమాత్మ వీని సంబంధము తెలుసుకొనువారు ఐహిక సుఖములు అనుభవించి కడపట మోక్షము చెందుదురు. భూతప్రకృతి మోక్షంచ=ప్రకృతిలో నుంచి విడుదల, రాబోవు అధ్యాయముయొక్క సూచన.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగోనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

(2) రాజయోగము :— for persons of psychic temperament (ఇది మనోనిగ్రహము కలవారలకు.)

(3) జ్ఞానయోగము:— for intellectual people. (ఇది బుద్ధివికాసము కలవారలకు.)

(4) కర్మమార్గము:— for persons with physical strength (ఉపవాసములు, సూర్యనమస్కారములు, యజ్ఞయాగములు చేయుట – సమర్థత కలిగిన బలశాలురకు.)

(5) భక్తిమార్గము:—for persons of emotional temperament, this is the easiest course.

"ధ్యేయో నారాయణ స్సదా". ఇది మిక్కిలి సులభ మార్గము.

(6) శ్రవణము:— వినుట, గోపికాగీతలలో:—

"తవకథామృతం తప్తజీవనం,కవిభిరీడితమ్కల్మషాపహం
శ్రవణమంగళం శ్రీమదాతతం,భువిగృణంతి యేభూరిదాజనాః"

మధ్వాచార్యులుగారు భాగవతాది గ్రంథములు సతతము పఠనముచేయుటవలన జన్మ తరించునని వ్రాసిరి. శుక మహర్షి వంటివానికిగాని భాగవతార్థము తెలియదు.

రాధ is the embodiment of ఆరాధన, ఆమెయందు భగవద్భక్తి మూర్తీభవించినది.

Whatever may be your position on the circumference, catch hold of the nearest radious and proceed and ultimately you reach the centre of the cirele. అనగా, నీవు చక్రముపై నెచట నున్నను,

మధ్వ:— మనుష్యుల యిష్టప్రకారము ఎంత ప్రయత్నముచేసినను సంతానముకలుగదు పరమాత్మ అనుగ్రహము కావలెను. శ్రీ మధ్వాచార్యులవారు చెప్పునది యేమనగా ఎచట సంతానము కలిగినను లక్ష్మీనారాయణ సంభోగము వలన నని తెలియవలయును. వారి అనుగ్రహము లేనిదే సంతానము కలుగదు.

ప్రతినిమిషము ప్రకృతి పురుష సంయోగము కలుగుచున్నదని తెలుపుటకు గుళ్ళలో నిమిషనిమిషమునకు దేవునికి పెండ్లిండ్లు చేయుచున్నారు. ఈ సంయోగమువలన కలిగెడు సంతానముయొక్క భావివృద్ధికి తల్లిదండ్రులలో ఒకరు అనుకూలము, ఒకరు ప్రతికూలము. తండ్రి తనసంతానమును విద్యకొఱకు, ద్రవ్యార్జనకొఱకు, ఎక్కడపట్టినఅక్కడకు పంపుచున్నాడు. తల్లిబిడ్డలను విడనాడక వారిపురోభివృద్ధికి ప్రతిబంధకము కలిగించును. అట్లే జీవుల అభివృద్ధికి తండ్రియగు పరమాత్మ అనుకూలుడే కాని, తల్లియగు ప్రకృతి ప్రతికూలమై ఆత్మ పరమాత్మ విచారణ తెలిసికొననియ్యక, జ్ఞానముకలుగకుండ జీవులను సంసారముతో కట్టిపెట్టుచున్నది.అ. ౮. త్రాటితో దూడను గుంజకు కట్టినట్టు ప్రకృతి(మాయ) ముప్పిరి త్రాడు వంటిది.

అది త్రిగుణాత్మిక మాయ:— సత్త్వగుణము, రజోగుణము, తమోగుణము, (గుణము అను శబ్దమునకు త్రాడు అనియు అర్థముకలదు.) జీవుడు పరమాత్మను చేరిసుఖపడుట అతనికి జన్మహక్కు. కాని యీ మూడు త్రాళ్ళు జీవుని పైకి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

14 వ అధ్యాయము

గుణత్రయ విభాగ యోగము

శ్లో. ప్రకృతి యేవిధముగా జీవుని కట్టివేయు చున్నదియు ఈ అధ్యాయములో చెప్పబడియున్నది. మునీశ్వరులు కూడ దేనిని తెలుసుకొని మోక్షము చెందిరో అట్టి దానిని నీకు చెప్పుచున్నాను. శ్రద్ధతో వినుము.

శ్లో. 2. జ్ఞానము పొందిన వారికి మోక్షముకలుగును. వారు నాదగ్గరకు వచ్చి చేరుచున్నారు: వారుజననమరణములకు సృష్టిసంహారములకు అతీతు లగుచున్నారు.

శ్లో. 3. ప్రపంచములో ప్రతివస్తువుయొక్క ఉత్పత్తికి స్త్రీ పురుషుల అంశములు రెండుండ వలయును. అటులే యీ ప్రపంచమునకు తల్లిదండ్రు లుండవలయును.

నేను తండ్రిని, మాయ లేక ప్రకృతి తల్లివంటిది. పురుషుడైన నేను స్త్రీతత్త్వమైన ప్రకృతిలో గర్భాధానము చేసి by injecting divine energy సర్వభూతములను పుట్టించుచున్నాను i. e., అండజ, స్వేదజ, ఉద్భిజ్జ, జరాయుజ ములగు 84 లక్షల యోనివర్గములు ప్రకృతిలో నుండి పరమాత్మ తేజస్సువల్ల బయట పడుచున్నవి. **Union between matter and spirit.**

చియ్యడు. తామసుడు, తినుటకు తిండి, కట్టుటకు బట్ట యున్న తృప్తిపడి శరీరమే శాశ్వతమని యెంచి పాపపుణ్యముల విచారించడు. ఎప్పుడు చూచిన తమోగుణము ప్రధానముగా కలవారియందు నిద్ర, ప్రమాదము, (ఒకపని చేయుటకు పోయి మరొకటి చేయుట) సంశయజ్ఞానము (ఎంతచెప్పినను, నమ్మక సందేహపడుచుండుట) విరుద్ధజ్ఞానము, (తలక్రిందులుగా అర్థము చేసికొనుట) మున్నగు లక్షణములు కన్పట్టును. సత్త్వగుణము ఉద్రేకముగా నున్నప్పుడు శరీరము చాలించువాడు ఉత్తమమైన జన్మ పొందుచున్నాడు రజోగుణము ఉద్రేకముగా ఉన్నప్పుడు చనిపోయినయెడల మధ్యమయోనిలో ప్రవేశించి (మానవజన్మమెత్తి ఆ సంబంధమైన పనులు చేయును. తమోగుణము ప్రధానముగా నున్నప్పుడు శరీరము చాలించిన యెడల మూఢయోనిలో పుట్టి కుక్క, పంది, చెట్లు, చేమలుగా పుట్టును.

In the first case there is promotion, in the second case there is neither promotion nor depromotion, and in the last depromotion. మొదటి తరగతి వారికి ప్రమోషన్ యియ్యబడుచున్నది. రెండవ తరగతి వారికి ప్రమోషన్‌గాని డిప్రమోషన్‌గాని లేదు. మూడవతరగతి వారికి డిప్రమోషన్ కలుగుచున్నది.

భాగవతము ఏకాదశస్కంధములో పరమాత్మ ఈగుణముల విషయమై యెక్కువగా చెప్పియున్నాడు.

జీవుడు త్రిగుణాతీతుడైనగాని మోక్షము లభించదు. సత్త్వగుణము is only a sign-board to reach Parammtaa.

పోనియ్యకుండా కట్టిపెట్టుచున్నవి. సత్త్వగుణము [తెల్లనిది] రజో గుణము, [ఎర్రనిది], తమోగుణము, [నల్లనిది], ఏ గుణము ప్రబలముగా నుండునో అది వ్యవహారచేయును. కాని అందరికి ఈమూడుగుణములు కలవు.

[1] సత్త్వగుణము ఏరీతిగా బంధించుచున్నది? అన్ని యింద్రియములు చక్కగానుండి ప్రాపంచికవస్తువులనుఅనుభవించుటవలన, అనేక గ్రంథములు చదివి జ్ఞానముపొందుట వలన సుఖము చెందించి జీవునికట్టివేయుచున్నది. అట్టిసుఖము జ్ఞానము జీవుని బంధించునవి. ఏలయన, మనము చనిపోయిన తరువాత ఈసుఖము కలదో లేదో యని యిదేబాగుగానున్నదని మనస్సునకు తోచునట్లు చేసి సంసారమందలి బంధము గట్టి పరచుచున్నది. ప్రపంచమందు మోహ మెక్కువై పరమాత్మ సాన్నిధ్యము దూరమగుచున్నది.

[2] రజోగుణము. 'రాగాత్మకం విద్ధి' ఉన్నదానితో తృప్తిపడనియ్యదు [శంకరులవారు వ్రాసిన ద్వాదశమంజరికా స్తోత్రము లేక మోహముద్గరము చదివిన మోహముపోవును] వయస్సు ముదిరిన కొద్ది స్త్రీలయందు, ధనమందు వాంఛ తగ్గించుకోవలయును. "వార్ధకే మునివృత్తీనాం" అనిరఘువంశములో చెప్పబడినది. రజోగుణముపేరాశను కలిగించుచున్నది. Greed and lust are the manifestations ofRajogunam

[3] తమోగుణము—'అజ్ఞానజం విద్ధి'—ఆత్మవిచారణ పరమాత్మ విచారణ యేమాత్రము మనస్సున జొర

వలయును. You must worship His lotus feet with unflinching and whole-hearted devotion. భక్తి లేకుండ ఎంత కర్మానుష్ఠానము చేసినను లాభము లేదు. (శ్లో. 26) నేను శాశ్వతమయిన ధర్మస్వరూపిని, గనుక నా అనుగ్రహము పొందవలెనన్న వారివారి ధర్మములు నెరవేర్చ వలయును. Heaven helps those who help themselves. ప్రకృతిని గుప్పిటనుంచుకొని నన్ను వారి వారి వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నెరవేర్చుచు భజించిన ధర్మస్వరూపియైనట్టి నా సాన్నిధ్యముచేరి మోక్షసామ్రాజ్యమును పొందగలరు. (శ్లో. 27)

రామకృష్ణ పరమహంసగారిచ్చిన ఉదాహరణము :- ఒకడు మూట పట్టుకొని పోవుచుండగా ముగ్గురు దొంగలు ఎదురై వాని మూట కాజేయ వలయునని తీర్మానించుకొనిరి. కాని, ఒకడు ఆ బాటసారినిచంపి నూతిలో వేయవలయునని, మరొకడు ప్రాణము తీయకుండ కాళ్ళు చేతులుకట్టివేయవలయు నని, మూడవ వాడు మూటతీసికొని పొలిమేర వఱకు తీసు కొనిపోయి వదలి తప్పించుకొనుట మంచిది అని అనుకొనిరి. జీవుడు జ్ఞానము-ఆనందము అను మూటతీసికొని, సంసారము అను అరణ్యములో తిరుగుచున్నాడు. సత్త్వరజ స్తమోగుణ ములు పై ముగ్గురు దొంగలవంటివి. చంపుతా మనుకొను దొంగ = తమోగుణము. వీనిని స్వరూపనాశనము చేయు చున్నది. బంధించుదాము, ప్రాణము తీయవద్దు, ఎవరైన వచ్చి వదలిపెట్టి పోనిమ్ము అనుకొను దొంగ = రజో

Unless you rise even obove it you can't, attain Mukti. సత్వగుణము పరమాత్మకు మార్గము చూపునేగాని మోక్ష మివ్వజాలదు. త్రిగుణాతీతునికి మోక్షము కలుగును; త్రిగుణాతీతుడగుట అనగా నేమని అర్జునుడు అడుగగా కొన్ని లక్షణములు సంపాదించవలయునని పరమాత్మ చెప్పెను. అవి యేవనగా:-

త్రిగుణాతీతుని లక్షణములు—

(1) ఉదాసీనుడు — He is perfectly indifferent to all the worldly things. He never takes sides. అందరియందు బ్రహ్మస్వరూపము గ్రహించిమనస్సునెమ్మదిగా నుంచుకొని, ప్రతివస్తువునందు మంచియే గమనించును. e. g. భోగముదానియందు మాతృభావము (దాని పిల్లలకు అది తల్లి అను అంశమే) గమనించుచున్నాడు. రామకృష్ణ పరమహంస యిచ్చిన ఉదాహరణము, i. e. అశుద్ధ జీవులకు చెఱుపే కాన వచ్చును. ఈగ శరీరమంతయు వదలిపెట్టి అశుద్ధమైన నెత్తురు, చీము గల కురుపు అంతర్భాగమందుండగా దానిని నాకుటకు అచట ప్రవేశించుచున్నది. "యద్భావంతద్భవతి" యోగ్యుడు జల్లెడమాదిరి ఉండవలయును. మంచిని గ్రహించి, రాయి రప్పను పైపైన వదలివేయవలెను.

(2) సుఖదుఃఖములను సమానముగా భావించును.

(3) సమలోష్టాశ్మకాంచనః—బంగారును, మట్టిపెళ్ళను, రాయిని ఒకమాదిరిగా చూచుచున్నాడు. ఈమూడు గుణములతో గూడినట్టి మాయను దాటుటకు పరమాత్మను భజించు

ఉ. అచ్చపుః జీకటింబడి గృహవ్రతులై విషయప్రవిష్టులై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ మరలఁ జర్వితచర్వణు లైనవారికిం
జెచ్చెరఁ బుట్టునే పరులు చెప్పిననైన నిజేచ్ఛనైన నే
మిచ్చిననైనఁ గానలకు నేగిననైన హరిప్రబోధముల్.

అని ప్రహ్లాదుడు తండ్రితో చెప్పియున్నాడు.

(భాగవతము, సప్తమస్కంధము)

పరమాత్మ ప్రత్యేకానుగ్రహము వచ్చి speical clemenncy చూపినగాని తామసులు ఈ సంసారబంధము నుండి విడుదల కాజాలరు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే గుణత్రయ
విభాగయోగో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

గుణము. ఇట్టిజీవుడు తరించుటకు కొన్ని అవకాశములు కలవు. సత్త్వగుణము = పొలిమేరవఱకు వెళ్ళి వారికి ఊరు చూపి తప్పుకొను దొంగ. ఉన్నసొత్తు కొట్టుకొని పోయినను ఉత్తరోత్తర పరమాత్మను చెందుటకు దారి చూపుచున్నది.

రెండవ ఉదాహరణము...మూడుబొమ్మలు.

1. ఒకటి పంచదారతోగాని లేక ఉప్పుతోగా నిచేయ బడ్డ బొమ్మ.
2. ఒకటి గుడ్డతో చేయబడిన బొమ్మ.
3. ఒకటి రాతితో చేయబడ్డ బొమ్మ.

మూడుకలసిసముద్రస్నానమునకు బయలుదేరిపోవుచు తూకము వేసుకొనెను. పంచదార బొమ్మ 5 శేర్లు, గుడ్డ బొమ్మ 10 శేర్లు, రాతిబొమ్మ 50 శేర్లు ఉండెను. మూడు మునిగెను. రెండు బయటికివచ్చెను. మూడవ బొమ్మకానరా లేదు. ఎంత వెదికినను కానరాదుఅది. పంచదారలేక ఉప్పు బొమ్మకరిగిపోయినది. సాత్వికుడు మునిగిన తరువాత పరమా త్మతో ఐక్యమగుచున్నాడు. He loses his individuality and becomes assimilated with Divinity. స్నానము చేసిన తరువాత గుడ్డబొమ్మ తడివల్ల బరువు ఎక్కువ అయి నది. రాజసుడు బట్టనీరుపీల్చినట్లు మంచి సహవాసము, శ్రవ ణము మున్నగు వాటివలన జ్ఞానమును బడసి దినదినాభివృద్ధి పొందుచున్నాడు. మూడవ బొమ్మ తామసుడు. రాతితో చేయబడి ఒక్కచుక్క నీటిని పీల్చలేదు. తామసులైనవారు "అచ్చపు చీకటింబడి" తరించుట అసంభవము.

ఈ అధ్యాయముతో సంసారమును ఒక వృక్షముగా పరమాత్మ వర్ణించుచున్నాడు. పాశ్చాత్యులు కూడ ఈ ఉపమానమును ప్రయోగించినారు. Bible refers to it as "Fig tree." Greecian mythological works లో కూడా "Igdrassyl" అని ప్రపంచమును చెట్టుగా వర్ణించినారు.

శ్లో. 1. ఈ జగత్తు ఒక వృక్షము వంటిది. ఒకచిన్న విత్తనమునుండి పెద్దచెట్టువచ్చినట్లు ఒకమూలపురుషునినుండి సంసారము వృద్ధిపొందుచున్నది. ఈ జగత్ వృక్షము విచిత్ర మైనది. దీనికి వేరు మీదను_ శాఖలు క్రిందను నున్నవి. మామూలుగానుండు చెట్లు అధోమూలములు, ఊర్ధ్వశాఖలు కలిగినవి. అందరికి సౌఖ్యము కలుగజేయును. తలక్రిందులుగా నున్న చెట్టు రాకపోకలకు. బండ్లకు బాటసారులకు ప్రతిపంధకము. అట్లే యీ సంసారమను చెట్టు పరమాత్మ యను గమ్యస్థానము చేరనివ్వక అడ్డుతగులు నట్టిది.

చెరువు కట్టమీద నున్న వృక్షము నీటియందు ప్రతిబింబించు నపుడు తలక్రిందులుగా కనబడుచున్నది. కనుక అద్వైత వ్యాఖ్యానము ప్రకారము అదిఅట్లుకనబడుచున్నదే కాని దానికి నిశ్చయమైన existence లేదు ఇది మిథ్య. అశాశ్వత మైనది. ప్రపంచము ఉన్నట్లు కనబడుచున్నదే కాని, యిది ఉత్తది. 'బ్రహ్మసత్యం, జగన్మిథ్య' అని ఈ శ్లోకము తెలుపుచున్నది. అని అద్వైతవ్యాఖ్యానకారుల అభిప్రాయము.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

15 వ అధ్యాయము

పురుషోత్తమప్రాప్తియోగము

ఇది అన్ని అధ్యాయములలో గొప్పది. ఏలయనగా

1. శిష్యుడు ఏమియు అడుగకుండా గురువు తనంతట తానే అపార ప్రేమతో ఆద్యంతమును చెప్పియున్నాడు. 7, 9, 15, 16, అధ్యాయములు అట్టివి.

2. వీనిలో 15వ అధ్యాయముముఖ్యమెట్లనః—ఇందు శ్లోకములసంఖ్య తక్కువ. ఇది భావగర్భితమైనది. 12 వ అధ్యాయములోకూడ 20 శ్లోకములే. కాని ఆరంభములో అర్జునుని ప్రశ్నయున్నది:

3. ఈ అధ్యాయములో కొన్ని బీజాక్షరము లిమిడి యున్నవి.

4. ఈ అధ్యాయము కావ్యసరళిగా ఉపమానోపమేయములతో పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు. Poetry in Philosophy గనుక గీతలోని తక్కిన 17 అధ్యాయముల కంటె ఈ అధ్యాయము గొప్పది.తమాషాగా దీనినికూటిఅధ్యాయము అని పిలిచెదరు. ఏలయనగా, విస్తరిముందు కూర్చొని వడ్డన చేయు లోపల సులభముగా దీనిని పఠింప వచ్చును.

"ప్రాహు రవ్యయమ్"- నాశనరహితమైనదిఅనిప్రపంచమునుగురించి చెప్పినాడు. ఇదియెట్లనగాప్రవాహరూపేణ-నీళ్ళు కాలువలో పారుమాదిరిగా క్రొత్తనీరు వచ్చి ప్రాతనీరు పోవుచున్నను, నది లేక కాలువ శాశ్వత మని యెంచబడు చున్నది. అట్లే వ్యక్తులు పోవుచున్నను స్థలము మారిపోవు చున్నను ప్రపంచమునకు నాశనము లేదు.

వృక్షమునకు ఆకులవలన గౌరవము ఏర్పడుచున్నది. అట్లే ఈ జగమను వృక్షమునకు వేదములు ఆకులు. అనగా వేదములు చదివి సంసారములో కష్టములులేకుండ చేసికొన వలయును. ఇంకొకరు చెప్పునది యేమన:- శాస్త్రములు చదివినవాడు ఇహపరసుఖముల పొందును. చెప్పులు తొడుగు కొన్నవాడు హాయిగా రాళ్ళురప్పలు తగులకుండ గమ్య స్థానమునకు నడచిపోవుచున్నట్లు, వేదములు, శాస్త్రములు చదివి కర్మానుష్ఠానము చేయువాడు పరమాత్మసాన్నిధ్యము సులభముగా చేరగలడు.

"యస్తం వేద స వేదవిత్" ప్రపంచము అశాశ్వత మని, పరమాత్మ శాశ్వతమని తెలియవలెను. ఈసంగతి తెలి యనివాడు వేదశాస్త్రపురాణాదులు చదివినను నిష్ప్రయో జనము చందనపుకట్టెను మోసికొనిపోవు గాడిదకు దాని వాసన యేమి తెలియును?

శ్లో. 2. ఈ చెట్టునకు కొన్ని కొమ్మలు పైకి ఉన్నవి. జ్యోతిష్టోమము మున్నగు యాగాదులు చేసిన గొప్ప సుఖము

మధుసూదన సరస్వతిగారు వ్రాసినది యేమనగా, గాలి వలన త్రోయబడిన చెట్టు నదికట్టక్రింద నడచువారికి తల క్రిందుగా కానవచ్చును. ఇది విపరీత స్థితి.

మరియొకరు వ్రాసినది – ఈ జగత్తునకు మూలస్థానమైన పరబ్రహ్మపైన నున్నాడు. పరమాత్మవలనసృష్టింపబడిన వస్తువులు అన్ని క్రిందనున్నవి. పరమాత్మ ఇంద్రియములకు అతీతుడు. సులభముగా కానరాడు. సృష్టిలోనివస్తువులన్నియు సులభముగా అందరికి గోచరమగుచున్నవి.

భగవంతుని సంగతిని గురించిమాట్లాడునపుడుమనకు దృష్టి పైకిపోయి చెయ్యి పైకి చూపుచున్నాము. ప్రపంచము సంగతి మాట్లాడునపుడు క్రిందికి చూపుచున్నాము.

పరమాత్మ మూలము – ఏకము. దానినుండి పుట్టిన శాఖోపశాఖలు అనేకములు.

ఈ వృక్షము అశ్వత్థము= రావిచెట్టు అని చెప్పినాడు. దానిపుల్లలు హోమములో ఉపయోగపడునేకాని ఆ చెట్టు నిష్ప్రయోజన మైనది. అట్లే యీ సంసార వృక్షము పైకి గొప్పగా కానవచ్చినను నిరుపయోగమైనది. ఇంకొక అర్థము ఏమనగా, అశ్వత్థము= రేపు లేక మరియొక క్షణములోనుండనిది అని వ్యుత్పత్త్యర్థము. ప్రపంచము అశాశ్వత మైనది. "ప్రాణినాం క్షణభంగురః" నీ శరీరము, దారా పుత్రాదులు. బంధువులు, ధనధాన్యములు, వస్తువాహనము లన్నియు అశాశ్వతములని గుర్తెరుంగుము.

clouds. He is everywhere in this creation, inside and outside every object.

"కర్మానుబన్ధీని మనుష్యలోకే"— జగద్వృక్షమ మన సంసారము. 'చిత్తమేవ హి సంసారం, తత్ప్రయత్నేన శోధయేత్' దారపుత్రాదులు ఈసంసారములో ప్రతిబంధకములు కారు. మనస్సే ప్రతిబంధకమగుచున్నది. భార్య బిడ్డలు లేని బ్రహ్మచారి, తనకు వివాహముకాలేదని దిగులుపడుచు, సంసారవృక్షములో బంధింపబడిన వాడగుచున్నాడు. అంటీ అంటకుండ, చింతకాయగుల్లమాదిరి detach అయి యుండు వాడు సంసారవృక్షమునుండిదూరస్థుడగుచున్నాడు. ఆస్ట్రేలియా దేశములో ఘోరమైన అరణ్యములలోకొన్ని చెట్లున్నవని, అవి మనుష్యుని ఆకర్షించిరక్తముపీల్చిమాంసకండరములభుజించి, ఎముకల వదలి వేయుచున్నవని చెప్పెదరు. అట్లేయీసంసారము మనలను పీల్చి పిప్పి చేయుచున్నది. సంసార మనగాశరీరముతో జీవుడు సంబంధపడియుండుటయే.

When you realise that all the world is a stage and we are all actors thereon, and discharge your duties with a sense of detachment, these fetters do not bind you at all. The jiva has come into this human body on account of the Karma in the previous birth.

మొట్టమొదట కర్మయెట్లు వచ్చినది? జీవత్వ మెట్లు వచ్చినది? అని కొందరు ప్రశ్నించుచున్నారు. There is a logical fallacy in this question. Time has no beginning, so also Karma has no beginning ఆ ప్రశ్న పొరపాటు. కాలమునకుఆదియెట్లులేదో అదేరీతిగాకర్మకుఆదిలేదు.

పొందవచ్చును. దేవతలై పుట్టవచ్చును. కాని, "క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి" అనగా ఆ పుణ్యము అయిపోయిన వెంటనే తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశము చెందవలసినదే. పైలోకములు కొమ్మలవంటివి. అవి శాశ్వతమైన సుఖమివ్వవు గనుక పరమాత్మనే భజింపుము. తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశము కలుగదు.

"గుణ...ప్రవాళాః"... ఈ చెట్టునకు నీరు సత్త్వరజస్తమోగుణములు. ఇవి సంసారమును అభివృద్ధిపరచునవి. వీటిని దాటినగాని మోక్షము రాదు. శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధములు ఈ చెట్టునకు చిగుళ్ళవంటివి నిషేధింపబడిన వస్తువులు అలవాటుపడిన, వాటిని మానుట కష్టము. e. g. పరస్త్రీ గమనము, జూదము, త్రాగుడు. అగ్నిహోత్రమునకు కావలసిన పదార్థములు – నెయ్యి, పెట్రోలు ఇచ్చిన చల్లారదు. కాని జ్వాల యెక్కువగుచున్నది. మట్టిపోసిన చల్లారుచున్నది. అటులే మనస్సునకు చెడ్డకోరిక గలిగినప్పుడు దానిపై మట్టిపోసి అణగగొట్టవలయును. మొక్కగా నుండగానే చెడుకోరికలను త్రుంచివేయనిచో అవి ముదిరిపోవును. ఇంద్రియములను విషయములతో కలియనీయకుండ వేరు చేయవలయును.

"అధశ్చ మూలాని"—మూలము క్రిందనున్నది. పరబ్రహ్మము తనవలన సృష్టింపబడినవస్తువులన్నిటిలోనున్నాడు.

He is intracosmic as well as extracosmic. Do not think that He is somewhere beyond the

ప్రవేశించుచున్నారు. జైలు శాశ్వతమే. అటులే సంసార వృక్షము అనాదిగా అనంతముగా నుండును. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగా రిచ్చిన ఉదాహరణము - గాలిపటము వదలి పెట్టుట అనాదిగా అనంతముగా నున్నది. కొన్ని పటములు చినిగిపోవుచున్నవి. కొన్ని మాంజావల్ల కోయబడుచున్నవి. కొన్ని తిరిగి చేరుచున్నవి. పిల్లల ఆటలు మొదటినుంచి ఉన్నవే. అటులే మాయ అను సూత్రముతో పరమాత్మ ఈ జీవులను గాలిపటముల మాదిరి ఆడించుచున్నాడు. కొందరు గమ్యస్థానము చేరుచున్నారు. కొందరు తప్పించుకొని పోవుచున్నారు. కొందరు బంధములోనే యుండెదరు.

జగత్తను వృక్షమునకు ఆధార మేమి? దానికి అదే ఆధారము. ఫలానిది అని చెప్పుటకు వీలులేదు. మాయ పరమాత్మలో నిమిడియున్నది. విషము ఒక విధముగా పాములో నున్నది. మరియొక విధముగా పాములో లేదు. ఏలయనగా; అది పామునకు చెరుపు చెయ్యదు.

అశ్వత్థము:— అశాశ్వతమైనది, దుఃఖభూయిష్టము.

సువిరూఢమూలము:— సంసారవృక్షము వేళ్ళు, మిక్కిలి పాతుకొని పోయినవి. దానిని పెకలించుటకు కష్టము. అనేక జన్మలు ఎత్తినందున విషయవాసనలు దళసరిగానున్నవి. e.g. చిన్నపిల్లలు డబ్బు పట్టుకొని వదలరు. జీవులుసప్తసాగరముల కన్న ఎక్కుడు తల్లిపాలను పూర్వజన్మలలో త్రాగి తిరిగి యీ జన్మలో త్రాగుచున్నారు.

అనాది వస్తువులు ఆరు:— వేదము, కర్మ, పరమాత్మ, జీవుడు, మాయ, కాలము. వీనికి మొదలు అనునది లేదు. Kant said, "Space and time are apriori forms of the mind."

బీజాంకుర న్యాయము — చెట్టుముందా? విత్తుముందా? అని ఛగీ.రథ ప్రయత్నము చేసినను జవాబు ఇవ్వ వలను పడదు. శంకరాచార్యులవారు భవరోగ మెట్లు వచ్చినదని కనుగొనుటకు ఎంత శ్రమపడినను ప్రయోజనము లేదని, జ్ఞాన, భక్తిమార్గమువలన దానిని పోగొట్టుకొను మని సెల విచ్చిరి. రోగమునకు, అగ్నికి మూలకారణములు వెదకుచు నీఆయుర్దాయము వృథాగా వెళ్ళపుచ్చక కర్మానుష్ఠానముచేసి భగవత్సాన్నిధ్యము చేరుము. బ్రహ్మసాక్షాత్కారముఎప్పుడు కలుగునో, అప్పుడే అన్నిసందేహములు నశించును.

శ్లో ౩. నానావిధములైన కర్మలు చేయుటకు మానవ జన్మ మిక్కిలి ఉపయోగకరమైనది. కర్మశరీరము మానవ శరీరము. పశుపక్ష్యాదులు ప్రాచీన కర్మను అనుభవించు చున్నవి. దేవతలు కూడ పూర్వకర్మను అనుభవించు చున్నారు. వారు క్రొత్తగా చేయునది యేమియును లేదు గనుక దేవతలు కూడమానవజన్మ కాంక్షించెదరు. The man is the architect of his own fortune. కర్మానుష్ఠానము వలన లోగడ కర్మకాఠిన్యమును తగ్గించుకొని ఉత్తమగతిని పొంద వచ్చును. జగత్తును వృత్తమునకు ఆది లేదు. అంతము లేదు. జైలులోనుండి కొందరు విడుదల అగుచున్నారు. కొందరు

ఐశ్వర్యవంతుల మనుకొనుచుపుడు డెప్పుడు రాజు కైకొనునో యను భయము కలదు. అభిమానవంతుల మనుకొనునప్పుడు దైన్యమెప్పు డవలంబింపవలయునో యనుభయముకలదు. బల వంతుడనుగదా యనుకొనునప్పు డెప్పుడు శత్రువులోడింతురో యను భయము కలదు చక్కదనముగల దనుకొనునప్పుడు ముసలితనమువచ్చునుగదాయను భయముగలదు. శాస్త్రజ్ఞుడను కొనునప్పుడు ప్రతివాదులవలనభయముగలదు. సద్గుణములుగల వాడనుగదా యనుకొనునప్పుడు దుర్మార్గులవలన భయము గలదు. శరీరమునుజూచుకొనునప్పుడెప్పుడుమరణమువచ్చునో యనుభయము గలదు. అరసిచూచిన సర్వవస్తువులునుభయా న్వితములే. వైరాగ్య మొక్కటియే నిర్భయమైనది."

మధ్వాచార్యులుగారి వ్యాఖ్యానము:—అ ఇతిబ్రహ్మా; అ ఇతి విష్ణుః—విష్ణుమూర్తిభజన, భగవద్భక్తివలన సంసార మను వృక్షమును ఛేదించవచ్చును అని వ్రాసినారు. శుక మహర్షి పరీక్షిత్తుమహారాజునకు పరమాత్మయందు భక్తి, ప్రపంచమందు విరక్తి, ఇదియే అన్ని మతగ్రంథముల సారాంశము అని తెలిపియున్నాడు.

శ్లో.4. ఏలోకమును, స్థితిని జెందినపిమ్మట మరలఈ సంసారములో పడమో అదియే వైకుంఠము. దానిని వెదుక వలయును. పరమాత్మ అన్నిటికిని ఆధారభూతుడు. ఆయన శరణాగతి జొరవలయును. తమకే శాశ్వతసుఖము లేనివా రయిన దేవతాంతరుల భజించి యేమియు లాభములేదు.

కాని ఆ వృక్షమును ఛేదించి గమ్యస్థానముచేరుటఅవసరము. Religion = i.e. Re = back Ligo = to bind. లక్ష్మీనారాయణులు మన తల్లిదండ్రులు. భక్తులు మన బంధువులు కనుక వారిని భజించి యిచటనుండి బయటపడి నామో అచటికి పోయి చేరవలెను.

దీనిని ఛేదించుటకు కావలసిన శస్త్రము ఏది? వైరాగ్యము. ఆశను జయించువారి కీ భయములేదు. ఆశకు దాసుడైనవాడు మూడులోకములకు దాసుడు. ఆశ యెవరికి వశమగుచున్నదో అట్టివారు మూడు లోకములను జయించినవారగుదురు. త్యాగ మున్నగాని మోక్షమును జెందుటకు వీలులేదు.

"కౌపీనవంతః ఖలు భాగ్యవంతః" అని శంకరులవారు వ్రాసియున్నారు. వైరాగ్యమును గురించి భర్తృహరిసుభాషితమం దిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. భోగే రోగభయం, కులే చ్యుతిభయం, విత్తే నృపాలాద్భయం । మానే దైన్యభయం, బలే రిపుభయం, రూపే జరాయా భయమ్ । శాస్త్రే వాదభయం, గుణే ఖలభయం, కాయే కృతాన్తా ద్భయం, సర్వం వస్తు భయాన్వితం, భువి నృణాం వైరాగ్యమే వాభయమ్.

అనగా "సంపూర్ణ భోగము లనుభవించుచో, రోగము లెక్కుడవచ్చునో యను భయము కలదు. పేరుప్రతిష్ఠలుగల సత్కులమందుఁ బుట్టితి మనుకొనునపుడే చేయరాని పనులు చేయుటవలన నెప్పుడ ప్రతిష్ఠ వాటిల్లునో యను భయము కలదు.

నైన నన్ను జీవులు ఏల భజించుట లేదన, నావలన ప్రపంచ మున కుండు లాభములు గుర్తెఱుగక పోవుటయే కారణము.

శ్లో. 7. ఈలాభములనుపరమాత్మవివరించుచున్నాడు. సకలమైన జీవులు నా అంశసంభూతులు. అనగా నా శరీర ములో నుండి వెలువడినవారు. ఒక వ్యాఖ్యాన కారుడు వ్రాసినది యేమనగా, అంగాంగీభావము:—మనము ఉత్తర్వు చేసిన పనులను మనఅంగములు చేయవలసియున్నవి. అటులే అందరు జీవాత్మలకు పరమాత్మ నియామకుడు. He is the propellor. భగవంతుడు మనయందుప్రాణప్రతిష్ఠచేసితయన రూపము మనలో ప్రవేశ పెట్టినాడు. పరమాత్మ అనాది. అటులే జీవుడుకూడ అనాదియే. జీవుడు ఈ శరీరములో నుండి పంచేంద్రియములద్వారా మనస్సుతో చేరి, వస్తువులను అనుభవించు చున్నాడు.

శ్లో. 8. మనము చేయుపనులయొక్క (Impressions) అన్నియు మన సూక్ష్మ శరీరముపై పడుచున్నవి. పుష్పముల మీాదనుండివచ్చుగాలివాని సూక్ష్మభాగములను మన నాసికా రంధ్రములలో చేర్చుచున్నవి. అటులే యీా జీవుడు ఈ శరీ రము వదలి మరియొక శరీరములో ప్రవేశించునపుడు పూర్వ జన్మకర్మవాసనతో అనగా – కాయిక, మానసిక, వాచిక, కర్మలలోని సూక్ష్మభావముతో పోయి చేరుచున్నాడు. ఆ సూక్ష్మశరీరము, జీవత్వము నశించుటయే మోక్షము.

సుఖదుఃఖములను అనుభవించునది మనస్సే. గౌరవా గౌరవములు రాజునకేగాని, రాజప్రతినిధికి గావు. మనో

శ్లో. 5. పరమాత్మ శరణాగతి జొచ్చుటకు కొన్ని ముఖ్యలక్షణము లుండవలయును. అవి యేవనగా—

(1) 'నిర్మానమోహా జితసంగదోషాః' నేనుజాతిలోను నుద్యోగములోను ఎక్కువ యను నహంకార ముండరాదు. Pride goeth before a fall. Humility is a sign of greatness. మనకన్న గొప్పవారెందరో కలరని గుర్తెఱుగ వలయును. పెద్దలసహవాసము వలనను, గ్రంథపఠనము వల నను, ప్రాపంచిక విషయములయందు ఆసక్తి తగ్గించుకొన వలయును.

(2) సుఖదుఃఖములు, లాభనష్టములు అను రెంటిలో నేది వచ్చినను సమబుద్ధితో స్వీకరించవలయును.

ద్వైతసిద్ధాంతప్రకారము వైకుంఠమునుగాని కైలాస మునుగాని చేరిననేగాని శాశ్వతసుఖములేదు. వారికది ప్రత్యేక లోకము. అద్వైతులకు అదియొక దశ. అద్వైత సిద్ధాంత ప్రకార మీ శరీరములోనే యాపదవిని ఇంద్రియనిగ్రహ మనోనిగ్రహముల వలనను, జ్ఞానము వలనను పొందదగును. According to them Moksha is not a thing to be achieved from outside but to be manifested from within.

శ్లో. 6. ఆ వైకుంఠ మెట్టిది? అనగా ఆ లోకము తెలిసి కొనుటకు సూర్యచంద్రులకాంతి యుపయోగపడదు. చాలదు. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని జడప్రకృతిలోని వస్తువులు చూచుటకుపయోగపడుదురు. వైకుంఠమును చూచుటకుజ్ఞాన మను వెల్తురు కావలయును. ఇట్టిగొప్పలోకమునకు ప్రభువు

సూర్యచంద్రాదులు పరమాత్మవలన నియమింపబడిన ఉద్యోగస్థులు, Office holders, అని వాటినిచూచి మనముజ్ఞాపకముంచుకొనవలయును. సూర్యుడు చంద్రుడు అనాదినుండి ఒకపాట పాడుచున్నారని చెప్పబడినది. viz. మనుష్యులను పుట్టించినవాడు ఒకపరమాత్మ యున్నాడు. (పశుర్వేత్తి శిశుర్వేత్తి వేత్తిగానరసం ఫణిః) The hand that made us is Divine. సూర్యునికి అర్ఘ్యమిచ్చుట, స్త్రీలు చంద్రుని పూజించుట ఏలననగా వారు పరమాత్మ చిహ్నము లనియే. ఇవియే యింత కాంతిగా నున్నప్పుడు పరమాత్మతేజస్సు ఎంతదేదీప్యమానముగా నుండునో గుర్తెఱుగుము.

శ్లో. 13. నా తేజస్సును భూమియందు ప్రవేశపెట్టుచున్నాను. అందువల్ల ఈభూమియెన్నియోవస్తువుల భరించుచున్నది. అందువలన వైష్ణవసిద్ధాంతములో పరమాత్మ భార్యలు (శక్తివిశేషములు) శ్రీదేవి (లక్ష్మి), భూదేవి (భూమి), నీళాదేవి అనిచెప్పియున్నాడు. ఆదిశేషునిపై భూమి నిలిచియున్నదని చెప్పుచున్నారు. భూమిపైనుండు నానా విధములైనవృక్షములు, కాయలు, పండ్లు వీటి అన్నిటియందు నేను ప్రవేశించుచున్నాను. పరాత్పరుడు ఆయా వస్తువులకు ఆయాశక్తులు ఇచ్చియున్నాడు.

Browne, in his Religo Medicii says, that doctors in general do not realise this. There is no good of saying that everything is Nature; you must realise that there is an intelligent force propelling all things from behind in this world. "Perhaps, a fool sayeth in his heart of hearts, that there is no God."

రాజ్యమునకు వచ్చినగాని ఆ సుఖదుఃఖములు పొడగట్టవు. e.g. దుఃఖ విషయము జరిగిన వెంటనే మనకు దుఃఖము రాదు. అటులే సుఖ విషయము మనకు తెలిసిన తరువాత కాని, ఆయా భావములు ఏర్పడవు. జీవుడు రాజు మనస్సు మంత్రి. ఈ శరీరము ప్రవేశించునప్పుడుగాని, శరీరములో నుండునపుడు గాని, శరీరము విడుచునపుడుగాని, యీ సుఖ దుఃఖములు శరీరమునకు అంటవు. జీవుడు శరీరముద్వారా సుఖదుఃఖముల ననుభవించు చున్నాడు. ఇంద్రియములు మనస్సుద్వారా వానిని గ్రహించుచున్నవని కర్మానుష్ఠానము చేసిన మహానుభావులు మాత్రము గ్రహించుచున్నారు Read Carlyle's lecture "Now and then,"

ఈ మనస్సు కొన్ని నియమములకు లోబడునట్లు చేసి కొనినగాని, ఆత్మజ్ఞానము బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగదు. జీవునికి పరమాత్మకు గల సంబంధము పంచదార కొండకు పంచదార ముక్కకు ఎట్టి సంబంధము కలదో అట్టిది

శ్లో. 12. పరమాత్మ జీవుల సృజించి వారిక్షేమమునిమిత్తము పితృపుత్రభావముతో అనేక విషయములు ఏర్పఱచి యున్నాడు. ప్రజలసౌకర్యార్థము ఆయన వెలుతురు కలిగించుచున్నాడు. i.e. పగలు సూర్యునిద్వారా, రాత్రి చంద్రుడు, నక్షత్రములద్వారా కలిగించుచున్నాడు. వాటి అన్నిటికి నిధి పరమాత్మ. (He is the fountain source of all light and effulgence.) వాటి తేజస్సు వాటికి స్వతస్సిద్ధముకాదు. పరమాత్మతన తేజస్సులో కొంతవాటియందు నిలిపియున్నాడు.

త్పూర్వము నారాయణస్మరణ చేయవలయునని పెద్దలు చెప్పి యున్నారు. భక్ష్య=అపూపములు. (విరిచి తినునవి), భోజ్య = ఉండలుగా చేసికొని తినునవి (అన్నము, కూర, పప్పు), చోష్య= జుఱ్ఱబడునవి (చారు, పులుసు, క్షీరాన్నము) (liquids), లేహ్యపదార్థములు=నంచుకొనునవి. (పచ్చళ్ళు, ఊరగాయలు మొదలగునవి.)

మరియొక వ్యాఖ్యానము:—మీరు తినుపదార్థములను నాలుగువిధములుగా జీర్ణమగునట్లు చేయుచున్నాను. రామకృష్ణపరమహంస యొక యుదాహరణము నిచ్చి యున్నాడు. ఇల్లు కట్టుకొనుటకు ఒక మేస్త్రీ, కూలివాడు ఇద్దరు కావలయును. అటులే యీ శరీరములో పరమాత్మ ఇంజనీరు (divine architect or world engineer.) జీవుడు ఒక కూలి అటులే శరీరమునకు ఏవస్తువు కావలెనో, ఆయా సమయములందు జీవునికి ఆ యా అపేక్షలను, ఆకలి, దప్పి మొదలగునవి పరమాత్మ అను ఇంజనీరు కలిగించుచున్నాడు. జీవుడు తన శరీరము అను ఇల్లును తన యిష్టప్రకారము కట్టుకొనలేదు. దాని నియామకుడు పరమాత్మ. పదార్థములను నాలుగు విధములుగా జీర్ణమగునటుల చేయుచున్నాడు. రక్తముగా, మాంసముగా, పుసిళ్ళుగా, మలముగా, మూత్రముగా, శుక్రముగా, మేదస్సుగా ఇట్లు అనేక విధములుగా మార్చుచున్నాడు. భోజనము చేయునపుడు నన్ను స్మరింపుడు.

శ్లో. 15. ప్రతివారి హృదయములో నే నుండి కొన్ని పనులు చేయుచున్నాను. ఎవని కెప్పుడే శాస్త్రములయందు

Why is it that mangoes are so very sweet? Is it due to the owner of the garden or gardener? Neither of the two, but it is due to God, said Swami Vivekananda.

వైద్యులు సాధారణముగ ఈవిషయము గ్రహింపజాలకున్నారని బ్రౌను, "రెలిజియో మెడిసీ" అను గ్రంథమందు వ్రాసియున్నాడు. ప్రతిది 'నేచర్' అని చెప్పిన ప్రయోజనమేమియు లేదు. ఈ ప్రపంచమం దన్ని పదార్థములలో దివ్య చైతన్య మొకటి కలదనియు, అయ్యదియే ఆయా పదార్థములకు ఆయాగుణముల నిచ్చుచున్నదనియు మనము గ్రహింపవలయును. తన హృదయాంతరాళమున భగవంతుడే లేడు అనుకొనువాడు మూఢుడు. మామిడిపండ్లయందలి మాధుర్యమునకు తోటమాలియా, లేక తోటయజమానియా కారకులు? వీ రిరువురు కాదు. దానికి ఆ సృష్టికర్త (పరాత్పరుడు) కారకుడని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 14. నేను ప్రతివానియొక్క కడుపులో జఠరాగ్ని స్వరూపము గానున్నాను. సముద్రములో బడబానల స్వరూపముగా నుండి యెన్నినదులు వచ్చిపడినను పీల్చినిర్వికారముగా జేయుచున్నాను. జఠరాగ్నిగానుండి భక్ష్య భోజ్య చోష్య లేహ్యములను నాలుగువిధములైనపదార్థములను జీర్ణింపజేయుచున్నాను. బయటనుండు అగ్నిలో అరటిపండు కాలజాలదు. జఠరాగ్నిలో అరటిపండుదహనమగుచున్నది. కనుక బయటనుండు అగ్నికంటెజఠరాగ్ని పెద్దది. పరమాత్మ అనుగ్రహము లేనిదే ఒక్క మెతుకు జీర్ణముకాదు. అందువలననే భోజనా

వేదైరేవ — వేదములవలననే పరమాత్మను తెలిసికొనవచ్చును. ఇతర శాస్త్రములవలన కాదు. అవి శరీర సుఖ సంబంధమైన విషయములను తెలుపుచున్నవి. వేదములు శాఖాచంద్రన్యాయమువలె పరమాత్మను తెలుపుచున్నవి. ముసలి వారికి విదియ తదియ రోజులలో చంద్రుడు కానరాడు. బాలురకు కానవచ్చుచున్నాడు. బాలుడు ముసలివానికిచూపుటకై ఒక యిల్లు, దిశను, ఒక గుర్తుచూపి అచట చంద్రునిచూపించుచున్నాడు. అనేక వస్తువులనుచూపి, చివరకు ఒక కొమ్మను చూపి, ఆ చంద్రుడు (from the gross to the subtle) పై కొమ్మకు సూటిగా నున్నాడని తెలుపుచున్నాడు. పరమాత్మ వేదప్రతిపాద్యుడు. ఊరేగింపులో విగ్రహముముందు వేదఘోష జరుగుచున్నది. అవియే పరమాత్మను చూపించు sign boards = దారిచూపు పలకలు.

అహమేవ — సకల వేదములవలన నన్నే తెలుసుకొనవచ్చును. ఏ దేవతనుస్తోత్రముచేసినను అదిపరమాత్మకుచెందుచున్నది. నారాయణుడు సర్వశరీరి యగుటచేతను, అన్నిదేవతలు ఆయన శరీరములో చేరినవారగుటచే ఆయనకు పూజాపురస్కారములన్నియు చేరుచున్నవి.

'వేద్య' అను పదముతో ఏవ కలిపిన వేద్య ఏవ — వేదములు చదివిన 'వేద ఏవ' నన్ను తెలుసుకొనియే తీరవచ్చును. Knowing is becoming. మన మనస్సు పరమాత్మమాదిరి అయిననేగాని పరమాత్మ విషయము గ్రహింపజాలము.

పాండిత్యము ఉంచవలెనో, ఎవని కే విషయమున అజ్ఞానము కలిగించవలెనో, ఎవని కేసమయమందు ఏవిషయము జ్ఞాపక ముండునట్లుచేయవలయునో, అదియంతయునా చేతిలోఉన్నది. "It is folly to be wise where ignorance is bliss." అందువలన మంచి విషయములలో జ్ఞానముండుట మంచిదే. కాని చెడు విషయములనుండి తాను బాగుపరచదలచుకొన్న వారికే భగవంతుడు అజ్ఞానము కలుగజేయుచున్నాడు. ఇది వారివారి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి భగవంతుడు కలిగించు చున్నాడు. చదివిన విషయమును జ్ఞాపకముండుట పరమాత్మ అనుగ్రహము వలననే. అనుగ్రహము లేనియెడల జ్ఞాపకముం డవు. మరపుకూడ ఆయనవలననే కలుగుచున్నది. మరపుం డుట కొన్ని సందర్భములలో అత్యవసరము, క్షేమము. మనకు విషయములన్నియు జ్ఞాపకమున్న ప్రవాహమునకు అరికట్ట వీలులేదు. కనుక కొన్ని విషయములందు మరపు మనకు తెప్పించుచున్నాడు ముఖ్యులగు బంధువులుచనిపోయినప్పుడు బంధువియోగము, ద్రవ్యనష్టమువలన కలుగుదుఃఖము, మరపు నకు వచ్చునట్లు చేయుటవలననే ప్రపంచములో జీవయాత్ర నడచుచున్నది. Forgetfulness of certain events is the solace of life.

శ్లో. 15. 2వ భాగము:— కనుక నావిషయమై తెలిసి కొనవలయుననిన వేదములు చదువవలెను.

మూడవ పాదములో "ఏవ" అను పదముఒక్కొక్క మాటతో కలిపి చదివిన, ఒక్కొక్క అర్థము వచ్చుచున్నది.

they refer it to the gardener, who knows its true nature, he will say that it is the same but changing its hue from time to time. So also the different schools of philosophy refer to different view points of the same Divinity. Persons who go to a river to fetch water, carry vessels of different sizes and bring as much water as the vessels can hold. You should study all these systems, complement and supplement one another to attain true knowledge of Divinity. He alone knows the true meaning of Gita i. e. Paramatma.

శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస యిచ్చిన యుదాహరణమేమన, పూర్వకాలమున హిందూస్థానమున నలుగురు గ్రుడ్డివాండ్రు ఏనుగును చూచుటకు వెళ్ళిరి. వారిలో నొక్కొక్కరొక భాగమును తడవిచూచి ఒకరు ఏనుగ గుంజమాదిరిగానున్నదనియు, రెండవవాడు చేటమాదిరిగా నున్నదనియు, మూడవవాడు గదమాదిరిగా నున్నదనియు, నాలుగవవాడు అది పెద్ద బానమాదిరిగా నున్నదనియు వివాదపడిరట. అన్ని వాదనలు కొంతవరకు సరిగా, కొంతతప్పుగానున్నను, అన్నిటిని కలిపి చూచినగాని నిజస్వరూపము తెలియదు. అట్లే ఒక్కొక్క సిద్ధాంతము ఒక్కొక్క దృక్పథమును సూచించుచున్నది. పరమాత్మతత్వము చక్కగా గ్రహించుటకు అన్ని సిద్ధాంతములు తెలుసుకొనవలయును. ఊసరవెల్లి రంగులు మార్చుచున్నదని తోటమాలికి తెలియును. దాని నిజస్వభావము ఎరుగని చూపరులు దాని రంగును గురించి వివాదపడుట మరియొక్క

వేదాన్తకృత్ — వేదాంత గ్రంథములన్నియు వ్రాసి నది నేను. వేదాంతములు జ్ఞానమును, వేదములు కర్మమార్గ మును తెలుపుచున్నవి. వాని నిజమైన అభిప్రాయములు నాకే తెలుసును. కవిహృదయము కనిపెట్టుట యితరులకు సాధ్యముకాదు. ఇతరు లూహింపవలసియున్న నిర్కర్షగా కవిభావ మిట్టిదని చెప్ప వలనుపడదు అందువలననే భగవ ద్గీత అద్వైత, ద్వైత, విశిష్టాద్వైతములవారు వారివారి అభి ప్రాయముల ననుసరించి తమతమ వాదనల సిద్ధాంతములను బలపరచుచున్నదనిఅష్టదిగ్గజములవంటిమతగురువులువాదించు చున్నారు. పరమాత్మయే, గీతకు వ్యాఖ్యానము వ్రాసిన బాగుండెడిదని ఒకరు సొగసుగా చెప్పియున్నారు.

Sri Ramakrishna Paramahamsa gives the example of four blind men of Hindustan going to see an elephant. One thought it was like a pillar, the second like a winnow, the third like a club and the fourth thought it was like a big jar. Every one was in the right partly and partly wrong, all the descriptions put together represent the real elephant. 'So also the different systems' of philosophy are partly right and partly in the wrong and one should read all the different systems to have a true coception of Paramatma.

When you go into a garden and look at a chameleon, it appears in different colours to different persons [ఊసరివెల్లి రంగులు మారిపోవుచున్నవి.] When

కూడు లోకములు భరించుచున్న జగదాధారభూతుడు: జీవుడు అణుప్రాయుడు. పరమాత్మ సర్వవ్యాపకుడు. అన్ని లోకములయందు న్నాడు.

శ్లో. 18. క్షరపురుషుని కన్న అక్షరపురుషుడెక్కువ. జడప్రకృతివలన నేర్పడు శరీరములకన్న తెలివి కలిగినట్టి conscious entity జీవాత్మ యెక్కువ. అక్షర పురుషులకన్న పరమాత్మ యెక్కువ. అందువలన పరమాత్మ సకలవస్తువులలో శ్రేష్ఠుడగుటచే పురుషోత్తముడని చెప్పబడుచున్నాడు.

సకల క్షేత్రములలో ముఖ్యమైనది పూరి(జగన్నాథం) the town = పురుషోత్తముని స్థానమని పేరు. పురి = The celebrated town of Purushothama.

శ్లో. 19. ఎవడు అజ్ఞానమును పోగొట్టుకొని పురుషోత్తమునకు, పురుషాధమునకును నుండు తేడా తెలుసుకొనుచున్నాడో వాడు పురుషోత్తముని సేవించుచుండును. వాడు అన్నివిధముల పరమాత్మను భజించుచున్నాడు. ఆ విధము లన్నియు 11 వ అధ్యాయములో చెప్పబడినవి. (1) పితృ పుత్రీభావము. (2)సఖ్యభావము(3)నాయికానాయకభావము (4) వాత్సల్యభావము (5) స్వామిభృత్యభావము.

శ్లో. 20. అన్ని శాస్త్రములలో గీత మిక్కిలి రహస్యమైనది. ఈ పుస్తకము చదివిన అన్ని పుస్తకములు చదివినట్లే. అన్ని శాస్త్రముల సారాంశము నిందులో నిమిడియున్నది. Vivekananda said the Gita is unique and unrivalled. If at all there is one universal scripture, it is Gita

దృష్టాంతము; మరియు నదికి నీరుతెచ్చుకొనుటకై వెళ్ళువారు కొందరు పెద్దపాత్రలు,కొందరు చిన్నపాత్రలు తీసుకొనివెళ్ళు చున్నారు. వారి పాత్రలు పట్టినంతవఱకే నీరు తెచ్చుకొను చున్నారు. ఆయా సిద్ధాంతములవారు పరమాత్మ తత్త్వము తాము గ్రహించిన విధమున మనకు తెలిపియున్నారు. వాటి నన్నిటిని చదివి, అనుసంధాన మొనర్చి సమరసపరచిచూచిన గాని పరమాత్మయొక్క యథార్థతత్త్వము మనకు బోధ పడదు. భగవద్గీతయందలి నిశ్చితార్థము గీతాచార్యుడగు శ్రీకృష్ణపరమాత్మకే యెఱుక.

శ్లో. 17. పురుషులు:— (1) క్షర పురుషులు— all worldly objects which exist in name and form are all perishable entities. నశించిపోవునవి. (2) అక్షర పురుషులు— శరీరము నశించినను, దానిలోని తత్త్వమునశిం చనిది ఒకటి కలదు. i, e. ఆత్మ. It is the imperish ble and eternal spirit.

నానావికారములతో కూడి జనన మరణములు కలిగిన శరీరములు క్షరపురుషులు. నిర్వికారమై, నాశనములేని ఆత్మ అక్షరపురుషుడు. దిమ్మెపై కొట్టుకడ్డీలు మారుచున్నవేగాని దిమ్మకు మార్పులేదు. అటులే శరీరమునకు ఆస్థానమైన ఆత్మ మారుటలేదు. అది నిర్వికారమైనది. ఈ క్షరాక్షరపురుషుల కన్న నెక్కువైనవాడొకడున్నాడు ఆయన పురుషోత్తముడు. ఈ శరీరము పురి. అందులోనుండు ఆత్మ పురుషుడు. అన్ని ఆత్మలలో శ్రేష్ఠుడు పురుషోత్తముడు పరమాత్మ. ఆయన

అనగా జీవాత్మ. జీవుడు భగవంతుని సాన్నిధ్యము పొందిన నెట్టి భయములేదు. శాశ్వతమైన సుఖము కలుగుచున్నది.

అర్జునా! ఇట్టి విషయములు తెలిసికొని నన్ను భజించు వాడు జన్మసాఫల్యము పొంది జీవించునంతవఱకు అన్ని సుఖములు అనుభవించి, శరీరము పోయిన తరువాత పరలోకములో శాశ్వతమైన సుఖము చెందును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే పురుషోత్తమ
ప్రాప్తియోగోనామ పంచదశోధ్యాయః

సంపూర్ణః

and Gita alone. ఇట్టి పరమ రహస్యమైన గీతనావలన నీకు చెప్పబడినది. మయా=సర్వలోక నియామకుడనైన నావలన, అనఘా = పాపరహితుడా ! ఇట్టి పవిత్రమైన గీతాశాస్త్రము, అందులో 15 వ అధ్యాయము చెప్పినపిమ్మట, చదివినపిమ్మట, వినినపిమ్మట, సర్వపాపములు నశించును.

శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస మంచియుదాహరణమిచ్చినాడు. జీవుని పాపము ఎట్లుపోవును ? జీవుడు అణుమాత్రుడగుటచే వాని కిమ్మతు సున్న. కనుక ఒక జీవుని మరియొక జీవుని కలిసికొనిన వారిని ఉద్ధరించజాలడు. జీవ సమ్మేళనమైనను దానివిలువసున్నయే. ఒకప్పుడుసున్నకువిలువయేర్పడుచున్నది. ఎప్పు డనగా అంకెప్రక్కను సున్నలుఉంచినవిలువ కలుగుచున్నది. అంకెప్రక్కనున్న సున్నకు విలువహెచ్చు. దూరముగా నుండువానికి విలువ తక్కువ. జీవులు పరమపాపులు. వారికి విలువ లేదు. పరమాత్మ సాన్నిధ్యము చేరిన వారికి పాపముపోయి విలువ గలుగుచున్నది. పరమాత్మభజన నామసంకీర్తనలవలనను, భక్తులసహవాసమువలనను, హరికథా పురాణప్రవచన సత్కాలక్షేపముల వినుటవలనను పాపముల బోగొట్టుకొని అంకెప్రక్కను సున్నచేరి విలువపొందుమాదిరి పరమాత్మసాన్నిధ్యము పొంది జీవులు పాపరహితు లగుచున్నారు. రాములవారు సీతను అరణ్యమునకు రావద్దని కష్టభూయిష్ఠమని తెలుపగా, రామునిచాటున నున్న తన కెట్టి కష్టము లేదని సీత తెలిపెను. రాము డనగా పరమాత్మ, సీత

నేర్చుకొనియున్నానా? అనిఆత్మపరీక్ష చేసుకొనిచూచుకొనుట
You must have acquisition of knowledge as your ideal.

4. దానము = ఈవి (Charity)

5. దమము = మనోనిగ్రహము. Control over the mind.

6. యజ్ఞము = వారి వారి మత వర్ణాశ్రమధర్మముల ననుష్ఠించుట.

7. స్వాధ్యాయము = Scriptural study(వేదశాస్త్ర పఠనము.)

8. తపస్సు = Restraint over body, mind and speech (ఇంద్రియముల నియమించుట)

9. ఆర్జవము = Frankness or harmony between thought, word and deed (కపటము లేకుండుట)

10. అహింస=Non-Injury(ఇతరులబాధింపకుండుట)

11. సత్యము=Truthfulness.

12. అక్రోధము=కోపము లేకుండుట; లేక శాంతము.

13. త్యాగము = Spirit of self-sacrifice

14. శాంతి= Calmness or patience.

15. అపైశునము = చాడీలు చెప్పకుంట. i. e. not carrying tales.

16. దయా భూతేషు=Kindness to men, animals and vegetables etc.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

16 వ అధ్యాయము

దైవాసుర సంపద్విభాగ యోగము
(Ethical side of Philosophy.)

1_3 శ్లో. దైవాంశములో పుట్టినవారి లక్షణములు చెప్పబడినవి. స్థూలదృష్టినిబట్టి, బయటి వేషములను బట్టి దైవాంశములో బుట్టినవారైనదియును, రాక్షసాంశములో బుట్టినవారైనదియును చెప్పవీలులేదు. వారిలక్షణములనుబట్టి చెప్పవలయును.

దైవాంశములోనివారికి 26 గుణములు ఉండవలయును. ఈ అధ్యాయము 4_24 శ్లోకములలో రాక్షసాంశములోని వారి లక్షణములు చెప్పబడినవి.

దైవాంశములో బుట్టినవారి 26 గుణములు ఏవనగా:—

1. అభయము. i. e. fearlessness. ధరలుఎక్కువగా నున్నను వ్యాధులు ప్రబలియున్నను ఏమి భయపడగూడదు. మరియొక అర్థము, ధర్మబోధచేయునపుడు ఎవరే మను కొనెదరో అను భయము ఉండరాదు.

2. సత్త్వ సంశుద్ధి = (mental purity) మనశ్శుద్ధి.

3. జ్ఞానయోగవ్యవస్థితి = జ్ఞానసంపాదనయందే దృష్టి నిలిపి, నిన్నటికన్ననే డేదైన భగవత్సంబంధమైన విషయము

శ్లో. 4. రాక్షసాంశములో పుట్టినవారి లక్షణములు ముఖ్యముగాఏవనగా:—దంభము, దర్పము, అభిమానము. తన పొగరుబోతుతనమును physical గా, mental గా, verbal గా చూపించుచున్నాడు. కోపము, కఠినప్రవర్తన i. e. cruelty in word or deed. ఈ దుర్గుణము లన్నియు అజ్ఞానమువలన కలుగుచున్నవి. పరమమూఢుడై తాను శాశ్వతమని యెంచి యితరులకు హింస కలిగించువాడు రాక్షసాంశములో బుట్టినవాడు

శ్లో. 5, 6. There are two sorts of natures, divine and diabolical, of which I have dealt with the divine nature. now let us proceed. You need not be afraid because you come within the former category. You are born with divine qualities. Therefore don't be aggrieved. ఇంతవఱకు దైవాంశలోఁ బుట్టినవారి లక్షణములను జెప్పితిని. రాక్షసాంశములో బుట్టినవారిని గుఱించి చెప్పబోవుచున్నాను. అర్జునా! నీవు భయపడకుము. ఏలనన, నీవు దైవాంశ సంభూతుడవు, అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పి, రాక్షసాంశమందు బుట్టినవారి లక్షణముల విశదీకరించుచున్నాడు :

శ్లో. 7. రాక్షసాంశములో బుట్టినవారు విధి నిషేధముల గమనించరు. ఏపని చేయవచ్చును, ఏపని చేయరాదు అని ఆలోచించరు. శుభ్రత, ఆచారము వారికి లేదు- యథార్థము మాట్లాడరు.

17. అలోలత్వం = Not having too much indulgence in sensual pleasures.

18. మార్దవం = Softness of Gentility.

19. హ్రీ = Modesty. మరియొక అర్థము: తినగూడని పదార్థములు తినునప్పుడు, చెయ్యగూడనిపనులు చేయునపుడు పెద్దలు ఏమనుకొందురో అని సిగ్గు చెందవలెను.

20. అచాపలం = not having wavering tendency, stability of prupose.

21. తేజస్సు = Effulgence ముఖవర్చస్సు.

22. క్షమ = Forbearance.

23. ధృతి = Perseverance. పట్టుదల; or Fortitude on accasions of danger – బంధువియోగము, ద్రవ్య నష్టము మొదలగునవి వచ్చినప్పుడు ధైర్యముగానుండుట.

24. శౌచము = Cleanliness, external and internal. Keep the body externally clean and mind internally pure. Also keep your house and belongings clean.

25. అద్రోహము = Not betraying. నమ్మించి గొంతు కోయకుండుట.

26. నాతిమానిత = నాకంటె పూజ్యుడెవడు లేడను కొనకుండుట. Not being puffed up with vanity, conceit etc. ఈ ఇరువది ఆరు గుణములు దైవాంశసంభూతుల కుండును.

లోబడి) కామమును పూర్తిచేసికొనుటయే ప్రధానముగా తలచి తదనుగుణముగా ప్రవర్తింతురు.

శ్లో. 12. అనేక విధములైన ఆశలు అను త్రాళ్ళచేత కట్టబడి, ఆశ, కోపము వీటిని ఎక్కువగా అవలంబించి తమ కోరికల నెరవేర్చుకొనుటకై అన్యాయమార్గములో ధనము సంపాదించెదరు. e. g. లంచాలు, మామూళ్ళు వగయిరా తీసికొనుట.

శ్లో 13. అట్టివానికి మరియొక లక్షణ మేమనగా:— తన ధనమును ఎల్లప్పుడు చూచి మురియుచు, గొంతెమ్మకోరి కల కోరుచుండును. e. g. ఒక్కనువ్వుగింజనుపట్టుకొనితాను కుబేరుడై వివాహము అయినట్లు ఎంచిన బ్రహ్మచారి అరుగు నుండి దొర్లి క్రిందపడుట. అవివాహితుడైన బీదబ్రాహ్మ ణుడు సిరిసంపదలతో తులదూగుదు నని యెంచి భార్యయను భ్రాంతితో తా నిద్రించుచున్న కుమ్మరింటిలోని కుండల తన్నుట,కుమ్మరిది కర్రతో చావమోదుటఉదాహరణములు. ఈశ్వరాజ్ఞలేనిదే మనుష్యప్రయత్నమువలన నెట్టి ప్రయోజ నము లేదని వారు గుర్తెఱుగరు. చాల ఆశ్చర్యమైన విషయ మేమి అని యక్షుడు అడుగగా, ధర్మరాజు ఏమని చెప్పినా డనగా "మనకన్న చిన్నవారు ఎందఱో నశించుచున్నారు. శేషించినవారు మనము శాశ్వతముగా నుందు మని తలచు చున్నారు ప్రాణము నీటిబుగ్గవంటిది. ఇదియే ఆశ్చర్యము."

శ్లో. 14 నాతో విరోధము పెట్టుకున్నవాడు ఎవ్వడు బ్రతుకును? నేను ఎందరినో చంపినాను. కొంపలుకూల్చినాను

శ్లో. 8. మఱియు వారు చార్వాకమతమును అవలం బింతురు. (i. e. Rank meterialism or atheism) వారికి భగవంతుడుగాని, జీవుడుగాని, లోకాంతరముగాని లేదు. పాప పుణ్యములు లేవు. 'ఋణం కృత్వా ఘృతం పిబేత్' "అప్పుచేసినైయినను పప్పు తినవలెను'' అని వీరి మతము. ప్రపంచము తనంతట తానే పుట్టినదిగాని, దీనికి కర్త ఒకడు లేడు. స్త్రీ పురుషులకు ఒండొరులమీద నుండు కామమే సృష్టికి కారణమని వీరు వాదింతురు. ఉత్తరక్రియలు మొద లగునవి నిష్ప్రయోజనములని చెప్పుదురు.

శ్లో 9. అట్టి నాస్తికదృష్టిని అవలంబించి తమఆత్మలను చెడగొట్టుకొని అల్పబుద్ధి కలవారై లోకులకు అహితమైన భయంకరమైన పనులను చేయుదురు. e g. కొట్టుట, తిట్టుట, తప్పుపత్రముల సృజించుట—యివి యన్నియు రాక్షసప్రకృతి యొక్క లక్షణములు.

శ్లో. 10. నింపుటకు సాధ్యముగాని ఆశకు బానిసలై డంబము, మదము, భ్రాంతిలో కూడుకొన్న పట్టుదల కలవారై అశుద్ధమైన పనులను చేయుదురు. e g. స్త్రీలను, ధనికులను వశపరచుకొనుటకై శ్మశానములో పీనుగులపైనకూర్చొని లేక ఒంటికాలిపై నిలుచుండి జపముచేయుట మున్నగునవి రాక్షస కృత్యములు.

శ్లో. 11. అపరిమితమైన చింతకు లోబడి ప్రళయకాల మున అన్ని నశించినను నాశనము చెందని విపరీతచింతకు

శ్లో. 15. ఆత్మస్తుతి రాక్షసాంశమందు పుట్టినవారి లక్షణము. వారు పూర్వీకుల గొప్పతనమునుగురించిబడాయికొట్టుకొనుచుందురు. జ్ఞాని తనసంగతి తాను చెప్పుకొనగూడదు. నేను యాగము చేయగలను, దానములుచేయగను అని యెల్లప్పుడు రాక్షసాంశ సంభూతుడు విఱ్ఱవీగు చుండును. వారి మొగము ఎప్పుడు నేడ్చుచుండును. తనకు సంబంధములేనివిషయములను గురించి దుఃఖించుచుండును. పోగొట్టుటకు వీలైన విషయములనుగురించి, పోగొట్టుకొనుటకువీలులేని విషయములను గురించి రాక్షసాంశములో బుట్టినవాడు దుఃఖించుచుండును. ప్రళయమువచ్చి ప్రపంచము మునిగిపోయినను వాని దుఃఖముఅంతరించదనిశంకరాచార్యులవారుచెప్పియున్నారు.

రాక్షసాంశములో బుట్టినవారు నాదగ్గరచేరరు. రానురాను అధోగతి చెందుదురు. అట్టివారు మనుజులుగా జన్మించి భగవత్సాన్నిధ్యము చేరుమార్గము వెతుకక, కామినీకాంచనలోలురై పశుపక్ష్యాదులుగా జన్మించుచున్నారు రాక్షసాంశములో బుట్టినవారు నరకములో పడుటకు మూడు వాకిళ్ళు– కామ, క్రోధ, లోభములు. దైవాంశము గలిగినవారికి సద్గతి చెందుటకు నాల్గు ద్వారములు - ఇంద్రియనిగ్రహము, మనోనిగ్రహము, సంతోషము, మంచివారి సహవాసము, అని మహోపనిషత్తులో చెప్పబడినది. నరకమునకు ద్వారములగు కామ, క్రోధ, లోభములను మూటిని వదలి పెట్టవలయును.

ఎవరు శాస్త్రములయందు, పెద్దలు చెప్పిన ప్రకారము నడవక, కామోద్రేకమున స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించెదరో,

దేవుడనగానెవరు? నాకన్న ఎవడుభోగి? బలవంతుడు?నన్ను మించినవారెవ్వరును ముల్లోకములలో లేరు, అని రాక్షసాంశములో జన్మించినవాడు విఱ్ఱవీగుచుండును.

ఈశ్వరోహం మహంభోగీ:—ద్వైతులు ఏమనుచున్నారనిన అద్వైతులందరు "ఈశ్వరోహం" అనుచున్నారు, కనుక వారు రాక్షసాంశములో చేరిన వారనుచున్నారు. అది పొరపాటు "సోయం దేవదత్తః"అనున్యాయమునుఅనుసరించి జహదజహల్లక్షణ ప్రకారము జీవునికి కలిగియుండు చెడులక్షణములు తీసివేసి అట్లే ఈశ్వరునియందలి సృష్టి స్థితి సంహారము చేయుగొప్పలక్షణములను దీసివేసి రెంటికిని సరిపోల్చిచూచిన యెడల రెండుచోట్లనుండు చైతన్యము ఒకటియే అని తెలియనగును. జ్ఞానపటుత్వము లేనివారు నేను ఈశ్వరుడ నను కొన్నచో అట్టివారు రౌరవాదినరకముల పాలగుదురు.

సిద్ధోహం=నేను సిద్ధుడను అనుకొనుచున్నాడు. రాక్షసాంశములో చేరినవారు తమ సంతానము చూచి మురియుచున్నారు. వారికి రోగము వచ్చిన అందు బిడ్డలు పాల్గొనరు. సంతాన మున్న మాత్రముననే తరించరు. ధృతరాష్ట్రుడు నూర్గురు కొడుకులున్నను తరించలేదు. శుకమహర్షికి సంతానము లేకున్నను తరించెను. "ఋణానుబంధరూపేణ పశుపత్నీసుతాదయః''అని వేదాంతము బోధించుచున్నది.బిడ్డలున్నను లేకపోయినను మోక్షము వారివారి చేతులలో నున్నది. ద్రవ్యమువలన, మనుష్యులవలన పొందుసుఖము తాత్కాలికమైన దని దేవాంశసంభూతులు తెలియగలరు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

17 వ అధ్యాయము

శ్రద్ధాత్రయ విభాగయోగము

"16 వ అధ్యాయము ఆఖరుశ్లోకములో శాస్త్రమ్ములను నమ్మి నడచువారు దైవాంశసంభూతు లని తెలిపియున్నారు గదా! విద్యాగంధము లేనివారికి అది ఎట్లుఉపయోగపడును? విద్య లేని కారణము చేత వా రందరు రాక్షసాంశములో చేరె దరా?" అని అర్జునుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మను 1వ శ్లోకములో ప్రశ్నించుచున్నాడు. విద్యాశూన్యులైనను వారు సాంప్రదాయానుసారము నడచిన దైవాంశములో చేర్చెదరా? వారిని రాజస తామసులుగా భావించెదరా? ఇది మొదటిశ్లోకములో ప్రశ్న.

ఒక ద్రావిడభక్తుడు "హే పరమశివా! చదువుకొనిన వానికన్న చదువనివాడే మేలు. ఏలయన, చదువుకొన్నవాని విద్య పండితులతో వాగ్వాదము పెట్టుకొని వారిని పరాభవించుటకే యుపయోగపడుచున్నది, గాని నిన్ను భజించుట కుపయోగించుటలేదు. చదువులేనివాడు మూఢభక్తిగలిగి శ్రద్ధతో నిన్ను భజించుచున్నాడు" అని చెప్పియున్నాడు.

అట్టివారికి ఇహపరలోకములందు సుఖములేదు. వారు రాక్షసాంశసంభూతులు. వారికిశరీరసుఖములేదు. ఆత్మసుఖములేదు. కనుక దైవాంశములో చేరవలయును. అందుకు ధర్మశాస్త్రములు, వేదములు ప్రమాణముగా నుంచుకొనవలయును. వానిలో చెప్పబడినట్టి కట్టుబాట్లకు లోబడి ప్రవర్తించిన యిహపరలోకములయందు సుఖము పొందవచ్చును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే దైవాసుర
సంపద్విభాగయోగోనామ షోడశోధ్యాయః

సంపూర్ణః

వారివారి శ్రద్ధవారివారి అంతఃకరణానుబట్టి యేర్పడు చున్నది. ప్రతిపురుషుడుశ్రద్ధామయుడు ఒకమంచిపనిలోగాని చెడుపనిలోగానిజయముకలుగవలయుననినఆపనియందు దీక్ష, యేకాగ్రత ఉండితీరవలయును. ఏ రకపు శ్రద్ధయున్న వారు ఆయా పేరులతో సాత్త్విక, రాజస తామస పురుషులని, లేక స్త్రీలని చెప్పబడుదురు.ఏరకపు మనుష్యులైనదిగుర్తించుటకు వారు దేవతార్చన చేయునపుడు వెళ్ళి ఏదేవతను ఏయుద్దేశ ముతో పూజించుచున్నారో గమనించుట మొదటివిషయము. e. g. శ్రీమన్నారాయణుని, లేక పరమశివుని మోక్షార్థియై పూజచేయువాడుసాత్త్వికుడనితెలియనగును. లేకడబ్బుకావలె ననిగాని సంతానము కావలయునని గాని, యితర ఇహలోక సుఖములు కావలయుననిగాని, పరమాత్మనుగాని దేవతాంత రులగాని పూజించువాడు రాజసు డని తెలియవలయును. మరి యొక్కడు సంవత్సరమునకు ఒకసారి యైనను దేవాలయము నకు బోక, ఒక కొబ్బరికాయయైనను కొట్టక, భూత, ప్రేత పిశాచగణముల పురస్కరించుకొని క్షుద్ర దేవతలకు, కల్లు, మాంసములతో, జీవహింసతో పూజచేయునో, అట్టివాడు తామసుడని గుర్తెఱుగుము. జగజ్జనని జీవహింస రక్తపాతము గోరుచున్నదనుకొనుట గొప్పపొరపాటు. సహస్రనామము లతో కుంకుమార్చన చేసిన ఆమె మిక్కిలి సంతసించును. మేకలను కోళ్ళను చంపి మన పాపములు అభివృద్ధిపరచుకొన గూడదు. గణాచారులకు ఆవేశించుట అంతయు బూటకము. యజ్ఞములలో నెల్ల జపయజ్ఞము గొప్పదని ఆనందగిరి శంకర

అర్జునుని ప్రశ్నకు పరమాత్మ జవాబు ఈ అధ్యాయములోని 2 వ శ్లోకము మొదలు ఇచ్చియున్నాడు. విద్య ప్రధానమా? శ్రద్ధ ప్రధానమా ?

శ్లో. 2. అర్జునా ! విద్యకన్నా శ్రద్ధయే ప్రధానము. శ్రద్ధ అనగా వేదాంతవాక్యములయందును సద్గురువులయందును విశ్వాసము. నమ్మకముతో పెద్దలు చెప్పిన విషయములు అనుష్ఠానము చేసిన యెడల ఉత్తరోత్తరమున అవి యుక్తమని తోచును. ఆ శ్రద్ధ మూడువిధములు.

1. సాత్త్విక శ్రద్ధ 2. రాజస శ్రద్ధ 3. తామసశ్రద్ధ— application=ఏకాగ్రత, "దేహినాం సాస్వభావజా" పూర్వ కర్మను అనుసరించి ఆయావిషయములందు శ్రద్ధకలుగును.

1. సాత్త్విక శ్రద్ధ—గాయత్రి పారాయణ; దేవతార్చన. ఆత్మసుఖమునకు కారణభూతమైన పనులయందు శ్రద్ధ.

2. రాజస శ్రద్ధ—పేరుప్రతిష్ఠలు కలిగించు ద్రవ్యార్జనాది విషయములందు శ్రద్ధ.

3. తామస శ్రద్ధ—ఒకరికి హింసకలిగించువిషయములయందు శ్రద్ధ. ఈ మూడువిధములు వివరింపబోవుచున్నాడు.

శ్లో. 3. అర్జునా ! ప్రతిమానవుడు బహిర్ముఖముగా చేయుపనులు వాని వాని అంతఃకరణను వెలిబుచ్చుచున్నవి.

పరీక్ష లున్నవి.(1) ఆహారము, భోజనము చేయునపుడు ఆకు నెదుట కూర్చుని పరీక్షచేయుము. (2) యజ్ఞము (3) తపస్సు (4) దానము.

[1] "ఆహారశుద్ధౌ; సత్వశుద్ధిః అని చెప్పబడినది. Vivekananda, said "Why is the lion in the cage so fierce and why is the lamb ofthe goat so verymild?" The answer is a "much depends on the food you take. "This is a general statement. మానవుని గుణము లతని యాహారమును బట్టి కలుగునని సాధారణముగా చెప్ప నగును. వివేకానందస్వామి 'బోనులోని సింహమంతగంభీరము గాను, వెలుపల నున్న మేక లేక గొఱ్ఱెపిల్ల మృదువుగానుండు టకు కారణమేమి? వాని ఆహారము' అని చెప్పియున్నాడు.

మాంసాహారముమనదేశములో కేవలముఅనవసరము. కొందఱు అదిజాతిధర్మమని పొరపడుచున్నారు. అది పొడుము పీల్చుట, వ్యభిచారము, కల్లుత్రాగుట యిత్యాదుల వలె దురభ్యాసము. మాంసమునకు మనుస్మృతిలో వ్రాసిన వ్యుత్ప త్త్యర్థము-అహింసచేయబడిన జీవము-మాం = నన్ను; సః = వాడు(కోసితినుచున్నాడు)మరుజన్మలోవీనిని నేనుమ్రింగెదను అని లేచిపోవుచుఆజీవముశపించుచున్నది. కొన్నికొన్నికూరలు. నిషేధించబడినవి - ముల్లంగి, మునగకాడలు. ఇవి కామో ద్రేకమును కలుగ జేయునవి. సన్న్యాసులు, బ్రహ్మచారులు వితంతువులు వాటినివాడకూడదు. ఆహారనియమము మిక్కిలి అవసరము. ఏ ఆహారమైతే ఆయుస్సును అభివృద్ధిపరచునో యేదిమనస్సునకు, శరీరమునకు బలముకలిగించునో, ఆనందము

భాష్యముపై టీకలో వ్రాసియున్నాడు. ఏలయన, అందులో జీవహింసలేదు. జీవహింసతో కూడినయజ్ఞము(intermediate stage)స్మార్తులు ఎక్కువగా చేసెదరు. వారిదిజ్ఞానమార్గము. వైష్ణవులకు మధ్వులకు భక్తి ప్రధానము. మధ్వులు యజ్ఞము చేసిన వారు పిష్టముతో పశువును చేయుచున్నారు.

పూజ చేయనివారు ఏజాతిలో చేరినది యెట్లు తెలిసి కొనవలెను ? Porf. Rangachariar in his lectures on Bhagavadgita has beautifully dealt with this chapter. ప్రొఫెసర్ రంగాచార్యులుగారొసగిన గీతోపన్యాస ములయందు ఈవిషయము బహుచక్కగా విమర్శింపబడినది. గోడలమీద అలంకారార్థము పెట్టుకొన్న పటములుచూచిన ఆయన యేతీరు మనుష్యుడైనదియు తెలిసికొనవచ్చును. దేవుని సంబంధమైన పటములున్న మొదటిజాతి. అధికారుల సంబంధ మైన పటములున్న రెండవజాతి, వారకాంతల పటములు మొదలైన పటములు పెట్టుకొనువాడు మూడవజాతి.

శ్లో. 5, 6. ఏ పటములును లేకపోయిన వారినిపరీక్షిం చుట యెట్లు? శరీరమును ఆత్మనుపాడుచేసికొని రాక్షసాంశ ములో బుట్టినవారు క్షుద్రదేవతల నుపాసించి అభిచారిక హోమములుచేసినరకముపాలగుచున్నారు. వీరురాక్షసాంశ సంభూతు లని తెలిసికొనుము. కొంతమంది యోగులమని వేషము వేసికొని స్త్రీలను, ధనికులను గుండములో త్రోయు చున్నారు.

శ్లో. 7. దేవతార్చన, పటములు, లేనివారికి కొన్ని

చున్నవి. సాత్త్వికాహారము తినువారికి జీవకారుణ్యము, భూత దయయు, పశ్చాత్తాపమును ఉండును. పచ్చిమిరపకాయలను ఎలుకలును, ఎండుమిరపకాయలను కాకులును తినుచున్నవి. వానికి దుర్గుణములు మెండు. The Crows are the most mischievous creatures in the world. అతికారము తినువారు అట్టివారే. వీరికి కామక్రోధములు హెచ్చు.

శ్లో. 10. తామసాహారము:—

(1) యాతయామం—వండి జాము అయిపోయినట్టి ఆహారము. వండిన అన్నము ఆ పూటనే తినవలయును. రెండు పూటలకు ఒకసారి వండరాదు.

(2) గతరసం— స్వతస్సిద్ధమైన రసము పోయినట్టి కూరలు, నేతి సంబంధము లేనివి.

(3) పూతి—కుళ్ళిపోయినది, పాసిపోయినది, దుర్గంధము వచ్చునది. అట్టివి మనము తినకూడదు. ఇతరులకు నివ్వరాదు.

(4) పర్యుషితము—చద్దియన్నము etc. అంత ఛండాలము మరొకటి లేదు. అది సోమరిపోతుతనము నెక్కువ చేయుచున్నది.

(5) ఉచ్ఛిష్టము—ఎంగిలి, ఎంత మన కడుపులో బుట్టిన బిడ్డకైనను మన యెంగిలి పెట్టరాదు. మన యెంగిలి మనకే పనికిరాదు. ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా-భోజనము చేయవలెను. ఎంగిలివస్తువులు దాసీవాళ్ళకుకూడ వేయకూడదు.

కలుగజేయునో స్వతస్స్నిగ్ధమైనరసముతోకూడియున్న ఆ యాహారము సాత్త్వికి ఆహారము e. g. పచ్చికూరలు. సాత్త్వికి ఆహారము.

1. రసః=ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు నేతితో కూడినది అని వ్రాసియున్నాడు. నూనె రాజసములో చేరినది.

2. స్నిగ్ధః = బాగుగా ఉడికినది. ఉడికియు నుడకని అన్నము కూరలు విషముతో సమానము.

3. స్థిరాః = The meals must be substantial and nutritious. శరీరమునకు మేలుచేయునవిగానుండవలెను.

4. హృద్యాః = ఆకులో పెట్టినతోడనే యెప్పుడు తిందుమా అనిఆశాజనకముగ,రమణీయముగా నుండవలెను. ఎంత రుచ్యమైనను కంటికి ఇంపుగా లేకపోయిన పరిత్యజించవలయును.

ఆడవాళ్ళు ముఖమునకు పసుపు, కాళ్ళకు పారాణీ రాచుకొనవలెను. Females should smear turmeric on their face as it destroys superfluous hair and gives it lustre, ఆడవాళ్ళు పసుపురాచుకొనిన రోమములు రాలిపోయి ముఖము కాంతిగా నుండును. (Parani) పారాణి నీళ్ళలో నానుకాళ్ళు పాచిపట్టకుండ ఉంచుటకై యేర్పరచబడినది.

రాజసాహారము:— అతికారము, అతియుప్పు etc. షడ్రసములు అతిగా వేసుకొని తినువారు-ఈతరగతివారు అటి వస్తువులు కోపోద్రేకము. ఉష్ణము, ఆరోగ్యభంగము కలిగించు

శ్లో. 13. తామసికయజ్ఞము ఎట్టిది? శాస్త్రవిరుద్ధమైనది. అన్నశాంతిలేనట్టిదియును, మంత్రహీనమైనట్టిదియును, దక్షిణ లేనట్టిదియును, శ్రద్ధలేనటువంటిదియును యజ్ఞమును తామస యజ్ఞమని చెప్పెదరు.

[3] తపస్సునుబట్టి మానవులు ఏ జాతిలోని వారైనది గమనించుట యెట్లు ?

(1) శారీరతపస్సు:— Physical restraint-ఈశరీర మును ఏ పనులు చేయుటయం దుపయోగింపవలయును? ఈ శరీరములో ఒక గొప్పతత్త్వమున్నదనియు, దానినిగు ర్తెఱుగు టకు మానవ శరీరమును మనకు పరమ శివుడు ప్రసాదించినట్లు అవ్వై అను ద్రావిడ భక్తురాలు చెప్పియున్నది.

శరీరము నుపయోగించు విధములు ఎవ్వి ?

1. భగవత్సంబంధమైన కైంకర్యముల చేయుట.

2. వేదముల చదివిన సద్బ్రాహ్మణుల పూజ చేయుట.

3. జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యముల బోధించి శిష్యుల అజ్ఞా నాంధకారము పోగొట్టిన గురువుల పూజించుట. (వారి శరీర రక్షణకు ఆవశ్యకమైనదెల్ల చేయుట.)

4. శౌచము = స్నానము, శుభ్రత.

5. ఆర్జవము=చెప్పినది తలచినది చేయుట Harmony between thought, word and deed.

6. బ్రహ్మచర్యము:—అన్నియింద్రియములనునియ మించి ప్రాపంచిక విషయములనుండి త్రిప్పి భగవంతుని

ఎంగిలి తమోగుణమును వృద్ధిపరచునది. (వీరికి నిద్ర, సోమరి పోతుతనము etc. లక్షణములు.)

(6) అమేధ్యము. మేధ్యము = భగవంతునికి నివేదన చేసినది. అమేధ్యము = భగవంతునికి నివేదన చేయనట్టిది, పవిత్రము కానిది. అట్టిది తినువాడు పందియై పుట్టునని వరాహ పురాణములో చెప్పబడియున్నది. ఆహారసంబంధమైన విషయమై చెప్పబడ్డ మూడుశ్లోకములలో ఆ యా విషయములను గురించి చెప్పునపుడు యుక్తమైన పదములు ఉపయోగింపబడినవి. వానికి ఒకరు అర్థము చెప్పకయే యందలి భావము పద గుంభనబట్టియే తెలియుచున్నది.

[2] యజ్ఞములు గమనించుట :—

శ్లో. 11. ఫలాపేక్ష లేకుండుట, ఇహలోక పరలోక సుఖము గోరకుండ (మరియొకరుచెప్పు ప్రకారము పరమాత్మ అనుగ్రహము అపేక్షించి) వేదశాస్త్రములచే నియమింపబడిన కర్మలు(duties) చేయువాడు సాత్త్వికుడు. యష్టవ్యమేవ = భగవంతుడు నాకీ ధర్మముల విధించినాడు. కనుక వానినిఅనుష్ఠించియే తీరవలయును. ఏమ్చుచు చేయరాదు. ఉత్సాహముతో యజ్ఞము చేయవలయును.

శ్లో. 12. రాజసయజ్ఞము ఎట్టిది? స్నానము, సంధ్య, పూజలు, పునస్కారాదులు ఇహలోక పరలోక సుఖము కోరిగాని, దంభముకొరకుగాని చేయుట. దంభము అనగా బడాయి. ఇట్టికర్మ అశాశ్వతమైనది. రాజసిక యజ్ఞము అని చెప్పబడును.

బ్రహ్మచర్యము:—

సాధారణముగా బ్రహ్మచారి యన అవివాహితుడుగా నుండుట అని అర్థము చెప్పెదరు. కాని అది నైష్ఠిక బ్రహ్మచర్యము. గృహస్థాశ్రమములోనున్నవారికైనను బ్రహ్మచర్యముండవలెను. i.e. అగ్నిసాక్షిగా వివాహమాడిన భార్యతో రమించి పరకాంతలను మాతృభావముతో చూడవలెను. ఆ భార్యతోనైనను తిథి వార నక్షత్రముల చూచి రమించువాడు బ్రహ్మచారికి సమానుడు. గృహస్థాశ్రమములో నున్నవారు స్త్రీవాంఛను గుప్పింటయం దుంచుకొనవలయును. ధర్మ సమ్మతమైన కామము తన రూపమే యని పరమాత్మ 7 వ అధ్యాయములో చెప్పియున్నాడు.

అహింస:—శరీరముతో నేవిధమైన హింస యితరులకు జేయరాదు. కేవలము కొట్టుట, తిట్టుటయేగాక, తప్పుడుపత్రములు వ్రాయుట, యిండ్లు తగులబెట్టుట యివి యన్నియును హింసలో జేరుచున్నవి.

శ్లో. 15. (2) వాఙ్మయ తపస్సు:—వాగింద్రియము పుక్కిటి పురాణములలో వృథాపుచ్చక కొంత కాలమైనను భగవన్నామస్మరణమందు ఉపయోగపరచవలయును. దానిని ఏ పనులు చేయుటయందు నియమింపవలయును ? (ఎ) ఒక సంఘమునకుగాని, వ్యక్తికిగాని, ఉద్రేకము కలుగు మాటయం దుపయోగించరాదు. (బి) చెప్పు మాటలు

యందు లీనపరచుట. కులశేఖర ఆళ్వార్ ముకుందమాలలో నిట్లు వ్రాసియున్నాడు.

శ్లో. జిహ్వేకీర్తయ కేశవంమురరిపుం,చేతోభజ శ్రీధరం
పాణిద్వంద్వ సమర్చయాచ్యుతకథా శ్రోత్రద్వయ! త్వంశ్రుణు
కృష్ణం లోకయ లోచనద్వయ హారేర్గచ్ఛాంఘ్రియుగ్మాలయం
జిఘ్రఘ్రాణ ముకుందపాదతులసీం మూర్ధ న్నమాధోక్షజమ్.

అనగా, "ఓ నాలుకా! శ్రీకృష్ణుని బొగడుము. ఓ మనసా! మురాసురునకు శత్రువైనట్టి కృష్ణుని సేవింపుము. ఓ రెండు చేతులారా! కృష్ణుని పూజసేయుడు. ఓ రెండు చెవులారా! మీరు విష్ణుకథలను వినుడు. ఓ కన్నుల జంటా! కృష్ణుని చూడుము, ఓ పాదద్వయమా! విష్ణు సాన్నిధ్యము నకు జనుము. ఓ ముక్కా! శ్రీకృష్ణుని పాదములయందలి తులసిని ఆఘ్రాణింపుము. ఓ శిరమా! విష్ణుమూర్తికి నమస్కరింపుము, మానవులు తమ కర చరణాద్యవయవంబుల భగవంతుని కైంకర్యమునకై యుపయోగించవలయును."

వల్లభాచార్యులు :—శుద్ధాద్వైత స్థాపకులు. వీరు గృహస్థులు. ఆయన వ్రాసిన మధురాష్టకములో నిట్లు చెప్పియున్నారు.

"అధరం మధురం. వసనం మధురం, నయనంమధురం, గమనం మధురం,.........మధురాధిపతే రఖిలం మధురం"

name". "వర్షాకాలమున కప్పయేతీరున గోండ్రించుచుండునో అదేవిధముగ భగవన్నామము స్మరించుచు ప్రాణములను వదలుము" అని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

భాగవత షష్ఠస్కంధమం దజామిళోపాఖ్యానములో ఇట్లు చెప్పబడినది.

తే. అరయఁ బుత్త్రోపచారితమైన విష్ణు
నామ మవసానకాలంబునను భజించి
శార్ఙ్గినిలయంబుఁ జేరె నజామిళుండు
నిట్లు సద్భక్తిఁ బలికిన నేమి చెప్ప ?

శ్లో. 16. (3) మానసిక తపస్సు:—

(ఎ) నిర్మలముగా మనస్సు నుంచుకొనుము. కలియుగ మందు అష్టాక్షరీ "ఓమ్ నమోనారాయణాయ" కు బదులు "ఎవరికొంప కూల్తునా" యను అష్టాక్షరి ప్రబలి యున్నది. "సర్వే జనాః సుఖినో భవంతు" అని గుర్తెఱుగ వలయును. సంధ్యావందనములో బ్రాహ్మణులక్షేమము, గోవు క్షేమము కోరుట యేలననగా, - బ్రాహ్మణులు సరిగా నున్నచో అన్ని జాతులవారు, వారి మార్గము ననుసరించి చక్కగా నుండె దరు. ఆవునేతితో యజ్ఞముచేసిన దేవతలు మెచ్చి వర్షము కురిపించెదరు. అందువలన సస్యములు చక్కగా ఫలించి ప్రపంచ మంతయు బాగుపడును.

(బి) మౌనము = అనవసరమైన మాటలు మాట్లాడ కనునియమముఉండవలయును. భగవత్సంబంధమైనమాటలు, పరోపకారము కలుగజేయు మాటలు, వీటిని మాత్రమే

యథార్థముగ నుండవలెను. అనేక యజ్ఞములకంటె సత్యము పలుకుటవలన ఎక్కువ ఫలమున్నదని భారతములో చెప్పబడినది. మనుస్మృతిలోను నిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. సత్యం బ్రూయాత్, ప్రియం బ్రూయాత్
మాబ్రూయాత్ సత్య మప్రియమ్
ప్రియంచ నానృతం బ్రూయాత్
ఏష ధర్మ స్సనాతనః.

అనగా నితరులకు సుఖము కలిగించు యథార్థము చెప్పవలయును. ఇతరులకు హింసకలిగించు యథార్థము చెప్పరాదు. ఒకనికి సుఖముకలుగునని అబద్ధము చెప్పకూడదు.

వామనచరిత్రలో నెపుడు అబద్ధమాడినదోషములేదో అది చెప్పబడినది? "వారిజాక్షులందు, వైవాహికములందు ప్రాణవిత్తమానభంగమందు చకిత గోకులాగ్రజన్మ రక్షణమందు! బొంకవచ్చు నఘము బొంద దధిప" అని శుక్రుడు బలిచక్రవర్తికి బోధించియున్నాడు. బలిగురువుమాటల లక్ష్యపెట్టక సత్యము పాలించుటవలన పాతాళ లోకాధిపతిగను శ్రీమన్నారాయణుని కాపుదారి ఛేయు నౌకరిగా పెట్టుకొనియున్నాడు. (సి) వాగింద్రియమును భగవంతుని మహిమను ప్రతిపాదించు గ్రంథపఠనయందు దుపయోగించవలయును. చదువు రానివారు, భగన్నామస్మరణ చేయనగును. Vivekananda said, "Die, die repeating the names of God, just as a frog croaks during the rainy nights. You must close your lips finally with the utterance of God's

[3] దానమునుబట్టి యేరకము మనుజులైనది యెట్లు తెలియును? కొందరికి ధనము, కొందరికి విద్య, కొందరికి శరీర బలము భగవంతుడు ప్రసాదించియున్నాడు. దానిని అందరికిని ఉపయోగపడునట్లు చేయవలయును. దానము నెవరు ఏ ఉద్దేశ్యముతో చేయుదురో చూచి, అయ్యది సాత్త్వికమా? రాజసికమా? తామసికమా? అని తెలియనగును.

(1) సాత్త్వికదానము, (అ) భగవదర్పణముగా నితరులకు విరివిగా తన కున్నదానిని దానముచేయుట. ధనముండి దానము చేయని వానిని, తపస్సు చేయని దరిద్రుని, ఇద్దరిని పడవలో నెక్కించుకొనిపోయి వారి మెడకు రాయికట్టి నడి. సముద్రములో ముంచివేయు మని చెప్పియున్నది.

ఈ ఐశ్వర్యము మధ్యలో వచ్చినది. Naked thou art born and naked thou shalt return" అని తెలిసికొనుము. పుట్టినపుడు మనవెంట నేమియు తీసికొనిరాలేదు. చనిపోవు నప్పుడు మనవెంట చెడిపోయిన ఒక్కసూది అయినను రాదు. అని తెలిసికొనుము. భగవంతుడు మనల ననుగ్రహించి సముద్దారుగా నియమించి ఆయన మనకు ధనము నిచ్చినాడని గ్రహించి సద్వినియోగము చేయుము. నీవు కేవలము స్వార్థపరుడవై దానిని హరించవద్దు. సర్కారుసొమ్ము లేక ఇతరుల సొత్తు అపహరించు ఉద్యోగస్థులకు కారాగృహప్రాప్తి కలుగుచున్నది. గవర్నమెంటువారి టంకసాల (Mint) లో పని చేయు నౌకర్లు అక్కడనున్న కొంచెము సేపు తమ బంగారము

మాటలాడుము. మౌనము చాల మంచిది. Silence is golden. Speech is silvery. ఒక దృష్టాంతము-ముగ్గురు గంధర్వులు విమానములలో పైకిపోవుచు క్రింద "ఒకపాము కప్పను మ్రింగుటను చూచిరి. వారిలో ఒకడు పామునుచూచి "ముంచ ముంచ మహాసర్ప"అనగా ఆ కప్పనేల హింసించెద వనియెను. ఆ మాట అనుటతోడనే అతడు దభాలున క్రింద బడెను. ఏలనన దానికి వేద విహితమైన ఆహారము వదలి 'చావుము' అన్న దోషము చేయుటచే క్రిందపడెను. రెండవ వాడు, "మాముంచభుజగాధిప!"అనగా వదలి పెట్టవద్దు, దానిని చంపుము. అని చెప్పిన దోషమువలన అతడుగూడ క్రింద పడెను. మూడవవాడు, మౌనమువహించి గమ్యస్థానము చేరెను. కనుక "మౌనము సర్వార్థసాధనము" అని చెప్పబడి నది. మౌనమువలన శక్తిని నిలువ (Store) చేయవచ్చును. i. e. Conservation of energy. మౌనవ్రతమును బట్టి కాగితముపైవ్రాయుట మనకాలము, శక్తి, వృథా (Time and energy waste) చేయుట. అది మంచిదికాదు. భగవత్సంబంధ మైన మాటలు ఎన్ని అయినను చెప్పవచ్చును.

(సి) నిష్కపటమైన యోచనచేయవలయును. నమ్మించి గొంతుక కోయరాదు.

తపస్సు మొత్తము తొమ్మిదివిధములు. ఎట్లన ? సాత్త్విక, రాజసిక, తామసిక తపస్సు - మూడురకములలో ఒక్కొక్క దానియందు శారీర, వాఙ్మయ, మానసిక తపస్సు లను మూడురకములు గలవు.

-చున్నది. ఉ.దా. మకర సంక్రమణము, ఏకాదశి మొదలగు దినము లట్టివి. మంచిపాత్రము దొరికినపుడు దేశ కాలముల ఆలోచించ పనిలేదు. రైలులో ప్రయాణము చేయునపుడు, సత్పురుషుడు తటస్థించిన, ఇచ్చువారును పుచ్చుకొను వారును మొగము కడుగుకొనక పోయినను దానము నివ్వనగును. ఈ మూటిలో నేరెండు అనుకూల మైనను అది మరి మరి సాత్త్వికదానము. అన్నియు;దేశ, కాల, పాత్రములు మూడు సందర్భ పడిన అది అనేక రెట్లు సాత్త్వికము. ఈ మూటిలో పాత్రమునకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యము ఇవ్వవలయును. అట్టిదానములో అనేక విషయములు గమనించ వలయును. (1) ఏ జాతికి ఏది యివ్వవలయునో గమనించుము. (2) ఏ ఆశ్రమములో వారికివారికితగ్గవస్తువులనివ్వవలయును. (3) ఏ కాలములో నేది యివ్వవలయునో గమనించవలయును. (4) స్త్రీ, పురుషవ్యక్తిత్వముగమనించవలెను. మొగవాళ్ళకు ఇవ్వవలసినది మొగవారికి, ఆడవాళ్ళకు ఇవ్వవలసినది ఆడ వారికి ఇవ్వవలెను.

అన్నదానము:— అన్నిటికన్న గొప్పది. తీసికొనిన వానికి తృప్తియిచ్చునది అన్నదానమే. ఎంత భూములు, ద్రవ్యము, గుడ్డలు ఇచ్చినను మనిషి తృప్తిపడడు. అన్నము అందరికి అవసరము. మరియు అన్నము పెట్టిన వెంటనే తృప్తి కలిగించవచ్చును. అందువలన అన్నము పెట్టిన వానికి ఎక్కువ పుణ్యము, 'అహా, అహా, ఉహూ ఉహూ" అను నప్పుడు విస్తరిలో దొరలించి పొమ్ము. ఎంతవఱకు అనిన

తమ వెండి అని భ్రమపడుచున్నారు. లోపల పోవునపుడుగాని బయటకు వచ్చునపుడుగాని, ఒక దమ్మిడి తీసికొని పోవుటకు గాని తీసికొనివచ్చుటకుగాని వారికి యోగ్యతలేదు. ప్రపంచ మంతయు భగవంతుని టంకసాల. వారి వారి శక్తిసామర్థ్య ముల ననుసరించి ఒకరికి బంగారు, మరియొకరికి వెండి, మరి యొకరికి రాగి యివ్వబడినది. అటులే వారి వారి పూర్వకర్మను అనుసరించి కొందరికి ధనము, మరికొందరికి దరిద్రము ఈశ్వ రుడు ప్రసాదించుచున్నాడు.

(బి) దానము చేసియే తీరవలయును అని దృఢనిశ్చ యము ఉండవలయును.

(సి) అహంకార మమకారముల వదలి భగవంతుని సొత్తు భగవంతుని బిడ్డలకు పెట్టుచున్నాను అను ఉద్దేశ ముతో చేయవలయును.

(డి) ప్రత్యుపకారము చేయలేనివారికిదీనులకుదానము చేయవలెను.

(ఇ) దేశకాలపాత్రముల నెరిగి దానము చేయవలెను. తీర్థములయందును క్షేత్రములయందును చేయు దానమువలన మిక్కిలి ఫలితము కలుగుచున్నది. అచట నెవరికి ఎంత యిచ్చినను అతి సాత్విక దానమే యగుచున్నది. అట్టి పుణ్య క్షేత్రములయందు ఉత్తమమైన బ్రాహ్మణుడు దొరకలేదని సందేహము వలదు. కాలము మంచిదైన, పుచ్చుకొనువారెట్టి వారైనను, ఏ దేశములో నిచ్చినను సాత్త్విక దానము అగు

కుడు చేయు దానము గుప్తము కుడి చేతితో చేయుదానము ఎడమ చేతికి తెలియదు. సాత్త్వికుడు చేయు దానము భార్యకు పిల్లలకుకూడ తెలియనివ్వడు. సంతోష పురస్సరముగామంచి వస్తువుల దానము చేయును 'దీయతే చ పరిక్లిష్టం' =దుఃఖముతో నిచ్చుట. ఇంకొక అర్థము—చెడ్డవస్తువుల నిచ్చుచున్నాడు. మనము ఏమాదిరి వస్తువుల అనుభవించెదమో, అట్టి వానిని ఇతరులకు దానమియ్యవలయును. దుఃఖముతో అమంగళ వస్తువుల నిచ్చుట రాజసికదానము.

తామసిక దానము :—

శ్లో. 22. మంచి దేశములో, మంచికాలములో మంచి పాత్రకు నివ్వకుండ సామాన్య దేశములో సామాన్య కాలములో అపాత్రునకు దానమిచ్చుట. ఒకవేళ మంచి దేశములో మంచికాలములో నిచ్చినను, మంచిమాటలు,మర్యాద లేకుండ నిచ్చిన యెడల, అది తామసిక దాన మనబడును. భోజనమునకు ఆదరణయే రసము.

అర్జునునకు ఇవి అంతయు విన్నతరువాత ఒకసందేహాము కలిగెను. దేవతార్చన, కర్మానుష్ఠానము, తపస్సు, దానము లేనప్పుడు ఒక్క ఆహారమునుబట్టిమనుష్యులు, సాత్త్వికులో రాజసికులో తామసికులో గుర్తింపగ వచ్చునా? ఎంతసాత్త్వికునికైనను కొన్ని సమయములలో నితరుల యిండ్లకు భోజనమునకుపోవలసి వచ్చినప్పుడు సాత్త్వికాహార నియమములు

ఆకున కడ్డముగ పండుకొను సంతవఱకు వడ్డించుము. అన్నము పెట్టుటలో కూడ ఒక ప్రక్రియ గమనించవలెను సాధ్యమైనంత వఱకు సత్పాత్రునికి అన్నదానము చేయవలయును. అన్నము తినువాడు పరోపకారము చేయు పనులు చేసి భగవన్నామస్మరణ చేసి అన్నము జీర్ణము చేసుకొనిన యెడల వాడు ఈ తరము, అటు పది, యిటు పది, మొత్తము ఇరువదియొక్క తరములు తరింపజేయు చున్నాడని ఉత్తరగీతలో చెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ కుక్షౌ తిష్ఠతి యస్యాన్నం యోగాభ్యాసేవ జీర్యతే
కులం తారయ తేషాం దశపూర్వాన్ దశాపరాన్.

అన్నము తినువాడు దుర్మార్గ ప్రవృత్తిలో అన్నము జీర్ణము చేసికొన్నచో, 21 తరములవారు నరకము పాలగు చున్నారు. ఇచట భారతమందలి దృష్టాంతము చెప్పనగును. పాండవులు దివ్యమైన అన్నదానము చేయుచుండగా, శుక మహర్షి అచటికి కరుదెంచి ఒక మెతుకు వాసనచూచిన వెంటనే 'కోట్లకొలది జనులకు చేసిన అన్నదానముకన్న ఎక్కువ ఫలితము కలిగినదని" గంట ఒక అరగంటసేపు గణగణ మ్రోగినట్లు భారతములో చెప్పబడియున్నది.

ఇట్టి గుణములతో కూడినది సాత్త్వికదానము.

శ్లో. 21. రాజసిక దానము ఎట్టిదనగా:—ఫలాపేక్ష తోడ, ఇహలోక సుఖముగాని, పరలోక సుఖముగాని కోరి యిచ్చునది. రాజసుడు దుఃఖముతో నిచ్చుచున్నాడు. సాత్త్వి

దెలుపును. పరమాత్మ, జీవాత్మ, ప్రకృతిని దెలుపును. మూడు వేదములు, ఋగ్వేద, యజుర్వేద, సామవేదముల సారాంశముల తెలుపుచున్నవి. అధర్వణ వేదము లెక్కలో లేదు. It deals with arts and sciences, photography, manufacture of bombs etc. It is not found here. It has been taken to Germany. అధర్వణ వేదములో చేరినవారెవ్వరు మన దేశములో లేరు. సత్, చిత్ ఆనందమును తెలుపును. Eternity, wisdom and highest beatitude or bliss. రేచక పూరక కుంభకములు ఓమ్‌కార ముచ్చరించినందువల్ల కలుగుచున్నవి. ప్రణవోచ్చారణ చేయుటకు బ్రాహ్మణయతులకు మాత్రమే యధికారమున్నది. ఇతరులకు లేదు.

శ్లో. 25. మోక్షము కావలయునని కోరువారు ఏపనిని ప్రారంభించినను "ఓమ్" అని ఆరంభించుచున్నారు. తత్ - అది (దూరములో నుండునది. మనకు ఇపుడు కనబడనిది) పరమాత్మ ఇంద్రియములకు గోచరము కానివాడు. ఇంద్రియాతీతుడు. He cannot be perceived by your sensory organs.

శ్లో. 26. సత్ = సద్భావే, సాధుభావే మొదలగువవి. మూడు కాలములయందు నాశనములేనట్టిది సత్. త్రికాలములలోనుండునది. అనాదిగా, అనంతముగా నుండునది సద్వస్తువు. ఘటపటాది ప్రపంచము = అసద్వస్తువు, ఇదివరకు

రస్యాః' స్నిగ్ధాః స్థిరాః, హృద్యాః' తనకు కావలయునని దీక్ష పెట్టుకొనిన సాగునా? అపుడేమి చేయవలయును? అట్టి సందర్భములలో వారు పెట్టినది రాజసిక తామసిక ఆహారమైన యెడల దానికి ఒక ప్రక్రియ పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు. అట్టి సమయములో ఒక మంత్రము (Spiritual formula) జ్ఞాపక ముంచుకొనుమని సెలవిచ్చినాడు.

శ్లో.23. అట్టి సందర్భములలో అనగా రాజసిక తామసిక ఆహారము విధిలేక స్వీకరించవలసి నప్పుడు లేక రాజసిక తామసికులకు దాన మివ్వవలసినప్పుడు "ఓమ్‌తత్సత్" అని అనుకొనుము. Invoke the blessings of God. His name is the best disinfectant. బ్రహ్మవాచకముస్మరించిన రాజసిక తామసిక గుణములు నశించి సాత్త్వికరూపము కలుగుచున్నది. ఓమ్ తత్ సత్ అనగా అర్థమేమి? అది మిగిలిన శ్లోకము 24-27 లోనే తెలుపబడినది. ఓమ్ తత్ సత్ వల్లనే బ్రాహ్మణులకు గౌరవము. వారు బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగినవారు. వేదములకు కూడ ఈ మంత్రమహిమను వర్ణించుటవలనవిలువ కలిగినది. కర్మయజ్ఞములు చేయవలయునని గ్రంథములుఏల ఉద్ఘోషించుచున్న వనగా, ఓమ్ తత్ సత్ ను చెందుటకు సాధనములు యజ్ఞములు. కనుక ఓమ్ తత్ సత్ వలనబ్రాహ్మణులకు, వేదములకు, యజ్ఞములకు విలువ కలిగినది.

శ్లో. 24. ఓమ్ కారము=ప్రణవము. అ.ఉ.మ= బ్రహ్మ విష్ణు, మహేశ్వరులు= సృష్టి, పాలన, సంహార కర్తలను

తుడు శ్రద్ధతో వేదశాస్త్రపురాణములు నమ్మి యజ్ఞము, తపస్సు చేసినయెడల వాడెంత మూఢుడైనను ఇహపరలోక సుఖము పొంది తరించును. అట్టిదే సత్కర్మయని అనబడును. కనుక శ్రద్ధయే ప్రధానము.

మరియొకరు వ్రాసినది — వేదశాస్త్రముల నమ్మక, అశ్రద్ధతో కర్మ చేయువారికి ఈ ప్రపంచమందు త్రివర్గము— అనగా ధర్మము, అర్థము, కామము లేవు. చనిపోయిన వెనుక అపవర్గము మోక్షము. ఈనాలుగింటిలోనేదియులేదు. శ్రద్ధతో కర్మానుష్ఠానము చేయువారికి ధర్మార్థ కామ మోక్షము లను నాలుగు పురుషార్థములు కలుగును. కడపటి మూడు పురుషార్థములకు ధర్మము పునాది యని యెరుగవలయును. ధర్మముతో అర్థము, ధర్మముతో కామము, ధర్మముతో మోక్షము పొందుటకు ప్రయత్నించవలెను. ధర్మము అన్నిటికి ఆధారము. e.g. రామదాసు సర్కారు సొమ్ము అపహరించి గుడికట్టుటచే కారాగృహమందు12సంవత్సరములుండెను. లంచముల కొట్టి శివ, విష్ణు ఆలయముల కట్టిన ప్రయోజనము లేదు. అది ఆవును చంపి చెప్పుల దానము చేయుమాదిరి. It is like robbing Peter and paying Paul. కష్టార్జితమైధర్మముగా సంపాదించిన సొమ్ముతో నొక చిన్న మందిరము నిర్మించిన లేక దానముచేసిన నెంతో ఫలితమున్నది. దానివలన మోక్షమున్నది. ఈ అభిప్రాయమే భీష్ముడు శరతల్పగతుడై శాంతి, అనుశాసనిక పర్వములలో నుపదేశించి యున్నాడు. మోక్షమును జెందుటకు ధర్మమే

కొంత కాలముక్రితము లేదు. ఇపుడున్నది. ముందుండబోదు. i. e. పర్వతములు, చెట్లు, శరీరము, నామరూపములతో కూడిన వస్తువులు. నామరూపములు లేనిఅనాద్యనంతమైన సద్వస్తువు ఆత్మ. మరియు పరమాత్మ అనంతకళ్యాణగుణసమేతుడు. He is the repository of all good qualities, and devoid of all evil qualities. "అనంత కల్యాణగుణసమేత హేయగుణరహిత" అని వైష్ణవులు చెప్పెదరు.

ఈ మంత్రము జ్ఞాపక ముంచుకొనుట యెట్లు? అనిఅర్జునుడు అడుగగా భోజనాత్పూర్వము పంచాక్షరి, అష్టాక్షరి జపించుమనియు, అవి తెలియకపోయినచో, రామా, కృష్ణా అని భగవంతుని నామస్మరణచేసిన అన్నము మొదలగువాని లోని రాజసిక తామసికగుణములునశించుననియు పరమాత్మ సెలవిచ్చి యున్నాడు. వేదమంత్రములను స్వరయుక్తముగా నుచ్చరించు నెడల మంచి Vibrations కలిగి అంతశ్శుద్ధి, బహిశ్శుద్ధి యేర్పడును.

శ్లో. 28. శ్రద్ధ లేకపోయిన నేమి? అశ్రద్ధతో నెవడు కర్మలు, యజ్ఞము, తపస్సు చేయునో వాడు ఎట్టి ఫలమును పొందడు. అది కేవలము నిష్ప్రయోజనము. యజ్ఞము, తపస్సు ఒకరి తృప్తికొఱకై చేయకూడదు. మతసాంప్రదాయములో నమ్మకములేకుండా అశ్రద్ధతో చేసిన ఇహలోకమందు గాని పరలోకమందుగాని సుఖములేదు. అవి అన్నియు అసత్ కర్మలు. అశ్రద్ధతో కర్మచేయువాడు రాక్షసాంశసంభూ

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

18 వ అధ్యాయము

మోక్షసన్యాసయోగము

శ్లో. 1. అర్జునుడు త్యాగమన నేమో, సన్న్యాసమన నేమో, తెలిసికొనగోరెను. అందుకు పరమాత్మ వివరముగా తెలుపుచున్నాడు.

శ్లో. 2. కొందఱు కామ్యకర్మలు వదలిపెట్టుటలో సన్న్యాసశబ్దమును, సకల కర్మలు చేయుచు ఫలాపేక్ష వదలి పెట్టుటలో త్యాగశబ్దమును ఉపయోగించు చున్నారు. మొత్తముమీద త్యాగము, సన్న్యాసము పర్యాయపదము లనియే నా అభిప్రాయము.

శ్లో. 3. యజ్ఞము, దానము, తపస్సు ఈ మూటివలన జీవుడు తరించుచున్నాడు.

యజ్ఞము = పంచమహా యజ్ఞములు. వీటిని గుఱించి 3వ అధ్యాయములో చెప్పబడినది. ఈ అయిదింటిని బ్రహ్మా ర్పణముగా జేసితీరవలయును.

దానము = భగవంతుడు ఇచ్చిన ద్రవ్యము, విద్య, శరీరమునితరుల యుపయోగముకొఱకుఉపయోగించవలెను.

మార్గము. అన్ని పురుషార్థములకు ధర్మమే ప్రధానము. "The end justifies the means"—This is not the highest morality. సాధనముకూడ ధర్మమునకు అనుగుణముగా నుండవలయును. విద్యకన్న శ్రద్ధయే ప్రధానము. ఆ శ్రద్ధ మూడువిధములు. అందులో సాత్త్విక శ్రద్ధ యుత్తమము. దానిని అవలంబించుము.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే శ్రద్ధాత్రయ
విభాగయోగో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

చేయునో, అదిసాత్త్వికసన్న్యాసము, త్యాగమనిపించుకొనును, మోక్షము కలుగును.

శ్లో॥ 13-14 కర్మానుష్ఠానము వలనజీవుడుతరించునా? అనగా, జీవుడు ఇపుడుచేయు కర్మానుష్ఠానమువలన తరించు నని చెప్పుటకు వీలులేదు. ప్రతికార్యమునకు అయిదు కారణము లున్నవి. అవి సాంఖ్య శాస్త్రమందు జ్ఞానశాస్త్రమందు చెప్పబడినవి. ఇచట పరమాత్మ ప్రమాణపురస్సరముగా విధేయతతో చెప్పుధోరణి ముఖ్యముగ గమనించ వలసినవిషయము. సాంఖ్యశాస్త్రము-కపిలమహర్షి వ్రాసినది. జైమిని పూర్వమీమాంసలో పరమాత్మను ఒప్పుకొనలేదు. వేదవ్యాసుని ఉత్తరమీమాంస= బ్రహ్మసూత్రములు, ఆత్మను పరమాత్మనుఒప్పుకొనుచున్నవి. కపిలమహర్షివ్రాసినసాంఖ్యములోపర మాత్మను ఒప్పుకొనలేదు. కణాదమహర్షి వ్రాసిన వైశేషిక సూత్రములు పరమాత్మను ఒప్పుకొనలేదు. గౌతముని తర్క సూత్రములు సేశ్వరములు. పతంజలి యోగ సూత్రములు సేశ్వరములు. మొత్తము దర్శనములు ఆరు—మూడు పర మాత్మను ఒప్పుకొనును, మూడు ఒప్పుకొనవు.

శ్లో. 14. అయిదు కారణములు ఏవనగా :—

కారణములు రెండుదాహరణములలోనిముడ్చనగును. 1. వంట 2. శ్రవణము.

(1) శ్రవణమునకువంటకుఅయిదుకారణములు కావలయును. స్థలము (అధిష్ఠానము) (2) రెంటికికర్త కావలయును.

తపస్సు=ఆహార నియమాదులవలన శరీరము స్వాధీన ములో నుంచుకొనవలెను. ఈ మూడుకతోడ్దారణకు హేతు భూతను లగుటచే అత్యావశ్యక మైనవి. వీటిని వదలరాదు. ఇవి జీవునిపరిశుద్ధుని జేయును. అనవసర మైన (luxuries) వదలి పెట్టవలయును. (పుణ్యక్షేత్రములకు వెళ్ళి వచ్చినవారు కామ క్రోధముల వదలి పెట్టవలయును.

శ్లో. 4. త్యాగము, సన్న్యాసము, మూడువిధములు.

శ్లో. 7. Prescribed duties i.e. విధ్యుక్తధర్మములు చేసితీరవలయును. వాటిని పరిత్యజించుటకువీలు లేదు. వాటిని వదలిపెట్టిన తామసిక త్యాగమని చెప్పబడును. e.g. సంధ్యా వందనము, తర్పణము, శ్రాద్ధము మొదలైనవి. అట్టివి పరి త్యజించిన వారికి రౌరవాదినరకములు కలుగును.

శ్లో. 8. రాజసిక సన్న్యాసము ఏదనగా-శరీరమునకు కష్టమనిభయపడి భగవత్ స్మరణ, ధ్యానము, పురాణ శ్రవణము మొదలగుమంచికర్మలనుమానుటరాజసికసన్న్యాసము. అట్టి దానికి సన్న్యాసఫలితముదక్కదు. కష్టమునకు లోబడి కర్మల నాచరించి సన్న్యాసము చేసిననే ఫలము కలుగును. రాజసిక త్యాగికి, సన్న్యాసికి ఫలితము దక్కదు.

శ్లో. 9. సాత్త్వికసన్న్యాసము, త్యాగము ఎట్టిది అనగా, అత్యావశ్యక మైన వేదశాస్త్రములచే విధింపబడిన కర్మలను అహంకార మమకారములను వదలిపెట్టి ఫలాపేక్ష లేకుండా

శ్లో. జాతంబ్రహ్మకులేఽగ్రజో ధనపతి ర్భ్రాతః కుంభకర్ణానుజః
పుత్రఃశక్రజిత స్స్వయం దశశిరాః పూర్ణాభుజావింశతిః
స్వేచ్ఛః కామచరో రథాశ్వవిజయే మధ్యే సముద్రం గృహం
సర్వం నిష్ఫలితం తదైవ విధినా దైవేబలే దుర్బలే.

శ్లో. 18. మానవ జన్మమెట్లు సఫలము చేసుకొనవలయును ? అనగా జ్ఞానము, జ్ఞేయము, జ్ఞాత, కర్త, కర్మ, క్రియ, ఆత్మ, పరమాత్మ అన్నియు తెలిసికొనవలయును.

You must always be God-conscious whatever you might do. You must make hay while the Sun shines; A man is mortal. He must learn all these things at the earliest opportunity and regulate his life accordingly.

నీవు ఏపని చేయుచున్నను భగవంతుడు కలడని గుర్తెరిగి చేయుము. పుట్టుట గిట్టుటకొఱకే. ఈశరీరము అశాశ్వతమని తెలిసికొని, దీపముండగానే ఇల్లు చక్కబెట్టుకొనునట్లు, ఆత్మానాత్మవివేకము శీఘ్రముగా బడసి జీవనయాత్ర గడుపుము.

శ్లో. 19. ఈ విషయము తెలుసుకొన్నవాడు జ్ఞాని, లేనివాడు దుర్మతి.

శ్లో. 20. జ్ఞానము మూడు విధములు. 1. సాత్త్విక జ్ఞానము. జ్ఞానస్వరూపియైన పరమాత్మను అన్నిటియందు నున్నటుల తెలిసికొనుట సాత్త్విక జ్ఞానము. ఇట్టి జ్ఞానము కలవాడు మోక్షసామ్రాజ్యము చెందును.

3 కరణములు = సామగ్రులు, (4)వివిధాచపృథక్ చేష్టా = ఆయా సమయములలో ఏ యేపనులు చేయవలయునో అట్టినానావిధము లైన చేష్టలు చేసి తీరవలయును. (5)దైవము_The last and the most important is God'sGrace. ఈశ్వరానుగ్రహము అన్నిటికన్న ముఖ్యముగా నుండవలెను. There is many a slip between the cup and the lip.అటులేప్రతి కార్యమునకు అయిదు కారణములు. నాలుగు అముఖ్యకారణములు- స్థలము, కర్త,పరికరములు,నానావిధములైనచేష్టలు. అయిదవది ముఖ్య కారణము_దైవబలము. దైవబలముండుట వలననే పాండవులు తమకు ఇతరబలము తక్కువ అయినను గెలిచిరి. నాలుగు అ ముఖ్యకారణములలో ఒక్కడైన జీవుడు,ముఖ్య కారణమును గమనించక తానేకర్తయని విఱ్ఱవీగుచున్నాడు. నాది అనుటకు బదులు భగవంతునిదని తెలుసుకొనవలయును.

The ways of Providence are inscrutable. He has created different things in different ways with some purpose or other.

భగవంతుని లీలలు అతిగూఢములు. ఆయన ప్రతి దానిని ఏదో యొక యుద్దేశ్యముతో నేర్పరచుచున్నాడు.

మంచిపనులకు, చెడ్డపనులకు అన్నిటికిని అయిదు కారణములు. అందులో ముఖ్యము దైవబలము అవసరము. ఇది యెరుగనివాడు దుర్మతి. దైవబలమును గురించి చెప్పిన శ్లోకము.

(శ్లో. 28) 3. తామసికకర్త యెవడనగా—

(1) అయుక్తః-One who has no control over his body and sensory organs, శరీరమునుఇంద్రియమును మనస్సును తన స్వాధీనములో నుంచుకొనలేనివాడు.

(2) ప్రాకృతః— దీనికి రెండు మూడు విధములుగా అర్థములను జెప్పినారు. 1. విద్యావిహీనుడు, అట్టివాడు పశువుతో సమానము. 2. వయస్సు ముదిరినప్పుడు చిన్న పిల్లలమాదిరి క్రీడలయందు కాలము గడుపువాడు. వయస్సు మిగిలిన పురుషులు స్త్రీలు ఆటపాటలయందు కాలముగడిపిన యెడల వారు తామసికులు. 3. వయస్సు ముదిరినకొలది గంభీరమైన యోచన లుండవలెను. ఇతరుల క్షేమముకోరి కర్మలను జేయువారు అని యొక అర్థము.

(3) స్తబ్ధః— పొగరుబోతుతనము. ఎంతఐశ్వర్యము సంతానమున్నను విఱ్ఱవీగకూడదు. పెద్దలయందు వినయ విధేయతలతో నడుచుకొనవలెను. చదువుకొన్నవారిని, భాగ్య వంతులను, అధికారులను విభూతిరూపములని ఎరిగి వారికి మర్యాద చూపవలయును. Pride will have a fall.

(4) శఠుడు=నమ్మించి గొంతుకోయువాడు. పైకి నవ్వుచు వినయవిధేయతల నటించుచు, తడిగుడ్డతో లోపల గొంతు కోయువాడు.

(5) అలసః—ఆలస్యము—Laziness(Late Latif's story). "Idle man's brain is the workshop of the Devil."

(6) విషాది—దుఃఖము ఎప్పుడు ఏడుపు.

2. రాజసిక జ్ఞానము — శరీరములో భేదమున్నట్లు ఆత్మలో భేద మున్నదనుకొనుట. ఇందువలన తరించడు.

3. తామసిక జ్ఞానము—ఆత్మ శరీరముతోపాటు అభి వృద్ధి యగుననుకొనుట. ఇందువలన జీవుడు నరకాద్యధో లోకములలో పడును. పటము, విగ్రహము ఎంతో దేవుడు అంతే అనుకొనువారు, శరీర మెంతో జీవుడు నంతే యను కొనువారు, పరమాత్మ వైభవమును తెలుసుకొననివారు, అట్టి వారు నరకము పాలగుదురు. ఇట్టివారి అజ్ఞానాంధకారము పోగొట్టుటకు యేసుక్రీస్తు, మహమ్మద్, సోక్రెటీస్ మొదలగు మహాపురుషులు ఆవిర్భవించి పరమాత్మ సర్వజ్ఞత్వము సర్వ వ్యాపకత్వము ప్రజలకు బోధించియున్నారు.

ఈ మూటిలో సాత్త్వికజ్ఞాన ముత్తమమైనది. ఈ జ్ఞానము చెందుటకు కర్మ చేయవలయును. ఆ కర్మలు మూడు విధములు. 1. సాత్త్వికకర్మలు. వేదశాస్త్రపురాణములను జదివి, వర్ణాశ్రమధర్మముల ననుసరించి విధింపబడిన కర్మలను అహంకార మమకారములు లేకుండ ఫలాపేక్షవిడిచి చేయుట. 2. రాజసికకర్మలు–ఫలాపేక్షతో చేయునవి. 3 తామసిక కర్మలు–అభిచారిక హోమములు మొదలగునవి.

కర్మలుచేయు కర్తలు మూడువిధములు—

1. ఫలాపేక్షలేకుండా ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో జేయు వాడు సాత్త్వికకర్త.

2. ఫలాపేక్షతో జేయువాడు రాజసికకర్త.

గూడ వారి వారి గుణముల ననుసరించి మూడువిధములుగా నున్నవి:

(1) సాత్త్వికబుద్ధి:—ధర్మముధర్మముగా, అధర్మము అధర్మముగా, ఏది చేయవచ్చును, ఏది చేయరాదు, అని ధర్మశాస్త్రములు విధించునో దానిని తెలుసుకొని అనుష్ఠించి బాగుపడుట.

(2) రాజసబుద్ధి:—ధర్మశాస్త్రములలో చెప్పిన విషయములు ప్రస్తుత కాలపరిస్థితులకు వర్తించునో?వర్తించవో? పరమాత్మ యున్నాడో? లేడో? శాస్త్రములు నమ్మవచ్చునో? నమ్మకూడదో? అని సందేహించువారు రాజసబుద్ధికలవారు. వీరికి తినుటకు అన్నము, కట్టుటకు బట్ట యున్న చాలును. దీనిని గేదెవేదాంతమందురు. గేదకు గడ్డి కుడితి యున్న చాలును, ఇతర విచారణ వారి కనవసరము. i.e. Buffalo's philosophy = it is content with water and fodder. రాజసబుద్ధి కలవాడు బాగుపడడు.

(3) తామసబుద్ధి:—ధర్మమును అధర్మముగా అధర్మమును ధర్మముగా అనుకొనువాడు తామసబుద్ధి కలవాడు. వీనికి నరకము కలుగును.

సాత్త్వికబుద్ధికలవాడు మోక్షసామ్రాజ్యము చెందును.

ధృతి, ధైర్యము, పట్టుదల ఇవి మూడు రకములు :—

(1) సాత్త్వికధృతి—'నేను సంధ్య, పారాయణ చేసినగాని కాఫీత్రాగను, స్నానముజేసి పూజచేయనిదే నోటిలో నీళ్ళు పోసుకోను' అని అనుకొనువారు. ఆత్మోద్ధరణకు

A man who has always a morose countenance without being content with what God has given him. God gives to every person according to his capacity. Don't weep because others are more prosperous. భగవంతుడు ప్రసాదించినవానితో తృప్తిచెంద వలయును. ప్రతివానికి భగవంతుడు వాని యోగ్యత కొలది ప్రసాదించును. ఇతరుల యైశ్వర్యము జూచి వగవకుము.

Another meaning is– మరియొక యర్థము :– భగవంతుడు సిరి,సంపద, సంతానమునిచ్చినను డబ్బు సద్వినియోగమును జేయక ఇనుప పెట్టెలో పెట్టి తాళమువేసి ప్రపంచము చెడిపోవుచున్నదని దుఃఖించువాడు.

(7) దీర్ఘసూత్రిచ — త్రుటి కాలములో చేయదగిన పనిని, అంతు లేకుండ కాలము గడిపి దీర్ఘకాలములో చేయువాడని ఒక అర్థము. చురుకుగా పని చేయువాడు సాత్వికుడు.

రెండవ అర్థము —ఎవడైన పొరపాటుచేసి తనను మన్నించుమని కోరగా వెంటనే వానిని మన్నించి దానిని అంతటితో మరచిపోవుట ఉత్తములలక్షణము. అట్లు దానిని మరచిపోక పగబట్టి యెక్కువగా మనస్సులోనుంచుకొని వారిని ఏదోవిధముగా సాధించి పరీక్షించువారు (దీర్ఘక్రోధము కలవారు) తామసులు. శ్రీరామచంద్రప్రభువు ఏమని చెప్పినాడనగా, నా భార్యను ఇంత కాలమునుంచి స్వాధీనములోనుంచుకొన్న రావణాసురుడు వచ్చి "నేను నీవాడను, మన్నింపుము" అని యొకతూరి యనినను అతనిని మన్నించి కాపాడుట తన ధర్మమని గంభీరముగా తెలిపియున్నాడు. బుద్ధి, ధృతి యివి

సుఖము మూడువిధములు:—

(1) సాత్త్వికసుఖము:—ఆధిభౌతిక,ఆధ్యాత్మిక,ఆధి దైవిక దుఃఖములన్నియు, ఏసుఖముఅనుభవించిననశించునో, యేది పొందిన అంతకన్న అతీతమైన సుఖము లేదో, యేది ఆదిలో కష్టముగా నున్నను అంత్యములో సుఖమునిచ్చునో, (వేపయుండమాదిరి) అట్టిది సాత్త్వికసుఖము. ఇది ఇంద్రియ నిగ్రహమనోనిగ్రహములవలన మనస్సును పరమాత్మయందు లగ్నపఱచి పొందునది.

(2) రాజసికసుఖము:-ఆరంభములో సుఖము,అంత్య ములో దుఃఖము e. g. టాకీస్, డ్రామాలు, మైసూరుపాకు మొదలగునవి. ఇంద్రియములు విషయములలో ప్రవేశింప చేయుటవలన గలుగు సుఖము, contact born pleasure.

(3) తామసికసుఖము:-ఆదిలో కష్టము,అంత్యములో కష్టము. e. g. పొడుము పీల్చుట, కల్లు, సారాయి మొదలగు పానీయముల త్రాగుట, లాహిరివస్తువులు పీల్చుట,పరస్త్రీగమ నము మొదలగునవి. ఇవి మొదలు మనుష్యునకుగిట్టకున్నను సహవాసదోషమువలన కష్టముపై అలవాటుచేసికొని అంత్య ములో దానివలన మిక్కిలి కష్టము అనుభవించుచున్నాడు. వీటివలన ధనవ్యయమును, శరీరమునకు జబ్బును ఏర్పడు చున్నవి. త్రాగుబోతుతనము, వ్యభిచారములవలన అనేక కుటుంబములు నాశనము లగుచున్నవి. ఈ చెడ్డ అలవాట్లు కష్టముపై అలవాటుపడి, నడుమ సుఖము కలుగచేయు చున్నట్లు భ్రాంతి కలిగించి, కడపట కష్టసాగరమందు ముంచు

హేతుభూతములయిన స్నానము, సంధ్యలయందు వీడని పట్టుదల సాత్త్విక ధృతి యనబడును.

(2) రాజసికధృతి ధనార్జన మొదలగుఐహిక విషయములలో సుఖమునకు కారణభూతమగు విషయములలో పట్టుదల.

(3) తామసికధృతి - ఇతరుల కొంప కూల్చవలయునను పట్టుదల.

శ్లో. 35 to 37 అన్నిప్రాణులు సుఖము కావలయుననియు దుఃఖము అవసరములేదనియు కోరుచున్నవి. పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము అందఱు సుఖమునే గోరుచున్నారు. పసిపిల్ల అగుపడ్డ వస్తువుల నోటిలో పెట్టుకొని నిస్సారమైన వస్తువుల చవిచూచి దుఃఖించి మాతృ స్తన్యము త్రాగి ఆనందము చెందుచున్నది. అటులే అన్నివస్తువులయందు నీ ప్రపంచములో సుఖమున్నదని భ్రమసి కొంతకాలముభార్యయందు, కొంతకాలము పిల్లలయందు, కొంతకాలము పేరు ప్రతిష్ఠల సంపాదించుటకై యెలక్షనులయందు మొదలగు వ్యాపారములలో దిగి ధనవ్యయముచేసి, చివరకు ప్రాణము వేసారి ఇవియన్నియునిర్గంధకుసుమములని గుర్తెఱిగి శ్రీలక్ష్మీనృసింహస్వామి పాదారవిందములపై వ్రాలి మకరందమును గ్రోలి జీవుల తరించుచున్నారు. శంకరులవారుపంచరత్నస్తోత్రమందు ఈ విషయమై ఇట్లు వ్రాసినారు.

శ్లో- చేతో భృంగ! భ్రమసివృథా భవమరుభూమావిరసాయామ్
భజ భజ లక్ష్మీనరసింహానఘ పదసరసిజ మకరందమ్.

హము, మనోనిగ్రహము ఎక్కువగా నుంచవలయును. మనస్సును నియమించుకొన వలయును. ఎల్లప్పుడు కాయ క్లేశాదులు, ఆహార నియమము వలన శరీరముల కృశింప జేసి కొనవలెను. వారికి అంతశ్శుద్ధియు(మానసిక) బహిశ్శుద్ధియు నుండవలెను. కోపముండరాదు. దూషణవాక్యము లమృతము మాదిరి భావించ వలయును. ఏలననగా, అందువలన తాను ఎంత మంచివాడైనను మానవుల తృప్తిపరచ లేనని గ్రహించి పరమాత్మను తృప్తిపరచుటకై యత్నించుటకు అవకాశము కలుగుచున్నది. ఆర్జవము—తలచునది, చెప్పునది, చేయునది యొకటి యై యుండవలెను. వేదశాస్త్రపురాణములను చదివి విజ్ఞానము పొంది తాను ప్రాక్టికల్ (Practical) గా అనుభవించి, తాను ఆత్మ సుఖముపొంది, యితరులకు తతిమ్మా జాతుల వారికి ఆ జ్ఞానము వెదచల్లవలయును. తతిమ్మా జాతులవారిని తరింపజేయుబాధ్యత బ్రాహ్మణులయం దున్నది. రైల్వేఇంజన్ 1, 2, 3, తరగతుల బండ్లను ఈడ్చుకొనిపోయి తానుగూడ ఏ మాదిరి గమ్యస్థానమును జేరునో, అటులే బ్రాహ్మణుడు తన్ను తా బాగుపరచుకొని ఇతరజాతులవారిని పరమాత్మ సాన్నిధ్యము చేర్చవలెను.

శ్లో. 43. క్షత్రియ ధర్మము—వారి ముఖమున మంచి తేజస్సుండవలెను. ధైర్యము, పట్టుదల, సమయోచిత బుద్ధి యుండవలెను. యుద్ధములో జయము లేక ప్రాణత్యాగము చేయవలయునేగాని శత్రువునకు వెన్నుచూపి పారిపోయి రాకూడదు.

చున్నవి. "భ్రష్టస్య కా వా గతిః-" ఒక దురభ్యాసము వెంట మరొక దురభ్యాసము అలవాటు పడును. పరమాత్మయందు మనస్సును లీనపరచి ఇంద్రియముల గుప్పిట నుంచుకొని సాత్త్విక సుఖము పొందుట యుత్తమము.

శ్లో. 40. ప్రపంచములో అందరియందు ఈ మూడు గుణములున్నవి. ఏ గుణము ప్రకోపముగా నుండునో, దానిని బట్టి వారు ఏతరగతిలో చేరినదినిర్ణయించవచ్చును. అందఱు సంసార చక్రములో కట్టుబడి, మూడుగుణములకు లోబడి యున్నంతవఱకు జనన మరణములు అంతులేకుండా పొందు చున్నారు. మూడుగుణముల జయించిన,సంసారచక్రమునుండి విడుదల కలుగుచున్నది. దీనికి జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యములు అవసరము. ఇది మానవులకే సాధ్యము. దేవత లందుచేత మానవజన్మ తమకు కావలయు నని కోరుచున్నారు. గనుక అట్టి మానవజన్మ జ్ఞాన భక్తివైరాగ్యములు పొందుటకు ఉప యోగించి పునర్జన్మ లేకుండ చేసికొనవలెను.

శ్లో. 41. ఈ మూడుగుణముల జయించుట యెట్లు ? అని అర్జునుడు అడిగినాడు. ఒక కర్మవలన జననము, మరి యొక కర్మవలన జన్మరాహిత్యము కలుగుచున్నది. కర్మయే అన్నిటికి సూత్రము; మొదటినుంచి చివరకు కర్మయేప్రధా నము —Every one should discharge his duty. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు తమకు విధింపబడిన కర్మలను చక్కగా అనుష్ఠించవలయును.

బ్రాహ్మణజాతివారి ధర్మము లెవ్వి ? ఇంద్రియ నిగ్ర

చున్నాడు. మేష్టరు పిల్లలను బెంచిపై నిలువవేయుచున్నాడు. వేదాంతబోధవలన వినువారి ఆటపాటలకు ఇబ్బంది కలుగు చున్నది. చెప్పువారికి కొంత దేహశ్రమ కలుగుచున్నది. హింసలేనిపని ప్రపంచములో లేదు. కనుక నేమి చేయవలె నంటే మన జాతిధర్మము మనము నెరవేర్చవలయును. "స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః" అట్టి వారల పరమాత్మ అనుగ్రహించి వారి కైహికాముష్మిక సుఖముల నిచ్చుచున్నాడు.

మనోనిగ్రహమునకు కావలసిన విషయములు:—

(1) నిర్జన ప్రదేశములో నుండుట

(2) లఘ్వాశి = తేలికగా భోజనము చేయుట

(3) మనస్సునుమంచివిషయములయందునుపరమాత్మ యందును ఉపయోగించవలయును. అట్టివాగు పరమాత్మాను గ్రహమునకు పాత్రులై సంసారమునుండి తరింతురు.

శ్లో. 59. అర్జునా ! నేను నీకు ఎన్నివిధముల కర్మ చేయుట అవసరమని తెలిపినను, నీవు గ్రహింపక, యుద్ధము చేయనని అనుకొన్నను నీ ప్రాచీనకర్మ నిన్ను దాన ప్రవేశ పెట్టును నాచేతులలో మీరు బొమ్మలవంటివారు. Your resolution not to wage war will go to dogs, మన ఇష్టప్రకారము మనము చేయలేము. భగవంతుడు ఎట్లు ప్రేరేపించునో అట్లు నడువ వలయును.

శ్లో. ౬౧. శ్రీమన్నారాయణుడు ప్రతివారి హృదయము నందున్నాడు. మనము బొమ్మలను స్ప్రింగుద్వారా ఎట్లు

రాజు – ప్రజల రంజింపచేయువాడు. ప్రజలకష్టములు తనకష్టములుగాభావించి వారికి తగిన సౌకర్యములు నెరవేర్చ వలయును.

శ్లో. 44 వైశ్యధర్మము–వర్తకవ్యాపారములు చేయుట, కల్తీలేకుండ న్యాయమైన లాభమునకు వస్తువులు అమ్మిన అందరు క్షేమముగా నుండెదరు.

శూద్రధర్మము—మోటుపనులు. e g. ఇండుకట్టుట, బండ్లులాగుట మొదలగు పనులు. నాలుగు వర్ణములవారు ఒకరికొకరుసహాయభూతులుగానుండిన సర్వసుఖములు చెంద నగును. ప్రతి దేశములో నీ నాలుగువిధములయిన జాతులు ఉండియే తీరవలయును. వీరిలో ఒకరు ఎక్కువ, ఒకరు తక్కువ అని కొట్టుకొని చావకూడదు. అన్నిజాతులు అన్ని ఆశ్రమములు,పురుషులు, స్త్రీలు అందఱు నీజగత్కళ్యాణము నకు అవసరమే. వారివారి ధర్మములు ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో చేయునెడల పరమాత్మసంతోషించి ఇహపరసుఖముల నిచ్చు చున్నాడు. Carlyle said, "Work is worship."

ఒకజాతివారిధర్మముమరియొకరికికష్టముగాతోచినను ఆజాతివారికితప్పుకాదు. e. g. కసాయివాడు గొడ్లనుచంపుట తప్పుకాదు. ఉత్తమజాతివారు ఆ పనిచేయరాదు. ధర్మ వ్యాధుడు (కసాయి). కౌశికునకు వేదాంతము బోధించెను. యుద్ధములో హింస యున్నదని యితరు లనుకొన్నను క్షత్రి యుడు దానిని వదలరాదు. కనుక ప్రతిదానిలో హింస యున్నది. e. g. హైకోర్టు జడ్జి ఎందరికో ఉరిశిక్ష విధించు

సెలవిచ్చెను. గురువు శిష్యుని ఎన్నడు బలవంతపెట్టరాదు. మంచిమార్గ మిది యని తెలిపిఉూరుకొనవలయును బాగుపడ వలసిన వా డద్దానిని అవలంబించును.

ఏమనగా - మనస్సు నాయందుంచుము. నీదారపుత్రా దులయం దుంచకుము. ఇతరుల నాశ్రయించవద్దు. వారు అశా శ్వతమైనవారు. ఏయజ్ఞములు చేసినను నాకు అర్పించుము. నాకు నమస్కరించుము. అట్లుచేసి పరమాత్మ నగు నన్ను పొందవచ్చును. ఇది ముమ్మాటికి సత్యము. నీవు నాకు చాలా యిష్టుడవు. కనుక హితమైన మాట చెప్పియున్నాను. నీవు నాకు ప్రీతిపాత్రుడ వగుటచే నీ మంచికోరి యీ విషయము తెలుపుచున్నాను.

శ్లో. ౬౬. ఇది చరమశ్లోకము. ఏలననగా:—

(1) మొదటి అధ్యాయము 47 శ్లోకములు, 2 అధ్యా యములోని 1-11 శ్లోకములు, గీతలో పూర్వపీఠిక . ఈఅధ్యా యములో 6 ' -69 శ్లో. వఱకు ఉత్తమపీఠిక, ౬౬శ్లో. ఉపదేశ ములో కట్టకడపటిది గనుక చరమశ్లోకమని చెప్పెదరు.

(2) అవసానకాలమందు జ్ఞాపక ముంచుకొనవలసిన శ్లోకము గనుక చరమశ్లోకముఅని కొందఱు చెప్పినారు.

(3) వైష్ణవ వ్యాఖ్యాతలు వ్రాసినది యేమనగా:— అన్నిటికన్న ముఖ్యమైనమార్గము శరణాగతి. ప్రపత్తిని గుఱించి చెప్పినారు గనుక ముందుచరమోపాయ ముండుటచే దీనిని చరమశ్లోక మని చెప్పియున్నారు. (Last and the greatest means) ఈశ్లోకమును గుఱించి యెన్నెని భాష్య

త్రిప్పుదుమో, అట్లేపరమాత్మమనలనందరినిఆడించుచున్నాడు. పరమాత్మ సంకల్పము ఎట్లున్నది, ఏసమయములో నేది రాను న్నది, జీవులకు తెలియదు. పరమదరిద్రుడు నిమిషములో కోటీ శ్వరుడగుటయు, కోటీశ్వరుడు మఱుక్షణములో దరిద్రుడగు టయు జరుగుచున్నది. మనము భగవంతుని చేతులలో బొమ్మల మాదిరి. జీవులందరు పరమాత్మచేతులలో చిక్కుపడియున్నారు. ప్రపంచమురంకులరాటమువంటిది. పరమాత్మరంకులరాటము త్రిప్పువానిమాదిరి. 84యోనివర్గముల తనమహిమవల్ల గిరగిర త్రిప్పుచున్నాడు. ప్రపంచమంతయు ఒక నాటకము. జగన్నా టక సూత్రధారి శ్రీమన్నారాయణుడు. జీవుల నందరిని వారి వారి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి పరమాత్మ నడుపుచున్నాడు. జీవులకు స్వాతంత్ర్యములేదు. కనుక అర్జునా! నీవు యుద్ధము వద్దనుకొనినను నా సంకల్పప్రకారము జరిగియే తీరును. పర మాత్మ సర్వస్వతంత్రుడు. జీవుడు అస్వతంత్రుడు.

కనుక సర్వనియామకుడైన ఆ పరమాత్మను శరణు జొచ్చి, నీ పాదములే గతియని "నీ పాదముల వదలను" అని పరమాత్మ పాదారవిందములను గట్టిగా పట్టుకొనుము. అందు వలన ఆయన అనుగ్రహమునకు పాత్రులమై దుఃఖసంబంధము లేని శాశ్వతమైన సుఖమును జెందెదము.

అర్జునా! ఈ భగవద్గీత మిక్కిలి రహస్యమైనది. దాని వలన కలుగు లాభ నష్టములు నీకు తెలియజెప్పినాను. కనుక నీ యిష్టము వచ్చినట్లు ఆచరింపుము. విమర్శచేసి నీకు ఏది మంచిదని తోచునో అట్లు చేయుము అని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ

మోక్షముకలుగును. కనుక అధైర్యపడవద్దు. అని ఈ శ్లోకములో పరమాత్మ దయతో అర్జునుని వ్యాజముగా పెట్టుకొని మనబోటి పామరులందరికి తెలియబరచియున్నాడు.

శ్లో. 70 అర్జునా! ఇది జ్ఞానయజ్ఞము. e. g. గీత చెప్పుట. పశువును వధించుట కర్మయజ్ఞము. కర్మయజ్ఞము కన్న జ్ఞానయజ్ఞము శ్రేష్ఠమైనది.

అర్జునా ! ఈశ్వరుని శుశ్రూష, గురుశుశ్రూష చేయని వారికి, శాస్త్రములయందు నమ్మకము లేని వారికి భగవద్గీత చెప్పరాదు. నాపరతత్త్వము గ్రహించనివారికి, వేదపురాణములయందు నమ్మకము లేనివారికి, ఇతరుల ఔన్నత్యము చూచి ఓర్వలేనివారికి, గీతచెప్పిన ప్రయోజనములేదు. ఎవరైతే శ్రద్ధతో మూలముగాని, అర్థముగా యితరులకు చెప్పినగాని, భక్తిశ్రద్ధలతో వినినగాని, అట్టివారునాసంపూర్ణానుగ్రహమునకు పాత్రులగుచున్నారు. అట్టివారితో సమానులైనవారు నాకు లేరు. వారికి మోక్షముకలుగును. ఎవరుగీతను అర్థము తెలిసినను తెలియకున్నను పారాయణ చేసెదరో, లేక పుస్తకము ఇంటిలో నుంచుకొన్ననుసరే, ప్రారబ్ధకర్మ వలన పొందిన శరీరసంబంధము వీడినతరువాత మోక్షము చెందెదరని ఫలశ్రుతి యిచ్చుట చెప్పబడినది.

ఇది అంతయు సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు, తాను వేదవ్యాసుని అనుగ్రహమువలన దూరదృష్టి, దూరశ్రవణము పొందినందువలన కృష్ణార్జునసంవాదము స్వయముగావిని యున్నాను అని చెప్పియున్నాడు.మరియు, "ధృతరాష్ట్రా! నేను

ములు వ్రాయబడినవి. శ్రీవైష్ణవగురువులు శిష్యుల సమాశ్రయముచేసి ఉపదేశముచేయు రహస్యత్రయములో అష్టాక్షరీ ద్వయము, చరమశ్లోకములలో ఈ శ్లోకము ఒకటియై యున్నది.

దీనికి ముఖ్యమైనఅద్వైతవ్యాఖ్యానము ఏమనగా— కర్మవలనఅజ్ఞానము నశింపజేసికొనిజ్ఞాననిష్ఠలో అంతశ్శుద్ధితో Conception of time, conquer జేసి, జీవ బ్రహ్మైక్యము పొందనగును. సగుణోపాసన చేసిన నాలో కలుపుకొనెదను. అజ్ఞానదశలో కర్మానుష్ఠానమును, జ్ఞాననిష్ఠలో కర్మసన్న్యాసమును జీవబ్రహ్మైకము అని చెప్పబడినది. పాపములు తీర్థయాత్రవలన నశింపుచేసి తదుపరి భగవద్భజన చేసెద ననుట పొరపాటు. పాపము లున్నను పరమాత్మను భజించి అన్ని పాపములు పోగొట్టుకొనవచ్చును. పాపములు పోయిన తరువాత నన్ను భజించవలసిన అవసరము లేదు. What is the use of sitting in a dark room and crying darkness, darkness? Strike a lucifer match and all the darkness will vanish" said Vivekananda. పరమాత్మ భజన అను ఏకమూలికాప్రయోగము వలన భవరోగముల న్నియుహరించును. అజ్ఞానాంధకారము పటాపంచలైపోవును. వేరేతీర్థయాత్రలు ప్రాయశ్చిత్తములు అవసరము లేదు. అట్టివి శరీరబలముకలవారికి, ధనముగలవారికిఒకవిధముగ ఉపయోగపడును. కాని పరమాత్మను భజించిన అట్టి శరీరదార్ఢ్యము, ధనము లేనివారుకూడ సులభముగా తరింపవచ్చును. మహాపాపులుకూడ నన్నుఆరాధించిన పాపములన్నియునశించును.

ప్రయోగించవలయుననుట, అనగా ప్రణవోపాసనయొక్క గొప్పతన మిందు సూచింపబడినది.

సంజయుడు కౌరవులకు అపజయము గలిగెనని స్పష్టముగా చెప్పక భావగర్భితముగా సూచించెను. ఒకరికి కష్టము కలిగించుమాటలను తొందరపడి స్పష్టముగా చెప్పరాదనుట గ్రాహ్యము.

గీతయొక్క మూడు షట్కములయందలి సారాంశము మూడుముక్కలలో చెప్పనగును. కర్మ, భక్తి, జ్ఞానము, i. e. Work, Worship and Wisdom. ఆత్మ నేను, అను జ్ఞానము నాధారముగా కలిగి భక్తితో వారివారి ధర్మములను ఆచరింప వలయుననుట తిలక్ మహాశయుని గీతారహస్యము యొక్క సారాంశము.

శ్రీరామకృష్ణపరమహంసస్వామి తన శిష్యుడగు వివేకానందునికి గీత యను మాటనే కొన్నిపర్యాయము లుచ్చరించిన 'గీతా' 'గీతా' 'గీతా' అనుటలో 'తాగీ' 'తాగీ' = త్యాగి యగునని తెలుపుచున్నదని బోధించెను.

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే మోక్షసన్న్యాస
యోగోనామ అష్టాదశోధ్యాయః

సంపూర్ణః

ఆ విశ్వరూపమును చూచియున్నాను. ఆ సంభాషణ, విశ్వరూపము తెరలు తెరలుగా నా మనస్సునందు పొర్లి మహానందము కలిగించుచున్నవి అవి జ్ఞాపకపరచుకొనిన నాకు మైమరపు కలుగుచున్నది. ఆ యుపదేశము విని అర్జునుడు స్వధర్మమైన యుద్ధము చేసెను.'' అనిసంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు తెలియపరచెను.

ధృతరాష్ట్రుడు యుద్ధఫలితమేమి? అని అడిగెను. దానికి సంజయుడు ఈ క్రిందివిధముగా జవాబు చెప్పెను.

శ్లో. 78. ఏపక్షమున సకలయోగులకు అధిపతి యగు శ్రీకృష్ణుడు, భక్తులలో అగ్రగణ్యుడగు అర్జునుడు నున్నారో, ఆపక్షమున చేరినవారికే సకలదుఃఖనివృత్తి, తేజస్సు, జయము, సత్ప్రవర్తన, మోక్షఫలము కలుగునని నా అభిప్రాయముఅని సంజయుడు ఆనందపరవశుడై ధృతరాష్ట్రునికి చెప్పెను

యోగీశ్వరః — కర్మ, జ్ఞాన, భక్తి, ధ్యానయోగముల ననుష్ఠించువారికి పరమాత్మయే గమ్యస్థానము. సకలయోగులకు కృష్ణుడే పరమప్రభువు. కనుక ఆయన యోగీశ్వరు డన బడును.

ధనుర్ధరుడు అను పదప్రయోగమునకు అర్థము ఏమనగా "ప్రణవో ధనుః; శరో హ్యాత్మా; బ్రహ్మ తల్లక్ష్యముచ్యతే; అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం; శరవత్తన్మయో భవేత్" అనుముండకోపనిషత్తువాక్యమును అనుసరించినప్రణవము (ఓంకారము) ధనుస్సు. జీవుడు బాణము. బ్రహ్మవస్తువు లక్ష్యము. ఈజీవుడను బాణమును బ్రహ్మమను లక్ష్యమును చెందునట్లు జాగ్రత్తతో

జీవుల నుద్ధరించుటకై పరమాత్మయగు శ్రీకృష్ణుడు 108 ఉపనిష త్తుల సారాంశము నుపదేశించుటకు ఆరంభించుచున్నాడు. ముక్తికి సమీచీన సాధనమైన జ్ఞానమును మొట్టమొదట నుపదేశించుటకు ప్రారంభించుచున్నాడు.

అధ్యా 2. "ఓ అర్జునా! పరమాత్మనగు నేను కాని నీ వంటి యేజీవుడు కాని భూత భవిష్యద్ వర్తమానకాలముల యందునాశనము లేని తత్త్వములను ఈ జీవాత్మగాని, పరమా త్మ గాని అస్త్రశస్త్రాది ఆయుధములచే ఛేదించుటకు, భేదించు టకు, తడుపుటకు సాధ్యముకావు. కనుక ఆత్మలు నిర్వికారమై శాశ్వతమై జ్ఞానమయమై ఆనందమయమైనవి. అట్టి ఆత్మలను గుఱించిదుఃఖపడువారుమూఢులే. శరీరములన్ననో జడములు. దుఃఖమును కలిగించునవి. అజ్ఞానమయమైనవి. పరమాశుద్ధమై నవి. కనుక అశాశ్వతమైన శరీరములగుఱించి దుఃఖపడ ప్రయోజనము లేదు. శాశ్వమైన ఆత్మలనుగుఱించి దుఃఖపడ వలసిన అవసరము లేదు. ఇల్లు వేరు, యజమానుడు వేరు నెట్లో; చొక్కా వేరు, ధరించువాడు వేరగుటయెట్లో; పంజరము వేరు, పిట్ట వేరు నెట్లో; అట్లే శరీరము వేరు ఆత్మవేరు అని యెరుంగవలయును. అట్టి యెరుక వల్లనే సకలదుఃఖములను పోగొట్టుకొని సకల ఐహికాముష్మిక సుఖముల నన్నిటిని చెందనగును. ఇదియే జ్ఞానమార్గము. అంతఃకరణశుద్ధికలిగిన మహానుభావులకు జ్ఞానయోగము సాధనము. అంతఃకరణశుద్ధి లేని వారికి కర్మయోగమే సాధనము. అట్టికర్మయోగమును చెప్పుటకు ఆరంభించుచున్నాడు.

సింహావలోకనము

గీతాసారము

అధ్యా. 1. ధర్మక్షేత్రమయిన కురుక్షేత్రమున పాండవులు కౌరవులు యుద్ధముచేయుటకు చేరిరి. సమావేశమైన కౌరవులను చూచి అర్జునుడుతనసారథియగుకృష్ణునితో ఇట్లనెను. "ప్రీతిపాత్రులై స్నేహితులు, బంధువులు, పూజనీయులగు గురువులు శత్రుపక్షమున జేరియుండగా, వారిమీదబాణముల నెట్లు ప్రయోగించగలను? అందువలన అఖండభూమండలము స్వాధీనమగు నట్లున్నను, త్రైలోక్యాధిపత్యము వచ్చునట్లున్నను, యుద్ధము చేయుటకు నాకు ఏమాత్రము నిష్టము లేదు. శరీరము తపించుచున్నది. మనస్సుపరిభ్రమించుచున్నది. గాండీవము జారి పడిపోవుచున్నది" అని చెప్పి యుద్ధముచేయుటకై రథమునకు ముందునిలువబడిన అర్జునుడు వెనుకకునొదిగి నిలబడిపోయెను. ఈ అధ్యాయమువలన వారు వారు చేసిన కాయిక వాచిక మానసిక దోషములను తలచి పశ్చాత్తాపము చెందవలయును. Repentance is half cure. ఇతరుల కష్టములు మన కష్టములవలె తలచి వాటిని పోగొట్టుటకు ప్రయత్నించవలయును. నిప్పుసెగవలన మైనము కరుగునట్లు ప్రాపంచిక దుఃఖములచే మన మనస్సు కరుగవలయును. ద్రవ్యార్జన చేయునపు డితరులకు ఏవిధమైన కష్టము కలిగింపకుండవలయును. ఇట్లు దుఃఖపడు అర్జునునివ్యాజముగానుంచుకొని పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము వ్యాపించియుండెడి సకల

బడినను ముక్తిచెందనగును అనుట, ద్వితీయాధ్యాయము యొక్క సారాంశము.

అధ్యా 3. కర్మలు ఎప్పుడు చేయకున్నను, కొంత కాలము చేసియుండి అపక్వస్థితిలో వదలినను, జ్ఞానముకలుగ నేరదు. జనకుడు, అశ్వపతి, ప్రియంవద మున్నగు రాజర్షులు బ్రహ్మజ్ఞానులుగానున్నను వారివారిస్వధర్మములువదలకుండిరి. ముక్తిప్రదాత నగు నేను గూడ కర్మానుష్ఠానము చేయుచున్నాను. సంఘమున నుండు బ్రహ్మజ్ఞాని తనకు ప్రయోజనము లేకున్నను లోకసంగ్రహార్థము కర్మలను చేయవలయును. అజ్ఞాని స్వోపయోగార్థమై కర్మలను జేయవలయును. విధ్యుక్త కర్మలను (Prescribed duties) చేయనీయక అడ్డుపరచునట్టి శత్రువులు కామక్రోధములే. వాటిని అన్నివిధముల పరిహరించుటకు ప్రయత్నించవలయును.

అధ్యా 4. ఎపుడు అధర్మము ఎక్కువై ధర్మము తగ్గుచున్నదో, అపుడు దుష్టనిగ్రహ శిష్టపరిపాలనాది కార్యముల ద్వారానానావిధ ధర్మములనుభగవంతుడుస్థాపించుటకు రామకృష్ణాద్యనేకావతారముల నెత్తుచున్నాడు. అట్టిపరమాత్మను ఏ రూపముతో నున్నట్లు భజింతుమో, ఆ రూపముతోనే ప్రసన్నుడగును రామకృష్ణాద్యవతారములయందుగాని, శివకేశవులయందుగాని భేదముల పాటింపక వారివారి అభిమానదైవమునే యుపాసించవలయును. అట్టి యుపాసన వలన సకల ఐహికాముష్మికసుఖములచెందవచ్చును. ఈశ్వరునియుపాసన చేయుటకు కర్మానుష్ఠానము ముఖ్యాంగము. ద్రవ్యయజ్ఞము,

"ఓ అర్జునా! వారివారి జాతి, మత, వర్ణాశ్రమ ధర్మములు, ద్రవ్యార్జనకొఱకు ఏర్పరచబడిన వృత్తులు. సకలలౌకిక వైదిక కర్మలు (Secular and spiritual duties.) ప్రతిరోజు చేయుబడవలసిన స్నానసంధ్యాది నిత్యకర్మలు, ఆయాతిథివార నక్షత్రములందు చేయవలసిన శ్రాద్ధాది నైమిత్తికకర్మలు లేక కాయిక వాచిక మానసిక కర్మలు i. e. physical, verbal and mental acts ఫలాపేక్షతో చేయుట ప్రవృత్తిమార్గమని చెప్పబడును. మోక్షఫలమునే కోరియుండుట నివృత్తిమార్గమని చెప్పబడును ఈనివృత్తికర్మానుష్ఠానమే జీవునిపాపపుణ్యముల నుండి విడిపించి అంతఃకరణశుద్ధిద్వారా మోక్షమును కలిగించును. నివృత్తి కర్మానుష్ఠానముద్వారాజ్ఞానము చెందినటువంటివాడు ఎల్లపుడు సమాధియోగమునం దుండ నవసరము లేదు. అట్టివాడు జాగ్రదవస్థ చెంది బహిర్ముఖుడై ప్రపంచమున సంచరించునపుడు స్థితప్రజ్ఞుడనబడును. అట్టివాడు ప్రపంచసంబంధమైన కోరికలను జయించి ఎట్టి గొప్ప సుఖదుఃఖములు కలిగినను వికారమును చెందక, తనప్రాణము నైన ఇతరుల కిచ్చుటకు సంసిద్ధుడై, తాబేలువలె ఇంద్రియములను ఒక్కనిముసములో ఉపసంహరించుకొనును. అట్టి బ్రహ్మజ్ఞానికి ప్రాపంచిక విషయములు రాత్రివంటివి-అనగా స్ఫురింపవు. ఆత్మస్వరూపము, పరమాత్మస్వరూపము అతనికి పగలువంటివి. అనగా చక్కగా స్ఫురించును. పామరజనులకు ప్రాపంచిక విషయములు పగలువంటివి. ఆత్మవిషయము రాత్రివంటిది. ఇట్టి జ్ఞాననిష్ఠకర్మనిష్ఠపరమవార్థక్యదశలో అనుష్ఠింప

వాచే అనుభవింపవలయును. కనుక శాస్త్రములందు విధింప బడినకర్మలను అహంకార మమకార ఫలాపేక్షలనువదలిపెట్టి యాచరించువాడే కర్మసన్న్యాసి.

అధ్యా. 6. ప్రాపంచిక విషయములందు ప్రసరించు టయే స్వభావముగా కలిగిన మనస్సును వానినుండి త్రిప్పి, పర మాత్మయందు లీన మగునట్లు చేయవలయును. అదియే ధ్యాన యోగము. మితముగాభుజించుటయుమితముగానిద్రపోవుటయు నుండవలయును. అనవసరమైన భోజన పదార్థములు, పానీయ ములు, సువాసన ద్రవ్యములు మున్నగువానిని వదలిపెట్టవల యును. విషయములందలి దోషములను గమనించుటవలనను, పరమాత్మయందలి అనంతకళ్యాణగుణములస్మరించుటవలనను ధ్యానయోగము కుదురును. ఈధ్యానయోగము జీవుడుఅనేక జన్మలయందు చేయు కృషివలననే యేర్పడును. జ్ఞానయోగము కర్మయోగము మున్నగువానికన్న ధ్యానయోగము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. సర్వాంతర్యామియగు పరమాత్మను భజించి ధ్యానించువాడేసర్వోత్తముడని శ్రీకృష్ణుడు ఈయధ్యాయము నందు తెలిపియున్నాడు. ఈ మొదటిషట్కమునందు ప్రస్తావింప బడిన ముఖ్యాంశము కర్మయోగము. i. e. Duty for duty's sake or duty for God's sake. The former motto is for Westerners; and the latter motto i. e. "Duty for God's sake" is ours.

అధ్యా. 7. అనేకవేల ప్రజలలో నొకానొకడే నావిష యము శ్రవణము చేయును. అట్లు శ్రవణముచేయు అనేకులగు వేల ప్రజలలో నొకానొకడే మననము చేయును. అట్లు

మత గ్రంథములనుచదువుట, యాగములు ఆహార నియమము ప్రాణాయామము మున్నగునవి నానావిధ నివృత్తికర్మలు. ఇవి జీవుని జ్ఞానమునందుచేర్చును జీవుడు అనేక జన్మలయందు చేసిన పాపపుణ్యములగు కర్మరాశిని భస్మీభూతము గా చేయును. శ్రద్ధకలిగినవానికే జ్ఞానము కలుగును. మూఢులు, శ్రద్ధలేని వారు, సందేహ పడువారు ఇచట సుఖములను చెందరు. పర లోకముననను సుఖమును జెందరు. కనుక బ్రహ్మార్పణ బుద్ధితో కర్మల ననుష్ఠించి తద్ద్వారా జ్ఞాన మను కత్తిని పొంది పరమ శత్రువగు సందేహమును తెగనరుకవలయును.

అధ్యా 5. సన్న్యాసముబాహ్యము, ఆంతరంగికముఅని రెండువిధములు. ఆంతరంగికసన్న్యాసము(Mental renunciation) అన్ని జాతుల వారికి సకలఆశ్రమస్థులకు, స్త్రీలకు, పురుషులకు సమాన ధర్మము. బాహ్య సన్న్యాసము (External renunciation) = వేషముల మార్చుకొనుట, జాతులలో బ్రాహ్మణులకు, ఆశ్రమములో సన్న్యాసులకు, స్త్రీలలో వితంతువులకునుపరిగానుండి తీరవలయును. ఈబాహ్యసన్న్యాసము కూడ చాలవఱకు అంతరంగిక సన్న్యాసమునకు సాధనము. కర్తృత్వము జడ ప్రకృతియందో, పరమాత్మయందో సమర్పించి విధ్యుక్తకర్మలనువదలక ఆచరించుటయేకర్మసన్న్యాస మనబడును. అట్టి సన్న్యాసమువలన బ్రహ్మజ్ఞానము పొంద నగును. బ్రాహ్మణునియందు, చండాలునియందు, కుక్క, ఏనుగు, ఆవు మున్నగు వాటియందు పరబ్రహ్మ స్వరూపమును గుర్తెఱుంగుటయే జ్ఞానము. ఎవరి పాపపుణ్యములను

చేయుచున్ననే అవసానకాలమున ఈశ్వరధ్యానముకలుగును. దానివలన ముక్తి చెందనగును. అవసానకాలమున దేనిని స్మరించుచు శరీరము చాలించెదమో, తదనుగుణమగు జన్మాంతరమే కలుగును. నిష్కామయోగులు, భక్తులు, జ్ఞానులు— పగటిపూట, శుక్లపక్షమున, నుత్తరాయణ పుణ్యకాలమున శరీరము చాలించుదురు. ఉత్తమ దేవతలవలన సత్కరింపబడి వైకుంఠమునకు పోవుదురు. అట్టివారి గతి అర్చిరాది మార్గము, దేవయానము లేక శుక్లగతి యని చెప్పబడును. కర్మశేషముగల ప్రవృత్తిమార్గావలంబకులు—రాత్రిపూట, కృష్ణపక్షమున, లేక దక్షిణాయనమున శరీరము చాలించి అధమ దేవతలచే సత్కరింపడి మరల మాతృగర్భ ప్రవేశము నొందుదురు. అట్టివారి గతి ధూమమార్గము, కృష్ణగతి లేక పితృయానమని చెప్పబడును. జన్మరాహిత్యము ద్వారా బ్రహ్మానుభవమునకు భక్తియే కారణమని అక్షర పరబ్రహ్మ యోగమను నెనిమిదవఅధ్యాయమునందు ప్రతిపాదింపబడినది.

అధ్యా. 9 చరచరాత్మకమైన ప్రపంచమునకు నేనే తల్లిని, తండ్రిని, గురువును. వర్షము కలిగించుట నేనే, ఆపుట నేనే, ఎండను కలిగించుట నేనే, జీవులను పుట్టించుట నేనే, చంపుట నేనే, బంధించుట నేనే, విడిపించుట నేనే, నాసేవ యందేయెవడుమగ్నుడై యున్నాడో అట్టివాని యోగక్షేమములను నేను గమనించుచున్నాను. (యోగము = లేనిదానిని సంపాదించుట=Acquisition of wealth and knowledge etc. క్షేమము = ఉన్నదానిని కాపాడుట preservation of what is obtained) భక్తితో నొకపువ్వు, ఒక పండు ఒక

మననము చేయు అనేకవేల ప్రజలలో నొకానొకడే నిది ధ్యాసనము(i. e. concentration or meditation)చేయును. ఈ చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచమును జడప్రకృతి, చేతన ప్రకృతి అను రెండు సాధనముల వలన సృజించి, కాపాడి సంహరించుచున్నాను. నేను హారములో దారము మాదిరిగా అన్నిటియందు వ్యాపించి జగదాధారభూతుడనై యున్నాను. ప్రతివస్తువునకు గౌరవము కలిగించు అంశమునందు ఆరంభ దశలో నన్ను నుపాసన చేసేయెడల, కాలక్రమమున అన్నిట సాత్త్వక, రాజస, తామస, పదార్థము లన్నిటియందు నన్ను నుపాసింపనగును. జీవులకును పరమాత్మనగు నాకునుమధ్యలో మాయ యను పరదా వేయబడియున్నది. మాయ జీవునికి ప్రతిబంధకమే. కాని నాకు ప్రతిబంధకము కాదు. కనుక నేను, మాయాధీశుడను (Lord of Maya). జీవుడు మాయకు లోబడిన వాడు (Subject to Maya). ఇట్టిమాయను దాటుటకు నన్ను త్రికరణశుద్ధిగా భజించుటయే సాధనము. ఫలాపేక్షతో నన్ను భజించువారు నాశరీరమువంటివారు. ఫలాపేక్ష లేక నన్ను భజించు జ్ఞాని నాఆత్మవంటివాడు. వానికిని నాకును భేదములేదు. ముసలితనము, వ్యాధి, మరణము మున్నగునవి శరీరధర్మములు. ఇట్టివానికి లోబడక ముక్తిచెందుటకై నన్ను భజింపవలయును. అని విజ్ఞానయోగ మను 7వ అధ్యాయము నందు పరమాత్మ ప్రతిపాదించియున్నాడు.

అధ్యా. 8. ప్రయాణకాలమున నన్ను స్మరించుట, అనగా జీవుడు శరీరమును వదలిపెట్టిపోవునపుడు నన్ను స్మరించ వలయుననుట. బాల్యమునుండి కర్మానుష్ఠానము భక్తితో

అధ్యా. 11. సకల జగత్తును తనయం దిముడ్చుకొని తా నన్నిటియందు వ్యాపించి యుండునట్టి సంపూర్ణమైన విశ్వరూపమును (All-permeating All-pervading universal form) చూపించవలసిన దని అర్జునుడు కోరగా శ్రీకృష్ణుడు అతనికి జ్ఞాననేత్రమును ప్రసాదించి చూపించెను. ఆ రూపమున సకల ప్రదేశములయందు నేత్రములు, చెవులు, కాళ్ళు మొదలగు సకలేంద్రియములు, అవయవములు కనుపించెను. ఆద్యంతములు లేక కోటిసూర్యుల తేజస్సుకన్న నెక్కువ తేజస్సు స్ఫురించుచుండెను. భీష్మద్రోణాదులు ఆ విశ్వరూపముయొక్క నోళ్ళలో ప్రవేశించి కోరల సందున వారి తలలు చిక్కుబడి నొక్కబడి పొడుము పొడుముగా గావింపబడిరక్త ప్రవాహమగుటఅర్జునుడుచూచిపరమాత్మను అనేకవిధముల స్తుతించి, 'ఆ రూపము నుపసంహరించి చిన్న రూపము చూపవలయు' నని కోరెను. పరమాత్మ ఆ ప్రకారమే చూపించి భక్తిలేని వేదాధ్యయనాదులు నిష్ప్రయోజనమనియు, భక్తికి కర్మానుష్ఠానము, ద్వేషరాహిత్యము ముఖ్యాంశము లనియు, విశ్వరూపసందర్శనయోగ మనబడు 11 వ అధ్యాయమునందు ఉపదేశించెను.

అధ్యా. 12. నామరూపములలో కూడుకొనిన సగుణ బ్రహ్మము నుపాసించుటయే నిరపాయమైన మార్గము. సగుణోపాసనవలన జీవుడు నిర్గుణ పరబ్రహ్మమునుపొందగలడు. శత్రులు, మిత్రులు, సుఖదుఃఖములు, లాభనష్టములు మున్నగు ద్వంద్వములను సమముగా భావించుట, ఎవ్వరికిని తన ద్వారా భయము కలిగించ కుండుట, తాను ఎట్టి వస్తువును

కాయ, కొంచెము నీరు మున్నగువానిని సమర్పించిననూ నేను సంతుష్టి చెంది, ఆ భక్తుని అన్నివిధముల అనుగ్రహించుచున్నాను. మహాపాపులు నన్ను భజించినను నాఅనుగ్రహము ద్వారా సకల పాపములను పోగొట్టుకొనిసకలైహికాముష్మిక సుఖములను చెందుదురు. జాతి మత వివక్షత లేక ఎల్లరు నన్ను భజించితరించనగును అని-శ్రీకృష్ణుడు రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగమను 9 వ అధ్యాయములో తెలిపియున్నాడు.

అధ్యా.10. సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థలయందు పరమాత్మనగు నన్ను తైలధారవలె అవిచ్ఛిన్నముగా నుపాసించుట అఖండోపాసన యనబడును. అట్టి అఖండోపాసన పునర్జన్మ లేనివారికే కుదురును. అట్టి భాగ్యము లేనివారి సౌకర్యార్థము ఖండోపాసన యేర్పడియున్నది.కొన్నికొన్ని వస్తువులు తమ పూర్వపుణ్యవిశేషముచేత ఈశ్వరునియొక్క మహిమను (అద్దమున సూర్యకిరణముల వెలిబుచ్చుచున్నట్లు) బయట పెట్టును అట్టి వస్తువులు విభూతిరూపము లనబడును. (Those are the highest manifestations oi Divinity) అవి యేవనగా-నదులలో గంగానది; పరత్వములలో హిమవత్పర్వతము;మాసములలోమార్గశీర్షము; ఋతువులలో వసంత ఋతువు;యాదవులలో శ్రీకృష్ణుడు; పాండవులలో అర్జునుడు మున్నగునవి. ఒక వస్తుసముదాయములో ఇతర వస్తువులకు లేని విశేషమహిమ దేనియందు దున్నదో అది విభూతిరూపమనబడును. ఆ విభూతిరూపముల నుపాసించుట యనబడు ఖండోపాసన క్రమముగా అఖండోపాసనకు సోపానమనుట విభూతియోగమను 10వ అధ్యాయముయొక్క సారాంశము.

జ్ఞానము అహంకారమమకారాది దుర్వృత్తులను పోగొట్టు కొనుట, జననము, మరణము, ముసలితనము నానావిధసాంసారిక దుఃఖములు మున్నగువానిని పదేపదేస్మరించుట, నిర్జనప్రదేశముల నుండుట, పామరజనుల సవాహాసమువదలుట మున్నగు సాధనానుష్ఠానములవలననే కలుగును. జీవులవల్ల ముఖ్యముగా తెలియబడవలసిన వస్తువు జ్ఞేయ మనబడును. అముఖ్యజ్ఞేయ వస్తువుశుద్ధాత్మ. ముఖ్యజ్ఞేయవస్తువు పరమాత్మ. ఆ ముఖ్య జ్ఞేయవస్తువు ప్రతివస్తువునకులోపల, బయటనున్నది. ఇంద్రియ నిగ్రహ మనోనిగ్రహములు కలిగిన యుత్తములకు చాల దగ్గరను, అట్టినియమములేని పామరజనులకుచాలదూరమునను ఉన్నది. అట్టి జ్ఞేయవస్తువును చెందుటకు కొందరికి ధ్యాన యోగము, కొందరికి జ్ఞానయోగము, కొందరికి భక్తియోగము కొందరికి సంతత శ్రవణము సాధనములు. క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞుల కుండెడి సంబంధమును జ్ఞానమనెడినేత్రముచే దెలిసికొనువాడు ప్రకృతి బంధమునుండి విడిపింపబడి ముక్తినొందు నని క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగ మనబడు 13 వ అధ్యాయమునందు చెప్పబడినది.

అధ్యా. 14. ప్రకృతి లేకమాయసత్త్వరజస్తమోగుణ ములతో కూడుకొన్నది. సత్త్వగుణము జ్ఞానమును సుఖమును కలిగించిజీవుని ఈలోకముననే బంధించుచున్నది. రజోగుణము పేరాసను కలిగించి బంధించుచున్నది. తమోగుణము విపరీత జ్ఞానము, సంశయజ్ఞానము, అజ్ఞానములను కలిగించుచున్నది. ఈ మూడుగుణములను దాటిననేగాని ముక్తిచెందుటకు వీలు లేదు. సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములు కలిగినప్పుడు నిర్వికార

చూచి భయపడకుండుట, అన్నిటికన్న దారాపుత్రాదులకన్న ఈశ్వరునియందే యెక్కువ ప్రేమనుంచుట మున్నగునవి భక్తుల లక్షణములు. మోక్షమును గూడ కోరకుండ భగవంతుని భజించుట ఉత్తమభక్తి. (Devotion for devotion's sake.) మోక్షమునుకోరి భజించుట మధ్యమము. ఐహికాముష్మిక సుఖములగోరిభజించుట అధమభక్తి. కృతయుగమున ధ్యానయోగము వలన, త్రేతాయుగమున యాగాదులవలన, ద్వాపర యుగమున పూజావిధానము వలన జనులు తరించిరి. నానావిధ దోషములతో కూడుకొన్న కలియుగమున జనులు సులభముగా తరించుటకునామోచ్చారణమేసులభసాధనము. (e. g. Repeating the names of God) అని భక్తియోగమను 12 వ అధ్యాయమున చెప్పబడినది. ద్వితీయ షట్కమున ప్రస్తావింపబడిన భక్తితో కూడుకొనిన కర్మానుష్ఠానము వలన అంతఃకరణశుద్ధిద్వారా జ్ఞానము కలుగును. అట్టి జ్ఞాన విషయము 3 వ షట్కమున వివరింపబడును

అధ్యా. 13. పాంచభౌతిక మగు ఈ స్థూలశరీరము, మనస్సు బుద్ధి అహంకారమున్నగుతత్వములవలననేర్పడిన సూక్ష్మశరీరము క్షేత్రమనబడును. శరీరసంరక్షణకుపొలములు ఆవశ్యకమైనట్లు ఆత్మానుభవమునకు ఈశరీరములుపొలముల వంటివి గనుక క్షేత్రములని చెప్పబడును. ఈశరీరముల యందుండి యేమేమి జరుగుచున్నది గుర్తెరుగువాడు (ఆత్మ) క్షేత్రజ్ఞుడు. ప్రతిశరీరమను క్షేత్రమునందు అముఖ్యక్షేత్రజ్ఞుడుజీవుడు, ముఖ్యక్షేత్రజ్ఞుడుపరమాత్మ. ఈక్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల కుండెడిసంబంధాసంబంధములనువిచారణచేసితెలిసికొనుటయేజ్ఞానము. ఇట్టి

వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నడుపుట మున్నగు ఇరువదిఆరు గుణములు దైవాంశములో బుట్టినవారికి ఉండును. రాక్షసాంశములో బుట్టిన వారికి విధి నిషేధములను గమనించకుండుట, నాస్తికవాదమునవలంబించుట, అంటు, ఎంగిలి మున్నగువాని గమనింపకుండుట, నానావిధములగు ఆశలకు బానిసలుగానుండుట, అన్యాయమార్గమున ద్రవ్యముసంపాదించుట, కామక్రోధములకు లోబడుట మున్నగు దుర్గుణము లుండును. అట్టి రాక్షసాంశసంభూతులు కామము, క్రోధము, లోభములనబడు మూడు ద్వారములగుండా నరకమున బడుదురు. శాస్త్రములయందునమ్మకములేక స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించువారు రాక్షసాంశసంభూతులు. వేదశాస్త్రముల నమ్మి ప్రవర్తించువారు దేవాంశసంభూతులు, అని దైవాసుర సంపద్విభాగయోగమను 16 వ అధ్యాయమున చెప్పబడినది.

అధ్యా. 17. విద్యకన్న శ్రద్ధయే ప్రధానము. శ్రద్ధ అనగా గురువాక్యములయందు, వేదాంతగ్రంథములయందు చెప్పబడిన విషయములయందు గల నమ్మకమే. ఆ శ్రద్ధ సాత్త్వక, రాజస, తామసములని మూడువిధములు. ఎవడెట్టి శ్రద్ధకలవాడో వాడట్టివాడని చెప్పబడును. వారివారి స్వభావములనుబట్టియే శ్రద్ధకూడ ఏర్పడును. శ్రద్ధ నిర్ణయించుటకు అయిదు పరీక్షలు చెప్పబడియున్నవి.

(1) ఆరాధన—ఫలాపేక్ష లేక పరమాత్మను మోక్షకాంక్షులై యుపాసించుట సాత్త్విక శ్రద్ధ. ఫలాపేక్షతో నుపాసించుట రాజసము. క్షుద్రదేవతలను జీవహింసతో నుపా

ముగానుండుట; మట్టిపెళ్ళ, రాయి, బంగారు వీనినిసమముగా నెంచుట; ప్రతివస్తువునందు సారమగు బ్రహ్మవస్తువునే గ్రహించుట త్రిగుణాతీతుని లక్షణములు. అట్టి త్రిగుణాత్మకమగు మాయను దాటుటకు భగవద్భక్తియే ముఖ్యసాధనమని గుణత్రయవిభాగయోగ మను 14వ అధ్యాయమున జెప్పబడినది.

అధ్యా. 15. ఈ సంసారము లేక జగత్తు గాలివలన త్రోయబడి తలక్రిందుగా జేయబడిన వృక్షమువంటిది. జీవుని గమ్యస్థానమగు పరబ్రహ్మమును చేరనీయకుండ అడ్డుతగులునటువంటిది. ఈజగద్వృక్షమును ప్రాపంచిక వస్తువులయందు వైరాగ్యము, భగవంతునియందు భక్తి అనబడు శస్త్రముచే దృఢముగా ఛేదింపవలెను. పరమాత్మ సూర్యచంద్రాదులయందు తేజోరూపముగను, భూమియందు చెట్లు చేమలుతీగలు మున్నగువానియందు ప్రవేశించి ఆయాధ్యానములందు నానావిధములగుచీడ మొదలగు రోగములను పోగొట్టి ఆరోగ్యము బలము కలిగించునట్టి విశేషములుగను, ప్రతివానికడుపునందు జఠరాగ్ని స్వరూపముగను, మనస్సునందుండిజ్ఞానాజ్ఞానములు, జ్ఞాపకశక్తి, మరపు మున్నగువాటిని కలిగించుటలోనగు అసంఖ్యేయములగు నుపకారములను గావించుచున్నాడు. భగవంతుడు సకలాత్మలలో శ్రేష్ఠమైనవాడు గనుక పురుషోత్తముడని చెప్పబడును. అట్టిపరతత్త్వమును పురుషాధముడగుజీవుడు చెందుటకు భక్తియే ముఖ్యసాధన మని, పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగమను 15 వ అధ్యాయమందు చెప్పబడినది.

అధ్యా. 16 అభయము (భయము లేకుండుట) నిష్కపటమైన యోచనలు, దాతృత్వబుద్ధి, చాడీలు చెప్పకుండుట,

చేసిన యెడల రాజసికము. ఇతరులకు హింసకలిగించు వానిని-అనుష్ఠించిన యెడల తామసికము.

(5 దానము—దేశకాలపాత్రములనెరిగిప్రత్యుపకార మును కోరకుండ ఉత్సాహపూరితుడై మంచి వస్తువులను ఇచ్చుట సాత్త్వికము. ఫలాపేక్షతో విసుకును, దుఃఖములను చెందుచుఅధమమైన వస్తువులనిచ్చుట రాజసికము. సామాన్య దేశములందు, సామాన్యకాలములందు, అపాత్రునికి, కాళ్ళు కడుగుకొనుటకునీళ్ళనివ్వక, ఆదరణలేకయిచ్చుటతామసికము. వీటిలో సాధ్యమైనంత మట్టుకు సాత్త్వికముగానుండవలయును. తప్పనిసరిగ అపరిహార్యముగ(unavoidably)రాజసికతామసి కాహారాదులు స్వీకరింపవలసివచ్చినపుడు "ఓమ్ తత్సత్" అని బ్రహ్మవాచకముస్మరింపవలయును. అట్లుస్మరించిన యెడలవాటి యందలి రాజసిక తామసిక దోషములుపరిహరింపబడి(బంగా రము నిప్పులోవేసి కాల్చినయెడలకల్మషముపోయిఅపరంజిగా వెలువడునట్లు)శుద్ధసాత్త్విక మగును. అశ్రద్ధతో చేయబడు హోమము, యజ్ఞము, దానము, తపస్సు, మున్నగునవి అస త్కర్మలనబడును. అట్టికర్మలనుచేయువారికిఇహలోకపరలోక సుఖము లేమియు నుండవు. అట్టివారు రాక్షసాంశములో చేరుదురు. కనుక విద్యకన్న శ్రద్ధయే ముఖ్యమనుట శ్రద్ధా త్రయ విభాగయోగ మనెడి 17 వ అధ్యాయములో చెప్ప బడినది.

అధ్యా. 18. సన్న్యాసమన్నను త్యాగమన్నను ఒకే యర్థము నిచ్చు పర్యాయపదములే. రెండిటికిని వదలుటఅని

సించుట; e. g. కోళ్ళులు మొదలగు వానియందు జీవబలి యిచ్చుట మొదలైనవి తామసశ్రద్ధ.

(2) ఆహారము—స్వతస్సిద్ధమైన రసముతో కూడు కొన్నది, శరీరమునకు పుష్టిని, ఆరోగ్యమును కలిగించునది, మనస్సునకు ఉత్సాహము కలిగించునది, నేతితో సంబంధపడి నది, సాత్త్వికాహారమని చెప్పబడును. విపరీతమగు కారము పులుసు, ఉప్పు, చేదు మున్నగు వానితో కూడినది, మిక్కిలి ఉష్ణమైనది, కామక్రోధముల నుద్రేకపరచునది, శరీరమునకు కొన్ని రోగములు కలిగించునది రాజసికాహారము. పాసిపోయి నది, కుళ్ళిపోయినది, వండి ఒకజాము దాటినది, దేవునికి నివే దన చేయబడనిది తామసికాహారము.

(3) యజ్ఞము — శాస్త్రములందు విధించబడిన కర్మ లను ఫలాపేక్ష లేకుండ చేయుట సాత్త్వికయజ్ఞము. ఫలా పేక్షతో చేయుట రాజసికము. ఇతరులకు హింస కలిగించు యజ్ఞములు లేక కర్మలు తామసికములు.

(4) తపస్సు—ఇది మూడువిధములు. కాయిక, మాన సిక, వాచిక తపస్సు. భగవంతుని, బ్రాహ్మణోత్తములను, ఏజాతివారైన యోగ్యులు మున్నగువారిని సేవచేయుట, కాయికతపస్సు. ఎవరికిని కోపము గలిగించుమాటలు చెప్పకుం డుట, దూషించకుండుట, యథార్థము పలుకుట, మున్నగునవి వాఙ్మయ తపస్సు. కపటమైన యోచనలులేకుండుట, ప్రపంచ కల్యాణమును స్మరించుట మున్నగునవి మానసిక తపస్సు. ఏ విధమైన తపస్సును ఈశ్వరార్పణముగాచేసినయెడల సాత్త్విక మనబడును. అహంకారమమకారములకులోబడిఫలాపేక్షతో

విషముగను అంత్యమున అమృతముగానునుండునట్టిది. అతీంద్రి
యమైనదిసాత్త్వికసుఖమనబడును. ఆయాజాతుల వారు వారి
వారి స్వధర్మములనే సాధ్యమైనంతవఱకు అనుష్ఠించి పరమా
త్మకుసమర్పించిన యెడల సకలకష్టములను పోగొట్టుకొని ఈశ్వ
రానుగ్రహమునకు పాత్రులగుదురు. గనుక "ఓ అర్జునా!
మనస్సునాయందే యుంచుము, నన్నే భజింపుము, నాకే సకల
కర్మలసమర్పించుము, నాకే నమస్కారములు చేయుము, నన్నే
చెందుదువు-ఇది ముమ్మాటికి యథార్థమని నమ్ముము, మహా
పాపులైనను క్షేత్రయాత్ర తీర్థయాత్ర మున్నగు సాధనములను
వదలి నేను చెప్పినట్లు సకలకర్మలను అనుష్ఠించిభజించినసకల
పాపములనుండి తప్పక విడిపించెదను. ఇట్టి పరమపవిత్రమైన
గీతాశాస్త్రమును భక్తులకు తాముకూడ భక్తితో చెప్పునట్టి
వారు, వినునట్టివారు, ఆమోదించునట్టివారు సకల పాపముల
నుండి విడిపింపబడి మోక్షసామ్రాజ్యము చెందుదురు. అనంత
కల్యాణగుణములతో కూడుకొన్న సకల కల్యాణగుణసమే
తమై హేయగుణ రహితమై సకలవేద ప్రతిపాద్యమై "సంక
ల్పమాత్ర ప్రభోః సృష్టిః" అను వాక్యమును అనుసరించి
సంకల్పసిద్ధమైనట్టి ఈశ్వరస్వరూపమునందుట యేమోక్షము."

"అర్జునా! నేనును చెప్పవలసినది చెప్పుటయైనది. నీవు
చక్కగా యోచించి నీ యిష్టప్రకారము ప్రవర్తింపుము" అని
శ్రీకృష్ణుడు చెప్పగా, అర్జునుడు "నాయజ్ఞానము తొలగినది.
మీరు చెప్పినట్లు స్వధర్మమును అనుసరించెద" నని తెల్పెను.
శ్రీకృష్ణుని దివ్యోపదేశము, విశ్వరూపము పదేపదే జ్ఞాపక

యర్థము. యజ్ఞము, దానము, తపస్సు ఈ మూడును జీవుని పరిశుద్ధము చేయుచున్నవి. వాని నెప్పుడునువదలిపెట్టగూడదు. అత్యావశ్యకమైన ధర్మములను వదలిపెట్టుట తామసిక త్యాగము. చేసిన మంచిదే యని యభినందించుచు తన శరీరమునకు కష్టము కలుగునసే కారణముచే చేయకుండినయెడల రాజసిక త్యాగము. అట్టివానికి మోక్షములేదు. అత్యావశ్యకముగా చేయవలసిన నిత్య నైమిత్తికాది కర్మలను జేయుచు ఫలాపేక్ష, అహంకార, మమకారములను వదలుట సాత్త్విక త్యాగము.

ప్రతికార్యమునకు ఐదు కారణములున్నవి. వాటిలో జీవుడు లోనగు నాలుగుఅముఖ్యకారణములు. పరమాత్మయే ముఖ్యకారణము. అన్నిటిని వదలిపెట్టి "నేను కర్త" నని మూఢుడుతలచుచున్నాడు. జ్ఞానము, కర్మ, కర్త, బుద్ధి, ధృతి, సుఖము మున్నగునవి అన్ని ఒక్కొక్కటి మూడువిధములు. అన్నిటియందు పరమాత్మసమముగానున్నాడని తెలిసికొనుట సాత్త్వికజ్ఞానము. విధ్యుక్తమైన కర్మలను ఫలాపేక్ష విరహితుడైచేయుట సాత్త్వికకర్మ. అట్టివాడు సాత్త్వికకర్త. ధర్మమును ధర్మముగా, అధర్మమును అధర్మముగా గ్రహించుబుద్ధి సాత్త్వికబుద్ధి. యింద్రియములుమనస్సుమొదలగువానివ్యాపారములను నియమించుకొని ఆధ్యాత్మికచింతయందే మగ్నుడైయుండుట సాత్త్వికధృతి. మఱియును ఆటంకములు వచ్చినను వదలిపెట్టకయుండవలయును. అనుభవించినకొలదిమరింతఅనుభవించవలయునను కుతూహలముకలిగించునదియుఆరంభమున

శ్లో. నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదా న్మయాఽచ్యుత
స్థితోఽస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ.

మునకు వచ్చుటచేత ఆనందపారవశ్యము చెందుచున్నాను. వేదవ్యాసుని అనుగ్రహమువలన దూరదృష్టి,దూరశ్రవణము మున్నగు అత్యద్భుతశక్తులు నాకు కలిగినందున నేను సాక్షాత్తుగా వినుటకు చూచుటకు వీలైనది. ఏపక్షమున సకల యోగులకు అధిపతి యగు శ్రీకృష్ణుడు, భక్తులలో అగ్రగణ్యుడగు అర్జునుడు నున్నారో ఆపక్షమున చేరినవారికే సకలదుఃఖనివృత్తి, తేజస్సు, జయము,సత్ప్రవర్తన, మోక్షఫలముకలుగునని నాయభిప్రాయము అని సంజయుడుఆనందపరవశుడై ధృతరాష్ట్రునకు గీతాసార మంతయును విన్నవించెను.

ఇతి శ్రీమచ్చిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీ స్వామినాం
శ్రీమ ద్భగవద్గీతోపన్యాసా స్సమాప్తాః

సర్వేజనా స్సుఖినో భవంతు.

శ్రీకృష్ణార్పణ మస్తు.

మంగళమ్ మహత్.

శ్రీ భగవద్గీతా సంగ్రహము

1\. న కాంక్షే విజయం కృష్ణ! న చ రాజ్యం సుఖాని చ
కిం నో రాజ్యేన గోవింద! కిం భోగైర్జీవితేన వా? 1-28

తా. ఉభయ సైనికుల మధ్య నిలువబడి పరమప్రీతి పాత్రులగు బంధువులను, స్నేహితులను, పూజనీయులగు గురువులను, చంపుటెట్లు? రాజ్యభోగ సుఖాదులకు కారణమగు విజయము నాకక్కరలేదు మరియు జీవించి యుండవలయునను కోరికయును లేదని యర్జునుడు శ్రీకృష్ణునితో చెప్పుచున్నాడు. ఈ శ్లోకమున నర్జునునికి వైరాగ్య పరాకాష్ఠ యున్నదని తెలుచున్నది. అట్టివాడే వేదాంతోపదేశమున కర్హుడనుట.

2\. న జాయతే మ్రియతే వా కదాచి
న్నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః !
అజో నిత్య శ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే. 2-20

తా. షడ్భావవికారములాత్మకు లేవు. వానికి శరీర మేలోనగుననుట :- 1 జాయతే = పుట్టుట, 2 అస్తి = ఉండుట, 3 వర్ధతే = పెరుగుట, 4 విపరిణమతే = మారుట, (బాల్య కౌమార యౌవన వార్ధకదశలు మారుట) 5 అపక్షీయతే = తగ్గుట, 6 నశ్యతి = నశించుట.

శరీరము కొట్టబడినను శరీరి కొట్టబడును. శరీరి (ఆత్మ) పుట్టుక లేనివాడు, త్రికాలాబాధ్యుడు, శాశ్వతుడు, పురాణుడును.

3\. తత్త్వవిత్తు మహాబాహో! గుణకర్మ విభాగయోః
గుణాగుణేషు వర్తన్తఇతి మత్వా న సజ్జతే. 3-28

తా. ఓ యర్జునా! గుణముల యొక్కయు, కర్మల యొక్కయు, విభాగములు లెస్సగా గుర్తెరింగిన విద్వాంసుడన్నవో, యింద్రియములు విషయములయందు ప్రసరించుచున్నవిగాని యాత్మకట్టి సంబంధము లేదని యెరిగి సక్తతను చెందడు. ప్రకృతి వికారములగు ఇంద్రియములు

ప్రసరించు స్వభావముగల మనస్సును క్రమక్రమముగ నిదానముగా త్రిప్పవలయును.

7. భూమి రాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ
అహఙ్కార ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతి రష్టధా.

నా సృష్టికి కారణభూతమగు జడప్రకృతి పృథివి, అప్, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము అను పంచభూతములుగను, మనోబుద్ధ్యహంకారము లుగను ఎనిమిది విధములుగ పరిణమించియున్నది. మొదటి దైదు భూతములు చేరి స్థూలశరీరముగను, కడపటి మూడును చేరి సూక్ష్మ శరీరముగను ఏర్పడుచున్నవనుట గ్రాహ్యము.

8. ఓ మిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహర న్మా మనుస్మరన్
యః ప్రయాతి త్యజన్దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్.8-13

తా. ప్రణవము (ఓమ్ కారము) నుచ్చరించుచు, పరబ్రహ్మమగు నన్ను ధ్యానించుచు పాంచభౌతిక శరీరమును వదలువా డుత్తమమగు పదవిని (మోక్షమును) చెందును. ఇది యుత్తమాధికారి విషయము.

9. అనన్యా శ్చిన్తయన్తో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్9-22

తా. ఎవరు నాయం దవ్యభిచారభక్తి గలిగియున్నారో (నీవే పరమగతి యని నమ్మి భజించుచున్నారో) వారు నా సంపూర్ణకటాక్షమునకు పాత్రులగుదురు. అట్టివారి యోగక్షేమములను నేనే వహింతును.

లేనిదానిని (విద్య, ద్రవ్యము, ఆరోగ్యము మున్నగునవి) చెందుట యోగము. చెందినదానిని సంరక్షించుట క్షేమము.

"First seekye the kingdom of Heaven and everything shall be added unto you." (Holy Bible)

10. అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన ? తవార్జున !
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్న మేకాంశేన స్థితో జగత్.10 42

తా. అర్జునా! నీవు విపులముగ తెలిసికొనుటవలన నేమి ప్రయోజనము? ఈ చిత్రవిచిత్రవస్తువులు గల ప్రపంచమంతయు నా స్వరూపమున నేకదేశమే. నేను ప్రపంచమంతటను వ్యాపించి యున్నాను.

ప్రాకృతిక విషయములందు సంచరించుచున్నవి. కర్తృత్వము ప్రకృతికే గాని యాత్మది కాదని యెరుంగుటయే జ్ఞానలక్షణము.

4 బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతమ్
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా. 4-24

తా. బ్రహ్మస్వరూపమును కర్తయందు, క్రియయందు కర్మయందు చూడవలయును. సకలకర్మలను బ్రహ్మార్పణబుద్ధితో చేయవలెను. అట్టివాడు బ్రహ్మస్వరూపము నందును. ఇది నిష్కామకర్మ యొక్క రీతి.

5 విద్యావినయ సంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని
శుని చైవ శ్వపాకేచ పణ్డితాః సమదర్శినః. 81-5

తా. విద్య,వినయము కలిగిన బ్రాహ్మణునియందును, ఆవునందును, ఏనుగు నందును, కుక్కయందును, కుక్కమాంసము వండి తిను పరమ చండాలునియందును సమభావము బొందుట పండితుని (బ్రహ్మజ్ఞాని) లక్షణము. ఉపాధులు వేర్వేరుగనున్నను, అన్నిటియందును, పర బ్రహ్మము సమముగ నున్నాడని యెరుగుట, భావాద్వైతమేగాక, క్రియాద్వైతము కాదనుట ఈ శ్లోకము పారమార్థిక దృష్టినే తెలిపించు చున్నది. వ్యావహారికమున సమత్వము కుదరనేరదు Equality on the spiritual plane but not on the material plane. దీనిభావము చక్కగా గ్రహించక, కొందరు ఏకపంక్తి భోజనములకు, అంతర్వివాహాదులకు దీనిని ప్రమాణముగ జెప్పుట అసమంజసము. 'Even the Devils quotes scriptures too often' అన్నట్లే.

6. శనైశ్శనై రుపరమే ద్బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా
ఆత్మ సంస్థం మనః కృత్వా న కిఞ్చిదపి చిన్తయేత్. 6-25

తా. మెల్ల మెల్లగా ధైర్యముచే నిగ్రహింపబడిన బుద్ధిచేత విషయములనుండి విరమింప వలయును. మనస్సును తన యాత్మ పరమాత్మలందు లీనపరచి, యెట్టి విషయమును చింతింపగూడదు. కర్మాచరణచేయువాడు మనోనిగ్రహము నావశ్యకముగా చెందవలెను. విషయముల వైపునకే

15. అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహ మాశ్రితః
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్.15–14

తా. నేను ప్రతి ప్రాణి యుదరమున జఠరాగ్ని స్వరూపమున నుండి వానిచే తినబడు భక్ష్య భోజ్య చోష్య లేహ్యము లను నాలుగు విధము లగు పదార్థములను జీర్ణమగునట్లు చేయుచున్నాను.

16. యశ్శాస్త్రవిధి ముత్సృజ్య వర్తతే కామకారతః !
న స సిద్ధి మవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్.16–23

తా. ఎవడు శాస్త్రవిధిని లక్ష్యపెట్టక స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించునో, యట్టి రాక్షస ప్రకృతిగలవాడు శరీరసుఖము నొందడు. ఆత్మసుఖము నొందడు. (శాస్త్రము నుల్లంఘించువాడు రాక్షస స్వభావముగలవాడు.)

17. అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే.17–15

తా. ఎట్టివానికిని దుఃఖాదులు గల్గింపనదియు, యాథార్థమయినదియు, ప్రీతికల్గించునదియు, ఆత్మ శ్రేయస్సునకు కారణముగ నున్నదియు, వేదశాస్త్రాదులు చదువుట కుపకరించునదియు వాఙ్మయతపస్సనబడును.

18 సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః.18–66

తా. సకల ప్రాయశ్చిత్తాది సాధనములను వదలి, పాపపుణ్యముల నుండి విముక్తి నొందుటకై, అద్వితీయు పరమాత్మ నగు నన్నే త్రికరణ శుద్ధిగ భజించి, సకలకర్మలను నాకు సమర్పింపుము. ఎట్టి పాపిగ నున్నను, దుఃఖింపకుము. నేను నిన్ను తరింపజేయ సంసిద్ధుడుగ నున్నాను. అనన్య భక్తియే పాపపుణ్యముల బారినుండి తప్పించుకొనుటకు సాధనము. గొప్పపాపులయినను భగవద్వాక్యము ననుసరించిన తప్పక జన్మసాఫల్యము నొందుదు రనుట.

"పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని, త్రిపాదస్యామృతం దివి" అని యున్నది.

11. మత్కర్మకృ న్మత్పరమో మద్భక్త స్సఙ్గవర్జితః
నిర్వైర స్సర్వభూతేషు యస్సమామేతి పాండవ!. 11-55

తా. ఎవడు సకల కర్మలు నా ప్రీతికొరకుచేయునో, యెవడు నేనే యుత్కృష్టుడ నని తలచునో, సకల దేవతలు శరీరముగ గల నన్నే యెవడు భజించునో, యెవడు దారాపుత్త్రాది ప్రాపంచిక విషయములం దపేక్ష లేనివాడో, యేప్రాణియందును ద్వేషబుద్ధి లేనివాడో, అట్టివాడు నన్నే పొందును. (పునరావృత్తి రహితమగు మోక్షసుఖము నొందును.)

12. అనపేక్ష శ్శుచి ర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః
సర్వారంభ పరిత్యాగీ యో మద్భక్తస్సమే ప్రియః. 12-16

తా. ఎట్టి కోరికలు లేనివాడును, బాహ్యాభ్యంతర శుచిగలవాడును, యుక్తితో వ్యవహరించు సమర్థుడును, మిత్త్రాదిపక్షములందు తటస్థుడును, ఎట్టిచింతయు లేనివాడును, ఫలాపేక్షతో నట్టికర్మలు చేయనివాడును, నగు భక్తుడు నాకు మిక్కిలి ప్రీతిపాత్రుడు.

13. యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యా దాకాశం నోపలిప్యతే
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాత్మా నోపలిప్యతే. 13-33

తా. ఎట్లు ఆకాశము పరమసూక్ష్మమయి సకల వస్తువులయందును వ్యాపించి గుణదోషములతో సంబంధము లేకుండునో, అట్లే పరమాత్మ సర్వవ్యాపకు డయి నిర్లేపుడుగ నుండును.

14. ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాణ్డవ!
న ద్వేష్టిసంప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి. 14-12

తా. ఎవడు సత్త్వరజస్తమోగుణముల కార్యములను ద్వేషింపడో, లేక కోరడో యట్టివాడు త్రిగుణాతీతుడు. అనగా కర్తృత్వాదులు గుణములతో సంబంధించినవేగాని యాత్మవి కావని యెఱిగి నిర్వికారుడుగ నుండును.

గీతా ఽమృతము

ప్రథమబిందువు

"సర్వోపనిషదో గావో, దోగ్ధా గోపాలనందనః,
పార్థోవత్సస్సుధీర్భోక్తా,దుగ్ధం గీతామృతం మహత్."

అనుశ్లోకము ననుసరించి సకల యుపనిషత్తులనుఆవును శ్రీకృష్ణుడను గోపాలుడు పిండగా, పార్థుడు (అర్జునుడు) దూడగ నుండగ, బుద్ధిమంతులు భోక్తలయి యుండగా ఫలిత మేదియన గీతామృతమే.

ఇట్టిభగవద్గీత శ్రీకృష్ణునిచే నర్జునుని నిమిత్తమాత్రముగ నుంచుకొని ధర్మక్షేత్రమగుకురుక్షేత్రముననుపదేశింపబడెను. జూదమునం దోడి, పాండవులు 12 వత్సరములు వనవాసము, 1 వత్సర మజ్ఞాతవాసము కావించి కౌరవులనుతమరాజ్యభాగ మిప్పింపవలయునని కోరగా వారు దురాశకు లోబడి శ్రీకృష్ణుడు రాయబారము చేసినను బుద్ధియందు మార్పు గావించుకొనక "సూదిగ్రుచ్చునంతభూమినైన నివ్వము" అనిరి. యుద్ధ మపరిహార్యమయ్యెను. శ్రీకృష్ణుడు పాండవులచే నెన్నుకొన బడెను. కౌరవులు నవకోటినారాయణుల గోరిరి. పాండవులకు కృష్ణుడు సారథిగ నుండెను. 11అక్షౌహిణులు కౌరవుల వైపును 7అక్షౌహిణులు పాండవులవైపును సైన్యముసమావేశమయ్యెను

మంగళ శ్లోకాః

సర్వ స్తరతు దుర్గాణి, సర్వో భద్రాణి పశ్యతు
సర్వ స్సద్బుద్ధి మాప్నోతు, సర్వ స్సర్వత్ర నన్దతు.

సర్వే భవన్తు సుఖినః సర్వే సన్తు నిరామయాః
సర్వే భద్రాణి పశ్యన్తు మా కశ్చి ద్దుఃఖభాగ్భవేత్.

దుర్జన స్సజ్జనో భూయాత్, సజ్జన శ్శాన్తి మాప్నుయాత్
శాన్తో ముచ్యేత బన్ధేభ్యో, ముక్తశ్చాన్యాన్ విమోచయేత్.

మూకం కరోతి వాచాలం, పఙ్గుం లఙ్ఘయతే గిరిమ్
యత్కృపా త మహం వన్దే పరమానన్దమాధవమ్.

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం,
న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః.

గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తు నిత్యం
లోకా స్సమాస్తా సుఖినో భవన్తు.

కాలే వర్షతు పర్జన్యః పృథివీ సస్యశాలినీ
దేశోఽయం క్షోభరహితో బ్రాహ్మణాస్సన్తు నిర్భయాః.

ప్రీయతాం పుణ్డరీకాక్షః, సర్వయజ్ఞేశ్వరో హరిః
తస్మిం స్తుష్టే జగత్తుష్టం, ప్రీణితే ప్రీణితం జగత్.

గీతాసంగ్రహము సమాప్తము.

వాక్రుచ్చెను. ఇహాముత్ర ఫలభోగవిరాగము, నిత్యానిత్య వస్తువివేకము, శమదమాది షట్క సంపద, ముముక్షుత్వము అనబడు సాధనచతుష్టయసంపద గలవాడే వేదాంతోపదేశమున కర్హుడనుట గ్రాహ్యము. అర్జును డట్టి సచ్ఛిష్యుడు. శ్రీకృష్ణుడు జగదేకగురువు. ధర్మమం దధర్మబుద్ధి నందియెచ్చట జాలి, కరుణ చెందవలయునో, యట్టి వ్యవస్థలేక యర్జునుని ద్వారా "అస్థాన స్నేహ కారుణ్య ధర్మాధర్మధియాకులం । పార్థం ప్రపన్నముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణంకృతమ్" అని యామునాచార్యులవారు వ్రాసినట్లు శ్రీకృష్ణుడు ధర్మనిర్ణయమును వ్యాపింపఁ జేయుచున్నాడు.

ద్వి తీ య బిం దు వు

అఖండభూమండలముస్వాధీనమయినను; త్రైలోక్యాధిపత్యములభ్యమగునట్లున్నను యుద్ధముచేయుటకు తనకేమాత్ర మిష్టములేదని తెలిపిన యర్జునునికిఁ గలిగిని వ్యామోహమును పోగొట్టుటకై శ్రీకృష్ణుడు గీతాశాస్త్రము నుపదేశింపనారంభించుచున్నాడు. ఈ శాస్త్రముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము జీవునికి గల శోకమోహములఁ బోగొట్టుటయే. దీనియందు కర్మ, భక్తి, జ్ఞానము లను మూడుమార్గములు ముఖ్యముగ నుపదేశింపబడెను. "పాకస్య వహ్నివత్ జ్ఞానం వినా మోక్షో న సిద్ధ్యతి" యని శ్రీ శంకరులవారు "ఆత్మబోధ"యందు చెప్పినట్లు ముక్తికి జ్ఞానమే ముఖ్యమగు సమీ

సంఖ్యకు కౌరవులవారివైపువారే యెక్కువ. అయినను పాండవులు శ్రీకృష్ణుని సాయము నందిరి. ఉభయపక్ష సైనికులు యుద్ధరంగమున చేరిరి. అట జరిగిన వృత్తాంతము నంతయు శ్రీ వేదవ్యాసుని శిష్యుడగుసంజయుడుజాత్యంధుడగుధృతరాష్ట్రునికి విన్నవించుచున్నాడు. దుర్యోధనుడు భీష్మునియందు నమ్మకము లేక ద్రోణాచార్యులను బహుజాగ్రత్తతో యుద్ధము గావించి భీష్ముని కాపాడి తమకు జయము కలిగింపవలయునని హెచ్చరించెను. భీష్ముడు దానిని గ్రహించి తన శక్తిసామర్థ్యములు వెలువడునట్లు బిగ్గఱగ సింహనాదము, శంఖనాదము చేసెను. ఆ వైపున నుండు వీరులు మున్నగువా రందరును శంఖనాదాదులు గావించి యుద్ధమునకు సన్నద్ధులైయుండుటను సూచించిరి. వెంటనే శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడుమున్నగువారును ప్రతిధ్వనులు గావించి తాముకూడ యుద్ధసన్నద్ధులుగనుండుట దెల్పిరి. అట్టి యొడుదుడుకు సమయమున అర్జును డుభయపక్షములందు సమావేశమైన వారందరును ప్రీతిపాత్రులగు సమీప బంధువులును, పూజనీయులగు గురువర్యులును గనుక త్రిలోకాధిపత్యము వచ్చినను సరే, అఖండ భూమండలాధిపత్యము వచ్చినను సరే యుద్ధము చేయననెను. విషముపెట్టుట, ఇంటికి నిప్పంటించుట, భూమినపహరించుట, ధనమునుదొంగిలించుట, స్త్రీని భంగపరచుట, ఆయుధములచేత హింసింపవచ్చుట, మున్నగు దుష్కృత్యములఁగావించినఆతతాయులుగ నున్నను వారినివధించుటదోషయుక్తముకాకున్నను, 'అహింసాపరమో ధర్మః' అను వాక్యమునుబట్టి వారినిచంపఁజాలననియర్జునుడు

ఇంద్రియమునకు విషయములకు కలుగు చేరికవలన నే సుఖదుఃఖములు వెలువడునోయవిశాశ్వతములు కావు. రాక పోకలుగలవి. ఒకేవస్తు వొకప్పుడు సుఖకారిగనుమరొకప్పుడు దుఃఖకారిగన గును. ఒకవస్తు వేకకాలమున నొకనికిసుఖకారిగను మరొకనికి దుఃఖకారిగను నగును. కనుక నిట్టి యింద్రియజన్య సుఖ దుఃఖములను గుఱించి యెక్కువగ పాటింపక యోర్చు కొనవలయును. అట్టి సహనము-మోక్షప్రాప్తి కర్హతను కలిగించును. ఈయాత్మను ప్రకృతి సంబంధమైన అస్త్ర శస్త్రా ద్యాయుధములచే ఛేదించుటకుగాని, భేదించుటకుగాని, తడుపుటకుగాని, యెండబెట్టుటకుగాని సాధ్యపడదు. 1. అస్తి, 2 జాయతే, 3 వర్ధతి, 4 విపరిణమతి, 5 అపక్షీయతే, 6 నశ్యతి అను వికారములు (షడ్భావవికారములు) 1 కొంతకాలము తల్లి గర్భమందుండుట, 2 పుట్టుట, 3 పెరుగుట, 4 దశలు మారుట, 5 తగ్గుట, 6 నశించుట. శరీరములకే గాని ఆత్మలకు లేవు.

స్వతస్సిద్ధముగ నాశనము లేకుండుటయే గాక శాపాదుల వలనను ఆత్మకు నాశనము కలుగనేరదు.

శరీర మన్ననో యెన్నటికైన నాశనమునకు లోబడ వలసినదే. పుట్టినవాడు గిట్టుట యేనాటికైనా తప్పదు. ప్రాత బట్టను కట్టుకొనుటచే మనుజు డెట్లు మారడో, యట్లే జీవాత్మ యొక శరీరమును వదలి మరియొక శరీరములో ప్రవేశించుటచేనే మార్పును చెందదు. కనుక ఆత్మనిత్యము, శరీరమనిత్యము.

ఆత్మ యొకరిని చంపునది కాదు. చంపబడేది కాదు

చీన సాధనము. జ్ఞాన మన తెలివి. ముక్తి కెట్టి తెలివి కావల యును ? ఆత్మసంబంధమైన తెలివియే.

తదితర తెలివి 'జ్ఞాన' మను శబ్దముచే సూచింపఁబడదు. ప్రపథమమున శ్రీకృష్ణు డిట్లుపదేశించెను:—

అర్జునా ! నీవు ఎవరిని గుఱించి దుఃఖపడఁగూడదో, వారిని గుఱించి దుఃఖపడుచున్నావు. గొప్ప తెలివి గలవారి నోటనుండి రావలసిన మాటలు చెప్పుచున్నావు. నిశ్చయ జ్ఞానము గలవారుచచ్చినవారినిగుఱించిగాని, చావబోవువారిని గురించిగానిదుఃఖపడరు. లేక ఆత్మలను గుఱించిగాని, శరీరము లను గుఱించిగాని దుఃఖపడరు.

(దీనిచే దుఃఖమందుటమూఢునిలక్షణమనియు, ఎవరిని గుఱించిగాని తనకెట్టిస్థితిగతులుతటస్థించినను సంతోషముతో నుండుట జ్ఞాని లక్షణమనియు తెలియుచున్నది.)

అర్జునా!పరమాత్మవలె జీవుడుగూడఅనాదిగను అనంత తముగను నుండువాడు. పరమాత్మయు జీవులును భూతకాల మం దొకప్పుడును లేకుండిరి అనుటలేదు. వర్తమానకాలమం దున్నారు. భవిష్యత్కాలమున నొకప్పుడు నుండరనుటలేదు. కనుక పరమాత్మగాని జీవాత్మగాని త్రికాలాబాధ్యమనుట- ఒక శరీరమునకే బాల్య-కౌమార-యౌవన-వార్ధక్యదశలు మారినను "నేను ఒక్కడనే" యను తలంపున్నదిగదా! అట్టి నిర్వికార మగు 'నేను' అనుటచే సూచింపబడుఆత్మశరీరము పోయినను నశింపదు. కర్మానుసారేణ వేరొక శరీరమున ప్రవే శించును.

దులతోఁడి చేరికయు నని గ్రాహ్యము. వీరందరుశరీరబంధువులు గనుక నశాశ్వత సమావేశము, ఆత్మ శాశ్వతత్త్వము గనుక ఆత్మబంధువు. పరమాత్మ, శ్రీమన్నారాయణుడే యనుట గనుక నశాశ్వత బంధువులమీఁది ప్రేమను శాశ్వతబంధు వగు పరమాత్మయం దుంచుటకు యత్నింపవలయును.

ఆత్మ-జీవాత్మ యని పరమాత్మ యని యిరుదెగలు. జీవాత్మ కర్మబద్ధుడు. పరమాత్మ కర్మఫలప్రదాత. జీవు డస్వతంత్రుడు-పరమాత్మ సర్వస్వతంత్రుడు. జీవుడు మాయా వశుడు. పరమాత్మమాయాధీశుడు. జీవుడు కించిద్జ్ఞుడు, పర మాత్మ సర్వజ్ఞుడు. జీవు డణువు, పరమాత్మ విభువు. జీవుడు దుఃఖమయుడు, పరమాత్మ సుఖమయుడు. కనుక నిట్టి పర మాత్మ తత్త్వమును జీవు డన్నివిధములఁ జెంది యత్నింపవల యును. జీవుడు పరమాత్మతోఁ జేరుటయే యోగమనబడును. ఈ యోగ మనేక విధములు - అవి ముఖ్యముగ నాలుగు - 1 కర్మయోగము, 2 భక్తియోగము, 3. రాజయోగము, 4 జ్ఞానయోగము.

జీవుడు జడప్రకృతిలో జేరినందుననే దుఃఖ మందు చున్నాడు. ఆ చేరిక పరమాత్మవిషయమునసుండెనేని యదియే సుఖప్రాప్తికి కారణమగును. ఆ చేరికను కలుగనీయక ప్రతి బంధకమును కలిగించునట్టిది ప్రాచీనకర్మవాసన. అనేక జన్మ ముల నంది విషయసుఖముల ననుభవించి వాడుక పడియున్న జీవుడు చాల కృషిచేసి సత్కర్మానుష్ఠానముచే నా విషయ వాసనలను పరిహరించుకొన్న నేగాని బ్రహ్మప్రాప్తినందజాలడు.

చంపుట మొదలైనవి శరీరధర్మములేగాని యాత్మధర్మములు కావు. ఇట్టి యప్రాకృతమగు ఆత్మను ఇంద్రియనిగ్రహ, మనోనిగ్రహాదులచే నెరుంగుట కష్టము. జనసామాన్య మింద్రియ వృత్తులకు బానిసలు. అట్టివానిని నిగ్రహించుకొని యంతర్ముఖులై యాత్మదర్శనము చేయువారు లక్షలో నొక్కడేని యుండడు. కనుక దుర్లభుడు. అథవా ఆత్మదర్శనము నందినవాడున్నను తన యనుభవమును వదలి పరోపకారచింతతో నితరుల కాత్మక్షేమసమాచారమును తెలుపుటకై భగవత్తుల్యులగు సద్గురువులు వెలువడి యుపదేశించుట మరియుదుర్లభము. ఒకవేళ నట్టి మహనీయులగు బోధకులున్నను తమ ప్రాపంచిక వ్యాపారములను పరిహరించుకొని శ్రవణమున కుద్యుక్తులై వచ్చువారు మరి మరి దుర్లభము. అథవా శ్రవణము చేసినను మననము, నిదిధ్యాసనముల ద్వారా కృతార్థత నందువారు మరి మరి దుర్లభము. కనుక నిట్టి యాధ్యాత్మిక విషయమున పరిశ్రమచేయువారు కడు దుర్లభము. ఈ సంసారము బహువిచిత్రమైనది. ఒక కుటుంబమున సమావేశమయి యుండెడి భార్య, భర్త, బిడ్డలు, బంధువులు, స్నేహితులు మున్నగు వారికి తాత్కాలిక సంబంధమే. పూర్వోత్తర స్థితిగతులు గోచరముకానివి. చలిపందిరిలో ననేక దిక్కులనుండి జనులు సమావేశమయినట్లును, సంతలో చేరినట్లును, పొగబండ్లలో చేరినట్లును, నానా ప్రదేశమునందలి కట్టెపుల్లలు ప్రవాహమున కొట్టుకొని రాబడి కొన్నినిముషము లొకటిగ బోవుచుండి యా వేగమున చీలి నలుదిక్కులకు వెళ్ళునట్లే దారపుత్రాది

పై నిత్య నైమిత్తిక కర్మల నాచరించుట రెండువిధములు.
ఫలాపేక్ష మున్నిడుకొని చేయుట ప్రవృత్తిమార్గమనియు
ఫలాపేక్ష లేక యీశ్వరార్పణబుద్ధితో చేయుటనివృత్తిమార్గ
మనియు చెప్పబడును. దారపుత్త్రాదులవలనిసుఖము (ఐహిక
సుఖము) స్వర్గసుఖము (ఆముష్మిక సుఖము.) ఈ రెంటిని
గోరక భగవదర్పణబుద్ధితో కర్మ నాచరించుటచే నన్నిటికన్న
నెక్కువయగు దుఃఖరహితమును శాశ్వతమునగుమోక్షసుఖ
మందనగును.

ఫలాపేక్షతో చేయుట యనెడి ప్రవృత్తికర్మచే మన
మేఫలమునుకోరుచున్నామో, దానినిమాత్రమేచెందనగును.

నివృత్తికర్మానుష్ఠానముచే మోక్షము చెందనగును.
మఱియునితరసుఖములనుగూడ చెందవచ్చును. మనముకోరక
పోయినందున ఫలమే కలుగదని యూహింపరాదు. మనము
కోరుటచే బంధహేతువగును. కోరకుండుటచేబంధవిమోచన
మగును. ప్రవృత్తికర్మచే పుణ్యము లభించును. ఆ పుణ్యఫల
మును స్వర్గాదులందనుభవించి తగ్గగానే "క్షీణే పుణ్యే మర్త్య
లోకం విశంతి" యన మరల మాతృగర్భప్రవేశము కావలసి
నదే నివృత్తికర్మలచే జనన మరణాది రూప మగు సంసార
నివృత్తియగును. మరియు నీకర్మయోగవిధానమందొక గొప్ప
విషయము గమనింపబడవలయును. పాకీవాడు చేయుపని
మొదలుగొప్పచక్రవర్తిచేయురాజ్యపరిపాలనవఱకుగలనానా
విధములైనపను లత్యావశ్యకములే. వీటిలోనొకపని ఎక్కువ
యని, మఱొక పని తక్కువ యని గ్రహింపరాదు. ఒకజాతి

అట్టి కర్మానుష్ఠాన మన నేదియో, కడు జాగ్రత్తతో మాన వుడు గ్రహింపవలయును. గ్రహించి సాధ్యమైనంత మట్టుకు తన యాచరణలో నుంచవలయును. దానివలననే దుఃఖ నివృత్తి, సుఖప్రాప్తి తటస్థించును. ఆ కర్మయోగ విషయమై శ్రీకృష్ణుని యభిప్రాయము 'తృతీయబిందువు'న విచారింతము.

తృ తీ య బిం దు వు

ఆత్మనిత్యము, శరీరమనిత్యమనువిషయముపులముగ జర్చింపబడిన పిమ్మట శ్రీకృష్ణు డట్టి ఆత్మజ్ఞానమున కంతః కరణ శుద్ధియే ప్రతిబంధకము గనుక నా యశుద్ధిని పోగొట్టు కొనుటకై కర్మాచరణను విధించుచున్నాడు.

కర్మ యన పని. కర్మలు వైదిక కర్మలని, లౌకిక కర్మలని ద్వివిధములు. ఆత్మోద్ధారణకు హేతుభూతము లగు కర్మలు వైదిక కర్మలు. శరీరసంరక్షణకు గాను చేయబడు ద్రవ్యార్జనాదులు లౌకికకర్మలు. ఈ వైదికకర్మలు నిత్యకర్మ లని నైమిత్తిక కర్మలని భాగింపబడియున్నవి. ప్రతిరోజు చేయబడవలసిన స్నానము, సంధ్య, జపము, హోమము, పారాయణ మొదలగునవి నిత్యకర్మలు.

ఆ యా కాలవిశేషములందు చేయబడు శ్రాద్ధము, తర్పణము మున్నగునవి నైమిత్తిక కర్మలు. ఫలాపేక్షయే ప్రధానముగ గల పుత్రకామేష్టి మున్నగునవి కామ్యకర్మలు.

సంసారము చేయజాలడు. వీటిచే ననేక సూక్ష్మజంతువులు, చీమలు మున్నగునవి యంత మొందుచున్నవి. ఈహింస పంచ సూనదోషము లనబడును. వీటిని పోగొట్టుకొనిననేగానిసద్గతి నందలేరు. వాటికి పరిహారములు పంచమహాయజ్ఞము లనబడును. అవియేమనగా (1) బ్రహ్మయజ్ఞము-వేదాధ్యయనము పురాణపఠనము మున్నగునవి. త దనధికారులు భాషాంతర మందలి మతగ్రంథములనేని ప్రతిరోజు పఠించుట.

(2) దైవయజ్ఞము—నేయి,సమిధలు మున్నగువాటిచే నగ్ని నారాధించుట; విగ్రహారాధన మున్నగునవి.

(3) పితృయజ్ఞము— తల్లిదండ్రులు జీవించి యున్న పుడు వారి వాక్కును శిరసావహించి నిర్వర్తించుట. వారు మృతులైన పిమ్మట శ్రాద్ధాదులను చక్కగజేసి వారికి తృప్తి కల్గించుట.

(4) మనుష్యయజ్ఞము—ఆకలిగొన్న అతిథి అభ్యా గతులకు అన్నమిచ్చుటయు; దప్పిగొన్నవారికి జలమిచ్చుటయు; వస్త్రహీనులకు వస్త్రమిచ్చుట మున్నగునవి మానవసేవ.

(5) భూతయజ్ఞము—కుక్కలు, కాకులు మున్నగు జంతువులకు ఆహారపదార్థముల నిచ్చి తృప్తిపరచుట.

ఈ యైదు యజ్ఞములను భగవదర్పణ బుద్ధితో బ్రతిమానవుడు చేసి యంతఃకరణమందలి మాలిన్యమును పోగొట్టుకొని జ్ఞానసంపాదనద్వారా ముక్తినందుటకై సర్వథా యత్నింప వలయును.

యెక్కువ, మరొక జాతి తక్కువ, ఒక యాశ్రమ మెక్కువ, మరొక యాశ్రమముతక్కువయనితలపరాదు. ఈశ్వరునిదృష్టి కన్నియు నొకటియే. వారి వారి పనులను బ్రహ్మభావముతో నిర్వర్తింపవలయును. నన్నిజాతిలో నీ యాశ్రమములో పరాత్పరుడు పుట్టించి నాకీపనిని విధించెను. కనుక దీనినియోగ్యతగ బహుజాగరూకతతో నొనర్చిన యెడల నాభగవంతుడు సంతుష్టి చెందు నను నిశ్చయము కలిగియుండవలయును.

ఒక తోటలో పొట్టి వృక్షములు, పొడుగువృక్షములు నన్నియు నుండవలసినదే. ఆ యా స్థానము లందాయా వస్తువులురమణీయములే. ఒక గడియారమం దనేక యంత్రములు చిన్నవి పెద్దవిగ నుండును. పెద్దవి యెంత యావశ్యకములో చిన్నవి యంత యావశ్యకములే. అట్లే నానావిధజాతులు, ఆశ్రమములు, స్త్రీపురుష వ్యక్తులు మున్నగునవి. కనుక తీసివేయవలసినది యేమియు లేదనుట గ్రాహ్యము.

భగవంతుడొక్కొక్క వ్యక్తి కొక్కొక్క విశేష శక్తి సామర్థ్యములనొసగియున్నాడు. ఆయనయుద్దేశ్యముమన కగోచరము. స్థూలదృష్టిగల మనమాయననెట్లు విమర్శింపగలము? కనుక జాతి మత వైషమ్యాదులు లేక వారి వారి పనులను త్రికరణశుద్ధిగననుష్ఠింపవలయును. ఇట్టినివృత్తికర్మ(యజ్ఞము) ననుష్ఠించియాశేషమును భుజించువాడుముక్తినందును. అహంకారమమకారములకులోనయి తనంతట తానే భుజించువాడు పాపి యగును. సంసారబంధమునకు లోనగును. ప్రతి గృహమునకు చీపురుకట్ట, పొత్రము, నీళ్ళకుండ, పొయ్యి, రోకలిలేక

నిప్పులో నెయ్యి, సమిధలు మున్నగునవి వేయుటచే నెట్లు వృద్ధియగునో, యట్లే భోగము, కామమును మరింత వృద్ధిపరచును. కనుక జ్ఞానియగువాడు కామాదులను శత్రువులుగ భావించును. కనుక వీటినిపరిహరించుకొనయత్నింపవలయును. పొగ నిప్పును క్రమ్మినట్లు, అద్దము మాలిన్యముచే జెడినట్లు, గర్భగతజీవుడు మావిచే నావరింపబడినట్లు కామక్రోధాదులచే జీవునికి ప్రతిబంధక మేర్పడియున్నది. ఈ కామాదులువ్యాపించియుండు ఆశ్రయము లేవి యన – ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి. పరమాత్మజీవునకన్నా నతీతుడు. ఆయన నాశ్రయించి యాయన వాక్యానుసారేణ ప్రవర్తించువాడు వాటిని పరిహరించుకొనును. కనుక "శ్రుతిస్స్మృతి ర్మమైవాజ్ఞ" యన్నట్లు విధ్యుక్త కర్మలను ఫలత్యాగపూర్వకముగననుష్ఠించిన యెడల జీవుడు తన జీవత్వమును వదలి శివత్వమును చెందును. కనుక నెల్లరును కర్మాచరణయందాసక్తిగలవారై యుండ వలయునని శ్రీకృష్ణుడు ప్రజలకుఅర్జునుని ద్వారాబోధించుచున్నాడు.

పంచమ బిందువు

రెండవ మూడవ అధ్యాయములం దుపదేశింపబడిన జ్ఞాన కర్మయోగములు సృష్ట్యాదిలో సూర్యునికి నాచే నుపదేశింపబడెను. అతనిచే వైవస్వత మనువునకు, ఆతనిచే నిక్ష్వాకురాజునకు, అతనిచే తనకుమారునకు నిట్లు గురుశిష్యపరంపరగా పరమలౌకికులగు రాజులవంశములలోనువ్యాపించి యనుష్ఠింపబడుచున్నది. పరమాత్మయగుతానుసర్వవ్యాపకుడు

చ తు ర్థ బిం దు వు

నివృత్తికర్మచే నంతఃకరణశుద్ధి, తద్ద్వారాజ్ఞానము నంది ముక్తిని బడయనగును. మూఢుడుతనస్వాంతమునకై కర్మచేయ వలయును. జ్ఞాని లోకసంగ్రహార్థమై చేయవలయును జనకుడు, అశ్వపతి, ప్రియంవద మున్నగు రాజన్యులు జ్ఞానులుగ నుండినను. కర్మను వదలలేదు. అధికారిక క్షత్రియుడు కర్మవదలినయెడల తదనుచరులు తప్పక వదలుదురు. వారిని చెడగొట్టిన దోషము వీరినే చేరును. ముక్తిప్రదాతగ నున్నను శ్రీకృష్ణుడు కూడ కర్మ చేయుచునేయుండెను. ఆయన చేయనియెడల ప్రజలు కర్మభ్రష్టులై చెడుదురు. వర్ణ సంకరము లోనగు దోషములు కలుగును. కనుక జ్ఞానులుగాని అజ్ఞానులుగాని తప్పక కర్మ చేసియే తీరవలయును, అని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను. అర్జునుడు "ఓ ప్రభువా! మీ యుపదేశ ప్రకారము తప్పక కర్మ ననుష్టింపవలసినదే యని తోచుచున్నది. కాని సమయము వచ్చినపు డట్లు చేయుటలేదు. ఏ బలవత్తరమైన కారణముచే ప్రేరేపింపబడి జీవుడు తన కిష్టము లేకున్నను పాపకార్యమును చేయుచున్నాడు? ఏల నిశ్చయించిన పుణ్యకార్యమును చేయుట లేదని ప్రశ్నించెను. అపుడు శ్రీకృష్ణుడు "అర్జునా! జీవునికి కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, మదము మాత్సర్య మని యంతశ్శత్రువు లారుకలవు. వాటిలో కామము (ఆశ) క్రోధము (కోపము) ప్రబలశత్రువులు. ఇవి రజోగుణముచే నేర్పడును. ఎన్ని విషయముల ననుభవించినను తృప్తి కలుగదు. గొప్ప పాపకార్యములను చేయునట్లు ప్రేరేపించును.

ష ష్ఠ బిం దు వు

జీవుడు పరమాత్మనంది సుఖపడుటకు నానావిధ కర్మ లలో విధ్యుక్తమైనవాటి ననుసరింపవలయును. ద్రవ్యయజ్ఞము ఈశ్వరునిచే ప్రసాదింపబడిన ద్రవ్యమునుగాని, విద్యనుగాని, శరీర బలమును గానిపరోపకారముగనుపయోగించుట, అనగా పాఠశాలలు, అన్నసత్రములు, ఔషధశాలలు మున్నగువాటికి వలయు సాయము చేయుట లోనగునవి. కొందరు తపస్సు యోగము (అష్టాంగయోగము), వేదాధ్యయనము, జ్ఞాన యజ్ఞము, ప్రాణాయామము మున్నగువాటిలో దేనినైన నవలం బించి తరింతురు. ఏకర్మనైన బ్రహ్మార్పణబుద్ధితో నాచరింప వలయును. కర్మ బ్రహ్మస్వరూపమనియు, కర్తబ్రహ్మస్వరూప మనియు, హవ్య కవ్యాదులు బ్రహ్మరూపమనియు, భావిం చుటయే నివృత్తికర్మ యనబడును. ఇట్టి కర్మాచరణచే అంతః కరణశుద్ధి ద్వారా జ్ఞానము కలుగును.

శాస్త్రజన్య జ్ఞానమును గల సద్గురువు నాశ్రయించి నమస్కారము, శుశ్రూష మున్నగునవి కావించి మోక్షము స్వర్గము, జీవాత్మ, పరమాత్మ, నరకము, బంధము,మున్నగు వాటి స్వరూపములను ప్రశ్నించి విధేయతతో సందేహములను పోగొట్టుకొని జ్ఞానమందలిరహస్యాంశములను తెలిసికొనవలెను జ్ఞానమందినవానికి గుర్తేమనగా — సకల ఆత్మలు తన యాత్మవలెనని యెఱింగి పిదప నన్నియాత్మలను పరమాత్మను సమానములు లేక అంశలని యెఱుంగుట — ఇందుచే జీవ కారుణ్యము జ్ఞానమునకు ముఖ్యాంగ మనియూహ్యము. కఠిన

ఆనందమయుడు, జ్ఞానమయుడు, మాయాధీశు డనియు
జీవుడు పరమసూక్ష్ముడు (అణుప్రాయుడు) దుఃఖమయుడు,
అజ్ఞానమయుడు, మాయావశుడనియు, తాను దుష్టనిగ్రహ
శిష్టపరిపాలనా మున్నగు సాధనములద్వారా నానావిధధర్మము
లను సంస్థాపన చేయుచున్నట్లు శ్రీకృష్ణుడు తెలిపించెను.
ఇట్టి తన స్వరూపమును భక్తు డెట్టికోరికతో నుపాసించునో,
యాకోరికను నెరవేర్చుకొనవచ్చును. తాను కల్పవృక్షము,
కామధేనువు, చింతామణి వంటివాడు. సకలైహికాముష్మిక
సుఖముల నందుటకు జీవుడు పరమాత్మనే భజింపవలయును.
ముక్తినొసంగు పరమాత్మ యైహిక సుఖమునుకూడ తానే
కలిగించును. రామకృష్ణాద్యవతారములలోగాని, శివకేశవు
లలోగాని భేదమునుకల్పించక వారివారిసాంప్రదాయానుసా
రేణయాయాభగవన్మూర్తినేయుపాసింపవలయును. ఆయుపాస
నకు వర్ణాశ్రమోచిత ధర్మానుష్ఠానము ముఖ్యసాధనము.
తాను చేయవలసిన కర్మలెట్టివియో, చేయకూడని వేవియో
విచారింపవలయును. జీవుడగు తాను చేయు సకల కాయిక,
వాచిక, మానసిక, కర్మలకు పరమాత్మయే ప్రేరకుడనుట,
యెరుంగవలయును. తటస్థించిన దానితో తృప్తిగలిగి, శీతో
ష్ణాది ద్వంద్వములకు లోబడక, కర్త, కర్మ, క్రియ లన్నిటి
యందు పరబ్రహ్మస్వరూపమును వీక్షించుచు వాటినంతయు
బ్రహ్మార్పణ, కృష్ణార్పణ, శివార్పణ మనవలయును.

ఇట్లు చేయుటవలనఅంతఃకరణశుద్ధిద్వారాజ్ఞానమేర్ప
డును. ఆ జ్ఞానసంపాదనకు నానావిధ నివృత్తికర్మ లున్నవి.

స ప్త మ బి ం దు వు

కర్మసన్న్యాస, కర్మయోగములలో నేది యుత్తమమని ప్రశ్న.

కర్మచేయనివానికిసన్న్యాసముకుదురనేరదు. మనబోంట్లకు సన్న్యాసముకన్న కర్మయే మంచిది. అంతఃకరణశుద్ధిగలవారికి కర్మసన్న్యాసము, తదితరులకుకర్మయోగమువిధింపబడి యున్నది. కర్మ చేయుచు ఫలాపేక్ష వదలి యుండుటయే సన్న్యాసముగాని కర్మలనే వదలుట కాదు. ఈరెండు వేర్వేరుఫలములను కలిగించునని తలచువారు మూఢులు. రాగద్వేషములను పరిహరించుకొని ద్వంద్వాతీతుడగువాడేనిత్యసన్న్యాసియనబడును. చక్షురాదీంద్రియములచే చూచుచున్నను, వినుచున్నను, అఘ్రాణించు చున్నను, రుచిని గ్రహించుచున్నను, నడచుచున్నను, మాట్లాడుచున్నను, నేను చేయుటలేదు. శుద్ధచైతన్యస్వరూపి యగు నాకు (ఆత్మకు) ఎట్టికర్తృత్వాదులును లేవు. ప్రకృతికే యని యున్నవియనిగాని, లేకపరమాత్మయే సర్వస్వాతంత్ర్యము కలవాడు, ఆయనయేనాద్వారాసకలపనులను కావించుచున్నాడు. ఆయన ప్రేరణ లేని దెట్టికార్యమును జరుగనేరదనితలచుట సన్న్యాసలక్షణము. ఇట్టివాడుతామరాకు నీటియందున్నను దానిచే తడుపబడనట్లు, కర్మల ననుష్ఠించుచున్నను వాటివలన నెట్టిలోపమునందడు. ఇట్టి కర్మానుష్ఠానముచే నంతఃకరణ శుద్ధి ద్వారా బ్రహ్మజ్ఞానముకలుగును. సకలాత్మలుజ్ఞానాకారములనియును, పరమాత్మసకలవస్తువులందు సమముగ వ్యాపించి యున్నాడనియు నెరుంగునది. ప్రతి వస్తువు నీశ్వరునికి విమానము వంటిది. కనుక సద్బ్రాహ్మణుడు, జాతి

చిత్తునికి ఈశ్వరుని రాజ్యమున ప్రవేశము కలుగదనుట. జీవుడు కల్మషచిత్తుడు శత్రువులుగలవాడు. కామ క్రోధ లోభమోహ మద మాత్సర్యము లనునవియే అంతశ్శత్రువులు. వీటినన్నిటిని జ్ఞానమువలననే పరిహరించుకొనవలయును. జీవుని శుద్ధిపఱచు సాధనము లన్నిటిలో జ్ఞానమే ముఖ్యమైనది. దానికి సాటియైనది మఱొకటి లేదు. అసంఖ్యేయములగు జన్మపరంపరలందు కావింప బడిన పాపరాసుల నన్నిటిని జ్ఞానాగ్నిచేతనే భస్మీభూతము లగునట్లు చేసికొననగును. ఆగామి, సంచితము, ప్రారబ్ధ మని కర్మలు త్రివిధములు. వెనుకటి జన్మములందు చేసినది యిక మీదట ఫలమును కల్పించును. అది సంచితకర్మ. ఇప్పుడు చేయుచున్న పనులఫల మిక మీదట రాబోవునది యాగామి యనబడును. వెనుకటి జన్మము లందు చేసినయనేక కర్మలలో నేదేని యొకదాని ఫలము నిప్పు డనుభవించు చున్నాము గదా! అదియే ప్రారబ్ధ మనబడును. జ్ఞానాగ్నిచే సంచితమును ఆగామి యనబడు కర్మలును పూర్తిగ నశించును. ప్రారబ్ధకర్మ యొక్క వేగము చాలమట్టుకు తగ్గింపబడును. కనుక ప్రతి మానవుడు కర్మనాధారముగ గల సంసారబంధమునుండి విడి పింపబడి దుఃఖరహితమై శాశ్వత మగు మోక్షసుఖము నందుటకై సమీచీనసాధనమగు జ్ఞానమునకంగ మగు నివృత్తి కర్మను చక్కగ ననుష్ఠింపవలయును.

"కర్మణా జ్ఞాన మాతనోతి, జ్ఞానేన మోక్షః" అను వాక్య మీ విషయమునే వెల్లడించును.

అష్టమబిందువు

కర్మలను చేయుచు ఫలాపేక్షను వదలిన వాడే కర్మ యోగియును, కర్మసన్న్యాసియునగును. జీవునికిమనస్సే శత్రువు. మనస్సే మిత్రము. ఇంద్రియములకులోబడిన మనస్సు శత్రువు. ఇంద్రియములను జయించి స్వాధీనపరచుకొనిన మనస్సు మిత్రము. కనుక శత్రువులు మనలోపల నున్నారేగాని వెలుపల లేరనుట గ్రాహ్యము.

క్రిమికీటకాదులులేని పరిశుద్ధమైన ప్రదేశమున దర్భాసనముకృష్ణాజినము, వాటిమీదవస్త్రమునుపరచి కూర్చుండి యటునిటు తిరుగు మనస్సును క్రమముగ నియమింపఁ బ్రయత్నింపవలయును. ప్రథమమున దృష్టిని నాసికాగ్రమున నిలుపవలయును. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములను నియమించి రేచక పూరక కుంభకములతో గూడిన ప్రాణాయామము నభ్యసింపవలయును. ఏయేవిషయములవైపు మనస్సు మాటిమాటికి పరుగెత్తుచుండునో, యాయా విషయములందలి దోషములను గ్రహింపవలయును. దీనిచే వాటియం దాస తగ్గును. క్రమముగ వైరాగ్యభాగ్యమంకురించును. పురాణశ్రవణాదుల వలన భగవంతునియం దాసక్తి యధికమగును. ఈ సాధనానుష్ఠానముచే భగవంతుని పాదకమలములయందు మనస్సును నిశ్చలముగ నుంచి ధ్యానము చేయవలయును.

విషయ సుఖములను తగ్గించుకొని పరమాత్మను ధ్యానించుచుండునట్టి స్థితిలో నా ధ్యానయోగము పక్వము కానప్పుడు చనిపోయినయెడల నట్టివాని శ్రమ వృథాయగును

బ్రాహ్మణుడు, ఆవు, ఏనుగు, కుక్క, కుక్కమాంసము తిను చండాలుడు, లోనగుఉత్తమ, మధ్యమ, అధమవస్తువులందంతట సమభావము (బ్రహ్మభావము) చెందుటయే జ్ఞాని లక్షణము. అట్టి జ్ఞాని జీవన్ముక్తు డగును. కబీరుదాసునకు కుక్కయందు రామభావన, త్యాగరాజ స్వామికి తంబురయందు రామ భావన, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసకు పిల్లి యందును, వేప యందును కాళిభావన కలిగియుండెను. ఇట్టివారే బ్రహ్మ జ్ఞానులు. "అండాండంబులు, పిండాండంబులు, అంతా రామ మయమ్, ఈజగమంతా రామమయమ్". ఇట్టి స్థితినందకయే మేము జ్ఞానులము, భక్తుల మని నటించు వేషధారు లనేకులు కన్పడుచున్నారు. వారి వలలలో చిక్కుబడకుందుముగాత!

ఈ జ్ఞానము కలుగుటకై కర్మానుష్ఠాన మత్యావశ్య కము. జీవునికి ప్రాచీనకర్మయే ప్రతిబంధకముగాని దారాపుత్రా దులు కారు. ఎవరి పాపపుణ్యములు వారనుభవింపవలసినదియే. కనుక దుష్టకర్మను సత్కర్మ చేనిర్వీర్యముగ చేసికొనవలయును. అందునకై భగవంతుడే మనకత్యధికముగు ఆప్తుడని విశ్వసించి యట్టి త్రైలోక్యాధిపతియు, వేదప్రతిపాద్యుడును సకలయజ్ఞ భోక్తయు నగు నాయన వాక్యమును త్రికరణశుద్ధిగ నమ్మి విధ్యుక్తకర్మలను విడనాడక యనుష్ఠించుచు ఫలాపేక్షను మాత్రము వదలియుండునట్టి స్థితియే కర్మసన్న్యాస మనబడు నని శ్రీకృష్ణు డుద్ఘోషించుచున్నాడు.

ప్రకృతులచే నీశ్వరుడు సకల ప్రపంచములను సృష్టించి కాపాడుచున్నాడు జడప్రకృతి-పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశము లను పంచభూతములు. అహంకారము, మనస్సు బుద్ధి వెరశి ఎనిమిది విధములుగ నున్నది.—ఈ జడప్రకృతియందు చేరి దానియందు చలనాది వ్యాపారముల గల్గించునది చేతన ప్రకృతి(జీవతత్త్వము.) ఈ రెంటిని నియమించునది ఈశ్వర తత్త్వము.ఆరంభదశయందుండువారు భగవంతుడుప్రతివస్తువు నందుసారాంశముగనున్నాడనియుపాసింపవలయును. సూర్యుని యందు తేజస్సుగను, భూమియందుమంచి గంధముగను, ధర్మ మునకు విరుద్ధముకాని కామముగను, బలవంతుల బలముగా నుపాసింపబడవలయును. ఇట్లుపాసించువాడు క్రమముగ నీశ్వ రుడు సారాసారాంశములం దంతటనున్నాడని గ్రహించును. ఆ పరబ్రహ్మము సాత్త్విక, రాజసిక, తామసిక, పదార్థములం దంతట నున్నను వాటి గుణదోషాదులచే నేమాత్రమును లేపమునందకుండును. ఆర్తులు (దుఃఖపీడితులు), జిజ్ఞాసువులు (విషయము నెరుంగగోరువారు,)అర్థార్థులు(ప్రయోజనాపేక్ష కలవారు), జ్ఞానులు నని భక్తులు చతుర్విధములుగానున్నారు. ఇందులో జ్ఞానులు భగవంతునిసాధనముగను, సాధ్యముగనుకల వారు. కనుక భగవంతుని కాత్మనంటివారు. తదితరులాయనకు శరీరమువంటివారు. కట్టకడపటి జన్మముకలవానికి "వాసు దేవస్సర్వమితి" అనగా సర్వ మీశ్వరమయమను జ్ఞానము కలుగును. "అండాండంబులు పిండాండంబులు అంతా రామమయమ్, ఈజగమంతా రామమయమ్" అని శ్రీరామ

గదా! యను ప్రశ్నకు శ్రీకృష్ణు డిట్లు సమాధానము చెప్పు చున్నాడు. సదాచారసంపద గల ధనికునింటగాని దరిద్రు డగు యోగియింటగాని జనించి వెనుకటి వాసన ననుసరించి యాధ్యాత్మికవిషయములందభివృద్ధిగాంచిధ్యానసిద్ధినందును. కనుక నే యే జన్మమందెంతెంత చేయుదుమో, యది వృథా కానేరదు మంచిపని యెన్నటికిని నశించదు. బాహ్యకర్మల నన్నిటిని భగవదర్పణబుద్ధితోఁ జేయుచు మనస్సును పర మాత్మయం దుంచి ధ్యానయోగమును ప్రతిమానవుడు నభ్యసింపవలయును. జన్మపరంపరలనుండివిడిపింపబడి ఈశ్వర ప్రాప్తినందుటయే మోక్షము. అది యెన్నటికైన ప్రతిప్రాణికిని లభ్యమగును. ఈశ్వరసేవ చేయువానికి జన్మపరంపరలు కష్టముగ కనుపట్టవు. తగినంతఫలము వెంటనే కలుగలేదని విసుగును జెంది యిడివల కుండెడి యాస్తిక్యబుద్ధిని మానక భార మీశ్వర చరణములం దుంచి యుత్సాహముతో ధ్యాన యోగాదుల నభ్యసింపవలయునని శ్రీకృష్ణభగవాను లుప దేశించియున్నారు.

న వ మ బి ం దు వు

అనేక వేల ప్రజలలో నొకానొకనికి భగవత్కథలను వినవలయునని కోరిక కలుగును. అట్లు వినువారిలో వేయింట నొకనికి పైపై సోపానముల ననుష్ఠింపవలయు నని తోచును. భగవత్సంబంధమైన జ్ఞానము సకల జ్ఞానములకు వేరువంటిది ఆ బ్రహ్మజ్ఞానమునందు వానికి సర్వజ్ఞత్వము కరతలామలక మగును. జడప్రకృతి, చేతనప్రకృతి యను రెండువిధములగు

8 తత్త్వములుగ పరిణమించినది. దీనికన్న శ్రేష్ఠమైనది చేతన ప్రకృతి. నేను చరాఽచరాత్మక ప్రపంచమునకు 'హారమునకు దారమువలె' నాధారభూతుడుగ నున్నాను. సృష్టింపఁబడిన వస్తువులు స్థూలదృష్టికిగోచరమగును. సృష్టికర్తయగునే నట్లు గోచరము కాను. అతీంద్రియుడను. సృష్టింపఁబడిన వస్తువులు అండజ, స్వేదజ, ఉద్భిజ్జ, జరాయుజములని 84 లక్షల యోని వర్గములు. వీటి సృష్టికర్తయగునది నేనొక్కడనే. ఇంద్రియ వృత్తుల నుపహరించుకొనిననేగాని, నా తత్త్వమెరుంగబడదు. నే నన్నింటియందున్నను ఆయా వస్తువుల గుణదోషములతో సంపర్కము లేకున్నాను. ప్రతివస్తువుయొక్క సారాంశమునందు నే నున్నానని సాధకు డారంభదశలో నుపాసింపవలయును. మంచి వస్తువునందు నే నున్నానని యుపాసించుటచే క్రమముగ మనోలీన మగును. ఆ యుపాసన పరిపక్వదశనందినచో నేను సర్వత్ర వ్యాపించియున్నానని స్పష్టమగును.

పుణ్యాత్ములగు నలువురు:- 1. ఆర్తుడు(వ్యాధిమున్నగు దుఃఖములచేబీడింపబడువాడు.)2. జిజ్ఞాసువు(తత్త్వవిషయము నెరుంగవలయునని కోర్కెగలవాడు.) 3. అర్థార్థి (ద్రవ్యము సంతానము మున్నగు ఫలాపేక్షగలవాడు) 4. జ్ఞాని (తత్త్వము నెరింగినవాడు) నన్ను భజింతురు. పాపులు నన్ను భజింపరు. నన్నుభజించినవారిలో జ్ఞాని నాయాత్మవంటివాడు. తదితరులు నా శరీరమువంటివారు. ఎంత జ్ఞానమున్నను కామినీ కాంచనములకు లోనయినశించుటకు కారణముమహామాయయే. జీవులా మాయకు లోబడియుండుటచేతనే శుద్ధవస్తువులను నశుద్ధ

దాసుగారు నుడివిరి. కబీరుదాసుకు కుక్క రామమయముగఁ దోచెను. శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంసకు పిల్లి యందును, చేపయందును, పరాశక్తి మహాకాళి స్ఫురించెను. ఇట్టి స్థితి నందుటకే ప్రతిమానవు డన్నివిధములుగ యత్నింపవలయును. దేవతాంతరములను భజించుటచే ఫలము శీఘ్రముగ కలుగును. ఆ ఫలము స్వల్పమే. సర్వదేవోత్తముడగు శ్రీమన్నారాయ ణుని భజించుటచే నత్యుత్తమోత్తమమగుముక్తి నిదానముగ కలుగును. ముక్తిసుఖము భగవద్భక్తి చేతనే కలుగును. అట్టి ఈశ్వరుని ప్రతిమానవుడు తన హృదయ కమలమం దుంచు కొని ధ్యానముచేయుట కుద్యుక్తుడు కావలయును. అట్టి వానికి అధ్యాత్మ, అధిభూత, అధిదైవ, అధియజ్ఞ, బ్రహ్మ, కర్మ, అంతిమస్మృతి మున్నగునవి విస్పష్టమగును.

శ్రీకృష్ణు డర్జునునికి కర్మయోగ మవశ్య మనుష్ఠేయ మనుట ప్రథమషట్కమున వివరించి యా కర్మాచరణ భక్తి సహితముగ నుండవలయు ననుట ద్వితీయ షట్కమున నిరూపించుచున్నాడు.

ఓ యర్జునా! సకల జ్ఞానములకు (తెలువులు) బ్రహ్మ జ్ఞానము మూలమువంటిది. బ్రహ్మజ్ఞాని సర్వజ్ఞత్వ మందు చున్నాడు. ఇట్టి జ్ఞానసంపాదనకు వేనవేలు ప్రజలలో నొకా నొకడే ప్రయత్నించును. నేనుజడప్రకృతి, చేతనప్రకృతియనెడి రెంటిచే సృష్టి, స్థితి, సంహారాదులఁ జేయుచున్నాను. ఆజడ ప్రకృతి పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశములను పంచభూతములు గను, బుద్ధి, అహంకారము, మనస్సు అనునవి 3, వెరశి

కల్గించుచుండెడిసూర్యుడుమున్నగుదేవతత్త్వముఅధిదైవము. సృష్టికి కారణభూతమగు పనులు కర్మ.అంత్యకాలమేప్రయాణ కాలము. ప్రయాణకాలమున కొద్దిగనో గొప్పగనో మూట యుండవలయును. అట్లే జీవుడీ శరీరమును వదలునపుడు పాప పుణ్య రూపమగు బరువును తనతో గూడ దీసికొని వెళ్ళును. ఆ యవసానకాలమం దే విషయమును స్మరించుచు శరీరమును వదలునో,తదనుగుణమైన శరీరాంతరము నొందును. భరతుడు లేడిపిల్లను స్మరించినందున లేడిగ జన్మించెను. ఒకమతాధిపతి మాదిగవానిని, చెప్పులను స్మరించుచు శరీరమును వదలినందున రోహిదాసనెడి మాదిగభక్తుడుగజనించెను. అంత్యకాలమున నన్ను స్మరించినయెడల నాతో జేరి బ్రహ్మానందము ననుభ వించునని శ్రీకృష్ణుని వాక్యము. కనుక జన్మాంతరమునకు విషయస్మరణ,జన్మరాహిత్యమునకు భగవంతునిస్మరించుటయే కారణమనుట. ఇట్టియంతిమస్మృతికిశరీర పాటవము,ఇంద్రియ పాటవము గలిగి యుండెడి బాల్యదశ మొదలుకొని వాడుక చేసికొనవలయును.సంవత్సర ప్రారంభమునుంచికష్టపడిచదువు నట్టివాడే పరీక్షయందు కృతార్థుడగును. సోమరిపోతు తప్పి పోవుట నిస్సంశయము.

నివృత్తికర్మానుష్ఠానము చేసియంతఃకరణశుద్ధిద్వారా జ్ఞానమందిన వారు సామాన్యముగ పగలు, శుక్లపక్షము, ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలమున,శరీరమునువదలి అగ్ని, జ్యోతి మున్నగుప్రకాశమానమగుదేవతలలోకములగుండావెళ్లివారిచే సత్కరింపబడి బ్రహ్మప్రాప్తి నందుదురు. సత్త్వగుణోద్రేక

ముగను, అశుద్ధవస్తువులను శుద్ధముగను, శాశ్వతమైన దాని నశాశ్వతముగను, అశాశ్వతమైన దానిని శాశ్వతముగను గ్రహించి విపరీతజ్ఞానము నంది యాత్మ పరమాత్మలను మరచి దుఃఖమయమగు ప్రాపంచిక విషయములనే కోరుచుండుట. అట్టి పరమానర్థ కారి యగు మాయనుండి విడిపింపబడు టకు మాయాధీశుడగు పరమాత్మను భజింపవలయును. భక్తి వలననే ముక్తి నందనగును. దేవతాంతరములు పరమాత్మ యొక్క యవయవముల వంటివారు. వారిని భజించినను పారంపర్యముగపరమాత్మను భజించినట్లే. వారుపరమాత్మకు వశులై ఫలముల గల్గించుదురు. కనుక భజించినప్పుడు వారికిని సర్వదేవమయుడగు పరమాత్మకును భేదములేదని యెఱుగవల యును. ఇట్లుపాసించువాడు అధ్యాత్మము, అధిభూతము, అధి యజ్ఞము, బ్రహ్మ, కర్మ మున్నగు వాటిని బాగుగా నెరింగి ప్రయాణకాలమున మనస్సును పరమాత్మ యగు నాయందు లీనపరచి బ్రహ్మానందము నందును. కనుక అర్జునా! ఇట్టిభక్తి పురస్సరమగు స్వధర్మాచరణమే ఫలకారియగునని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

ద శ మ బిం దు వు

చిదచిదీశ్వరులలో (జీవాత్మలు, ప్రకృతి, పరమాత్మ) నేది యుత్తమమైనదో యది బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మముయొక్క ప్రతిబింబము అధ్యాత్మము. నాశముతో గూడిన ఘటపటాది ప్రపంచమంతయు అధిభూతము. ఆరాధింపబడెడి యీశ్వర తత్త్వము అధియజ్ఞము—అధ్యాత్మ, అధిభూతములకు చేరిక

నన్ను చెందక మాటిమాటికి పుట్టుచుగిట్టుచు నుండును. నా విచిత్రమైన యోగమును చూడుము. అన్నిటియం దున్నను వాటి గుణదోషములతో సంబంధము లేకున్నాడను. కనుక నేను వాటియం దుండియు లేనట్లే. అన్నివస్తువులు నాయం దుండియు వాటి కా తెలివి లేనందున నాయందు లేనట్లే. ఆకాశమంతట నిండియుండి నిర్లేపముగ నున్నట్లే. నేను కూడ నిర్లేపుడను, అద్వితీయుడను. అర్జునా! నేను ఎండ కాయునట్లు చేయువాడను. మరియు దాని నాపువాడను. అట్లే వర్షము కురిపింతును. ఆపుదల చేయుదును. ప్రాణులను జీవింపజేయు వాడను నేనే. వాటిని చంపువాడను నేనే. సకల ప్రాణివర్గము లకుతండ్రి, తల్లి, గురువు సర్వము నేనే. ఆ యా జీవులను వారి వారి వెనుకటి కర్మవాసనల ననుసరించి యా యాస్థితిగతులం దుద్భవింపజేయువాడను నేనే. జీవులుకర్మబద్ధులు. పరమాత్మ యగు నేనువారివారి కర్మనుకారణముగనుంచుకొని నిష్పక్ష పాతబుద్ధితో వ్యవహరించుచున్నాను. ఏ మానవుడు త్రికరణ శుద్ధిగ సకలభారములను నాయందు సమర్పించినన్నే యారా ధించునో, యట్టివాని యోగక్షేమములను నేను తప్పక భరిం తును భక్తితో నొక్క పండుగాని, కాయగాని, యాకుగాని, కొంతనీటినిగాని యెవడు నాకు సమర్పించునో, వానిభక్తిభావ మును గ్రహించివానికి సకలదురిత నివృత్తిద్వారా యమోఘ ఫలము ను కల్గింతును. ఎట్టిపాపిగనున్నను నన్నువిరామములేక భజించిన యెడల వాని పాపములను శీఘ్రకాలములోనే పరి హరించిసత్ప్రవర్తనకలిగింతును. ఆ ప్రవర్తనయే సూర్యోదయ

మున్నపుడు తాము కష్టపడక, పరుల కేలాటి కష్టమును కలిగింపని కాలవిశేషాదులయందు బ్రహ్మజ్ఞానులు శరీరమును చాలింతురు. వారి మార్గము దేవయానము, శుక్లగతి, అర్చిరాదిమార్గ మని వ్యవహరింపబడును. ప్రవృత్తి కర్మ చేయునట్టి సాంసారికులు సామాన్యముగ రాత్రి, కృష్ణపక్షము, దక్షిణాయనమున శరీరమును వదలి, ధూమము మున్నగు వాటి యభిమాన దేవతలచే సత్కరింపబడి చంద్రమండలము ద్వారా మేఘములలో బ్రవేశించి వర్షధారలద్వారా సస్యాదుల బ్రవేశించి స్త్రీపురుషులచే గ్రహింపబడుదురు. ఆయన్న సారము శుక్లశోణితముగ బరిణమించి గర్భోత్పత్తికి కారణమగును. ఇట్టి కర్మఠుల మార్గము, పితృయానము, ధూమమార్గము, కృష్ణగతి యని వ్యవహరింప బడును. పునరావృత్తి రహితమగు అర్చిరాది మార్గమున వెళ్ళుటకై నివృత్తికర్మ యంగముగ గల భక్తినమష్ఠింప ప్రయత్నింపవలయును. భక్తి విరహితమగు వేదాధ్యయనము, యజ్ఞము, తపస్సు, దానము మున్నగునవి నిష్ప్రయోజనము. భక్తియే జీవుని నాశరహితమగు పరబ్రహ్మము నందజేయు ననుట పరమగ్రాహ్యము.

ఏ కా ద శ బిం దు వు

ఓ యర్జునా! నీకు ఓర్వలేనితనము లేనందున మిక్కిలి రహస్యమైనదియు, విద్యలన్నిటిలో శ్రేష్ఠమైనదియు నగు బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించు చున్నాను. దీని నెరుంగుటవలననే సంసారమునుండి విడుదల కలుగును; దీనియందుశ్రద్ధ లేనివాడు

నా ప్రభావమును గుఱించి నేను చెప్పవలయునేగాని, దేవతలు, మహర్షులు మున్నగువారుగూడ ప్రస్తావింపనేరరు. నాకు జనన మరణాది వికారములు లేవనియు, నేనే త్రిలోకముల కధిపతి ననియు నెఱుంగువాడు సంసారమునకు కారణభూతమగు పాప పుణ్యములనుండి విడిపింపబడును. ఆ యా జీవులకు బుద్ధి, జ్ఞానము, ఓర్పు, ఇంద్రియనిగ్రహము, మున్నగునవి నావలననే కల్గింపబడును. సకల దేవతలు, మనువులు, ప్రజాపతులు, చరాచరాత్మక ప్రపంచమంతయునావల్లనేకల్గింపబడునుజీవులు కించిద్‌జ్ఞులు, కర్మబద్ధులు దుఃఖభాగులుగనుక సర్వజ్ఞుడను, కర్మాతీతుడను, ఆనందమయుడనగు నన్నుపాసింపవలయును. ఇట్టి యుపాసన రెండు విధములు. అఖండోపాసన, ఖండో పాసన యనఁబడును. సర్వదేశ సర్వకాలసర్వావస్థలయందును నన్ను తైలధారవలె అవిచ్ఛిన్నముగ నుపాసించుట యఖండో పాసన యనఁబడును. అట్టి సంతతధ్యానము కుదురనివారికి ఖండోపాసన సులభ సాధ్యము. ఏ యే వస్తువులు తమ ప్రాచీన సుకృత విశేషముచే నా ప్రభ నెక్కువగ జెంది ప్రజ్వ రిల్లునో, యవి నా విభూతిరూపము లనబడును. (విభూతియన నైశ్వర్యము, మహాత్మ్యమనుట). ఆ విభూతిరూపముల నుపా సించుట ఖండోపాసన యనఁబడును. పర్వతములలో హిమ వత్పర్వతము, నదులలో గంగ, వృక్షములలో అశ్వత్థము, మహర్షులలో నారదుడు, మునులలో వేదవ్యాసుడు, దేవత లలో ఇంద్రుడు, ఆయుధములలో వజ్రాయుధము. మోసపుచ్చు వాటిలో జూదము, వృష్ణులలో వాసుదేవుడు, పాండవులలో

మును సూచించు అరుణోదయము వలె బ్రహ్మప్రాప్తిని సూచించును. నన్ను నమ్మి భజించువాడు తప్పక ముక్తినందు నిది ప్రమాణపురస్సరముగా సకలదిక్కులయందును భేరీమృదంగాది వాద్యములద్వారా చాటింపవలయును. "నమ్మి చెడిన వారులేరు. నమ్మక చెడిపోతేపోయేరు" అన్నట్లు పుణ్యకర్మాచరణవలన నిపుడు బ్రాహ్మణ క్షత్రియాదు త్తమ జాతులం దుద్భవించినవారు గాని, పాపకర్మాచరణ వలన శూద్రాది అధమ జాతులయం దుద్భవించినవారుగాని, పురుషులు స్త్రీలు ఎవరైననుసరే నా కథలు, కాలక్షేపములు వినవచ్చును. సంకీర్తనలలో పాల్గొనవచ్చును. నామ జపము చేయనగును. ధ్యానము చేయవచ్చును. నా లోకమునకు నిరాటంకముగ వచ్చి నన్ను పొందవచ్చును. ప్రతివాడు జాతి మత వివక్షత లేక భక్తినంద ప్రయత్నించవలయును. కనుక ఓ అర్జునా! మనస్సు నారూపముగ కానిమ్ము. సర్వదేవమయుడ నగునన్నే భజింపుము. సకల కర్మలను నాకు సమర్పింపుము. నాకు నమస్కరింపుము. ఇట్లు నా యందు దాసభక్తి గలిగి నా యారాధనరూప మగు స్వధర్మానుష్ఠానము చేయుటచే తప్పక సకలపాపములనుండి విడిపింపబడి వాక్కుచే వర్ణించుటకుగాని, మనస్సుచే నూహించుటకుగాని సాధ్యముకానట్టి దుఃఖరహితమైనదియు శాశ్వతమునగు బ్రహ్మానందము నందుట నిస్సంశయము.

ద్వా ద శ బి ం దు వు

ఓ యర్జునా! నీకు సంతోషమునుకలిగించునట్టివియు, మేలునుకలిగించునట్టివియునగు నామాటలను మరల వినుము.

త్తగా చూడు'మనెను. ఓ ధృతరాష్ట్రమహారాజా! అర్జునుడు ఆరూపమునుచూచిమిక్కిలియాశ్చర్యమును,దిగ్భ్రమను చెంది యంజలి బద్ధుడై యిట్లు ప్రార్థించెను. 'ఓ పరమాత్మా! నీ స్వరూపమున సృష్టి కర్తయగు బ్రహ్మదేవుని, సంహారకర్త యగుశివుని, సకల ఋషులను, సర్పములనుచూచుచున్నాను. ఎచ్చట చూచినను నీకండ్లే, చెవులే, పాదములే, సకలావయవములే. ఆద్యంతములు లేక సకల ప్రదేశములందును, నీవు వ్యాపించి యున్నావు. నీ కోరల సందులలో భీష్మ ద్రోణాది ప్రముఖులందరుచిక్కుబడి వారి శిరస్సులుముక్కలుముక్కలుగ గావింపబడి రక్తప్రవాహమగుచున్నది. నీ స్వరూపమున నానారంగులతో నానారూపములతో గూడిన యసంఖ్యేయ వస్తువులు కనబడు చున్నవి. కోటి సూర్యుల కాంతికన్న నెక్కుడు కాంతి యున్నది. అఖండ ప్రపంచ మందలి సకల వస్తువులు దీపములో పురుగులు ప్రవేశించునట్లు,సముద్రమున నదులు ప్రవేశించునట్లు నీ నోళ్ళలో చొచ్చుచున్నవి. హే ప్రభో! నాకు దిగ్భ్రమ జనించుచున్నది. నీ వెవ్వరవు?ఎందుకుగా నిట్టి భయంకరరూపము అని యడిగెను. శ్రీకృష్ణుడు "ఓయర్జునా! సకలలోకములను నాశనముచేయుటకుగా నుద్భవించిన కాలుడను. నేను జీవచ్ఛవముగ నుండు వీరిపై బాణ ప్రయోగము గావించి నిమిత్తమాత్రుడుగ నుండి కీర్తి ప్రతిష్ఠల నందుము" అనెను. పిదప అర్జునుడు "కృష్ణా! నీ విట్టి వాడవని నే నెరుగనైతిని. ఒంటరిగ నుండునపుడుగాని, నలుగురిలో నుండునపుడుగాని, భోజనము, నిద్ర, సంచారము మున్నగు

అర్జునుడు, శిక్షించువారిలో యముడు, విద్యావంతుల విద్య, తేజోవంతుల తేజస్సు, బుద్ధిమంతుల బుద్ధి, బలశాలుర బలము, లెక్కపెట్టు వానిలో కాలము, ఉత్తమస్త్రీల తేజస్సు, సమయోచితముగ మాట్లాడు నేర్పు, జ్ఞాపకశక్తి, తెలివి, ధైర్యము, పట్టుదల మున్నగు విశేషధర్మము లన్నియు నా స్వరూపము లని యెరుంగుము. అర్జునా! సకలప్రాణుల విశేషధర్మములన్నియు నావిభూతులని యెఱింగి వాటిని ఉపాసించిన యెడల నట్టి ఖండోపాసనచే క్రమముగ అఖండోపాసన యేర్పడును. నా మహాత్మ్యములకు ముగింపు లేదు. చిత్రవిచిత్రమగుపదార్థములు గల యీయఖండ ప్రపంచము నా స్వరూపములో స్వల్పాంశము. దీనిని బట్టియే నా సంపూర్ణ మహిమ యెట్టిదో, చక్కగ నూహింపుము. ఆశ్చర్యపడుము. అహంకార మమకారములను బొత్తిగ వదలి నన్నే శరణుజొచ్చి యీ సంసార సాగరమునుండి వెలువడి దుఃఖసంబంధములేని శాశ్వత బ్రహ్మానంద మనుభవింప ప్రయత్నింపుము.

త్ర యో ద శ బి ం దు వు

శ్రీకృష్ణుని విభూతియోగమును వినిన పిదప నర్జునుడు "శ్రీహరీ! నీసంపూర్ణరూపమును చూడ నిచ్ఛగించుచున్నాను. దయయుంచిచూపవలయు" నని ప్రార్థించెను. భగవంతుడతనికి దివ్యనేత్రము నిచ్చి, 'ఓ యర్జునా! ఇదిగో! విశ్వరూపమును చూపించెదను. ఏకాదశ రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు, అష్టవసువులు మున్నగు చరాచరాత్మకసకల ప్రపంచమును, మఱియు నీ వేమి చూడగోరినను వాటినంతయు జూడ నగును. జాగ్ర

ఇంద్రియ నిగ్రహము లేనివారు నగుజనసామాన్యమునకు సగు ణోపాసనయే సులభమగుతరుణోపాయము. సకల విధములగు అభిమానములనుండి విడిపింపఁబడిన సుహానుభావులకు నిర్గుణో పాసన సాధ్యముకావచ్చునుగానితదితరులకుకానేరదు. కనుక ఓ అర్జునా ! నన్ను సదా భజించుటకు యత్నింపుము. అట్లు సంతత ధ్యానముకుదురనియెడలప్రతిరోజుకొన్నిగంటలుగాని, నిమిషములుగాని స్మరించుట అనెడి అభ్యాసయోగమునేని గావించుము. అదియు కష్టమని తోచినయెడల నా సంబంధ మైన పనులనేని చేయుము. అనగా దేవాలయములు కట్టుట, దేవాలయములను చిమ్ముట, దీపములు వెలిగించుట, పూఁదోఁ టలను పెంచుట, హారములు గ్రుచ్చి ఈశ్వరునికిసమర్పించుట మున్నగు భగవత్ కైంకర్యమునేని చేయుము. అదియు కష్ట మని తోచినయెడల నీ శరీర సంరక్షణకు వలయు పనులను చేసికొనునపుడు ఫలాపేక్షను వదలి నన్నుస్మరించి వాటిని నా కర్మగా చేయుము. తద్ద్వారాక్రమముగ నీవభివృద్ధి చెందగలవు. ఓయర్జునా! ఇట్టి భక్తిమార్గముననుసరించు వానిలక్షణములఁ జెప్పెదను వినుము. ఎవనిని జూచి యెట్టి జంతువైనను భయపడదో ఎట్టి జంతువును చూచి గాని యెవడు భయపడడో, యతడే నిజమైన భక్తుడు. మానావమానములు, సుఖదుఃఖములు, జయాపజయములు, లాభనష్టములు మున్నగు ద్వంద్వములచే నెట్టి వికారము నొందనివాడు భక్తుడు. తన కుపకారము కల్గించు స్నేహితులుగాని, మహాదపకారము కల్గించు శత్రువులుగాని, యెవని దృష్టికి సమముగఁదోచునో,

సందర్భములందు నేనునిన్నుల్లంఘించినాడను. అందునకై నీవు నన్ను స్నేహితునివలెభావించిక్షమింపవలయును. నీభయంకర మగు విశ్వరూపమును చూచి భరింపజాలను. కనుక శీఘ్రముగ నుపసంహరించి సౌమ్యరూపమును చెందవలయు" నని ప్రార్థించెను. భగవంతు డావిశ్వరూపము నుపసంహరించి సౌమ్య రూపమును చెంది "ఓ యర్జునా! చూడుము. ఇట్టి నా సంపూర్ణరూపమును వట్టి వేదాధ్యయనము, యజ్ఞము, దానము, తపస్సుమున్నగుసాధనములచేజూడజాలరు. భక్తియే ముఖ్య కారణము. నా నిజరూపమును గుఱించి వినుటకుగాని, చూచుటకుగాని, దానియందు ప్రవేశించి సకల దుఃఖములను పోగొట్టుకొని శాశ్వత బ్రహ్మానందము నందుటకుగాని భక్తి తప్ప వేరేదియు సాధనములేదు. ఓ యర్జునా! నీవిట్టి భక్తిభాగ్యమును కొద్దిగనో గొప్పగనో చెందియుండుటచేతనే, నాద్వారా శ్రవణాదులు జేయుచున్నావు. కనుక నట్టి భక్తి భాగ్యమును మరింత వృద్ధిపరచుకొను"మని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

చ తు ర్ద శ బిం దు వు

పరమాత్మ దయదలచి విశ్వరూపము నర్జునునకు చూపించి "ఓ అర్జునా! కర్మానుష్ఠానము, సత్ప్రవర్తన భక్తికి ముఖ్యమైన యంగములు. కనుక సాంగోపాంగముగ భజించువాడు నిస్సంశయముగ నన్ను చెందు"ననెను. వెంటనే యర్జునుడు నామరూపములతో వ్యవహరింపబడు సగుణోపాసన, వాటి కతీతమగు నిర్గుణోపాసన—ఈరెండింటిలో నేది శ్రేష్ఠమైనదిక యని ప్రశ్నించెను. దానికిభగవంతుడుశరీరధారులును,

పంచదశ బిందువు

ప్రకృతి, పురుషుడు, క్షేత్రము, క్షేత్రజ్ఞుడు, జ్ఞానము, జ్ఞేయము వీటినివివరింపవలయుననియర్జునుడుఁడడుగగా శ్రీకృష్ణుడిట్లు చెప్ప దొడంగెను.

ప్రకృతి, క్షేత్రము రెండును ఒకటియే. పురుషుడు, క్షేత్రజ్ఞుడు రెండు నొకటియే. పంచభూతముల వలన నేర్పడిన ఈస్థూలశరీరము, మనోబుద్ధ్యహంకారములు, ఇంద్రియములు, శబ్దస్పర్శరూప రస గంధములు, ఇచ్ఛ, ద్వేషము, సుఖదుఃఖములు, తెలివి, ధైర్యము మున్నగు తత్త్వములతో నేర్పడిన సూక్ష్మశరీరము—ఈ రెండుశరీరములు ప్రకృతి లేక క్షేత్రమన బడును. మన శరీరసంరక్షణకు పొలము(క్షేత్రము) కారణముగ నున్నట్లు జీవుని యనుభవమునకు శరీరము కారణము. కనుక క్షేత్రమువంటిది. ఈశరీరము (క్షేత్రము) ను గుర్తెరుగువాడు క్షేత్రజ్ఞుడు(ఆత్మ). ఈ క్షేత్రజ్ఞుడుఅముఖ్య క్షేత్రజ్ఞుడు(జీవాత్మ) ముఖ్య క్షేత్రజ్ఞుడు (పరమాత్మ) అనబడును. జాతి, విద్య, ధనము మున్నగువాటి ననుసరించి తానెక్కువయని మనస్సున గూడ తలచకుండుట (అమానిత్వము). బయటికి తోపించు నట్లు మాట్లాడుట, నడచుట, మున్నగునవి లేకుండుట(అదంభిత్వము). కాయిక, వాచిక, మానసికహింస చేయకుండుట, సద్గురుసేవ, ఓర్పు, తలచినట్లు చెప్పుట, చెప్పినట్లు చేయుట, బాహ్యశుద్ధి, మానసికశుద్ధి, శరీరముయింద్రియములు మున్నగు వాటిని నియమించుట, ప్రాపంచిక విషయములందాశ తగ్గించుకొనుట, గర్భవాసము, జననము, వ్యాధి, సాంసారిక దుఃఖములు,

వాడే భక్తుడు. ఎవడు తన సుఖమునకు దారాపుత్రాదులు కారణములని భావింపక పరమాత్మయే సుఖమున కంతయు కారణమని నిశ్చయించి, యామహామహునిసర్వదేశసర్వకాల సర్వావస్థలయందును స్మరించునో యతడే భక్తుడు. ఈ భక్తి వారివారి మతము, జాతి, ఆశ్రమములకు, తగినట్లు విధింపబడి యుండు కర్మల ననుష్ఠించుటతో సంబంధించినది. అనగా నివృత్తికర్మాచరణమనుట. మరియు సత్ప్రవర్తనతో, గూడిన దనుటపరమగ్రాహ్యము. అట్టిభక్తియే ముక్తికిముఖ్యసాధనము. 84 లక్షల యోనివర్గములలో జేరిన సకల జీవరాసులలో శ్రేష్ఠుడగు మానవుడు తన జన్మమును సార్థకమగునట్లు చేసికొనవలయును. అందునకే భక్తిభాగ్య మత్యావశ్యకము. "దుర్లభో మానుషో దేహః, ప్రాణినాం క్షణభంగురః, తత్రాపి దుర్లభం మన్యే వైకుంఠప్రియదర్శనమ్'' అన్నట్లు నీటిబుగ్గ వంటిది యీ శరీరము. గాలి యున్నపుడే తూర్పారఁబెట్టుకొనవలయును. కనుక సకల దుఃఖములనుండి, విడిపింపబడి సకలైహికాముష్మిక సుఖములను, అన్నిటికన్న నెక్కుడగు ఆత్మసుఖము (మోక్షము)ను చెందుటకై భగవంతుని కళ్యాణగుణగణంబులను పదేపదే యీ వీనులచే గ్రోలి యానందపారవశ్యంబునకై మనస్సు నా పరాత్పరుని పాదారవిందములందు లీనమగునట్లుసర్వవిధముల బ్రయత్నింతుముగాక! భగవంతుడు ప్రేమమయుడు. అట్టివానికృపకు పాత్రుల మగుటకై మనసు మాయనను 'భక్తి' చే బంధింతుముగాక !

— —

దయా దాక్షిణ్యములు, ఇంద్రియనిగ్రహము మున్నగునవి. రజోగుణముయొక్క కార్యములు-పేరాశ, దాని నెరవేర్చు కొనుటకు గాను చురుకుదనము, చాపల్యము మున్నగునవి. తమోగుణము యొక్క కార్యములు-నిద్ర, అజ్ఞానము, సందేహము, విపరీతజ్ఞానము, పొరబాటు, ఆలస్యము మున్నగునవి.

ప్రతిజీవునియందు నీ త్రిగుణము లున్నవి. ఒక్కొక్క గుణ మితరగుణములకన్న నెక్కువగ విజృంభించును. సత్త్వోద్రేక మున్నపుడు శరీరపతనమాయెనేని యట్టిజీవు డుత్తమలోకములకు వెళ్ళలేక యుత్తమస్థితిగతులు గల కుటుంబములలో జనించి సుఖపడును. రజోగుణముద్రేకమగునపుడు మరణించువాడుమధ్యస్థితిలోనే(ఉన్నదున్నట్లే) యుండును. తమోగుణోద్రేకమగునపుడు మరణించువాడు క్రిందిలోకములకు వెళ్ళలేక యధమయోనులందు ప్రవేశించి కష్టమందును.

ఈ త్రిగుణాత్మకయగు ప్రకృతినిదాటి త్రిగుణాతీతుడు కావలయును. అట్టి మహానుభావుడు గుణముల కార్యములం దుదాసీనుడై, శత్రుమిత్త్రులను, సుఖదుఃఖములను,మట్టిపెళ్ళ రాయి, బంగారునుసమముగ భావించును. అనగాదంద్వములచే బీడింపబడక నిర్వికారుడుగనుండును. ఇట్టిస్థితితానునిర్వికారమగు ఆత్మయే యనునిశ్చయజ్ఞానముచేతనే చెందనగును.

కనుకసర్వానర్థములకుకారణమగు ప్రకృతినిజయించుటకు శాశ్వత పరబ్రహ్మమును త్రికరణశుద్ధిగ భజించుటతప్ప వేరే సాధనము లేదని చెప్పబడుచున్నది.

చావువీటిని మాటిమాటికిచింతించుట, నిర్జనప్రదేశములందుండి సృష్టివైచిత్ర్యములగమనించుట, మున్నగు వాటి విషయముల నెరింగియనుష్ఠించుటయేజ్ఞానమనబడును. మనవలననెరుగ బడ వలసిన శుద్ధాత్మ పరమాత్మ జ్ఞేయమనబడును. అదిప్రతివస్తువు నకు వెలుపల లోపల మధ్య నున్నది. అఖండజ్యోతిర్మయమై నది. ఇంద్రియ నిగ్రహము గలవాని కతిసమీపముననను, లేని వాని కతిదూరమున నున్నది. అట్టి జ్ఞేయవస్తువునుకర్మ, జ్ఞాన భక్తి, రాజయోగములలో దేనిచేత నైనను చెందనగును. తుదకు శ్రవణమువలనను చెందవచ్చును. తుదకు ఇట్టి క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞుల స్వరూపముల నెఱుంగువాడు సకలానర్థములకు కారణమగు ప్రకృతిబంధమునుంచి విడిపింపబడి బ్రహ్మ సాయుజ్యము నందును.

షోడశ బిందువు

జీవుని పరమాత్మని సన్నిధికి పోనీయక యడ్డగించు ప్రకృతి యెట్టి దను ప్రశ్నకు శ్రీకృష్ణు డర్జునునికి జవాబిచ్చు చున్నాడు.

ఓ యర్జునా! ఈ ప్రకృతియే మాయ. అవ్యక్తము, అజ్ఞానము, భ్రాంతి, మిథ్యయని నానావిధములుగ బ్రస్తాపింప బడును. ఈప్రకృతి మూడుగుణములతోఁ గూడినది. అవియే సత్త్వగుణము, రజోగుణము, తమోగుణము లనబడును. ఈ మూడుగుణములతో (మాయ త్రాళ్ళు) జీవునిబంధించును. సత్త్వగుణముయొక్క కార్యములు—జ్ఞానము, సుఖము, ఓర్పు

జ్ఞాపకము, మఱపు కల్గించువాడను. నాశముతో గూడిన జడ ప్రకృతికన్న చైతన్యముగల చేతన ప్రకృతి (పురుషుడు) జీవుడు ఎక్కువ. సకలజీవులకన్న నే నెక్కువ గనుక పురుషోత్తముం డనబడుచున్నాను. కావున ఇట్టి నా స్వరూపము నెఱుంగు వాడు సకల యజ్ఞయాగాది క్రతువులవలన కలుగు ఫలమున కన్న నెక్కుడు ఫలము నందును. వాడితరసాధనము లన్నిటి నవలంబించువాడగును. ఇట్టి పరమరహస్యమైన శాస్త్రము పాపరహితుడవు గనుక నీకు నే నుపదేశించితిని.

షోడశబిందువు

ఓ యర్జునా! వారి వారి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి కొందరు దైవాంశమున, మఱికొందరు రాక్షసాంశమున జన్మించుచున్నారు. భయపడకుండుట, అంతఃకరణశుద్ధి, జ్ఞానసంపాదన యందే దృష్టి, దానము, బహిరింద్రియ, అంతరింద్రియ నిగ్రహము. విధ్యుక్త కర్మాచరణ, తపస్సు, తలచినట్లు చెప్పుట, చెప్పినట్లు చేయుట, అహింస, సత్యవ్రతము, దొంగిలింపకుండుట, బ్రహ్మచర్యమున్నగుసద్గుణములు దైవాంశమునం బుట్టినవారి కుండును. మరియు రాక్షసాంశసంభూతుల కుండెడి దుర్గుణము లెవ్వియనగా—కామము, క్రోధము, దంభము, దర్పము మున్నగునవి. మరియు వారు ఆత్మ పరమాత్మలు వేరనియు, జన్మాంతరము, లోకాంతరము మిథ్యయనియు, సృష్టికి కామమే కారణమనియు వాదింతురు. మరియు వారెల్లప్పుడు గొంతెమకోరికలను కలిగియుందురు. ఆచారవ్యవహార

స ప్త ద శ బిం దు వు

ఓ యర్జునా ! ఈ సంసారము (లేక జగత్తు) బహు విచిత్రమైన వృక్షము! దీనికొమ్మలు మీద క్రింద వ్యాపించి యున్నవి. మూలము (బ్రహ్మ) మీద క్రిందనున్నది. ఇది యశాశ్వత మయినది. (అశ్వత్థము) జీవుని గమ్యస్థానము (బ్రహ్మము)నకు ఈవృక్షము ప్రతిబంధకముగనున్నది కనుక దీనిని వైరాగ్య మనెడి కత్తిచేఛేదింపవలయును. అటుపిమ్మట బ్రహ్మవస్తువును చెందనగును. దేనిని సూర్యచంద్రాదుల వెలుగుచేనెరుంగుటకుసాధ్యముకాదో, యదియేపరబ్రహ్మము. దేనిని చెందినపిదప జీవుడు మరల నీసంసారమునఁబడవలసిన యావశ్యకత యుండదో,యదియే పరతత్త్వము. అదినాస్వరూపమే! అర్జునా! నేను ప్రపంచమున కెన్నివిధములుగ నుపకారము చేయుచున్నానో గమనింపుము. నాశక్తిని భూమి యందు ప్రవేశపెట్టి యుండుట చేతనే మిక్కిలిబరువైనయసంఖ్యేయములగు పదార్థములు (పర్వతములు, వృక్షములు,కట్టడములు,సకలజీవరాసులు) భరింపబడుచున్నవి. నేనుచంద్రుని యందు ప్రవేశించి తత్సంబంధమైన తేజస్సుచే చెట్లు, తీగెలు మున్నగునవి నానావిధము లగు కాయలు, పండ్లు ధాన్యములు, ఓషధులు మున్నగువాటిని కల్గించుచున్నాను.. అది భుజించువారికి బలము, ఆరోగ్యము కల్గించుటకు దానివల్లనే జీవుడు తినినపదార్థములు(భక్ష్యభోజ్యచోష్యలేహ్యములు) జీర్ణింపబడుటకు నాశక్తి విశేషమే (జఠరాగ్ని) కారణము. నేను ప్రతిప్రాణి హృదయమందుండి జ్ఞానము, అజ్ఞానము,

రుడు, బ్రాహ్మణుడు, గురువు, జ్ఞాని మున్నగువారికి సేవ చేయుదురు. వాగింద్రియ నియమనము, సదుద్దేశములు కలిగి యుందురు. ప్రత్యుపకారము నెదురుచూడక, దేశకాలపాత్రములనెఱింగి దానమును చేయుదురు. రాజసికులు, ఫలాపేక్షతో దేవతాంతరములను భజించుట, ఉప్పు, కారము మున్నగు రసము లెక్కువగనుండు పదార్థముల దినుట, కామక్రోధముల గలిగియుండుట, కామ్యకర్మలనే చేయుట ప్రత్యుపకారమును కోరి దానముచేయుట మున్నగువాటి నవలంబింతురు.

తామసికులన్నచో, భూత ప్రేత పిశాచాదులు నారాధించుట, ఇతరులకు హింసకల్గించెడి కర్మలనుచేయుట, చెడు ఉద్దేశములు కల్గియుండుట, అపాత్రదానమన మంచి మాట పలుకులేక మర్యాదచేయక దానము నిచ్చుట మున్నగువాటి నవలంబింతురు. ఓ యర్జునా! రాజసిక తామసిక ఆహారాదులనుస్వీకరింపవలసినయెడల "ఓమ్ తత్సత్" అనెడి పరబ్రహ్మ వాచకమును స్మరింపుము. సకలదోషములు పరిహరింపబడి యవి సాత్త్వికమగును. కనుక శ్రద్ధతో(సాత్త్విక) ప్రధానము గాని విద్య కానేరదు. అశ్రద్ధతో కర్మాదుల ననుష్ఠించు వారికి ఇహలోకమునగాని పరలోకమునగాని యెట్టి సుఖము కలుగనేరదని కృష్ణు డుపదేశించెను.

ములు, పరిశుభ్రత, అంటు, ఎంగిలి పాటించరు. కామప్రాప్తి కొఱకే సదా పాటుపడుచుందురు. అందువలన నన్యాయమార్గ మున నెంతైన ద్రవ్యమును గడించుటయే ముఖ్యప్రయోజన ముగ కలిగియుందురు. సంతుష్టి యేకోశమునను లేక సదా విచారగ్రస్తులై యుందురు. అహర్నిశములు నిషిద్ధపదార్థముల ననుభవింపుచు, కఠినమైనమాటలు, పనులు చేయుచు పరు లను పీడించుచునే యుందురు. కామము, క్రోధము, లోభ మనెడు మూడు దుర్గుణములే జీవులను నరకమున ప్రవేశ పెట్టెడి ద్వారములు, గనుక వాటిని జయించుటకు యత్నింప వలయును. దానికి మార్గ మేమనగా, వేదశాస్త్రపురాణము లను ప్రమాణబుద్ధితో నంగీకరించి వాటి ననుసరించుటయే యని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

ఏ కో న విం శ బిం దు వు

ఓ యర్జునా! శాస్త్రముల ననుసరించుటకు విద్యాగంధ ముండవలయును. జనసామాన్య మట్టివారుకారు. కనుకవిద్య లేకున్నను శ్రద్ధతో కర్మాద్యనుష్ఠానము చేసినయెడల వారు సాత్త్వికులు(దైవాంశము)గనేభావింపబడుదురు. శ్రద్ధసాత్త్విక రాజసిక, తామసికములని త్రివిధము. సాత్త్విక శ్రద్ధగలవారు మోక్షాపేక్షతో పరబ్రహ్మమునారాధింతురు. పుష్టినికల్గించు నింపైన, రసయుక్తమైన, ఆయుర్వృద్ధి, ఉత్సాహము మున్నగువాటిని కలిగించు మంచి యాహారములను తిందురు. విధ్యుక్తమైన కర్మలను శ్రద్ధతో చేయుదురు. ఈశ్వ

సాత్త్విక రాజసిక తామసికములని త్రివిధములు. ఏది అతీంద్రియమో, అనుభవింపగా అనుభవింపగా క్రొత్తక్రొత్తగఁ దోచుచు నుండునో, సకలదుఃఖ వినాశనమునకు కారణమగునో, ఆరంభమున విషప్రాయముగను, ముగింపునఅమృతమయముగ నుండునో—యట్టిదే సాత్త్వికసుఖము. ఇట్టి యాధ్యాత్మికసుఖము నందుటకే ప్రతిజీవుడు తన శక్తివంచన లేకుండ యత్నించ వలయును. దీనికే శ్రవణ మనన నిదిధ్యాసనములు సోపానములు. కనుక నిట్టి సాధనముల ననుష్ఠించి జన్మసాఫల్యమందుటకై యత్నించువాడే మానవుడు, అని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

ఏకవింశ బిందువు

ఓ అర్జునా! బ్రహ్మప్రాప్తికిఁ గర్మానుష్ఠాన మత్యావశ్యకము. ఈవిషయమై యనగాకర్మాచరణవలన నంతఃకరణశుద్ధి ద్వారా జ్ఞానము, తద్ద్వారా మోక్షము కలుగుననియు, కర్మ చేయకుండుటచే జీవుడు మాలిన్యమును పోగొట్టుకోజాలడనియు ననేకవిధముల నుపదేశించితిని. పరమాత్మ ప్రతిజీవుని హృదయమందుండి వాని ప్రాచీనకర్మననుసరించి త్రిప్పుచుండును. జీవుడు పరమాత్మచేతిలో కీలుబొమ్మవంటివాడు. సర్వస్వాతంత్ర్య మీశ్వరునిది. అస్వాతంత్ర్యముజీవునిది. పరమాత్మయాజ్ఞ ప్రకారము నడచుకొనువాడు సుఖపడును. తదితరుడు దుఃఖమందును. నేను చెప్పవలసిన దంతయు నైనది. పిమ్మట నీ యిష్టము. బాగుగ యోచించినీయిష్టముననుసరించిప్రవర్తింపు

వింశ బిందువు

ఓయర్జునా! సన్న్యాసత్యాగశబ్దములను గుఱించి వేర్వేరుగ నభిప్రాయపడుచున్నారుగాని, యా రెండును 'వదలుట' యను నర్థమునే సూచించును. "నకర్మణా న ప్రజయా ధనేన త్యాగే నైకేనఅమృతత్వమానశుః" అను శ్రుతివాక్యము ననుసరించి త్యాగమే ముక్తికి ముఖ్యసాధనము. ఆ త్యాగము సాత్త్విక రాజసిక తామసికములని త్రివిధములు. కర్మలను చేయుచు ఫలాపేక్షను వదలుటయే సాత్త్వికత్యాగము. యజ్ఞ దాన తపస్సు లెన్నటికి నాచరింప బడవలసినవేగాని త్యాజ్యము కానేరవు. అవియేజీవునిపరిశుద్ధము చేయునవి. కనుక ఫలత్యాగమేగాని కర్మత్యాగము విధ్యుక్తము కానేరదు. ప్రతి కార్యమునకు నైదు కారణము లున్నవి. 1. అధిష్ఠానము (శరీరము, స్థలము) 2. జీవుడు (కర్త) 3. కరణములు (సామగ్రులు) 4. నానావిధ వ్యాపారములు. 5. భగవదనుగ్రహము (అదృష్టము) ఈనైదింటిలో అదృష్టమే ముఖ్యమైనది. అముఖ్యకారణములగు నాలుగింటిలో జీవుడొకడుగ నుండగా తానే కారణమని తలచుట గొప్పపొరపాటు. ముఖ్యకారణము ప్రతి కార్యమునకు నీశ్వరుడే యని గ్రహించి యహంకారమమకారాములను వదలవలయును జ్ఞానము, జ్ఞేయము, జ్ఞాత, కరణము, కర్మ, కర్త, సాత్త్విక రాజసిక తామసిక గుణముల ననుసరించి మూడువిధములు. అట్లే ధృతి, బుద్ధి మున్నగునవియును. ఓయర్జునా! పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము వ్యాపించియుండు సకల జీవులును దుఃఖపరిహారముద్వారా సుఖము నందఁగోరుచున్నారు. ఆ సుఖము

ధ్యాన శ్లోకములు

శుక్లాంబర ధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వ విఘ్నోపశాంతయే.

హే గోపాలక హే కృపాజలనిధే హే సింధుకన్యాపతే
హే కంసాంతక హే గజేంద్రకరుణాపారీణ హే మాధవ
హే రామానుజ హే జగత్త్రయగురో హే పుండరీకాక్ష మాం
హే గోపీజననాథ పాలయ పరం జానామి నత్వాం వినా.

వందే శంభు ముమాపతిం సురగురుం వందే జగత్కారణం
వందే పన్నగభూషణం మృగధరం, వందే పశూనాంపతిమ్
వందే సూర్యశశాంక వహ్నినయనం, వందే ముకుందప్రియమ్
వందే భక్తజనాశ్రయంచ వరదమ్, వందే శివం శంకరమ్.

యం శైవాః సముపాసతే శివఇతి, బ్రహ్మేతి వేదాంతినో
బౌద్ధా బుద్ధఇతి ప్రమాణపటవః, కర్తేతి నైయాయికాః
అర్హన్నిత్యథ జైనశాసనరతాః, కర్మేతి మీమాంసకాః
సోయంవో విదధాతు వాంఛితఫలం త్రైలోక్యనాధో హరిః

గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణుః, గురు ర్దేవ మహేశ్వరః
గురుస్సాక్షాత్ పరంబ్రహ్మ, తస్మై శ్రీగురవే నమః. 5

*

సాంబసదాశివ శంభోశంకర, శరణంమే తవచరణయుగమ్.
శంభోశంకర గౌరీశహర, శరణంమే తవచరణయుగమ్.
సాంబసదాశివ సాంబసదాశివ సాంబసదాశివ సాంబహర.
కాశీపతే వారణాశీపతే, గంగాజటాజూట గౌరీపతే.
సీతాపతే రామ రాధాపతేకృష్ణ, శ్రీరుక్మిణీ సత్యభామాపతే.
వాణీపతేబ్రహ్మగౌరీపతేశంభో,లక్ష్మీపతే శ్రీమన్నారాయణా

మని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పగా నర్జునుడు "ఓస్వామీ! మీయుప దేశము వలన నా వ్యామోహము పూర్తిగ నశించెను. మీ దయకు నేను పాత్రుడనైతిని. సందేహము లన్నియు నశించెను. తమమాట ప్రకారమే ప్రవర్తించెద'' ననెను. అప్పుడు భగవంతుడు "ఓ అర్జునా! సకల కర్మలను నాకు సమర్పణ చేయుము. అహంకార మమకారములను వదలుము. సకల ధర్మములను (ఫలాపేక్షను) వదలి యద్వితీయుడను, అవ్యాజ కరుణాకటాక్షముతోఁగూడినవాడనగు నన్నే శరణుజొచ్చుము. నీవెంత పాపివైనను నేను నీ సకలపాపములఁ బోగొట్టి తరింప చేసెద'' నని అభయప్రదాన మొసంగెనని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో యావద్వృత్తాంతమును దెలిపి "ఓ రాజా ! శ్రీకృష్ణుని గొప్పతన మెక్కడ ! అర్జునుని యధమత్వమెక్కడ! వినుగు జెందక కరుణామయుడగు శ్రీకృష్ణుడు చేసిన గీతోపదేశము నేనుగూడ వేదవ్యాసుని దయచేదూరదృష్టిదూరశ్రవణము లోనగు శక్తుల నందియుండుటవలన చక్కగ వింటిని. విశ్వరూపమును చూచితిని. ఏమి యా నం ద ము ! ఏమి యానందము!! ఏమి యానందము !!! పరమాత్మ ఏవైపున నున్నాడో, అర్జునునివంటి భక్తుడేవైపున నున్నాడో యనగా భగవత్కథలు, భాగవతులకథలు, జరిపించువారు, చెప్పువారు, వినువారు, సకలురు దురితక్షయముద్వారా సకలైహికాముష్మిక సుఖముల నంది శాశ్వత బ్రహ్మానంద మందుదురు" అని నా అభిప్రాయమని నుడివెను.

ఊర్జిత దానవనాశ పరాత్పర, ఆర్జిత పాపవినాశ శివా ॥సాం॥
ఋగ్వేదశ్రుతి మౌళివిభూషణ, చంద్రార్కాగ్ని త్రినేత్రశివా.
రూపనామాది ప్రపంచవిలక్షణ, తాపనివారణ తత్వశివా.
లింగస్వరూప సర్వబుధప్రియ, మంగళమూర్తి మహేశ శివా.
ఏకానేక స్వరూప విశ్వేశ్వర, యోగిహృది ప్రియవాస శివా.
అమరాధీశ్వరసర్వబుధప్రియ, వేదాంతప్రియవేద్యశివా॥సాం॥
ఐశ్వర్యాశ్రయ చిన్మయ చిద్ఘన, అచ్యుతానంద మహేశశివా.
ఓంకారప్రియ ఉరగవిభూషణ, హ్రీంకారాది మహేశ శివా.
ఔరసలాలిత అంతకనాశన, గౌరీసమేత గిరీశ శివా. ॥సాం॥
అంబరవాసచిదంబరనాయక, తుంబురునారదసేవ్యశివా.॥సాం
ఆహారప్రియ ఆదిగిరీశ్వర, భోగాదిప్రియ పూర్ణశివా ॥సాం॥
కమలాభ్యార్చిత కైలాసప్రియ, కరుణాసాగర కాంతశివా॥సాం॥
ఖడ్గశూల మృగ ఢక్కాద్యాయుధ, విక్రమరూపవిశ్వేశశివా.
గంగాగిరిసుతవల్లభ గుణహిత, శంకర సర్వజనేశ శివా. ॥సాం॥
ఘాతుకభంజన పాతకనాశన, గౌరీసమేత గిరీశశివా. ॥సాం॥
జ్ఞానాశ్రితశ్రుతిమౌళివిభూషణ, వేదస్వరూపవిశ్వేశశివా ॥సాం॥
చండవినాశన సకలజనప్రియ, మండలాధీశ మహేశశివా.॥సాం॥
ఛత్రకిరీట సుకుండలశోభిత, పుత్రప్రియ భువనేశశివా. ॥సాం॥
జన్మజరామృతినాశనకల్మష, రహితా తాపవినాశశివా.॥సాం॥
ఝంకారాశ్రయభృంగిరిటిప్రియ, ఓంకారేశమహేశశివా॥సాం
జ్ఞానాజ్ఞానవినాశక నిర్మల, దీనజనప్రియ దీప్తశివా. ॥సాం॥
టంకాద్యాయుధధారణ సత్వర, హ్రీంకారాది సురేశ శివా।
ఠంకస్వరూప సహకారోత్తమ, వాగీశ్వర వరదేశ శివా.॥సాం॥
డంబవినాశన డిండిమభూషణ, అంబరవాస చిదీశ శివా.॥సాం॥
ఢంఢం డమరక ధరణీనిశ్చల, ఢుండివినాయకసేవ్యశివా.॥సాం।

రామరాఘవ రామరాఘవ, రామరాఘవ రక్ష మామ్.
కృష్ణకేశవ కృష్ణకేశవ, కృష్ణకేశవ పాహి మామ్.
రాధారమణ మదనమోహన, బృందావనా చంద్రకృష్ణ.
శ్రీకృష్ణ చైతన్య ప్రభునిత్యానంద, హరేరాం హరేకృష్ణ
రాధేగోవింద.
రామనామతారకం భుక్తిముక్తిదాయకం. జానకీమనోహరం
సకలలోకనాయకం.
శ్రీదేవి భూదేవి నీళామహాదేవి, కాశీవిశాలాక్షి కామాక్షి
మీనాక్షి.
శ్రీమద్రమారమణ గోవిందో హరిఃనమః పార్వతీపతయేహర
హర మహాదేవ.

హరిః ఓం తత్సత్.

ఓమ్
శ్రీ పార్వతీపతయే నమః

బీజాక్షరవర్ణమాలికాస్తోత్రము

సాంబసదాశివ సాంబసదాశివ, సాంబసదాశివ సాంబశివా.
అమృతవిగ్రహ అమరాధీశ్వర, అగణిత గుణగణ అమృతశివా.
ఆనందామృత ఆశ్రితరక్షక, ఆత్మానంద మహేశశివా ॥సాం॥
ఇందుకళాధర ఇంద్రాదిప్రియ, సుందరరూప సురేశశివా ॥సాం॥
ఈశ సురేశ మహేశ జనప్రియ, కేశవసేవితకీర్తి శివా ॥సాం॥
ఉరగాదిప్రియభూషణ శంకర, నరకవినాశ నటేశశివా ॥సాం॥

శ్రీ రామ స్తవము

ఆపదామపహర్తారం, దాతారం సర్వసంపదామ్
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్॥

ఆపన్న జనరక్షైక, దక్షాయామిత తేజసే
నమోస్తు విష్ణవే తుభ్యం, రామా యాపన్నివారిణే ॥ఆప॥

పదామ్భోజ రజస్స్పర్శ, పవిత్ర మునియోషితే
నమోస్తు సీతాపతయే, రామా యాపన్నివారిణే ॥ఆప॥

దానవేంద్ర మహామత్త, గజపంచాస్యరూపిణే
నమోస్తు రఘునాథాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥ఆప॥

మహిజాకుచసంలగ్న, కుంకుమారుణవక్షసే
నమః కల్యాణరూపాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥ఆప॥

పద్మ సమ్భవభూతేశ, ముని సంస్తుత కీర్తయే
నమోమార్తాండవంశ్యాయ, రామా యాపన్నివారిణే॥ఆప॥

హరత్యార్తించ లోకానాం, యోవా మధునిషూదనః
నమోస్తుహరయే తుభ్యం, రామాయాపన్నివారిణే॥ఆప॥

తాపకారణ సంసార, గజసింహస్వరూపిణే
నమో వేదాంతవేద్యాయ, రామా యాపన్నివారిణే॥ఆప॥

రంగత్తరంగజలధి, గర్వహృచ్ఛరధారిణే
నమః ప్రతాపరూపాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥ఆప॥

దారా సహిత చంద్రావ, తంసధ్యాత స్వమూర్తయే
నమ స్సత్యస్వరూపాయ, రామా యాపన్నివారిణే॥ఆప॥

తారా నాయక సంకాశ, వదనాయ మహౌజసే
నమోస్తు తాటకాహంత్రే, రామాయాపన్నివారిణే ॥ఆప॥

ణళినవిలోచన నటనమనోహర, అళికులభూషణ అమృతశివా.
తత్వమసీత్యాది వాక్యస్వరూపక, నిత్యానందమహేశశివా॥సా
స్థావరజంగమ భువనవిలక్షణ, భావుకమునివర సేవ్యశివా॥సాం॥
దంతివినాశన దళితమనోన్మన, చందనలేపిత చరణశివా.॥సాం॥
ధరణీధరశుభ ధవళ విభాస్వర, ధనదాది ప్రియదానశివా॥సాం॥
నానామణిగణభూషణ నిర్గుణ, నటనజన ప్రియనాట్యశివా॥సాం॥
పన్నగభూషణ పార్వతినాయక, పరమానంద పరేశశివ॥సాం॥
ఫాలవిలోచన భానుకోటి ప్రభ, హాలాహలధర అమృతశివా.
బంధవినాశన బృహదీశామర, స్కందాది ప్రియకనకశివ॥సాం॥
భస్మవిలేపన భవభయనాశన, విస్మయరూప విశ్వేశశివ ॥సాం॥
మన్మథనాశన మధుపాన ప్రియ, మందరపర్వత వాసశివ ॥సాం॥
యతిజనహృదయనివాసిత ఈశ్వర, విధివిష్ణ్వాదిసురేశశివ.॥సాం॥
రామేశ్వరరమణీయముఖాంబుజ, సోమేశ్వరసుకృతశివ॥సాం
లంకాధీశ్వర సురగణసేవిత, లావణ్యామృత లసిత శివ.॥సాం॥
వరదాభయకరవాసుకిభూషణ, వనమాలాదివిభూషశివ॥సాం॥
శాంతిస్వరూపజగత్త్రయ చిన్మయ కాంతిమతి ప్రియకనకశివ॥సాం
షణ్ముఖజనకసురేంద్రముని ప్రియ, షాడ్గుణ్యాదిసమేతశివ॥సాం॥
సంసారార్ణవ నాశనశాశ్వత సాధుహృది ప్రియవాసశివ॥సాం॥
హర పురుషోత్తమ అద్వైతామృత, పూర్ణమురారిసుసేవ్యశివ॥
లాలితభక్తజనేశ నిజేశ్వర, కాళినటేశ్వర కామశివ. ॥సాం॥
క్షరరూపాది ప్రియాన్వితసుందరసాక్షిజగత్త్రయస్వామిశివ॥సాం
సాంబసదాశివ సాంబసదాశివ సాంబసదాశివ సాంబశివా॥

బీజాక్షర వర్ణమాలికా స్తోత్రము సంపూర్ణము.

హరిః ఓం తత్సత్.

రాజరాజ సుహృద్యోషా, ర్చిత మంగళమూర్తయే
నమ ఇక్ష్వాకు వంశ్యాయ, రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
మంజులాదర్శ విప్రేక్ష, ణోత్సుకైక విలాసినే
నమః పోషితభక్తాయ, రామాయాపన్నివారిణే ॥ఆప॥
భూరి భూధరకోదండ, మూర్తిజ్ఞేయ స్వరూపిణే
నమః ప్రతాపరూపాయ, రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
యోగీంద్ర హృత్సరోజాత, మధుపాయ మహాత్మనే
నమో రాజాధిరాజాయ, రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
భూదారక స్వరూపాయ, నమో భూరి ప్రదాయినే
నమః కోమల దేహాయ, రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
యోషాంజలి వినిర్ముక్త, లాజాంచితవపుష్మతే
నమస్సౌందర్యనిధయే, రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
నఖకోటి వినిర్భిన్న, దైత్యాధిపతి వక్షసే
నమో నృసింహరూపాయ, రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
మాయామానుష దేహాయ, వేదోద్ధరణ హేతవే
నమోస్తుమత్స్యరూపాయ, రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
వింతిశూన్య మహాదివ్య, మహిమ్నే మానితాత్మనే
నమో బ్రహ్మస్వరూపాయ రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥
అహంకారేతరజన, స్వాంతసౌధ విహారిణే
నమోస్తు నిత్యస్వరూపాయ, రామాయాపన్నివారిణే ॥ఆప॥
సీతాలక్ష్మణ సంశోభిపార్శ్వాయ పరమాత్మనే
నమః పట్టాభిషిక్తాయ రామాయాపన్నివారిణే. ॥ఆప॥

శ్రీ రామచంద్రార్పణమస్తు.

హరిః ఓం తత్సత్.

*

రమ్యసాను లసచ్చిత్ర, కూటాశ్రమ విహారిణే
నమ స్సౌమిత్రి సేవ్యాయ, రామా యాపన్నివారిణే॥అప॥
సర్వ దేవాహితాసక్త, దశానన, వినాశినే
నమః కలుషసంహర్త్రే రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
రత్నసాను నివాసైక, వంద్యపాదాంబుజాయచ
నమస్త్రైలోక్యనాథాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
సంసార బంధమోక్షైక, హేతునామ ప్రకాశినే
నమః కలుషసంహర్త్రే, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
పవనాశుగ సంక్షిప్త, మారీచాద్యసురారయే
నమో మఖపరిత్రాత్రే, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
దాంభికేతర భక్తౌఘ, మహదానందదాయినే
నమః కమలనేత్రాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
లోకత్రయోద్వేగకర, కుంభకర్ణశిరశ్ఛిదే
నమో భీషణరూపాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
కాకాసురైక నయన, హరల్లీలాస్త్రధారిణే
నమో భక్తైకవంద్యాయ, రామా యాపన్నివారిణే॥అప॥
భిక్షురూప సమాక్రాంత, బలివీర్యైకసంపదే
నమోవామనరూపాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
రాజీవనేత్ర సుస్పంద, రుచిరాంగసురోచిషే
నమః కైవల్య నిధయే, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
మందమారుత సంవీత, మందార మృదువాసినే
నమః పల్లవహస్తాయ, రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥
శ్రీమంతచాపదళన, ధురీణబలబాహవే
నమః సీతానుషక్తాయ రామా యాపన్నివారిణే ॥అప॥

భారతీ ప్రెస్, తెనాలి.